

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ATATÜRK'ÜN 100. DOĞUM YILINA ARMAĞAN

SİYONİZM VE IRKÇILIK

ANKARA

1982

SİYONİZM VE IRKÇILIK

ANKARA
1982

Başka dillere de çevrilmiş olan bu kitabın Türkçe basmam PROF. DR. TÜRKKAYA ATAÖV Amerika Birleşik Devletleri'nde çıkan üçüncü baskısından hazırlamıştır.

- . . - • :

- I

•S

***i:-

/•A * J :

İNGİLİZCE BASKININ ÖNSÖZÜ

10 Kasım 1975'de, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu "Siyonizm'in bir çeşit ırkçılık ve ırk ayrımı olduğunu" saptayan 3379 (XXX) sayılı kararını kabul etti. Siyonistlerin ve onu destekleyenlerin bu karara tepkisi bu ulaşılan sonucun söz-gelişi yanlış olduğunu göstermeğe çalışmak değil, fakat B.M.'i gözden düşürmeğe ve kararı destekler biçimde oy kullanan 72 üye devletin niyetini kötüye yormağa yönelik bir kampanya başlatmak oldu.

Siyonizm'in, 1965'denberi B.M.'in tüm üyelerince oybirliğiyle kabul edilen ırk ayrımı tanımının çerçevesinde, dikkatli bir biçimde incelenmesine fırsat yaratmak için, Libya Arap Cumhuriyeti Barosu Siyonizm ve Irkçılık Üstüne Uluslararası Sempozyumu düzenlemeğe ve buna çeşitli meslek ve ülkelerde kabul edilmiş kişilikleri olanları katılımcı olarak çağırmağa karar verdi.

Siyonizm ve Irkçılık Üstüne Uluslararası Sempozyum 24-28 Temmuz 1976'da Tripoli'de toplandı. Seksen ülkeden beş-yüz kişi katıldı. 3379 sayılı karara, resmî desteğin yanbaşı, kamu desteğinin de bir göstergesi olarak, şu gerçeği belirtmek gerekir ki, katılanların büyük bir çoğunluğu kararı desteklememiş olan ülkelerden geliyor ve içlerinde ırkçı olmayan görüşlerinden ötürü sonra eleştirilen kişilerin de bulunduğu Yahudi inancı katılımcılar da bulunuyordu.¹ Konunun önemi ve toplantının uluslararası niteliğine karşın, Batı kitle haberleşme araçlarının sempozyumu neredeyse yok saymaları onların yan tutması yönünden üzücü bir olaydır.

¹Örneğin, B'nai B'rith üyesi olan Klaus J. Hermann'ı, Kanada Yahudi Kongresi yöneticisi Alan Rose ve Kanada Siyonist Federasyonu Başkanı Phil Givens "düşmana herhangi bir konferansta yardımcı ve destek olanın B'nai B'rith'de yeri yoktur" diyerek, Hermann'ın kendi deyimiyle, "kamu önünde" muhakeme etmeyi denediler. *Canadian Jewish News*, Toronto, 1 ve 15 Ekim 1976. Aynı gazetede (26 Kasım 1976 tarihinde) yazan J.B. Sal'berg, Hermann'a şöyle hitap ediyordu: "Siyonizm'e ve İsrail devletine ilişkin aşırılığınız sizi Kudüs'te eylem yapan Neturei Karta'cılar gibi İsrail'in en Ortodoks, en aşırı ve en fanatik düşmanları ile aynı kefeye sokar." Okuyucu, Klaus J. Hermann ile bir Neturei Karta üyesi olan G. Neuberger'in bu kitaptaki araştırmalarını okuyarak onların "aşırılığı" ve "İsrail'in nasıl fanatik bir düşmanı" olduğu hakkında fikir edinebilir.

Sempozyum oturumlarında ele alınan konular aktif bir biçimde incelendi. Araştırmaların sunulmasını sorular, açıklamalar, eleştiriler ve öneriler izledi. Bu alış-verişten ortaya değerli bilgiler ve anlayışlar çıktı. Ne var ki, toplanan tüm malzeme bir arada yayımlanamayacak bir birikime ulaştı.

Yinelenen önerilerden biri, madalyonun iki yüzü olan Siyonizm ve *Apartheid* başta olmak üzere, ırkçılığın bütün çeşitlerini ortadan kaldırmak için çabaları sürdürmektir. Bu nedenle, Sempozyumun kapanış oturumunda "İrk Ayrımının Bütün Biçimlerinin Ortadan Kaldırılması için Uluslararası Örgüt'ün kurulması" kararı verildi.

Sempozyumun sonunda, bu Uluslararası Örgüt kuruldu. İlk uluslararası tanınması Ağustos 1976'da Sri Lanka başkenti Kolombo'da yer alan Bağılantısız Ülkeler Konferansında oldu.² Kolombo Konferansı Kasım 1975'de 72 devletin desteklediği 3379 sayılı kararı, bu kez, 86 ulusun desteklemesi yönünden de önemlidir.

Sempozyumda on-dokuz ülkeden gelen katılımcılar, kendilerine önceden yapılan çağrının sonucu olarak, araştırmalar okudular. Bu araştırmalar içinden seçilenleri yayınlayarak ırkçılığa karşı olanlara sunmuş oluyoruz. Sunuştan sonra, bazı yazarlar araştırmalarında yayın için birtakım değişiklikler yapmak istediler. Bu durum yayını geciktirdi. Bazıları da değişiklik yapmadı; bir kısmında dipnotlarının olmaması gibi görünüm farklılıkları bundandır.

Çeşitli dilleri kullanan ve farklı alanlarda uzmanlaşmış olan uluslararası nitelikte bir grubun yazdıkları bir araya gelince bir stil ve sunuş farklılığı olması kaçınılmazdır. Durum bu kitap için de böyledir. Ancak, araştırmaları yayın için toplarken, adların yazılış ve kaynakların verilişi gibi ayrıntılarda bir uyum sağlanmağa çalışılmıştır.

Araştırmalarda ileri sürülen düşünceler, kuşkusuz, yazarların kendilerine aittir ve L.A.C. Barosunu ya da Uluslararası Örgütü bağlamaz.

Kitabın sonuna oybirliğiyle alınan bir bildiri ile Uluslararası Örgütü kuran karar ve ayrıca 3379 sayılı B.M. kararının metni eklenmiştir.

²Daha sonra kısa adıyla E.A.F.O.R.D. olarak bilinen bu örgüt "Danışman Statüsü" ile Birleşmiş Milletler'in yapışma bağlandı.

Bu araştırmaların zamanımızın en önemli konularından birinin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmalarım ve böylece insanların ve halkların insan hakları ve temel özgürlüklerinin ırk, renk ve inanç farkına bakmadan, tam olarak tanınmasına dayalı bir çözüme varılmasına yardımcı olmalarını umut ederiz.

Temmuz 1977

İrk Ayrımının Bütün Biçimlerinin
Ortadan Kaldırılması için Ulus-
lararası Örgüt Yönetim Kurulu

12

> -i 'V

... ..

• s ~ v

TÜRKÇE BASKININ ÖNSÖZÜ

TÜRKKAYA ATAÖV

İrkçiliğin ve ırk ayrımının bilimsel yönden yanlışlığının ve uygulamadaki büyük zararlarının artık biliniyor olmasına karşın, bugün bile, milyonlarca kişi bu yanlış ve zararlı akımın hedefidir. Geçmişte ve şimdi, ne türlü nedenler ileriye sürülürse sürülsün, ırkçılığın temelinde, çoğu kez, siyasal iktidar ve gelir dağılımı kavramlarına ilişkin amaçlar da dahil olmak üzere, derin sosyo-ekonomik kökler yatmaktadır. Tarihsel açıdan çok kısa olarak bakacak olursak, ırkçılık köleci sistemde yenilgiye uğratılan kabileler üstünde egemenlik kurmağa yarayan ideolojik bir silâh olarak ortaya atıldı. Sömürgecilik çağında başka kıtalara ve ülkelere giden beyazlar yerlileri sömürbilmek için kendi ırklarının üstünlüğüne ilişkin ideolojiler geliştirdiler. Emperyalizm bazı ırkların üstünlüğünü ileri sürerken, sömürgeci siyasetini haklı çıkarmağa çalışıyordu.

Oldukça yakın bir örneği anımsayalım. Almanya'da ırkçı (ve faşist) Nazi rejimi ırk üstünlüğü kavramına dayanarak milyonlarca insanı öldürdü. 7 Nisan 1933 tarihli yasa örneğin, Aryan kökenli olmayan kişilerin okullarda öğretmenlik yapamayacaklarını, hukuk alanında çalışamayacaklarını ve tıpta hizmet veremeyeceklerini belirtiyordu. 15 Eylül 1933 tarihli yasa da Yahudilerin Alman yurttaşlığından çıkarılması anlamına geliyordu. Yahudiler dahil, ırkçılığın binlerce düşmanlarının "ırkın saflığını korumak amacıyla" hedef durumuna getirilmeleri, sonraki yılların soykırımının ilk, fakat anlamlı haber-cileriydi. Üstelik, daha sonraki olaylar Nazi Almanyasındaki ırkçılığın tek bir ülkeyle de sınırlı kalamayacağını, bunun dünya barışı için büyük bir tehlike oluşturduğunu ortaya koydu. Bundan ötürü, insanlığın önemli bir kısmı, bugün, ırkçılığın silâhlı çatışmalara da yol açabileceğini ve uluslararası güvenliği tehlikeye düşürebileceğini bilmektedir.

Oysa, modern bilim ırkçılarla aynı görüşte değildir. İrkçılık bilime ters düştüğü gibi, ilerle menin, barışın ve dostluğun da düşmanıdır; benzer biçimde, ırkçılığa karşı tavır da insancılığın ve demokrasinin en belirgin göstergesidir. Birleşmiş Milletler Andlaşmasının kendi de, bu uluslararası örgütün birçok kararları da kişiler arasındaki eşitliği,

ırk farklılıklarına bakmadan, devletler hukukunun temel ilkelerinden biri durumuna getirmeğe çabalamaktadır. Örneğin, Andlaşmanın amaçlara ilişkin Birinci Maddesinin Üçüncü Fıkrası, "ırk, cins, dil ya da din farkı gözetmeksizin," insan haklarına saygıyı ve temel özgürlükleri geliştirmek için uluslararası işbirliği hedefini ilân eder. Madde 55 /3'de de buna benzer bir hüküm vardır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 10 Aralık 1948'de kabul ettiği İnsan Hakları Evrensel Bildirisi herkesin "ırk, renk, cins, dil, din, siyasal ya da farklı düşünce, ulusal ya da toplumsal köken, mülk, doğum ya da başka statü" farkı gözetmeden, tüm haklara ve özgürlüklere sahip olduklarını belirtir. Genel Kurul'un 9 Aralık 1948'de Soykırım Suçunu Engelleme ve Cezalandırma Konvansiyonunu kabulü ırkçılığın bu en büyük belirtisine karşı büyük bir zaferdi. Gene Genel Kurul'un 14 Aralık 1960 tarihli Sömürge Ülkeleri ve Halklarına İlişkin Bağımsızlık Verilmesi Bildirisi istikrar ve dostluk ilişkilerinin ancak kişiler arasında farklılık gözetmeyen bir hak anlayışıyla gerçekleşebileceğini söylüyor, Dünya kamu oyunun eğilimini açıkça gösteren bu bildiriden üç yıl sonra, 20 Kasım 1963'de, Irk Ayrımının Tüm Biçimlerinin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Bildiri yayınlandı. 21 Aralık 1960'da da aynı ilkeler bir Konvansiyon durumuna getirildi. Daha önemlisi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar ile Medenî ve Siyasal Haklara ilişkin Uluslararası Andlaşmalar (16 Aralık 1966) 1948 İnsan Hakları Evrensel Bildirisindeki ilkeleri bağlayıcı hukuksal biçime soktular.

Irk ve benzeri farklar bir yana, tüm yurttaşların eşitliği ilkesi birçok devletlerin iç hukukuna da girmiştir. Fakat bazı toplumlarda ırkçı, neo-Nazi ya da benzeri ideolojilerin propagandasının yapılabildiği ve bazı durumlarda yasaların buna karşı çıkmadıkları görülmektedir. Örneğin, Amerikan Kongresinin birtakım yasaları ile Yüce Mahkemenin bazı kararları zencilere ve benzerlerine konmuş olan kısıtlamaları kaldırmamaktadır. A.B.D.'de federal yasalarla çatışan ırkçı federe devlet yasaları bile vardır. Yalnız A.B.D.'de değil, Kuzey ve Güney Amerika'nın tümünde, Avustralya'da ve Kuzey Avrupa'nın bazı bölgelerinde yerli halkların ötekilerden daha az hakları bulunduğu artık bilinmektedir. Batı Avrupa başta olmak üzere, birçok ülkede Türkler gibi göçmen işçilere, sırf farklı bir "ırk" tan oldukları için, ayrı muamele yapılageldiği bir gerçektir. Hele Güney Afrika'da beyaz azınlık diktatoryasına dayalı hükümet Azanya ve Namibya halklarını temel insan haklarından mahrum etmektedir.

Güney Afrika Cumhuriyeti ırkçılığın resmî devlet politikası olduğu bir ülkedir. Bin kadar yasa, karar ve yönetmelik farklı ırkların

üyelerini kentlerde, mahallelerde, parklarda, trenlerde, otobüslerde, okullarda, hastahanelerde, sporda, telefon kabinelerinde, hattâ hayvanat bahçelerinde birbirinden ayırmaktadır. Birleşmiş Milletler'in yaklaşık elli kadar kararı da Güney Afrika'daki ırkçılığı suçlamaktadır. Uluslararası toplum ırkçı politikaları "güvenlik" teorileriyle örtbas etmeyi de onaylamamaktadır. Hindistan Güney Afrika'da yaşayan Hind kökenli kişilerin ayrıma tabi tutulduklarını daha 1946'da Birleşmiş Milletler'e getirmişti. O zamandan bu yana, dünya kamu oyunun gözlerinin açılması yönünde köprülerin altından o kadar su aktı ki, 30 Kasım 1973'de *Apartheid* Suçunu Yok Etme ve Cezalandırma Konvansiyonu Birleşmiş Milletler'de imzaya açıldı.

Benzer biçimde, Siyonizm'in Filistin halkına muamelesi de insan haklarının bir halkın tümüne bile uygulanamayabileceğinin örneğidir. Siyonist felsefeye (bir din olarak Yahudiliğe değil) dayalı İsrail'de yasalarla korunan bir çeşit ırkçılık vardır. Bu nedenle, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 10 Kasım 1975 tarihli kararıyla Siyonizm'i (Yahudiliği değil) "ırkçılık ve ırk ayrımının bir çeşidi" olarak kabul etmiştir. ırkçılığın artık yalnızca bir iç hukuk sorunu olmaktan çıkıp uluslararası barış ve güvenliği büyük tehlikelere atan şiddetli çatışmalar ya da bunalımlara yol açtığı kabul edilmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti de, yıllardan beri, iktidarda hangi hükümetler olursa olsun, sömürgecilığe^ ve ırkçılığa karşı olduğunu ilân etmiş, nitekim Güney Afrika'yı İngiliz Uluslar Topluluğundan ayrılıp Güney Afrika Cumhuriyeti adını aldığı 31 Mayıs 1961'den beri tanımamış, onunla diplomasi ve konsolosluk ilişkileri kurmamış, ekonomi, ve kültür gibi alanlarda hiçbir işbirliğinde bulunmamıştır. Türkiye Güney Afrika Cumhuriyeti'nin uyguladığı ırk ayrımı siyasetine karşı Birleşmiş Milletler Güvenlik Kurulu ve Genel Kurul'da 1960'lardan beri alınan suçlayıcı kararlara hep olumlu oy vermiş ve bu kararları uygulamak için hükümetlerin yetkileri içindeki önlemleri alagelmıştır. Ayrıca, Güney Afrika Cumhuriyeti'ni ırk ayrımı siyasetinden vazgeçirmek amacıyla, bu ülkeye karşı 413 sayılı B.M. Güvenlik Kurulu kararıyla konan silâh ambargosunun daha etkili biçimde uygulanmasından ve ekonomik ambargo kararı alınmasından yanadır.

Benzeri biçimde, 1947'de Filistin'in bölünmesine karşı oy kullanan Türkiye Filistin sorunu hakkaniyetli bir çözüme kavuşturulmadığı sürece Orta Doğu'da sürekli barış ve istikrar ortamının kurulamayacağına inanmakta, işgal altındaki Arap topraklarının boşaltılmasını ve Filistinlilerin kendi anayurtlarında bağımsız bir devlet kurma ve kendi geleceklerini kendilerinin belirlemeleri dahil, tüm yasal ve ulu-

sal haklarının verilmesini savunmaktadır. Türkiye 1975'de B.M. Kurulu'nda oluşturulan yirmi-üç üyeli "Filistin Halkının Vazgeçilmez Haklarının Kullanılması Komitesi"ne üye olmuştur. 1977'de Genel Kurul'da alınan bir kararla "Filistin Halkıyla Dayanışma Uluslararası Günü" diye kabul edilen 29 Kasım'larda düzenlenen toplantılarda görev almaktadır.

İngilizce baskının önsözünde nasıl kurulduğu daha ayrıntılı anlatılan E.A.F.O.R.D. da ırkçılığa ve ırk ayrımına karşı Birleşmiş Milletler'in aldığı kararların daha kolay uygulanabilmesi için, dünya kamu oyunu yaym ve konferanslar yoluyla bilinçlendirme amacıyla kurulmuş ve B.M.'e danışmanlık statüsüyle bağlanmış bir örgüttür. Birleşmiş Milletler'in hedeflerine hizmet ve katkı amacıyla toplanan uluslararası bir konferansta seçilmiş bulunan merkez Yönetim Kurulu ikişer Amerikalı ve Arap ile birer İngiliz, Fransız, Belçikalı, Kanadalı, Brazilyalı, Meksikalı, Nijeryalı, Güney Afrikalı, Sri Lankalı ve bir Türkten oluşmaktadır. Bugüne kadar yirmi-yedi yayını olmuştur; ayrıca, kitapçık biçiminde sürekli bir *Bülten* çıkarmaktadır. Uluslararası toplantılara katılmakta, kendi Birleşmiş Milletler'in amaç ve hedeflerine uygun toplantılar düzenlemekte, özellikle Güney Afrika'da ırk ayrımına ilişkin doktora çalışmaları yapanlar arasından seçtiklerine burslar vermekte ve olağanüstü değerdeki akademik yayınların en başarılı ve ırk ayrımına ilişkin olanlarına törenle Uluslararası Ödül vermektedir. Şimdiye kadar, A.B.D.'nde Columbia, Kanada'da Quebec ve Brazilya'da Brasilia Üniversitelerinde çeşitli akademisyenleri belirli yapıtlarından ötürü ödüllendirmiştir. Merkez Yönetim Kurulu üyeleri, Tüzük gereği, kendi aralarında altı ayda bir toplantı yapmakta ve geçmiş altı ay içinde ırkçılığa karşı savaşım konusunda B.M.'in eylemi ışığında kendi programını gözden geçirmekte ve aynı yönde yeni uygulama kararları almaktadır. Bu toplantılar, şimdiye kadar, A.B.D., İngiltere, Kanada, İsviçre, Libya ve Bağdat'ta yer almıştır. E.A.F.O.R.D., daha çok, Güney Afrika ırk ayrımı ile Siyonizm üstünde durmuştur. Bunun üç nedeni olmalıdır: bu ikisine karşı Birleşmiş Milletler'de oybirliğine yakın bir bütünleşme vardır; bu ikisi de dünya barışı ve güvenliğini tehdit etmektedir; her ikisi de soykırıma yaklaşan bir ölçüde insan haklarını reddetmektedirler.

Elinizdeki kitap ırkçılığın bir çeşidi olan Siyonizm üstüne yoğunlaşmıştır. E.A.F.O.R.D.'un merkez Yönetim Kurulu'na seçilmiş, burada (ve ayrıca akademik çalışmaları değerlendiren alt-komitelerde) 1976'dan bu yana görev yapan biri olarak, ortak çalışmamız olan *Siyonizm ve Irkçılık* kitabının Türkçesini hazırlayıp ülkemiz okuyucularına sunmakla mutluyum.

İÇİNDEKİLER

İngilizce Baskının Önsözü <i>E.A.F.O.R.D. Yürütme Kurulu</i>	i
Türkçe Baskının Önsözü <i>Prof. Dr. Türkkaya Ataöv</i>	vii
I. AÇIŞ KONUŞMASI <i>Abdullah Şerafeddin</i>	1
II. SİYONİZM VE İRKÇILIK	5
İrkçılık ve Dünya Barışı <i>Dr. Enis El-Kasım</i>	7
Siyonizm ve İrkçılık: Çelişen Görüngüler ve Algılamalar <i>L. Humphrey Walz</i>	17
İrkçılık: Siyonizmin Temel Bir ilkesi <i>Prof. Dr. Stefan Goranov</i>	29
Siyonizm, Yahudiler ve Yahudilik <i>Prof. Dr. Joseph L. Ryan, S.J.</i>	41
III. SİYONİST İRKÇILIĞIN GÖSTERGELERİ	49
İsrail'e Göçü Kısıktıran Siyonist Entrikalar <i>Dr. Alfred M. Lilienthal</i>	51
Siyonizm ve Filistin Toprakları <i>Sami Hadavoi ve Prof. Dr. JValter Lehn</i>	65
Yahudi Ulusal Fonu: Bir Ayrım Aracı <i>Prof. Dr. Walter Lehn</i>	87
1948'den Bu Yana İsrail'deki Araplar <i>Nezih Kurah</i>	99

Filistinlilerin Sürgünü: Bir Kanadalının Uyanışı <i>A.C. Forrest</i>	107
İsrail'deki Doğu Yahudileri <i>Prof. Dr. Nasır H. Aruri</i>	117
IV. SİYONİZM VE DEVLETLER ARASI İLİŞKİLER ..	135
Emperyalizm ile Siyonizm'in Entellektüel Kökenleri <i>Prof. Dr. Edmard W. Said</i>	137
Siyonizm ve Emperyalizm <i>Prof. Dr. Guy Bajoit</i>	143
Siyonist Yerleşme Sömürgeciliğinin Belirgin Özellikleri <i>Prof. Dr. Abdülvehab M. Elmessirt</i>	159
Emperyalizmin Hizmetinde İsrail'in Rolü <i>Prof. Dr. Türkkaya Ataöv</i>	167
İsrail ve Afrika <i>Prof. Dr. Richard P. Stevens</i>	183
İsrail, Güney Afrika ve İran <i>Prof. Dr. Abdülmâlik Audah</i>	195
Kurtuluş Akımlarına Düşmanlık ve Gerici Akımlara Destek <i>S.C. Ikoku</i>	199
V. SİYONİZM'İ ELEŞTİRENLER	207
Yahudilik ve Siyonizm Arasındaki Ayrım <i>G. Neuburger</i>	209
Siyasal Siyonizm ve Anti-Semitizm Üstüne Tarihsel Perspektifler <i>Prof. Dr. Klaus J. Herrmann</i>	219
Siyasal Siyonizm: Bir Yahudi Eleştirisi <i>Prof. Dr. Gary V. Smith</i>	237

Siyonizm'i Eleştiren Yahudiler	
<i>Hatem I. Hüseyinî</i>	251
Siyonizm: Orta Doğu Barışı Önünde Engel	
<i>Mick Ashley</i>	261
EKLER	271
Siyonizm ve Irkçılığa İlişkin Uluslararası	
Sempozyum Bildirisi	273
Uluslararası Örgütü Kurma Kararı	279
Birleşmiş Milletler Kararı 3379 (XXX)	281
KATKIDA BULUNANLAR	283

i • :

AÇIŞ KONUŞMASI

AÇIŞ KONUŞMASI

ABDULLAH ŞERAFEDDİN

Kısa bir süre önce, Naziler kendilerinin dışındakilere karşı vahşice bir savaş yürüterek, bir kaç yıl içinde insanlığın yüzlerce yılda yaptıklarını yıkıverdiler. Çoğu, kuşkusuz, o günlerin acılarını ve kıyımını hâlâ anımsar ve birçok kişi o savaşın korkunç sonuçlarını yaşamışlardır.

Ne var ki, dünyamız yeni tip bir Nazizmin ortaya çıkışıyla karşı karşıya. Bunu izleyenler de kendi doktrinlerinin tarihin derinliklerine uzandığı inancında. Gerçek şu ki, onlar da İbrahim'in ve Musa'nın yasalarını çoktan terketmiş, "ben başkalarından daha iyiyim; ben ateşten yaratıldım, onlar kilden" diyebilmektedirler.

Siyonizm, insanlık-dışı, etnik, ırkçı ilkeleri, tüm dünyada karmaşa yaratan pervasız tasarıları, uluslararası örgütlerin çağrıları ve kararlarını umursamazlığı ve yeryüzünün en büyük devletlerinin siyasetlerini etkileyen kesin rolü düzenleyici kollarıyla, yalnız bu bölge değil, bütün dünya için bir tehdit olarak değerlendirilebilir.

Nükleer güç, yıllarca, iki süper gücün denetimi altındaydı, Artık, yeryüzünün denetlenmesi için rekabet eden birçok ülke bu güce sahip. Birçok yıl sonra belki de bütün devletlerin eline geçmesiyle denetimi olanaksızlaşacak ve gezegenin yok olması gibi' korkunç bir tehlike belirecek. Kur'an "biz sizden...kabileler ve uluslar...yarattık" der. Bilginleri, aydınları, düşünürleri ve yazarları Peygamberin şu sözlerindeki anlamın iyilik ve güzelliğini paylaşmağa çağırırın: "İster yanlış yapan, ister kötülüğe hedef olan olsun, kardeşinin yardımına gel." "Yanlış yapanın yardımına nasıl gelinir?" sorusunu da şöyle yanıtlar: "Onun yanlış hareketlerini ortadan kaldırmaktır."

Aynı biçimde, saptamış olduğunuz gibi, çalışmalarınız ve araştırmalarınızla ırkçılık adalete aykırı ve Siyonizm de bir çeşit ırkçılık olduğuna göre, hepimizin görevi, yaptıkları adaletsizliklere son vererek, Musa dinini izleyenlerin yardımlarına koşmaktır.

II

SİYONİZM VE IRKÇILIK

IRKÇILIK VE DÜNYA BARIŞI

ENİS EL-KASIM

Birleşmiş Milletler halkları, Birleşmiş Milletler Yasası'nın başlangıcında, gelecek kuşakları savaş belâsından kurtarmaya olan kararlılıklarını açıklamışlar ve temel insan haklarına, insan kişiliğinin değer ve onuruna, insanların büyük ya da küçük tüm ulusların haklarının eşitliğine olan inançlarını dile getirmişlerdi. Birleşmiş Milletler halklarının üzerinde kararlılıklarını belirttikleri dört konudan üçü, eşitlik, adalet ve özgürlükle ilgilidir. Gelecek kuşakları savaş belâsından kurtarmaya olan kararlılıktan sonra bu üç konuya atıfta bulunulması oile, barışın korunmasıyla, bireyler ve halklar arasında eşitliğin gerçekleştirilmesi arasındaki bağlantının açık bir anlatımıdır.

Birleşmiş Milletler Yasası'nın Birinci Maddesinde bu doğrultuda ortaya koyduğu ikinci ve üçüncü amaçlar şöyledir:

"Uluslar arasında, halkların hak eşitliği ve kendi geleceklerini belirleme ilkesine saygı göstermeye dayanan dostane ilişkileri geliştirmek...

"Ekonomik, toplumsal, kültürel ya da insancıl nitelikteki uluslararası sorunları çözerek ve ırk, cinsiyet, dil ya da din ayrımı yapmaksızın insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı gösterilmesini sağlayarak ve bunu teşvik ederek uluslararası işbirliğini gerçekleştirmek."

Yasanın 13 (b) Maddesi de Genel KuruPdan, "ekonomik, toplumsal, kültürel, eğitimsel alanlarda ve sağlık alanında uluslararası işbirliğini sağlamak ve ırk, cinsiyet, dil ya da din ayrımı olmaksızın insan haklarının ve temel özgürlüklerinin gerçekleştirilmesine yardımcı olmak" amacıyla öğütlerde bulunmasını ve araştırmalar düzenlemesini istemektedir.

Yasanın 55'inci Maddesine göre:

"Uluslar arasında halkların hak eşitliği ve kendi geleceklerini belirleme ilkesine dayanan dostane ve barışçı ilişkiler

açısından gerekli olan istikrar ve refah koşullarının yaratılması için Birleşmiş Milletler;

"İrk, cinsiyet, dil ve ya da din ayrımı yapmaksızın insan haklarına ve temel özgürlüklere dünya çapında uyulmasını ve saygı gösterilmesini sağlayacaktır."

Birleşmiş Milletler'in başlıca organlarından biri olan Ekonomik ve Sosyal Konseye, Madde 62 (2) ile, insan haklarına ve temel özgürlüklere uyulmasını ve saygı gösterilmesini sağlamak amacıyla tavsiyelerde bulunma yetkisi verilmiştir.

Bu nedenle, herbiri kendi alanında olmak üzere Genel Kurul ve Birleşmiş Milletler'in diğer organlarının ırk ayrımının her biçiminin ortadan kaldırılması sorunuyla son derece yakından ilgilendiğini görmek şaşırtıcı değildir. Sömürgeci ve ırksal ayrımın hâlâ başlıca hedefleri olan Üçüncü Dünya ülkelerinin girişimleri ve kararlı desteğinin bu yönde olduğu göze çarpmaktadır.

Birleşmiş Milletler'in ilk kararlarından biri, 1948'de İnsan Hakları Evrensel Bildirisinin kabulü olmuştur. Bildirinin giriş bölümünün daha ilk paragrafı şöyle demektedir:

"İnsanlık ailesinin bütün üyelerinde bulunan onurun ve bunların eşit, devredilmez haklarının tanınmasının, özgürlük, adalet ve dünya barışının temeli olmasına..."

Genel Kurul aynı sözcükleri, Uluslararası Medenî ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin ilk giriş paragrafında da kullanmıştır. 1965 İrk Ayrımının Bütün Biçimlerinin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin girişinin yedinci paragrafı da aynı doğrultudadır:

"İnsanlar arasında ırk, renk, ya da etnik köken temeline dayanan ayrımın uluslar arasında dostça ve barışçı ilişkilerin geliştirilmesine engel oluşturduğu ve halklar arasındaki güvenlik ve barışı, hattâ bir ve aynı devlet içinde yan yana yaşayan kişiler arasındaki uyumu bozabilecek nitelikte olduğunu teyit ederek..."

Tahran Uluslararası İnsan Hakları Konferansının (22 Nisan-13 Mayıs 1968) Nihâî Senedi (1968 Tahran Bildirisi), *inter alia*, şunlara yer vermektedir:

"İnsan haklarının, ırk, din, inanç ya da görüş biçimlerine dayalı ayırmadan kaynaklanan biçimde yadsınması insan vicdanını sarsmakta ve dünyadaki özgürlük, adalet ve barış kurumlarını tehlikeye sokmaktadır."

1958 yılında toplanan Birinci Bağımsız Afrika Devletleri Konferansı, dördüncü bölümü ırkçılığa ayrılmış olan Akra Bildirisini kabul etmiştir. Bu bildirinin ikinci giriş paragrafında şu cümle yer alıyor:

"İrkçiliğin, zehirli etkisini Afrika'nın bazı bölgelerinde artan ölçüde yayan ve kıtamızı şiddet ve kana boğabilecek olan bir patlama ögesi durumuna gelecek ölçüde, insan haklarının ve onurunun temel ilkelerinin bir yadsınması olduğuna tamamen inanmış olarak..."

Rastlantısal olarak seçilmiş bu örnekler, ırk ayrımı sürüp gittikçe dünya barışına ve uluslararası işbirliğinin düşeceği durumdan duyulan endişeyi açıkça göstermektedir.

Tarih boyunca savaşların, ayaklanmaların ve devrimlerin kesin bir nedeni, insan haklarının bir yana itilmesi ve ondan nefret edilmesi olmuştur. Tiranlığa, baskıya, sümürgeciliğe ve ırk ayrımına karşı savaşım kadar, insanın eşitlik, özgürlük ve kardeşliğin savunmasında yükselttiği ses de eskidir. Savaşım ve ses, her ikisi de, tek bir ırk ya da tek bir uygarlıkla hiçbir zaman sınırlanmamıştır. Sanki tarih boyunca aynı ses duyulmaktadır. Bu, insanlığın evrensel sesidir, ve insan bu sesi, felâketine yol açacak biçimde küçümsemektedir. Bu olguyu farkeden İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, insan haklarının hor görülmesinin inşam isyana zorlayacağına ve uluslar arasında dostça ilişkilerin gelişmesini engelleyeceğine dikkati çekmiştir.

Beyaz insanı temsil eden Avrupa hükümetleri, yakın tarihte, insanlığın bu evrensel sesine geniş ölçüde kulaklarını tıkamışlardır. İnsan haklarına ilişkin başka felsefeler ve açıklamalara karşın, politikalarında Avrupalı olmayanlara karşı ırkçı felsefeler ve uygulamalar egemen olmuştur. İnsan ırkının üstün ve aşağı diye bölünmesi ırkçı bir Batı ürünüdür. Buradaki çelişki, Batı'da, özgürlük, eşitlik, toplumsal adalet, kişinin ve ulusun kendi geleceklerini belirleme haklarının genişletilmesi için verilen ulusal ya da iç savaşımaların başarısının, Batı'nın Batılı olmayan halklara karşı izlediği politikaya ve takındığı tavra pek yansımamış oluşudur. Geniş bir temel üstünde temsili hükümetlerin kurulmasına ve özellikle siyasal ve medenî haklardan

yararlanma konusundaki sınırlamaların çoğunun kaldırılmasına tanıklık eden On-dokuzuncu Yüzyıl ile Yirminci Yüzyılın ilk on yılı, aynı zamanda, özellikle Asya ve Afrika halkları üzerinde Avrupalı ırkçı felsefe ve uylamaların doğuşuna da tanık olmuştur.

insanlığın, pek çok Avrupalı ve Amerikalı düşünürün kuşkusuz duyduğu bu evrensel sesinin hükümetlerce tamamen duyulmasını ve uygulamadaki politikalara yansıtılmasını nasıl sağlayabiliriz? Onlara, insanlığın bu sesinin evrenselliğini nasıl kabul ettirebiliriz? Bu yalnızca, Batı ırkçılığının Afrika ve Filistin'deki kalıntılarına karşı sürdürülen güncel savaşım açısından değil, ırkçılığın gelecekte hortlamasının önlenmesi açısından da çok önemlidir. Bu sorun önemlidir, çünkü eğer "Hür Dünya" adıyla anılan Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri, herkes için eşitlik, özgürlük ve ulusların kendi geleceklerini belirleme dâvasında ırkçılığa karşı verilen savaşıma ciddî olarak katılırlarsa, dünyada ırkçılığın mevcut kalıntılarının fazla zorlanmadan ortadan kaldırılacağına kuşku yoktur. Bu yoldan daha fazla acı çekilmesi, kan dökülmesi, yıkım önlenabilir ve Üçüncü Dünya'da ırkçılığa karşıt akımların doğmasına gerek kalmaz.

Batı, kuşkusuz, ulusların kendi geleceklerini belirlemeleri, özgürlük ve eşitlik haklarının uygulanmasına ilişkin her vaadin, bağımb halkların zihnindeki büyük etkisinin farkındaydı. Bu olgu, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları boyunca sonuna dek istismar edilmiştir. Ancak, bu iki savaşın sonucu olarak hiçbir Avrupa ülkesi sömürleştirilmemiş, ırk ayrımının acısını çekmemiş, hiçbir sömürgecinin de özgürce bağımsızlığını elde etmesine ya da kendi geleceğini belirleme hakkını uygulamasına izin verilmemiştir. Verilen tüm sözler beş ç.k-mış ve tamamen Batı'nın egemenliğinde olan Milletler Cemiyeti ulusların kendi geleceklerini belirleme ilkesi hakkında sözde kalan işlemlerde bulunmuş ve aynı zamanda çeşitli biçimlerde, sömürgeciliğin yeni topraklarda yayılmasına izin vermiştir. Uluslararası hukuka, protektora, manda altındaki topraklar, vesayet altındaki topraklar kavramlarını sömürgeciliğe kılıf olarak sokan Batı düşüncesidir. Nazizmi, *Apartheid*'i ve Siyonizm'i üreten modern Batı düşüncesidir.

Üstünlük anlayışı Batılı yayınlarda hâlâ görülebilmektedir. Bilim, uluslararası hukuk, felsefe ve genel olarak insan bilimleri alanlarında çalışan herhangi bir Batılı öğrenci, bu konulara Batılı uygarlıkların katkılarından habersizdir. Kuşkusuz, uzmanlar için kitaplar vardır ve bunlardan bazıları kusursuz araştırmalardır. Ancak, bu bağlamdan

sıradan bir öğrencinin her konuda kültürel bakış açısını kendi uygarlığının ötesinde genişletmesi gereklidir. Öğrenci, insan düşüncesinin tek bir kanalından değil, tüm ırmağından yararlanabilmelidir. Bir-birimizin kültürünü tanıyarak ve her toplumun insan uygarlığına katkısını öğrenerek karşılıklı anlayış ve saygıyı arttırabilir, tutuculuğu ve şovenizmi azaltabiliriz.

Bu açıdan, 1950 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin dünya barışına yönelik bir tehdit olan ırk ayrımına özel olarak atıfta bulunmuş olmaması ve Sözleşmeyi imzalamış devletlerin Sözleşme çerçevesinde genel olarak ırk ayrımına karşı dünya çapında sürdürülen savaşım içinde siyaset ve eylemler benimsememeleri üzücüdür.

"Hür Dünya"nın önderi Amerika Birleşik Devletleri, 1965 tarihli Irk Ayrımının Her Biçiminin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmeyi onaylamamıştır. Onun koruduğu İsrail, bir adım daha ileri gitmiş, Sözleşmeyi reddetme kararı almıştır. Ve hâlâ, Siyonizm ve İsrail'in ırkçı olmadığını ileri sürenler vardır.

Irk ayrımı neden dünya barışına ve halklar arasındaki işbirliğine yönelmiş bir tehdit sayılmaktadır?

Irk ayrımının temel özelliklerinden biri onun *keyfiliğidir*. Irkları, halkları ya da bireyleri nesnel olarak değerlendirmez. Sadece bir etnik ya da ırksal gruba mensup olma temelinde bir ırkı, bir halkı ya da bir bireyi ayrıma tabi tutar. Onu aşağı olmakla damgalar. Öte yandan, birinin nesnel nitelikleri ne olursa olsun, diğer etnik ya da ırksal gruba mensup olması, üstün olması için yeterlidir.

Irk ayrımı, *insanların eşitliğinin yadsınmasıdır*. İnsanın gelişme, büyüme, her alanda insanlığa katkıda bulunma yeteneğine sahip bir varlık olduğunun yadsınmasıdır. Ve bu yadsıma, tarihin, bu dünyanın hemen tüm halklarının gelişmesinden, ileri uygarlıklarından yüksek sesle söz etmesine karşın, ırk ya da renk ögesine dayanmaktadır. Uygarlık, güç ve ilerleme, hiçbir zaman bir ırkın, ülkenin ya da halkın tekeline olmamıştır.

Irk ayrımı, yalnız eşitliği yadsımakla kalmaz. Aynı zamanda, *fırsat eşitliğini* de reddeder ve bu yadsıma, ırk ayrımı politikasının doğrulanması için kullanılan koşulları sürdürmeğe çalışmaktadır. Böylece, sömürge halklarına insan ve doğa kaynaklarını geliştirme fırsatı hiçbir zaman verilmemiştir, Her gelişme, sömürgecilerin gereksinimlerine göre ayarlanmıştır. Cezayir 132 yıl Fransa'nın bir parçası

sayılmıştır. Bu durumda, Cezayir, Fransa'nın diğer bölgeleriyle aynı düzeyde gelişmeliydi. Oysa, sömürgeciliğin içerdiği ırk ayrımı Cezayir'e Fransa ile aynı ölçüde gelişme olanağı vermemiştir. Nedeni açıktır. Eğer Cezayirliiler Fransızlarla eşit muamele görselerdi ve fırsat eşitliğine sahip olsalardı, sömürgecilik olayı ve sömürden doğan şeyler durmak zorunda kalırdı.

Eşitlik ve fırsat eşitliği inkâr edilince, geri kalmışlık ve güçsüzlük koşulları, denetime ve önyargılara etkinlik sağlama ölçüsünde korunmaktadır. Cesur kişiler bu koşullara meydan okuma cesaretini her zaman göstereceklerdir. Ama insanlar, bireyler olarak, kişisel amaçlarında başarılı olsalar bile, fırsat eşitliğinin yadsınması yüzünden, kural olarak, bu amaçlara uygun hak ve ayrıcalıklardan yoksun kalırlar. Bir işte fırsat eşitliği yadsındığı zaman, yaşam düzeyi donar ve ciddî düzelme olanakları çok sınırlı duruma gelir.

İrk ayrımında, kişisel ya da etnik kendi geleceğini saptama hakkı, kişisel ya da ulusal eylem yadsınmış ya da sınırlandırılmış durumdadır. İnsan, geri kalmışlığım ya da zayıflığını geçici bir durum olarak, ama yalnız geçici bir durum olarak kabul edebilir, çünkü bu durumu eylem özgüllüğü sayesinde değiştirmeyi ister. Ancak, böyle bir durumu sonsuz kaderi olarak kabul etmeyecektir.

Etnik grup için olduğu kadar birey için de, kendi geleceğini saptama, seçme özgürlüğü, bugün ve yarın tüm insan yeteneklerini kullanma özgürlüğünü ve risk ve başarısı ne olursa olsun eylemde bulunma özgürlüğünü gerektirir. Bu seçme özgüllüğü insanın ayrılmaz parçasıdır ve hem kendisinin, hem de toplumunun ve ulusunun kalkınması ve gelişmesi için temeldir. Tüm hak ve özgürlükler bireysel, toplumsal, ulusal ve uluslararası düzeyde, kendi geleceğini saptama hakkının görüntüleridir. Ulusal düzeyde bir toplum içinde, uluslararası düzeyde uluslararası toplum içinde, bu hakkın gerçekleştirilmesi sayesinde serbestçe ilişkiler kurulabilir. Bireyler ve uluslar, uyum ve işbirliği yollarını birbirlerinin bu hakkını tanıyarak bulabilirler.

İrk ayrımının insan zihninde yol açtığı çatışma çok büyüktür. İrk ayrımına karşı aynı biçimde davranmamak, insan ideallerine önemli ölçüde ahlâkî bağlılık ve sebat gerektirir. İrk ayrımının en tehlikeli sonuçlarından biri, daha fazla ırk ayrımına yol açma olasılığıdır. Asıl suçlu saldırılamayacak kadar güçlü olduğundan tepki, asıl suçluya yöneltilmeyebilir. Asıl ırk ayrımıyla bağlantıdan sorumlu tutulamayacak olan daha zayıf bir kurban seçilir. Bu masum halkın acı

çekmesi haklı gösterilemez ve affedilemez. Zamanımızın örneklerinden biri, Filistinlilere karşı Siyonist İsrail'in yürüttüğü ırkçı politika-
dır. Bertrand Russell, ölümünden hemen önce, bir bildiride şunları söylemişti:

"Yahudilerin Avrupa'da Nazilerin elinden acı çekmesi yüzünden İsrail'e sempati duymamız gerektiği bize sık sık söylenmiştir. Ben bu öneride herhangi bir acının sürdürülmesini gerektirecek bir neden göremiyorum. İsrail'in bugün yaptığını hoş karşılamak ve bugünün dehşet verici olaylarını haklı göstermek için geçmişteki benzer olaylara başvurmak büyük bir ikiyüzlülüktür. İsrail yalnızca çok sayıda göçmeni sefaletle mahkûm etmemiştir; yalnızca işgal altındaki pek çok Arap askerî yönetim altına alınmamıştır. İsrail, aynı zamanda, sömürge durumundan daha yeni kurtulmuş olan Arap uluslarını, askerî taleplere ulusal kalkınmaya göre bir öncelik vererek sürekli yoksullaşmaya mahkûm etmektedir."¹

İrkçı bir rejim, kendini insanın eşitlik isteklerinden korumak için baskıcı olmak zorundadır. Eğer ırkçılık bir iç politikaysa, rejim, ayrımın yöneltildiği yerli halk, ırk ya da renge karşı baskıcı olmak zorundadır. Bu, ırkçı politikaların sürekli bir özelliğidir. Ve baskı temel insan hak ve özgürlüklerinin yadsınması anlamına gelir ve kaçınılmaz sonucu isyandır.

Bir baskı politikasını sürdürebilmek ve ayaklanmaya karşı hazır bulunmak için rejim, insan ve doğa kaynaklarının önemli bir bölümünü baskı araçlarının oluşturulmasına ayırmak zorundadır. Halkın refahı bu yoldan ikincil önemde bir konu durumuna gelir. Böylece, halkın geri kalmışlığını koruma politikasından ayrı olarak halkın refahının sağlanmasında kullanılacak kaynaklar da büyük ölçüde azaltılır. Filistin'de İngiliz Mandası süresince tanık olduğumuz buydu. Filistin'deki İngiliz Hükümeti, ırkçı Siyonist-İngiliz politikasına karşı ayaklanmalardan korunmak için, polis gücüne, eğitim, sağlık ve kalkınmaya harcadığından daha fazla para yatırmıştır.

Bazan, ırkçı bir toplum, iç ayaklanma olasılığına karşı kendini korumak için yerli halkı zorla tahliye çalışabilir. İsrail bunu yapmıştır. Ama sorun hâlâ ortadadır ve Filistin ayaklanması bir gerçektir. Filistin devrimi, İsrail'in ırkçı politikası yüzünden Filistin'de her-

¹ John Bagot Glubb, *Peace in the Holy Land*, London, 1971, s. 363-64.

kes için demokratik bir devlet kurma amacına ulaşmamış olsa da, İsrail ekonomisi üstündeki baskısı açıktır. Ve bu ekonomi tamamen, Amerika Birleşik Devletleri ve diğer dış kaynaklardan gelen çok geniş ölçekli sürekli yardım akımıyla ayakta durabilmektedir.

İrkçı politikasını sürdürmesi için İsrail'e akmakta olan milyarlar muhtaç Amerikalıların refahı ya da dünyanın pek çok köşesinde hüküm süren açlıkla savaş için kullanılabilirdi. Amerika Birleşik Devletleri İsrail'e yalnız bir yıl zarfında, 1967'de, askerî malzeme için iki milyar dolardan fazla para verirken, Afrika Kalkınma Bankasının sermayesine yalnızca 25 milyon dolarlık katkıda bulunmuştur. Ulusal ve uluslararası düzeyde fonların kötü tahsis edilmesi, ırkçı politikaların benimsenmesi ya da desteklenmesinin doğrudan bir sonucudur.

Bazı durumlarda ırkçılık, bir halkın -ulusal, etnik ve kültürel varlığına yönelecek ölçüde aşırı ve tehlikeli bir duruma gelebilmekte ve böylece, doğrudan yok etme eyleminde bulunmadan soykırımın bazı niteliklerini paylaşmaktadır. İrkçılık, hukuken, kurbanlarının varlığını yadsıyan Siyonist ırkçılık gibi, kesin olarak "zımnî soykırım" olarak nitelenebilir. Filistinliler gibi bir halkın varlığı tanınmayınca, bu halkın ulusal varlık ve kimliği, temel hak ve özgürlükleri, anayurdu yadsınınca, bir halk olarak ona başka ne kalmaktadır? Bu halk halklıktan çıkmakta, üyeleri de kişi olmayan bireyler durumuna gelmektedirler. Bu, gerçek soykırım, dolayısıyla zımnî soykırım içine girmez mi?

Soykırımın bir başka biçimi, Siyonistlerinki gibi bazı ırkçı rejimlerde uygulanmaktadır. Bu, bir halkın varolma araçlarının ve onun ayrı kültürünün bilinçli olarak tahrip edildiği, elinden alındığı ve bu şekilde böyle bir halkın yaşadığına ilişkin hiçbir tarihsel ya da kültürel belirtinin bırakılmadığı "kültürel soykırım"dır. Dünyaca ünlü El Aksa Camiinin kundaklanması, Kudüs'teki tarihsel anıtların yıkılması, Filistin halk danslarının, giysilerinin, ulusal yemeklerinin İsraililer tarafından çalınması vb. bu kültürel soykırımın örnekleridir. Aslında, UNESCO Filistin'deki İsrail etkinliklerini mahkûm etmede yeterince ileri gidememiştir.

Son amacı kurbanlarını ulusal ve kültürel açıdan yoketmek olan tüm bu önlemlere kurbanların karşı çıkma hakkı sözkonusu edilmemektedir. Filistinlilerin kararlı direnişi, onların karşı karşıya bulundukları tehditle ölçülmelidir. Ve yalnızca bu tehdit tamamen değerlendirilip anlaşılırsa bir hükme varılabilir.

İrkçı İsrail, dört savaşta elde ettiği toprakların üstüne oturmuştur. 1956 Maki savaş Avrupalı iki büyük gücü, İngiltere ve Fransa'yı içine almış, dördüncü savaş ise iki süper güç arasında çatışma tehlikesi doğurmuştur, insan bir beşinci savaşın getireceği felâketleri düşünmeğe çekinmektedir. Çünkü beşinci ve muhtemelen altıncı savaş, Siyonizm bozguna uğratılmadıkça ortaya çıkacaktır. Ancak, ne yazık ki, önceden Nazizm örneğinde görüldüğü gibi, Siyonizm, başkaları için olduğu kadar kendi halkı için de görülmemiş zarar ve acıya yol açmadan bozguna uğratılamayacakür.

İrkçılığın bozguna uğratılmasından önce Afrika'da ve hattâ Amerika Birleşik Devletleri'nde aynı yıkım ve acılar görülebilir.

Aynı sonuçlara yol açan aynı yanılgılar. İrkçıların hepsi, yalnız gücün, insanın doğuştan gelen haklarını egemenlik altına alabileceğine ve bu egemenliği süresiz sürdürebileceğine inanır. "Akılları var ama anlamıyorlar, gözleri var ama görmüyorlar." (Kur'an, 7:179) İrkçılar, eşit ve özgür yaşama isteğinin, yaşama isteğinden daha güçlü olduğunu öğrenememişlerdir. Cüretkâr Prometheus herbirimizin içinde, ve baskı altındaki herkes için özgürlüğün yelkenleri açılmış rüzgâra...

İrkçılıkla uzlaşma olamaz, çünkü ırkçılık mutlak olarak kötüdür; çünkü ırkçılık zehirlidir ve zehirlemektedir. İrkçı rejimlerce yaratılan yeni olguları kabul edemeyiz. Nazizmle uzlaşma, ikinci Dünya Savaşının yıkım ve dehşetine ve milyonlarca insanın ölmesine, acı çekmesine neden olmuştur. Eşitlik ve kendi geleceğini saptama hakkı üzerinde uzlaşma olamaz. Bütün halklar bu haklarından kendi anayurtlarında özgürce yararlanmalıdırlar. Kendi toprakları ve emeğinin meyvaları yabancı bir ırkçı rejim tarafından sonsuza dek elinden alınırken ve işgal edilirken hiçbir halktan göçmen statüsünü ya da ulusal haklarından yoksun kalmayı kabul etmesi istenemez. Hiçbir halkın kendi anayurdunu ya da onun bir parçasını başka uluslara teslim etmesi beklenemez.

Herhangi bir rejimin kendi yarattığı ırkçı ve gayrimeşru koşulların tanınmasında ısrar etmesi de kabul edilemez. İsrail Filistinlileri kendi yurtlarından atmış ve onları göçmen durumuna getirmiş; evlerini, topraklarını, mallarını ellerinden almış; Kudüs'ün demografik ve kültürel yapısını değiştirmiş; Batı Yakası, Sina ve Golan'da yeni yerleşim bölgeleri oluşturmuş; yüzlerce Arap köyünü yıkmış, yerlerine Siyonist koloniler kurmuştur. Tüm bunlar ırkçı, sömürgeci, gayrimeş-

rudur ve Birleşmiş Milletler'in tüm organları tarafından böyle oldukları ilân edilmiştir. Tüm bu koşullar, yerli nüfusun haklarını sürekli olarak kemirmek çabasıyla ve değiştirilemez gibi görünebilecek bir şeyle dünyanın karşısına çıkmak için yaratılmıştır. *Realpolitik*, temel vazgeçilmez haklar ve temel özgürlükler, ulusal ve kişisel kendi geleceğini saptama hakkı söz konusu olduğunda kabul edilir bir şey değildir.

O zaman Orta Doğu'daki karışıklığa ve Filistinlilerin haklarını yeniden kazanmak için verdikleri kararlı savaşıma şaşkınlık gerekmez. Avrupa'da Nazi ırkçı politikası ve işgaline karşı gösterilen direniş selâmlanır ve yüceltilirken, Filistin direnişinin terörizm olarak tanımlanması üzücüdür. Bundan sorumlu olan ırkçılık mıdır?

Temel hak ve özgürlükler pahasına ırkçılıkla uzlaşma olamaz. Yalnızca bir çözüm vardır: Nerede bulunursa bulunsun, ırkçılığın yokedilmesi ve ırk, renk, inanç ya da din farkı gözetilmeksizin istisnasız herkes için temel hak ve özgürlüklerin güçlendirilmesi.

Hiçbir ırkçı devlet, kendi yurttaşlarının bile özgürlük, güvenlik ve refah koşullarını güvence altına almayı başaramamıştır. Aslında, ırkçılığın zamanımızdaki kalıntıları da başarısızlığa uğramıştır ve kesinlikle başarısız olmağa devam edecektir.

İstenen, ırkçılığın ortadan kaldırılmasıdır, insanların değil. Nazizm ortadan kaldırılmıştır, ama Alman halkı, Avrupa topluluğunun, Nazizmin başlıca kurbanları olan diğer üyeleriyle eşitlik içinde yaşamaya başlamıştır.

Eğer ırkçılık ve onun uzantıları yokedilirse, aynı şey Filistin ve Güney Afrika'da da olabilir ve ırkçılığın kurbanları dahil tüm insanlar eşitlik içinde birlikte yaşama olanağına sahip olurlar,

Bu amaca ulaşmanın başlıca araçlarından biri, ırkçılığın tehlikelerine karşı koymak ve tüm halklar arasında kardeşlik ve anlayış bağlarını güçlendirmektir. Bu amaçla bir Irk Ayrımının Bütün Biçimlerinin Ortadan Kaldırılması için Uluslararası Örgüt kurulmasını öneriyorum. Bu organın hedefleri, nerede olursa olsun, ırk ayrımı uygulamalarına ilişkin bilgileri, insan haklarını ve temel özgürlükleri savunmak ve tüm halklar arasında anlayışı sağlamak için sergilemek, toplamak ve yaymak olacaktır. Örgüt gönüllü ve hükümetler-dışı olacak, üyeleri, insanın ırk, din ya da inanç ayrımı olmaksızın doğuştan onuruna inananlar olacaktır.

SİYONİZM VE IRKÇILIK: ÇELİŞEN GÖRÜNGÜLER VE ALGILAMALAR

L. HUMPHREY WALZ

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 10 Kasım 1975'de "Siyonizm'in bir çeşit ırkçılık ve ırk ayrımı olduğunu" kabul eden 3379 (XXX) sayılı kararı aldı. Karar 35'e karşı 72 devlet tarafından desteklenmiş, 32'si çekimser oy kullanmış ve 3'ü de oylamaya katılmamıştı.

Batı'da bunu izleyen yaygın tepki, içlerinde *ırkçılık ve Siyonizm* sözcüklerinin farklı yorumlanışlarının da bulunduğu çeşitli öğelerden kaynaklanıyordu. Bu nedenle, çatışan taiafJarm birbirlerini ve temel sorunları anlama konusundaki kaygıları sonucu bu sözcüklerin anlamlarının açıklığa kavuşmasına çalışmaları olumlu olmuştur.

Birleşmiş Milletler oylamasından kısa bir süre sonra Mex'co City'deydim. Meksika kararı desteklemişti ve Amerikan Siyonistleri de bu ülkeyi cezalandırmak için bir boykot başlatmışlardı. Boykotu izleyen ekonomik baskının kurbanlarından biri açıklığa kavuşturma isteğini bana şöyle dile getirdi:

"Biz Meksika'da semitizm-aleyhdarlığını onaylamıyoruz. Neden? Çünkü Yahudilerle Yahudi olmayanların hakları arasında ayırım yapıyor. Siyonizm de aynı şeyi yapmıyor mu? Biz Semitizm aleyhdarlığını ırkçılığın bir çeşidi olarak kabul ediyoruz. Siyonizm'i de benzer biçimde değerlendirmek niçin doğru olmasın? Soruma 'Hayır' yanıtı veren bir Siyonizm tanımı var mıdır? Varsa, Siyonistler kafamızı şişireceklerine niçin bunu söylemiyorlar?"¹

Meksika gezim sırasında, *Christianity and Crisis* (Hristiyanlık ve Bunalım) dergisinin "Birleşmiş Milletler'in Siyonizm ve Irkçılıkla

•27 Haziran 1976 tarihli *The New York Times*'de yayınlanan "Travel Power: the Story Behind the Mexican Boycott" başlıklı yazının ardında da benzeri duyguların yattığı görülüyor: "Pek çok Meksikalı Siyonizm'i 'devletin destekçisi', İsrail politikasının yarı-iesmî kolu olarak değerlendiriyor. Yüksek rütbeli Meksikalı bir diplomat, "başka türlüünü kim savunabilir?" diyor, "Siyonizm İsrail'e yerleşme konusunda, Yahudileri ve yalnızca Yahudileri yönlendirmeğe çalışıyor."

İlgili Karan"nı da içeren 22 Aralık 1975 tarihli sayısı bir dostun evinde elime geçti. Yazılar arasında *National Catholic Reporter* dergisinin kurucusu olan Robert G. Hoyt'un açıklığa kavuşturulmaya dair başka bir açıdan benzer bir dileği ifade eden görüşü vardı:

"Siyonizm'i suçlayan Genel Kurul kararının geçerliliği ne olursa olsun, bu dayanağı metinde bulmak olanaksızdır... Kararı destekleyen bölümler ırkçılığın yalnızca kaba-taslak bir tanımını vermekte, Siyonizm'in teori ya da uygulamada bu tanıma uyduğuna dair bir kanıt görülmemektedir."²

Hem Siyonizm, hem de ırkçılık tartışmasında, bu sözcükleri nasıl kullandığımıza dair açık olmak zorundayız. Başkalarının da bunları ne anlamda kullandıklarını anlamağa çalışmalıyız. Yoksa, hem kendi zamanımızı, hem de onlarınkini boşa harcamış sayılırız. Daha kötüsü, bizim kullanışımız tanımlanmamış ya da fena tanımlanmışsa, dikkatimiz temel sorunlar dışına kaymakla kalacak ve bunların çözülmesi için harcanacak enerjimizi saptırmağa yol açacak daha büyük bir kargaşa oluşturabilecektir.

İrkçilik-Beyaza Karşı Siyah:

İrk sözcüğünün iyi-niyetli kimseleri Siyonizm ve ırkçılık arasında bir bağlantı kurulmasını yadsımağa sürükleyecek en azından iki yorumu vardır. Bunlardan biri ırkı yalnızca siyah-beyaz kavramları çevrevesinde gördüğü için Siyonizm'e uygulanabileceğini kabul etmez.³ Öteki ırkı biyolojik anlamda anladığından ötürü Yahudiliğin

²*Christianity and Crisis*, C. and C, s. 318. Anlaşılan, Hoyt Genel Kurul'un, bir süre önce, "ırk aynı"nı tanımlamış olduğunu bilmiyor. 1904 (XVIII) sayılı ve 20 Kasım 1963 tarihli karar bunu "ırk, renk ya da etnik köken temelinde, insanlar arasında ayrım" diye tanımlıyor. Aşağıda belirtilen 2106 (XX) sayılı ve 21 Aralık 1965 tarihli karar daha sonra ve daha bile kapsamlı bir tanım getiriyor.

³Siyahlr ve Yahudiler arasında gerilimler var olduğı sürece, siyasal Siyonizm ile fazla ilgilenmiyor gözüküyorlar. 21 Şubat 1965 tarihli *The Public Life*'da yayınlanan "New York Yahudileri Siyahlara Karşı Nasıl Döndüler: Siyah Anti-Semitizm Efsanesini Değerken" başlıklı yazıda Walter Karp ve H.R. Shapiro, öğretmenlerin çoğunlukla Yahudi olduğı zenci çevrelerde okulların ademimerkezileşmesine ilişkin olarak gürültülerin koptuğunu belirtmektedirler. Bu, genellikle, yöneticileri arasında Yahudilerin çoğunlukta olduğı öğretmenler birliğinin gücünü zayıflatmış olacaktı. Bu nedenle, "liberal Yahudi orta sınıfı ile kentin zenci halkı arasındaki ittifakı kırarak... okulların ademimerkezileşmesi fırsatını ortadan kaldırmak için sahte bir zenci anti-Semitizmi düzenlediler."

bir ilişkisini göremez. Üçüncü bir görüş Yahudileri bir ırk olarak kabul eder. Bu son görüşe göre, hem Semitizm aleyhdarlığı, hem de Herzl'ci Siyonizm açıkça ırkçıdır.

A.B.D. ve Kanada'da ırkçılık sözkonusu edildiğinde, konuya siyah-beyaz ilişkileri açısından yaklaşan çok kişi vardır. Bu çerçevede, B.M.'in Siyonizm'i ırkçılıkla bağlayan karardan hemen sonra bir Şikago gazetesinde bir fotoğraf yayınlandı. Genç Golda Meir'i Mihvaukee'de öğretmenlik yaptığı günlerde siyah bir öğrenciyle gösteriyordu. Aralarındaki ilişki açıkça içtendi. Resmin altındaki yazı şu soruyu sormaktaydı: *Bu mu ırkçılık olan?* Irkçılığı bir siyah-beyaz karşıtlığı biçiminde düşünen ortalama bir okuyucu herhalde "hayır" diye yanıt verecekti.

Washington'da kurulmuş, inançlar ve ırklar arası bir program olan *Education for Intermet*'in yöneticisi Siyonist Haham Daniel F. Polish şu soruyu sorduğunda aynı düşünce sahiplerine hitap ediyordu :

"Kim, ben miyim ırkçı olan? Yoksa Amerikan Siyonizminin dev kişisi ve Renkli Halkın İlerlemesi için Ulusal Birlik kurucusu Stephen Wise mi ya da onun son beyaz Başkanı Kivie Kaplan mı?"⁴

Belki de, Mayıs 1976'da Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konsey'in (ECOSOC) aldığı bir kararda tek olumsuz oyu kullanırken, Kanada'nın B.M.'deki Büyükelçisi Saul Rae'nin kafasında da ırkçılığın benzer bir siyah-beyaz yorumu vardı. Hiç değilse, kendisinin aşağıda sözü edilen ırk ayrımını seçerek suçlayışı bu kanıyı yaratıyordu. Bu suçlama B.M.'in 1973-83 yıllarını "Irkçılığa ve Irk Ayrımına Karşı Savaşım için Eylem On Yılı" ilânı çerçevesinde yapılmıştı. ECOSOC bundan önceki "ırkçılık, ırk ayrımı, *apartheid*, sömürgeleikten kurtulma ve ulusların kendi geleceklerini kendilerinin saptamalarına ilişkin" B.M.'in kararlarını onaylıyordu. Bu kararlardan biri, kuşkusuz, Siyonizm'i ırkçılıkla bir tutan Kasım 1975 tarihli karardı. Büyükelçi Rae ülkesinin ırk ayrımına, özellikle "haksız ve alçaltıcı *apartheid* sistemine" karşı olduğunu açıkladı. Ancak, Kanada'nın "ırkçılıkla Siyonizm arasında bağlar kurma girişimlerini kabul

⁴C. and C, s. 315. Lincoln Üniversitesinden Richard P. Stevens "Renkli Halkın İlerlemesi İçin Ulusal Dernek" (NAACP) yanlısı Siyonistlerin, bu destekleri karşılığında, karşı-destek sağladığını göstermek için örnekler vermektedir.

edemeyeceğini ve etmeyeceğini" de ilân ederek oyunu ECOSOC kararına karşı kullandı.⁵

Bazıları israil'in otomatik olarak beyaz Golda Meir'e tanıdığı ayrıcalıklardan, gene bu israili kadının Siyonizm anlayışının Wil-waukee'li siyah öğrenciyi mahrum etmesini proteto edebilirler. Siyonizm'in ırk ayrımının kurbanlarıyla birlikte NAACP'nin beyaz olmayan öteki üyelerini de aynı biçimde dışta tuttuğu da şikayet konusu edilebilir. Ancak, bu ayrımın deri renginden ötürü olmadığı ve böylelikle bir ırk oluşturmadağı biçiminde bir yanıt ta verilebilir.⁶

İrkçılık - Daha Geniş Bir Biyolojik Temel:

İrkçılığın daha geniş bir tanımına geçecek olursak, UNESCO'ya göre "ayrımcı gruplar-arası ilişkilerin biyolojik temellerde doğrulanabileceği yanıltmacasına dayanan anti-sosyal inanış ve davranışlar" tanım kapsamına girmektedir. Bu temelde de, ırkçılık etiketinin Siyonizm'e uygulanabileceğinin karşısına dikilenler çıkmaktadır. Bunlardan Rosemary ve Herman Ruether şunları yazıyordu:

"Genel Kurul'da çoğunluk Siyonizm'i ırkçılık olarak suçlamak için oy kullandı. Bu oylama...Yahudilikle ırkı birbirine karıştıran eski Semitizm-aleyhdarlığını canlandırmakta ve milliyetçilikle ırkçılığa yeni karmaşıklıklar eklemektedir...

"Siyonizm'in ırkçılık olarak suçlanışının temelinde öncelikle Yahudilerin 'ırk' olduğu varsayımı yatıyor. Ancak ger-

**Christian Science Monitör*, 21 Mayıs 1976. Öte yandan, *Free Palettine* (Özgür Filistin) dergisi Mayıs-Haziran 1976 tarihli sayısında, Siyonizm'in öncelikle deri rengine dayanarak ayırım yapmamasına karşın, Güney Afrika Başkanı John Vorster'in Nisan 1976 ziyaretiyle ilgili olarak zenci-karşıtı duyguları ortaya çıkan israililerin bulunduğunu ileri sürmektedir: "Kendisi İsrail Başbakanı Yitzhak Rabin tarafından 'hararetle' karşılandı. İki önder önemli bir ekonomik, bilimsel ve endüstri andlaşmasının imzalandığını ve aynı zamanda karşılıklı yardımlaşmayı tamamlayıcı bir kabineler-arası komitenin kurulduğunu ilân ettiler. *Jerusalem Post* ta şöyle yazmaktaydı: "Afrikaner'ler kendilerini İsrail'e yakın hissettikleri için, çok sayıda siyah kitleye karşın varlıklarını sürdürebilmeleri ve kendilerini İsrail'le birlikte Afrika kıtasının iki ayrı ucunda yalnız başına savaşım veren, benzer çıkarlara sahip iki beyaz ulus olarak gördüklerinden, bu andlaşmaya ilişkin olarak özellikle istekliydiler."

⁶Golda Meir'in siyah-beyaz ırkçılığını körüklememekle birlikte, bunu kendi siyasal çıkarı için kullandığı söylenmektedir, örneğin, 10 ve 13 Kasım 197a tarihli *Ma'ariv*, Meir'in daha fazla Fantom avcı-bombardman uçağı ve Rogers Plânının geciktirilmesi karşılığında, rakibinin zenginlere karşı tavrından hoşnut olmayan Amerikalı Yahudi çevrelerinin yeniden seçilmesinde desteklerini sağlayabileceği konusunda Başkan Nixon'a söz verdiğini ima etmekteydi.

çekte, İsrail'de toplanan Yahudiler küçük bir devlette bir araya gelen belki de en fazla çok-ırklı grubu oluşturuyorlar. Bunun içine yalnız Doğu ve Batı Avrupalıların geniş bir kuşağı değil, Arap ve Doğulu Yahudiler de dahildir...Bu çok ırklı ve farklı kültürlü Yahudileri bir araya toplayan da Siyonizm'dir.

"Orta Doğu'daki gerilimler ırksal düzeyde yer almıyorlar. Yahudilerin değişik kültürlerden gelmesi ve İsrail'deki pek çok Yahudinin etnik yönden Arap oluşları 'etniklik' sınıflamasını da yanıltıcı kılmaktadır. Arap Yahudisini Arap Hristiyan ve Arap Müslümandan ayıran grup kimliği son aşamada dinsel kimliktir."⁷

İngiltere'de yaşayan ve Filistin sorunu uzmanı olan Yahudi gazeteci Marion Woolfsen 14 Mayıs 1976 tarihli *Manchester Guardian*'da yayınladığı "Siyonizm ve Irkçılık" başlıklı yazısında şöyle demektedir :

"Siyonizm'in bazı yandaşları Yahudilerin bir ırk olmadığını ve sonunda Yahudi olmayanlar için haksız eylemler durumuna gelen Yahudi çıkarlarını koruma çabalarına dayanarak, Siyonizm'in ırkçı olarak sonuçlanamayacağını ileri sürmektedir. Ancak bu sav çeşitli ülkelerdeki Yahudilerin kendilerine yönelik kıyım ve baskıyı 'ırkçı' olarak niteleyen zengin bir Siyonist edebiyatının varlığı nedeniyle su götürür niteliktedir."

Bu yazar, Meksika'daki dostlarını gibi, Yahudi olmayanlara Yahudi olmadıkları için yöneltilen ayrımı aynı biçimde ırkçı olarak değerlendiriyor. Siyonist-İsrail ırkçı politikalarının örnekleri olarak sözünü ettikleri arasında şunlar da var:

"Yahudi Ulusal Fonu...1901'de Dünya Siyonist Örgütünün Beşinci Kongresinde yalnızca Yahudi sömürgeciliğine Filistin'de toprak sağlamak amacıyla kuruldu. Bu örgüt (ve devlet) kent toprağı olmayan (ve pek çoğu el

⁷C. and C, s. 307-308. Ruether'ler bazı Siyonistler ve yandaşlarının Yahudiler için kullandıkları "seçilmiş ırk", _ "kurban ırk" ve benzeri kavramları anlaşılan reddediyorlar. Önceleri *Anti-Defamation League* kadrosundan olan B.Z. Sobel *Hebrew Christians: the 13 th Tribe* (New York, 1974) adlı yapıtında bu kişiler için "iki kez seçilmiş - hem ırk, hem inanç yönünden" deyimini kullanmaktadır. 10 Ocak 1976 tarihli *The National Observer* Amerikan Yahudi Kongresi Başkanı Arthur Hertzberg'in Yahudilere karşı konan göç kotalarını "ırkçı" olarak nitelediğini yazmaktadır.

konmuş Arap toprağı olan) İsrail arazisinin % 95'ine sahiptir. Bu Fonun kuruluş yasasına göre, sahip olduğı toprak yalnızca Yahudi yerleşmesi için ayrılmıştır;, bu toprak üstünde inşa edilecek konutlarda Yahudi olmayanlar oturamaz ve (İsrail yurttaşı Araplar dahil) Yahudi olmayanlar bu topraklarda çalışamazlar."

İrkçilik mı, Yobazlık mı?

Siyonizm^ ırkçılıkla aynı kılmayı hoş görmeyenlerin İsrail'in ayrımcı politikalarına göz yumuyor oldukları sonucuna kolayca varılır. Bu tartışmanın ilke farklılıklarından çok sözcük farklılıklarına dayan- dırılabilceğı Robert G. Hoyt'tan başka bir alıntıyla gösterilebilir:

"Dünya Yahudileri kendilerini tek bir halk olarak kabul ettiler; bazıları, yani Siyonistler, bu halkın belirli bir coğrafya alanında uluslaşabilmesinin bir hak ve gereksinim olduğunu ileri sürdü. Filistin'i seçtiler. Toprak satın almak, özel diplomasi ve kamu oyu oluşturmak, *belirli hedefler seçip tedhişe başvurmak*, Avrupa'da ve başka yerlerde siyasal ve ekonomik nüfuz kullanmak gibi çeşitli yollarla, *varlığını silâh gücüyle korudukları (ve sınırlarını genişlettikleri)* yeni bir Yahudi devleti için Birleşmiş Milletler himayesine kavuştular ve büyük güçlerce de tanındılar.

"Bütün bunun siyasal yönden akıllıca ya da etnik açıdan kabul edilebilir olup olmaması sorun değil. Bu, ırkçılık mıdır? Buna milliyetçilik demek daha uygun görünüyor. Yahudiliğın kendi ırksal değıldir."⁸

Bu son noktaya ilişkin olarak, bazıları "İsa Uğruna Yahudiler" (*Jews for Jesus*) akımına katılan Yahudilerin İsrail'de ayrımcılıkla karşı karşıya kaldıklarını gözlemlemişlerdir. Bir Hristiyan ailenin kendi yaşamını tehlikeye sokarak Nazilerin elinden kurtardığı meslek- taşım Daniel gibi bir Yahudiye yapılanlar da var. Ailenin sergilediğı inancın öylesine etkisi altında kalmıştı ki, kendi de Hristiyan oldu.

Bir Yahudi olarak yetiştiiğı için, otomatik olarak İsrail yurttaşı ola- bilme hakkından yararlanmak istediğinde, görüldüğü gibi ırksal duru- mu değışmemiş olduğı halde dininden döndüğü için İsrail Hükümeti bu kişiye bu hakkı tanımadı. Bu tür örnekler, bazan Siyonist ayırım-

⁸C. and C, s. 318. Vurgular benim.

cılığı ırkçı yerine yobaz olarak tanımlamanın daha uygun olduğunu göstermek amacıyla seçilmektedir.

Demek ki, ırkçılığın buna benzer birtakım yorumları 3379 sayılı B.M. kararına leyhte ya da aleyhte olanları etkilemiş. Ancak, Siyonizm'in ırkçılığın bir biçimi olarak kabul edilmesi için oy kullanılırken kafalarda olan Genel Kurul'un ırk ayırımına ilişkin resmî tanımına bakmayı akıl etmiş olsalardı, büyük bir zahmetten kurtulunmuş olurdu. 21 Aralık 1965'te kabul edilen 2106 A (XX) sayılı Genel Kurul Kararı ırk ayırımını "ırk, renk, kuşak ya da ulusal-etnik kökene dayalı herhangi bir ayırım, dışta tutma, sınırlama ya da tercih" olarak tanımlamaktadır. Bu geniş tanım Siyonizm'in ırkçılığın bir biçimi olup olmadığına ilişkin herhangi bir tartışmada akılda tutulması gerekir.

Herzl'in Siyonizm'i:

Dünya Kiliseler Kurulu (*World Council of Churches*) Genel Sekreteri Philip Potter "Siyonizm'in...çok değişik biçimlerde anlaşıldığını ve yorumlandığını" açıklamıştır.⁹

Bu yorumların bazılarını biraz sonra değineceğim, fakat önce Herzl'in Siyonizm'ine genel çizgileriyle bakalım. Filistin ile ilgili çatışmanın temelinde yatan ve B.M.'in Siyonizm'den söz ederken aklında tuttuğu kavram da budur. Bu kavram 1897'de *Theodor Herzl tarafından ortaya atılmış olup, Filistin ve çevresinde bir Yahudi devleti kurmağa ve yaşatmağa çalışan Yahudi ulusal kurtuluş akımı* olarak tanımlanabilir. Bugüne kadar ne "Yahudiliğin" anlamı, ne de istenen toprağın sınırları konusunda bir anlaşma sağlanabilmiştir.

Bir zamanlar Siyonist olduğuna inanmış ve eski bir israili olan bilim adamı Michael Selzer 1970'de bu akımdan söz ederken, "Siyonizm onu eleştirenlerin küçük bir yüzdesi, giderek savunucularının daha da ufak bir yüzdesi tarafından ancak yeterince anlaşılabilmiş karmaşık bir olgudur" demiştir.¹⁰ Bundan sonra sözünü edeceklerim bu sempozyuma katılanların ayrıntılarına girecekleri bir konunun genel özetidir. Tartışmaya, sözcüklerin anlamlarıyla ilgili yaklaşımımı ortaya çıkaracak kadar gireceğim.

Herzl'in ve onu izleyenlerin temelde yatan varsayımları dört türdür. Çeşitli biçimlerde ifade edilmelerine karşın bugünkü İs-

⁹ *Ecumenical Press Service*, 11 Kasım 1975.

¹⁰ *Zionism Reconsidered: the Rejection of Jewish Normalcy*, New York, 1970, s. xi.

rail'in umutlarında, tasarılarında ve uygulamalarında güçlü bir biçimde etkili olmakta devam edip gidiyorlar. A.B.D. Dış İşleri Bakanlığının eski görevlilerinden Edwin M. Wright'ın¹¹ anladığı ve ifade ettiğine göre, bu varsayımlar şunlardır: (i) Yahudiler ve Yahudi olmayanlar kalıtsal (ve belki de genetik) olarak uyum içinde bir arada yaşayamazlar ve Yahudi olmayanlar uzlaşmaz bir biçimde Semitizm düşmanıdırlar. (2) Bütün Yahudiler, kendilerini korumak için, aynı ülkenin içinde bir araya gelmek zorundadırlar; Filistin'in tüm Yahudilerin geleneksel yurdu olduğuna ilişkin "güçlü efsane"¹² bu toprağın seçimini zorunlu yapmıştır. (3) Yahudi olmayanlar ya Yahudi devletinin dışına çıkartılmalı ya da yerleşmiş Yahudilerle aralarında hukuksal ve psikolojik bir ayırım duvarıyla ayrı tutulmalıdır.^{13^}) Yahudi devletinin kuruluşu Yahudi olmayanların yardımını gerektirmektedir: Bunlar (a) kendi ülkelerindeki Yahudilerin göçmelerini tahrik edecek Semitizm aleyhdarları ve (b) dünya Yahudilerinin görece olarak dağınık küçüklüğünü aşmak için en azından bir büyük devletin desteğidir. Herzl Rusya, Almanya, İtalya ve Osmanlı İmparatorluğunun himayesini aramış durur. Onu izleyenler önce İngiltere ve sonra S.S.C.B. ve özellikle A.B.D.'nin desteğini sağlamada daha başarılı oldular.

Herzl'in Siyonizm'ine Tepkiler:

Başlangıçta, Herzl'in Siyonizm'inin sınırlı bir etkisi vardı. Herzl'den çok önce, Charleston'lu Yahudilerin 1841 Bildirisi "bu ülke (A.B.D.) Filistin'imiz, bu kent Kudüs'ümüz, bu Tanrı evi Tapmağımızdır" diyordu. O tarihte de daha yıllar yılı, Reformcu Yahudiler başta olmak üzere, Amerikan Yahudilerinin çoğunun görüşü buydu. Aynı görüşler öteki ülkelerin Yahudileri arasında, özellikle Almanya'da yaygındır. Ortodoks Yahudiler de Siyonizm'e olumsuz tepkide bulundular. Daha 1903'te, *Lubavitscher Hasidim* siyasal Siyonizm'i "Tanrı'ya karşı koyma ve Tevrat'ın yadsınması" olarak suçluyordu. Bugün bile

¹¹*The Great Zionist Cover-up*, Cleveland, 1975.

¹²Raphael Patai, der., *The Complete Diaries of Theodor Herzl*, New York, 1960, s. 56.

¹³Bu çalışmanın sunulduğundan kısa bir süre sonra, 7 Eylül 1976 tarihli *Al Hamishmar* gizli Koenig Memorandumu'nun israil Araplarının iş, konut, eğitim ve aile ödeneklerine ilişkin sınırlamalar getirilmesi ve göç etmelerinin teşviki konusundaki önerilerini açığa çıkardı. Koenig'in rütbesinin indirilmemesi ya da Galilee yöneticiliğinden alınmaması ve önerilerin resmen reddedilmeleri gibi gerçekler İsrailli Araplara, geçmişte olduğu gibi, gelecekte de görecekleri davranışın Herzl'in üçüncü varsayımına uygun olacağı korkusunu vermektedir.

Kudüs'te *Neturei Karta* Tanrı'nın tüm Yahudileri birleştirme rolüne ondan önce sahip çıkmakla Siyonizm'i bir küfür saymaktadır.¹⁴

Fakat olaylar, özellikle Almanya'da Hitler dönemi, Yahudi olsun ya da olmasın, pekçok kişinin Filistin ve çevresi için bir Siyonist siyasal programı "Yahudi sorunu" için tek yeterli çözüm olarak kabul etmesi için uygun ortamı hazırladı. Öte yandan, bu Filistinliler ve komşu ülkelerde yaşayan Araplar için kaçınılmaz bir sürülüş ve boyunduruk anlamına geliyordu. Moşe Dayan bu ikinci tavrı oldukça açık özetledi:

"Arapların Yahudilerden kişisel, dinsel ya da ırksal nedenlerden ötürü nefret ettikleri doğru değildir. Onlar bizi -kendi açılardan pekâlâ haklı olarak- bir Arap ülkesini bir Yahudi devletine dönüştürmek amacıyla ele geçirmiş Batılılar, yabancılar, işgalciler gözüyle değerlendiriyorlar."¹⁵

Siyon ve Siyonizm ile İlgili Karışıklık:

Buraya kadar alıntılar yaptığım tepkilerin, çeşitli yanları olmakla birlikte, bir ortak özelliği de vardır: Hepsi siyasal Siyonizm'in ne olduğuna ilişkin açık bir anlayıştan kaynaklanıyor. Bu çerçevede bile, karmaşıklıklar büyüktür, fakat içten ancak iyi bilgilerle donanmamış düşünce yapıları nedeniyle karışıklıklar daha da büyümüştür. Örneğin, çoğu *Siyonizm* sözcüğünü duyduğunda bunu bugünün Orta Doğu politikasıyla bağlantılı olarak değil de, *Siyon* (*Sion*, *£iori*) sözcüğüyle çok eskiden beri ilgili birtakım yüksek kavramlar açısından yorumlamaktadır. "Kilise" ya da "Tanrı'nın Krallığı" anlamına gelen 'Siyon' sözcüğünün tarihsel Hristiyan kullanımı hâlâ "Ey Siyon...barışın...ve tsa'nın kefareti ve kurtuluşunu müjdeleyen haberi vermek için görevin yerine getirilişini hızlandır" gibi dualarda görülmektedir. Ve ilginçtir ki, yeni *Micropaedia Britannica*'da Siyonist başlığı altındaki tek konu Orta Doğu'daki çatışmayla ilgisiz olup Sahra'nın güneyindeki Afrika'da bir kilise akımıdır.

1796'da siyah Amerikan Methodist'leri ayrı bir topluluk olarak örgütlenecek olursa daha yoğun bir ruhsal gelişme olanağı bulacaklarını hissettiklerinde, yeni -ve hâlâ büyüyen- akımlarına "Afrika

"David Caploe, "Zionism: the Dream and the Reality," *Middle East International*, Ekim 1975-

"Alıntı şuradan: Noam Chomsky, *Peace in the Middle East?* New York, 1974, s. 53.

Methodist Episkopal Siyon" adını vermişlerdi. "Yehova'nın Tanıkları" umutsuz, yabancılaşmış ve reddedilmişlere çağrıda bulunurken, 1884'de "Siyon'un Gözetleme Kulesi Topluluğu" olarak örgütlenmişti. "Siyon Vadisi" denilen yere bu ad Mormonlar tarafından muhteşem kaya oluşumlarının kutsal ve heybetli güzelliği nedeniyle verilmişti. "Siyon-Illinois" bir grup inanmış tarafından yaşamın tüm yanlarında Hristiyan idealini ifade etmek için kuruldu. Ve "Siyon'a yürüyoruz" diye başlayan dua Filistin ile ilgili olmayıp, ilâhî ve daha iyi bir dünya düzenine ilişkin umutları ilân etmektedir. *Siyon* sözcüğünün bu türlü kullanımını bilenler ve Herzl'in Siyonist kavram ya da uygulamalarına aşina olmayanlar *Siyonizm* sözcüğünü iştirir iştirmez buna olumlu tepki gösterme eğilimindedirler.

Herzl'e Rağmen Siyonistler:

Buna ek olarak, *Siyonizm* sözcüğüne tepkileri daha başka öğelerin etkisi altında olan başkaları da bulunmaktadır. Örneğin, Hal Lindsey'in çok satan *Son Büyük Gezegen Dünya (The Late Great Planet Earth)*¹⁶ adlı kitabında savunulan 'bin yıllık altın çağ' görüşü vardır. Bu kitapta "tsrail (devletin) yeniden doğuşu, doğal âfetlerin sayısında artış, Mısır'da savaş tehdidi ve Şeytan'a tapınmanın yeniden ortaya çıkışı" İsa'nın yeryüzüne ikinci kez gelişini kolaylaştıran olayların içinde sıralanmaktadır. Filistin'de bir Yahudi devletinin kurulmasını savunuyor da olsa, son tahlilde, Yahudilerin Hristiyanlığı kabul ediş düşüncesinden ayrılmaz göründüklerine göre, Herzl'in Siyonizm hedefleriyle ortak yanları var sayılmaz.

Hiçbiri Herzl'in temelde yatan varsayımlarını makûl bulmağa zorunlu olmayan geri kalan üç Siyonist yanlısı görüş ise, kendini ortaya atan birçok liberalde egemendir. İlk önce, 1948'den buyana, *Siyonist* ile *Yahudi* sözcüklerini birbirlerinin yerini tutan sıfatlar olarak kullananlardan söz edelim. Norman Podhoretz ve benzeri Siyonistler tarafından etkili bir biçimde yaygınlaştırılan bu bağlamda, ülkelerinde ırkçılığa karşı (büyük ölçüde siyah-beyaz karşıtlığıyla ilgili olarak) savaşında, Yahudilerle yardımlaşma deneyimi olan Batılı Hristiyanlar Siyonist ırkçı yaftasını bir iftira, âcil ve aktif bir karşı-saldırı gerektiren bir suçlama olarak görmektedirler.

Amerikan Siyonist Federasyonu'nun "Siyonizm, Yahudi Ulusal Kurtuluş Savaşıdır" sloganını sorgusuz, sualsiz kabul edenler de

¹⁶Grand Rapids, Michigan, 1970.

vardır. Bunlar "Yahudi yurttaşların" kimler olduğu ya da kimlerden ve ne yönde kurtarılacaklarını ya da bu kurtuluşun nasıl olacağını sormamaktadırlar. Semitizme karşı davranışların kurbanlarına siyasal olarak söz verilmiş bir dünya cennetinin sağlanmasıyla, Siyonizm'in ırkçılığa karşı olduğuna inanmaktadırlar, o kadar.

Son olarak, Martin Buber'in düşlediği "Araplara dost...ve bütün Avrupalı emperyalist eğilimlere karşı" bir tür Siyonizm'in şimdiki çatışmada tehlikede olduğunu düşünenler bulunmaktadır. Fakat 1931 Siyonist Kongresi Buber'in görüşlerini reddetmişti. Ve Mısır'a 1956 İngiliz-Fransız-İsrail saldırısı Buber'in ideallerinin Siyonist uygulamadan nasıl bütünüyle silindiğini göstermiştir.¹⁷

Anti-Semitik Siyonizm Yanlılığı:

Semitizme karşı bir kılıf olarak ve ırkçı yaftası için özel bir iddiası bulunan son bir tür Siyonizm yanlılığından da söz etmek gerekir. Bu görüş, dünya Yahudilerinin Orta Doğu'da tek bir ulusal toplama yerinde bir araya getirilmelerini amaçlayan ve Siyonist tasarının destekleyicisi Yahudi düşmanlarınca savunulmaktadır. Bu "göç"ün (*aliyah*) başarısı, Fichte'nin deyiimiyle, "Yahudilerden ve Yahudi düşüncelerinden öz savunmamız için" bütün Yahudilerin Filistin'e sürülmeleri konusunda On-sekizinci Yüzyıl Almanyasında adı geçenini yaptığı öneriyi kamu oyu önünde yinelemekten onları kurtarabilirdi.

Kasım 1975'de Jacob Bernard Agus'un *Yahudi Tarihinin Anlamı* (*The Meaning of Jewish History*) adlı kitabında¹⁸ Fichte'den alıntılar okuyordum. Bu okuduklarım 1 Aralık tarihli *JVewsweek* dergisinde "Haber Yaratıcılar" (*Nevosmahers*) bölümüne tepkimi renklendirmiş olabilir. Bu bölüm Iowa Üniversitesinde merhum Henry A. Wallace'm anılarının açılışını şu sözlerle veriyordu:

"1946 yılına ait bir anı Filistin bunalımıyla başa çıkmağa çabalayan bitkin bir Harry Truman portresi çiziyor. Ticaret Bakanı Wallace, yemekli bir kabine toplantısından 'Başkan Truman'ın Yahudilerden canının epeyi yandığını'

¹⁷S.v. Buber, *Universal Jewish Encyclopedia* ve *Macropaedia Britannica*. Siyonistler, kendilerine Siyonist diyen, ancak Buber ile pek çok ortak yanları bulunan son akımlardan rahatsız olmaktadır. "İsrail'e karşı giriştikleri 'esnek', 'sorumlu' ve 'akılcı' olmaya ilişkin yaygın ikna çabalarıyla, Arap ve Arap yanlısı propagandanın etkisini arttırmaktadırlar." *The Jewish Press*, 25 Haziran 1976.

¹⁸New York, 1963, s. 334.

've Başkanın 'onları yeryüzünde Hazreti İsa memnun edemedi; benim daha şanslı olmamı kim bekleyebilir ki?' dediğini, onların kendine bir yararı olmadığını yazmaktadır."

Bugüne kadar, bu tarih gerçeğini Herzl'in "anti-Semitikler bizim en güvenilir dostumuz...müttefikimiz olacaklardır"¹⁹ biçimindeki açıklaması ışığında yorumlama yönelimi görmedim. İsrail'deki halk Truman'ı hâlâ Siyonizm'in en güvenilir dostlarından biri olarak selâmlar.

Lord Balfour'a karşı olan durum iyi belgelenmiştir. İsrailliler 1917 Balfour Bildirisini bir Yahudi devleti kurulmasında önemli bir diplomatik adım olarak görürler. Ama gene bu kişi 1903'da başbakanken özellikle Yahudilerin İngiltere'ye göçünü sınırlandıran bir yasanın kabul edilmesi için İngiliz Parlamentosuna baskı yapmıştır.²⁰

Bu tartışmalı konuya açıklık getiren birinden bir alıntı yaparak sözü bağlayayım. Brandeis Üniversitesi üniversite-içi sürekli yayınının 25 Kasım 1975 tarihli sayısında çıkan "Siyonizm ve Irkçılık" adlı yazısında, David G. Gil *Sijon'u* evrensel barışa ulaşmada Yahudi çabalarıyla ilişkilendirerek diyor ki:

"Yahudi halkı, Yahudiliğin fiziksel ve kültürel varlığını tehdit eden ve Siyon'un gerçek anlamıyla açıkça çelişen, İsrail devletindeki ve siyasal Siyonizm'deki ırkçı öğelerin üstesinden gelmelidir. Bu öğelerin üstesinden gelebilmek için Yahudiler Siyon'un ilk anlamına, yani Filistinliler dahil tüm halklar için adalet ve eşitlik yoluyla barışa kendilerini yeniden adanmışlardır. Bunun siyasal anlamı, ortak yurtlarına geri dönmek açısından Yahudi ve Filistinlilerin eşit haklarını ve hiçbir halkın ötekine egemen olmadığı ya da sömürmediği, toplumların Siyon-Filistin toprağı boyunca yardımlaştığı, çok-uluslu bir devlet içinde yaşamayı kabul etmektir."

"Alıntı: Agus, s. 423.

²⁰Eski İsrailli gazeteci Maxim Glilan, *How Israel Lost Its Soul*, Harmandsworth, 1974, s. 32-33-

IRKÇILIK: SİYONİZM'İN TEMEL BİR İLKESİ

STEFAN GORANOV

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun Kasım 1975 tarihli karar Siyonizm ideolojisi ve uygulamasının ırkçı bir nitelik taşıdığını kesin olarak ortaya koymuştur. Giderek artan bu tehlikenin özü ve belirli özellikleri tam ve doğru olarak değerlendirilirse, B.M.'in kararı, ırkçılığın Siyonist türüne karşı geniş bir savaşım verilmesine yeni ve daha büyük olanaklar sağlamaktadır.

Önce şunu belirtmeli ki, Siyonist ırkçılık ayrı bir olgu değildir. Niteliği ve oynadığı uğursuz rol nedeniyle, uluslararası emperyalist burjuvazinin en gerici ve saldırgan bölümünün, savaş güçlerinin, sömürgeciliğin ve yeni-sömürgeciliğin hem ideolojisi, hem de uygulamasıdır.

Nazi Almanyasının insanlık-dışı cinayetleri ırkçılığın çürütücü gücü hakkında herkese öyle kolay kolay unutamayacakları bir ders verdi. İkinci Cihan Savaşında faşizm yere yıkıldığında ırkçı ideolojiye çok ağır bir darbe indirilmiş, fakat yeryüzünde toplum yaşamından temelli olarak atılmamıştı. Çağdaş gelişmeler ırkçı ideoloji ve siyasetin yalnızca İsrail devletine özgü bir iç hastalık olmadığını gösteriyor. Aynı saldırgan güçlerin çıkarlarına ve hedeflerine hizmet ederek sermayeci devletlerde geniş biçimde belirgindirler. Irk ayrımının acımasız ilkeleri Siyahlar, Puerto Riko'lular, Meksika'lılar, Kuzey Amerika Hintlileri ve ötekilerin nüfusun yaklaşık beşte-birini oluşturdukları en büyük sermayeci devlet olan Amerika Birleşik Devletlerinde egemendir. Köleliğin kaldırılmasından buyana yüz yıldan çok zaman geçmiş olmasına karşın, Amerikan toplumunun gelişimi, sermayeci düzenin azınlıklara özgürlük ve eşitlik sağlayamayacağını gösteriyor.

Güney Afrika ırkçılarının siyah derili yerlilere karşı kanlı çarpışmalara girişmeleri ve Güney Afrika ırkçılarının kıtanın büyük bir bölümünde sömürge baskısını korumak ya da yeniden kurmak için elele vermeleri birçok halkların özgürlüklerini tehlikeye atmaktadır. *Apartheid*, ırk ayrımı ve Afrika'da yeni-sömürgeci yayılma ortak

siyasetinin uygulanmasında birbirine yardım eden Güney Afrika beyaz ırkçılarıyla İsrail'in Siyonist ırkçılarının ittifakı özellikle tehlikelidir. Bu ve öteki ülkelerdeki ırk baskısı sermayeci devletlerin iç ve dış ilişkileriyle yakından bağlantılı olup, emperyalist savaşlar yürütmek, ilhak edilen toprakları sömürgeci mülkiyet durumuna sokmak ve ülkeye eklenen yerlerin asıl sahiplerini kendi topraklarından sürmek ya da onları yok etmek de dahil olmak üzere, çeşitli biçimlerde ortaya çıkarlar.

A.B.D. başta olmak üzere, emperyalist devletlerin yardımıyla uygulanan, Filistin'de Siyonist sömürgeci siyaset Kuzey Amerikalı sömürgecilerin yerli Hintlilere reva gördükleri aynı ırkçı yöntemleri uygulamaya koymaktadır. "Dünya Yahudi ulusu", "Tanrı'nın seçtiği halk" ve "daha büyük İsrail" gibi Siyonizm'in ırkçı sloganlarının altında da aynı genel düşünceler vardır. Bu düşüncelerde, temelde, emperyalist burjuvazinin "siyah" emekçiler ve kendi ulusal proletaryasını sömürmesini haklı göstermeğe yarayan ve insan arasında eşitsizliğe dayalı, bilime ters düşen ve bütünüyle ahlâktan yoksun eşitsizlik tezine ilişkin öğeler vardır.¹

İdeolojisi açısından, Siyonizm insanlığı üç ana ırka ayıran Gobineau'nun ırkçı görüşlerinin temelde biraz değişmiş biçimidir. Bu ayrıma göre, en geri olan "siyah ırk" olup, onu "sarı ırk" yakından izlemektedir. "Beyaz ırk" güya en üstünüdür, çünkü bunda enerji, düzene eğilim ve entellektüel üstünlük gibi tüm erdemler toplanmıştır.² Gerçekten gerici ve metafizik nitelikte olan Gobineau'nun teorisine göre, "tüm uygarlıklar beyaz ırkın bir ürünüdür ve bu ırkın yardımı olmadan tek bir uygarlık bile yaşayamaz..."³ Beyaz ırkın ötekiler üstünde temel ve sonu-gelmez üstünlüğü olduğunu ilân etmek ve renkli ırkların gelişme yetenekleri olmadığını söylemekle, ırksal düşmanlığı ve ırk baskısını körüklemektedir. Bundan ötürüdür ki, Marx Gobineau'ya "barbarlığın şövalyesi" adını takmıştır. Uydurduğu bu ırkçı görüşlerle " 'beyaz ırk' temsilcilerinin öteki insanlar arasında bir çeşit tanrı olarak kabul edilmelerini istemiş, 'beyaz ırk'ın 'soylu' ailelerinin de seçkinlerin özünü oluşturduğu"nu doğrulamak istediğini yazmıştı.⁴

¹Protiv Rasizma, Moskova, 1966, s. 9.

²Compte A. de Gobineau, *Introduction a l'essai sur l'inegalite des Races humaines*, Paris, 1963, s. 376.

Hbid.

⁴Karl Marx, *Soçineniya*, C. XXXII, s. 546.

Siyonistlerin işgal edilen topraklardaki Arap halkına, bu arada Arap ülkelerinden İsrail'e gelmiş olan Yahudilere tavırları, temelde, sınıf ilişkilerini biyolojik sosyolojiyle anlatan Vacher de Lapouge'ın ırkçı kavramlarından esinleniyor. Lapouge'a göre, sınıflar toplumsal bir seçmenin ve biyolojik yapıları içinde bulunan morfolojik farklılıkların ürünüdürler. " 'Beyaz olmayan sınıflar'ı uygar yaşamla uyum sağlayamamış vahşilerin çocukları ya da 'kanı bozulmuş' sınıfların soysuz temsilcileri" olarak kabul eder.⁵

Siyonist ırkçıların kabullendiği ve yeniden yaşama kavuşturduğu bu ırkçı kavramların bilimle ortak bir yanı yoktur. Antropolojik ve psikolojik çalışmalardan hareket eden bilim tek doğru sonuca ulaşmıştır: bugünkü insanlığın bütün ırkları fizik açıdan kuvvetçe eşit ve kültürel değerleri yaratma yönünden aynı derecede yeteneklidir. Ama emperyalizmin ırkçı teorisi ve uygulaması insanlığın büyük bir kısmının temel birliği ve böylece ana haklarını yok etmeyi hedef alır; Siyonist ırkçılığın hedefi ise, özellikle, Filistin Arapları ve komşu Arap halklarıdır. Bundan son derece önemli sonuçlar çıkıyor: emperyalizme karşı çıkılmayacak olursa, Siyonist ırkçılığa karşı başarılı bir savaşım verilemez. Orta Doğu'da A.B.D. ile işbirliği yaparak kalıcı ve âdil bir barışın gerçekleşebileceğine inanmak kısaca bir aldatmacadır. Amerika korumakta olduğu İsrail'in ve böylece kendinin çıkarlarını bir yana itmeden bu yola giremez.

Çatışmanın, A.B.D.'nin tasarladığı ya da ondan mülhem, her çözümünün, aslında, Arap halklarını hedef aldığına dair bazı Arap çevrelerinin ihtarlarında çok gerçek payı vardır; bu türlü çözümler ancak Arapların siyasal ve ekonomik yönden bağımlı duruma düşmeleriyle ve zamanla Filistin direnişinin ezilmesiyle sonuçlanır. Arap devletlerinin verdikleri bazı ödünler ve Orta Doğu'daki çağdaş gelişmeler de gösteriyor ki, Arapların çözüm olarak gördüklerine yaklaşan Amerika değildir, fakat bazı Arap ülkeleri emperyalistlerle Siyonistlerin çözüm dediklerine yanaşmaktadırlar. Böyle bir yaklaşım Siyonizm'in ilerde sömürgeci ve ırkçı genişlemesini engellemeyecek, yalnızca destekleyecektir. Anlaşıyor ki, Orta Doğu çatışmasına adil bir çözümün anahtarı A.B.D.'nin değil, Arap halklarının elindedir; yol pazarlıktan değil, emperyalizme karşı savaşımдан geçer.

Araplara karşı ırksal hoşgörüsüzlük ve düşmanlığın Siyonist ırkçılığın içeriğini tüketmediğine işaret etmek önemlidir. Görü-

⁵Vacher de Lapouge, *Race et Milieu Social: Essais d'Antroposociologie*, Paris, 1909, s. 230.

nümün bu, yalnızca, bir yanıdır. Siyonizm, emperyalizmin temsilcileriyle organik bağları bulunan Yahudi burjuvazisinin bir akımı olarak, Araplara karşı bir nitelik kazanmadan önce, ırkçılığı gelişmesinin temel ve harekete getirici bir ilkesi diye kabul etmişti. Siyonizm Avrupa'da Yahudi özümlemesinin gitgide büyüyen sürecine ırkçı bir tepki olarak belirdi. Siyonist ideologların bu özemsenmeyi hep "Yahudi halkı"na ihanet olarak görmesi önemlidir. Theodor Herzl Yahudiler ile Yahudi olmayanların bir arada yaşayamayacaklarını kanıtlamak için ve sömüren sınıfların Semitizm-aleyhdarı programlarından da alıntılar yaparak, tüm halkları hedef alan büyük ithamlarda bulunuyor. Diyor ki: "Yahudilerin içinde yaşadığı halklar, açık ya da kapalı, Semitizm düşmanıdırlar."⁶ Ona göre, özümlenme temelden olanaksızdır, çünkü Yahudi olamayan herkeste "doğal" bir Semitizm aleyhtarlığı vardır. Siyonistler, ırksal nefreti körüklemek için tarihsel gelişmedeki olumsuz anları bilerek abartmakta ve "ebedî halk"ı ötekilerin bir türlü "bitmeyen" nefretlerine karşın ayakta kalabilmiş olan kurbanlar gibi sunmaktadır.⁷ Siyonistlere kalırsa, işte bu nedenden ötürü, özümlenme ya olanaksızdır ya da yüzeyseldir. Ahad Ha'am'ın görüşüne göre, neydilerse öyle kalmışlar, yani tek ulus olma niteliklerini yitirmemişlerdir, çünkü özümlenme süreci içinde öteki ulusların entellektüel güçlerinden yararlanmışlar ve, Yahudilik temeline dayanarak, onlarla rekabetçi savaşım sonunda ayakta kalmışlardır.⁸

Ama, uygulamada Yahudi olmayan bütün insanların sözüm-ona ırkçılığının karşısına Siyonistlerin gerçek ırkçılığı çıkıyor. Bunun temeli de Yahudilerin üstün ulus oldukları ve öteki halklar içinde önde gelen rol oynadıkları efsanesidir. Kibir dolu etnosentrik mevzilerden hareket eden Siyonistler Yahudilere başka uluslarda olmadıklarını söyledikleri birtakım ırksal üstünlükler de tanıyorlar. Yahudilik uluslaştırılarak, hem güya daha az yetenekli, hem de törel ve tinsel açılardan daha ağırca gösterilen öteki halklarla karşı karşıya getiriliyor. Bu konuda Ahad Ha'am Nietzsche'ye özgü bir içtenlikle diyor ki:

"Ve eğer her varlığın hedefi olarak ortaya bir üstün insan çıkmasını kabul ediyorsak, bu hedefin önemli bir kısmı da bir üstün ulusun oluşmasıdır. Tinsel niteliği onu öteki halklara bakarak törel öğretiyi ve daha kutsal törel temel-

⁶Theodor Herzl, *Evreyska Derjava*, Sofya, 1947, s. 40.

⁷S.M. Dubnov, *Pişme o Starom i Novom Evreysve: 1897-1907*, St. Petersburg, 1907, s. 155.

⁸*Sources de la Pensée Juive Contemporaine*, Jerusalem, 1970 s. 42.

lere oturtulmuş tüm yaşam biçiminin gelişimine daha yatkın ve yetenekli kılan böyle bir halk var olmalıdır."⁹

Kuşkusuz, ilke yönünden, bunlar sağlam düşünceler değildir. Başka bir yerdeki şu sözlerine bakarak burada kastedilenin Yahudiler olduğunu anlıyoruz:

"Yaradılış merdiveninde farklı basamaklar olduğunu herkes doğal olarak kabul eder; önce inorganik nesneler, bitkiler ve hayvanlar alemi, sonra konuşan yaratıklar ve hepsinin üstünde Yahudiler."¹⁰

Bu düşüncelerin Nazizmin dağarcığından ödünç alındığı sonucuna varılabilir; ancak araştırma tam karşıtını, yani faşistlerin Siyonistlerden aldığını ortaya koyacak.

Siyonistlerin birçok açıklamaları ve şimdiki eylemleri, onlara göre, "Tanrı'nın seçilmiş halkı"nın başkalarını aydınlatmak değil, onların üstünde baskı kurmak ve gerekirse onları ortadan kaldırmak olduğunu gösteriyor. Acımasız gücün ve güya üstünlük iddialarının yüceltilmesini Siyonistler siyasetlerinin "abc"si durumuna getirmişlerdir. Yirminci Yüzyılın daha ilk yıllarında bile, Ben-Gurion Filistin'de otururken, şöyle demişti: "Bugünkü dünya güçten başka bir şeye saygı duymuyor." Yarım yüzyıl sonra da, Filistin sorununun "resmî kararlarla değil, silâhla"¹¹ çözümleneceğini söyledi.

Siyonistlerin "Tanrı'nın seçilmiş halkı"nı Filistin'de sahte "halksız toprağa topraksız halk" sloganıyla yerleştirip canlandırma deneyi, başındanberi, acımasız bir ırk ayrımı uygulanarak gerçekleştiriliyor. Arap emeğini ve Arap ürünlerini boykot etmek ve mandacı hükümetten toprak satın almak için kolay koşullardan yararlanmak gibi yerli halkı uzaklaştırma amacıyla birtakım önlemler alınmış, bunları kolaylaştırıcı zorunlu yasalar da hükümetçe kabul edilmiştir. Ekonomik baskının istenilen sonuçları vermediği durumlarda, apaçık kuvvete başvurulmuştu.¹² Siyonistler, Filistin'in demografik özelliklerini göçmen Yahudiler yararına değiştirmekle, Yahudi-Arap ilişkilerinde eşitlik olamayacağı, ancak Yahudi baskısının söz konusu edilebileceği ırkçı kuralına açıkça ve acımasızca dört elle sarıldılar. Arap halklarıyla dört

⁹Sionizm: Otróvlennoye oružiye imperializma-Dokumentı i materialı, s. 107.

¹⁰Sources de la Penste Juive Contemporaine, s. 49.

¹¹Les Temps Modernes: le Conflict IsraÛo-Arabe, Paris, 1967, s. 124.

¹²Ibid., s. 116.

büyük çatışma başta olmak üzere, birçok askerî karşılaşmalar bu ilkenin uygulanabilir olduğunu da göstermiştir.

Siyonizm'in ırkçı niteliği Yahudi ulusal kültürünün öteki halkların kültürüne karşı koymasında da kendini gösteriyor. Siyonistlere göre, Yahudi kültürünün temel avantajı Yahudiliğin üstüne kurulmuş olmasıdır. Yahudiliğe Yahudi yaşamının entellektüel merkezi olarak bakılır; Yahudi halkının, üstün din eğitiminden ötürü, ırksal birliğini ve değişmeyen ulusal kimliğini koruduğuna inanılır. Ahad Ha'am der ki:

"Üç-bin yıl Yahudi olarak kaldık, çünkü başka birşey olamayız, çünkü muazzam ve üstün bir güç bizi Yahudi-liğe bağladı...Böylece, Yahudilik, doğduğu andan buyana kişide gelişen doğal içgüdülerin tümüyle birlikte, içimizde yaşamaktadır..."¹³

Bazı Siyonistler Yahudi kültürünün, dünya kültürlerinin onsuz gelişemeyeceği bir itici güç olduğunu iddia edecek kadar ileri giderler. A. Bartal şöyle yazar: "Yahudi halkının ruhu olan Yahudi kültürü, Avrupa kültürleri başta olmak üzere, öteki kültürlerin itici gücü, onların arkasındaki dinamodur."¹⁴ Bilim böylesine iddiaları hahamların uydurmaları olarak toptan reddeder. Eski zamanlardan günümüze kadar İncil saplantılarının tutsağı olmuş ve Talmud bilgiciliğiyle yetişmiş olan "Yahudi" düşünürlerinin sayıca bunca çok olmasına karşın, insanlığa değerli tek bir görüş bile verememişlerdir. Spinoza Tevrat'ın ilk beş kitabının babasının Musa olduğu efsanesinden kuşku-landığı ve Yahudi kanından gelmesine karşın Yahudi ocağında bilinen o dinsel düşünürler ailesine mensup olmadığı için, Amsterdam havrasınca afaroz edilmişti.

Anlaşılan, İncil ve Talmud gelenekleri Yahudi halkının "kurtarıcı" rolü, bu halkın ötekilere ırksal muhalefeti ve onlardan farkı, Yahudi topluluğunun hiçbir sınıf çelişilen bulunmayan toplumsal yönden bütünlüğü olan bir toplum olduğuna ilişkin kavramlar, Yahudilerin Filistin'e döneceklerine dair İncil'e bağlanan bir efsanenin propagandayla yayılması gibi Siyonist görüşleri etkilemiştir. Ancak, şovenizm, ırkçılık ve sömürgecilik gibi burjuva ve emperyalist kavramlar Yahudilikten gelen öğelere eklenmiş ve onları "zengin leştirmişlerdir".

¹³*Sources de la Pensée Juive Contemporaine*, s. 54.

¹⁴*Maroden Glas*, 2 Haziran 1971.

Ne var ki, Yahudi kültüründe başka öğeler de var. İçinde yaşadıkları ülkelerin ulusal kültürlerine bağlı ve Yahudi kökenli kişiler yeteneklerini ortaya dökmüş ve insan yaratıcılığının her dalında büyük ve kalıcı yapıtlar ortaya koymuşlardır. İşte, bu kişilerin çalışmalarında Yahudi kültürünün bütün yeryüzü için önemli olan ilerici yönleri, S.S.C.B., A.B.D., İngiltere, Fransa, Almanya ve benzeri halkların ulusal kültürünün ayrılmaz parçası olarak ifadesini bulmaktadır.

Bu gerçekler, bir yandan, Yahudilerin ırksal yönden olağan Siyonist görüşlerinin tümünden reddinin kanıtlarıdır. Öte yandan da, Yahudilerin ırksal açıdan geri olduklarına dair Semitizm-aleyhdarı kavramların saçmasapan olduklarını da gösterir. Ancak, Semitizme karşı insanlık-dışı ve alçaltıcı düşüncelerin bütün biçim ve ve görüntülerini reddederken, Alman Nazileri dışında hiç kimsenin, Siyonistler kadar, "ulusal" dehanın aşılamaz olduğunu iddia etmediğini hemen göstermek zorundayız. Sağduyu, Max Nordau'un şu açıklamasını ırkçı bir kendini beğenmişlikten başka bir şey olarak kabul edemez: "Bir Yahudi, tüm Asyalı ya da Afrikalıları bir yana koyalım, sıradan Avrupalıdan çok daha fazla yaratıcı ruha ve daha üstün yeteneklere sahiptir..."¹⁵ Ve Yahudi halkının daha büyük evlâtları olduğunu, dahilerin ve büyük yetenekleri olan kişilerin en fazla Yahudilerde bulunduğunu, kültürel, sanatsal ve siyasal incilerin Yahudilerce yaratılmadıkça bu denli parlamadıklarını ciddî olarak ileri sürmek düzeltilemez bir ırkçı açıdan hareket etmekle olasıdır.

Siyonist ırkçılığın göze batan bir yanı da İsrail toplumunun tüm alanlarına girmiş olan ırkçı-askerci ruhtur. Garnizon İsrail devletinin Siyonist aşırılığı dışı, yani Siyonist genişleme plânlarının önünde ana engel ve devletin Yahudi niteliğine tehlike olan Arap halklarına karşı ırkçılığı sergilemektedir. Öte yandan, içe, yani etnik kökeni ne olursa olsun, İsrail emekçi halkının çoğunluğuna karşı bir ırkçılık da sözkonusudur. Onların ayırım uygulanan, baskı altında tutulan ve aşağılanan bir halk olarak statüleri ırksal geriliklerini iddia eden Siyonist kuruluşla izah edilmektedir.

İsrail toplumunun yaşamında Araplara karşı ırkçılığa verilen önem Siyonist sömürgeciliğin özelliklerini en iyi biçimde yansıtmaktadır. Geleneksel sömürgecilik yabancı toprakları ele geçirdikten başka yerel halkı sömürmeyi de hedef olarak gözetirken, Siyonistler işgal

¹⁵Max Nordau to His People, New York, 1941, s. 73.

ettikleri yerlerden yerlileri çıkarıp orayı "temizlemeye" çalışıyorlar. Siyonistler sık sık "Yahudilerin çok fazla tarihi ve çok az coğrafyası olduklarını" söyler dururlar. Bu yüzden, tüm ayrımcı önlemlerin tek bir hedefi vardır: Arap nüfusu atmak ve İsrail'i bir Yahudi devleti olarak kurmak. Revizyonist Siyonist önder Vladimir Jabotinsky der ki:

"Filistin Yahudilere ait olmalıdır. Etnik bakımdan temiz bir Yahudi devletinin yaratılması amacıyla gerekli yöntemlerin uygulanması, her zaman zorunlu ve güncel olacaktır. Araplar, şimdi bile, onları ne yapacağımızı ve onlardan ne istediğimizi biliyorlar.

"Durmadan oldu-bittiler yaratmalı ve Araplara bizim topraklarımızdan çekilerek çöle dönmeleri gerektiğini söylemeliyiz."¹⁶

İdeolojik açıdan, Siyonistlerin Araplara karşı olan ırkçılıklarının doğrudan doğruya Semitizme-karşı ırkçılıktan esinlendiğini göstermek geçici olmaktan daha büyük bir önem taşır. Semitizme düşman olanların Yahudiler aleyhinde yarattıkları kötü duygular gibi, Arapları hedef alan karmaşık peşin hükümler İsrail yığınlarının bilinçlerine sistematik biçimde sokulmaktadır. Arap toplumunun gerilikle eş anlamlı olduğu söylenmekte ve Araplar tarihsel gelişmeleri yalnız iki öğenin sonucuna, yani din ve çöle bağlanan entellektüel ve psikolojik bir gerilik içinde sunulmaktadırlar. Araplara karşı ırksal düşmanlık din konusuna da aktarılıyor. Arabın sosyo-psikolojik bir tip olarak gelişmeyeceği de söyleniyor, çünkü, Siyonistlere göre, Arap Kuran ve ilkel içgüdülerin bir yaratığıdır ve öyle kalacaktır. Ahlaksal değerler açısından da, Siyonistler onları insan ahlâkının en düşük düzeyine yerleştirirler. Araplara karşı peşin hükümler Siyonist eğitim sisteminin alanına girmekte ve yeni kuşakların bilincine daha küçük yaşlarda yerleştirilmektedir. Ve Siyonistler bütün bunları, önemli ve yaratıcı etkileri Avrupa, Afrika ve Asya'daki uygarlıklarda kolayca görülen eski ve zengin uygarlığın mirasçısı elan halka yapmaktadırlar.

İçte ırkçılık yalnızca İsrail'de yaşayan Araplara karşı da değil. Yahudi asıllı bazı İsrail yurttaşları da buna hedef oluyorlar. Siyonist kuruluş İsrail Yahudilerini iki gruba ayırıyor: (a) yerli dili İbranice olanlar ve (b) yerli dili İbranice değil, Ladin ya da başka bir dil olanlar. Aynı zamanda Eşkenazim de denen birinci grup Yahudiler Batı kökenli olup, devlete ve sendikalarda sorumlu yerlerde görev

¹⁶B. Rainov, *Pititsa na Siyonizma*, Sofya, 1969, s. 48-49.

yapmaktadırlar. Sefardim denen ikincilerin ise, daha sınırlı hakları vardır ve aynı sorumlu mevkilere getirildikleri pek görülmez. Arap, Afrika ve Asya ülkelerinden gelen yoksul ve "alçak" düzeyde Yahudiler de bu ikincidedir. Irk merdiveninin en üstünde Filistin'de doğmuş olan ve böylece Avrupa'dan gelen ilk göçmenlerden olma *sabra'lar* vardır. Eşkenazim denen Avrupalı Yahudilerin önündeki fırsatlar, bir kural olarak, Sefardi Yahudilerinden çok daha fazladır.¹⁷ Bütün bu grupların hepsinin, doğal olarak, birtakım alt-grupları da vardır. 10 Mart 1970'de İsrail'de kabul edilen yasaya göre, "gerçek" Yahudi olarak tanınmayanlar özellikle güç durumdadırlar. Bu yasaya göre, yalnızca doğuştan Yahudi ya da ortodoks bir haham tarafından Yahudiliğe alınmış olan bir ananın çocuğu Yahudidir.

Aslında, Orta Çağlara özgü bir dinsel ırkçılık İsrail'de yeniden doğuyor. Din yasaları Yahudilerin Hristiyan yada Müslümanlarla evlenmelerine engeldir. Bu türlü evlilik yapan ailelerin önüne çeşitli ayrımlar yığılıyor: onlar ülkenin daha uzak köşelerine, *kibbutzim'lerce* ya da askerî yerleşim alanlarına gönderiliyor. Yahudi kadınlar, Yahudiliğe kabul ediliş hazırlığının bir parçası olarak, İbranice çalışma zorunda bırakılıyor ve ondan sonra tam medenî haklara kavuşabiliyorlar. A. Zheromski şöyle yazıyor: "Dünyanın hiçbir yerinde İsrail'deki gibi, yatay, dikey, köşegen ve daire içinde bir ayrım yoktur."¹⁸

Şovenist, ırkçı ve saldırı politikası İsrail'in emekçi halkına yeni deneyler, büyük tehlikeler ve umulmayan tehditler getiriyor. Sıradan İsrail yurttaşına, yalnızca büyük Siyonist burjuvazisinin, yani uluslararası tekellerin görünmeyen imparatorluklarına bağlı milyarderlerin çıkarlarına yarayan alçakça bir dâva için acı ve savaş alanlarında ergeç ölüm sunmaktadır. Siyonistler, İsrail halkının bütün acılarına karşılık olarak, daha büyük bir İsrail devleti serabını öne sürüyorlar.

İrkçı Siyonist siyaset yalnız İsrail'de yaşayanlara değil, bütün insanlara ve nerede, nasıl yaşayacaklarına karar verecek olan dünya Yahudilerinin demokratik haklarına da yöneliktir, İsrail'in Arap komşularına düşman "silâhlı bir ocak" durumuna dönüştürülmesi, Siyonizm'in onlara karşı sürekli bir savaş siyaseti, Filistin halkının bir yurda sahip olma hakkından yoksun kılınması, bütün bunlar türlü ve ve görülmeyen kötülükleri içermektedir. Siyonistler İsrail halkını

¹⁷"Rabotniçesko Delo, 26 Ocak 1972.

¹⁸A. Zheromski, *Jfa Z'P'i ot İordan*, Varşova, 1965, s. 236.

Filistin sorununun tek olanaklı çözümünden, yani Arap halklarını anlama ve onlarla iyi komşuluk ilişkileri siyasetinden alıkoymaktadır, işte bu nedenden ötürü, dünya Yahudilerinin muhtemel ve gerçek düşmanları içinde en tehlikeli düşmanı Siyonizm olmuştur ve öyle kalacaktır.

Siyonistlerin ve bazı burjuva sosyologlarının İsrail-Arap çatışmasını *iki eşitfakat birbirine karşı ulusal akım* diye sunarak Siyonizm'in ırkçı ve sömürgeci doğasını gizleme çabaları başarılı olamayacaktır. Siyonist şovenizmi ile Arap milliyetçiliğini eş tutmak bilimsel açıdan yanlış ve siyasal yönden zararlı olup, yalnızca Siyonist saldırganlığını Arap milliyetçiliğinin güya saldırganlığına bir tepkiymiş gibi gösterme çabasına hizmet etmektedir; aynı nedenle, İsrail de koca Arap Câlut'la düelloyu, Tanrı'nın yardımıyla, kazanan küçük fakat kahraman Dâvut gibi sunulmaktadır.

Bilimsel yaklaşım da gösterir ki, milliyetçilik somut tarihsel bir olgudur ve koşullara göre farklı içeriği vardır. Bir, çalışan insanların *ileri* milliyetçiliği vardır, bir de *gerici* milliyetçilik. Siyonist milliyetçiliği bu ikinci türdendir. Orta Doğu anlaşmazlığı nitelik yönünden birbirine benzemeyen güçlerin ve birbirine karşı tarihsel gelişme eğilimlerinin çatışmasıdır. Siyonizm'in ırkçı olan temel niteliği, en derin özünde, faşizmden farklı değildir. Siyonizm'in işte bu özelliği derin bunalımının ve tsrail emekçi halkı ile dünya Yahudiliğinden olduğu kadar uluslararası düzeyde ötekilerden de gitgide uzaklaşmasının nedenidir.

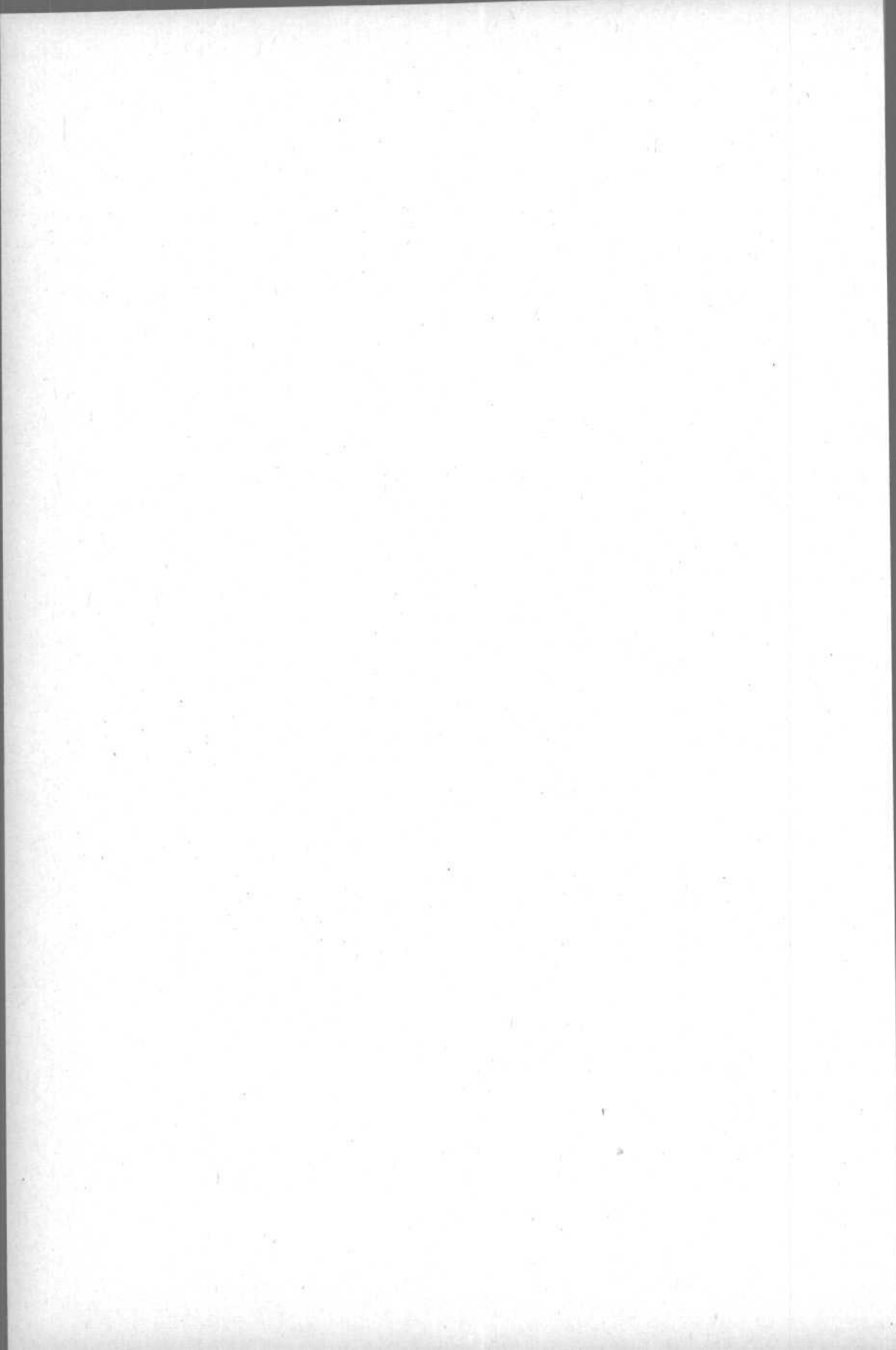
Sosyalist ülkelerin halkları, gelişmekte olan ülkelerin ilerici güçleri ve İsrail dahil, sermayeci devletlerin barış-sever kesimleri Filistinlilerin ve öteki Arap halklarının haklı davasıyla birliktir. Tüm ilerici güçler Semitizm düşmanlığına karşı ödünsüz savaşımını Siyonist ırkçılığa karşı kararlı savaşımlarıyla birleştirmektedirler. Irkçılığa karşı savaşımın karşıt bir ırkçılık mevziinden başarıyla yürütülemeyeceği açıktır. Böyle bir taktik, Orta Doğu'ya kalıcı ve âdil bir barış getirmek yerine, böyle bir barışı, A.B.D.'nin güya adım adım yaklaşımı olayında olduğu gibi, daha da uzaklaştırır.

Çatışma ancak konunun içindeki öğelerin çözümü sonucu son bulur: (a) İsrail kuvvetlerinin 1967'de işgal ettikleri tüm Arap topraklarından çekilmeleri; (b) kendi devletlerini kurma hakları da dahil olmak üzere, Filistinlilerin haklarının garanti edilmesi; ve (c)

tüm Orta Doğu ülkelerinin bağımsız varlık haklarının tanınması.¹

Bu yaklaşım sosyalist ülkelerin çoğunluğu tarafından desteklenmekte olup, her taraftaki ilerici güçlerden daha da artan destek görecektir, çünkü âdil, demokratik ve herkesin gerçek çıkarı olan sürekli barışla uyumludur.

¹"*Rabotniçesko Delo*, 29 Nisan 1976.

SIYONİZM, YAHUDİLER VE YAHUDİLİK

JOSEPH L. RYAN, S.J.

Bu yazının amacı Siyonist önderlerin, özellikle ilk Siyonistlerin Yahudilere ve Yahudiliğe yaklaşımını ortaya koymaktır.

Özellikle Kasım 1975'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda 3379 (XXX) sayılı karar tartışmaları sırasında ve sonra, Siyonizm'i savunanlar onun ırkçılık gütmeyi, çünkü Siyonizm'in yandaşlarını ırkları temel alarak tanımlamadığını ileriye sürmüşlerdir. Amerika Birleşik Devletleri'nin Birleşmiş Milletler'deki o zamanki baş-temsalcisi Büyükelçi Patrick Moynihan, B.M.'de yaptığı bir konuşmada, Siyonist akımın "üyelerini doğuma göre değil inanca göre tanımladığını" belirtmişti. Moynihan şunları da eklemiştir:

"Siyonizm genetik bir topluluğa...tarihsel bağlarla bağlı insanların bir akımı değildir. Aynı bölgede yaşayan birbirinden ayrı toplulukları da kapsamaz...Tam karşıtı olarak, Siyonistler kendilerini yalnız Yahudi olarak tanımlarlar ve Yahudi anadan doğan herhangi birini ya da, en önemli nokta olarak, Yahudiliği kabul eden herhangi birini de Yahudi kabul ederler...Bu önemli sorunun dinsel ve siyasal kültür ile olan ilişkisini göz önünde bulundurarak, konunun tutarlılığını belirtmek için söyleyelim ki, İsrail mahkemeleri bir başka dini seçenleri artık Yahudi olarak kabul etmez."

Moynihan, bu görüşe uygun olarak, şöyle bir sonuca varır: "Siyonizm ne olursa olsun, 'bir çeşit ırkçılık' değildir ve olamaz."

Bu görüşü değerlendirebilmek için, Arthur Hertzberg'in *Siyonist Düşünce*¹ adlı yapıtının kapsadığı Siyonist yazılar antolojisine başvurdum, fleri gelen bir haham ve bilgin tarafından toparlanan bu antoloji Siyonist yazıların tümünü kapsamasa bile, onları hakkıyla

¹New York, 1959. Başka türlü olduğu gösterilmedikçe, tüm dipnotları bu kaynaktır ve sayfa numaraları her alıntının sonunda parantez içinde belirlenmektedir.

temsil etmektedir. Sözkonusu antolojide yer alan yazarlar, hemen hemen her yerde, Yahudilerin bir halk olduğunu belirtiyorlar. Çoğu da onları bir ulus olarak göstermekte ve Yahudilerin de bu ulusla ilişkili olduklarını söylemektedirler.

Halk Olarak Yahudiler:

Yahudi Siyonist sözcüler Yahudileri ısrarla halk olarak tanımamaktadırlar.² Hertzberg'in antolojisi, ilk sayfadan sonuncusuna kadar, bunun örnekleriyle doludur. *Halk, halk olma, toplum* ve benzeri terimler o denli sık kullanılmıştır ki, hepsini bir arada belirtmek sıkıcı olur. Bu nedenle, burada ilk ve son sayfalardaki iki örnekle yetineceğim. Yehudah Alkali (1798-1878) 1843'de şöyle yazmıştı: "Bizler, halk olarak, haklı bir biçimde yalnızca İsrail toprakları üstünde İsrail olarak tanımlanırız." (105) Ve David Ben-Gurion (1886-1973) 1944'de "halkımızın çoğunluğu sosyalist Yahudi devletine dönüşmüş bir anayurtta yaşayacağı" günü gördüğünü yazıyordu. (319)

Birden fazla Siyonist yazarın *ırk* terimini kullandığını belirtmek yerinde olur. Yahudilerden söz ederken, Herzl'in önde gelen fikir babalarından biri olan Moses Hess (1812-75) "k" sözcüğünü sık sık kullanır, ilk Siyonist düşünür olan Hess tamamen On-dokuzuncu Yüzyılın bir insanıydı. Almanya'da doğdu, orada ve Fransa'da yaşadı. Çağdaş yaşamın eleştirisel incelemesini yapan iki kitapla ilgili olarak Marx ve Engels ile işbirliği yaptı, fakat daha sonra onlardan ayrıldı. Hess *Roma ve Kudüs* adlı klâsik yapıtında der ki: "Yahudi ırkı insanlığın ilk ırklarından biridir ve iklimle ilgili koşulların etkisine karşın, bütünlüğünü korumuştur." (121) "İrk"ı reddeden o Alman Yahudilerine değinen Hess, neden olarak, öteki Almanların Yahudilere olan nefretini göstermiştir. Hess Almanların Yahudi ırkına dinlerinden daha büyük nefret duyduklarını söyler. (120) Hess'in *ırk* sözcüğünü kaleminden kaçan herhangi bir sözcük gibi kabul etmemek gerekir; bunu sık sık kullanır. Hattâ, şöyle yazar: "İndo-Alman ırkının Yahudi ırkı ile karıştıktan sonra niteliğini düzelttiğini ciddi olarak söyleyenlere çok rastladım". (127) Hess, ayrıca, "Yahudi ırkı"ndan söz eden ve "sınırları içinde ya da dışında Yahudi ırkının ne kadarının bulunabileceği bir Yahudi devletini pek ilgilendirmez" (138) diyen fakat kendinin Yahudi olmadığı bir Fransız yazarından onaylayarak alıntılar yapar.

²Biri dışında, Hertzberg'in antolojisindeki bütün alıntılar 1948'den önce yazılmıştır.

Ulus Olarak Yahudiler:

Siyonist yazarlar, çeşitli yollardan, Yahudilerin bir ulus olduğunu ya da bir zamanlar ulus olduklarını ya da olacaklarını sık sık yinelerler. Birçok örnekte de, yazarlar Yahudilerin gerçekte bir ulus olmasalar bile, bu olanaklara sahip bulunduklarını belirtirler. Moses Hess şöyle yazar: Gerçekten onursuz olan Yahudi...kendi ulusundan utanan...modern Yahudidir."(i21) "Yahudi ulusçuluğu ile ilgili duygunun yaşayan Yahudiliğin öz cevheri olduğunu anlatır ve Yahudiliğin "ulusal yeniden doğuşu"ndan "Yahudi ulusunun yaşama yeniden kavuşması"nın (133) yambaşında, "ulusal din"den söz eder.

Rusya'da doğmuş olanların yazılarında, Yahudilerin ulusal niteliğine verilen önem son derece belirgindir. Böylece, Peretz Smolenskin (1842-85), Eliezer Ben-Yehudah (1858-1923), Moshe Lilienblum (1843-1910) ve Leo Pinsker (1821-91) gibi yazarların tümü Yahudilerin bir ulus olduğunu vurgulamaktadırlar.³

Özel öneme sahip iki Siyonist yazardan biri, (geleneksel olarak *Yahudi Devleti* diye yanlış çevrilen *Yahudilerin Devleti*) *Der Judenstaat* adlı kitabın yazarı ve siyasal Siyonizm'in kurucusu, Viyanalı gazeteci Theodor Herzl (1860-1904) ve öteki de Herzl'in en önemli yandaşı ve izleyicisi Max Nordau'dur. Herzl *Yahudi Devleti* adlı kitabında şöyle yazar:

"Ben Yahudi sorununu toplumsal ya da dinsel bakımlardan değerlendirmem, bazan böyle ya da daha başka biçimler almasına karşın. Bu ulusal bir sorundur ve bu soruna bir çözüm getirebilmek için, onu bir araya gelmiş uygar uluslarca tartışılmak ve bir sonuca varılmak üzere, uluslararası siyasal bir sorun olarak saptamalıyız. Biz halkız - tek bir halk." (209)

1902'de yazan Max Nordau şunları belirtti:

"Siyonist olan ve olmayan Yahudiler arasında anlaşma olasılığını, herhalde, sonsuza dek ortadan kaldıran nokta, Yahudi ulusçuluğu sorunudur. Yahudilerin ulus olmadığı görüşünde olan ve buna inanan biri, gerçekten, Siyonist olamaz...Karşıtına inanarak Yahudilerin bir halk oldu-

³Alıntılar: Smolenskin, s. 154; Ben-Yehudah, s. 164-165; Lilienblum, s. 170; Pinsker, s. 183-184.

duğunu kabul eden biri Siyonist olmuş demektir, çünkü yalnızca ülkelerine dönüş Yahudi ulusunu kurtarabilir..." (243)

Hertzberg'e göre, menfada bir Yahudi yaşamı olasılığını yadsıyan Siyonist yazarların arasında en aşırısı Almanya, İsviçre ve A.B.D.'nde de yaşamış olan Jacop Klatzkin (1882-1948) adlı bir Rustur. Klatzkin Yahudiliği "ulusçuluk"la bir tutarak şöyle tanımlıyordu:

"Yahudilik yansız bir temele dayanır. Yahudi olmak ne dinsel, ne de etnik bir inancı kabul anlamına gelir. Bizler ne bir küsurat, ne de bir düşünce akımıyız; bizler bir ailenin üyeleri, ortak bir tarihin sahipleriyiz. Yahudilerin ruhanî öğretilerini yadsıma ile insan toplum-dışı kalmaz ve bunları kabul etmekle de kişi Yahudi olmaz. Kısacası, bir ulusun parçası olabilmek için, Yahudi dinine ve Yahudi ruhanî görüşüne inanmak gerekmez." (317)

Columbia Üniversitesinde semitik dilleri profesörü ve Amerikan Siyonistleri Federasyonunun ilk başkanı Richard J.H. Gottheil'in (1862-1936) yazılarından aktararak bütün bu tanıkların geçit resmini sonuçlandırmak olasıdır. Gottheil Amerikan Siyonizm'inin felsefesini bu federasyonun ilk resmî açıklaması olan bir yazı özetinde, şöyle belirtmektedir: "Biz, Yahudilerin yalnızca dinsel bir grubun ötesinde daha başka bir şey olduğuna inanıyoruz; onlar yalnız bir ırk değil, aynı zamanda bir ulustur da; bu ulusun iki gerekli özelliği, yani ortak bir ülkesi ve ortak bir dili yoksa da." (500)

Bu alıntıların tümü Yahudi ulusçuluğunu vurguluyor. Bu noktada birleşmenin hikmeti neydi? Bir iç bütünlük mü vardı? Evet, böyle bir şey vardı ve bu da kısmen Avrupa'da Siyonizm'in oluşmasına yol açan durumdan ortaya çıktı. Siyonizm de, temelde, Yahudi kurtuluşuna karşı bir tepkiydi. Yahudi ulusçuluğunun merkezîyetçiliğini vurgulayan Siyonist ısrarın tarihsel temelleri önde gelen bir Siyonist ve Siyonizm üstüne bir otorite olan Ben Halpern⁴ tarafından anlatılıyor. Avrupa'da Aydınlanma denen akımın sonucunda ilke olarak her yurttaş için belirtilen eşitlik, çeşitli hükümetlerin yasalarıyla, örneğin 1791 Fransız Ulusal Meclisince uygulanmaya başlanmıştır. 1860 yılına gelindiğinde, Batı Avrupa'da Yahudilerin eşitliği genellikle etkindi.⁵ Fakat bu durum yerine sağlam oturmamıştı; sonraki yıllarda,

⁴*The Idea of the Jewish State*, 2. B., Cambridge, Mass., 1969.

⁵a.g.k., s. 4.

Yahudilerin statüsü ve dayandığı ilkelerin geçerliliği yeniden değerlendirilir oldu.

Yahudilere karşı güdülen ayrımı ortadan kaldırmak için iki çözüm yolu olasıydı - Yahudilere ya kişisel ve yaşadıkları ülkelerin yurttaşları olarak eşitlik sağlamak ya da hepsini topluca bir ulus olarak kabul etmek. Halpern ikinci olasılık üstünde ciddi olarak duranların Yahudiler değil, Yahudi olmayanlar olduğunu belirtir.

Bununla birlikte, Yahudiler eğer bir "ulus" ise ve öteki "kiliseler" gibi bir "kilise" değilse, bu durumda onların eşitliği ve birleşmeleri bir sorun yaratıyordu. Bu güçlük özgürlük verilmesini savunanlar tarafından hissedilmiş ve Yahudilere karşı olanlarca vurgulanmıştır. Kurtuluşu savunanlar tüm yurttaşların insan haklarına eşit olarak sahip olduğu görüşünden yanaydılar; ayrıca, kilise ve devletin birbirinden ayrı düşünülmesinden ötürü, yurttaş eşitliğinin önünde engel olarak yer alan dinsel ayrılıkların ortadan kaldırılması gerektiğine de inanıyorlardı. Öte yandan, bir yabancıya yurttaşlarla eşit hak açıkça verilmeyebilirdi. Böylece, Yahudiler sözkonusu olduğunda, "kilise" gerçekten "ulus"un eşit karşılığıysa onlara, o zaman, yurttaşlık verilmeyebilirdi.⁶

Bu görüşe tepki gösteren bazı Batılı Yahudiler iki yeni ilke oluşturdular: (i) Yahudiler bir "ulus" değil, ötekileri gibi dinsel bir mezhepti; ya da böyle değilse bile, özgürlüklerine kavuşunca böyle olacaklardı. (2) Yahudilerin Siyon'a mesihî dönüşleri soyut ya da simgeseldi ve bunun Yahudi ayinlerinden çıkarılması gerekirdi.⁷

Siyonistler, özellikle, Herzl'den sonra, bu kaynaştırıcı ya da modern görüşe karşı kesin yanıt verdiler: Yahudiler etnik bir varlıktır ve Yahudi sorunu ulusal bir sorundur.⁸ Eğer Avrupa'daki Yahudiler kendi kimliklerini koruyarak yurttaşlığa tam sahip olamazlarsa, tek çözüm buna kavuşabilecekleri bir yer bulmaktır. Halpern, Herzl için şöyle yazar:

"Herzl Yahudi olmayanların ulusçulukla ilgili sanılarını yalnız yola gelmez bir gerçek olarak değil, aynı zamanda adil bir ilke olarak kabul etmektedir; ulusçuluk, gerçekten yalnızca yurttaşların oluşturduğu bir kitle değil, fakat

⁶"a.g.k., s. 59.

⁷"a.g.k., s. 60.

⁸"a.g.k., s. 133.

toplumsal ve kültürel kaynaşmaya tarihsel bağlarla ulaşmış bir insanlar kümesidir. Herzl'in bu görüşü böylece ifadesi gerekmez, çünkü onun yaptığı ve söylediği herşeyde bu vardı."⁹ .1

Böylece, Siyonistlerin Yahudi ulusçuluğunu vurgulamaları, Siyonizm'in temel görüşlerinden biriydi. Ve bu vurgulama Yahudilerde dinin Siyonizm'e ilişkin rolü hakkında farklı tavırlara yol açtı.

Dine Karşı Ulus:

Siyonist akımın ilk yıllarında Yahudilerin dine karşı şu tutumları gözlenebilirdi: (i) Anti-Siyonist Yahudiler, Yahudilerin bir ulus değil, dinsel bir toplum olduklarında ısrar ettiler. (2) Dinsel Siyonistler dinin Siyonizm için temel bir önemi olduğunu vurguladılar. (3) Öteki pek çok Siyonist de, Yahudi olmanın temelinde ulusçuluğun bulunduğu görüşünde olduklarından (ve belki kendileri de dindar olmadıklarından), dinin yalnızca belirsiz bir rol oynadığını düşündüler. Bu son iki topluluğun görüşlerini aşağıdaki alıntılarla örneklemek olasıdır.

Smolenskin yasayı tanımlamanın herhangi bir Yahudiyi toplum dışına çıkarmayacağını savundu:

"Dinsel törelerimizin bazılarını ya da bir çoğunu uygulamayı bir yana itenlerin israil'in mirasında gene de birer payları bulunacaktır. Günahları ne olursa olsun, bunlar kendi insanlarına karşı değil, Tanrı'ya karşı işlenmiş olanlardır... *Dine karşı günahı ne olursa olsun, her Yahudi kendinden olan insanlara ihanet etmedikçe o insanlara aittir.* İşte, yerleştirmek zorunda olduğumuz ilke budur. Bir halk olduğumuz önerisinden çıkarabileceğimiz mantıksal sonuç da budur." (145, 146)

Smolenskin bu sonucu desteklemek için iki sav ileriye sürdü. Birincisi, eğer bizi tek toplum yapan yasalarsa, tüm Yahudiler için kalplerimizde niçin sevgi besliyoruz? Bu sevginin kaynağı yasalar olamaz; bazı yüce duygular birtakım temel bağlılık çöktürsün. İkincisi, bu bağ eğer dinsel bir disiplin oluştuyorsa, o zaman sözkonusu toplum çok yakında çözülüp kaybolur, çünkü çok sayıda Yahudi gerçekten dinsel disiplinlerini gözden çıkarmaktadırlar.

⁹a.g.k., s. 142.

1921'de Filistin'e yerleşmiş olan Ukranyalı "agnostik hamam" Ahad Ha'am (1856-1927) Yahudi halkının kültürel doğuşu ve çağdaşlaşması konularına büyük önem verdi. 1910'da Jusdas Magnes'e yazdığı bir mektupta şunu soruyordu:

"Milliyetçilerin arasından dinin ilkelerine inanmayanları çıkarmayı gerçekten düşünüyor musunuz ? Amacımız buysa, buna katılamam. Bana kalırsa, dinimiz ulusaldır - yani, ulusal ruhumuzun bir ürünüdür, fakat bunun karşıtı doğru olamaz. Milliyetimizi açıklamadan dinsel açıdan Yahudi olmak olanaksızsa, o zaman inanç gerektiren dinin pek çok noktasını kabullenmeden ulusal yönden Yahudi olmak olasıdır..." (262)

Aaron David Gordon (1856-1922), Siyonizn'r'in Yahudilerce çekiciliğiyle ilgili olarak bir dizi soru üstünde durdu: Doğum yerimiz olan toprakları niçin terkedelim? Niçin kaynaşmayalım? Yanıtları da şöyle oldu:

"Kuşkusuz, din değil. Günümüzde kişinin herhangi bir din olmadan yaşaması olasıdır. Yahudiliğe yalnızca bir din olarak hâlâ güçlü biçimde bağlı olanlar çok uzak sayılmayan bir gelecekte tam dinsel özgürlüğe kavuşabileceklerinden güven duyabilirler." (380).

New York'taki Yeni Toplumsal Araştırma Okulu'nda profesör olan Horace Mayer Kallen 1918'de şöyle yazmıştı:

"Yahudi yaşamında Yahudiliğin yeri ve işlevinin herhangi bir ulusal yaşam içinde dinin yeri ve işlevinden farkı yoktur. O yaşamın bir parçasıdır; o toplum içinde halkın etnik niteliği, tarihi ve ortak azmi ve isteğiyle oluşan bir bütünün, ne denli önemli olursa olsun, yalnızca bir parçasıdır." (527)

Kuşkusuz, Yahudi ulusçuluğunun Siyonizm için gerekli olduğunu kabul ederken, Yahudilerin yaşamındaki Yahudi dininin yeriyle ilgili olarak farklı düşüncede olan dindar Yahudiler dün de vardı, bugün de var. Örneğin, 1878'de Polonya'dan Filistin'e giden Yehiel Michael Pines (1842-1912) Yahudilerin ulusal kişiliğinin kendine özgü olduğunda ısrar ederken, bu durumun ulusal etnik nitelikten değil, dinden doğduğu inancındadır. Pines Yahudi diniyle ulusçuluğunu birbirinden ayırmağa olanak bulunmadığını, bu nedenle de lâik bir Yahudi ulusunun düşünülemeyeceğini söylemiştir:

"Herhangi bir başka ulus belki dininden ayrı olarak düşünülebilir. Ama böyle bir ulusçuluk, Yahudiler için iğrençtir."(413)

Modern Siyonist düşünürlerin arasında en olağanüstü olan ve gene olağanüstü değerlere sahip bulunan Abraham Isaac Kook (1865-1935) Filistin'e 1904'de Hayfa Baş-hamamı olarak gitmişti. O da dinden soyutlanmış ulusçuluğu kesinlikle reddetti:

"Dinden soyutlanmış Yahudi ulusçuluğu kendi kendini aldatmaktan başka birşey değildir: israil'in ruhu Tann'ya o denli yakındır ki, herhangi bir Yahudi ulusçusu, ne denli lâik olursa olsun, kendine karşın, dinselliği kabul etmelidir. Kişi kendini ebediliğe bağlayan bağları koparabilirse de, tsrail topluluğu bir bütün olarak, asla." (430)

Martin Buber (1878-1965) israil'in özelliğini, halkla ulusun din yoluyla kenetlenişini vurgulamaktadır:

"İsrail halkı ötekilere benzemez, çünkü...dünyada hem ulus, hem de dinsel bir toplam olan tek halk budur... İsrail birleşmiş olan bir halk ve dinsel bir topluluktur, şimdi de böyledir... Bu bağı koparan, israil'in yaşamını koparıyor demektir." (459-460)

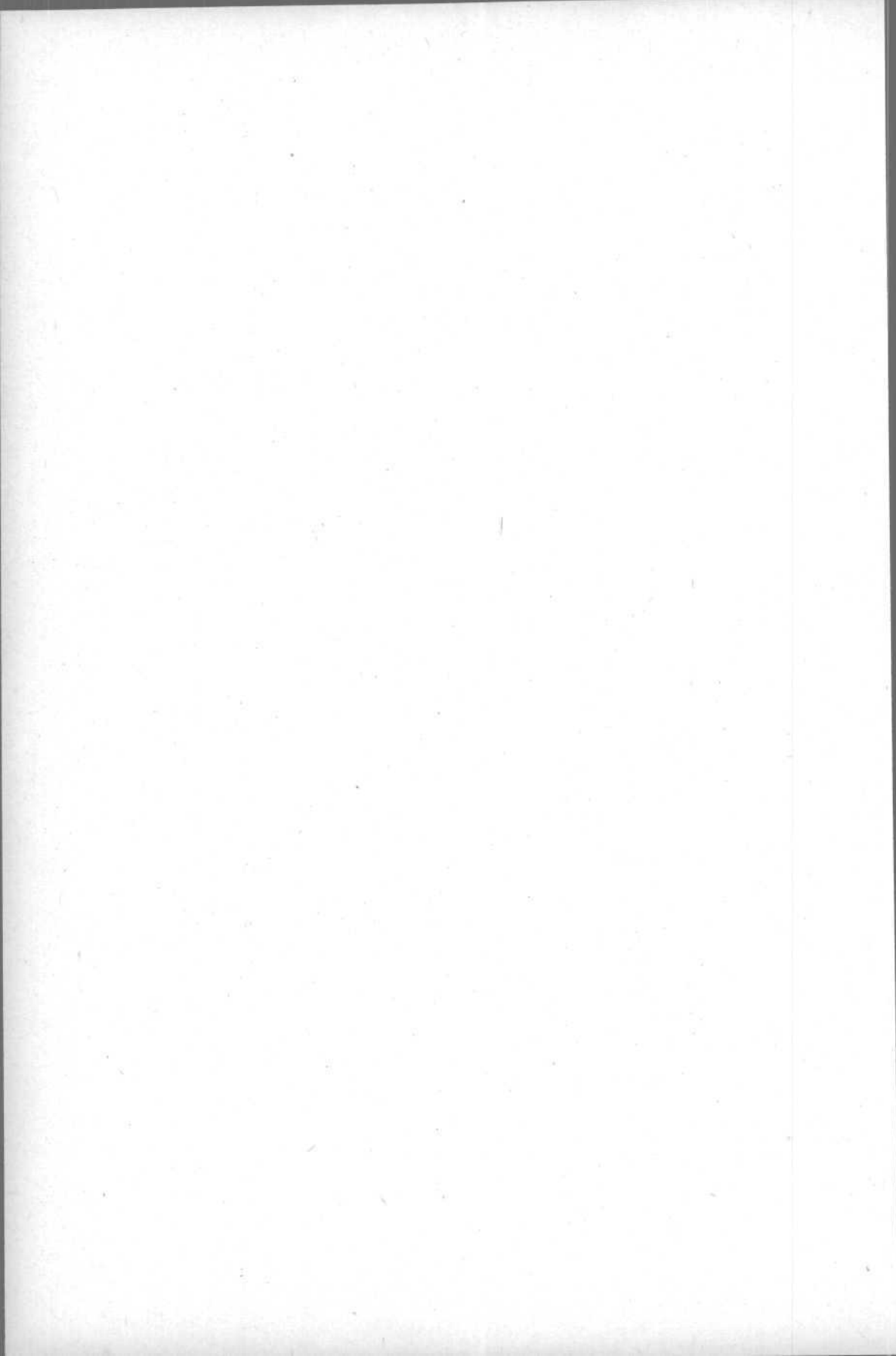
Solomon Schechter (1847-1915) aynı bağın üstünde durdu: "israil'in bilincinin doğuşu ile israil dininin kalkınışı...birbirinden ayıramaz." (508)

Sonuç olarak, önce, Siyonist yazarlar, büyük bir çoğunlukla, Yahudilerin tek bir halk olduğunu vurguluyorlar, ikincisi, bu sözcüklerin çoğu Yahudilerin ulusal niteliği üstünde de uyuma varmışlardır. Bazıları Yahudilerin bir ulus olduğunu ve böyle olması gerektiğini belirtmektedirler. Her iki grup ta Yahudilerin bir ulus olacağına inanıyor. Üçüncüsü, Siyonist yazarların çoğu Yahudi yaşamında dinin büyük bir rol oynadığını kabul etmektedir. Bazıları bu rolün, herkes için değilse bile, hiç olmazsa, Yahudiler için sürmesinde ısrarlı davranmakta, bazı ötekiler de, bunun reddetmektedirler.

Böylece, Moynihan'ın Yahudiler ve Siyonistlerle ilgili olarak Birleşmiş Milletler'deki tartışması, Siyonist düşünürlerin açısından bakıldığında, eksik, yanlış yönlendirici ve dürüst olmayan bir düzeyde kalmaktadır.

III

**SİYONİST İRKÇILIK
GÖSTERGELERİ**

İSRAİL'E GÖÇÜ KIŞKIRTAN SİYONİST ENTRİKALAR

ALFRED M. LILIENTHAL

Bugünkü Siyonist örgütlenmenin birinci hedefi, "sürgündekileri" bir araya getirmektir. Siyonizm'e göre, dünyadaki her Yahudi İsrail'e gelinceye kadar *Galut*, yani sürgündedir. Bunu kolaylaştırmak üzere, İsrail Knesset'inin 5 Temmuz 1950'de kabul ettiği Dönüş Yasası ve her Yahudiye İsrail'e sürekli yerleşim için gelme ve otomatik olarak İsrail yurttaşlığını kazanma hakkı veren 1952 Yurttaşlık Yasası çıkartılarak "Toplama Tasarısı" yasalaştırıldı. Avrupa'daki Yahudi Toplama Kamplarının boşaltılması, çoğu Hitler'den canını kurtarıp gidecek yeri olmayan 300,000 kadar Yahudi'nin bir anda İsrail'e hücum etmesine neden olmuştu. Batı'nın kapılan bunlara açılmıştı, çünkü kapıların kapalı kalmasını kendi çıkarma göre Batılı Siyonistler bu yönde çaba gösteriyorlardı. Siyonist tasarılarına göre, ikinci göç dalgası, A.B.D. ve Batı Avrupa ülkelerinden gelecek gönüllü göçmenlerden oluşacaktı. Bunların gelmeleri, "tam bir Yahudi yaşamı" sürmek ve "sürgün"de oldukları ülkelerdeki zulüm korkusundan kurtulmak isteyeceklerine göre doğal olacaktı.

Başbakan David Ben-Gurion göreve geldiği andan itibaren, resmî siyasal bildirilerinde, İsrail'e göçü yüreklendirmek için herşeyi yaptı. Bir grup Amerikalının ziyareti nedeniyle, 31 Ağustos 1949'da yaptığı bir konuşmada şunları açıkça ve oldukça militanca ortaya koymuştu:

"Bir Yahudi Devleti kurma rüyamızı gerçekleştirmiş olmamıza karşın henüz işin başındayız. Yahudi halkının büyük bir kısmı hâlâ dışarda; bugün İsrail'de yalnız 900,000 Yahudi var. Gelecekte bütün Yahudiler İsrail'de toplanmalıdırlar. Ana babaları, çocuklarını buraya getirmeye çağırıyoruz. Yardım etmeyecek olurlarsa, gençliği İsrail'e biz getireceğiz; ancak umarım buna gerek kalmayacak."

İsraili önder, "yeni devletin kurulmasının hiçbir zaman Siyonizm'in amaçlarına ulaşmış olması anlamına gelmediğini, harekete şimdi her zamankinden fazla gerek olduğunu" sık sık söyledi. Siyonist

önder 1951 yılında gelecek on yıl içinde 4,000,000 Yahudi'nin daha İsrail'e gelmesini tasarlıyordu. Ve Ben-Gurion toplanmanın önemini vurgulamak için hiçbir fırsatı kaçırmadı. İsrail Hükümeti Başkanı 1960 Aralığında Kudüs'te yapılan 25'inci Dünya Siyonist Kongresesindeki konuşmasında, 1961'de İsrail'deki Amerikalı ve Kanadalı Şahinler Birliği üyeleriyle yaptığı bir konuşmada, Mayıs 1961'de İsrail Knesset'ine sunduğu bir raporda, Hadassah'm Ocak 1962'de kutlanan Altın Jübilesinde verdiği söylevde ve Haziran 1962'de Kudüs'te düzenlenen Amerikan Yahudileri Kongresi Sempozyumunda yaptığı bir konuşmada hep aynı temayı vurgulamış, İsrail'in dışında yaşayanları "Tanrısız Yahudiler" olarak tanımlayarak Amerikalı Yahudilerin "bir Yahudinin ne demek olduğundan haberdar olmadıklarını" söylemişti,

Gurion Amerikalı olmadıklarını söylemekte ve Amerikan anayurdunun bir parçasını oluşturmadıklarını belirtmekte gönülsüz davranan ve İsrail'in, dünyanın heryerindeki Yahudi toplumlarının temeli olduğu, "Birleşik Devletler'deki Museviliği ancak İsrail ile olan kişisel bağların kurtarabileceği" yolundaki kendi değerlendirmesine katılmayan Amerikalı Siyonistleri azarladı. İsrail Devletinin' kurucusu, görevinden ayrılıp Negev Çölünde oturmağa başladıktan sonra onun ardılı Levi Eşkol, "Amerikan Yahudi toplumunu fethetmek" olarak ortaya koyduğu hedefe doğru çabalarını sürdürdü.

Fakat Ben-Gurion ve ardılları kendi Siyonist Parti üyelerini bile Dönüş Yasasından yararlanmağa ikna edemediler. Ben-Gurion Ekim 1962 tarihli *Hadassah* dergisi için yazdığı bir yazıda şunları söylüyordu: "Devletin kurulduğu gün, gerek Amerika'da, gerekse Avrupa'da tek bir Siyonist önder bile *diaspora* (menfa) ile bağını koparmadı ve kendi kaderini İsrail devletininkiyle özleştirmede." Ve Knesset'te Başbakan "Amerikalı Siyonistlerin İsrail'i kendileri için değil, yurtsuz Yahudiler için bir yer saymalarından" yakınıyordu.

Amerikan Yahudisi iş-bilirler, heyecanlı sempatizanlar, destekçiler, cömert hayırseverler ve de siyasal fanatikler, Park Avenue'daki evlerinden, Picadilly'deki katlarından ya da Rue de la Paix'deki villalarından "küçük İsrail" için çalışmayı tercih etmeye devam ediyorlardı. Bu durumu ünlü Yahudi gazeteci William Zuckerman Ekim 1959 tarihli *Jewish Nevosletter*'da şöyle anlatıyordu:

"Ne milliyetçilerin, ne de özellikle Ben-Gurion'un kızıp öfkelenmeleri bunların evlerinde kalma kararını etkilemedi.

Amerikalı bir Yahudi için israil, bir iftihar vesilesi, bir ss ya da karşılığında cömertçe para ödedikleri yeni bir din şartı idi. Fakat ne kendi yurtlarıydı, ne de çocuklarının yurdu olacaktı. Bu Batılı Yahudilerin israil'e karşı girdikleri ve toplanmayı ideolojik iftira ve maddi bozguna uğratan tek direnişleriydi."

Yukarıdaki satırlar 1959'da yazılmıştı, ancak Batılı Yahudilerin suskunluğu israil'in artan çabalarına karşın bugün de sürüyor.

Irak, Yemen ve Bulgaristan'dan gelen ilk büyük Yahudi güçleri durulduğunda, israil ileri gelenleri, bundan böyle güçsüz ve yoksulları değil, A.B.D. ve Batı'dan gelecek olan sağlıklı gençleri istediklerini açıkça ortaya koydular. G çağrılarında ağırlığın doktriner sözlerden, israil'in ulusal insan gücü gereksinmesi konusundaki ivedi sorununa kaydırılmasının daha yararlı olacağı dşnld. Siyonist nderler, mühendis, teknisyen, hemşire ve öteki teknisyenlere olan gereksinimi vurgulayarak, g artık bir hayırseverlik sorumluluğu değil, ivedi bir insan gücü sorunu olarak gündeme getirdiler. Ve Ben-Gurion şöyle övünüyordu:

"Geleceklerine güvenim var. Onları buna itecek ekonomik öğeler vardır. Amerika'daki bir Yahudi Mühendis Yahudi olmayan şirketlerde kolay kolay iş bulamayacaktır, bütün aydınları istihdam edecek kadar da Yahudi şirketi yoktur."

Ancak Herzl, Weizmann, Wise, Silver ve teki Siyonist kuramcıların söyledikleri kıyamet türküsü işe yaramadı. Amerikalı ve Batılı Yahudiler büyüyen anti-semitizm korkusuna dayalı felsefenin ötekilerine geçmesine yardımcı olmalarına karşın, kendilerini yeterince tehlike altında hissetmediler. Amerika Siyonist rgt israil'de Amerikalılar için ticaret okulları ve meslek kolejleri kurduktan ve Siyonistlere ve Siyonist olmayanlara "terk psikolojisini" aşılamağa çalıştıktan sonra bile, Siyonist nder Israel Goldstein şöyle yakınıyordu:

"Amerikalı Yahudiler daha ne bekliyorlar? Bir Hitler'in kendilerini zorla kovmasını mı? Öteki lkelerdeki Yahudileri göçmeye zorlayan trajedilerden kendilerinin kurtulacağını mı sanıyorlar?"

şu unutulmamalıdır ki, başlangıçtan beri, Filistin'e g yapay olarak tahrik edilmiştir. Avrupa'da Hitler'in kamısından kurtulup

yersiz yurtsuz kalan insanların bile, israil'in yaşamlarını yeniden kurabilecekleri tek yer olduğuna ikna edilmeleri gerekti. Bunların 1945'te Almanya'nın Amerikan bölgesinde bulunan 112,000'inden 55,000'i A.B.D.'ye gitmek için başvurmuştu. Yahudi Ajansının, yersiz yurtsuzların bulunduğu kamplarda sürdürdükleri yoğun propagandaya karşın, çoğunluk Filistin'in dışında herhangi bir yere gitmeyi yeğliyordu. A.B.D. Yüksek Komiseri'nin Yahudi işleri danışmanları Simon Rifkind ve Louis Levinthal ile Siyonist önderi Haham Philip Bernstein'in desteğiyle Vaiz Klausner 2 Mayıs 1948'de toplanan Amerikan Yahudi Konferansına sunduğu ünlü raporda şunları bildiriyordu :

"Halkın Filistin'e gitmeğe zorlanması gerektiği kanısındayım. Bunlar ne kendi durumlarını, ne de geleceğin neler vadedtiğini kavramağa hazır değiller. En büyük hedefleri bir Amerikan doları. 'Zor' sözünden bir programı kastediyorum. Bu yeni bir program değil, daha önce ve yakın geçmişte de kullanılmıştı. Yahudilerin Polonya'dan kovulmasında ve 'terk' hikâyesinde de kullanılmıştı.

"Böyle bir programda ilk adım şu ilkenin kabul edilmesidir: Dünya'daki Yahudi toplumu Filistin'e gitmeğe ikna edilmelidir...Bununla ilgilenmeyenler, kendi yaşamlarını sürdürmeğe herhangi bir katkıda bulunmadan giyinip beslenen, kamplarda korunan Yahudi toplumunun çatısı altında duramazlar.

"Bu programı gerçekleştirmek için Yahudi toplumunun politikasını değiştirmesi ve yersiz kalan insanları rahat ettirmek yerine mümkün olduğu kadar rahatsız etmesi gerekmektedir.

"Amerikan Ortak Dağıtım Komitesi yardımları kesilmelidir... Daha sonra, Yahudileri tedirgin edecek Haganah türünde bir örgüt kurmak gerekebilir. Sağlanan kolaylıklar kurcalanarak azaltılmalı ve şimdi Yahudi İşleri Danışmanı yurtsuzların Vaizleri ve Ajans personeline sağlanan himayeden vazgeçilmelidir."¹

Haham Klausner, halk ile "ne yapacakları kendilerinden sorulacak değil, kendilerine söylenecek hasta insanlar" olarak ilgileneceğini sözlerine ekledi. Vaiz, program kabul edilmediği takdirde, "Amerikan

• Alfred M. Lilienthal, *What Price Israel*, Chicago, 1953, s. 194-195.

Yahudi toplumu politikasını gözden geçirmeğe ve burada önerilmiş olan değişiklikleri yapmak zorunda bırakacak bir 'kaza' meydana gelebileceğini" bildirerek, "o zaman çok daha fazla acı çekilmiş olur, daha büyük bir anti-semitizm dalgası gelir ve belki bugün verilebileceğinden çok daha sert bir savaşım vermek gerekebilir" dedi.²

Yurtsuzlar Kamplarında Siyonist olmayan ve anti-Siyonist Yahudilere karşı şiddet ve ayırım eylemlerine girişildi. Önemli bir Amerikalı işçi önderinin o zaman "yersiz kalmış insanları Siyonizm'i kabul etmeğe, Filistin Yahudi ordusuna katılmağa ve yasal farklılıklara boş vermeğe zorlamak"³ olarak anlattığı genel bir kampanya sürdürülüyordu. Bu, günlük tayınlara el koyulması, işten çıkartma, Amerikalıların, yurtsuzların zanaat eğitimi için gönderdikleri makinaları parçalama, muhalefet edenleri yasal korumadan ve vize haklarından yoksun etme biçiminde oluyor, hattâ onları kamplardan atma noktasına kadar varıyordu; bir keresinde böyle birisi herkes önünde kırbaçlandı. Bunlardan başka, A.B.D.'de de yapılan *pogrom*'lara dair hikâyeler anlatılıyor, yurtsuzlar tedirgin ediliyorlardı. O zaman ki ünlü bir Alman sanatçı ve eşi, kendileri gelip görünceye kadar Amerika'daki Yahudi aleyhtarı şiddet gerçeğine inanmaktan kendilerini alamamışlardı.

İsrail için adam devşirmenin bir başka yöntemi Amerikan Yahudilerine, "Arap ve Avrupa ülkelerindeki Yahudileri rehinden kurtarmanın" dinsel görevleri olduğunu hatırlatmaktı. Ben-Gurion bunu 1949'daki tsrail seçimlerinden sonra açıkça belirtti:

"İsrail'in *diaspora*'daki (menfa) kalıntılarını kurtarmalıyız, Ayrıca, onların mülklerini de kurtarmak zorundayız. Bu iki şey olmadan bu ülkeyi kuramayız."⁴

Batılı Yahudilerin beklenen akışı gerçekleşmeyince, İsrail dışındaki Yahudilerin başına dertler açarak onları göçüp, Filistinli Arapların terkettiği yerleri işgal etmeye ikna etmek ya da hattâ zorlamak, İsrail Hükümeti ile Dünya Siyonist Örgütü'nün hesaplı politikası

²*Ibid.*, s. 195-6. Klausner Raporunun ırkçı etkileri geçenlerde yayınlanan Kocnig Muhtırasında yansımış. Bu Muhtıra'da Galile'yi Arap nüfusundan arındırmak ve böylece bölgeyi Yahudiler için güvenli duruma getirmek için sinsice önlemler salık veriliyor. İbranice tam metin için bak: *Al Hamishmar*, 7 Eylül 1976; İngilizce çevirisi için *SVASIA*, 15 Ekim 1976.

³Sonra Uluslararası Kadın Giyim İşçileri Sendikası Başkan Yardımcısı ve o zaman Örgülü Ürünler İşçileri Sendikası yöneticisi Louis Nelson'un mektubu: *The New Leader*, 21 Ağustos 1948.

⁴*What Price Israel*, s. 197.

oldu. Arap-İsrail çatışması "menfadan kurtulma" için mükemmel bir fırsat yarattı. İsrail ve Amerikan Siyonistleri arasında varılan bir anlaşmaya göre, Amerikan Yahudileri gelecekteki İsrail'e göç (*Aliyah*) hazırlığı için eğitileceklerdi.

Yurtsuzlar kampları boşaltıldıktan sonra, İsrail'e göçenlerin % 80'inden fazlası Doğu Avrupa ülkeleri ile Arap Orta Doğusu ve Kuzey Afrika'dan gelmişti. Bu Yahudilerin çoğunun göçmeğe niyeti yokken, baskı ve propaganda karışımı onları buna zorladı. Judah Krallığının yıkılışından sonra, Nabukadnezar, Yahudileri o zaman Babil denilen Irak'a getirmişti. Babil Talmudu orada yazılmıştı ve tutsaklar Jeremiah'da kendileri için vazedilen "şehir barışı"nı orada bulmuşlardı. Yüzyıllarca ekonomik ve dinsel ayrıcalıklardan yararlanarak resmî prestij ve parasal olanaklar kazanmaları ve sultanlara, paşalara danışmanlık yapmaları büyük İslâm İmparatorlukları zamanında gerçekleşti. Irak'ta kabinede Yahudi bakanlar vardı ve altmış kadar da havra bulunuyordu. 1946'da İngiliz-Amerikan Komitesine başvuran Orta Doğu Yahudi toplumu temsilcileri, siyasal Siyonizm nedeniyle Müslümanlarla olan dostça ilişkilerinin tehlikeye girdiğini bildirmişlerdi. O sıralarda, Arap ülkelerinde, "Vadedilmiş Toprak"ta olduğundan daha çok sayıda Yahudi vardı.

Bizim bugün Batı'da Yahudi-aleyhtarlığı dediğimiz şey Arap dünyasında hiçbir zaman olmadı. Bundan ötürü, Siyonistlerin başka tasarılar yapmaları gerekiyordu. Tıpkı İsa gibi, Musa ve İbrahim'in de İslâmî inanişaya göre peygamber sayılmaları, Kuran'ın Yahudilere "kitaplı halk" olarak atıfta bulunması ve İbrahim'in oğlu İshak'ı kurban etmeye hazırlandığı Kudüs'teki kayanın İslâm'daki en kutsal yerlerden biri olması nedeniyle, burada bağnazlık tohumlarının büyümesi zor olacaktı. Bu yüzden Müslümanlar, Hristiyanlar ve Yahudiler arasındaki sıkı bağların koparılması gerekecekti.

Irak'ta, ülkeye gelen Siyonist Ajanların (genellikle Doğu Yahudilerinin) yürüttükleri iyi örgütlenmiş bir Siyonist kampanya Yahudiler ile Müslümanlar arasına nifak sokmayı becerdi. Buna karşı çıkan Irak Başhamamı merhum Sassun Kedûri, "Irak'ın Yahudi sorumluları, iyi ve kötü zamanlarıyla, burayı kendi ülkeleri olarak görüyorlar ve inanıyoruz ki, dertler geçecektir" biçimindeki görüşlerini basına açıkladıktan sonra fiziksel saldırıya uğradı. Hahamın sözünü ettiği dertler İsrail'in kuruluşu ve Siyonistler ve Yahudiler ile Irak'taki cahil Müslümanlar arasında bunu

izleyen çatışmaların sonucuydu. Fakat sayıları 150,000'e varan ve altmış kadar havraya sahip olan Irak Yahudileri, 1954'te çıkartılan ve kendilerine İsrail'e gitme izni veren Seçme Hakkı Yasası'na karşın göç konusunda istekli değillerdi. Ancak, burada onları bekleyen, öteki Arap ülkelerinde de Doğulu Yahudilerin karşılaştıkları trajedilerden biriydi. Şimdi A.B.D.'nde bulunan genç bir Iraklı Yahudi olan Reuben David bunu daha sonra şöyle anlatıyordu:

"Siyonistler baskılı bir psikolojik savaş başlattılar...Irak'taki yaşamın belirsizliklerinden doğan doğal korkular kurnazca istismar edildi. 'Müslümanlardan satın almayın' başlıklı broşürler havralarda dağıtılıyor ve Müslümanların eline geçerek Yahudi-aleyhtarlığı yaratmaları isteniyordu...

"Irak'taki Yahudilerin paniğe kapılması için sürdürülen Siyonist çabalar hem bir itişin, hem de DİR çekişin gerekli olduğu teorisine dayanıyordu. İtkinin kaynağı, Irak'taki Yahudilerin uğradığı baskı olacaktı ki, bu çoğu zaman uydurulmuş olmakla birlikte, İsrail'in kuruluşunun etkisiyle kısmen gerçektir. Çekişin kaynağı ise, İsrail'in bütün Yahudiler için 'Anayurt' olduğu konusundaki sürekli Siyonist duyurularıydı...

"Irak'ta 'itki'nin ihmal edilmemesi için uğraşanlar tabii ki vardı. Gazetelerde, bir havra da dahil olmak üzere, Yahudilerin sık sık gittikleri yerlerin bombalanmasıyla ilgili hikâyeler anlatılıyordu. Bu bombalamalar sonucunda hiç ölü olmaması ve fazla zarar vermemesi kuşku çekiciydi... Bombalamaların altında Siyonistlerin olduğu bence çok açıktı. Y yapmak istedikleri Yahudileri korkutmak ve Müslümanların kendilerine karşı harekete geçtiğine inandırmaktı.

"Bombalamaların çok az fiziksel zarar vermesi, kimi zaman da hiç zarar vermemesine karşın, Irak'lı Yahudiler üzerinde genel olarak etki yaptı. Yahudilerin evlerinde ve havralarda büyük miktarlarda silâh ele geçmeğe başlandı. Hükümet, Yahudi mağaza ve kahvelerinde çok az zarara neden olan bombaların, Yahudi konutlarında ve havralarda bulunan cephanelerin aynı kaynaktan olduğuna ve sorumluluğun da aynı kişilerde bulunduğu karar verdi."

⁵*Council JVeivs*, American Council for Judaism, New York, Şubat 1965. Ayrıca bak: *Jerusalem Post*, 21 Temmuz 1964.

Yüzyıllarca Müslümanlarla yanyana, tamamen kendi yurtlarında gibi yaşayan Yahudiler, Irak yaşamının bütün alanlarında, maliye bakanlığı, parlamento üyeliği, sanayici, tüccarlık vb. hizmetlerde bulunmuşlardı. Bir Doğulu Yahudinin dediği gibi, "birlikte şarkı söyledik, birlikte ağladık. Ancak Siyonizm ve israil ortaya çıktıktan sonradır ki, bu insanî yapı çöktü..." Bugün Irak'taki Yahudi toplumunun nüfusu 1000'den azdır.

1956 Süveyş bunalımı, Doğu Yahudilerini biraz daha toparlamak ve bunların yerleştirilebileceği bir miktar daha toprak elde etmek için israil'e iyi bir fırsat verdi.⁶ Süveyş Kanalı Şirketinin Başkan Nasır tarafından ulusallaştırılması ve daha sonra kanala el konulması, israil'in gizli Sèvres Andlaşması gereğince İngiltere ve Fransa ile birlikte Mısır'a karşı saldırısıyla başlayan Ekim 1956 Savaşma yol açtı. Kasım ayında Knesset'te yaptığı konuşmada, Ben-Gurion, nerede olursa olsun her Yahudi'nin "askerî harekâtı desteklediğini" bildirirken, Mısır'daki ve öteki Arap ülkelerindeki Yahudilerin durumunu tehlikeye sokacağını özellikle hesaba katıyordu. Bu, Mısır Hükümetinin, birçok Siyonist sempatizanıyla birlikte, ülkelere bağlı kalan, ancak sadakatlerine, her yerde Yahudiler adına hareket eden Siyonistlerce gölge düşürülen birçok masum Yahudiyi de tutuklamasına gerekçe oldu.

Yahudilerin, binlerce yıldır Yahudi olmayan Arap kardeşleri arasında barış içinde sürdürdükleri varlıklarını, 1948'den beri bozan Siyonizm'in etkisi artık yeni boyutlar kazanıyordu. Heyecanlı çağrılar ve aşılan korkularla Irak, Yemen, Suriye, Tunus, Cezayir ve Fas'tan çıkarılan 700,000 kişiye katılma konusunda gönülsüz olan Mısırlı Yahudiler artık kendilerini son derece tehlikeli bir durumda görüyorlardı. Mısırlı Yahudiler binlerce yıldır Müslüman ve Hristiyanlarla yanyana yaşamışlardı. Bunların bir kısmı belki de Musa'nın giderken ardında bıraktığı ibrani'lerin torunlarıydı. Ötekileri M.Ö. 250 yılında Babillilerin Kudüs'teki tapınağı birinci kez yakmalarından sonra Mısır'a kaçanlardı. Philo, iskenderiye'de Kudüs'tekinden daha çok Yahudi olduğunu yazar. Yahudiler On-beşinci

⁶Süveyş Kanalı Şirketinin ulusallaştırılmasını izleyen bunalım sırasında Ben-Gurion daha da aşırıya gitti. 1956 Yazında, Amerikalı bir diplomatın sorusu üzerine İsrailli önder, İsraill'in 8,000,000 Yahudiyi daha alabileceğini ve yakın gelecekte 4,000,000 kişiyi beklediğini açıkladı. İsraill'in o günkü sınırları içinde böyle bir nüfusu barındırmak açıkça olanaksızdı. İngiltere ve Fransa'da Mısır'ın şirketi ulusallaştırmasına karşı doğan tepkiden yararlanan İsraill, önleme savaşı kisvesi altında Siyonist yayılma peşindeydi.

Yüzyılda Portekiz ve İspanya'daki Hristiyan zulmünden sonra Rus Devrimi sırasında Sovyetler'in aşırılıklarından ve Hitler'in ırkçı zulmünden kaçıp hep Mısır'a sığınmışlardı. İsrail'in 29 Ekim 1956'da Mısır'ı istilâsı, dünyadaki Yahudileri Mısır sığmağından kasıtlı olarak yoksun etti; oysa, İkinci Cihan Savaşı sırasında bir Amerikan askeri olarak Kahire'de yeni yıl törenlerine katılırken havralarda ve özellikle kent merkezindeki büyük havrada birçok Yahudiye rastlamıştım.

Siyonist entrikalara uygun olarak Yahudi göçü öncelikle İsrail'in para, insan *gücü*, askerî güç gereksinimleri doğrultusunda teşvik edildi. 1948 ve 1956'da toplanan Yahudiler, Moşe Menuhin'in sözleriyle "sürülen Arapların bıraktıkları boşluğu dolduracaklardı."⁷

Ancak, Doğulu Yahudiler çok az zenginlik getirmişlerdi; çoğu yaşlı ve güçsüzdü; ne öncülük ruhları vardı, ne de iyi askerî nitelikleri. Yahudi Ajansı "kısıntısız göç" yerine "seçmeci göç"e eğilim göstermeğe başladı. Artık Doğulu Yahudilerden ancak genç ve güçlü olanlar ya da özel mahareti bulunanlar göçmeye "ikna" edileceklerdi. Batılı Yahudiler konusundaki çabalarında başarısızlığa uğrayan Siyonistler, enerjilerini içlerinde birçok nitelikli teknisyen bulunan Sovyet Yahudilerine yönelttiler.

Sovyet Yahudilerinin göçünü sağlamak için özenle düzenlenen kampanya büyük bir anti-komünist akımı barındıran A.B.D.'nde yankı yarattı. İsrail'e göçü sağlamada başarılı olsun olmasın, belirli Batılı çevrelerde İsrail'e destek Sovyet-aleyhtarı kampanya aracılığıyla elde edildi. Sovyet Yahudilerinin sözde kötü durumlarını incelemek üzere gözlemci, politikacı ve Kongre üyelerinin baskı yapmaları ve Alexander Solzhenitzin gibi Sovyet-aleyhtarlarının yüreklendirilmesi, sözde yardım etme çabasında oldukları Yahudilere zarar veriyordu. Ne zaman bir Sovyet Yahudisinin kılma dokunulsa, olay *New York Times* gazetesinin ön sayfalarına manşet oluyordu.

İletişim araçlarının uysallığından daha da yararlanılarak, 1971 ve 1976 yıllarında, Belçika'da "Sovyet Yahudilerinin kötü durumu" hakkında yaygın konferanslar düzenlendi. Brüksel I ve II toplantılarına dünyanın her yanından çok sayıda ulusal ve uluslararası örgütün işbirliğiyle Siyonist akımın destekçileri katıldı. Bu örgütler arasında "Sovyet Yahudiliği Ulusal Konferansı", "Başlıca Amerikan Yahudi Örgütleri Başkanları Konferansı," "Uluslararası B'nai B'rith," "Sov-

⁷*The Decademe of Judaism in Our Time*, Beirut, 1969, s. 133. Ayrıca bak: 3.133-4 ve 144-6.

yet'Yahudiliği Avrupa Konferansı," "Lâtin Amerika Yahudi Kongresi", "Dünya Yahudi Kongresi" ve "Dünya Siyonist Örgütü" bulunuyordu.

1976'daki Brüksel II toplantısı, Birleşmiş Milletler'in 1975 Kasımında aldığı ve Siyonizm'i "ırkçılık ve ırk ayrımı" ile bir tutan kararı ile İsrail devletinin varlığının özüne yönelen tehdite karşı koymak üzere kasıtlı olarak düzenlendi. Siyonizm'in deyimlerini kullanacak olursak, şimdi "onlar" bir kez daha "bize" saldırdıklarına göre, yeni bir anti-semitizmi istismar kampanyalarını gündeme getirmek her zamankinden fazla önemliydi. Yüzbinlerce Amerikalı anti-komüniste yapılan bir çağrıda Yahudi düşmanlığına karşı olma görünümü altına Siyonist İsrail'in çıkarlarına uygun biçimde Hitler hayaleti yerine Stalin'inki koyularak ortaya sürüldü.

Başlangıçta iyi olan Sovyet-İsrail ilişkilerinin bozulmasıyla Batı'da ve A.B.D.'ndeki Siyonistler Sovyetler'de bir Yahudi düşmanlığı olduğu propagandasını güderek yürütmeğe başladılar. İsrail-Batı Alman dostluğu geliştikçe, "Nazi tehlikesi"nin bir propaganda silâhı olarak modası geçti. Sovyetler Birliğindeki Yahudilerin "Komünist terörün İsrail'e gitmelerine izin verilmesi gereken kurbanları sayıldığından, Kremlin'in sözüm-ona Yahudi düşmanlığı" yeni propaganda silâhı oldu.

Amerikan kamu oyunu heyecanlandırma ve Sovyet Yahudilerinin göçünü teşvik etme aracı olarak en etkili organ seçme ve saptırılmış haberler çıkartan *Mew York Times* gazetesi idi. Kimi zaman bu gazetede bile İsrail'e göçmeye kandırıldıktan sonra, varolan koşullarda "süt ve bal ülkesi"nde yaşamayı olanaksız bulup İsrail'i terkeden Sovyet Yahudileri ile ilgili olarak arka sayfalara atılmış hikâyeler bulunabilirdi. Bu türlü yardımlara yönelik Belçika' Katolik örgütlerinin desteği olmasaydı, bu masum kurbanların bazıları açlıktan öleceklerdi.

Kamu oyunu S.S.C.B.'ne karşı ayaklandırmak amacıyla, etkili reklâmlar, televizyon programları, yarım sayfalık çağrılar ve bilim çevrelerinden binlerce imza taşıyan tam sayfalık toplu dilekçeler hazırlandı. İlk Brüksel toplantısından sonra Sovyet Yahudiliği Ulusal Konferansı kampanyanın öncülüğünü eline aldı. Siyonist B'nai B'rith Örgütüne göre, Ulusal Konferans İsrail Hükümetince kurulmuştu ve ondan malî ve öteki tür yardımlar da alıyordu.

Kaç Sovyet Yahudisinin "kurtarılmayı" isteyip "kurtarılmış ülke"-ye gönderildiğine dair nesnel bilgiye hiçbir zaman sahip olamadık.

Ayrıca, bu Yahudilerin durumunun Sovyetler Birliği'ndeki diğer dinsel etnik ya da azınlık gruplarından daha farklı durumda olduğu konusunda da hiçbir belirti yoktu. S.S.C.B.'ndeki dinsel grupların hepsi için az inanç özgürlüğü vardır.

Sovyet Yahudilerinin statüsünü gözden geçirmek için zaman uygun değil. Ancak, kendilerini Yahudi sayan 2,5 milyon insanın % 10'undan fazlasının dindar olmadığını rahatça söyleyebiliriz. Sovyet Yahudilerinin ezici bir çoğunluğu kendilerini hem Yahudi, hem de S.S.G.B.'nde egemen olan komünist kavramlar doğrultusunda Tanrı'ya inançsız sayarlar. İki tarafta da Yahudilerin ayrıma tabi tutulduğunu savunanlar varsa da, olgular ve sayılar, bunun herhalde gerçek olmadığını göstermektedir. Yahudiler Hükümet yardımcılığı ve Bakanlık Müsteşarlığı gibi görevlere getirilmişlerdir. Meslek sahipleri, idarî görevde olanlar ve aydınlar arasında Yahudilerin oranı bunların genel nüfus içindeki oranından çok daha fazladır. Sovyet nüfusunun % 1.1'ini oluşturan Yahudilerin profesyonel yazar ve gazeteciler arasındaki oranı % 8.5, yüksek okul profesörleri için % 10, film endüstrisi personeli için % 33.3, bilim adamları için % 10, yargıç ve hukukçular için % 10.4, doktorlar için % 15.7 ve müzisyen, ressam, heykeltıraş ve aktörler için % 7'dir.⁸

Sovyetler Birliği'nde Yahudi-aleyhtarlığı yapılmadığına dair başka sayılar da verilebilir. Sovyetler Birliği'nin, Yahudi olsun olmasın, yurttaşlarının özgürce çıkıp göçmesine genel olarak izin vermediği doğrudur. Ancak, bu izni alan Yahudilerin sayısı Kruşçev'in devrilmesinden bu yana, kat kat artmıştır. Kruşçev'den sonra Kosiğin Yahudilerin İsrail'deki aileleri ile birleşmesine izin vermiştir. Haziran 1967 Savaşından ve İsrail'in B.M. Güvenlik Kurulu'nun 242 ve 338 sayılı kararlarını hiçe sayarak işgal ettiği büyük miktardaki Arap toprağından çekilmeyi reddetmesinden sonradır ki, Kremlin Yahudi göçüne karşı daha kısıtlayıcı olmuştur.

Amerikalı Siyonist baskı gruplarının harekete geçirdiği Senatör Henry Jackson ve arkadaşı Temsilciler Meclisi üyesi Vanik'in Sovyet-Amerikan Ticaret Andlaşması yasa tasarısının değiştirilmesi için verdikleri önerenin kabulü için A.B.D. Kongresinde harcadıkları yoğun çabalar ulusal ve uluslararası iletişim araçlarını epeyce meşgul etti. Ancak, bu aynı zamanda, Moskova'nın her yıl göçmeleri için izin verdiği Yahudilerin sayısı konusundaki tutumunu sertleştirmesine

⁸YVilliam M. Mandel, *Russia Re-Examined*, New York, 1967.

ve böylece Yahudilerin durumunun bozulmasına da neden oldu. Uzun bir süredir görüşmeleri süren ve her iki ülkeye de yarar sağlayan S.S.C.B.-A.B.D. Ticaret Andlaşması, son çözümlemede Sovyetler Birliği'nin kendi iç işlerine ait bir konu olan Sovyet yurttaşlarının göçüne Amerikan Kongresinin müdahalesine izin vermeyi reddetmesi nedeniyle bırakıldı.⁹

İsterik suçlamaların tozu, dumanı ve Amerikan iletişim araçlarının abartmaları durumu bütünüyle içinden çıkılmaz kıldı. Böylece, Sovyet Yahudilerinin durumlarının bozulmasına maksatlı olarak neden olundu ve Siyonizm'e yeni göç kaynakları sağlandı. Ancak, 1974 ve 1975'te İsrail'e göç edenlerin sayısının önceki iki yıldan az olması bu yöntemin de pek başarılı olmadığını gösterdi.

Siyonizm'in toplama çabalarında en güçlü silâhlardan biri korku olmuştur. Yahudi kitlelerine, hattâ Hristiyanlara korku psikolojisinin aşılmasına yardımcı olma konusunda sahibinin sesine en çok çeşitli Amerikan iletişim organları kulak kabarttı. Basın, radyo ve televizyon ve sinemalarda yayınlanan çarpıtılmış röportajlar aracılığı ile sözüm-ona Yahudi aleyhtarlığına karşı çığrın "anti-semitik" dediği nitelermeleri susturma çabalarını gittikçe arttırarak kendi felsefesini yayması da Asya ve Afrika ülkelerindeki Yahudilerin durumlarının bozulmasında çok etkili oldu. Örneğin, Mısır'da üçlü istilâdan sonra alman sert önlemlere karşın, tek bir Yahudinin bile canına kastedilmezken, Gazze'deki iki önemli olayda, Khan Yunis ve Rafah'ta savaşın patlak vermesinden önce 286 Arabin, daha küçük olaylarda 66'sının ve Kafr köyünde 48 Arabin daha öldürüldüğünü hangi Amerikan gazetesi yazdı?

Güçlü *New York Times*'m öncülüğündeki Amerikan basın, radyo ve televizyonu, Yahudilere ve İsrail'e yapılanları hep anti-semitizme ve Yahudi düşmanlığına yorarak her seferinde hayalî haberler yaydılar.

Özenli ve ustaca düzenlenmiş bir propaganda kampanyası, "anti-semitizm"i heryere yayarken, işin kökenindeki günahı, yani Fi-

⁹Kamu oyundaki tartışma sırasında Dış İşleri Bakanı Kissinger, kendisine Sovyet Dış İşleri Bakanı Gromiko'nun gönderdiği ve İsrail'e göçmesine izin verilebilecek Yahudilerin sayısında açık bir taahhüde girmeyi kesinlikle reddeden mektubu cebinde taşıyordu. Bu olay Kissinger'in iki yüzlülüğünü bir kez daha ortaya seriyor. Çünkü o, bir yandan Jackson tasarısını sözde destekleyerek Siyonist baskı grubunu tatmin ederken, Gromiko'nun mektubunun metnini açıkladığı takdirde, sadece Tasarının değil, bütün sözleşmenin geçersiz olacağını biliyordu. S.S.G.B. daha sonra bunu açıkladı.

lisünlü Arapların yerlerinden edilmesini gizliyordu. Bu saptırılmış bilgiler bir korku psikozuna girilmesine yardımcı oldu. Yahudiler şöyle bir mantık yürütüyorlardı: "Bir güvenlik politikamız olmalı. Belki birgün gidebileceğimiz bir yerimiz bulunmalı ve bu yüzden israil'in eylemlerini ve çıkarlarını geliştirmeliyiz."

Siyonistlerin menfadaki Yahudilerin durumlarını güçsüzleştirerek onları göçe zorlamak için kullandıkları başlıca yöntemlerden birisi din ile milliyetçiliği ustaca karıştırarak Amerikan Yahudilerinde çifte bir bağlılık oluşturmaktı. İsrail devletinin babası Theodor Herzl, günlüğünde şunları yazıyordu: "Anti-semitizm büyümüştür ve büyümeğe devam etmektedir ve ben de büyümeğe devam ediyorum."¹⁰ Siyonistler, başlıca toplama silâhları olan anti-semitizmi bir yandan lanetlerken, öte yandan Yahudi ayrılıkçılığını ve Yahudilerin dinsel bir grup olmaktan çıkıp etnik, ulusal bir gruba dönüşmesine yol açacak eylemleri teşvik ediyorlardı. Bu gelişme, aynı Yahudi milliyetçilerinin sözde korktukları anti-semitizmi güçlendirmiş oluyordu.

Dünya Siyonist Örgütü Başkanı Nahum Goldmann 1958 yılında şu uyarıyı yapmıştı: "Anti-semitizmin gerilemesi Yahudilerin bekası için yeni bir tehlike oluşturabilir;... klâsik anlamıyla 'anti-semitizm'in yok olması Yahudi toplumlarının siyasal ve maddî durumları için yararlı olmakla birlikte, 'iç yaşamımızda çok olumsuz etkileri' oldu." (*Nem York Times*, 24 Temmuz 1958). Charles Solomon, *Blak Friars* Dergisindeki (Ocak 1957) makalesinde, yukarıdakine benzer biçimde İngiltere'deki Yahudi toplumunun, anti-semitizm eksikliği nedeniyle tükenme tehlikesiyle karşı karşıya olduğuna işaret ediyordu: "Bir insanın kendisinin Yahudi olduğunu açıkça söylemesi güçlüklerle, hattâ ölüme neden olduğunda, insanoğlunun boyun eğmez ruhu -ya da belki de inatçılığı - kendini gösteriyor demektir...Ancak, Yahudi olmak, yalnızca biraz rahatsızlık veren bir durum olursa, yüce bir kararlılık içine girmek güçleşir." Amerikan Yahudi Kongresi de Leo Pfeffer aracılığı ile şunu ortaya koydu: "Böyle bir ayrım hayırlı olabilir. Yahudiliğin bekasını sağlamak için bir miktar anti-semitizmin gerekli olması mümkündür." (*The National Jevuish Post and Opinion*, 6 Kasım 1959).

"İsrail ile Yahudi olmayan dünyanın balayılannın sona erdiğini" teslim eden Nahum Goldmann, Şubat 1975'de Kudüs'te toplanan Dünya Yahudi Kongresinde açıkça ve cesurca şunları ortaya koydu:

¹⁰Marvin Lowenthal, *The Diaries of Theodor Herzl*, New York, rgsG, s. 7.

"İsrail konusundaki siyasal bunalım sırasında İsrail'in politikası Yahudilerin yaşadığı ülkelerce reddedildiği sürece, bu Yahudiler ile ülkeleri arasında çelişki ortaya çıkacaktır. Bunun tek çözümü sorunun varlığını takdir edip, çifte bağlılıklar için mücadele etmektir."

Siyonistler, İsrail'in "derlenmesi" konusundaki inançları kendilerine özgü bağnazlıklara dayanan sağ kanat ırkçıların ve yobazların desteğini kazanmada hiç duraksamadılar. Ancak, bütün bu entrikalara karşın, Siyonist toplanma çabaları, Siyonist devletin bozgunu olarak, başarısızlıkla sonuçlandı. Ben-Gurion'un dönmeyen Yahudilere yönelttiği "Tanrısızlık" suçlaması bir yana, 1951-61 dönemi için koyduğu 4 milyonluk hedefe ulaşamadı; çağrısına yalnız 800,000 kişi karşılık verdi. Aynı on yılın son döneminde göçmen miktarı yılda 30,000'e kadar düştü. 1975 ve 1976'da İsrail'den göçenlerin toplamı, İsrail'e olan göçü aştı. İsrailli Siyonistler Amerikalı Yahudilerin İsrail'e hâlâ kendi yurtları ve devletleri olarak değil, bir "hayırseverlik" konusu gözüyle baktıklarını görüyorlardı. İsrail'i siyasal, diplomatik, ekonomik ve duygusal olarak ne kadar desteklerlerse desteklesinler, hâlâ doğdukları ülkelerde kalmayı yeğliyorlardı. Onların Siyonist tanımı hep aynı kaldı: "Siyonist, ikinci bir Yahudiye bir üçüncüyü İsrail'e göndermek için para veren bir Yahudidir."

Hiçkimse gelecekte olacakları tahmin edemez. Ancak ne yazık ki, Amerikan kamu oyununun sabretme konusunda bir dayanma sınırına gelmesi ve Siyonizm etkisindeki Amerikan dış politikası insanlığın ve Amerika'nın çıkarlarını felâkete sürüklediğinde kalkıp "Sizler Amerikalı mısınız yoksa İsrailli misiniz?" diye sorması olasıdır. Siyonizm'in o zamana kadar başarısız olan İsrail'e göç oyunları, başarı kazanmağa başlayabilir. Bugün İsrail'i Siyonizm'den arındırmak ve gerek Yahudiliğin, gerekse İslâm'ın en iyi geleneklerinden yararlanarak lâik, demokratik devlet kurmak için ılımlı Filistinlilerle birlikte hareket etmek varken, yukarıdaki seçeneğin gerçekleştirilmesinden Amerika zararlı çıkmayacak mıdır? Filistin'de barış için tek yol budur.

SIYONİZM VE FİLİSTİN TOPRAKLARI

SAMC HADAWI ve WALTER LEHN

İsrail, Birleşmiş Milletler Andlaşması hükümlerini, Filistin anlaşmazlığına ilişkin çeşitli kararları, İnsan Hakları Evrensel Bildirisini ve tabii Sivillerin Savaş Zamanında Korunmasına ilişkin 1949 Cenevre Sözleşmesini çiğneyerek otuz yıldır uluslararası topluma meydan okuyor, onu aşağılıyor, İsrail'in B.M.'e karşı tutumunun bir göstergesi de, Genel Kurul'daki delegesinin, 1975 Kasım ayında, Siyonizm'i "ırkçılığın ve ırk ayrımının bir biçimi" olarak tanımlayan oylamadan önceki gösterisiydi. B.M. ve üye ülkelere karşı saygısının ölçüsü olarak, karar taslağını yırtıp "Biz, Yahudi halkı için, bu bir kağıt parçasından başka bir şey değildir ve ona karşı tutumumuz da böyle olacaktır!"¹ demişti. Bu davranış, İsrail'in küstahlığının derecesini ve siyasal Siyonizm'in içerdiği ırkçılığın bir sonucu ve belirtisi olarak, diğer halkların insan haklarına karşı saygısızlığını göstermişti.

Bu incelemenin amacı, Siyonistlerin Filistin'de toprak edinmelerinin bir kataloğunu çıkarmak değil, İsrail'in 1948'deki kuruluşundan önce ve sonra toprak elde etmek için uyguladığı teknikleri incelemektir. Ön bilgi olarak, Manda'dan önce Filistin'deki nüfusun ve toprak mülkiyetinin yapısından ve Siyonizm'in Filistin'deki savlarından kısaca söz edilecektir.

Mandadan önce Filistin:

Filistin küçük bir ülkedir. Toplam yüzölçümü 27, 027 kilometre (ya da 10,435 ^mil) karedir. Bunun 26,323 kilometre (ya da 10,164 mil) karesi kara alanıdır. 704 kilometre (ya da 271 mil) karesini de, Ölü Deniz'in yarısı, Tiberias Gölü (Galilee Denizi olarak da bilinir) ve Hulah Gölü olmak üzere, su düzeyi altındaki topraklar oluşturur.

Filistin fiziksel olarak dört ana alt-bölgeden oluşur: Kıyı ovası, yayla bölgesi, Ürdün Vadisi ve güney çölü. Kıyı ovası kuzeyde 4 mil, güneyde, kıyından Ürdün Vadisine uzanan Esdraelon Ovasının

¹The Toronto Star, 11 Kasım 1974.

bulunduğu Hayfa hariç, 20 mil kadar genişliktedir. Yayla bölgesi kuzeyde Galilee Tepelerini ve güneyde Orta Filistin yüksekliklerini içine alan Esdraelon Ovasıyla kesişir. Hebron'un güneyinde yayla alçalar ve güney çölüne karışır. Ürdün Vadisi kuzeyde Hulah Gölüne, güneyde Ölü Denize uzanır; vadinin büyük bölümü deniz düzeyinin altındadır.

Filistin toprakları, 2,5 milyonu engebeli ve kıraç, 12,5 milyonu çöl olan 26,323,023 dönümlük (4,5 dönüm 1 hektar kadardır) bir alanı kaplar. Tarımsal potansiyel bakımından toprak dengesi farklılaşma gösterir. Toprağın niteliği genel olarak ovalarda iyi, yaylalarda vasattır. Tiberias Gölü'nün iyi nitelikli toprağa sahip olduğu güney kesimi dışında, Ürdün Vadisi vasat ya da zayıftır.²

Manda'dan önceki Filistin'in nüfusu konusunda güvenilir istatistikler yoktur. Ancak, Türklerin ve İngilizlerin verdikleri sayılar, yetersiz de olsalar, hâlâ en iyi bilgi kaynaklarımızdır ve daha yantutan kaynakların tahminlerinden daha az ön-yargılıdır. Türklerin 1914'te yaptığı sayım,³ göçbeleri içerip içermediği belli olmayan, 689,275 kişilik bir toplam nüfus ortaya çıkardı. Siyonist örgütün görevlilerinden olan, yani konuya ilgisiz olmayan, Arthur Puppın, bu toplamın 57,000-62,000'nin (% 8,3-9) Yahudi olduğunu tahmin ediyordu.

Modern demografi tekniklerinin kullanıldığı ilk sayım İngilizler tarafından 31 Aralık 1922'de yapıldı. Göçbelerin hesaba katılmadığı bu sayım, 590,890! Müslüman, 83,794'ü Yahudi, (İngilizler ve diğer Avrupalılar dahil) 73,024'ü Hristiyan ve 9,474'ü "diğerlerinden" (bunların büyük bölümü Dürzilerdi) olan 757,182 kişilik bir toplam sonuç verdi. Müslümanların, "diğerleri"nin ve Hristiyanların ezici çoğunluğunun gerçekte Araplar (ana dilleri Arapça olan kişiler) olduğuna göre, bu sayılar 673,399 (% 89) Arap ve 83,794 (% 11) Yahudi olarak özetlenebilir. Yahudilerin % 75'i Yafa ve Kudüs'ün⁴ kentsel alanlarında yoğunlaşmıştı. Demek ki, "Yahudi çiftçiler" ve

²John Hope Simpson, *Palestine, Report on Immigration, Land Settlement and Development* (Cmd. 3686, London, 1930), s. 12-23; W.B. Fisher, *The Middle East*, London, 1971, s. 385-392; Sami Hadavi, *Palestine: Loss of a Heritage*, San Antonio, Texas, 1963, s. 7-11, 14-23.

³1922 sayılarının alındığı *Census of Palestine, 1922*'yi kaynak gösteren yapıtlar: Janet L. Abu-Lughod, "The Demographic Transformation of Palestine", İbrahim Abu-Lughod, der., *The Transformation of Palestine: Essays on the Origin and Development of the Arab-Israeli Conflict*, Evanston, Illinois, 1971, s. 141.

⁴Abu-Lughod, s. 142.

"eski toprağı sürme" hakkındaki Siyonist savlarına karşın ne çiftçilik yapıyorlardı, ne de öteki tarımsal işlerle uğraşıyorlardı.

Bu dönemdeki toprak mülkiyeti sistemine ilişkin güvenilir bilgi elde etmek daha da güçtür.⁵ Manda Hükümeti, tahminlerin "genel olarak kabul edildiğini" bildirerek, Ekim 1920 öncesinde Yahudilerin toplam mülkiyeti için 650,000 dönüm sayısını veriyordu.⁶ Bu sayı Filistin topraklarının % 2,47'sini oluştuyordu.

Demek ki, Filistin'in Milletler Cemiyetince İngiliz Mandası altına koyulmasının arifesinde, Yahudiler Filistin nüfusunun % 10-11'ini oluştuyorlardı ve toprağın yaklaşık % 2,5'una sahiptiler. ..

Siyonizm'in Filistin'deki İddiaları:

Theodor Herzl'in kendi önerdiği *Judenstaat*'m yeri olarak Filistin'den başka yerleşim merkezleri de düşünmüş olmasına ve hattâ Filistin'in "iklimi, Rusya'ya ve Avrupa'ya yakınlığı, yayılma alanı olmaması"⁷ gibi kimi kötü yanlarından söz etmiş olmasına karşın, Filistin'in diğer bütün düşüncelere üstün gelen bir yararı olacaktı: "Büyük efsane."⁸ Filistin'in bütün Yahudilerin atadan kalma yurdu olduğu efsanesi genel olarak Hristiyanlarca⁹ ve Yahudilerce kabul edilmişti; Herzl'in önerisine ancak böylece daha kolay destek sağlanabilirdi. Sonunda Filistin'in seçimi Yahudi Ulusal Fonu'nun yalnız "Filistin ve hemen bitişiğindeki ülkelerde"¹⁰ sömürgeleştirme için toprak sağlanmasının kararlaştırıldığı Altıncı Siyonist Kongresinde (Basel, Ağustos 1903) kesinleşti.

Herzl, önerdiği devletin sınırlarından başka nitelikleriyle daha çok ilgilenmiş görünür. Gerçekten de bu konuda kendi başına fazla düşünmemişti. 1896 Nisanında Güney Afrika doğumlu İngiliz Hristiyan papazı William Hechler "saatlerce süren" vaazında Herzl'e

⁵Bunun nedenlerinin bir araştırması için bak: John Ruedy, "Dynamics of Land Alienation", Abu-Lughod, *ibid.*, s. 120-4; William R. Polk, David M. Stamlar ve Edmund Asfour, *Backdrop to Tragedy: the Struggle for Palestine*, Boston, 1957, s. 71, 230-36.

⁶Government of Palestine, *Survey of Palestine: Prepared in December 1945 and January 1946 for the Information of the Anglo-American Committee of Inquiry*, 2 C, Jerusalem, 1946, I, s. 243.

⁷Raphael Patai, der., *The Complete Diaries of Theodor Herzl*, New York, 1960, s. 56.

⁸*Ibid.* Ayrıca bak: s. 133.

⁹Regina Sharif, "Christians for Zion, 1600-1919," *Journal of Palestine Studies* V, No. 3-4, (1976), s. 123-41.

¹⁰*Stenographisches Protokoll der Verhandlungen des VI. Zionisten Kongresses in Basel, 23. bis 28. August 1903 (Vienna, 1903)*, s. 262-63.

Siyonistlerin şu alanı kollamalarını söylemişti: "Kuzey sınırı (Türkiye-de) Ürgüp'e bakan dağlar, güney sınırı da Süveyş Kanalı olmalı."¹¹ Hechler ayrıca "Davut ve Süleyman'ın Filistin'i"¹² sloganını önerdi. Herzl, Hechler'in iyi bir öğrencisi olduğunu iki yıl sonra 1898 Ekiminde arkadaşı Max Boderheimer'in önerisinden, onu onaylayarak söz ederken gösterdi: "Mısır Irmağından Fırat'a."¹³

Birçok Siyonistin selâmlayarak karşıladığı¹⁴ 1917 Balfour Bildirisi¹⁵ kesin olarak belirlenmiş bir toprak göstermiyor, yalnızca İngilizlerin, "Filistin'de Yahudi halkı için ulusal bir yurt kurulmasını kolaylaştırmak için bütün çabalarını" harcalayacakları konusunda söz veriyordu. Siyonistler 1919 Paris Barış Konferansına kadar iddialarını yumuşattılar ve yalnızca doğuda (bugünkü adlarıyla) Lübnan'da Sidon'dan Suriye'de Şam'a, güneyde Ürdün'de Ma'an, Amman ve Akabe, batıda Mısır'da El Ariş'e kadar olan toprağı istediler.¹⁶ Özellikle İngiltere ve Fransa arasında yapılan görüşmeler sonucunda, A.B.D.'nin de onayıyla, Filistin'in sınırları saptandı ve Filistin Mandası¹⁷ Milletler Cemiyeti Konseyi tarafından Temmuz 1922'de onaylandı. Ertesi yıl İngiltere, Manda belgesinin 25'inci Maddesinde verilen yetkiye dayanarak, Yahudi "ulusal yurdu" hükümlerinin uygulanabilir olduğu alanı Ürdün Irmağı'nın batısıyla sınırlandı. Bu, Siyonistlerin hak iddia ettikleri topraktan önemli ölçüde küçüktü ve daha sonra tek başına Filistin olarak adlandırılacaktı. Böylece, Herzl'in yıllardır peşinde koşup ele geçiremediği "ferman" artık Siyonistlerin elindeydi ve Filistin'de büyük ölçekli Yahudi sömürgeci yerleşin i için sahne hazırıdı. j

Bütün bu görüşme ve entrikalarda göz önüne alınmayan insanlar, bir halk olarak tanınmayan ve yurtları, toprakları, gelenek-

"Diaries, s. 342.

"Ibid., s. 711.

¹⁴Karşı bir görüş için, Ahad Ha'am, "After the Balfour Declaration," Gary V. Smith, der., *Zionism-The the Dream and the Reality: a Jewish Critique*, New York, 1974, s. 83-90.

¹⁵Leonard Stein, *The Balfour Declaration*, London, 1961; Christopher Sykes, "The Prosperity of His Servant: A Study of the Origins of the Balfour Declaration," *Two Studies in Virtue*, New York, 1953, s. 107-235; Ben Halpern, *The Idea of the Jewish State*, 2. B., Cambridge, Mass., 1969, chap. 9; Pok et al., chap. 9; W.T. Mallison, Jr., "The Balfour Declaration: Appraisal in International Law," Abu Lughod, *op. cit.*, s. 61-111.

¹⁶Halpern, s. 278, 304.

¹⁷Henry Çattan, Manda'nın Milletler Cemiyeti Misakı'nın 22'nci Maddesiyle çeliştiği içirt, uluslararası hukuk açısından geçersiz olduğunu ileri sürüyor: *Palestine and International Law: the Legal Aspects of the Arab-hraeli Conflict*, London, 1973; Manda Belgesi, s. 176-81.

leri hakkında kendilerine danışılmaya gerek bile görülmeyen Filistin'in yerli Arap halkıydı, n' Ağustos 1911 tarihli uzun bir memorandumda zamanın ingiltere Dış işleri Bakanı Arthur James Balfour kuşkuyla giderici bir açık yüreklilikle Manda sistemini ve Milletler Cemiyeti Misakı'nın "(daha önce Osmanlı imparatorluğuna bağlı olan) bu toplumların istekleri, mandater devlet seçiminde dikkate alınacak başlıca etken olmalıdır" diyen 22'inci Maddesini¹⁸ inceliyor ve Filistin'e ilişkin olarak şunları belirtiyordu:

"Misak'm söyledikleriyle müttefiklerin politikası arasındaki çelişki çok büyüktür... Çünkü Filistin'in bugünkü sakinlerine danışmayı bile önermiyoruz...Dört büyük 'devlet Siyonizm'le anlaşmış durumdadır. Ve Siyonizm ister iyi, ister kötü olsun, ister doğru, ister yanlış olsun, bugün o eski topraklarda yaşayan 700,000 Arapın tutku ve ön-yargılardan çok daha derin bir anlamı olan yüzlerce yıllık geleneklerden, bugünkü gereksinmelerinden ve geleceğe ilişkin umutlarından kaynaklanmaktadır. Bence bu doğrudur."¹⁹

Kısacası, Filistinli Araplar seçeneksiz bırakılıyorlardı, ingiltere'yi mandater güç olarak seçip, onun "ulusal yurt" politikasını kabul etmekten başka bir seçenekleri yoktu.

Ulusal yurt deyimi, Siyonizm'in Filistin'deki iddiasının özü ve temel bir parçası olan gizleme, maskeleye olgusunun bir örneğidir. Siyonist niyetleri maskelemek ve böylece karşı çıkışlar yaratmamak için seçilen Almanca *Heimstätte* sözcüğünün (tam çevirisi olmamakla birlikte) karşılığı olarak kullanılmaktadır. Max Nordau 1920'de şunları yazıyordu:

"Filistin'de Yahudi devleti kurma çabasında olanları, hem bütün istediğimizi anlatabilecek, hem de bunu, istediğimiz toprakların egemenleri Türkleri kıskırtmayacak biçimde dile getirebilecek dolambaçlı bir söz bulabileceğimize ikna etmek için elimden geleni yaptım. Devlet karşılığı olarak *Heimstätte*'yi ortaya attım...Anlamı belirsizdi ama biz, hepimiz bunun ne anlama geldiğini anlıyorduk. O

¹⁸Metnin bütünü için, Çattan, s. 175.

¹⁹E.L. Woodward ve Rohan Butler, der., *Documents on British Foreign Policy, 1919/1939* seri I, C. IV, 1919, (London 1952), s. 345.

zaman bu bizim için *judenstaat* [Yahudilerin devleti] anlamına geliyordu, şimdi de öyle."²⁰

Siyonist sömürgecilik genellikle daha büyük olan Avrupa sömürge akımının bir parçası olarak görülür. Bu kuşkusuz doğru olmakla birlikte, Siyonist sömürgeciliği ötekilerden ayıran birçok özelliğin gözden kaçırılmasına da neden olmaktadır. Önce, Siyonizm varolan bir devleti temel alarak yayılmayı değil, devletsiz, yurtsuz sayılan bir halk için bir devlet kurmayı güdüyordu. İkincisi, Siyonizm, kârlı biçimde sömürülecek yeni pazarlar ve insan gücü ya da doğal kaynaklar peşinde değil, "topraksız bir halk" için bir devletin kurulabileceği "halksız bir toprak" peşindeydi.

Böyle bir girişimi Yahudi ve Yahudi olmayanlara karşı haklı çıkarmak ve yasallaştırmak için Siyonizm, (a) *dönüş* kavramını, yani yalnızca daha önce çıkartıldıklarını söyledikleri bir toprağa dönme peşinde olduklarına dair kavramı ve (b) Yahudi olmayan herkesin doğasında bulunup, değişmez olarak, amacına hizmet edecek biçimde niteliği *anti-semit* Umi vurguladı. Anti-semitizm, Yahudilerin anayurtlarından çıkarılmalarının ve sürgünde de boyunduruk altına alınmalarının sorumlusu olarak sunuldu. Siyonistlere göre, tek çözüm tercihan insansız bir ülkeye dönüştü. İstedikleri ülke olan Filistin bu niteliğe uymadığına göre, uygun duruma getirilmeliydi; içinde yaşayanlar boşaltılmalıydı. Böylece, o insanlar sömürülmüş olmayacak (anlaşılan bu sürülmeden daha büyük bir kötülüktü) ve bütün bu girişim yalnız kabul edilebilir olmakla kalmayacak, doğru, iyi, giderek kutsal sayılacaktı!

²⁰Sykes, s. 160, dn. i. "Siyonizm'in amacının, Yahudi halkı için *Filistin'de bir yurt* yaratmak..." olduğunun açıklandığı Birinci Siyonist Kongresi'nden (Basel, Ağustos 1877) söz ederken, Herzl Eylül'de şunları yazmış: "Basel Kongresini—kamuoyu önünde söylemekten kaçınacağım—tek bir sözle özetleyecek olsam, şunu söylerdim: Basel'de *Tahudi Devleti'ni* kurdum." *Diaries*, s. 581. Chaim Weizmann, aynı Kongre hakkında elli yıl sonra yazarken, şöyle diyor: "Hepimiz onu en azından Herzl kadar Yahudi devletin kuruluşu olarak görüyorduk." *Trial and Error: the Autobiography of Chaim VVeizmann*, New York, 1949, s. 68. Aynı konuda diğer Siyonist önderlerden de alıntılar yapılabilir.

ingiliz, ve Siyonist memurların deyimi aynı biçimde anladıkları konusunda kuşku yok. 1921'de Hindistan dairesinde görevli olan John Shuckburgh şunları yazıyor: "VVeizmann' in Lloyd George'a Majestelerinin Hükümeti, ünlü Balfour Bildirisi'ndeki 'Yahudi ulusal yurdu' deyimine ne anlam vermekte? diye sordu. Başbakan 'Bir Yahudi devleti demek istiyoruz' diye yanıtladı." Doreen Ingrams, der., *Palestine Papers, 1917-1922: Seeds of a Conflict*, London, 1972, s. 146. 22 Temmuz 1921'de Lloyd George, Arthur James Balfour, Winston Churchill, Chaim Weizmann ve diğerleri arasındaki bir konuşmadan söz ederken, "L.G. ve A.J.B., ikisi de Bildiri ile, her zaman sonuçta bir Yahudi devletini kastettiklerini söylediler" diyor. *Middle East Diary, 1917-1956*, New York, 1960, s. 104.

Böylece, Siyonistlerin Filistin üzerindeki iddiası, Filistin'in bir halk olarak değil, yalnızca ilkel aşiret ve göçebeler topluluğu olarak görülen yerli sakinleri boşaltılarak ele geçirilmesi yönünde, İngiltere'nin ve genel olarak Batı dünyasının desteğini sağlamaya yarayacak biçimde savunulup haklı çıkarıldı.

Manda Altındaki Filistin:

Manda belgesinin İngiltere tarafından Milletler Cemiyetine verilip Temmuz 1922'de onaylanmasına ve Eylül 1923'te yürürlüğe girmesine karşılık, Manda yönetimi uygulama yönünden 1920'de başladı. Nisan 1920'de San Remo Konferansında, Birinci Dünya Savaşının galipleri eski Osmanlı İmparatorluğunun topraklarının düzenlenmesi konusunda ve bu arada Filistin için mandater devletin İngiltere olmasında anlaşıldı. Bu anlaşmaya dayanarak İngiltere Temmuz 1920'de daha önceki askerî yönetimi devralarak, Filistin'de sivil bir yönetim kurdu.

Askerî yönetim Siyonistlerce sık sık, Siyonizm'in amaçlarına karşı düşmanca bir politika izlemekle ve hattâ anti-semitik olmakla suçlanıyordu. Ancak, yönetim kayıtlarının incelenmesi ve memurlarından bir bölümünün daha sonra Siyonistlerin açık onanıyla sivil yönetimde de görev almış olmaları olgusu bu tür suçlamaların temelsiz olduğunu gösteriyor. Askerî yönetim kendini savaş kural-larıyla sınırlı hissediyor ve işgal altındaki düşman toprağını yöneti-yormuş gibi davranmak gereğini duyuyordu. Bu yüzden, genel ola-rak, Filistin'de statükoyu korumak için çaba gösterdi. Toprak Sicil Dairelerini Kasım 1918'de kapattı. Yahudi göçünü durdurmamakla birlikte, kolaylaştırmadı da. Ancak bu dönemde, İbranice resmî bir dil olarak kabul edildi ve Siyonist Komisyona ülkede dolaşma ve geliş-meler plânlama izni verildi. Sivil yönetim Filistin'de statükoyu ko-ruma yükümlülüğü duymadığı ve gerçekte onu değiştirmekle görevli olduğu içindir ki, Siyonistler 1920'deki yeni yönetimi pek iyi karşı-ladılar.

Manda, açıkça Siyonistlerin amaçlarına uyacak biçimde tasar-lanmıştı. Yalnız giriş kısmında yer alan Balfour Bildirisi değil, 2,4,6, 11,21 ve 23'üncü Maddeler²¹ açıkça Siyonistlerin çıkarlarına göre formüle edilmişti. Böyle bir politikayla uyumlu olarak sivil yönetim Yahudi ya da Yahudi olmayan Siyonistlerle doldurulmuştu. Yahudi

²¹Metin için bak: Çattan, s. 176-81; Ingrams, s. 177-83.

görevliler arasında "Mandacın kurucularından biri olan"²² Yüksek Komiser Herbert Samuel²³ ve sorumlulukları arasında bütün hükümet organlarına hukuksal danışmanlık yapma, mahkemeleri ve toprak sicil dairelerini denetleme ve yasa taslakları hazırlama bulunan (ve eşi Samuel'in yeğeni olan) Başsavcı Norman Bentwich vardı. Ayrıca, Göç Dairesi Müdürü Albert Hyamson, aynı dairede görevli (İngiltere'deki Siyonist örgütünün eski bir görevlisi) Denis Cohen, Hükümet Sekreteri Baş Yardımcısı Max Nurock, Ticaret ve Endüstri Müdürü Ralph Harari, Levazım Denetçisi Harold Solomon da Yahudi görevlilerdendi. Bentwich Vahudi olmayanlardan Hükümet Baş Sekreteri Wyndham Deeds ve onun ardılı Gilbert Clayton'u "Yahudi ulusal yurdunun sağlam dostları"²⁴ olarak niteliyor.

Yeni hükümetin ilk eylemleri Temmuz ayında yeni bir Göç Yönetmeliği ve Eylülde de, Yahudilerin toprak satın almalarını Arap ayaklanmasının etkenlerinden biri olarak değerlendirilen²⁵ bir Toprak Transferi Yönetmeliği çıkarmak oldu. Mülkiyet transferine izin veren Toprak Sicil Dairesi Ekimde yeniden açıldı ve Filistin'de çok karmaşık ve çözülmesi güç bir konu olan yeni bir tapulama sistemi uygulamaya konuldu. Bundan beklenen Siyonistlerin toprak ele geçirmelerini kolaylaştırmak, hızlandırmak ve daha ucuzlatmaktı.

Bütün bu önlemler, her zaman bilerek olmasa da, Siyonistlerin amaçlarına yaklaşmalarına hizmet etti. Buna güzel bir örnek, güya toprak ağalarının kiracı çiftçileri topraklarından çıkarmalarını

"Feldmareşal Allenby, 6 Mayıs 1920'de Dış İşleri Bakanlığına gönderdiği "çok âcil, özel ve çok gizli" bir telgrafta Samuel'in atanması konusunda uyarıda bulundu: "İlk yönetici olarak bir Yahudi'nin atanması oldukça tehlikeli olacaktır kanısındayım...Filistinli Müslüman ve Hristiyanlar...bu olayı...ülkenin birden Siyonist bir yönetime devri olarak görecekteler... ağırlıklarını yönetime karşı koyacak... her türlü hükümeti güç duruma sokacaklar." Askerî yönetimin başı General Bols, Samuel'in atanmasına tepkileri şöyle bildiriyor: "Şaşkınlık, umutsuzluk ve öfke, Müslüman-Hristiyan halkın duygularıydı...Yahudiler arasında bir dindaşlarına bahşedilen bu şeref nedeniyle genel bir hoşnutluk vardı; ancak, bu, dinsel özgürlükleri için yeterli önlem sağlanamadığı korkusunu duyan Ortodoks Yahudiler nedeniyle azalabiliyordu..." Bols, Avrupalı bir Siyoniste atıfta bulunarak sonuca varıyor: "İlk altı ay Müslüman ve Hristiyanlardan korunmak için bir İngiliz muhafıza gerek duyacak, altı ay sonra Siyonistlerden korunmak için çifte İngiliz muhafız isteyecek." *Ingrams, s. 105-107.*

"Norman ve Helen Bentvich, *Mandate Memoirs, 1918-1948*, London, 1965, s. 12.

²²*Ibid.*, s. 32.

²⁵Thomas Haycraft başkanlığındaki komisyonun bulguları: *Report of the Commission of Inquiry on the Disturbances of May 1921*, (Cmd. 1540; London, 1921), s. 51.

önlemek için hazırlanan Toprak Transferi Yönetmeliğidir. Yönetmelik istenenin tersi bir sonuç verdi, çünkü büyük toprak parçalarının çoğunun sahipleri bu topraklardan uzakta yaşıyorlardı. Toprak sahipleriyle kiracıların ilişkileri o zamana kadar görelî olarak iyiyken, yeni yönetmelik, Siyonist arsa komisyoncularınca yüreklendirilen kiracılarda, kendilerine üstü kapalı hükümlerle verilen belirli "kiralılık hakları"nın artık kira ödemelerini gerektirmeyeceği kanısını yarattı. Mülkleri sorun yaratan, buna karşılık az bir gelir alabilen ve vergi yükü de olan toprak sahibi güç bir durumda kaldığını gördü. Siyonist toprak komisyoncuları bu sırada devreye girip, toprakları satın almayı ve toprak sahiplerini derdlerinden kurtarmayı öneriyorlardı.

Yahudi şirketlerine devlet toprakları ve doğal kaynaklar üzerinde sulama, elektrik üretme, Ölü Deniz'den potasyum ve diğer madenlerin çıkartılması gibi ayrıcalıkların verilmesi sömürgecilere yarayan diğer önlemlerdi. Herhangi bir biçimde ve hiçbir ayrıcalık Yahudi olmayanlara verilmiyordu ve Manda'dan önce verilmiş olanlar da, bir İngiliz şirketi verilmiş olsa bile —örneğin, Kudüs Elektrik ve Hulah ayrıcalıkları— daha sonra hükümetin el altından yardımıyla ele geçililiyordu. Arapların elinde kalan tek ayrıcalık Himmah Sıcak Su Kaynakları idi. Bu ayrıcalığın sahibi olan Süleyman Nazif yazarlardan birine (Hadawi), ayrıcalığın iptal edilmesini istemiyorsa satması gerektiği yolunda kendisine baskılar yapıldığını anlatmıştır.

Bunlar gibi somut konulardan başka, daha çok sembolik anlamı olmakla birlikte, Araplara bağımlı durumlarını ve ellerindekini ergeç kaybedeceklerini hatırlatıp onları öfkeliendiren yöntemlerde kullanıldı. Ekim 1920'de Filistin'de çıkarılan bir pulun üst kısmında Arapça, ortasında İngilizce ve altında İbranice *Filistin* sözcüğü yazılıydı. İbranice olanın yanında *Eretz Tisrael*'i simgeleyen, yine İbranice *alef* ve *yod* harfleri vardı. Bentwich'e göre, bu yolla "Samuel, geleneksel Yahudice adın resmen tanınmasını ustalıkla sağlamış oldu."²⁶ Bentwich, bir Arap milliyetçisi grubun bu harekete mahkeme yoluyla karşı koymağa çalıştığını, ancak "mahkemenin yönetimin eylemine karışmayı reddettiğini" ekliyor.

Siyonist amaçların gerçekleştirilmesinde olumlu tutum takınmasının yanında, yönetim Yahudi olmayan Filistinlilere karşı uygulanan açık ayrımı önlemek için hiçbir şey yapmadı. Yahudi

²⁶Bentwich, s. 64.

Ulusal Fonu'nun (*Keren Kayemeth Leisrael*) toprak satın almasına, toprak üstünde mülkiyetin devredilmesini engelleyecek ve Yahudi olmayanlara kiralanmasını yasaklayacak biçimde sözleşmeler yapmasına izin verildi; Yahudi kiracılar, kira sözleşmesinde Yahudi olmayanlarla iş yapmamayı, böylelerini işlerinde çalıştırmamayı yükümleniyorlardı. Manda belgesi hükümlerinde yarı-hükümet organı gibi gösterilen (M. 4, M. 6, M. 11) ve aslında "Siyonist Örgülü'nün bir diğer adı"²⁷ olan Yahudi Ajansı'nın Ağustos 1929'da benimsediği kurucu belgesinde şunlar belirtiliyordu (M. 3):

"Toprak, Yahudilerin mülkiyeti olarak elde edilmeli... [ve] Yahudi halkının devredilmez mülkü olarak korunmalıdır. Ajans, Yahudi emeği temelinde tarımsal kolonizasyonu özendirecek, Ajans tarafından sürdürülüp geliştirilen bütün çalışmalarda Yahudi emeğinin kullanılması bir ilke olarak kabul edilecektir."²⁸

Benzer biçimde, Filistin Kuruluş Fonu'nca (*Keren Hayesod*) Yahudi kolonistlere sermaye sağlaması için yapılan ödeme anlaşmalarında "yerleşen kimse, yardımcı tutmak zorunda kaldığı zaman, yalnızca Yahudi işçi çalıştırmayı üstlenir." (M. 7) deniliyordu.²⁹ Zamanın Yahudi Genel İş Federasyonu (*Hisladrut*) Arap işçileri temsil etmemekle kalmayıp, onların Federasyona bağlı bir sendikada toplanmalarını da engelledi ve Siyonist olmayan Yahudi işverenlere de diğer Arap işçilerin yerine Yahudi işçilerin alınması yolunda baskı yaparak Araplara iş verilmesini engellemek için her çabayı gösterdi.³⁰ İsrail'in önde gelen haftalık dergilerinden *Ha'olam Haze'h*'in Yazı İşleri Müdürü Uri Avnery'nin deyişiyle:

"İbrani Emeği demek, Arap Emeğine Hayır demek anlamına geliyordu. Toprağın rehinden kurtarılması, çoğu zaman, orada yaşamakta olan Arap fellâhlardan kurtarmak demektir. Portakal bahçesinde Arap çalıştıran bir bahçe sahibi dâvaya ihanet etmiş bir hain, yalnız bir Yahudi işçiyi işten yoksun bırakmakla kalmayıp, daha önemlisi, ülkeyi bir Yahudi işçiden yoksun bırakan alçak bir gerici sayılıyordu. Onun bahçesine saldırılmalı,

²⁷ Halpern, s. 195.

²⁸ Hope Simpson, s. 53.

²⁹ *Ibid.*

³⁰ *Ibid.*, s. 55. "

Araplar zorla çıkartılmalıydı. Gerekirse, kan dökmek meşruydu."³¹

Avney, ayrıca, kiracı olarak toprak işleten Arapların "bir *kibbutz* kuinılması gerekince Yahudi Ulusal Fonu tarafından ele geçirilen topraktan hemen çıkarıldıklarını" da ekliyor.

"Yardımcı" görevliler, "kolaylaştırıcı" yasalar ve hükümetin "nüfusun diğer kesimlerinin (yani Arapların) hak ve durumlarının zarar görmemesi"ni (Manda Belgesi, M. 6) sağlama yolundaki çabalarının pek de ciddî olmaması ya da en azından etkisiz olmasıyla yaratılan hava içinde Siyonistlerin toprak elde etmeleri ve koloniler kurmaları şaşırtıcı değildir. Şaşırtıcı olan Yahudilere ait toprak mülkiyetinin daha hızlı büyümemesi ve Filistin topraklarının daha geniş bir kesimini kapsayamamasıdır. • •

Manda döneminde toprak elde etmenin başlıca mekanizması satın alma ve küçük miktarların hükümetten kiralanmasıydı. Manda yönetimince toprak mülkiyeti konusunda son tamamlanmış istatistikler, 1945-sonu sayılar temel alınarak, 1946 yılında İngiliz-Amerikan Araştırma Komitesi için yapıldı. Sonuçlar 1945 Köy İstatistikleri'nde³² (*Village Statistics: 1945*) yayınlandı. Bu çalışmada şunlar temel alınmıştı: (1) Toprak tapularının son düzenlemelerinin tamamlandığı alanlara ilişkin kayıtlar (Filistin yüzölçümünün % 5 kadarı) ve (2) öteki alanlar için Kırsal Emlâk Vergisi Yönetmeliği gereğince atanan köy vergi dağıtım komitelerinin hazırladığı vergi yükümlülere listesi. Bunlara göre, Yahudilerin toplam mülkiyeti 1,491,699 dönüm, yani Filistin topraklarının % 5,67'siydi. Eğer biz de hükümetin yaptığı gibi Ekim 1920'den önceki miktarı 650,000 dönüm (% 2,47) kabul edersek, incelediğimiz dönemde Yahudilerin mülkiyeti 841,699 dönüm (%3,2) artmış demektir.

Köy İstatistikleri mülkiyet sicillerini ve vergi kayıtlarını temel aldığına göre, feshedilmez vekâletname sahibi (gerçek anlamda değil, kayıtlara göre malik olan) Arap komisyonculardan satın alınıp Yahudilerin mülkiyetine geçen toprakları kapsamamaktadır. Bu yöntem, özellikle, Şubat 1940'ta yayınlanıp Mayıs 1939'da yürürlüğe girmiş olan Toprak Transferi Yönetmeliği ile düzenlenen "sınırlı bölgeler"de

³¹*Israel without Limits: a Plea for Peace in the Middle East*, New York, 1968, s. 85.

³²Kudüs, 1964, Bu, açıklayıcı notlarla tekrar basılmıştır: Hadavvi, der., *Village Statistics 1945; a Classification of Land and Area Ownership in Palestine*, Beirut, 1970.

toprak elde etmek için kullanıldı.³³ Yahudilerin toprak mülkiyeti sorununa böylece katılan çelişkilerin sınırlı bir göstergesi de, Yahudi Ulusal Fonu'nun 1939-44 yılları arasında tek başına 325,742 dönüm-lük toprak satın aldığını ileri sürmesine karşılık, hükümet kayıtlarının aynı dönemdeki bütün Yahudi alımları için 110,140 dönüm sayısını vermesidir.³⁴

Manda yönetimi (yine İngiliz-Amerikan Araştırma Komitesi için) *Köy İstatistikleri'ne* dayanarak, ancak yukardaki çelişkileri açıkça kabullenerek *Filistin Raporu (Survey of Palestine)* hazırladı. Bu araştırma 1920-45 döneminde toplam 938,365 dönüm (% 3-56) toprak ele geçirildiğini kabul ederek, Yahudilerin toplam emlakını 1,588,365 dönüm³⁵ (% 6.3) olarak göstermektedir. Ele geçirilen toprak miktarı yıllara göre önemli ölçüde değişiyordu; en düşük miktar 1920 yılındaki 1,048 dönüm, en yükseği ise 1925'deki 176,124 dönümdü; 1920-45 arasında her yıla ortalama 36,091 dönüm düşüyordu.

Bu alımlara ek olarak, Yahudiler 195,000 dönümlük devlet toprağını el kiralamışlardı.³⁶ Siyonist kaynakların bunları da çoğu zaman Yahudi mülkü gibi göstermesine karşın, doğal olarak bu topraklar Yahudi mülkü olarak kayda geçmemiştir.

Yahudi Ulusal Fonu'nda uzun süre görev alan ve 1945-46 yıllarında yönetim kutulu başkanlığı yapan Abraham Granott, daha sonraları daha büyük sayılar verdi. Granott'un ileri sürdüğüne göre, 1947 sonunda Yahudiler, Manda döneminde kazanılan toplam 1,084,000 dönüm (%4.12) dahil, 1,734,000 dönüm³⁷ (% 6.59) toprak sahibi olmuşlardı. Granott'un Yahudi topraklarını en fazla miktarda gösterme çabası açık olduğuna göre, bu sayı en yüksek olarak alınabilir; gerçek sayıma daha az olması gerekir. Ne olursa olsun, hükümetin ve Granott'un sayıları birbirinden fazla farklı değildir. Bu durumda, Manda dönemi sonunda Filistin'deki Yahudi toprak mülkiyetinin en fazla % 7 oranında olduğu sonucuna rahatça varabiliriz.

³³ Robert John ve Sami Hadavvi, *The Palestine Diary: 1914-1945*, Beirut, 1970, s. 332-34; George Kirk, *The Middle East in the War*, London, 1952, s. 232-35.

³⁴ Walter Lehn, "The Jewish National Fund," *Journal of Palestine Studies*, III, No. 4 (1974), s. 90-91.

³⁵ *Survey of Palestine*, I, s. 244.

³⁶ *Ibid.*, s. 258.

³⁷ *Agrarian Reform and the Record of Israel*, London, 1956, s. 28.

Bu sonuç hemen iki soru akla getiriyor: (i) Manda döneminde sağlanan kolaylıklara karşın, neden Yahudilere ait toprakların oranı bu dönemin sonunda daha yüksek, örneğin % 60-70 değil de, % 6-7 olarak kaldı? (2) Yahudi örgütlerince ve tek tek kişilerce satın alınan toprakları satanlar kimlerdi? Bu soruların yanıtlan bir-biriyle ilişkisiz değildir.

• İlk sorumuza tek ve basit bir yanıt bulunamaz. Sermaye yokluğu kimi zaman bir etken olmuş olabilir. Bir ölçüye kadar da bu doğrudur, ancak nedenlerin bütününde görece olarak çok küçük bir yer tutar. Kuşkusuz daha önemli olan, ilk Siyonistlerin Filistin'deki Yahudi göçünün, kolonizasyonun ve gelişimin oram hakkında (görünüşte İngiliz Hükümetince de kabul edilmiş olan) tahminlerinin, Avrupa ve Filistin'in gerçeklerinden değil, umut ve düşlerden kaynaklanan safça ve/ya da aşırı beklentiler olduğu olgusudur. Sürenin beklenenden çok daha uzun olması, bütünüyle öngörülmemiş olmasa da, çoğu zaman önemsiz olmayan diğer etkenlerin gündeme gelmesini gerektirdi. Bunlar arasında en önemlisi Filistinli Arapların büyüyen direnişi ve Mandatör olarak İngiltere'nin üstlendiği iki yükümlülüğün biri olan bağımsızlık- istekleriydi. Bu, İngiltere'nin Manda ve "ulusal yurt" girişimi konusundaki kaygılarının artmasına ve Peel Komisyonunun —Nisan 1936'da başlayan Arap ayaklanmasından sonra —Haziran 1937 tarihli raporunda şu yargıya varmasına yol açtı: "Tek cümleyle söylemek gerekirse, Filistin'de, şimdi olduğu gibi, hem Arapların kendi kendilerini yönetme isteklerini kabul edip, hem de Yahudi ulusal yurdunun kuruluşunun güvenliğini sağlayamayız."³⁸

Birinci soruya verilecek yanıtın, ikinci soruyla da ilişkili olan hiç olmazsa bir önemli yönü daha vardır. Siyonistler daha fazla toprak satın alamıyorlardı, çünkü küçük toprak sahibi Arapların ezici bir çoğunluğu topraklarını satmaya yanaşmıyor ve çekici fiyatlar verilmesine bile kanmıyorlardı. Bu da, onların daha sonraki olaylarda da sık sık belirecek olan özelliklerini, topraklarına olan bağlılıklarını kanıtlamaktadır. Siyonistlerin bunu anlamaya niyetli olmadıkları ve olamayacakları hiç de şaşırtıcı değildir.

Toprakları satanlar konusu henüz yeterince araştırılmış değildir ve bilgilerimizin çoğu Siyonist kaynaklardan alınmadır. Ancak, Arap

"Government of Palestine, *The Political History of Palestine under British Administration*, Jerusalem, 1947. UNSCOP tarafından hazırlanmıştır.

toprak sahiplerini genel olarak toprak satmaya istekli ve bundan hoşnutlarmış gibi gösterme çabalarına karşın, kendi verdikleri sayıların bile bu iddiayı desteklememesi bu kaynakların güvenilir olabileceğini gösteriyor.

• En ayrıntılı bilgiyi 1936 Mart ayı sonunda Yahudi Ajansı İstatistik Dairesince yapılan bu çalışmaya dayanarak Granott veriyor. Buna göre, toprakların % 52.6'sı "topraklarında oturmayan büyük toprak sahiplerinden", % 24.6'sı "topraklarında yerleşmiş olan büyük toprak sahiplerinden" ve % 13.4'ü hükümet, kiliseler, yabancı şirketler ve zengin iş adamları gibi kaynaklardan satın alınmıştı. Bu, toplam % 90.6 ediyor ve geriye "fellâhlardan" alınmış yalnız % 9.4 kalıyordu; bu miktarın hemen hemen yarısı da 1891 ve 1900 yılları arasında, Manda'dan ve Yahudi Ulusal Fonu'nun kuruluşundan çok önce satın alınmıştı. Granott 1947'deki Yahudilerin toprak mülkiyetinin % 57'sinin büyük toprak sahiplerinden, % 16'sının hükümet, kiliseler ve yabancı şirketlerden ve % 27'sinin küçük toprak sahiplerinden alınmış olduğunu tahmin ediyor, ancak ayrıntılı bilgi vermiyor.³⁹

Topraklarında yerleşmiş olmayan (yani Filistinli olmayan) mülk sahiplerinin Yahudi örgütlerine ya da kişilere yaptıkları toprak satışlarıyla ilgili bir memorandumda Granott'un 1936 Martındaki görüşleriyle uyumlu bilgiler veriliyor. 25 Şubat 1946 tarihini taşıyan ve Arap Yüksek Komitesince İngiliz-Amerikan Araştırma Komitesine sunulan memorandum, o zaman Filistin'in kimi bölgelerinde yapılan bir alan araştırmasına dayanıyor; bu da, eksik olduğunun kanıtı. Memorandumda topraklarının başında durmayan satıcıların adları, satılan toprak miktarı ve kiralanmış alanlar bildiriliyor. Verilen sayılardan toplam 461,250 dönümün, yani Manda döneminde Yahudilerce satın alınan toprağın yarısının topraklarında ikamet etmeyen mülk sahiplerinden satın alındığı anlaşıyor.⁴¹

Bölünen Filistin:

Mandater olarak üstlendiği ancak birbirine ters düşen yükümlülüklerini bağdaştırabilmek ve Filistin'de büyüyen çatışmayla başa çıkabilmek için bütün çabalarını harcayıp tüketen İngiltere, sorunu

³⁹77w *Land System in Palestine: History and Structure*, London, 1952, s. 277.

⁴⁰*Ibid.*, s. 278. Efraim Orni'nin verdiği sayılar da Granott'unakilere uyuyor: *Agrarian Reform and Social Progress in Israel*, Jerusalem, 1972, s. 52.

⁴¹Hadawi, *Village Statistics*, s. 27-28.

Şubat 1947'de Birleşmiş Milletler'e devretti. Çeşitli komite ve alt komite raporlarından sonra, sonuç olarak, B.M. Genel Kurulu 29 Kasım 1947'de Filistin'i bir Yahudi devleti ve bir Arap devleti ile Kudüs, Bethlehem ve çevresi için uluslararası yönetim altında bir *corpus separatum* olarak üçe bölen 181 (II) numaralı tavsiye kararını benimsedi.

Tıpkı Manda kararı gibi, bölme tavsiyesi de Siyonistlerin çıkarları doğrultusunda tasarlanmıştı. Yahudilerin nüfusun üçte-birini oluşturmalarına ve toprağın % 7'sine sahip olmalarına karşın, sözkonusu karara göre, iyi toprakların çoğunu da kapsamak üzere, Filistin topraklarının % 56'sı (14,800,000 dönüm dolaylarında) önerilen Yahudi devletine⁴² veriliyordu. Kararda, ayrıca, Filistin'de yaşayan herkesin insan ve yurttaşlık haklarının korunması konusunda "güvenceler" ve kutsal sözler vardı; bunlar da uygulamada Manda belgesindeki benzer güvencelerden daha anlamlı değildi. Avrupa ve Amerikan devletleri, 1920'de olduğu gibi, 1947 yılında da belirli çelişki ve çatışmalara temel hazırlarken, işlemin her nasılsa iyi gideceğine ve Filistin sakinlerinin önerilen, birbirine bağlanmış devletlerde uyum ve barış içinde yaşadıklarını safça umuyorlardı.

Çıkacağını kestirmek için kâhin olmak gerekmeyen çatışma, bölme tavsiyesinin benimsendiği günlerde başladı. Sonra zamanla yatıştı ve 1949'da İsrail ve Mısır, Lübnan, Ürdün (o zamanki adıyla Mavera'yürdün), Suriye tarafından (ancak özellikle belirtmek gerekir ki, hiçbir zaman Filistinliler tarafından değil) karşılıklı ateş-kes anlaşmaları imzalandı; İsrail devleti daha önceki Filistin'in % 56'sını değil, % 77'sini (20,400,000 dönüm) denetimi altına almış oldu. Ayrıca, İsrail denetimi altındaki alanlar, önceden orada yaşayan Araplardan boşaltılmıştı. Böylece, Siyonizm'in eski bir amacı bir dereceye kadar gerçekleşmiş oluyordu.

Artık, Filistinlilerin geri dönmesini ve İsrail'in toprağa iyice yerleşmesini sağlama alma yolunda adımlar atma sırası gelmişti, **ilk** amaca, yerinden ayrılanların geri dönüşü reddedilerek varıldı⁴³ ve ikincisi de, bu amaca yönelik bir dizi önlem yasalaştırılarak sağ-

⁴²Hadawi, *Palestine*, s. 17, 25, 42.

⁴³Granott, *Agrarian Reform*, s. 95. Bunu hükümetin "cesur bir kararı" olarak niteliyor: "Araplar hiçbir durumda İsrail'e dönmemeli." Ben Gurion şöyle yazıyor: "Onların hiçbir zaman dönmemesini sağlamak için herşeyi yapmalıyız!" Michael Bar-Zohar, *Ben Gurion: the Armed Prophet, Englewood Cliffs, N.J.*, 1968, s. 148. V

landı.⁴⁴ Böylece, amaca, yalnız Siyonizm'in sempatzan ve destekçilerinin gözlerinde yasallaştırarak değil, gerçekten de "yasal" yollar-
dan varılmış oldu.

Bu önlemlerden birincisi, 1945 yılında Filistin'de yükselen Siyonist terörizmiyle başa çıkabilmek için Manda yönetimince benimsenen *Savunma (Olağanüstü Durum) Yönetmeliği*'ne⁴⁵ dayanıyordu. Bu yönetmelik İsrail tarafından korundu ve 1966'ya kadar, İsrail'deki Arapların bağlı bulundukları askerî yönetimin dayanağı oldu. Söz konusu yönetmeliğe göre askerî yöneticiler kendi bölgelerinde mutlak güce sahip oluyorlar ve hiçbir üst yönetime ya da etkili bir yargı denetimine bağlı olmuyorlardı. Tek uygun düzeltim yolu olan Yüksek Mahkemeye başvuru hakkı bile sonuçta anlamsız kalıyordu. Yöneticinin bir davranışını haklı göstermek için "güvenlik nedenleri"-ni öne sürmesi Mahkemece her zaman geçerli kabul ediliyordu. Madde 125 askerî yöneticilere herhangi bir alan ya da yeri *kapalı alan* ve yasak bölge ilân etme yetkisi veriyordu; bu bölgelere giriş ve çıkış ancak yöneticinin yazılı izniyle olabiliyordu. Bu yoldan, kimi bölgelerin kapalı olduğu bildirilerek ve giriş için gerekli olan iznin verilmesi reddedilerek İsraili Araplar kolayca evlerinden • ve topraklarından yoksun bırakılabiliyorlardı.

Aynı amaç ve etki doğrultusundaki *Olağanüstü Durum Yönetmeliği (Güvenlik Bölgeleri)* 1949'da kabul edildi. Bu da daha önce Savunma Bakanlığınca yayınlanmıştı ve geçerlilik süresi Knesset tarafından dönem dönem uzatılıyordu; yeterince hizmet ettikten sonra 1972 sonunda yürürlükten kaldırıldı. Bu yönetmelik, Savunma Bakanlığına yetkililerden izin alınmadan girilemeyen *güvenlik bölgeleri* saptama yetkisi veriyordu. Yetkililere ayrıca, söz konusu bölgede oturanlar üzerinde, bölgeden çıkartma hakkını da içermek üzere, gerçek anlamıyla mutlak yetkiler verilmişti. Yönetmelikte, Galile'nin kuzey yarısının büyük kesimi, Üçgen alanının bütünü, Gazze Şeridine sınır olan alanlar ve Yafa-Kudüs demiryolu hattı güvenlik bölgeleri olarak

"İsrail kaynaklarına dayanarak Sabri Jiryis, "The Legal Structure for the Expropriation and Absorption of Arab Lands in Israel," *Journal of Palesline Studies*, III, No. 4, (1973), s. 82-104. Ayrıca bak: Hadawi, *Palesline*, s. 50-6" ve Jiryis, *The Arabs in Israel*, New York, 1976, s. 75-134.

"Arap ayaklanmasına karşı hazırlanan *Olağanüstü Durum Yönetmeliği* (1939) temel alınmıştır. Daha sonra, İsrail Adalet Bakam olan Ya'acov Shapira şunları bildiriyor: "Savunma yönetmelikleri çıktığından beri Filistin'deki kurulu düzenin benzeri hiçbir uygar ülkede yoktu...Bizimkine benzeyen bir sistemin ancak işgal altındaki bir ülkede bulabilirdiniz." Jiryis, *The Arabs*, s. 12.

saptanmıştı. Yönetmeliklerin çiğnenmesi, 1945'de de olduğu gibi, suç sayılıyor ve bu suçu işleyen hapis ya da para cezasına çarptırılıyor-
du. / ' . - • ; ,

Yukarıdaki yönetmeliklerle uyum içinde yürütülen *Olağanüstü Durum Yönetmeliği* (boş [yani işletilmeyen] *Toprakların İşletilmesi*) de 1949 yılında kabul edildi. Bu yönetmelik, daha önce 1948 Ekiminde geçici hükümet tarafından toprakların "terkedilmesine" ve "işlenmeden (nadas halinde) bırakılmasına " neden olan savaşın etkilerine karşı bir önlem olarak yayınlanmıştı. Ocak 1949'da Tarım Bakanlığı bunların yürürlükte kalmasını istedi, çünkü böylece:

"[Yahudi çiftçileri ve örgütlen] tarıma yönelttik ve yarım milyon dönümden fazla işlenmiş toprağı ektik. Özellikle Negev'in kurtuluşu ile birlikte, daha önceki sakinlerinin çoğunluğunun boşalttığı geniş alanların transferinden sonra karşılaştığımız sorun mülkiyetin tescili sorunudur; bu bir milyon dönüm topraktan daha yararlanmamız demektir."

Sözkonusu yönetmelik, kapalı alanlar ve güvenlik bölgeleri kuran yönetmeliklerle bağlantılı olarak etkin biçimde yürütüldü. Göz koyulan, ancak Arapların yaşadığı bir alan kapalı ya da güvenlik bölgesi ilân ediliyor, sakinleri de "güvenlik nedenleriyle" kovuluyor ve/ya da girip toprağı işleme izni verilmiyordu. Böylece, toprak doğal olarak işlenememiş oluyordu. Bunu daha sonra Tarım Bakanlığı devralıyor ve komşu Yahudi yerleşim birimlerine işlemek ve üretim yapmak koşuluyla tahsis ediyordu.

Arapların, özellikle kentlerdeki mülklerine el koymaya yarayan dördüncü önlem 1949 tarihli *Olağanüstü Toprak Müsadere Yasası* idi. Yasa, yeni Yahudi göçmenlere geçici konut ve resmî⁴⁶ örgütler için yer sağlamak gerekçesiyle çıkartılmıştı. Baştan üç yılı aşmamak üzere saptanan el koyma süresi birçok kez uzatıldı; "güvenlik" için zorunlu görülmesi durumunda birinin mülküne el koyulabiliyor ve bu artık devlet mülkü sayılıyordu.

Beşinci ve belki de en önemli önlem, 1950 tarihli *Sahibi Başında Bulunmayan Emlâka İlişkin Yasa* idi. Bu daha önce, Aralık 1948'de

⁴⁶ "Ulusal ya da kimi zaman *israilli* (israil'e ait) sözleri gibi, *resmi* sıfatı da İsrail'de, "israil devletine ait" değil, "Yahudi" karşılığındadır.

*Sahibi Başında Bulunmayan Emlâka İlişkin Olağanüstü Yönetmelik**¹ adıyla yürürlüğe girmişti. Görünürdeki amaç İsrail denetimi altında bulunan bölgede ayrılmış olan Filistinlilere ait emlâki kesin bir düzenleme sağlanıncaya kadar bir Kayyumun denetimine bırakmaktı. Ancak, Kayyum, tkitün bu mülkleri devlete ve Yahudi Ulusal Fonu'na devretmiş olmasına karşın, hâlâ "sorumlu" olduğu için cısa gerek, varlığını bugün de sürdürüyor. Söz konusu yasa, Kayyuma geniş takdir yetkisi vermişti. Sahibinin (ya da sahiplerinin) "mülkünün başında bulunmadığı" kanısına vardığı emlâki devralabiliyordu. Tersini kanıtlamak mülk sahibine düşüyordu. Kayyumdan, bir kişinin mülkünün başında bulunup bulunmadığını saptarken yararlandığı bilgi ya da kaynağı açıklamayı istemediği için tersini kanıtlamak olanaksız oluyordu. Kayyum, "iyi niyetle" hareket ederken bile açıkça hatalar yapabiliyordu. Yasa "mülkünün başında bulunmayan" kişiyi öylesine geniş tanımlamıştı ki, "Filistin'deki olağan ikâmetgâhını" ne Zaman, nerede, nasıl ya da ne kadar süredir terkettiğine bakılmadan, "29 Kasım 1947'den sonra kasaba ya da köyünü terkeden her Filistinli bu yönetmelik gereğince mülkünün başından ayrılmış olarak nitelenir"⁴⁸ deniyordu. Bu yasanın geçerliliği "Geçici Devlet Konseyince... 19 Mayıs 1948'de ilân edilen olağanüstü durum...sona erdiği bildirilene kadar" sürecekti. Olağanüstü durum ise bugüne kadar sürüyor.

Sahibi başında bulunmayan mülkün yasal zilyeti olarak Kayyumun, kısa süre sonra, 1950'de çıkarılan *Gelişme Otoritesi (Mülkiyet Transferi) Tasan* gereğince kurulan bir makama bunu aktarma yetkisi vardı. Söz konusu makam bu emlâki gerektiğinde (1) devlete, (2) Yahudi Ulusal Fonu'na, (3) Önce Yahudi Ulusal Fonu'na önerilmiş olmak koşuluyla, yerel yönetim makamlarına ve (4) İsrail'de kalan Arap mültecileri yerleştirmekle görevli bir örgüte satabilecekti. Ancak, bu sonuncu örgüt hiçbir zaman kurulamadı ve böylece toprakların hemen hemen hepsi devlete ve Yahudi Ulusal Fonu'na "satıldı."

Bütün bu önlemler, Arapları, işlemlerini engelleyerek topraklarından yoksun kılarken yasalarda genel olarak mülkiyetten söz

"Aynı amaca yönelik daha önceki bir önlem Haziran 1948' tarihli *Terkedilmiş Alanlar Bildirgesi* idi. Burada terk edilmiş olan "İsrail silâhlı kuvvetlerince fethedilmiş ya da teslim alınmış ya da sakinlerinin bütünü ya da bir bölümünce boşaltılmış yerler" biçiminde tanımlanıyordu. Ayrıca, geçici bir hükümete "herhangi bir yeri 'terkedilmiş alan' ilân etme yetkisi veriliyordu." Don Peretz, *hrael and the Palestine Arabs*, Washington, 1958, s. 149. İsrail'in, sahibi başında bulunmayan topraklara ilişkin politikasıyla ilgili olarak, s. 141-91.

"*Ibid.*, s. 152.

edilmiyordu. Bunun yerine, toprağın işlenmesi ve besin maddeleri üretiminin artışından yararlanma hakkından ve İsrail'de pek yaygın bir gerekçe olan "güvenlik" de içlerinde olmak üzere, belirli amaçlar için el koyma yetkisinden söz ediliyordu. Böylece, bu önlemler yasal mülkiyeti teknik olarak önceki sahiplerinde bırakıyordu. Aslında, niyetleri bu değildi ve 1953'de çıkarılan *Toprak İktisabı (Sözleşmelerin Geçerliliği ve Tazminat) Tasası* ile bunun da çaresi bulundu. • Söz konusu yasa, Maliye Bakanlığına, daha önceki önlemlerle devralınan toprakların mülkiyetini Gelişme Otoritesi aracılığıyla devlete aktarma yetkisi veriyordu. Knesset'te yapılan tartışmalar sırasında yasanın amacı ve gerekçesi Bakan tarafından açıklandı: "Savaş sırasında ve sonrasında alınan belirli önlemler yasalaştırılmak" isteniyordu. Bakan şunları da ekledi: "Devletin güvenliğiyle ve temel kalkınma projeleriyle ilgili bir takım nedenler bu toprakların sahiplerine geri verilmesini olanaksız kılmaktadır."

Yasa, önceki maliklere tazminat verilmesi koşulunu da getiriyordu; miktarı Maliye Bakanlığı belirleyecekti. Bu miktar 1 Ocak 1950'dekideği üzerinden saptandı. İsrail'deki hızlı enflasyon nedeniyle 1953 yılında bu miktar en düşük bedelin bile altında kalıyordu; bugün biraz adilce düşünüldüğünde böyle bir tazminatın açıkça el koyma işlemine ince bir yasallık kılıfı geçirmekten başka birşey olmadığı anlaşılır.

Filistinlilerin satmayı reddettikleri topraklarından yoksun bırakılmaları bu tür yöntemlerle "yasal"laştırıldı. Böylece elde edilen topraklar ulusal (ya da İsrail) toprakları olarak kabul edildi, İsrail'de bu tanım, Yahudi olmayanlara kiralanamayan ve yasalara göre üstünde Yahudi olmayanların çalıştırılması yasak olan "Yahudi" toprakları anlamına geliyordu.

İsrail'deki Arapları topraklarından sökmek için alınan bütün bu etkili önlemlere karşın, çeşitli gelişmeler istenen sonuca varılmasını, yani geride kalan Arapların da gitmeye "özendirilmesi"ni engelledi. Bunlar arasında Arapların topraklarını bırakmaya karşı inatla direnmeleri, yüksek doğum oranı (şimdi 1967 öncesi İsrail topraklarındaki nüfusun % 15'i kadar) ve bu büyüyen azınlık için toprağın yetersiz olması sayılabilir. Nazareth Belediye Başkanı Tevfik Zeyyad, İsrail'in "el koyma politikası" sonucunda "1948'de Arap köylere ait olan ortalama alan 16,500 dönüm iken, bunun 1974'de

5,000 dönüme düştüğü"nü belirtiyor.⁴⁹ Verdiği örneklerden biri olan Nazareth'in "topraklarından çoğundan yoksun kalırken nüfusunun üç kat (15, 000'den 45,000'e) arttığını" söylüyor. Kırsal nüfus açısından, "Arap köyünün işlenebilir ortalama toprağı 1948'de 9,136 dönümken bunun 1974'te 2,000 dönüme düştüğünü" belirtiyor.

Çeşitli nedenlerden dolayı yeterli sayıda Yahudi çiftçi ve tarım işçisinin sağlanamaması ve Arap işçilere daha düşük ücret ödenmesi olgusuyla birlikte, yukardaki gelişmeler Yahudilerin artan oranda Arap iş-gücü kullanmaları sonucunu yarattı; hattâ, kimi çiftliklerde Araplar ortakçı olarak çalıştırıldılar. Tarım Bakanlığı bu uygulamaları "bir kanser"⁵⁰ olarak niteledi. Tarım Bakanlığı ve Yahudi Ajansı Yerleşim Dairesi bu "salgm"ı önlemek için "şiddetli bir kampanya" başlattı, bu tür uygulamaların yasaların çiğnenmesi anlamına geldiğini bildirerek uyarılarda bulunuldu ve kimi işyerlerine para cezası verildi.⁵¹

Bu sorunla ilgili olarak, bütünüyle başarılı olamayan bir çaba da 1967 tarihli *Tarımsal Yerleşim (Tarımsal Toprak ve Suyun Kullanımının Kısıtlanması) Yasası*⁵² idi. Yasanın amacı, Yahudi Ulusal Fonu'un-kiler de dahil olmak üzere, ulusal topraklar üstünde Yahudi olmayanların kiralama, ortakçılık yapma ve kiracıdan kiralama gibi haklarını önlemektir. Bu yasayla ve devletin Yahudi Ulusal Fonu'ndan devralıp benimsediği benzeri kısıtlayıcı, ayırıcı politikaların 1967 öncesi tsrail topraklarının "% 90'ının üstünde"⁵³ bir bölümünde uygulandığını unutmamak gerekir.

Filistinli Araplar yukarıda belirtilen önlemlerle topraklarından "yasal olarak" yoksun bırakıldılar ve yerinden koparılanların geri dönmeleri engellendi. İsrail'in 1967'den beri işgal ettiği

"••The Fate of the Arabs in Israel" (Ekim 1976'da New York'da yapılan bir konuşma), *Journal of Palestine Studies*, VI, No. 1, (1976), s. 96. İsrail basınındaki daha ayrıntılı yayınlar için bak: "Revolt in Galilee"; Filistinlilerin görüşleri için, "Struggle for the Land," *Journal of Palestine Studies*, V, No. 3-4, (1976), s. 192-200 ve 229-36.

⁵⁰*Ha'aretz*, 13 Aralık 1974, Israel Shahak, der., *The Non-Jew in the Jewish State: A Collection of Documents*, Jerusalem, 1975, s. 3.

⁵¹*Ma'ariv*, 3 Temmuz 1975 ve *Al Hamishmar*, 21 Temmuz 1975; Shahak, s. 17, 19, 22. Ayrıca bak: Jiryis'in önsözündeki Noam Chomsky'nin araştırması, *The Arabs*.

⁵²"Government of Israel, *Laws of the State of Israel*, Vol. 41 (1966-67), s. 105-10. Bu önlem ve etkileri konusunda ayrıntılı bilgi için bak: Jiryis, "Recent Knesset Legislation and Arabs in Israel," *Journal of Palestine Studies*, I, No. 1, (1971), s. 53-67.

⁵³Orni, s. 7, 82.

topraklarda, özellikle Batı Yakası ve Gazze Şeridinde, bu toprakların uluslararası hukuka göre statüleri nedeniyle durumun henüz açık olmaması ve karmaşık olmasına karşın, benzeri politikalar uygulamakta olduğunu eldeki kanıtlar göstermektedir.⁵⁴ Bu eylemler, İsrail'in de imzalayan taraflardan biri olduğu, ama şimdiye kadar yalnızca ihlâl ederek "saygısını" gösterdiği 1949 Cenevre Sözleşmelerinin açıkça çiğnenmesidir, israili bir avukat olan Felicia Langer'in Ekim 1976'da New York'ta yaptığı bir konuşmada söylediği gibi:

- "İsraili yetkililer Batı Yakası'nda bir-buçuk milyon dönümden fazla toprağa, Batı Yakası'nın toplam alanının altıda-birine, Gazze Şeridinin üçte-birine el koydular. Binlerce Bedevi zorla topraklarından çıkartıldı. Böylece, 100,000 dönümlük bir alana el kondu. Mülteci kamplarını sözde seyrekleştirme politikası mültecilerin kitlesel olarak sürülmesi ve binlerce evin yıkılması sonucunu verdi...İşgalciler aynı eylemi Kudüs'ün Arap kesiminde de ortaya koydular; kentte ve banliyölerinde 22,000 dönüm Arap toprağına el koyuldu, burada oturup çalışan on-binlerce Arap zorla çıkarıldı. Evini terketmektense ölmeyi yeğleyeceğini söyleyen yaşlı dul Salaime'yi hiçbir zaman unutamayacağım. 800 Arap yapısının yıkılmasından sonra, Kudüs'ü çevreleyip Beit Jala ve El-Cerîha yoluna varan 13 yeni İsrail bölgesi —yetkililerin deyişiyile Kudüs çevresinde bir halka —oluşturuldu. Sonuç olarak, ciddi bir demografik değişme ortaya çıktı. 1948'de 140,000 olan Arap sakinlerin sayısı önemli ölçüde düşerek 1974'te 70,000'e indi."⁵⁵

1920'de Yahudiler Filistin toprağını % 2.5'una sahipti. Manda dönemindeki alımların sonucunda bu oran 1948'de % 6-7'ye yükseldi.

"Örneğin bak: Felicia Langer, *With My Own Eyes*, London, 1975; Shulamit Aloni, "Shall We Secretly Obtain Land?" *Tediot Aharonot*, 26 Mart 1976 (İngilizce çevirisi SVVASIA'da (Washington, 23 Nisan 1976); Terence Smith, "Covert Israeli Deals on West Bank Stir Furor," *The New York Times*, 12 Nisan 1976; Amnon Kapeliouk, "Less Land for More People," *Manchester Guardian Weekly*, 20 Haziran 1976 (1 Haziran 1976 tarihli *Le Monde'dan*); William J. Drummond, "Israeli Settlements Called Obstacle to Peace Accord," *The Washington Post*, 26 Eylül 1976 ve "Allon Plan Implemented," *Israel and Palestine*, Paris, Aralık 1976.

"Alıntılar: Association of Arab-American University Graduates, *NezvlHter* (Detroit), 5 Aralık 1976.

1948'de tsrail'in kuruluşundan sonra, bir bölümü satın alınarak çoğu da askerî işgal üzerine el koyularak büyük miktarda toprak kazanıldı. Bugün, İsrail devleti "Yahudi halkı" adına 1967-öncesi toprakların % 75'ine ve Yahudi Ulusal Fonu ile Yahudi toprak sahibi kişiler % 20'sine sahip bulunmakta, Arapların elinde ise % 5 kalmaktadır.

1967 sonrasında Batı Yakası ve Gazze'deki satın alma ve el koyma işlemleri buraları da israil'e katmakta ve Siyonist amacın, —Filistinlilerden arınmış Filistin— peşinde hâlâ koşulduğunu göstermektedir.

YAHUDİ ULUSAL FONU: BİR AYRIM ARACI

YVALTER LEHN

Yahudi olmayanlara karşı kasıtlı ve plânlı olarak ayırım yapan Siyonist kuruluşların en güzel örneği, Balfour Bildirisinden onaltı yıl önce kurulmuş olup, bugün hâlâ etkinlik gösteren Yahudi Ulusal Fonu'dur (*Jewish National Fund / JNF*).¹ Bu incelemede JNF'nin kuruluş ve gelişimi ile satın alma ve el koyma biçimindeki toprak politikaları kısaca gözden geçirilecektir.

JNF'nin Gelişimi:

İlk önce 1881 yılında Moses Lilienblum ve 1884'te Hermann Schapira tarafından ve Ağustos 1897'de Basel'deki Birinci Siyonist Kongresinde² önerilip, bunu izleyen kongrelerde tartışılmış olmakla birlikte, JNF Beşinci Siyonist Kongresinin (Basel, Aralık 1901) girişimiyle "Filistin ve Suriye'de toprak alımı amacıyla kullanılmak üzere, Yahudi halkı için bir vakıf"³ olarak kuruldu. Schapira'nın özgün tasarısına uygun olarak, JNF'nin bütün aşama ve etkinliklerinde Dünya Siyonist Örgütü'ne verilen mutlak denetim yetkisi bugüne kadar sürdü. JNF, Viyana'daki karargâhla hemen etkinlik kazandı. Bu karargâh 1922'de taşındığı Kudüs'te bugün de duruyor.

¹Bu inceleme kısmen şu makaleden özetlenen araştırma temel alınarak hazırlanmıştır: "The Jewish National Fund," *Journal of Palestine Studies* (Yaz 1974), s. 74-96. Bu makalede JNF'nin 1905-50 arasındaki yıllık toprak alımları ve daha başka referanslar ve ayrıntılar da vardır.

²Israel M. Biderman, *Hermann Schapira, Father of the JNF, C. II, JNF Zionist Personalities Series*, New York, 1962; *Stenographisches Protokoll der Verhandlungen des I. Zionisten-Congresses, Basel, 29 bis 31. August 1897*, Vienna, 1897, »• 165-68.

³*Stenographisches Protokoll der Verhandlungen des V. gitmişten Congress in Basel, 26. bis 30. December 1901*, Vienna, 1901, s. 266. JNF önerisinin tartışılması için bak: s. 265-303. Aslı şöyle: "Der Jüdische Nationalfonds soll ein unantastbares Vermögen des jüdischen Volkes sein, das...ausschliesslich nur zum Landkaufe in Palästina und Syrien vermentend v/erden darf."

Kimi delegelerin JNF önerisine itirazları arasında ilginç olan biri "Yahudi halkı"nın yasal olarak tanınan bir varlık olmadığıydı; böylece, fonun ve satın alınan toprakların mülkiyeti yasal açıdan tartışma konusu olacaktı. *Tahudi Halkı* deyimi daha sonra Siyonist kullanımında bir anahtar öge olduğu için bu Kongre'de Siyonistlerin bununla ilgili olarak dile getirdikleri kuşkuları vurgulamak ilginç olmaktadır.

JNF'nin amaçları ve eylem biçimi Altıncı Siyonist Kongresinde (Basel, Ağustos 1903)⁴ enine boyuna tartışıldı. Kısmen Birinci ve Beşinci Kongrelerde anlaşmaya varılan maddeler üzerinde yoğunlaşan tartışmanın konuları şunlardı: (1) JNF, "Yahudi halkı"nın elindeki "Yahudi toprakları"nm tapularını satın almak için "dünyadaki bütün Yahudilerden" para toplayacaktı. (2) Yalnız "Filistin ve komşu ülkelerdeki" topraklar elde edilecekti. (3) "Tarımsal ve bahçelik topraklardan başka ormanlar ve her türlü arazi" de satın alınacaktı. (4) Toprak "vazgeçilmez" olacaktı ve "Yahudi bireylere bile satılamayacaktı." (5) Toprak JNF tarafından işletilecek ya da "49 yılı aşmayan" süreler için "yalnızca Yahudilere" kiralanacaktı; kiracının toprağı bir başkasına kiralaması yasak olacaktı. Mülkiyet ve kiralama üzerine konulan bu kısıtlamaların modeli Kutsal Kitap'tan alınmasına karşın (karşılaştır: Leviticus 28:8-10, 23-4), amaçlar açıkça ulusal ve siyasal nitelikteydi.

JNF ilk alış-verişlerini 1905 yılında Filistin'de üç parsellik toplam 5,600 dönüm (1 dönüm = 1 hektar) toprak elde ederek yaptı. JNF 1907'da İngiltere'de bir anonim ortaklık olarak kuruldu. *Ortaklık Muhtımsı'nda* saptanmış olan amaç "Yahudilerin yerleştirilmesi amacıyla alım, kiralama ya da değişme yoluyla toprak elde etmektir."⁵ İlk Kibbutz 1909 yılında Tiberias yakınındaki Deganya'da JNF tarafından kuruldu.

Yine de ilk yıllarda gelişme ve toprak kazanımı hızlı değildi; 1919 sonunda JNF'nin Filistin'de 16, 366 dönüm tapulu toprağı vardı. Ancak 1920 yılı bir dönüm noktası olarak, daha yaygın toprak alımlarının başlangıcına işaret etti. Temmuz ayında Londra'da yapılan Siyonist Kongresinde toprak mülkiyeti ve kiralamaya ilişkin (ayrıntıları bundan sonraki bölümde anlatılacak olan) temel kavramlar tartışıldı. Aynı ay, Yahudi dâvasına her zaman sempati göstermemiş olan İngiliz Askerî Yönetiminin yerini, Dünya Siyonist Örgütü'nün ve Filistin'deki Siyonist Komisyonun güvenine sahip olan Herbert Samuel'in⁶ başkanlığındaki Sivil Yönetim aldı. Yeni hükümet, Eylülde

⁴*Stenographisches Protokoll der Verhandlungen des VI. Zionisten-Kongresses in Basel, 23. bu 28 August 1903, Vienna, 1903, s. 259-64, 297.*

⁵Jewish National Fund, *Report on the Legal Structure, Activities, Assets, Income and Liabilities of the Keren Kayemeth Leisrael, Jewish National Fund, Jerusalem, 1973, s. 17.* (Bu rapor bundan böyle *Report* diye anılacaktır.) *Memorandum and Articles of Association'm* tam metni, 1907 baskısı ve değiştirilmiş biçimi s. 15-45'de verilmektedir.

⁶Bir Yahudi ve Siyonist olan Sir Herbert Samuel, kendi yönetiminin üyelerinden Norman Bentwich tarafından "(Cinaim) Weizmann'ı ve Ulusal Yurdun sözcülüğünü yapanları

Yahudilerin toprak alımını kolaylaştıran ve 1921 'de Filistin Arap ayaklanmasına neden olan Toprak Transferi Yönetmeliğini yürürlüğe koydu. Ekim ayında Filistin'deki Toprak Sicil Daireleri tekrar açıldı, böylece toprak mülkiyetinin yasal yollardan devri kolaylaştırıldı. Bur;lardan başka, hükümet JNF'nin "kamu yararı doğrultusunda amaçları olduğunu"⁷ kabul etti ve onu Filistin'de toprak satın alma ve geliştirme konularında yetkili bir şirket olarak tescil etti. Bu türlü gelişmelerin sonucu olarak, JNF'nin elindeki topraklar, —JNF'ye göre— 1920 sonunda 22,363 dönümken 1930'da 278,627'ye, 1940'da 515,950'ye, 1948 Mayısında 936,000'e yükseldi. Böylece, tsrail devleti 1948 yılında kurulduğunda JNF'nin toprakları Filistin topraklarının (26,323,023 dönüm) % 3.55'ini ve Yahudilerin sahip oldukları toprakların (1,734,000 dönüm⁸, Filistin topraklarının % 6-59'u) % 54'ünü oluştuyordu.

1948'den bu yana birtakım önemli gelişmeler oldu: (1) Filistin'deki 1947-49 savaşının ve Filistinli Arapların çoğunluğunun göç etmesinin bir sonucu olarak, o ana kadar JNF'nin, sahipleri satmayı reddettikleri için satın alamadığı büyük miktarda toprak "terkedilmiş" ilân edildi.⁹ Ocak 1949 ve Ekim 1950'de İsrail Hükümeti ile yapılan anlaşmalarla, JNF "Gelişme Otoritesi" (*Development Authority*) denen kuruluştan 2,373,676 dönüm sözde- "terkedilmiş" toprak satın aldı ve 1948'deki topraklarını üç katına çıkardı. Bu anlaşmalar JNF'ye toprağın "açık tapusunu" teslim etmiş oldu ve Filistinlilerin ilerdeki yerleşimlerinden sorumlu olmayacağına dair güvence verdi.¹⁰ (2) Mayıs 1945'de İsrail'de *Keren Kayemeth Leisrael*,

destekleyen İngiliz devlet adamlarından, "Balfour Bildirisi politikasının mimarlarından" ve "Manda'nın yaratıcılarından biri" olarak tanıtılıyor. Norman ve Helen Bentwich, *Mandate Memories: 1918-1948*, London, 1965, s. n, 59 ve 12.

iReport on the JNF, s. 5.

"Abraham Granott, *Agrarian Reform and the Record of hrael*, London, 1956, s. 28. 1945-56 yıllarında JNF Yönetim Kurulu Başkanı olan Granott bu sayıyı 1947 sonundaki toplam Yahudi mülkleri için veriyor. Bu sayı Manda hükümetinin verdiği sayıdan yüksek olmakla birlikte, fark fazla değildir ve Granott'un verdiği sayı bizce de kabul edilebilir. Bu araştırmada toprak mülkiyetine ilişkin olan bütün sayılar —aksi belirtilmediği takdirde—JNF kaynaklarından alındığından, en üst rakamlar olarak değerlendirilmelidirler. JNF'nin mülklerinin miktarım fazla gösterme yönündeki açık eğilimi de göz önünde bulundurulursa, gerçek sayılar biraz daha az olabilir.

⁹Toprağa el koyma eylemine yasal bir görünüm vermek için koyulan bir dizi İsrail yasası için bak: Sabri Jiryis, "The Legal Structure for the Expropriation and Absorption of Arab Lands in Israel," *Journal of Palestine Studies*, II (Yaz 1973), s. 82-104.

"JNF'nin 1949'daki açıklaması şöyleydi: "İsrail'deki toprağın % 80'inden fazlası yasal olarak, çoğu ülkeyi terketmiş olan Araplara aittir. Bu Arapların kaderi...barış anlaşmaları

yani "İsrail Sürekli Fonu" kuruldu; ancak tıbranice isim (kısaltılmış olan KKL, JNF'yi de belirtir) İngilizce Yahudi Ulusal Fonu'nun bir çevirisi değildir. Bu yeni şirket, 1907'de İngiltere'de kurulmuş olan JNF'nin bütün malvarlığını, borçlarını v.b.'ni devraldı; böylece, JNF bir İsrail şirketi olmuş oldu. Yeni Ortaklık Sözleşmesi ve Muhtırası¹¹ ile 1907'deki karşılaştırıldığında, bir tek istisna dışında, önemli bir farklılık olmadığı ortaya çıkar. JNF'nin ilk hedefi aynıdır, ama etkinlik göstereceği "belirlenmiş bölge" artık "İsrail Hükümetinin egemenliği altındaki İsrail devleti" olarak tanımlanmaktadır. Niyet ne olursa olsun, böylelikle İsrail Hükümetinin kesin denetimi ve egemenliği altındaki, 1967'de işgal edilmiş topraklarda JNF'ye, etkinlik gösterme yetkisi verilmiş olmaktadır. 1954 yılında topraksal yayılma olanağının öngörüldüğünü ve bu tür beklentiler yönünde hazırlık yapıldığını düşünmek yanlış mı olur? (3) Kasım 1961'de JNF ve İsrail Hükümeti Temmuz 1960'da yürürlüğe giren yasa temel olmak üzere, karşılıklı yetki ve sorumluluklarını belirleyerek JNF ile devletin ilişkisini açığa kavuşturan ve iki organ oluşturan bir sözleşme¹² imzaladılar. Bu iki organ, (hükümet denetimindeki) İsrail Toprakları Yönetimi ile (JNF denetimindeki) Toprak Geliştirme Yönetimi idi. İkinci olarak, anılan devlet ve JNF topraklarının, masrafları sahiplerine ödenmek üzere, ıslahından, geliştirilmesinden ve ağaçlandırılmasından sorumluydu. Toprakların tapusu JNF'nin ve devletin elinde bulunmasına karşın, yönetimi bir örnek politika uygulayan Toprak Yönetiminin (Otoritesinin) elindeydi. Bu politikanın en önemli etkisi, JNF'nin topraklarıyla birlikte 1967-öncesi İsrail topraklarının % 90'ını oluşturan bütün devlet topraklarına JNF'nin toprak politikasının uygulanması sonucu vermesiydi.¹³ Bu çaba daha

hükümleri nihaî olarak saptandığında belli olacaktır. Ancak, JNF toprakları elde etmek için o zamana kadar bekleyemez...Böylece, geriye Arap maliklerince terkedilen toprakları İsrail Hükümeti aracılığıyla almak kalıyor..." Jewish National Fund, *Jewish Villages in Israel*, Jerusalem, 1949, s. xxi. Üç yıl sonra JNF, etkinliklerini "Yahudilerin eski anayurtta ayak basılacak bir yer kazanmak ve bu eski toprağı yabancı mülkiyetinden ve çölden kurtarma yolundaki savaşımının ayrılmaz bir parçası" olarak tanımlıyordu. Jewish National Fund, *Nahlaot in Israel: A Guide to Nahlaot on JNF Land*, Jerusalem, 1959, s. ii.

"Report on the JNF. s. 56-76.

"*Ibid.*, s. 78-83. Bu anlaşma şu üç yasaya dayanıyordu: *Temel Yasa: İsrail Toprakları* (ig Temmuz 1960'da çıkarıldı), *İsrail Toprakları Yasası* (25 Temmuz 1960) ve *İsrail Toprakları Yönetimi Yasası* (25 Temmuz 1960); İsrail Hükümeti, *İsrail Devleti Yasaları*, C. XVI (1960), s. 48-52.

"Bir JNF yayını (Efraim Orni, *Agrarian Reform and Social Progress in Israel*, Jerusalem, 1972) şöyle diyor: "1960'da İsrail devleti bütün kamuya ait topraklar için JNF'nin politikasını

sonra 1967'de çıkartılan ve devletin ya da JNF'nin topraklarında Yahudi olmayanların kiralama ve işletme haklarını etkili biçimde önleyen *Tarımsal Yerleşim (Tarımsal Toprakların ve Suyun Kullanımının Kısıtlanması) Tasası'nın*¹⁴ çıkartılmasıyla desteklendi.

(4) Bu gelişmelerin bir sonucu olarak, JNF, etkinliklerini, 1967'den bu yana işgal edilmiş olan topraklar üstünde de giderek genişletti ve toprak kazanımına ek olarak toprak ıslahını, büyük ölçekli ağaçlandırmayı askerî bakımdan önemsiz sayılmayacak yolların yapımını ve yeni Yahudi yerleşimlerine çeşitli biçimlerde yardımı da arttırdı. İşgal edilmiş topraklardaki bu etkinliklerin bir kesiminin uluslararası hukuku, özellikle 1949 Dördüncü Cenevre Sözleşmesini açıkça ihlâl ettiğini ve İsrail'in bu ihlâllerine JNF'yi araç ettiğini belirtmek gerekir.¹⁵

Toprak Politikaları:

Yukarda da belirtildiği gibi, JNF ilk toprak alımını 1905'de yapmasına karşın, 1920-öncesinde ilerleme pek hızlı değildir. Herşeyden önce, JNF'nin büyük alımlar için yeterli sermayesi yoktu. İkincisi, JNF'nin, Osmanlı döneminde toprak alımı konusunda yabancılar için konulmuş olan kısıtlama ve yasaklarla uğraşması gerekiyordu; bu dönemi Birinci Dünya Savaşının kargaşası izledi. Filistin'in 1917'de İngiliz ordusunca işgalinden sonra, Askerî Yönetim Toprak Sicil Dairelerini kapattı ve bu daireler 1920'de Sivil Yöneti-

benimsedi" (s. 7). "Benimsemek"ten kastedilen şöyle açıklanıyor: JNF'nin "ilkeleri İsrail yasalarına sokuldu ve toplam devlet arazisinin % 60'tan fazlası için bağlayıcı oldu" (s. 82). Orni ayrıca diyor ki: "Toprak Otoritesi'nce yapılan kira sözleşmeleri genel olarak, Anlaşmadan (yani 1961 Sözleşmesinden) önceki yıllarda JNF'ce yapılanlara benziyor" (s. 36).

"İsrail Devleti Tasalan, C. XXI (1966-67), s. 105-10. Ayrıca bak: Sabri Jiryis, "Recent Knesset Legislation and the Arabs in Israel," *Journal of Palestine Studies* 1 (Güz 1971), s. 53-67-

¹⁵İsrail'in 1967'den bu yana işgal altındaki topraklardaki eylemleri, Güvenlik Konseyinin 14 Haziran 1967 tarih ve 237 sayılı ve Genel Kurulun 4 Temmuz 1967 tarih ve 2252 (ES-V) sayılı kararlarıyla başlayan birçok B.M. kararına konu olmuştur. Hattâ, Genel Kurul, 2443 (XXIII) sayı ve 18 Aralık 1968 tarihli kararıyla "İşgal Altındaki Topraklardaki Halkın İnsan Haklarını Etkileyen İsrail Uygulamalarını İnceleme Komitesi" kurmuştur. Genel Kurulun 31'inci oturumunda (1976) işgal altındaki Arap topraklarıyla ilgili sekiz kararı benimsenmiştir. Uluslararası hukuku çiğneyen bu tür eylemlerin JNF'nin "hayırseverlik" kisvesi altında aktif biçimde para topladığı birçok ülkenin hiç olmazsa hükümet çevrelerinde pek az sorun yaratması merak konusudur. Bak: *Middle East International'in* Özel Raporu, "The Jewish National Fund-Charity or Politics?" London, 1975.

min başlamasına kadar kapalı kaldılar. Üçüncüsü, JNF açık bir toprak politikası geliştirmemiştir.

Toprak kiralama ve elde etme politikalarının geliştirilmesine temel olan kararların alındığı Londra Siyonist Konferansı (1920) yukarıdaki durumun değiştirilmesinin başlangıcına işaret ediyordu. Konferans, "Siyonist toprak politikasının temel ilkesinin Yahudilerin yerleşeceği alanları Yahudi halkının ortak mülkiyetine dönüştürmek" olduğunu ve JNF'nin "Yahudi toprak politikasının aracı" olacağını açıkladı.¹⁶ Böylece, toprağın Yahudilerin özel mülkiyetine geçmesi engellenmemekle birlikte, bunun Dünya Siyonist Örgütü'nün kaynaklarıyla desteklenmesi de özendirilmedi. Benimsenen kararlarda ayrıca, kiralara (1) toplam 98 yıl olmak üzere bir 49 yıl için daha yenilenebileceği, (2) işletmenin parçalanmasını önlemek amacıyla, yalnız tek bir varise miras olarak geçirilebileceği bildiriliyordu. Ayrıca, kiracının (3) o toprakta yaşamını sürdürmeğe, (4) (tarımsal toprakların sözkonusu olduğu durumlarda) toprağı kendisi ekmeğe, (5) tarımsal topraklar için toprağın değerinin % a'si, kent toprakları için % 4'ü oranında yıllık kira ödemeğe razı olması gerekiyordu. Toprağa (6) yedi yılda bir yeniden değer biçilecek ve kira buna göre ayarlanacaktı. Ayrıca, (7) kiralanan toprağın büyüklüğü kiracı ve ailesinin yardıma gerek duymadan işleyebilecekleri oranda olacaktı ve (8) hiçbir kiracı birden fazla yer kiralamayacaktı. Daha 1903'deki Siyonist Kongresinde kiracının Yahudi zorunluluğuna karar verilmiş olduğunu da unutmamak gerekir.

Uzun dönemli kiralama sistemi, geliştikçe, bütün bu özelliklerinin yanında, kiralanan mülkün JNF'nin onayına bağılı olarak bir başkasına kiralabilmesine, saulmasına, ipotek edilmesine, miras bırakılabilmesine ya da armağan edilmesine izin verir duruma geldi. JNF, işletmelerin denetiminde, kullanılan toprak miktarını azaltmak için ve kiracı kira sözleşmesi hükümlerini çiğnediği takdirde toprağı geri almak için kullanabileceği daha ileri haklarından istediği zaman yararlandı. Geri alma olaylarında kiracı, sözleşme hükümlerinin çiğnenmesinin niteliğine bağılı olmak üzere, yaptığı masrafların karşılığı olarak tazminat alabiliyordu. Bütün bu durumlarda JNF'nin takdiri belirleyiciydi ve buna itiraz edilemiyordu.

Kiracının hakları da dahil olmak üzere, bütün bu hükümler, kira sözleşmelerinde açıkça belirtilen, ancak JNF ya da Siyonist yayın-

¹⁶Orni, s. 31-2; ayrıca bak: Granott, s. 49-53 ve *Encyclopedia of Zionism and Israel*, New York 1971, s.v. *Land Policy in Israel* ve *London gionist Conference of 1920*.

larında hemen hemen hiçbir zaman açığa vurulmayan bir üst koşulla bağlıydı: Kiracı Yahudi olmalıydı ve "toprağın işlenmesiyle ilgili bütün işlerin yürütülmesinde yalnız Yahudi işgücü kullanılması"na razı olmalıydı.¹⁷ Böylece, toprak Yahudi olmayan bir kişiye kiralanamıyor, satılamıyor, ipotek edilemiyor, verilemiyor ve miras bırakılamıyordu. Yahudi olmayanlar toprakta ve toprağın işlenmesiyle ilgili işlerde çalıştırılamıyorlardı. Bu koşulu çiğneyen kiracı JNF'ye zarar vermekten sorumlu tutuluyor ve koşulun üçüncü kez çiğnenmesi, JNF'ye, kiracıya hiçbir tazminat ödmeden kira sözleşmesini feshetme hakkını veriyordu.¹⁸

JNF'ye ve İsrail basınındaki haberlere göre, bu kısıtlayıcı politikalar bugün de, yalnız JNF tarafından değil, devletçe de yasal olarak destekleniyor ve gerek JNF, gerekse devlet topraklarında uygulanıyor. İsrail'de ikisine de *ulusal toprak* deniyor, ama gat<pt'r ki, bu söz İsrail değil, *Yahudi* toprağı anlamına gelmektedir. Bu toprakta Yahudi olmayanlara iş verilmesi yasayı çiğneme olarak kabul edilmekte ve ona göre işlem görmektedir. Bazı Yahudi çiftçiler ve tarım kurumları, Yahudi tarım işçisi azlığı ve Arap işçi ücretlerinin düşüklüğü nedeniyle, Arap işçi çahştırmaktalar. Bu uygulama Tarım

"JNF kira sözleşmesi, madde 23; tam metin için bak: John Hope Simpson, *Palestine: Report on Immigration, Land Settlement and Development* (Cmd. 3686; London, 1930), s. 53. Bugün kullanılmakta olan kira sözleşmesi metnini elde etmek mümkün olmadı; JNF bu metni ya da bu konuda bilgi vermeyi reddetti. Bundan da bu tür politikaların İsrail'de hâlâ yürütüldüğü ve uygulamaların devlet topraklarında da gerçekleştiği anlaşılıyor. Bak dipnotu 13; Israel Shahak, der., *The Non-Jew in the Jewish State: Collection of Documents*, Jerusalem, 1975, Bölüm I ve s. 126-67; Noam Chomsky'nin Sabri Jiryis, *The Arabs in Israel* (New York, 1976) adlı eserdeki önsözü.

Yahudi olmayan işçilerin çalışmalarının yasaklanması JNF ile birlikte ortaya çıkmadı. Theodor Herzl bu gereksinimi daha 12 Haziran 1895'de öngörmüştü: "Baldırı çıplak halka kendi ülkemizde iş olanağı vermeyip diğer ülkelerde çalışma olanakları sağlayarak sınırlarımızın ötesine göndereceğiz." Raphael Patai, /ier., *The Complete Diaries of Theodor Herzl*, New York, 1960, s. 88.

¹⁸Granott, *The Land System in Palestine: History and Structure*, London, 1952, s. 315-26. Burada JNF'nin geliştirdiği kiralama sisteminin ayrıntılı bir değerlendirmesi yapılmaktadır. Ancak, yazar bu sistemin yalnızca Yahudilere uygulandığını açıkça belirtmiyor. Bu durum Siyonizm konusunda araştırma yapacak olan bir kimsenin her zaman karşılaşılabileceği bir sorunu açık olmamak, bilgisi olmayanların gözünde gerçeği ve Siyonizm'de saklı olan ırkçılığı gizleyebilen şifre sözcükler ya da dolambaçlı lâflardan söz edememek gibi sorunların bir örneğidir. Böylece, Siyonist literatürden derinlemesine haberdar olmak gerekmede ve *halk'* m yalnız Yahudiler anlamına geldiğini, bir *göçmen* ya da *yeni yerleşen'in* yalnızca bir Yahudi olabileceğini, bir *yerleşim biriminin* yalnız Yahudiler için yerleşim olduğunu, *ulusal yurt'un* İsrail değil, Yahudi toprağı anlamına geldiğini, v.b.'ni anlayabilmek için sadece yasa metinlerine değil, İsrail'deki uygulamaya bakmak gerekmektedir.

Bakanınca, sert biçimde müdahale edilmediği takdirde, yayılacak bir "kanseri"¹⁹ olarak tanımlandı. Bazı yerleşim birimleri daha da ileri gittiler; birtakım toprakları Araplara ikinci elden kiraladılar ya da Arapları ortakçı olarak kabul ettiler. Bu "salgm"ı önlemek için, Tarım Bakanlığı ve Yahudi Ajansının Yerleşim Dairesi, bu tür uygulamaların, yasaların, Yahudi Ajansı yönetmeliklerinin ve devlet ile JNF arasındaki sözleşmenin çiğnenmesi anlamına geldiğini bildirerek, yerleşim birimlerini uyaran "şiddetli bir kampanya" başlattılar. Yahudi olmayanlara iş vererek yasayı çiğneyenler para cezasına çarptırıldılar ve "bir Özel Fona para yardımı" yapmaları isten-
dik

Toprak elde etme politikasına gelince, JNF'nin "ne kadar ve nereden olursa olsun" ilkesine dayanan belirsiz bir politikası vardı. Sonuçta alman toprakların niteliği ve tarımsal potansiyeli birbirinden farklı olabiliyordu; toprağa sahip olma ve geliştirme fiyatları yüksekti; toprak parçaları çoğu zaman ufak ve birbirinden ayrıydı. 1920 Londra Konferansından sonra başlamak üzere, JNF daha açık ve daha akılcı bir toprak elde etme politikası geliştirdi. Önceleri bu politikaya yön veren başlıca düşünce tarımsal yerleşime uygun toprak bulabilmektir. Bu da büyük ya da küçük olsun bitişik toprak parçaları bulunmasını gerektiriyordu. Bu kez, JNF, küçük toprak sahibi Filistinli Arapların topraklarını satmağa pek niyetli olmadıklarını şaşırarak öğrendi ve çalışmalarını, sahipleri tarafından değil, Arap komisyoncular aracılığıyla işletilen büyük topraklar üzerinde yoğunlaştırdı. Bu çabalar daha başarılı sonuç verdi; 1920'de yalnız 5,997 dönüm toprak alabilen JNF, 1921 yılında 43,021 dönüm elde etti.

Toprak alımıyla ve tarımsal kolonizasyonla bir Yahudi devletinin kurulmasının önceki Siyonist tahminlerinin çok üstünde zaman gerektireceği ve daha önemlisi, Filistinli Arapların Manda hükümetine bağımsızlık için yaptıkları gittikçe artan baskılar nedeniyle muhtemelen uygun olan zamanın da yeterli olmayacağı 1920'lerde giderek belli oluyordu. Böylece, toprağın tarımsal yerleşime uygun olup olmaması dışında kaygılar öne çıktı ve toprak satın alımında stratejik ve ulusal siyasal amaçlar önem kazandı. Ancak, bu amaçlar kimi zaman

¹⁹*Ha'aretz*, 13 Aralık 1974.

²⁰*MZ Hamishmar*, 21 Temmuz 1975. Buradan kaynak göstererek, Shahak s. 22'de bir dipnotu ekliyor: "Cezalar gelir vergisinden düşürülmek için teberru şeklinde alınıyor; böylece, iğrenç bir ırk ayrımı ve mafî yozlaşma bileşimi oluşuyordu." Ayrıca bak: *Ma'ariv*, 3 Temmuz 1975 ve *Ha'aretz*, 21 Temmuz 1975 ve 27 Şubat 1976.

tarımsal yerleşim amacıyla çelişiyordu. Tarımsal yerleşim büyük ya da bitişik toprakların yeğlenmesini gerekli kılarken, stratejik ve ulusal kaygılar sınır alanlarında bulunan ve bu yüzden çoğunlukla birbirinden ayrı durumda olan toprak parçalarının alınmasını gerektiriyordu. Zamanla ulusal ve stratejik amaçlar temel hedefler olarak belirdi ve 1937 Peel Komisyonunun Filistin'in bölünmesini salık vermesinden sonra "Öngörülen Yahudi devletinin dışında kalan alanlarda toprak elde etmek ve buralarda yerleşim merkezleri kurmak JNF politikası oldu."²¹ "Tel örgülü ve kuleli" yerleşim birimleri bu yeni. politikanın bir ürünüydü. Böylece, JNF giderek Siyonist siyasal hedeflerin, yani ön koşulu Filistinli Arapları ulusal miraslarından yoksun kılmak olan bii Yahudi devleti kurma hedefinin doğrudan ve etkili bir aracı oldu.

1940'da JNF belirgin bir gerileme gösterdi. İngiliz Hükümetinin 1939'da *White Paper*'da. (Beyaz Rapor) çizdiği politikaya uygun olarak yeni Toprak Transferi Yönetmeliği, Mayıs 1939'dan itibaren geçerli olmak üzere Şubat 1940'da yayınlandı. Yönetmelik Filistin'i üç bölgeye böldü. Filistin yüzölçümünün % 95'ini kaplayan A ve B bölgelerinde Yahudilerin toprak satın almaları ya yasaklandı (A Bölgesi) ya da sert biçimde kısıtlandı (B Bölgesi). Yalnızca küçük bir "Özgür Bölge"de Yahudilerin toprak alımlarına kısıtlama koyulmadı; bu bölgede toprağın yarısından fazlası zaten Yahudilere aitti. Bu yönetmelik ne kadar kısıtlayıcı görünürse görünsün ve bunun yayınlanmasında hükümetin niyeti ne olursa olsun, Eylül 1939'da 473, 000 dönüm olan toprakların Eylül 1946'da 835,000 dönüme çıkması (bu artışın üçte-birinden azı bu denemde Yahudilerin alımlarına ait hükümet kayıtlarına yansımaya karşın) JNF'nin sürekli toprak alımları üstünde pek az etki yaptı. Bu dönemdeki alımların % 79'u A ve B Bölgelerinde gerçekleşti.²² Hepsi olmasa da bu alımların çoğu, kuşkusuz, Yönetmeliğin çiğnenmesi anlamına geliyordu; bu da JNF'nin hedeflerine ulaşmada ne kadar etkili olduğunun ve hükümetin kendi çıkarttığı Yönetmeliklerin uygulanmasında gösterdiği gevşekliğin bit kanıtıydı.

JNF etkinliklerinin Filistinli Araplar üzerindeki etkisi açıklama çabası gerektirmeyecek kadar belirgindir. Mayıs 1948'de hükümetten sonra Filistin'in en büyük toprak sahibi olan JNF'nin Filistin toprakla-

²¹ *Encyclopedia of Zionism and Israel*, s. 628-29; aynı biçimde, Granott, *Tarım Reformu*, s. 34-5.

²² Jewish National Fund, *Report for 5700-5706 (1939-1946)*, 22'nci Siyonist Kongreye sunulmuştur. Basel, 9 Aralık 1946 (Kudüs, 1946), s. 14-21.

nnı vazgeçilmez biçimde Yahudileştirerek Filistinli Arapların ulusal miraslarından yoksun bırakılmalarına bilerek önemli katkıda bulunduğunu söylemek bile yeter. Böylece, John Hope Simpson'un 1930'da belirttiği gibi, sonuçta "toprak bir çeşit kapitülâsyon oldu. Artık Araplar bu topraklardan ne şimdi, ne de gelecekte hiçbir yarar göremeyeceklerdi."²³

Sonuç olarak şu iki gözlem sunulabilir: (1) JNF ilk toprak alımını 1905'de yaptı ve Mayıs 1948'de 43 yıllık toprak alımının sonucu olarak Filistin topraklarının % 3.55'ini oluşturan 936,000 dönümlük tapuya sahip oldu. JNF (Toprak. Sicil Dairesi'nin yeniden açılış tarihi olan) Ekim 1920'den (kısıtlayıcı Toprak Transferi Yönetmeliği'nin geçerlilik tarihi olan) Mayıs 1936'ya kadar toplam on-dokuz yılda, çalışmalarında hiçbir yasal engelle karşılaşmadı. Ayrıca, Mayıs 1948'deki topraklarının yarısını bu dönemde elde ettiğine bakılırsa, Mayıs 1939'dan sonraki engellemeler hiç de ciddi değildi. Demek ki, İsrail devletinin varlığından önce JNF'nin toprak alımının boyutunun şaşırtıcı biçimde küçük olduğu yargısına varmak doğru olur. 1950 sonundaki toplam JNF topraklarının (3,396,333 dönüm) % 72.44'ü İsrail'in Mayıs 1948'de kuruluşundan sonra elde edildi. Bu topraklar tabii ki daha önceki sahiplerinden -Filistinli Araplardan- satın alınmadı.

1948 Savaşı sırasında İsrail geçici hükümeti Arap mülklerinin ele geçirilmesini sağlamak için bir dizi kararname çıkardı, "İsrail silâhlı kuvvetlerince işgal edilen, teslim alman ya da içinde yaşayanlarca kışmen ya da bütünüyle boşaltılmış olan alanlar "terkedilmiş" sayılıyordu.²⁴ Filistin'i ya da Filistin'deki İsrail kuvvetlerinin denetiminde olan alanları terketmiş olsun olmasın, "toprağında ikamet etmeyen" kişilerin sahip olduğu bu mülklerin²⁵ gözetimi için geniş yetkilere sahip bir Kayyum atanmıştı.²⁶ 1950'de Knesset'in benimsediği yasa-

²³Simpson, s. 54.

²⁴Don Peretz, *Israel and the Palestine Arabs* (Washington, 1958), s. 149.

²⁵*Ibid.*, s. 151: "Kayyum, İsrail'deki Arap mülklerinin çoğunu kendi takdirine dayanarak ve herhangi bir kişi ya da kuruluşa ait olan mülkün başında sahibinin bulunmadığını yazılı olarak belirterek devralabiliyordu. Bir mülkün sahibinin başında bulunduğunu kanıtlamak mülkün sahibine düşüyordu; ancak, Kayyuma bir kişinin mülkünün başında bulunmadığına dair bilgiyi nereden sağladığı sorulamıyordu. Söz konusu olan mülkün bütün hakları Kayyuma ait oluyor ve Kayyum, mülkünün başında bulunmadığına karar verdiği bir kişinin ilerde elde edebileceği mülkiyet haklarına da el koyabiliyordu."

²⁶*Ibid.*, s. 152: "Köyünü ya da kentini 29 Kasım 1947 tarihinden sonra terkeden her Filistinli Arap, mülkünden ayrılmış sayılabilirdi..." Ne zaman, nerede, niçin ya da ne kadar süre için ayrıldığı göz önüne alınmadan..."

larla²⁷ Kayyuma ve mülkleri satma ve böylece mülkiyetlerini yeni kurulan Gelinme Otoritesi'ne aktarma yetkisi verilmişti. Bu kuruluş gerektiğinde söz konusu mülkleri (i) devlete (2) JNF'ye (3) (ancak önce JNF'ye önerilmiş olmak koşuluyla) yerel otoritelere ve (4) topraksız Filistinlileri israil'de yerleştirmek üzere kurulması öngörülen (fakat gerçekte hiçbir zaman kurulmamış olan) bir örgüte satabilecekti.

JNF, şimdi sahip olduğu toprakların dörtte-üçünü bu yöntemlerle elde etti. JNF'nin Filistin topraklarının çok küçük bir kesiminden fazlasına sahip olması yolundaki daha önceki çabalar -yani satın alma- başarısızlığa uğradığından, ancak bu yöntemlerden sonuç umuluyordu. Bütün bunlardan başka, bu olgu, küçük toprak sahibi Filistinli Arapların, *fellâhlann* ezici çoğunluğunun topraklarını herhangi bir fiata satmayı reddettiklerinin de kanıtıydı. JNF'nin Filistin topraklarını "kurtarma" çabalanna karşı çıkan da yine Filistinlilerdi.

JNF'nin bugün İsrail'de en çok toprak ıslahı ve ağaçlandırmayla ilgilendiği sanılmasın; (JNF'nin İsrail'de bilinen başka bir adı olan) israil Toprakları Fonu Genel Yönetmeninin 23 Mart 1976'da israil Radyosunca duyurulan sözleri ilginç olmaktan da ötedir.²⁸ Bu duyuruda JNF ve israil Toprak Yönetiminin işgal altındaki Batı Yaka'sında "yapıları, kamu kuruluşlarını ve kilise mülklerini" içeren toprak alımı için, ortaklaşa kurdukları bir şirket aracılığı ile "50 milyon israil pound'u (6.6 milyon dolar)" harcadığı bildiriliyordu. Genel Direktörün söylediğine göre, bütün alımları gizliydi ve "alman topraklarda yaşayan yerli Arapların çoğu henüz bu toprakların israil Toprakları Fonu'nun mülkiyetinde olduğunu bilmiyorlardı." Yapılan işlemler gizli olduğundan, sözkonusu toprakların miktarı da belirsizdir. *JVew York Tm&y*'dan Terence Smith'in bu konuda hazırlamağa çalıştığı rapor da eksik kalmıştır. Smith'e göre, kendi verdiği sayılar gerçek toplam miktardan az olmasına karşın, satın alman ve e) koyulan topraklar dahil 1,200,000 dönümden fazla tutmaktadır.

"Ayrıntılar için bak: Peretz, Bölüm IX ve Jiryis, "The Legal Structure..."

²⁸Bu duyurunun metni Knesset üyesi Shulamit Alani'nin bir makalesinde vardır: "Shall We Secretly Obtain Land?" *Tediot Aharonot*, 26 Mart 1976, çevirisi: SWASIA, 23 Nisan 1976. Bütün alıntılar bu kaynaktanır. Bunu şu yazı izledi: Terence Smith, "Covert Israeli Land Deals on West Bank Stir Furor," *The New York Times*, 12 Nisan 1976. İsrail'deki toprak politikalarıyla ilgili kısa ama yararlı bir özet için bak: Amnon Kapeliouk, "Less Land for More People," *Manchester Guardian Weekly*, 20 Haziran 1976 (*Le Monde*, 1 Haziran 1976' dan çeviri).

Bu topraklar yeni Yahudi merkezleri kurmak üzere JNF tarafından hazırlanmaktadır ve böylece 1949 Dördüncü Cenevre Sözleşmesi açıkça ve cüretkârca çiğnenmektedir.²⁹ İsrail bu sözleşmeyle imzalayan taraflardan biri olmasına karşın, şimdiye kadar sözünde durmamış ve bu yüzden nafile de olsa Birleşmiş Milletler tarafından defalarca kınanmıştır.³⁰

Görüldüğü gibi, JNF'nin "Mavi Kutu"sü³¹ hâlâ kapalıdır ve Filistin topraklarının kurtarılması süreci devam etmektedir.

Bunu değiştirmek ise, Filistin direnişinin konusudur.

²⁹Madde 49 (6): "İşgal kuvvetleri kendi sivil halkını işgal ettiği topraklara gönderemeyecek ya da aktaramayacaktır."

"Genel Kurul'un geçenlerdeki Otuz-birinci Oturumunda (1976) aldığı (ve 129'a 3 kabul edilen) 106-A ve 106-B (134'e o) sayılı kararları.

³¹JNF'nin Yahudi aileleri için açtığı bir para toplama kutusu. Bu yöntem 1902'den beri kullanılmaktadır.

1948'DEN BU YANA İSRAİL'DEKİ ARAPLAR

NEZİH KURAH

Filistinli Arap halkının geçtiğimiz yüzyıldaki tarihini belirleyen başlıca etkenler, Filistin'de bir Yahudi devleti kurulmasına yönelik Siyonist girişimi başarılı kılma çabalarına ilişkindi.

Filistin'in bu yüzyılın başında komşu ülkelere göre daha gelişmiş bulunması ve ayrıca tarıma elverişli alanlarda nüfus yoğunluğunun görece olarak daha fazla olması, Siyonist girişimin başarısını iki etkene bağımlı kıldı: (i) Arapları topraklarından yoksun bırakma, (2) onları Filistin'den çıkartma. Bir başka deyişle, amaç, Filistin toprağıydı, Filistinliler olmadan.

Siyonist propaganda birçok kişinin zihnine Siyonist göçün başlangıcında Filistin topraklarının oturulmayan, insansız olduğu masalını yerleştirmişti. Aksini belirten istatistiksel verileri gösterenlere karşı, Siyonistler nüfusun başlıca, toprakla özel ilişkisi olmayan göçebelere ve birkaç ilkel köylüden oluştuğunu savunuyorlardı.

Oysa gerçekte, İngiltere 1917 yılında Filistin'i işgal ettiği zaman, 55,000 Yahudi nüfusa karşılık 600,000 Arap vardı. 1948'de Manda yönetimi sona erdiğinde, 1,400,000 Arap ve 600,000 Yahudi bulunuyordu. Yahudi sayısındaki artışın başlıca nedeni göçlerken, Arap nüfusun artışı öncelikle doğal nedenlerin sonucuydu.

Filistin'in İsrail devleti kurulmadan önce oturulmayan bir yer olduğu savı, yalnız tarihsel gerçeklere değil, çeşitli Siyonist ileri gelenlerinin Manda döneminde "Arap sorunu"na ilişkin olarak önerdikleri tasarılarla da çelişmektedir. 1951-73 yılları arasında Yahudi Ulusal Fonu Yönetim Kumulu başkan yardımcısı ve Yahudi Ajansı sömürgeleştirme bölümü başkanı olan Joseph Weitz, 1940 yılına ait günlüğünden alıntı yaparak *Davar'da*. (29 Eylül 1967) şunları yazıyordu:

"Bu ülkede iki halka yer olmadığı bizim aramızda açık ve kesin olarak anlaşılmalıdır. Araplarla birlikte olduğça bu ülkede bağımsız bir halk olma yolundaki amacımıza

ulaşamayız. Tek özüm, Araplar olmaksızın Eretz İsrail'dir, en azından Eretz israil'in Batı kesimidir...Ve bunun, Arapları, hepsini tek bir köy ya da aşiret kalmaksızın komşu ölkelere aktarmaktan başka bir yolu yoktur. Aktarma Irak, Suriye ve hattâ Maveraı Ürdün'e yönelik olmalıdır. Bunun için para, çok para bulunacaktır; yalnız bu aktarma sonucu ölkemiz milyonlarca kardeşimizi çekebilir. Başka hiçbir seçenek yoktur...Artık, yapılacak iş komşu ölkelerin Eretz İsrail Araplarını emebilme yeteneklerinin incelenmesidir."

Bu sözler, 1932'den beri Yahudi Ajansının üst düzeyde bir görevlisi olan Joseph Weitz'in 1940'ta günlüğüne yazdığı ve kendisinin 1967'de alıntı yaptığı sözleridir. Weitz'e göre, 1948'de olan "ifte bir mucize" idi. Aynı makalede, Filistinli Arapların "transferinin", yani kovulmalarının önceden tasarlanmış olduğunu kabul etmiş olmasına karşın, bunun doğa-üstü bir hareket olduğunu ima ederek, bir mucize olarak tanımlıyor. 1948 Savaşının çıkmış olması da ifte mucizenin öteki parçasıdır. Bu mucizenin her iki parçası da Weitz için büyük doyum kaynağıdır. Aynı yazıda 1948 olaylarını aşağıdaki sözlerle anlatıyor:

"Bağımsızlık Savaşının patlak vermesi bizi müthiş keyiflendirirken ifte bir mucize de ortaya çıkardı: Toprak zaferi ve Arapların kaçışı. Altı Gün Savaşında ise, yalnız tek bir mucize gerçekleşti: Büyük bir toprak zaferi. Ancak kurtarılan topraklardaki nüfusun çoğunluğu yerinden kıpırdamadan kaldılar. Bu, bizim [Yahudi] devletimizin temellerinden yıkılmasına neden olabilir/

Ancak, Arapların "kaçışı"na ilişkin 1948 "mucizesi" eksik kaldı. Filistin'in özellikle Birleşmiş Milletler'in 1947 tarihli bölünme tavsiyesinde önerilen Arap devletine verilen kesimlerinde ve savaşla birlikte Siyonist güçlerin işgal ettiği kesimlerinde 156,000 Arap kalmıştı. O zaman, çeşitli koşullar Siyonist güçlerin onları "transfer"ini engelledi. Bu Arap azınlık 1948'den sonra Filistin'de kaldı ve 1948'de 156,000 kişiyken, yüksek bir doğal artış hızıyla bugün 540,000'e yükseldi.

İsrail'in gerek kuruluşundan önce, gerek daha sonra, çeşitli Siyonist örgütlerin etkinlikleri Filistinli Arapları topraklarından yoksun kılma yönündeydi. Bu örgütlerin devletin kuruluşu öncesi dönem-

deki başarıları İngiliz Manda yönetiminin yarattığı elverişli koşullara karşın çok sınırlıydı. 1948'de Siyonist örgütler Filistin'in toplam yüzölçümünün yalnız yüzde-altısına sahipti. Devletin kuruluşundan ve Arapların kaçıışı mucizesinden sonra, 350'den fazla eski Arap köyünde yaşayanlara ait 3.25 milyon dönüm toprağa el kondu. İsrail gazetelerinden *Ha'aretz'in* (4 Nisan 1969) yazdığına göre, Moşe Dayan, Haifa Technion öğrencileriyle konuşurken, bir soruya karşılık şunları söylemişti: "Bu ülkede kurulu hiçbir yer yoktur ki, daha önce Arap nüfusu olmasın..." İsrail insan ve Yurttaşlık Hakları Birliği Başkanı Israel Şahak'ın hazırladığı 1973 Şubat tarihli bir raporun önsözünde şunları okuyoruz:

"1948'den önce İsrail devletinin topraklarında bulunan Arap yerleşim merkezleri hakkındaki gerçek, İsrail'deki yaşamın en fazla saklanmış sırlarından biridir. Hiçbir yayın, kitap ya da broşür bunların yerini ya da sayısını vermez. Bu, doğaldır ki, maksatlı olarak, resmen kabul edilmiş olan 'boş ülke' efsanesinin İsrail okullarında öğretilmesi ve konuklara anlatılabilmesi için yapılmaktadır."

Rapor, İsrail otoritelerince yıkılan 385 köyün listesini vererek sürmektedir.

Ancak, el konulan topraklar mültecilerinkiyle sınırlı değildi. İsrail'de kalan Arap azınlığına ait topraklar da aynı işleme uğradı. 1948 ile 1970 yılları arasında toplam 1 milyon dönüm toprak Arap köylülerin elinden alındı. Başlıca geçim kaynağı tarım olan bir topluma, topraklarına el koyulmasıyla birlikte, 1948-66 arasındaki 18 yıl askerî yönetim uygulaması, binlerce aileyi tam bir yoksulluğa itmek anlamına geliyordu.

İsrailli yetkililer, diğer önlemlerle birlikte, bir de, yoğunlaşmış Arap toplumunu ülkeye yaymaya ve büyük kentler çevresinde yoksulluk halkaları oluşturmak üzere onları yeniden dağıtıp, böylece ucuz ve niteliksiz işgücü sağlamayı tasarlıyorlardı. Ancak, Arap köy ve kasabalarında ekonomik ve toplumsal ilerleme ve gelişme yönündeki bütün yolların kapatılmış olmasına karşın, bunda otoriteler kısmen başarılı olabildiler. Sadece yerleşim bölgelerinden uzak yerlerde iş aranabiliyordu. Yakında bulunabilen işler, Yahudilerin yapmak istemedikleri, en az gelir getiren, en ağır ve çoğu zaman yalnız mevsimlik ya da geçici işlerdi. Ne var ki, İsrailli yetkililer, Arapları köylerini ve kentlerini boşaltmaya zorlamada başarılı olamadılar. Arap

işçilerin % 70'inden fazlasının uzak yerlerdeki işlerine gitmek için şafakta köylerinden çıkmak zorunda kalmalarına, yetkililerin inşaat izni vermemesi bahanesi olarak Arap kent ve köylerinin haritalarını düzenlemeyi reddetmiş olmalarına ve hâlâ reddetmelerine karşın, Arap azınlık, üçte-ikisinin yaşadığı Filistin'in kuzey kesiminde yoğun olarak varlığını sürdürmektedir.

İsraili yetkililer yalnız topraklara el koymakla ve Arap kesimindeki kalkınma projelerini engellemekle yetinmediler. Ayrıca, zaman zaman, Arap köylülerin, el koyulan ve Yahudi olmayanlara toprak kiralanmasını ya da onların ücretli işçi olarak bu topraklarda çalıştırılmasını yasaklayan koşullarla Yahudi kişi ya da örgütlerine devredilen kendi topraklarında çalışmalarını engellemek amacıyla şiddetli kampanyalar açtılar. Gene de, İsrail yasalarına açıkça aykırı olmasına karşın, kimi Araplar, kendi topraklarında ortakçı ya da ücretli işçi olarak çalışmayı başarabildiler. Bu durumun nedenleri kısmen Yahudi kırı ve örgütlerin ücretleri Yahudilerden daha düşük olan Arapları çalıştırma ve toprak ağası ve müteahhit olma niyetlerine bağlanabilir.

Arapları toplumsal katmanların en altında tutarak göç etmeğe itme çabalarıyla birlikte, İsrail'deki Arap azınlığının etrafını çevirme politikası, Arap kesimindeki eğitim olanaklarına getirilen sınırlamalarla daha da ileri götürüldü. İsrail'deki Araplar arasındaki eğitim mümkün olan her biçimde kösteklendi. Araplar ve Yahudiler aynı devlet içinde yaşamalarına karşın, eğitim alanında aynı kolaylıklara sahip değildirler. Ders programları bir yana, maddî olanaklar, öğretmenlerin eğitimi ve elverişli kaynaklar konularında Arap eğitimi, Yahudi eğitiminden çok daha aşağı düzeydedir. Yüksek öğretim bir takım yollardan kısıtlanmaktadır. İbranice bilgisi zorunludur, ancak bu koşul yerine getirilmiş olsa bile, üniversite yetkilileri okul ücretleri konusunda güçlük çıkartarak Arap öğrencilerin sayısını kısıtlamaktadırlar. Fakat eğer bir Arap öğrenci bütün bu güçlükleri aşip üniversiteden mezun olmayı başarabilse bile, diplomasının kendisine hiçbir şey sağlamadığını görür. Siyonist örgütü ve onun çeşitli temsilcilerinden başka İsrail Hükümeti ve onun resmî organlarının İsrail'deki başlıca işverenler olduğunu akıldan çıkarmamak gerekir.

Eğitim görmüş insanları niteliksiz işçi statüsüne indirgeme sürecini ve onun içerdiği tehlikeleri bir İsraili gazeteci *Haaretz*'de (12 Aralık 1975) şöyle anlatıyor:

"Binlerce Nazareth'H ceplerinde birer lise ya da hattâ birer üniversite diploması taşımalarına karşın, hergün kasabalarından çıkıp endüstri ve inşaat işlerinde çoğu zaman niteliksiz işçi olarak çalışmaya gidiyorlar. Onlar artık boyun eğen köylüler değildirler. Artık dünyanın herhangi bir yerindeki gerilla ordusu için doğal rezervi oluşturuyorlar."

Geçen yirmi-sekiz yıl içinde israil'deki Araplar toplam nüfusun yüzde 11-15'ini oluşturuyorlardı ve nüfusları doğal artış oranına ve Yahudi göçündeki düşüşe bağlı olarak arttı. Devletin kuruluşundan beri İsrailli yetkililer Arap azınlığı, en fazlasından, ilk fırsatta kurtulunması gereken geçici sakinler olarak gördüler. Onların insancıl ya da siyasal haklarının tanınması hükümetin ya da yerel makamların herhangi bir zaman aklına bile gelmedi. İsraill'deki hükümet mekanizması büyük Arap azınlığın etkili biçimde temsiline de olanak vermemektedir. Başbakanın Arap işleriyle ilgili danışmanı her zaman en aşırı Arap aleyhtarı Siyonist unsurlar arasından seçilmektedir; bir Arabın bu göreve getirilmesi ise, anlaşılan düşünülemez bile.

Siyasal ya da meslekî herhangi bir Arap örgütü her zaman yasadışı sayılmış ve önderleri ya yutuklanmış ya da sürülmüştür. İsraill'de her zaman çok sayıda siyasal parti bulunmuştur ama bunların arasında bir Arap siyasal partisi hiçbir zaman olmamıştır. Arapların, yalnızca kendilerini üye olarak bile kabul etmeyen Yahudi ve Siyonist siyasal partilerine oy vermelerine "izin verilmektedir." Bu durum kimi Siyonist yazarlarca bile komik bulunmuştur. İbrani Üniversitesinden Amnon Rubinstein, aşırı dinci ve milliyetçi Ulusal Dinci Parti'nin 1973 seçimlerinde 20,000 Arap oyunu nasıl aldığını *Ha'aretz'deki* bir makalede (7 Nisan 1967) şöyle anlatıyor:

"Bu partinin Knesset üyelerinden ikisi, üyeliklerini Araplara borçludurlar, yani bu partinin gücünün beşte-biri parti üyelerinin başında olduğu kuruluşlar aracılığıyla elde edilmiştir...Arap oylarını toplamada yararlanılan başlıca beş kuruluş vardır: Birincisi, İç İşleri Bakanlığı (inşaat izinlerini denetler); ikincisi, Sosyal İşler Bakanlığı (her türlü yardımı dağıtır); üçüncüsü, Din İşleri Bakanlığı (cami ve kiliselere yardım etme yetkisi vardır); dördüncüsü, Bar İlan Üniversitesi (burs verme yetkisi vardır); ve beşincisi, bütçedir. (Ulusal Dinci Parti'nin bötçesi)."

Rubinstein'in Ulusal Dinci Parti'yi ve onun Arap oylarını toplama yöntemlerini eleştirmesi, diğer partilerin başka türlü davrandığı ya da Yahudi oylarını toplamada bütün partilerin yöntemlerinin temelinde farklı olduğu biçimde anlaşılmalıdır. Farklılık, Arapların İsrail'de bir hak olarak elde ettiklerinin gerçekte çıkar karşılığı "satılan" şeyler olduğu olgusundadır.

Demokratik olsun olmasın, ırkçı olmayan bir sistemde, İsrail'deki Arap azınlık Knesset'te en azından 18 üyeye, kabinede 3 bakanla ve ayrıca çeşitli kamusal kurumlarda uygun sayıda kişiyle temsil edilirdi. Oysa, bugüne kadar, İsrail'de Knesset'teki Arap üyeleri sayısı bu sayının üçte-birini geçmemiş ve hükümette hiçbir zaman Arap bakan bulunmamıştır.

İrkçı olmayan bir devlette, gazeteciler İsrail'de yazılanları yazamazlardı:

"İsrail iki uluslu bir devlet değil, azınlığı olan bir Yahudi devletidir. Galile'yi geliştirmekten söz ediyoruz, ancak ülkenin bu kesiminde bir Yahudi çoğunluğu görme yönündeki tutkularımızı gizlemiyoruz."

Bir Yahudi çoğunluğa ulaşmak baştan beri Siyonist akımın amacı olarak açıklanmıştır; Filistin'deki Yahudi yönetiminin başından buyana bu amaca yönelik etkin çalışmalar yapılmıştır. 1948'de istenen Yahudi çoğunluğu, binlerce Filistinli Arabın köylerinden, kentlerinden çıkartılarak devletsiz mülteciler durumuna sokulmasıyla sağlanmıştır. Joseph Weitz'in sözlerini anımsarsak, "Yahudi çoğunluğu" sloganının anlam ve önemini daha iyi kavrayabiliriz. Bu önceleri bütün olarak Yahudi devletindeki Yahudi çoğunluğu anlamındaydı; 1948'de büyük bir bedel karşılığında sağlandı. Şimdi, Yahudi devletinin bütün kesimlerinde bir Yahudi çoğunluğu sağlanmak isteniyor. Bu da şu yoldan biriyle ya da ikisiyle birlikte sağlanabilir; (1) Devletin dışından Yahudiler getirip bunları her bölgede çoğunluk oluşturmak üzere dağıtmak; ya da (2) Arapların sayısını her bölgede azınlığa düşecek biçimde azaltmak. Bu da Arapları kovmayı gerektirir.

Şimdilik, Siyonist eylem İsrail'e büyük ölçekli Yahudi göçünü sağlamak için gerekli otan anti-semitik havayı yaratacak durumda değildir. Siyonist propaganda aygıtlarının hiçbir zaman beceremedikleri gösteri fırsatını verecek Hitler'lei ya da mini-Hitler'ler yoktur. Böylece, Siyonizm'e ikinci seçeneği uygulamaktan, İsailli Arapları yerlerinden kovup sürmekten başka yapacak şey kalmamaktadır.

İsrailli yetkililerin İsrail'deki Arap azınlığı elinde kalan son topraklardan da yoksun etme yolundaki son çabaları ancak acıları arttırıp barış umutlarını silmeğe yarar. İsrail'deki Arap topraklarının savunması için 30 Mart 1976'de düzenlenen "Toprak Günü" Siyonizm'in İsrail'deki Araplara, Yahudi olmayan azınlığa yaptıkları konusunda kimilerinin gözlerinin açılmasına yardımcı olabilir, İsrail Hükümeti, Toprak Günü olaylarının ertesinde Arap azınlığı sorununu tartışırken, Başbakan Rabin, Arapların "dinsel ve kültürel" haklarının tanınacağını bildirmişti. Kabinenin üç üyesi bunlara "ulusal" hakların da eklenmesinden söz edince, Rabin "bu hükümetin yetki alam bu eklemeye izin vermez" demişti.

İsrail'in Arap azınlığa karşı izlemiş olduğu ve hâlâ izlemekte olduğu politikayla, Batı Yakası ve Gazze Şeridinde işgal yetkililerince izlenen politika temelde aynıdır. Söz konusu politika, Filistin halkını insanî ve siyasal haklarından yoksun kılmayı, toprak ve öteki mülklerine el koymayı ve böylece ırk ayrımını temel almaktadır. Bu da ancak düşmanlığın şiddetlenmesine ve daha ileri çatışmalara neden olabilir.

İsrail'deki ve İsrail dışındaki Yahudiler, Siyonizm'in onları sürüklediği uçurumun gittikçe farkına varıyorlar. Bunlar dindaşları için duydukları kaygılar nedeniyle, Siyonist önderlerin tehlikeli politikalarına karşı durmağa başlıyorlar. Kimi İsrailli Yahudiler, Siyonist önderlerin politikalarını değiştirebilme umutlarını hepten yitirmişler ve göç ediyorlar. Resmî Siyonist kaynaklar şimdi A.B.D.'ndeki 300,000 İsraillinin Varlığından dem vuruyorlar.

Avrupa'da, Amerikalarda, Güney Afrika'da ve Yeni Zelanda'daki sekiz milyon kadar Yahudi ise, bu zararı karşılamağa hiç istekli görünmüyorlar. Tamamen özgür oldukları halde, ülkelerini terkedip İsrail'e göç etmeyi reddettiler. Gerçekte karşı çıktıkları şey, kendilerine açık yararı olmayan, sonu belirsiz bir savaşın tuzağına düşme olasılığıdır.

Dünya kamu oyunundan ve dünyadaki onurlu insanlardan destek isterken, bunu yalnız Filistin halkının haklı dâvası için istemiyoruz. Filistin halkını desteklerken insan olarak Yahudileri de desteklemiş olacağımız konusunda ısrar ediyoruz. İsrail Hükümetine İsrail'deki ve işgal altındaki topraklardaki Araplara zulmetme politikasına son vermesi yönünde baskı yapmakla, bu hükümeti 1967 sınırları içindeki ve ötesindeki topraklara el koymaktan vazgeçmeğe yöneltmek-

le, Arapların insanî ve siyasal haklarını tanımağa zorlamakla, Yahudiler ve Araplar arasında normal insanî ilişkilerin kurulmasını sağlayacak bir havanın yaratılmasına katkıda bulunmuş olacaksınız.

Bu sözlerin amacı mecazlar yapmak değil. Siyonizm'in iki sorun yarattığına kesinlikle inanıyoruz: Bir Yahudi sorunu ve bir Arap sorunu. Bu iki sorunun çözümü, Siyonizm'in, ırkçılığın özünün yenilgisini gerektirmektedir.

Ancak Siyonist devletin tasfiyesi ve yerine lâik ve demokratik bir devletin kurulması barışı getirebilir ve Filistin'de yaşayanları *-hepsini-* ve dünyanın bu bölgesinde yaşayanları ölüm ve yıkımdan kurtarabilir.

FİLİSTİNLİLERİN SÜRGÜNÜ: BİR KANADALININ UYANIŞI

A.C. FORREST

Benden, 1967 Yazında Ürdün, İsrail, Suriye, Lübnan, Mısır, Kudüs, Gazze ve Filistin'in Doğu Yakası'nda görüp duyduklarımı dayanarak Filistinlilerin sürgününü anlatmam istenmişti. Bu geziyi, Amerika ve Kanada'nın önde gelen dinsel gazetelerinin yönetmenlerinin isteği üzerine ve "yeni mülteci sorunu" dedikleri konuyu inceleyip rapor hazırlamak üzere yapmışım.

İzninizle, öncelikle hikâyeyi, Filistin halkının dağılması bağlamında genel bir görünüme oturtayım. Ayrıca, Batılı kiliselerin rolü, Amerikalıların tutumları ve Yahudi tepkisi ve savunması hakkında bir takım düşünceler eklemek istiyorum.

Batı Avrupa ve Kuzey Amerika dışında, bütün dünya, bir Siyonist-Yahudi devleti kurulması amacıyla, Filistin'in yerlisi olan çoğunluğun, evlerinden yurtlarından atılmış ve ulusal-mal-varlığından yoksun edilmiş olması gerektiğini öğrendi. Bunların çoğu şu ya da bu yolla sürülmüştü; kalanlarsa, sonuçta bağımsızlıklarından ve onurlarından yoksun kıldılar; Gazze ve Batı Yakası'nda askerî işgal altında ya da İsrail ve Kudüs'te sınırlı beşerî ve medenî haklarla yaşamaya zorlandılar.

Birleşmiş Milletler Yardım ve İş Ajansının eski Genel Yönetmeni John H. Davis konuyu şöyle özetliyor: "Mültecilerin, inceden hazırlanmış bir ana plânın bir parçası olarak, İsrailliler tarafından yurtlarından kovulmaları olgusunun önemi yeterince farkedilememiştir."¹ Ve şunları ekliyor:

"Bir Yahudi devleti, Yerli Arap halka karşı baskı ve kuvete başvurmadan ortaya çıkamazdı...Siyonistler İsrail'i kurmak için büyük güçlerden yeterli destek aldıkları anda kaçınılmaz olarak yerli Arap halk yurdundan çıkartılacak, dönüşleri zorla engellenecek, mülklerine el konulacak ve

¹*The Evasive Peace: a Study of the Zionist-Arab Problem*, London, 1968, s. 57.

İsrail'e göçenlere ihsan edilecekti; ve kaçınılmaz olarak yurttaşlarını göçmenlerin oluşturduğu ve dünyadaki bütün Yahudilerin potansiyel yurttaşlar sayıldığı yeni bir hükümet kurulacak, bu arada sürülen yerli Araplar mülteci ve yabancı statüsüne indirgenecekti."²

Bu olgular daha yaygın olarak bilinip kavrandığında, Kudüs, Gazze ve Batı Yakası'm terketmeleri için Filistinlilere uygulanan vahşi ve sürekli baskıların bütün bir sürecin bir parçası olduğu görülecektir.

Beyrut Amerikan Üniversitesi öğretim üyelerinden Yusuf Sayigh, bir zamanlar Orta Doğu'ya getirdiğim bir grup Hristiyanı bu durumu aşağı yukarı şu sözlerle anlatmıştı:

"Çoğu zaman 'Hristiyanım' diyen insanların elinde Yahudilere yüzyıllardır yapılan feci haksızlıklar düzeltilmeğe çabalanırken, bir başka feci haksızlık Filistin halkına yapılıyor. Bu haksızlık düzeltilene kadar Kutsal Topraklarda barış olmayacaktır."

Sayigh konuşmasını Arapların Yahudi aleyhtarı olmadıklarını anlatarak sürdürdü. "Sürgün"deki Yahudilere karşı işlenen suçlardan sorumlu olmadıklarını şöyle belirtti:

"Yahudilere yapılmış olanlar hakkında vicdanlarınızı yatıştırmak için, Arapları yüzyıllardır yaşamış oldukları topraklardan soyup sürmede Siyonistlerle işbirliği yaptınız."

Bizim buna karşılık, "onlar biz değil, adlarına yakışmaz Avrupalı Hristiyanlardı" demekten başka verecek yanıtımız yoktur. Ancak, Kanadalı bir kadının şu sözleri söylediğini duymuştum: "Ne derlerse desinler, İncil'de Tanrı'nım bu ülkeyi Yahudilere vadettiği yazılıdır, bu da bana yeter." Kutsal Kitabın bu tür yanlış anlaşılmasının ve bir takım insanlara -Filistinli Araplara- bu sözlerle gösterilen duyarsızlığın sorumluluğu Batı'daki kiliselerin sırtındadır.

Bu aldırmazlık ve anlayışsızlık nasıl bu kadar derinleşebilir? Böyle bir yüzeysellik nasıl olabilir? John Davis gibi insanlarca açık seçik kılınan gerçeklere karşın, dünyanın yaşadığımız kesimindeki bu kafa karışıklığı, ön-yargı ve cehalet nasıl sürebiliyor?

² *Ibid.*, s. 88.

Bütün olup bitenin, Siyonist ideolojinin ve Yahudi olmayanların yaşamakta olduğu bir ÷lkede bir Yahudi devleti kurma azmindeki Siyonizm'in doğrudan ve tahmin edilen bir sonucu olduğunu nasıl oluyor da göremiyorlar?

Bunu mümkün kılan tek yöntem, zekice, özenle hazırlanmış, ustaca uygulanan ve kitlesel destek almış bir propaganda programıydı. Dünyada Siyonizm ve İsrail Hükümetinin yürüttüğü çalışmaların hiç-biri, Avrupa ve Kuzey Amerika'daki propaganda kampanyalarına yetişemedi.

Ülkemde, Birleşmiş Milletler ya da öteki örgütler, üniversiteler, hükümetler ya da kiliselerin çalışmaları çerçevesinde Orta Doğu'da bulunmuş olup da benim rapor ve gözlemlerime katılmayan hiçkimseye rastlamadım. Ancak Orta Doğu'yu hiç gidip görmemiş olanlar arasında benimle aynı görüşleri paylaşınlara çok az rastladım.

Batı'da, Siyonist propagandasının çok etkin olmasının nedeni birçok unsurların sonucudur: Filistin sorunu ve gelişimi hakkında bilgisizlik, daha önceki anti-semitik akımların ve özellikle Avrupa'da Nazi döneminde yapılanların yarattığı suçluluk duyguları, hele tutucu ve bağnaz Hristiyanlarca Kutsal Kitabın yanlış anlaşılması, Haçlıların tarihi çarpıtmasının bir sonucu olan Arap karşıtı ön-yargının varlığı ve edebiyatımızda Araplara karşı klişelerin bulunması. Bunlara, mazlum sayılanlara duyulan takdir duygularını ve Arapların hikâyelerini Batılılara anlatmadaki başarısızlıklarını da ekleyebiliriz. Bütün bu unsurlar, aşırı derecede yetenekli Siyonist propagandacılar tarafından ustaca sömür÷ldü, hattâ kimi zaman geliştirildi. Bu uzmanlar o kadar başarılıydılar ki, rezil Goebbels bile altta kalırdı.

Devam eden cehalete daha sonra bir öğe daha katıldı. Batı'da çoğumuz Arapları bilmez, Yahudileri bilirdik. Yahudilerin çoğunun A.B.D. ve Kanada'ya göçmeden önce Avrupa'da kötü zamanlar geçirdiğini bilirdik; bazıları da bizim aramızda yaşamak üzere geldiklerinde kötü günler geçirmişlerdir. Ancak, sonuçta çoğu dertlerden kurtuldu ve bizim kültürümüze, ulusal varlığımıza katkıda bulundular. Arapların Batı dünyasına matematik, edebiyat, tıp, bilim ve teknoloji alanlarında yaptıkları katkılar da henüz yeterince bilinmiyor.

Haziran 1967 Savaşı, benim Filistin çatışmasını kavrayışında bir dönüm noktası oldu. O zamana kadar, yargılarımda az çok renksizdim.

iki tarafta da hatalar ve doğrular görüyordum. Bu benim için hem öyle, hem böyle görülebilen bir şeydi. Bu konuda kendimi gazete okuyan, haberleri dinleyen ve düşünecek başka sorunları olan tipik bir Kanadalı olarak görüyordum.

Sonra 1967 Haziranında on-beş günde bir çıkan ve bir milyon kadar tirajlı bir dergi olan *Presbyterian Life'm* yazı işleri müdürü benim yeni mülteci sorununu inceleyip, yazı yazmak üzere Orta Doğu'ya hemen gidip gitmeyeceğimi sordu.

Geçen Hazirandaki savaş sırasında ve sonrasında çoğu El-Cerîha çevresinde mülteci kamplarından gelen binlerce Filistinlinin nehri aşarak Doğu Yakası'na geçtiklerini biliyordum. Bunların derhal Batı Yakası'ndaki kamplarına ve yurtlarına dönmeleri konusunda B.M. Genel Kurulunda bir karar alınmış olduğunu da biliyordum. Gazetelerde, bunların dönüşleri konusunda haberler okumuştum ve bir televizyon programında, Hazirandaki savaş sırasında Ürdün'e sığınıp, yıkık Allenby Köprüsünü geçerek tekrar Batı Yakası'na dönen Filistinliler gösterilmişti. Bu yüzden tereddüt edip, yazı işleri müdürüne "geri dönüyorlar" demiş, görüp duyduğum haberlerden söz etmiştim.

Oysa, Presbiteryan'larm Beyrut, Şam ve Kahire'de temsilcileri vardı ve bunlar daha değişik haberler gönderiyorlardı. Amerikan kiliseleri, "yeni mülteciler" için bir yardım toplama kampanyası örgütlemeye başlamışlardı bile.

Biraz isteksizce de olsa gitmeyi kabul ettim. Önce New York'ta, sonra Cenevre'deki Dünya Kiliseler Konseyinde ve Beyrut'ta konuyla ilgili olarak bana kısa bilgi verilmişti. Ancak, olup biteni Amman'a geldikten sonra öğrenebildim.

Mültecilerin hepsinin ne zaman dönmüş olacağını sormam üzerine, Amman'da bir papaz "demek ki siz de televizyon programını izlediniz" dedi. "İsrailliler televizyon çekimi için bir gün 144 kişinin dönmesine izin verdiler. Aynı gün bu tarafa gelen 600 kişinin ise ne ne filmini çektiler, ne haberini verdiler." Bir türlü inanamıyordum. Oysa kanıtlar çevremdeydi; kamplara, okullara, camilere, mağaralara, çadırlara, doldurulmuş ya da açıkta yaşayan, evinden yurdundan henüz atılmış 300,000 insan vardı. Ve bunlar geçici köprüleri aşarak her zaman batıdan doğuya doğru olmak üzere, hâlâ akın akın geliyorlardı.

Ertesi gün UNWRA'dan bir şoförle birlikte Allenby Köprüsüne gittim. Orada, emekli olmuş ama ne olup bittiğini görmek için geri gelmiş *Qıaker* (Kuveykir) mezhebinden bir Amerikalı olan Willard Jones'a rastladım. Onunla birlikte, kendilerine serbest iradeleriyle ülkelerini terkettiklerine dair kağıt imzalatmak isteyen İsraili askerlerin yardımıyla, iğri büğrü, sapa yollardan akm halinde nehri geçmeye çalışan mülteci grubunu seyrederken, Willard "bu 1948'den de kötü" diye mırıldanıyordu.

Battaniyelerini, mobilyalarını, kırık dökük ev eşyalarını ve bebeklerini yanlarında taşıyorlardı. Dost, akraba ve kamplarda yiyecek ve barınak bulmak için sıcak ve tozlu yola düzülmüşlerdi.

Daha sonraki haftalarda bunların birçoğuyla görüştüm. 300,000 kadarı Batı Yakası'nı terketmişti. Çoğu hâlâ Ürdün'dedir. Tanklar ve uçaklarla ihtar edilmişler, napalm tehdidiyle karşılaşmış ve panik içinde kaçmışlardı. Paniğin, bunu Filistin Arap nüfusunu azaltmak için fırsat bilen İsrail tarafından çıkarıldığı bir gerçektir. Birkaçı, ilk kargaşalık günlerinden sonra nehri geçip geri dönmüşlerdi; bunların kimisi tutuklanıp, tekrar doğuya gitmek üzere nehir kenarına bırakılmışlardı. İsraililerin yerle bir ettiği Imwas (İncil'deki Emmaus), Neit Nuba ve Yalu köylerinden kaçan yaşlı insanlarla görüştüm; bunlardan en az bir yaşlı ve hasta bir kadın canlı canlı evinde gömülmüştü.

Amman ve çevresindeki B.M. ve Yakın Doğu Kiliseler Konseyi Bürolarını, evlerine ve mülteci kamplarına gitmek için haykıran, kaybettikleri kanlarını, kocalarını ve çocuklarını arayan binlerce mülteci kuşatmıştı. »

Yaz boyunca işler çıkmaza girmişti; hikâye şimdi biliniyor. İsrail yine Birleşmiş Milletler'e meydan okuyordu. Daha sonra, gidenlerin geri dönmeleri konusunda bir formül üzerinde anlaşmaya varıldı. Ürdün'de 170,000 kişi dönüş belgelerini imzaladı. İsrail bütün yolları kullanarak bunu engellemeyi başardı ve ancak 20,000'den daha az bir grup insan dönebildi. Diğerlerinin dönmemesine başka kılıflar bulundu: "Fikirlerini değiştirdiler. Gelmek istemediler." Bazılarının fikirlerini değiştirmelerinin nedeni ise, İsrail'in ailerin bir kısım üyelerine izin verip diğerlerine vermemesi ve çocukları aileden ayırmasıydı.

Daha sonra bir gece, Bethlehem'in çevresinde bir kampa bağlı mülteci evinde kaldım. Yerin genişliğine şaşırmışım; bana bütün

bir oda verilmişti; evde bir de ana ile oğlu oturuyordu. Ailenin savaş sırasında bölündüğünü anlattılar. Baba ile altı kadar çocuğu nehri geçmiş, ana ile en büyük oğul Bethlehem'e dönmüştü. 1969'da aileleri birleştirme görüşmelerine karşın, baba ve çocuklar hâlâ Jaraş yakınındaki Souf kampındaydılar. Sonraki yıllarda baba ile küçük kızlara dönme izni verildi; erkek çocuklar ise asla dönemediler.

Temmuz 1967'de Karamah'ı ve Ürdün'deki öteki kamplardaki sığınakları ziyaret ettim. Güney Suriye'de açık alanlarda uyuyan binlerce insan gördüm. Mısır'da Yukarı Mısır'dan gelenler için hazırlanan ev ve köylerde 13,000 kadar Gazzeli ve Sinalı Filistinlinin oturduğu Kurtuluş (*Liberation*) bölgesini gezdim. Mısır'a Haziran 1967'de 35,000 mülteci gelmişti.

Daha sonra İsrail'in Londra Büyükelçisi olan Michael Comay, Araplar için bir tehlike ve İsraililer için bir fırsat olan bir işle uğraşmaktaydı. Bana, "Golan Tepelerinin toprağı şahanedir, oraya 30,000 Yahudi yerleştirebiliriz" demişti. Basında, Yigal Allon'un "Jepthah orada karar vermişti" diyerek Golan'ın İsrail'e ait olduğunu söylediği bildiriliyordu. Bunun muzaffer Siyonistlere çok anlamlı geldiği görülmekteydi. 3000 yıl önce bir İbrani Peygamberin bu tepelerde konuşmuş olması, modern İsrail'e o topraklarda hak iddia etmesine geiekkçe olabiliyordu! Batı Yakası ve Gazze'nin ne olacağına aldırmaksızın, Kudüs'ün birleşik ve İsrail'in başkenti olarak kalacağını da Michael Comay söylemişti. Hiçbir politikacı Doğu Kudüs'ü önceki sahiplerine vermeyi öngöremezdi.

Bir süre sonra İsrail polisinin başına getirilecek olan ve İsrail'de böylesine bir görev alan tek Doğu Yahudisi Shlomo Hillel, benden Kanada'yı bir miktar Filistinli kabul etmesi için uyarmamı istedi. İsrail'de Arapların tembel ve geri oldukları konusunda ve İsraililerin Batı Yakası'nı kalkındırarak Araplar için ne harika şeyler yapacakları ile ilgili varsayımlar hakkında çok şeyler iştmiştiim. Ve Michael Comay, kaçanların yurtlarına dönmeleri ve ileriyle yeniden birleşmeleri için her türlü yardımın yapılacağı konusunda bana garanti vermişti. "1948'de maruz kaldığımız suçlamalarla tekrar karşılaşmayı göze alamayız" derken bunu söylemek istiyordu. O zaman içten olduğunu sanmıştım. 1948 yılında 730,000 kadar Filistinli, artık İsrail devleti olan topraklardan Gazze'ye, Batı Yakası'na, Ürdün'e, Suriye'ye ve Lübnan'a kaçmıştı. 1967 yılında bu kez 400,000 kişi yeni işgal edilen topraklardan kaçtılar. Bunların belki de yarısı için bu, ikinci göçleriydi.

Kudüs dışında konu bir zaman ya da gerekli işlemleri tamamlama sorunu gibi görünüyordu. Topraklarını terkeden insanların tek-rar geri dönecekleri söyleniyordu.

İki sınır ötesi alanı gezip gördüm. Bunlar Ürdün Nehri'nin Allenby Köprüsündeki Batı Yakası ve üç Latroun köyünün bulunduğu yeri.

Latroun bölgesindeki Beit Nuba, Talu ve Imwas köylerini gezmek için ne zaman izin istesem, red cevabı alıyordum. Sonunda iyice ısrarlı davrandım; şunları konuştuk: "Özür dileriz, ama oraya gidemezsiniz." "Niçin?" "O köyler artık mevcut değiller." Ne olmuştu ki? "Bunlar Filistinli komandoları barındırıyor ve havaalanı için bir tehdit oluşturmuyorlardı." Demek ki, israilliler, ellerine fırsat geçtiği takdirde, savaş kılıfı altında insan topluluklarını korkutup ortadan kaldırıyorlardı.³

Köprüye gitmek için izin almam günler sürdü; orada Filistinlilerin imzalamaları istenen kağıdın bir örneğini gördüm. Bu kağıdı imzalayanlar, yerlerini özgür iradeleriyle terkettiklerini söyleyerek doğumla kazanılmış bir haklarından vazgeçmiş oluyorlardı. Kimilerinin parası yoktu, çocuklarından ayrı düşmüşlerdi. Ürdün Nehri'nin Batı Yakası kapalıydı. Doğusu ise ailelerinden ayrı düşmüş ve parasız, pulsuz kalmış umutsuz insanlar için bir kaçıp kurtulma kapısıydı. İsrail, toprakları terkeden insanlara serbest ulaşım ve ve taşıma kolaylıkları sağlama konusunda aşırı derecede yardımcıydı, fakat bu arada dönüşlerini önlemek için mayınlar ve muhafızlar yerleştirilmeğe başlanmıştı bile.

Amman'da, Yakın Doğu Kiliseler Konseyinin savaş çıktığı sırada Doğu Ürdün'de bulunan bir görevlisine rastladım. Nablus yakınlarında karısı ve beş çocuğu vardı. Hergün geri dönmeye çalışıyordu ve bir keresinde nehri geçerek bunu başarmıştı. Ancak, yakalanıp tutuklanmış ve getirilen kağıdı imzalamadığında Ürdün Nehri'nde, İsa'nın vaftiz edildiği yerin yakınlarında sığ bir bölgeye getirilmiş ve nehrin öte yakasına geçmesi emredilmişti.

Benim hikâyelerim ve ötekiler Batı basınında çıkmaya başladığında iki türlü tepki gösterildi: Birincisi, sert biçimde eleştirildim ve

³İsrailliler tarafından yıkılıp boşaltıldıktan sonra, 1975 yılında Kuneytra'yı gezdim. Ancak, Latroun köylerinde İsrailliler kalıntıları gömüp köyden hiçbir iz bırakmazken, Kuneytra'da bütün kalıntılar duruyordu.

abartmakla, saptırmakla, yalan söylemekle ve Ottawa'daki Arap Haber Hizmetlerinde çalışmakla suçlandım. Daha sonra, anti-semitik olduğum iddia edildi ve kilisem beni yazar olarak görevlendirdiği için eleştirildi. İkincisi, kiliseler Filistinlilere yardım amacıyla önemli miktarlarda katkıda bulundular. Bazıları, mülteci sorununun adil bir çözüme kavuşturulması uyarısında bulunan ve Filistinlilerin derhal yurtlarına dönmelerini isteyen kararlar aldılar. Bazıları ise, B.M.'nin 22 Kasım 1967 tarih ve 242 sayılı kararına benzer kararlar alacak kadar ileri gittiler. Benim kendi kilisem ve ötekiler, hükümetimizi Orta Doğu'da adil bir barış için baskı yapması konusunda uyaran bir karar aldılar. Bu sırada, Kanadalı ve Amerikalı Siyonistlerin Ottawa ve Washington'daki lobilerini ne kadar etkili olacak biçimde örgütlediklerini öğrenecektik.

İlginç bir gelişme de, Batılı kiliselerin kullandığı dilde görüldü. 1948'i izleyen yıllarda, kiliseler "zavallı Arap mülteciler"den söz ederdi. Daha sonra, "zavallı Filistinli mülteciler" demeğe başladılar. Onlara eski ayakkabı ve süt tozu göndermiştik. Sonraları dil ve yöntemler değişti. "Filistinliler"den ve kendi kendine yardım programlarının gereğinden söz etmeye başladık. Bu daha sonra, "Filistin halkına yapılan haksızlık" oldu ve sonuçta bazı Hristiyanlar "Filistin halkının kendi geleceğini saptaması"nı isteyen kararlar alıyorlardı.

Gazeteler *teröristler* derken, kiliseler *komando* sözcüğünü kullanmağa başladılar ve terörizmi onaylamamakla birlikte, kamplarda büyüyen ve haksızlığa uğramış ana babalarının yaşlanıp öldüğünü gören Filistinli gençlerin, ellerinden alınmış olan evlerini ve yurtlarını geri almak için çaresizlik içinde şiddete nasıl başvurdıklarını açıklamağa çalıştılar.

J- Şunları duyup bildiriyorduk: "Biz merhamet değil, adalet istiyoruz; çadır ve sığınak değil, Filistin'deki evlerimize dönme hakkı istiyoruz."

Yoksul Filistinlilerin -ya da bizim önceleri deyişimizle, zavallı göçmenlerin- böyle değerlendirilmiş olmasından çok pişmanlık duyuyorum. Ancak, din adamları bu konuda aydınlatıldıkları zaman göçmenlere anlayışla yaklaştılar. ..

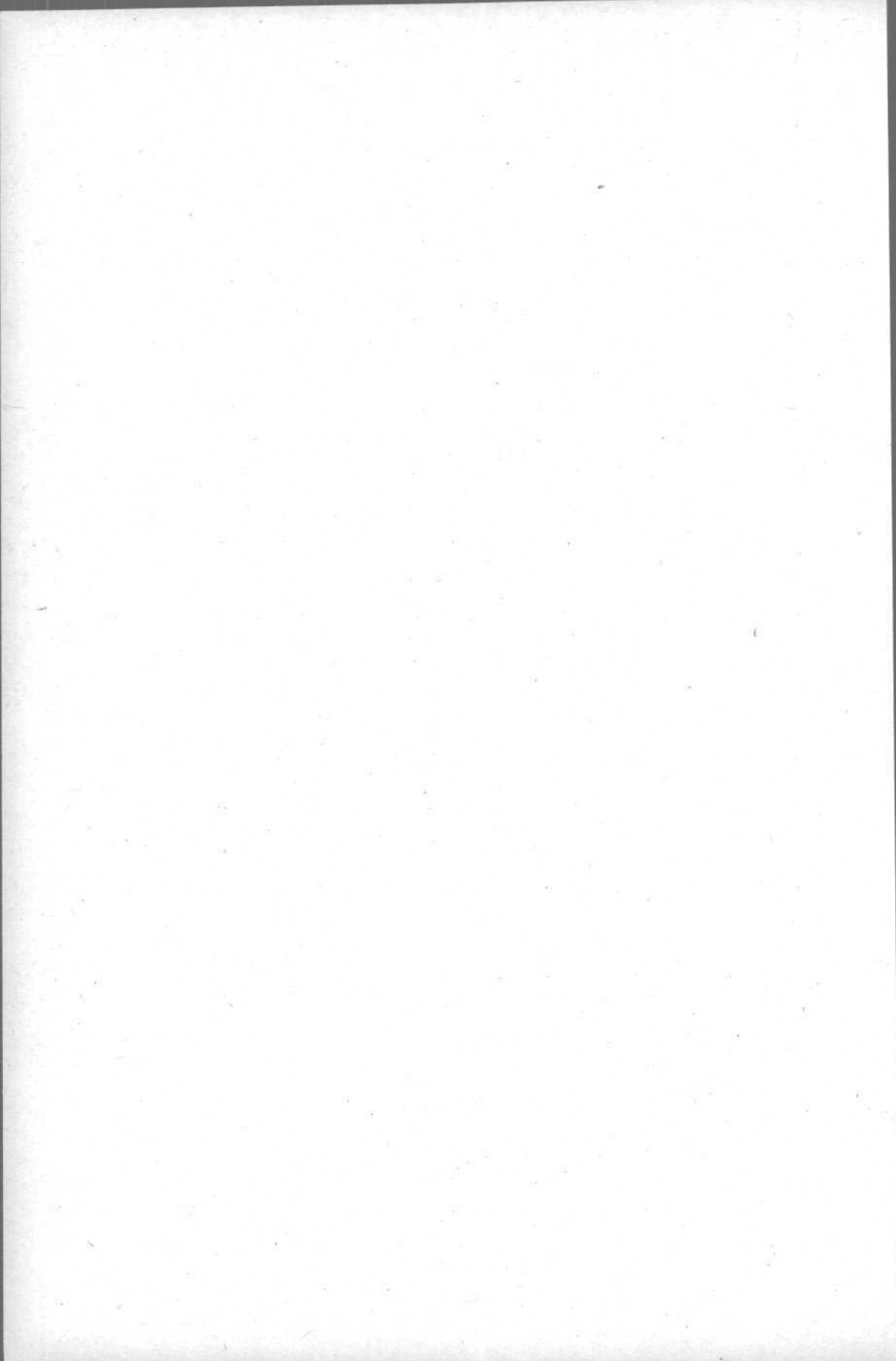
Ülkemde yaygın eleştiri ve saldırıların hedefi durumuna geldiğim bir sırada, iletişim konusunda uzman olan bir arkadaşşıma şunu sordum: "Yahudiler neden benimle bu kadar çok uğraşıyorlar?"

Hemen cevap verdi: "Çünkü sen Filistinli mülteciler için çalışmağa devam ediyorsun. Şunu bil ki, dünyadaki her Yahudi o konuda suçluluk duygusu içindedir." Sanırım bu da onların duyarlılığını, aşırı tepkilerini, şiddetli saldırılarını ve hareketlerini açıklamaktadır.

1968 Baharında Kiliseler Ulusal Konseyinin Orta Doğu Komitesinin New York'taki bir toplantısına katılmıştım. Başkanlık için ön-seçimler başlamıştı. Çeşitli adayların, Orta Doğu konusundaki görüşlerini bildiren bir haber okumuştum. Robert Kennedy, Nelson Rockefeller, Richard Nixon, Hubert Humphrey, Eugene McCarthy ve öteki adayların herbiri, israil'i kayıtsız şartsız destekleme konusunda diğerlerine üstün gelmeğe çalışıyordu. Komitede, bu adamları bir türlü anlayamadığımı söyledim. Ya durumdan haberleri yoktu ya da bunlar ilkelerden çok oylarla ilgilenen kuşkulu kişilerdi.

Komite başkanı gülümsedi ve "bizim siyasal yaşamımızı pek iyi anlamamışsınız, galiba" dedi.

" Bu tür kuşkulu politikacıların tiranlığını yıkmak için, Filistinlilerin hikâyesi dürüstçe ve özenle anlatılmaya devam edilmelidir, tyi niyetli hiç kimse, kamplardaki göçmenlere ve evlerinden yurtlarından yoksun kalmış bir halka ait olan bu hikâyeyi öğrenip işin adaletsizliğine ilgisiz kalamaz.

İSRAİL'DEKİ DOĞU YAHUDİLERİ

NASIR H. ARURİ

İsrail'deki Doğu Yahudilerine¹ toplumsal, ekonomik ve ırksal ayırım uygulandığı gerçeği artık bir tartışma konusu değil. Nüfusun % 60'ını oluşturmalarına karşın, birinci sınıf yurttaş değillerdir. Devletin toplumsal, ekonomik ve siyasal kurumlarındaki temsilcilerinin oranı sayısal çoğunluklarıyla karşılaştırıldığında bir hiç kalır; oysa, Avrupa-Amerika kökenliler (Eskeneziler) sayılarına göre çok daha yüksek oranlarda temsil edilirler. Doğulu kesimde görülen mahrumiyetler çalışma, eğitim, konut, gelir, sosyal refah ve siyasal katılma alanlarında ortaya çıkar. İki Yahudi toplumu arasındaki eşitsizlikler, Filistin'de Siyonist devletin kuruluşundan bu yana daha da artmıştır ve toplumsal uçurumların daraldığına dair hiçbir belirti de yoktur. Tam karşıtı, istatistiksel veriler uçurumların genişlediğini göstermektedir.

İsrail'de ulusal gelirden en büyük payı, başlıca Eskenezilerden oluşan sermaye sahipleri ve yöneticilerin en üst tabakası almaktadır." Yüksek ücretli usta işçiler ve hükümet memurları orta tabakası daha yüksek gelirlere yönelecek bir konumdadırlar. Doğu Yahudileri topluluklarının sözünü edebilecekleri meslekî ustalıkları olmadığı için, kendi kategorilerinde rekabet olanakları da yoktur. Varlıkları en fazla sosyo-ekonomik piramidin en alt tabakasında, yani "ulusal gelirdeki payı gittikçe azalan tek grup"² olan endüstri ve tarımda çalışan kol emekçileri tabakasında göze çarpar, İsrail'de yoksulluk ve etnik köken birbirine sıkıca bağlı şeylerdir.

Ancak, 1967 savaşıdan sonra ve savaşın doğrudan bir sonucu olarak, Doğulu toplulukların küçük bir kesiminin küçük müteahhit ve usta işçilerin oluşturduğu alt-orta tabakaya yükseldiklerini belirt-

¹Halen İsrail'de kullanıldığı üzere, Doğulu sıfatı Asya ya da Afrika kökenli Yahudilere veriliyor; bunlar ayrıca Sefardik olarak da bilindiklerinden bu iki terim birbirinin yerine kullanılabilir. Avrupa ya da Amerika kökenli (Kuzey ve Güney) Yahudiler Eşkanazi bilinirler.

²J. Peri, "The Black Panthers in Perspective," *New Outlook*, XIV, No. 5 (Haziran-Temmuz 1971), s. 54.

mek gerekir. Özellikle Sefardi topluluğunun sosyoekonomik durumundaki görece iyileşme, İsraililerin "güvenlik" dedikleri şeye verdikleri büyük önemle birlikte bunun sonucu olan ekonomik faaliyete bağlıdır. Hayfa Üniversitesinden Shifteh Wise'in bir incelemesinde,³ tarımda çalıştırılan Sefardiler azalırken, bir kesiminin usta işçi oldukları ya da ordu ve polis örgütüne girdikleri açıklanmaktadır. Bunlar kol işçiliğinden kaydırılırken, yerlerini ilk kez işgal altındaki topraklarda yaşayan Araplar almıştır. Ancak yine de, İsrail proletaryasının yaşamsal kesimlerinde Doğu Yahudileri ağır basmaktadır. Bu, Siyonist ülkünün buyruğu gereğidir.

I. Toplumsal-Ekonomik Uçurumlar:

i. Gelir:

İsrail'de etnik topluluklar arasında gelir eşitsizliğinin varlığını hiçkimse yadsınamamaktadır. Ancak, bu eşitsizliklerin boyutu, önemi ve etkileri konusunda görüş ayrılığı vardır. İsrail Bankası Direktörü David Horowitz'in başkanlığındaki "Gelir ve Toplumsal Uçurumdaki Eğilimleri İnceleme Komitesi" 1971 Temmuzunda ekonomik eşitsizlik ve toplumsal bütünleşmeyle ilgili olarak hükümete iyimser bir rapor sundu. Komitenin başlıca bulgusu, Afrika-Asya kökenli ailelerin yaşam düzeylerinin, bütün ailenin yaşam düzeyleriyle karşılaştırıldığında 1963-1970 yılları arasında yükseldiği savıydı:

"Bu gelişmenin kanıtları ortalama gelir düzeyinde, konut koşullarında ve dayanıklı tüketim malı maliklerinin sayısındaki artıştır. En düşük gelirli aileler arasında Asya-Afrika kökenli ailelerin oranı düşerken, bunların en yüksek gelirli aileler arasındaki oranı artmıştır."⁴

Bir "gelişme" söz konusu olsa bile, sayısal olarak son derece ılımlıdır. Rapordaki tablolardan biri, 1963 yılında ortalama bir Afrika-Asya kökenli ailenin gayrisafi gelirinin İsrail'deki bütün Yahudi ailelerinin ortalama gelirinin % 63'ü, 1970'de ise % 69'u olduğunu göstermektedir. Ayrıca, 1963-64 döneminde, Afrika-Asya kökenli Yahudilerin % 33,5'nin en düşük gelirli kesimin 1/5'ini oluşturdukları, oysa

³Ma'ariv, 25 Mayıs 1973.

⁴Bulletin of the Institute for Palestim Studies, Supplement to III, No. 16 (16 Ağustos 1973), s. 530; ayrıca bak: Arnon Magen, "The Social Gap-Four Views," New Outlook, XIV, No. 8 (Ekim-Kasım 1971), s. 55; Michael Bruno, "The Social Gap is Not Really Closing," New Outlook, XVI, No. 1 (Ocak 1973) s. 12-13.

1968-69 döneminde bu oranın % 30.1 olduğu görülmektedir. En yüksek geliri olan kesimin 1 /5'i içindeki Doğu Yahudileri için paralel sayılan % 5.4'ten % 8'e bir artış göstermektedir.

Bu sayıların aldatıcı niteliği toplumsal-ekonomik uçurumu daralmak yerine genişlediği kanısında olan İsraili bilim adamlarının dikkatinden kaçmadı. İbrani Üniversitesinde görevli bir iktisatçı olan Michael Bruno bu raporu şöyle eleştirdi:

"Komite, dikkatleri temel soruna çekmek yerine, karşılaştırılması olanaksız ve ekonomik eşitsizlerdeki azalmayı ifade eder görünen bir dizi istatistiksel verinin arkasına saklanmayı tercih etmiştir."⁵

Bruno, Doğulu ailelerin gerçek ortalama gelirinin bütün ailelerin ortalamasının, Komitenin savunduğu gibi % 69 değil, % 50 olduğunu ileri sürmektedir.⁶ Anlaşmazlık, Komitenin Doğulu ücretlilerin aile boyutuyla, Eskenazilerinki arasındaki farkı hesaba katmamasından doğuyor. J. Peri bunu şöyle açıklıyor:

"Doğu Yahudisi ailelerin Batılı Yahudi ailelerinin üç katı kadar çocukları vardır: Üç ya da daha fazla çocuğu olan Yahudi ailelerinin % 65'i, beş ve daha fazla çocuğu olanların ise % 80'i Afrika-Asya kökenlidir. Bundan şu sonuç çıkar: Mutlak ücretler eşit olsa bile, Doğulu Yahudilerin gö-reli ücretleri gerçekte daha düşüktür. Bunun etkisiyle şöyle bir döngüsel zincirleme tepki ortaya çıkar: kişi başına düşen gelirdeki eşitsizliğin büyümesi ekonomik uçurum meydana getirir; bu da toplumsal, eğitimsel gerilik v.b yaratır."⁷

Ayrıca, Komite sadece resmî gelirleri gözönüne almış ve gizli kârları hesaba katmamıştı.⁸

- Sosyo-ekonomik uçurumun büyüdüğünü gö-reli tüketim düzeyindeki düşüş de kanıtlamaktadır. 1959 yılında, büyük ailelerdeki kişi başına tüketim, ortalama Yahudi ailesindekinin % 68'iyken, bu oran igög'd? % 47'ye düşmüştür.⁹ Bu on yıl boyunca Ulusal Sigorta Kurumunun çok çocuklu ailelere 250 milyon İL tutarında ödeme

⁵Bruno, s. 12.

⁶*Ibid.*

⁷Peri, s. 54.

⁸Magen, s. 56.

⁹*Ibid.*

yaptığını ve bu büyük ailelerin % 90'ının Afrika-Asya kökenli olduğunu da göz önünde bulundurursak, yukarıdaki sayılar daha da anlam kazanır.

Yoksulluk ile etnik köken arasındaki olumlu çakışmaya başka tamamlayıcı örnekler Başbakanın çocuklar ve yoksullukla ilgili Özel Komisyonunun raporunda bulunabilir. Bu komisyonca "sıkıntı içindeki çocuklar" olarak tanımlanan çocukların % 95'inden fazlası Doğulu ailelerin çocuklarıdır. *Ma'ariv'e* göre (13 Nisan 1973), Komisyon, nüfusun en alt 2 /io'u ulusal gelirin % 6'sını alırken, en üstteki 2 /io'u %40'ını alıyordu. Bu olgunun tam anlamı, en alttaki 2/10'luk ara-tabakanın hemen hemen bütünüyle Doğulu olduğu gerçeğinin ışığında değerlendirilmelidir.

Szold Enstitüsünün 1972 yılında yayınladığı bir rapora göre, israil'de 200,000'den fazla çocuk, Ulusal Sigorta Enstitüsünün ölçütlerine göre¹⁰ "yoksulluk çizgisinin"¹¹ altında yaşamaktadır, israil'deki bütün çocukların 1 /4'ünü oluşturan bu yoksul çocukların % 84'ü Afrika-Asya kökenlidir.

Doğu Yahudilerinin durumu Ekim 1973 savaşıdan sonra daha da bozulmuş gibidir. 21 Mart 1975 tarihli *Davar'a*. göre, bütün israil-lilerin % 20'si "yoksul durumda" olup % 10 "yoksulluk çizgisinin" altında yaşamaktadırlar. Başbakanın sosyal işler danışmanı Baruch Lcin, en son sayıyı çeyrek milyon olarak vermiş ve % 94'ünü Doğuluların oluşturduğu 18 yaşın altında 175,000 kişinin yoksulluk çizgisinin altında yaşadığını söylemiştir.¹² Öte yandan, başka bir kaynak da yoksulluk çizgisinin altında olan (başka bir deyişle, dört kişilik bir aile birimi olarak 693 İL kazanan) tüm ailelerin % 60'ı Afrika-Asya kökenlidir.¹³

Çoğu resmî ya da yarı-resmî israil kaynaklarına dayanan yukardaki veriler, son on-beş yıldır oluşan gelir uçurumunda belirgin bir kapanma olmadığını ve yoksulluğun etnik özelliklerle çakıştığını göstermektedir. Gelirler açısından Doğu Yahudileri gerçekten ikinci sınıf bir toplumdur.

""Yoksulluğun üç göstergesi: (1) oda başına üç kişiyi aşkın insan düşmesi; (2) aylık 75 İL gelir; ve (3) babanın öğreniminin en fazla yedinci sınıf olması.

"Yakov Habib, *Children in Israel*, Szold Institute (Nisan 1922). Central Statistical Office'in bir çalışmasına dayanılarak hazırlanmıştır.

¹²*Bulktin of the Institute for Palestine Studies*, V, No. 15 (1 Ağustos 1975).

¹³Sema Kenan'ın raporu, *Davar*, 16 Şubat 1975.

2. Konut:

Konut konusunda Eşkenaziler yararına yapılan ayırım, gelir konusunda yapılanlardan daha belirgindir. Devletin Yahudi niteliğini oluşturmak amacıyla "sürgündekileri bir araya getirme" tutkusu, büyük bir konut sıkıntısı yaratmıştır. Siyonistler, Batı'dan ve Sovyetler Birliğinden gelen ve teknik eleman niteliğine sahip göçmenler için belirli bir bedel, bir karşılık ödenmesi gerektiğini biliyorlardı. Bu göçmenlere düşük kirayla möbleli, konforlu televizyonlu evler ve araba gibi özendirici yararlar sağlandı. Ayrıca, üç kişilik bir aileye üç oda düşmek üzere yeni evlere yerleştirildiler. Oysa, Doğulu ailelerin % 19'u üç kişi bir odada olmak üzere yaşamaktadırlar. Eşkenazilerin ise yalnızca % 5,8'i bu biçimde yaşamaktadır. İsrail iskân Bakanlığının eski memurlarından Suzy Barry, kendisine Doğulu aileler için bir ya da iki odalı evler ayırma talimatı verildiğini ve bundan onların daha fazla da çocuk için yer bulamamalarının amaçlandığını söylemektedir.¹⁴ Oda başına üçten fazla insanın düştüğü evlerde yaşayan 214,000 İsrailli çocuğun % 38'i Doğulu ve yalnız % 6'sı Avrupa kökenlidir.¹⁵

Doğulu bir Yahudi tarafından yazılıp *Black Panther'da* (9 Kasım 1972) yayınlanan "Bir Askere Mektup" başlıklı yazıdan alman aşağıdaki bölümler, Doğulu topluluğunun büyük bir kesiminin konut yetersizliğinin ve yoksul yaşam koşullarının bir sonucu olarak, içine düştüğü yabancılaşmayı açıkça göstermektedir:

"Sevgili Kardeşim, selâm!

Sen askere gideli epeyce zaman geçti. Bende olup bitenleri, doğal olarak, pek bilmiyorsun. Önce, beşinci oğlumun doğduğunu haber vereyim; Ezra ve Geula ile aynı yatağı paylaşacak.

En büyük oğlum Ya'acov'u geçen hafta polis tutukladı. Bakkaldan bir çikolata çalmakla suçlanıyor. Onun geleceğinden korkuyorum. Üç yıl ıslahevinde kalmaya mahkûm olacağı söyleniyor. Bu kurumlarda kalanların ömür boyu suç işlemeye itildiklerini bilirsin...

Dün yedi yaşındaki kızım Ruthie'yi Hadassah hastahanesine götürdüm. Doktor, Ruthie'nin ateşli romatizmaya yakalandığını söyledi. Bu hastalığın çok kalabalık (bizim ev bir buçuk oda) bir evde oturmanın sonucu olduğunu anlattı..."

¹⁴Marion Woolfson, "Zionism and Racism," *The Guardian*, 14 Mayıs 1976.

¹⁵*Ma'ariv* 13 Nisan 1973'den *Chüdren'in Israel*, 22 Mayıs 1973.

Sonra, İskân Bakanlığına gidip başvurduğunu, ancak geri çevrildiğini anlatıyor ve mektubunu şöyle sürdürüyor:

"Kızım Ruthie neden yeni bir göçmenle bir tutulmuyor? O-nun ölmesini istemiyorsak, yeni bir eve taşınmamız gerekli... Doğrusunu istersen, öyle bir yere geldim ki, kız ölecek o-lursa çok fazla aldırmayacağım; zavallı çok acı çekiyor... Ama bilirsin, bu ülkede ölmek bile zor. Ölüm öylesine pahalıya patlıyor ki, düşündükçe kemiklerim sızlıyor; on yıllık çalışmadan sonra bile aylık gelirim hâlâ 483.60 İL. Sevgili kardeşim, senin elinde bir silâh var ve bu gergin günlerde kötülüklerle savaştığını sanıyorum. Şu çok önemli şeyi bilmeni istiyorum: Sen beni savunmuyorsun. Benim korunacak malım, mülküm yok, yaşamım da yaşam değil. Senin yaptığın beni ezenleri savunmak..."

Konut konusunda yapılan ayrımın bir başka örneği "Beit Yanı 22" diye bilinen olayda görüldü. Tel Aviv'in banliyölerinden biri olan Beit Yam'da göçmenlere ayrılmış blok apartmanlar, Doğu Yahudilerinin oturduğu bir mahalle olan Hatikva'dan gelen yirmi-iki aile tarafından 19 Nisan 1973'de işgal edildi. "İşgâlciler" zorla yeni apartmanlara girdiler ve hükümet kendilerini bir yere yerleştirmeyi kabul edene kadar orada kalmağa yemin ettiler. Bunun üzerine hükümet görüşmeyi kabul etti ve dört ya da daha fazla kişinin bir odayı paylaştığı durumlarda bunları iki yıl içinde uygun konutlara yerleştirmeye söz verdi.¹⁶

Doğu Yahudilerinin konut sorunlarının hafiflediğine ilişkin hiçbir belirti yoktur. Siyonizm "toplama" politikasını etkin biçimde yürüttüğü sürece BatıMan ve S.S.C.B.'nden gelen yeni göçmenlere konut ayrıcalıkları tanınmakta ve göçü teşvik için başka yararlar sağlanmaktadır. Hükümet bu göçmenlere gerçekten düşük faizli borç, vergi kredisi ve yüzde-bine varan ithal vergisinden muaf olarak ithal malları alabilme gibi olanaklar tanımıştır. Sayıya döküldüğünde, bu ayrıcalıklar para ya da mal olarak aile başına 100,000 İL tutarken, Doğular ayda 400-500 İL kazanabiliyorlar ve sekiz kişilik aileleriyle birlikte 30-40 metre karelik bir ya da iki odalı yerlerde oturuyorlar.¹⁷

Düzensizden yana olan Horovitz Komitesi'nin verdiği sayılar bile, 1960 ve 1970 yılları arasında Doğulu topluluğun konut sorununda çok az bir iyileşme olduğunu göstermektedir. Bu dönemde, tek

¹⁶The New York Times, 22 Mayıs 1973.

¹⁷Wolfson, op. cit.

odada üç ya da daha fazla kişi olarak oturan Batı kökenli ailelerin oranı % 12'den % 2'ye düşerken, Afrika-Asya kökenli ailelerde bu oran % 49'dan % 25'e düştü.¹⁸ Aynı kaynaktan alınan diğer veriler, iyileşme hızının Afrika ve Asya kökenli göçmenlerde öteki bütün gruplardan daha yavaş olduğunu göstermektedir; ayrıntılar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir:¹⁹

Göçün kökeni ve zamanı	Oda başına Üç ya da Daha Fazla Oturanların Yüzdesi	İyileşme Oranı	
	1960	1965	1970
Asya ve Afrika			
1948 öncesi	37.	20.	12.
1948'den buyana.	49.	30.	25.
Avrupa ve ABD			
1948 öncesi	4.	2.	1.
1948'den bu yana	12.	6.	2.

3. Eğitim:

Eğitim ve konut sorunları birbiriyle sıkıca ilintilidir. Yoksul aileler düşük kira ile ev bulamadıklarından, ağır borçlar altına giriyor ve böylece başka şeylerden fedakârlık etmek zorunda kalıyorlar. Toplumsal yardım işlerinde çalışan israilli Alisa Levenberg bu olguyu şöyle açıklıyor:

"En çok sorun olan konu, ücretsiz olduğu durumda bile ucuz olmayan eğitim konusudur. Okul üniformaları ve yardımcı kitaplar harcama gerektiriyor; gidiş-geliş ve ders araçları pahalıya geliyor ve çocuklar işte çalışmayınca gelir kaybı oluyor. Bu yüzden, çoğu zaman gereksinimlere uygun da olmayan konut gideri için aileler eğitimden fedakârlık ediyorlar ve bu kısır döngü aşağıya doğru sürüp gidiyor."²⁰

Sayılar, Doğulular ile Eşkenaziler arasında geniş bir uçurum olduğunu gösteriyor. Szold Enstitüsünün 1972 tarihli bir incelemesinde 3-4 yaşlarındaki Doğulu çocukların % 47'si ana okullarına giderken, bu sayının Eşkenaziler için % 82 olduğu belirtiliyor. Okula kaydolan

¹⁸ *Al Hamishmar* (4 Aralık 1975) farklı sayıları vermektedir. Oda başına üç ya da daha fazla kişi yaşayan Doğulu ailelerin yüzdesi 1966-1972 arasında % 58'den % 48'e indi. Eşkenazi aileler için kötü sayılar % 18.4 ile % 11.5'tir.

¹⁹ *Bulletin of the Institute for Palestine Studies*, Supplement to III, No 16 (16 Ağustos 1973).

²⁰ "Poverty and the Other Israel," *New Outlook*, XIV, No. 5 (Haziran-Temmuz 1971), s. 49-

Doğulu öğrencilerin ancak % 24'ü onuncu sınıfa kadar gelebilirken, Eşkenazi öğrencilerin % 55'i bu düzeye yükselebiliyor. 1973 yılında nüfusun % 60'ını oluşturan Doğulu topluluk ilkokullarda % 60, ortaokullarda % 30 ye üniversite öğrencileri arasında %10'luk bir oranda bulunuyor; üniversite mezunlarının ise, ancak % 3'ü Doğulu.²¹ Szold Enstitüsünün incelemesinde 18 yaşın altındaki İsraili çocukların % 4.0'nın bile aile reislerinin ilkokul mezunu olmadığı ve bu oranın Doğulular için % 55 iken ötekilerde % 16 olduğu ortaya çıkıyor.

Cincinnati Üniversitesi Tıp Fakültesinde öğretim üyeliği yapan Iraklı bir Yahudi olan Kenneth Kattan, Iraklı Yahudilerin Irak'taki okullardaki sayısal durumunun İsrail'dekinden daha iyi olduğunu söylüyor. Kendisi Bağdat'taki tıp okulunda 60 kişilik bir sınıftaki 10 Yahudiden biriyken, 1951'den bu yana İsrail'deki bu tür okullara hiçbir Iraklı Yahudi alınmamıştır. Ayrıca, 1947 yılında Irak'ta yüksek okuldan 651 Yahudinin mezun olduğunu, oysa 1957 yılında İsrail'de 86 Iraklı Yahudinin yüksek okulu bitirebildiğini ekliyor.²²

Eğitimdeki engel, yukarıda incelenmiş olan sosyo-ekonomik güçlükleri de etkiliyor; bütün bunlar Doğulu Yahudilerin İsrail toplumunun kenar kesiminde yaşadığını gösteriyor. Onların bütünleşmesi acılı bir savaşı ve önceliklerin temelli olarak yeni baştan değerlendirilmesini gerektirecek.

4. Siyasal Katılma:

Aynı biçimdeki ayırım, devletin siyasal kurumlarında ve hükümet organlarındaki temsil ve katılma sırasında da ortaya çıkıyor. Nüfusun % 60'ını oluşturan Doğulular parlâmentoda % 20'lik bir temsil oranına sahiptirler.

Doğuluların Parlâmentoda Temsili²³

<i>Parlâmento (Knesset)</i>	<i>Doğuluların Yüzdesi</i>
İkinci	9
Altıncı .. :	20
Yedinci	15
Sekizinci	16.6

²¹Ma'ariv, 22 Nisan 1973.

²²Jewish Post and Opinion (New York), 26 Mayıs 1972.

²³Ma'ariv, 4 Mayıs 1973; ve Elie Eliachar, "Born to Fail: Israel's Communal Problem," Jewish Outlook, XVII, No. 3 (Mart - Nisan 1974), s. 70.

Sekizinci Knesset'te yalnız 20 Doğulu vardı. Bunların 11'i işçi ittifakından, 6'sı Likud'dan, 2'si Ulusal Dinci Partiden (Mafdal) ve 1'i Bağımsız Liberallerdendi. Doğulu topluluğun önde gelenlerinden ve eski Knesset üyesi Elie Eliachar, toplam Knesset üyelerinin altıda-birini oluşturan bu miktarın ancak sayısal olduğunu, çünkü bu Doğulu parlâmenterlerin "Sefardik-Doğulu topluluktan çok Eşkenazi siyasal partileriyle bağlı olduklarını" göz önünde tutmak gerektiğini söylüyor.²⁴ Yazar "bu durum İsrail demokrasisini karikatüre çevirmektedir"²⁵ diye belirtiyor.

Bugün yürürlükte olan seçim sistemi, seçmenleri siyasal parti listelerine bağlama yoluyla seçmen ile seçilen arasındaki doğrudan bağlantıyı önleyerek sosyo-politik düzeyleri siyasal örgütlenmeye ve kurulu sistem çerçevesinde siyasal iktidara yönelmelerine olanak vermeyen ya da toplulukları oy hakkından yoksun etmeğe yönelik bir nitelik taşıyor. Bu siyasal engelin en iyi örneği, sekizinci Knesset seçimlerine katılan altı listedeki adaylardan tek bir toplu temsilcinin bile seçilmemesiydi.²⁶

Seçim sisteminin yanında, Knesset üyelerine kamu fonlarından ödenek verilmesi biçimindeki uygulama hâlihazırdaki üyeler karşısında yeni adayların aleyhine bir durum yaratmakta ve siyasal seçkinler arasında gerçek bir akışı önlemektedir.

Dış İşleri, Güvenlik, Maliye ve Hukuk işleri konularında başlıca Knesset komiteleri Eşkenazilerden oluşuyor. Sefardikler'e ise, ancak Amerikan Senatosunda Başkan Yardımcısı kadar yetkili ve önemli bir niteliği olan göstermelik Knesset Başkanlığı ikram ediliyor.

Doğuluların kabinedeki durumuna bir örnek, On-Yedinci hükümetteki toplam 19 üyeden 3'ünün, yani % 15.8'inin Doğulu olmasıdır. Raphael Penkler, ilk on-yedi hükümetteki bakanların etnik dağılımı konusunda *Al Hamishmar*'da yayınlanan bir dizi incelemesinde, onuncu hükümete gelinceye kadar, Müslüman ülkelerden göçenlerin kabineye giremediklerini gösteriyor;²⁷ Eliahu Sasoon bu nitelikte olup da bakan olan ilk kişiydi.

Kabinedeki birkaç Doğulu üyeden biri olan Shlomo Hillel, polis örgütünün başı olan bakanlığa getirildiğinde Doğulu topluluk hiç de

²⁴Eliachar, s. 71.

²⁵*Ibid.*, s. 70.

²⁶*Ibid.*, s. 71.

²⁷*Al Hamishmar*, 21 Haziran 1974.

Doğum yeri ve cemaat üyeliğine göre bakanların dağılımı²⁸

Hükümet	Bakanların sayısı	Doğu Avrupa		Batı Avrupa		İslâm Ülkeleri		Filistin		Doğulu	
		No.	%	No.	%	No.	%	No.	%	No.	%
Geçici	13	10	76.9	2	15.4			1	7.7	1	7.7
1.	12	9	75	2	16.7			1	8.3	1	8.3
• 2	13	9	69.2	3	23			1	7.7	1	7.7
3.	13	9	69.2	3	23			1	7.7	1	7.7
4.	16	8	50	5	31.2			3	18.7	1	6.2
5.	16	8	50	5	31.2			3	18.7	1	6.2
6.	12	7	58.3	4	33.3			1	8.3	1	8.3
7.	16	12	75	3	18.7			1	6.2	1	6.2
8.	16	12	75	3	18.7			1	6.2	1	6.2
9.	16	9	56.2	4	25			3	18.7	2	12.5
10.	16	8	50	4	25	1	6.2	3	18.7	2	12.5
11.	15	8	53.3	3	20	1	6.7	3	20	2	13.3
12.	16	9	56.2	3	18.7	1	6.2	3	18.7	2	12.5
13.	18	13	• 72.2	2	11.1	1	5.5	2	11.1	2	11.1
14.	22	15	68.2	2	9.1	2	9.1	3	13.6	2	9.1
15.	24	17	70.7	2	8.3	1	4.2	4	16.7	2	8.3
16.	22	14	63.6	3	13.6	2	9.1	3	13.6	3	13.6
17.	19	11	57.9	1	4.3	2	10.5	5	26.3	3	15.8

²⁸Ibid.

memnun kalmamıştı. Elie Eliachar kendi toplumlarının gereksinimlerini karşılayacak bir görevi muhtemelen buna yeğleyecek olan Doğuların duygularını şöyle yansıtıyor:

"Ayrı bir Polis Bakanlığı olan hiçbir demokratik ülke bilmiyorum... Sefardikler'in Polis Bakanlığından fazla birşey istemediklerini ve onjara asıl gereksinim duydukları şeyin cemaatler arasındaki uçurumları sürdüren ve giderek genişleten nedenlere doğrudan müdahale edebilecek ve bu uçurumları kapatıp birleştirme yeteneği olan bir bakanlık olduğunu Başbakan Bayan Golda Meir'e bildirebilirle olanağı bulmuştum. Sefardikler'in istedikleri bakanlıklara örnek olarak da iskân, Eğitim, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıklarını vermiştim."²⁹

Eliachar'ın duygularını Sefardik topluluğunun önemli bir kesimi de anlaşılan paylaşıyordu. Sosyal Refah Bakanının Kasım 1975'de ölümü üzerine Sefardik topluluğu kendi aralarından birinin bakan olarak atanmasını hükümetten istedi; ancak Ulusal Dinci Parti (Mafdal) Sefardik olmayan birini aday gösterdi ve o seçildi. Sefardik sözcülerinden Şemşon Abizimr bu konuda *Davar'aa*. (16 Eylül 1975) çıkan yazısında, sosyal yardıma en fazla gerek duyanların büyük çoğunluğunun Sefardikler'in oluşturmalarına karşın, bu yardımı kullananların çoğunun Eşkenaziler olduğunu söylüyordu. Yazar Mafdal önderlerine "Mafdal adaylarına oy verenlerin çoğunluğunun Sefardikler olduğu basit gerçeğini" hatırlatmaktaydı. Bu durumda* Sefardikler'in kabinede temsil istekleri arasında, Eşkenazilerin tekelinde olan ve İsrail'deki tanımıyla "siyasal mutfağı" da,³⁰ yani Başbakanlık, Savunma, Dış İşleri ve Maliye Bakanlığını da katmaları durumunda hükümetin tepkisinin ne olacağı merakı değer.

Sefardikler'in yerel yönetimlerde, işçi sendikalarında ve ordudaki durumları da pek iyi değil, İsrail'deki valilerin ve yerel meclis başkanlarının ancak % 13'ü Sefardik'tir. Yürütme Meclisi üyelerinin % 11'i, Genel Kongre üyelerinin % 22'si ve Histadrut işçi kurulları üyelerinin % 28'i Sefardik'tir.³¹ Doğulu Yahudiler arasında egemen olan duygu, kendilerinin siyasal iktidara yönelmelerine karşı çıkan kurulu düzenin onları bir savaşa çağırmakta hiç de tereddüt etmediği yönün-

²⁹ Eliachar, s. 73.

³⁰ *Ma'ariv*, 25 Mayıs 1973.

³¹ *Al Hamishmar*, 4 Aralık 1975.

dedir. Ekim 1973 savaşındandır sonra yayınlanan bir Kara Panter Bildirisi'nde şu soru soruluyordu:

"Kuzeyde ve Bar-Lev hattında dövüşen düzenli ordunun askerleri kimlerdir? Yerde ve tanklarda kim savaştı? Onlar yoksulların çocukları değiller miydi?"³²

Ve Elie Eliachar aynı duygulanı şöyle yansıtıyordu:

"Geçen savaşın bütün cephelelerinde savaşan asker ve subaylarla konuşurken beni en çok şaşırtan, onlar (Doğulular) arasında savaş ve sonrasına ilişkin olarak oluşan görüş birliği oldu. Bunun özü şuydu; 'Savaşta eşitler olarak ölmeye vardık; ancak bakalım barış zamanı eşitler olarak yaşayabilecek miyiz I' "³³

Doğuluların piyade ve tankçı sınıflarında temsil oranı çok yüksek olmasına karşın, subay kadrosundaki oranı yalnız % 30'du.³⁴ Ayrıca şunu da belirtmek gerekir ki, Doğuluların İsrail'deki ailelerinin 1/4'ünü oluşturmalarına karşın, çocuklarının sayısı askerlik çağındaki çocukların yarısından fazladır.³⁵ Doğulular devlet görevlerinde birinci derece memurluklarda hiç yoktur ve en yüksek üç derecede sayıları % 3 ile sınırlıdır.³⁶

5. Topluluklararası ilişkiler:

İsrail'deki etnik ilişkileri konu alan birçok incelemede, Sefardikler/Doğulular ve Eşkenaziler arasındaki ilişkileri tanımlayan niteliklerin kuşku, öfke, horgörme, giderek tam bir düşmanlık olduğu belirtilmektedir, İngilizce konuşan bir Hintli Yahudinin Kudüs'ün beyaz derili Eşkenazilerin oturduğu kesimi olan Hakerim'e taşınması güç olabilir. Milfred Shapiro, *Siyonistler ve Sahrılar* (*ionists and Sabras*) adlı yapıtında Doğulularla aynı masaya oturmayı bile reddeden Eşkenazilerden söz eder. A.B.D.'ndeki Eşkenazi Yahudiler arasında da bunlara benzer duyguların yaygın olduğu söylenmektedir. Paris'te yayınlanan aylık *İsrail ve Filistin'in*, yazı işleri müdürü Maxim Ghilan'a göre, orada Doğulular Kutsal Toprak'tan göçen anlamında *yodim* olarak nitelenmektedirler. Biri "İsa aşkına, bunlar insana Arapları

³²Al Ittihad (Hayfa), 27 Kasım 1973.

³³Eliachar, s. 72.

³⁴Al H'amishmar, 5 Ocak 1976.

³⁵Ma'ariv, 25 Mayıs 1973.

³⁶Jewish Post and Opinion, 26 Mayıs 1972.

anımsatıyor"³⁷ bile demişti. Bir yanda Eşkenaziler koyu derili ve - az gelişmiş Doğuluları hor görürken, öte yanda Doğulular da Eşkenazi göçmenlere tanınan ayrıcalıklara öfkelenmektedir. Arap Orta-Doğusu kökenli ailelerden gelen Yahudilerden oluşan Kara Panter Partisi sözcülerinden Saadia Marciano bu topluluğun duygularını şöyle açıklıyordu:

"Rusya'daki bir Yahudi dört saat hiçbir şey yemezse, bu bir açlık grevidir. Ama bir Sefardik çocuk tam on saat ağzına hiçbir şey koymasa, bununla kimse ilgilenmez. Beni Rus Yahudilerine artık İsrail'e gelme izni verilip verilmesi ilgilendirmiyor. Onlar buraya Yahudi devleti kurmağa mı geliyorlar, yoksa benim devletimi almağa mı? Biz Sefardikler tek bir şey biliriz: Rusya'dan zulüm nedeniyle kaçtığını söyleyenler buraya geldiklerinde beş odalı bir daire elde edebilmek için daha az yaygara koparmaları gerekir. Yirmi yıldır burada yaşayan bir Sefardik ek bir oda isteyecek olsa, hükümet 'tayıflar' deyip geçmekten başka şey yapmaz."³⁸

Tanınmış İsrailli hicivci Sylvia Keshet bu toplumlararası çatışmaya şu dipnotu ekledi:

"Küskün ve hayal kırıklığına uğramış gençlerin ağzından 'İsrail bir Eşkenazi devletidir', 'Golda, bize Yidiş öğret!', 'Golda, bizi Rusya'ya gönder ki, haklara sahip göçmenler olarak dönelim' gibisinden sözleri artık duymamak için temel sorunlara eğilinmelidir."³⁹

"Beit Yam 22" olayına katılanlardan Ovadia Nachum da *JVew York Times* muhabirine şunları söylemişti:

"Burada doğup büyüyenlerin elde edemedikleri şeyleri onlar (Sovyet Yahudileri) neden elde edebiliyorlar? Sadece Eşkenazi oldukları için mi?"⁴¹

Topluluklararası evlenmeye karşı takınılan tutum da toplumsal bütünleşmenin bir başka göstergesidir. 1955'de İsrail'deki evlilik-

³⁷*Israel and Palestine*, Ocak-Şubat 1976.

³⁸Patrick Marnham, "Israel's Black Jews," *Afetti Statesman* (London), Haziran 1972, s. 898.

³⁹"The Panther Hunters," *New Outlook*, XIV, No. 7 (Eylül 1971), s. 82.

⁴¹*The New York Times*, 22 Mayıs 1973.

lerin % 8'i karışıktı. On-beş yıl sonra bu oran % 17.5'a yükseldi. Telaviv Üniversitesinden Y. Peres'in topluluklararası evlilik konusunda, yüksek okul öğrencilerinin tutumuna ilişkin 1968'de yaptığı bir anketin sonuçlarına göre, Eşkenazi öğrencilerinin %39'u bu tür evliliklerden yana olduğunu açıklıyor, % 39'u bazı çekinceler koyuyoi ve kalan % 22'si bütünüyle karşı çıkıyordu. Oysa, Sefardiköğrencilerin, Filistin doğumlular da dahil, % 81'i bu tür evlilikleri onaylıyorlardı.⁴¹ Bu sayılar ayrıca açıklamaya gerek bırakmayacak kadar açık.

. II. Sosyo-Ekonomik Uçurumlar Konusuna Çeşitli Yaklaşımlar :

"İki israil" olarak bilinen olguyu açıklayıcı örnekler sayısızdır. Bir stereotip olarak hemencecik tembel, gelişmemiş, cahil ve öğrenemez diye niteledikleri ya da kendi yabancı geçmişi, adetleri ve idealleri yönünden "çevreye uymaz" gerekçesiyle bir yana ittikleri (çoğu kez de esmer derili) Doğululara karşı olan sağ-kanat antipati bu örneklerdendir. Bu durum, zengin ya da yoksul, kimi beyaz Amerikalıların Amerikalı zencilerle kaşı takındıkları ırkçı tavra koşuttur. İrkçi beyazlar siyahların kendilerini "kanıtlamaları", kendi kendilerini oldukları yerden çekip çıkarmaları gerektiğini söylerler. Yani, aradaki uçurum bütünüyle topluluklara ilişkin bir sorun olarak görülür. •

İkinci olarak, aradaki uçurumu daha liberal bir yaklaşımla topluluklar bağlamında değerlendirenlere de rastlanır. Sağ kanatın aksine, bunlar durumu iyileştirmenin sorumluluğunu Doğululara değil, hükümete yüklerler. Bu reformcu tutum liberal teşhis ve tedavi yöntemlerine bir örnektir. Kişisel çıkar burada başlıca yol gösterici ilkedir. Yukardan yapılan reformlar, alttan gelen bir toplumsal devrime karşı tek seçenek olarak görülür. Ulusal ayrıcalıkların (güvenlik, göç vb), yeniden değerlendirilmesi ve "böreğin" yeniden paylaşılması, liberallere göre "topluluklararası uçurumu" kapatacak tek anahattır. Elie Eliachar bunu şöyle anlatıyor:

"Bence güvenlik bayrağı iki yanlıdır; biri 'savunmayı' ifade eder, öteki de topluluklararası uçurumun kaldırılmasını. Bu sorunlar birbirinden soyutlanamaz. Parasal kaynaklarımızın bunun için yeterli olmadığı savı kabul edilemez. Megalomanyak tasarılar için akılsızca harcanan kamu

⁴¹Magen, s. 51.

fonları yukarda belirtilen yönde kullanılabilir; bu İsrail'in 'iki tsraü'e' bölünmesini önleyecek ve bizi, neyse o yapacaktı: tek bir halk!"⁴²

İbrani Üniversitesinden iktisatçı Michael Bruno'da şöyle sormakta: "Bugün önceliği olması gereken ulusal bütçenin, başarısı için yeterli bir koşul olarak değil, sorunları hafif göstermek için *gerekli bir koşul olarak düzenlendiğine kuşku var mı?*"⁴³

Diğer liberaller de hükümeti etnosentrik olmakla suçlayarak hükümet toplumsal ve kültürel uçurumu kapatmak için cesur adımlar atmadığı takdirde, "barış yapıldığı" zaman bile durumun daha kötü olacağı konusunda uyarıda bulunuyorlar.⁴⁴

Son olarak, Kara Panterler, Komünist Partisi (Rakah) ve İsrail Sosyalist Partisi (Matzpen) gibi grupların radikal yaklaşımından söz etmek gerekir. İsrailliler Kara Panterleri, ilk kez 3 Mart 1971'de bir grup Doğulu genç Kudüs Belediyesinin önünde Doğulu Yahudilere uygulanan toplumsal, ekonomik ve ırksal ayrımı protesto ederken keşfettiler. Gösteriyi bastırma ve tutuklama gibi en yukarı katlarda kararlaştırılıp hemen alınan önlemler eşitsizliğe karşı zararsız protesto gösterisi olarak başlayan hareketin radikalleşmesi sonucunu yarattı. Egemen grubun, onları Faslı Göçmenler Federasyonu aracılığıyla eritme çabası başarısızlığa uğradı ve Panterler giderek İsrail Yeni Solu olan Matzpen ve Siah'a yöneldiler.⁴⁵ 1972'ye gelirken, Panterler Doğulu Yahudilerin yoksulluğunu sınıf bağlamı içinde değerlendirmeye başladılar ve ertesi yıl İsrailli Demokratlar ile birleşerek Dye (Yeter) adlı siyasal akımı oluşturdular.⁴⁶ Genel Sekreterliğe seçilen Iraklı Yahudi Şalom Kohen, akımın topluluk ayırımına dayanmadığını açıkladı; ancak hareketin temel amacının sosyo-ekonomik uçurumu kapatmak ve bütün topluluklardan aydınların, sanatçıların ve okumuş kişilerin desteğini sağlamak olduğunu belirtti.

Kohen'in tutucu üyeler tarafından gerçek amaçtan saparak, Filistinliler'in dâvasını destekleyen sol kanat gruplarla işbirliği yapmakla suçlanması üzerine, Haziran 1974'de bu akım içinde bir bölünme ortaya çıktı.⁴⁷ 1975'de Panterler sola ve barış kampına kay-

⁴²Eliachar, s. 15.

⁴³Bruno, s. 15. Altını ben çizdim,

⁴⁴örneğin bak: Levenberg, s. 39.

⁴⁵Davar, 9 Haziran 1972.

⁴⁶Ha'areU, 22 Şubat 1973.

⁴⁷Ha'aretz, 19 Haziran 1974.

dılar. Eylül 1975'de Beersheba'da düzenlenen birinci parti kongrelerinde, Şalom Kohen partinin sosyo-ekonomik uçurum soruna yaklaşımını şöyle özetledi: "Bizim savaşımız etnik ayrımla sınırlı değildir; İsrail proletaryasının sınıf savaşımının bağlamında değerlendirilmelidir."⁴⁸

Kara Panterler reformcu ve devrimci yaklaşımlar arasında gidip gelirken, Matzpen Doğuların yoksulluğunun devletin kapitalist Siyonist niteliğinden kaynaklandığı görüşünü savunuyordu. Matzpen'e göre, Siyonizm'in Doğulu topluluğa uyguladığı ayırım, Filistin halkının sürülmesi, yoksullaştırılması ve malına mülküne el konulmasından daha az kınanacak nitelikte değildi. Devletin sömürgeci niteliği İsraili Yahudi işçilere Araplarla karşılaştırıldığında kaçınılmaz olarak maddî ayrıcalıklar tanımış olmasına karşın, Doğulu Yahudileri Eşkenazilerle eşitler düzeyinde bütünleştirme çabaları başarısızlığa uğradı. Devlet, yabancı yatırımcıları ve Batılı göçmenleri çekmeye ve yerli yabancı kapitalistlere daha büyük kârlar için güvence vermeğe yönelik ekonomik politikalar izlerken, çoğu Doğu Yahudisi ve Arap olan işçilerin sömürülmeleri de artıyordu.⁴⁹ Böylece, etnik ayrımlarla sınıfsal ayrımlar çakışmış oluyordu.

Ayrıca, İsrail'in Yahudi toplumunu "bütünleştirmek"deki yetersizliği ya da isteksizliği devletin doğasının bir başka boyutundan kaynaklanmaktadır. Gerek Siyonizm'in, gerekse kapitalizmin dinamikleri, nitelsiz ve yarı-nitelikli Doğulu Yahudisi işçinin eğitilmesi için kitlesel bir çabaya girilmesine karşıdır. Büyük miktardaki dış yardımın sonucu olan ekonomik büyümenin talepleri doğrultusunda, Siyonist düzen Batı'dan ve S.S.C.B.'nden usta işçiler devşirme yolunu seçerek Doğu Yahudileri topluluğunun kötü durumunun sürmesine neden oldu. Bu yaklaşım, devletin Siyonist-kapitalist niteliğinin, Bober'in *Öteki İsrail (The Other Israel)* adlı yapıtında incelenmiş olan bir başka yönünü güçlendirdi:

"Yahudilerin İsrail'e göçünün "Siyonizm açısından gerçek değeri bir yana, Doğu Yahudilerinin kitlesel bir yükselişi Siyonizm için aynı zamanda bir başka sorun yaratabilirdi; nitelsiz ve yarı-nitelikli işçiler arasında ortaya çıkan boşluk ancak Arap işçilerle doldurulabilirdi; bu da onların İsrail proletaryasının yaşamsal kesimlerine egemen olma-

⁴⁸ *Israel and Palestine*, Aralık 1975, s. 12.

⁴⁹ Arie Bober, der., *The Other Israel: the Radical Case Against Zionism*, New York, 1972, s. 31.

lan sonucunu yaratırdı. Siyonizm'in ileri gelenleri böyle bir şeye hoşgörü gösteremezlerdi. Sonuçta şu söylenebilir: israil toplumu saf Yahudi ve kapitalist olarak kaldığı sürece etnik bölünmeler giderek daha büyük oranda sınıfsal bölünmelerle çakişacaktır."⁵⁰

Bober, bu tür bölünme ve farklılıkların Doğulularca sınıfsal açıdan değil, etnik açıdan değerlendirildiğini ekliyor. Doğulular da tıpkı A.B.D.'ndeki "yoksul beyazlar" gibi, israil toplumunun en şovenist, fanatik ve ırkçı unsurlarıyla kaynaşıyorlar, yarı-Faşist Herut Partisini ve öteki sağcı akımları destekliyorlar.

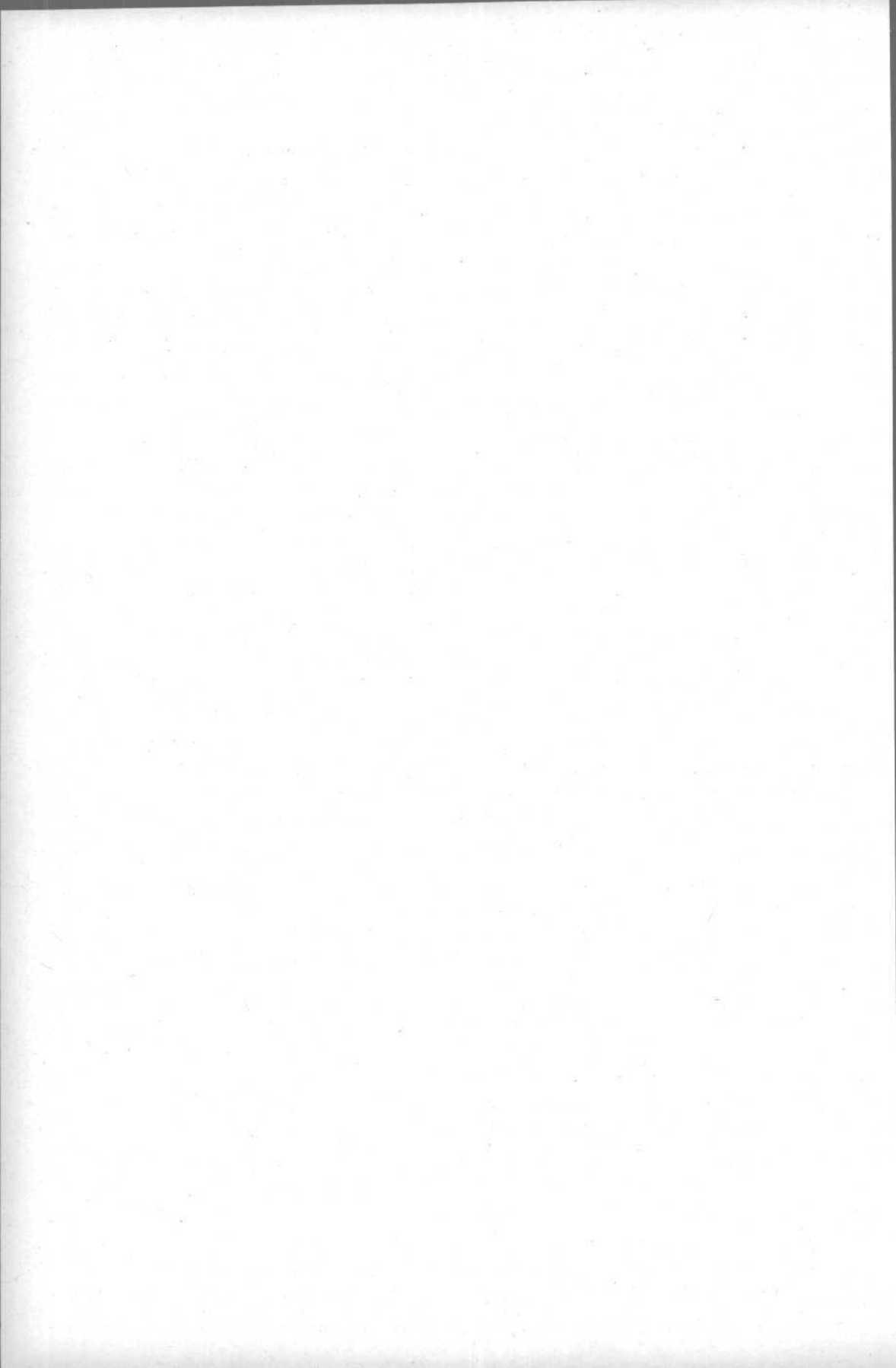
Doğu Yahudilerinin yoksulluğu ile devletin sömürgeci-Siyonist niteliği arasındaki ilişkiye Matzpen bir başka boyut daha ekliyor. Sorunun özünde, Siyonizm'in iki büyük hedefi yatmaktadır: tam bir Yahudi devletinin önkoşulu "sürgündekilerin bir araya getirilmesi"dirki, bu da Doğuluların ikinci sınıf yurttaş durumuna sokulmaları ve böylece bütünleşmiş bir Yahudi devleti kurulması yolundaki ikinci amacın zayıflaması sonucunu yaratır. Önemli olan soru şudur: bu dudumda bir kısım Yahudilerin öteki Yahudi yurttaşların yanında kendini küçük gördüğü bir saf Yahudi devleti nasıl savunulabilir ?

Ayrıca, dışardan yetenekli ve usta insanların getirilmeleriyle "güvenliğin" vurgulanması herşeyden önce, Doğuluların yoksulluğunun nedenidir. Doğulular silâh için ekmekten fedakârlık ederek ve Batı'dan göçü özendirmek için uygulanan lüks yaşam koşullarının ve öteki tasarıların kefaletini ödeyerek en ağır yükü taşımaktadırlar.

Bu sömürülen unsurların bir gün gelip "Avrupalı Siyonist önderlerinin muhteşem tasarılarının"⁵¹ yükünü artık çekemeyeceklerine karar verip vermeyecekleri merak konusudur.

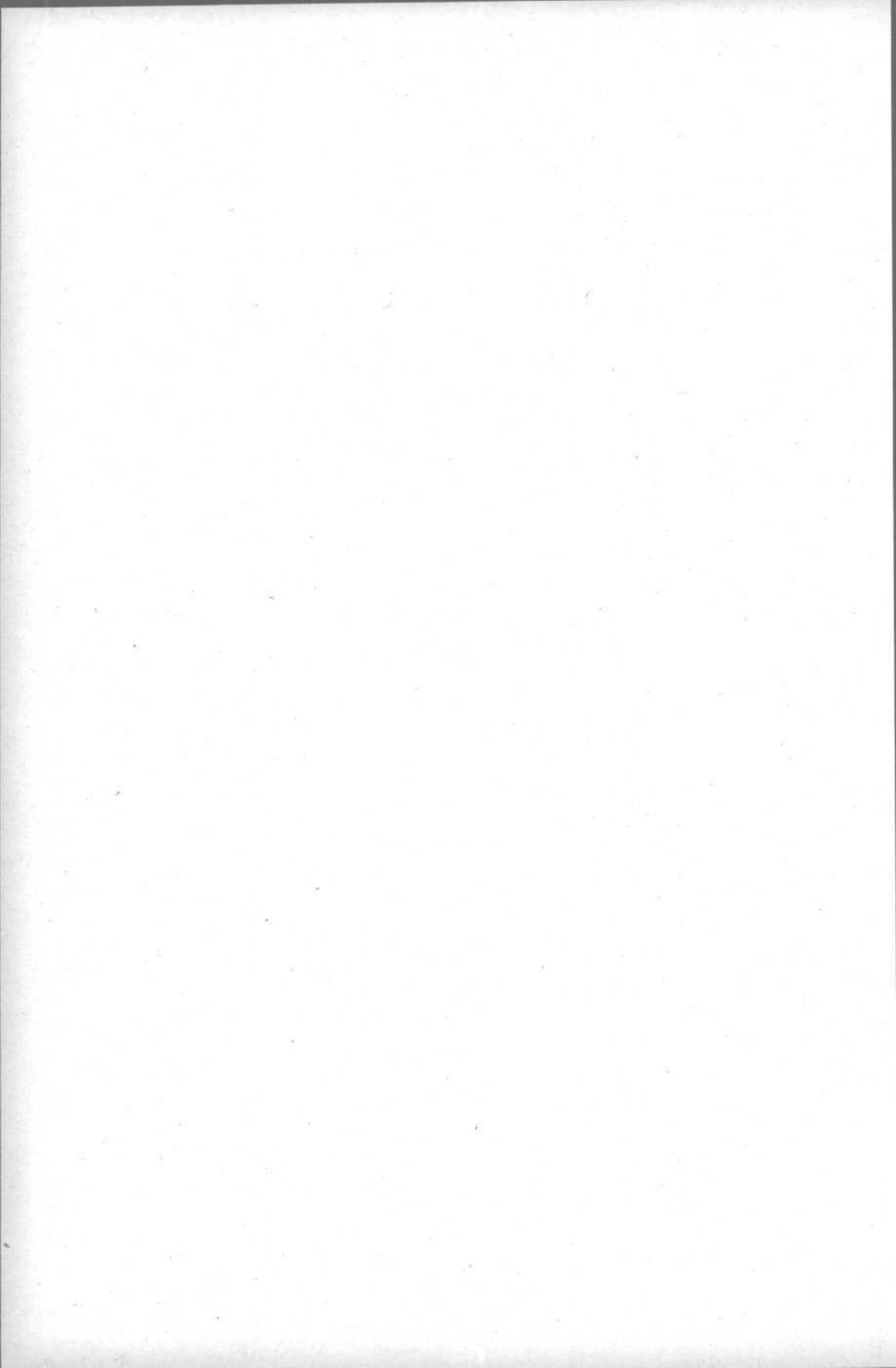
⁵⁰ *Ibid.*, s. 92.

"Marnham, s. 898.

IV.

**SİYONİZM VE DEVLETLER
ARASI İLİŞKİLER**

EMPERYALİZM VE SİYONİZM'İN ENTELLEKTÜEL KÖKENLERİ

EDWARD W. SAID

Emperyalizm, hem toplumsal, siyasal ve kültürel bir baskı sistemi, hem de bir dünya görüşü olarak tüm çağların ortak olgusudur. Egemenliği sırasında pek çok kültür, kendi iradesini daha zayıf olan öteki kültürlerle zorla kabul ettirmeğe çalışmıştır. Emperyalizm, değişmez bir biçimde, özel ve giderek gizli bir mitoloji ortaya koymaktadır. Emperyalizmin efsanelerinden bazıları, güçlü bir kültürün üstün kültür olduğu; doğal hiyerarşiler yaratmak amacıyla gerçeğin kendisinin iradî olarak değiştirilebileceği; egemen ulusun efendi ırktan geldiği yolundaki ve benzeri görüşlerdir. Tüm bu düşüncelere şu ya da bu biçimde, bütün büyük Avrupa, Asya ve Amerika İmparatorluklarında rastlanabilir.

Bununla birlikte, emperyalizm On-dokuzuncu Yüzyıl boyunca yeni ve güçlü bir biçim kazanmıştır. Herzl'in düşüncelerinin ve Filistin'in 1880'lerden itibaren sömürgeleştirilmesinin kökenleri, Siyonizm ve emperyalizmin ortak kökenleri On-dokuzuncu Yüzyıl Avrupa entellektüel kültürünün tarihinde bulunabilir. Emperyalizm ve Siyonizm'in entellektüel köklerini çok kısa olarak ortaya koymak istiyorum, çünkü her ikisinin de kurbanı olarak, bizi hâlâ etkileyen ve On-dokuzuncu Yüzyıl siyasal ve kültürel düşünüşünün mirası olan baskı sistemlerinin epistemoloji, metodoloji ve tarihini yeterince farkedemediğimiz kanısındayım. Bu nedenle, bunları tarihsel zenginlikleri içinde tam olarak görünceye kadar, ırkçılığı yeni bir şeymiş ya da zamanla ortadan kalkacak genç ve geçici bir olguymuş gibi düşünme yanılışına düşeceğiz. Siyonizm'le emperyalizmin birbirlerinden ilham aldığını, her ikisinin de, kendi üslubuyla, Batı'nın siyasal ve entellektüel kültürün tam ortasında bulunduğunu ve ahlâksızlığın ya da adaletsizliğin değil, Üçüncü Dünya'nın Avrupalı olmayan ve renkli diye adlandırılan halkları üstünde egemenlik kurmağa yönelik bilimsel ve siyasal bir iradenin ürünleri olduğunu göstermeğe çalışacağım. Modern Avrupa emperyalizmine ve ırkçılığa karşı savaşım, bir uygarlık savaşımıdır ve bunu, kaynaklandığı düşünceler sistemini

anlamadan sürdürmemiz olanaksızdır. Ancak, bunu anlarsak, onunla bilimsel bir biçimde savaşıabiliriz.

Siyonizm'in bir parçasını oluşturduğu modern emperyalizmin yükselme dönemi, Hobson ve Arendt'in bu dönemin başlama tarihi olarak belirledikleri 1870'ten gerilere uzanır. Bir düşünce sistemi olarak emperyalizmin kökleri On-dokuzuncu Yüzyılın başlarında bulunur, -en etkili olduğu dönem, Avrupa'nın büyük güçlerinin geniş topraklar kazandıkları dönemle tam olarak çakışır. 1815 ile 1918 arasında Avrupa'nın sömürgeci imparatorluklarının Asya, Afrika ve Lâtin Amerika'da ellerinde bulundurdıkları alanların dünya toplam yüzölçümünün % 35'inden % 85'ine yükseldiğini anımsamak gerekir. Öyleyse, şu soruları sormak zorundayız: (1) Avrupa emperyalizminin temel nitelikleri nelerdi? ve (2) Siyonizm Avrupa emperyalizminin gerçek görüşlerinin sistemi içinden organik olarak nasıl ortaya çıktı?

Emperyalizm, tüm amacı toprak yönünden genişleme ve bunun meşrulaştırılması olan siyasal bir felsefedir. On-dokuzuncu Yüzyıl emperyalizmi ve modern emperyalizm ile bunlardan önceki her türlü emperyalizm arasındaki fark, On-dokuzuncu Yüzyıl emperyalizmi ve modern emperyalizmin gerçeklik konusunda sistematik biçimde etkili ve yarı-bilimsel bir görüşe dayanmasıdır. Gerçekten, emperyalizmin tarihinin, modern bilimin oluşumunun ve tahrif edilmesinin, kullanımının ve kötüye kullanımının tarihi olduğu söylenebilir, tşte, bunu vurgulamak istiyorum. Modern bilimsel emperyalizmin bileşkenleri önce felsefi ve ikinci olarak ekonomik ve topraksaldır. 1918'de Clemenceau, "gelecekte Fransa Almanya'nın saldırısına uğrarsa, Fransa'nın savunulması için siyahlardan oluşan birlikler toplamaya sınırsız bir hak"ı olduğuna inandığını söylerken, belirli bir bilimsel doğrulukla, Fransa'nın, siyahları, Poincare'nin deyimiyle, beyaz sahip Fransız için ekonomik bir cephane haline dönüştürme güç ve bilgisine sahip olduğunu anlatmak istiyordu.

Bu gücün kaynağı, kendi meşrulaştırdığı bilginin ve eylemlerin belirli bir türüdür. Bu, Avrupa biliminin On-dokuzuncu Yüzyılın başında, dünyayı ve onun sakinlerini daha güçlü-daha zayıf, geri-ileri, üstün-aşağı tipler olarak *sınıflandırma* ve tiplendirme konusunda kazandığı bilgidir. Modern emperyalizmin gerçek kökeni, sistematik sınıflandırma düşüncesidir ve bu düşünce -biyoloji, dilbilim, antropoloji ve tarih gibi bilimlerde- On-dokuzuncu Yüzyıl Avrupa biliminin gerçekleştirdiği başlıca başarıdır. Emperyalizm bu düşünceden yola çıkarak çarpıklaştırılmış bir ilke elde etmiş ve bunu insanların dün-

yasına kasten uygulamıştır. Örneğin, karşılaştırmalı anatomiye baktığınız, Linnaeus ve Buffon'la başlayan ve Cuvier'nin tüm doğayı, ayrı tür, tip, nitelik ve sınıflamalara ayırdığı ve bunların hepsine ayrı ve birbirine indirgenemez doğal özellikler verdiği *Le Règne Animal* (18 ij) adlı yapıtıyla doruk noktasına ulaşan sınıflandırma bilimini (*taxonomy*) farkedebilirsiniz. Cuvier bunu, tamamen Darwin'in düşüncelerinin geliştirilmesi ve yanlış olarak insanlara ve toplumlara uygulanmasına benzeyen bir biçimde ileri götürmüştür: ona göre, insanların kendileri de beyaz, kırmızı, sarı, kahverengi ve siyah tiplere ayrılabilirdi; beyazlar makul, anlayışlı, egemen; siyahlar ağır tabiatlı, bazı şeyleri etrafıca düşünebilme yeteneğinden yoksun; sarılar, plânlı ve sessiz; kızüderililer ise vahşi, öfkeli vb. idiler, insanları farklı sınıflara ayıran bu tür kavramlar, Gobineau'nun yapıtlarında ve daha sonra Spengler'de tam ırkçı ifadelerini bulmuş ve yoğun biçimde yer almışlardır.

Karşılaştırmalı anatominin ve doğa tarihinin sınıflandırma yönteminin destekleyicisi dilbilimin sınıflandırma yöntemi idi. Dil ailelerinin etno-kültürel ve ırksal tipler olarak sınıflandırılması William Jones, Franz Bopp ve Friedrich Schlegel gibi dilbilimciler tarafından dil aileleri ya da grupları arasındaki yapısal ve tarihsel akrabalıkların bulunmasıyla başlamıştır. 1808'de Schlegel, bir yanda Hint-Alman ya da Aryan dilleriyle, öte yanda Hami-Sami dilleri arasında bir fark gördüğünü söylüyordu. Aryan dilleri yaratıcı, canlı, estetik açıdan hoş dillerdi; Sami dilleri ise mekanik, kendini yenileme yeteneğinden yoksun, yalnızca basitti. Daha sonra, Ernest Renan, Schlegel'in bu tipolojisinden yola çıkarak, üstün bir Aryan'la Aryan olmayan aklı, kültürü ve toplumu ayıran büyük farkı genelleştirmiştir.

Kültürel-antropolojik başka bir sınıflandırma yöntemi de, gezginlerin, hukukçuların ve sömürge yöneticilerinin yaptıkları ayrımlara dayanıyordu. Bu sınıflandırma sistemi, bilimsel açıdan doğrulanabilir bilgiye dayanıyor gibiydi. Bir yanda uygarlaşmış ve ilerlemiş toplumlar, öte yanda geri ve uygarlaşmamış toplumlar bulunuyor. Uygar bir insanın toprağı işleyebileceğine, yararlı şeyler üretebileceğine, yaratabileceğine, başarabileceğine, inşa edebileceğine inanılıyordu. Toplak onun için yararlı ve verimli olmasına karşın, uygarlaşmamış toplumun elinde ya kötü kullanılır ya da bozulmaya terkedilirdi. Modern Avrupa sömürgeciliğinin büyük mülksüzleştirme akımları, Amerika, Afrika ve Asya topraklarında yüzyıllarca yaşamış tüm toplumların, bu topraklar üstünde yaşama haklarının ellerinden birden

alındığını söyleyen bu öğretiden doğmuştur. Robert Knox'un *Siyah Irklar'da. (The Dark Races)* açıklanan öğretisinde, insanlar, beyaz ya da gelişmiş üreticiler, kara ya da aşağı tüketiciler olarak bölünmüştür; John Westlake ve Emer de Vaartel'in öğretisinde topraklar (oturuluyor olsalar bile) boş ve uygar alanlara ayrılıyor ve bu topraklar beyaz Avrupalının bunlar üzerindeki yüksek hakkı temelinde teslim alınıyordu. Afrika, Asya ve Amerika'da milyonlarca hektarlık topraklar, böylece, birden boş ilân edilmiş, bunların halkları ve toplumları yok edilmiş ve buraları gene aynı biçimde bizden üstün beyazlar tarafından doldurulmuştur.

Avrupa'da 1870'ler boyunca, toprak elde edebilmeleri için ancak bilimsel olarak ortaya çıkarılmayı gerektirecek ölçüde belirgin coğrafi toplumlar mantar gibi yayıldı. Böylece, modern bilimle emperyalizm arasında, sonucu o zamana dek görülmemiş bir felâket, insanlar için ölçüsüz bir sefalet, sınırsız baskı, tarifsiz bir belâ olan bir evlilik yapıldı. Siyah, sarı ve kahverengi derililerin halk olmadıkları ilân edildi, toprakları ellerinden alındı, statüleri bir kalem darbesiyle bütünüyle ortadan kaldırıldı. Bu insanlar, kızılderililerin toplama yerlerine (rezervasyonlara), siyahların bantustan'lara ve bazı dönemlerde kadınların evlerine, suçluların hapisanelere, akıl hastalarının tımarhanelere ve hastahanelere hapsedilmeleri gibi hapsedildiler. Bu nedenle, emperyalizm yalnız fetih değil, aynı zamanda tarihe yakışmaz diye ilân edilen insanlığın hapsedilmesi ve saklanması sistemidir. Lord Cromer'in 1908'de söylediği gibi, bağımlı ırklar yönetilmek zorundadır - kendi kendilerine bırakılmamalıdır. Bütün bunlar bilim, kültür, yüksek ussalık adına yapıldı ve söylendi. Şimdi size emperyalizmin doğurduğu düşünsel koşulu göstermenin en iyi yolu, belki de, General Sherman'ın Buffalo Bili ve onun Batı Amerika'daki kahramanlıkları üstüne yazdığı mektuptan bir parça aktarmaktır:

"Missouri Nehriyle Kayalık Dağlar arasındaki ovalarda, 1865'te yaklaşık 9,5 milyon kadar manda vardı; şimdi bunların hepsi yokolmuş -etleri, derileri ve boynuzları için öldürülmüşler. Mandaların yeri, onların iki katı kadar cins sığırla doldurulmuş olsa da bu, saldırı, zulüm ve cinayet gibi görünmektedir. O tarihte yıllık yiyeceklerini sağlamaları açısından, bu mandalara bağımlı olan 165,000 kadar Pawnee, Sioux, Cheyenne, Kiowa ve Arapahoe yaşıyordu. Şimdi, onlar da yokolmuş ve onların yerlerini, toprağını gül

gibi açtıran, sayılan, vergi veren, doğa ve uygarlık yasalarıyla yönetilen, onlardan iki-üç kat fazla beyaz erkek ve kadınlar almıştır. Bu değişiklik yararlıdır ve sonsuza dek sürecektir."

Kari Marx bile 1853'te İngiliz sömürgeciliği ve Hindistan hakkında yazarken, örneğin zalimliğine karşın İngiliz sömürgeciliğinin Hintlilerin yararına olacağını ve onları Doğulu geri-kalmışlıklar içinden çekip çıkaracağım ve modern halk durumuna dönüştüreceğini söylerken, kendini bu tür düşüncelerden kurtaramamıştır. Benzer bir biçimde, Fransız ozanı Lamartine, 1833'te Filistin ve Suriye'yi gezmiş, binlerce kasaba ve insan tanımış, yine de insansız topraklar, sınırı olmayan beldeler, gerçekliği olmayan toplumlar gördüğünü açıklayabilmiştir.

Öyleyse, beyaz Avrupa emperyalizminin başlıca özellikleri şunlardır: (1) topraksal yayılma; (2) öteki toplumlar üstünde üstünlük kurma isteği; (3) tüm doğayı ve insanlığı bilimsel olarak etnosentrik, ileri-geri, gelişmiş-az gelişmiş, normal-suçlu, üstün-aşağı zihniyetler, toplumlar, diller, türler gibi ayrı sınıflamalara bölme; (4) bunların hepsini, amacı dolaysız fetihleri bilimsel bir örtüyle, giderek insancıl bir nezaketle gizlemek olan hukuksal, topraksal, ırksal ve toplumsal öğretiler olarak mâkulmuş gibi gösterme.

Siyonizm'de olduğu gibi, On-dokuzuncu Yüzyılın dilbilim, antropoloji, biyoloji ve sosyoloji sınıflamalarının çoğunda Samilerin -Sami dillerini (Arapça, İbranice, Amhari ve Mehri dilleri vb.) konuşanlar- aşağı oldukları kabul ediliyordu. Siyonizm'in anti-semitizm denen şeye ve Dreyfus olayı gibi adaletsizlik örneklerine bir yanıt olarak doğduğu doğru olmakla birlikte, ilk Siyonistler, Doğu topraklarına ilişkin emperyalist düşüncesinin biçimini, felsefesini, dilini ve üslûbunu Avrupalı çevrelerden almışlardır. Hannah Arendt'in işaret ettiği gibi, Yahudi sermayedarlar (örneğin, Baron Hirsch ve sonraları (Rothschild'ler) sömürgeci tasarıların desteklenmesi girişiminde zaten ön plânda bulunuyorlardı. Gene de, Filistin üstündeki Siyonist tasarısı, aynen İngiliz, Fransız, Alman, Amerikalı ve Rusların toprak genişlemeleri için kullandıkları deyimlerle biçimlenmişti. İlk Siyonistlerin Filistin'e yönelmesi, Avrupalıların boş ve uygarlaşmamış ilân ettikleri topraklara yönelmeleri gibiydi. Yerli Araplar geri ya da yok kabul ediliyordu. Filistin'deki Yahudi hakları, Tasmanya'da, güney, doğu, batı ve kuzey Afrika'da, boydan boya Asya ve Amerika'da aynı şeyi yapan güçlü Avrupa emperyalizminin hukuksal, giderek metafizik diliyle belirlenmişti. Siyonizm'in trajik körlüğü, yalnızca Avrupalıların Ya-

hudiler üstündeki baskıları içinde değil, Avrupa'nın siyah, sarı, kahve-rengi ve kırmızı halklar üstündeki baskısı arasında ve onun bir parçası olarak doğmuş olmasının altında yatmaktadır. Yine de Siyonizm müttefikini ezilenler arasından değil, ezenler arasından seçmiştir.

Sonuç olarak, halksız toprak kavramı Westlake'in oturulmayan arazi kuramıyla tamamen aynı şeydir. "Yahudi Emeği" (*Avodah tvrit*) ve Asya'da, bulunduğu yerle bağdaşamamış, ayrı bir Avrupalı bölge kavramları, Leopold de Saussure'ün yeni kazanılmış topraklarda yerli ve Avrupalı yapıların ayrı tutulması gereğinden söz eden sav-larıyla tamamen aynıdır. Yahudiler için sınırsız bir "Dönüş Yasası" tanınması ve bunun Yahudi olmayanların hiçbirine tanınmaması, Asya, Afrika ve Amerika'daki her beyaz kolonide bulunabilecek, aynı kavrama dayanmaktadır. Herşeyden önemlisi, Yahudi "ırk"nın varlığına ilişkin militan bir kavram, yalnızca eskiden beri Hristiyan Avrupa'da Yahudilere uygulanan zulümden değil, Gobineau, Stevvart Chamberlain ve Renan'ın ırk tipolojilerinden doğmuştur.

Öyleyse, Siyonizm, teorisi ve pratiğiyle, Avrupa emperyalizminin daha alt düzeyde bir yinelenmesidir. Mara'nın, Üçüncü Napolyon'un, amcası Napolyon Bonaparte'in gülünç bir taklidi olduğunu söyleme-sine benzer biçimde, Siyonizm'in de Avrupa emperyalizminin gülünç bir taklidi olduğu söylenebilir. Siyonizm, emperyalizm gibi, ideolo-jisini oluşturduğu devletin içinde devlet kurumlarından, İsrail basket-bol ligine kimlerin katılıp kimlerin katılamayacağına; kimin Yahudi sayılabileceğine; kimlerin bir noktadan bir noktaya seyahat edebile-ceğine; kimin toprağa sahip olabileceğine kadar herşeyi yöneten -ve bozan- bir düşünce sistemidir. Yani, Siyonizm ve emperyalizm-den söz ettiğimiz zaman, aynı sülâleden gelen, aynı gereksinimlerden doğan bir *düşünceler ailesinden* söz etmiş oluyoruz.

Ve eğer -zenciler, Araplar, aşağılanan İtalyanlar, Endonezya-lılar, çekik-gözlüler gibi- bazılarımız insan haklarına sahip olma ko-nusunda bilimsel bir biçimde ehliyetsiz ilâh ediliyorsak, bizi hâlâ elinde tutan ve insan olarak bizim vazgeçilmez haklarımızı yadsıyan tutsaklık, mülksüzleştirme, sömürü ve baskı sisteminin tümünü teşhir ve imha etmek için birleşmemizin zamanıdır. Ortak dâvanın ve kar-deşliğin gerçek bir dünya kültürünü yaratmak görevimizdir. Ancak, savaşımımızı sürdürebilmemiz için önce zincirlerimizin farkına var-mamız, onları anlamamız ve kırmamız gerekmektedir. Ve şimdi, en azından kendi yarattığımız zincirlerle bağlanmaya rıza göstermek zorundayız.

SİYONİZM VE EMPERYALİZM

GUY BAJOIT

İdeoloji ve emperyalizm sözcüklerinin anlamları kişiden kişiye çok değiştiği için bu iki sözcüğe benim verdiğim anlamları açıklamak istiyorum.

İdeoloji, toplumsal ilişkilere anlam kazandıran ifadelerin tutarlı bir bütünüdür. "Anlam kazandırmak" deyiimiyle, bu ilişkilerin toplumsal oyuncularının, sözkonusu ilişkileri doğal, kabul edilebilir, gerçek, doğrulanabilir, meşru gördüklerini, kısacası, saçma değil, mantıklı bulduklarını belirtiyorum. Böylece, oyuncular, bu ilişkilerin tüm üstün niteliklere sahip oldukları duygusuyla, onlara, böyle davranmak zorunda oldukları için değil, kendiliklerinden, içtenlikle katılırlar.

Bu açıdan, Siyonist ideoloji, Yahudileri ve onların Yahudi olmayanlarla ilişkilerini gösteren, canlandıran ve tarihlerini yorumlayan, dolayısıyla Siyonist akıma anlam veren bir sistemdir. Başka bir deyimle, Siyonist ideoloji Yahudilerin (ya da Yahudi olmayanların) Filistin'de bir Yahudi devleti yaratılmasını normal, meşru ve doğru bulmalarını ve bunu "Yahudi sorunu"nun tek çözümü gibi görmelerini sağlar, ya da sağlamayı amaçlar.

İdeoloji, toplumsal oyuncunun, katıldığı toplumsal ilişkilerin sınıf ilişkileri, iktidar, etki, yetki ve güç gibi farklı sistemleri içindeki konumunun doğrudan bir ürünüdür. Hiçbir düşünce, hiçbir temsil sistemi, insanın ya da dünyanın algılamasının hiçbir biçimi mutlak ya da evrensel değildir. Tümü zaman ve yerle temelden ilişkilidir ve hiçbirisi kendi başına iyi ya da kötü değildir. Hepsi, toplumsal oyuncunun, davranışını belirleyen toplumsal ilişkiler içindeki konumuna göre değişir.

Siyonist ideolojiyi anlamak ve onu biçimlendiren kavram ve düşünceleri açıklamak için, Yahudilerin katıldıkları ve hâlâ katılmakta oldukları değişik toplumsal ilişki sistemleri için, belirli bölgelerdeki

(Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri, İsrail) ve belirli dönemlerdeki (1880'den günümüze) konumlarını anlamak gereklidir.

Emperyalizm, bir devletin ötekisi üstünde egemenlik kurma harekettir. Bu egemenlik kurma pek çok biçimde olabilir: (i) ekonomik-yağma ve malların eşitsiz değişimi; dış yatırım, ucuz işgücü ile yeni ve daha geniş pazarlardan yararlanma; (2) siyasal- zorla kabul ettirilmiş yönetim kurumları ve askerî baskı; (3) kültürel-düşünce sistemlerinin ve örgütlerinin işleyişlerini yöneten kurallar. Egemenlik, bir devlet tarafından, başka bir deyişle, fetih amaçlarıyla meşrulaştırılmış şiddete başvurma gücüne sahip bir toplumsal oyuncu tarafından uygulanır.

Bu tür dış fetih her zaman, fethi gerçekleştiren devletin eylemini, üzerinde kurulu olduğu toplumun ulusal bir tanımına dayandırdığını ifade eder. Böylece, emperyalizmin öbür yanı her zaman ulusçuluktur: Ulusçu ideoloji, emperyalist ideolojinin bir gerekçesidir. Bir devlet, yalnızca eğer kendi dayandığı toplumun öteki toplumlardan farklı bir tanımını verebiliyorsa, başka bir devlet karşısında eylemini sürdürebilir. Birşey, eğer "içerde" olan başka bir şey varsa, "dışarda" olabilir.

Toplumun örgütlenme temeli, ister kent, tımar, bölge, ülke, imparatorluk ya da kıt'a, ne olursa olsun, bu sav doğruluğunu korur. Ekonomik artığın birikim modelini hangi üretim araçları oluştursa oluştursun, sav yine doğrudur. Emperyalizm yalnızca kapitalist devlete özgü değildir, öteki devletlerle ilişkilerinde bir egemenliğe dayanan her devlet için geçerlidir. Emperyalizm Haçlılardan, sömürgeleştirmeden ya da öbür hegemonya biçimlerinden söz edildiğinde bir güç ilişkisi anlamına gelir.

Sorun:

Ele aldığımız sorun, Siyonist ideolojiyle emperyalist akım arasındaki ilişkiyle ilgilidir. Bir başka deyimle, 1880 ile günümüz arasında egemen olan ülkelerin emperyalist siyasetinin, Siyonist ideolojisinin ortaya çıkışının, gelişmesini ve başarısını nasıl ve ne ölçüde *açıkladığını* görmeğe çalışacağız.

Bu soruna ilişkin en basit yaklaşım, Siyonist ideolojinin bellibaşlı tezlerini ele almak ve bunların, emperyalist yayılmanın ideolojik tezlerine ve gereklerine ne ölçüde bağlı olduğunu görmektir. Bu konuda biz toplumbilimsel bir yaklaşım benimsemek zorundayız. Bu tür tar-

tışmalarda daha sık görülen ahlâkçı, giderek hukuksal bir bakış açısı benimsemek anlamsız ve tehlikelidir. Siyonizm'in kötü bir şey olduğunu, Yahudilerin haklı olmadıklarını sonsuz bir biçimde tekrarlamakla ne kazanılabilir? Emperyalizm ve ırkçılık gibi *Siyonizm de vardır* ve bunların hepsi güçlüdür. Siyonizm'in gelecekteki evrimini önceden kestirebilmemiz ve böylece bu evrimi hızlandırmak ya da yavaşlatmak amacıyla etkili bir siyasal strateji benimsememiz için, onun tarihini açıklamamız ve kökenlerini, gelişmesini, birbirini izleyen dönüşümlerini anlamamız gerektir.

Siyonizm, becerikli bir biçimde, kendini koşullara uydurmayı ve dönüştürmeyi başarmış ve bu yoldan çeşitli stratejileriyle Batı emperyalizminin desteğini elde etmiş ve Yahudi devleti kurma tasarılarını uygulamaya koymuş siyasal bir akımdır. Anlamamız gereken, bunu nasıl başardığıdır.

Benim bu çalışmadaki varsayımlarım şunlardır: Siyonist akımın ilk kez ortaya çıktığı geçen yüzyıl sonundan beri emperyalizm iki ayrı strateji izlemiştir:(i) Daha çok Avrupalı güçler tarafından uygulanmış ve ikinci Cihan Savaşı'mrı sona ermesinden sonra ortadan kalkmağa başlamış olan sömürgeci *emperyalizm* ki, geleneksel Siyonizm bu tür emperyalizme tekabül eder; ve (2) öncelikle A.B.D.'nin uyguladığı ve bu ülkenin siyasal ve ekonomik egemenliği eline geçirmesiyle başlayan *hegemonyacı emperyalizm*. İsrail Devletinin 1948'den beri uyguladığı İsrail Siyonizmi de emperyalizmin bu türüne uymaktadır. 1971-75 ekonomik bunalımıyla birlikte (herşeyden önce Amerikan, ama aynı zamanda Avrupalı ve Japon) yeni bir emperyalist strateji gelişmeğe başlamıştır. Bu stratejiye de *pasifist emperyalizm* diyelim.

Sözkonusu üç strateji, egemenlik altındaki diğer ülkelerin ekonomik, siyasal ve kültürel bağımlılıklarını sürdürmek için kullandıkları temel yöntemle birbirinden ayrılır. Sömürgeci emperyalizm, metropol dışındaki toprakları kendine katar ve buralarda oturan toplumları metropol devletinin doğrudan yönetimi altına, sokar. Hegemonyacı emperyalizm, emperyalist devletin dolaysız askersel gücünü kullanır. Pasifist emperyalizm ise, çok-uluslu burjuvazinin çeşitli kesimleri arasındaki ittifakları korumak için bağımlı devletlerin askersel gücünden yararlanır.

Biz şimdi, Siyonizm'in, kendini bu üç emperyalist stratejiye uyarlayabilmek amacıyla geçirdiği değişiklikleri inceleyeceğiz.

I. Siyonist Akım ve Sömürgeci Emperyalizm:

i. Siyonizm'in İdeolojik Savları:

Bu savlar iki grupta toplanabilir: *Yahudi tarihinin yeniden yorumlanmasına* ilişkin olanlar ve *Siyonist uygulamaların meşrulaştırılmasına* ilişkin olanlar.

Siyonist tarihin yeniden yorumlanması şu üç temel kavrama dayanmaktadır: Birlik, teklik ve süreklilik.

Birlik: Dünyadaki Yahudi toplumlarının temel niteliğini oluşturan dağınıklık, sayısız bölünme ve farklılıklar karşısında Siyonistler, Yahudi birliği düşüncesini yeniden canlandırmaya çalışmışlardır. Tüm Yahudilerin "bir" olduğu ileri sürülmüştür. Bu "bir" nedir? Bir ulus, bir halk, bir ırk.

Teklik: Siyonistler aynı zamanda, özellikle A.B.D. ve Batı Avrupa' da Yahudileri tehdit eden, toplum tarafından özümseme tehlikelerini görerek bu ulusun, bu halkın, bu ırkın tekliğini yeniden dile getirmişlerdir. Yahudilerin farklı olduğu savunulmuştur. Ne bakımdan? Kültürleri, değerleri ve uygarlıkları bakımından. Bu tekliği öne sürerek yalnızca Yahudilere kendi kişilikleri konusunda bir fikir vermek değil, öteki ulusların, halkların ve ırkların muhalefetini de açıklamak mümkündür. Çünkü Yahudiler farklıydılar; diğer uluslarla, halklarla, ya da ırklarla bir tutulamazlardı; öyleyse, Yahudiler mevcutturlar, ama anti-semitizm tarafından dağıtılmışlardır. Çünkü Yahudilerin teklikleri değişmez; anti-semitizm ise evrensel ve şifa bulmaz bir olgudur.

Süreklilik : Siyonist plânı doğrulamak amacıyla Siyonistler, Yahudilerin bu kendilerine özgü birlik ve tekliklerini, dağılmalarından önceki zamanlara uzatmak ve bu dağılmadan ötürü anti-semitizmi suçlamak durumundaydılar. Başka bir deyişle, Filistin, kendi tek kültürüyle Yahudi ulus, halk ve ırkının tarihsel ve coğrafi beşiği durumuna getirilmeliydi. Ayrıca, Siyonistler, bu özel birliğin tarih içinde hiçbir zaman bozulmadığını ve Yahudi halk ve ulusunun "Vaadedilmiş Toprak"a dönmeyi her zaman istemiş olduğunu söylemek zorundaydılar.

Bir kez bu bağlama yerleştirilince, "Yahudi sorunu"nun tek çözümünün Filistin'de bir Yahudi devleti kurulması olduğu sonucuna varmak aşikâr, doğal, doğru ve meşru olmaktadır. Öyleyse, yukardaki yaklaşımdan "doğal olarak" kaynaklanan ve Siyonist

tasarıyı meşrulaştırmaya yönelik savlar şunlardır: (a) Yahudi halkının Filistin'e dönmesi ve bu ulus için bir devlet kurulması doğal (her ulusun bir devleti vardır) ve tarihsel (Filistin, Yahudilerin, anti-semitizm tarafından terke zorlandıkları ana-yurdudur) bir haktır, (b) Yahudi ulusu için bir devlet kurulması, Yahudi sorununun tek çözümünün (Yahudiler farklı bir ulusturlar ve anti-semitizmin de tedavisi olanaksızdır) ve Yahudi halkının durumunun (Yahudilerin diğer toplumlar içinde durumları anormaldir; buralarda geçicidirler, orada otururlar fakat yurtsuzdurlar) normalleştirilmesinin tek yolunu oluşturmaktadır. Menfada kurtuluş olamaz, (t) Filistin, Siyonistlerin tanımladıkları biçimiyle "haLksız bir toprak" olduğuna göre, dönüş herhangi bir sorun yaratmaz. Bu durumda, onu neden "topraksız bir halk"a vermemeli? Filistinliler ne bir ulus, ne de bir halktır; az çok barbar, uygarlaşmamış bir kabileler grubudur, (d) Yalnız dönüş sorun yaratmamakla kalmayacak, uygar bir akım olan Siyonizm bu geri bölgeye modern uygarlığı, ekonomik gelişmeyi, kültürel yetkinliği, siyasal demokrasiyi ve toplumsal adaleti getirecektir, (e) Ayrıca, Siyonizm sosyalist bir harekettir, çünkü Filistin'e adalet ve demokrasiye dayanan bir toplum sokmayı tasarlamaktadır; önderleri, insanın bir başkası tarafından sömürülmesine karşı çıkan sosyalist öncüleridir.

Yahudileri seferber etmek ve Filistin'de bir devlet yaratma tasarılarını meşrulaştırmak için Siyonist akım tarafından geliştirilen başlıca ideolojik savlar bunlardı ve bugün de hâlâ bunlardır.

Bu savların "doğruluğu"nu tartışacak değilim. Yahudi tarihinin bir yorumuna karşı bir ötekini savunmaktan, ya da Siyonist düşüncelerle kendi temellerinde savaşmaktan çok, Siyonist düşüncelerin sosyolojik bir çözümlemesini yapmak amacmdayım. Bu fikirler nereden geliyor? Neden -hâlâ- başarılı olabilmektedir? Emperyalist akım ve kapitalist Batı ideolojisiyle aralarında ne gibi bir bağ vardır?

2. Sömürgeci İdeoloji ve Siyonist İdeoloji:

Siyonist ideolojinin temel savlarını açıklığa kavuşturduğumuzda, bu savlarla, sömürgeci akım içindeki Batılı devletlerin emperyalist ideolojisinin savlarının benzerliği dikkati çekmektedir.

Sömürgeci uygulamalarını meşrulaştırmak ve halklarını sömürgeci fetihler için seferber etmek amacıyla, Avrupa ulusal devletleri hep aynı savları kullanmışlardır: (a) Devletlerin sınırları içindeki insan

topluluklarının birliği, ulusluk düşüncesinin yüceltilmesine dayandırılmıştır. Burjuva devrimlerinden sonra Fransızlar, İngilizler, Almanlar ve benzerleri kendilerini bir ulus olarak bir anayurtta birleşmiş bir halk gibi hissetmelerine yönelik bir ideolojik bilinçlendirmeye maruz kalmışlardır. Bu ulusçuluğun abartılması, sözkonusu ulusların kendilerini ve dolayısıyla öteki toplulukları birer ırk olarak tanımlamalarına yol açmıştır; Nazizm buna bir örnektir. Bu birlik, ulus kavramlarıyla ilgili olarak algılandığında, sınıf çatışmasını önlemek olan iç amaca ve Avrupa'nın öteki topluluklarıyla olan çatışmaları haklı gösterme ve sömürgeci istilâları meşrulaştırma olan dış amaca hizmet ediyordu. Irk düşüncesi, herşeyden önce, sömürgeleştirilmiş halklarla ilişkili olarak kullanılmıştır. Bu yüzden, ulus, halk ve ırk düşünceleri modern anlamda tarihsel düşüncelerdir ve dikkate değer bir biçimde (bütünüyle değişse de) sömürgeciliğin doğrulanmasına hizmet etmişlerdir. Sömürgeci ideoloji, ulusçu ideolojinin öbür yüzüdür, (b) Avrupa halklarının ulusal birliklerine ilişkin bu önerme, bunların tekliklerine ilişkin önermeyle yanyanadır. Tüm ülkelerin yurttaşlarının zihinlerinde filizlenen ve hâlâ yaşayan sayısız ulusal ve genellikle küçük düşürücü ön yargıların hatırlanması bu durumun kanıtlanması için yeterlidir. Siyonist akım gibi, Batılı devletler de tarihlerini belirli bir ulusal birlik çerçevesinde yeniden yorumlamışlardır. Herhangi bir Avrupa ülkesinin bir tarih kitabını okuyun! Bu teklik, Siyonist akımda olduğu gibi, ulusal kültür ve ulusal değerler adı altında ele alınmaktadır, (c) Avrupa ulusçuluğuna temel oluşturan özel birlik, her zaman sürekli bir şey gibi görülmüştür. Eski Çağlar'dan kopmayı temsil eden Orta Çağ'dan sonra, Rönesans, Yunan ve Roma kaynaklarına dönüşü gerçekleştirmiştir. Her ulus, yaşadığı zamanı, kaçınılmaz olarak Eski Çağlara uzanan, tekniğini ve sürekliliğini bu çağla doğrulayan bir geçmiş içinde garantiye almağa çalışmaktadır, (d) Son olarak, Avrupa devletleri, yine Siyonist akım gibi, uygar olmadığı söylenen dünyada vilâyetler, manda toprakları, protektörlükler, kısaca, sömürgeler kurmayı doğal hakları saymışlardır. Bu yüzden, o dünyanın toplumlarını kendi toplumlarından farklı olarak, ulus ya da halk değil, barbar kabileler olarak görmüşler, bunlara modern uygarlığın, ekonomik ilerlemenin, demokrasinin ve benzeri nimetlerin getirilmesinin kendilerine düşen bir görev olduğunu düşünmüşlerdir.

Bu kısa çözümleme, Siyonist akımın sömürgeci oluşumun ideolojisine göre modelleşmiş bir ideoloji ürettiğini göstermek için yeterlidir.

Ancak, Siyonizm'in savlarının sömürgeci savlardan temel bir noktada ayrıldığını belirtmek gerekir. Siyonist tasarı, sömürgeci bir macera olsa da, önceden varolan bir devlet üstünde yayılan bir ulusu içermemektedir. Siyonist tasarı, özel olarak, kendini bir ulus ve bir halk olarak gören, ama devleti olmayan bir toplum için bir devlet yaratmaktı. Böyle bir tasarımı meşrulaştırmanın tek yolu, sömürgeciliğin savlan arasında bulunmayan açık biçimde Siyonist akıma özgü bir kavram olan dönüş fikrini vurgulamaktı. Sömürgeci istilâcılığın kullandığı hak, başkalarını uygarlaştırma hakkıyken, Siyonist tasarımın kullandığı hak dönüş hakkıdır.

Bu durum böyle bir tasarımı sürdürmenin tek yolunun neden başka bir devletin sömürgeci yayılmasından yararlanmak ve bu istilâyı neden bu başka devletin, İngiltere'nin peşinde gerçekleştirmek olduğunu açıklıyor. Bu, aynı zamanda, başka devletlerin desteğini kazanmanın tek yolunun neden anti-semitizm savını vurgulamak olduğunu da gösteriyor. Kendiliklerinden güç kullanarak bir istilâyı girişecek araçlara sahip olmadıkları için Yahudiler, sürekli zulüm gördüklerini ve anti-semitizmin şifa bulmaz doğasını öne sürerek ve Yahudi sorununun tek çözümünün bir devlet yaratılması olduğuna dikkati çekerek menfadaki Yahudilerin ve öteki devletlerin desteğini kazanmak zorundaydılar.

Son olarak, Siyonist akım kendine özgü bir başka görünüşe de sahipti: Kurulacak devlet *Yahudi olmak zorundaydı*. Ama bu, Kongo'nun Belçikalı, Cezayir'in Fransız olmasına benzemiyordu. Yahudi devleti öncelikle ve ideal olarak bütünüyle (kendi metropolü olmayan) Yahudilerden oluşacaktı. Böylece, sömürgeci güçlerin yaptığı gibi, bir başka insan topluluğunun, insan gücünün, kaynaklarının, pazarlarının sömürülmesi değil, daha çok Filistin toplumunun kendi topraklarından çıkarılmasının meşru bir yolunu bulmak sözkonusuydu. Bu meşruluk, çelişkili olarak, sosyalist savdan ve Yahudi halkının durumunun normalleştirilmesi düşüncesinden yararlanarak sağlanmıştı.

Siyonist akım sosyalist düşünceye uymak amacıyla uygarlaştırma savını toplumsal adalet savıyla kaynaştırmak zorunda kaldı. Böylece, Filistinli işgücünün sömürsünü engellemek için Filistinliler önce Siyonist Yahudilerin yerleştikleri tüm topraklardan, sonra da Siyonist devletten atıldılar. "Yahudi emeği, Yahudi ürünleri" sloganı böylece ortaya çıktı.

Normalleştirme savı aynı amaca yöneliktir. Bir devletin yaratılması için bir sanayi çalışanları ve bir tarım çalışanları sınıfına gereksinim vardı. Tarihsel nedenlerden ötürü Yahudiler, tarımsal ya da sınaî çalışmaya pek alışkan değillerdi. Bu yüzden, "normal" bir halk durumuna gelmek, onlar için tarlalarda ve fabrikalarda kendilerinin çalışmasını gerektiriyordu.

Bunlardan ne sonuç çıkarabiliriz? Eğer emperyalizm bir ulusun bir öteki üstünde egemenlik kurmasına olanak veren bir akımsa, Siyonist akım açıkça sömürgeci bir akımdır. Ama, sömürgeciliğin özel bir biçimidir; bir Yahudi devleti kurma amacına sahip olması bakımından da, tarihsel olarak kuşkusuz tek biçimidir. Bildiğim kadarıyla, hiçbir sömürgeci ulus, kendi halkı için bir devlet yaratmamıştır.

II. İsrail Devleti ve Hegemonyacı Emperyalizm:

israil devletinin ideolojik savlarının özel niteliğini anlamak istiyorsak, önce şu iki şeyi anlamalıyız: (i) İkinci Cihan Savaşı'nı izleyen sömürgelelikten kurtuluş akımından sonra emperyalist stratejide oluşan değişimler ve (2) israil devletinin tarihine damgasını vuran özgül varoluş koşulları.

1. İsrail İdeolojisi ve Devletin İşleyişine İlişkin Gerekleri:

israil devletinin siyasal sözlüğü Siyonist akımın başlıca savlarını açıkça içermektedir, israil, özellikle Arap Rönesansından sonra güçlü olmak zorundaydı; bunun için, Yahudilerin bu bölgeye büyük sayılarda göç etmeleri ve menfada bulundukları ülkelerde erimeleri gerekiyordu. Yani, dönüş, anti-semitizm, Yahudi halkının birliği ve tekliği savlarının vurgulanması sürdürülmeliydi.

Ancak, israil ideolojisi, devlet pratiğinin gereklerinden doğan yeni savları da içermektedir. Bir devlet bir akım değildir. Toplumsal ilişkileri örgütlemek, başka deyimle, sınıf egemenliğini, siyasal iktidarı ve etkiyi iç yönetim ve dışsal gücü için içine sokmak zorundadır. Toplumun işleyebilmesi için meşrulaştırılmış şiddete süreklilik kazandırılmalıdır. Ve eğer şiddet meşrulaştırılacaksa, devlet, örgütlediği toplumsal ilişkilere anlam veren bir ideoloji üretmek zorundadır.

israil devleti halkına, ilk olarak, nasıl var olduğunu açıklamak üzere kendi tarihinin bir yorumunu sunmak zorundadır. O zaman, Yahudilerin bir devlet kurma savaşı, İngiliz sömürgeciliğine karşı bir ulusal kurtuluş savaşı olarak gösterilecektir. Belli ki bu açıklama pek

ustaca yapılmış olup, israil devleti, böylece, sömürgeciliğe karşı akıma tarafmış gibi görünmekte ve kendi sömürgeci niteliğini beceriklilikle gizlemektedir. Ama Üçüncü Dünya ülkeleri buna pek kanmış görünmüyorlar. Ayrıca, israil devleti için tarihini yeniden yorumlama gereksinimi, topraklarını nasıl elde ettiğini ve daha önce buralarda yaşamış olanların artık neden orada bulunmadıklarını açıklamak zorunda olduğu anlamına da geliyor. Yapılan açıklama, toprakların uygun bir fiattan satın alındığı, Filistinlilerin Arap devletlerince yapılan propagandadan korkup kaçtıkları için bu topraklarda olmadıkları yolundadır. Filistinliler şimdi göçmendirler (böylece, hâlâ bir ulus ya da bir halk olarak tanınmış değillerdir) ve kamplarda yaşamalarını sürdürmektedirler, çünkü Arap devletleri onları bünyelerine kabul etmemekte, onlardan, gerilim ve savaş yaratmak amacıyla yararlanmak istemektedirler, işte, bu yüzden, Filistinliler günümüzün belâsı teröristler olup çıkmışlardır!

ikinci sav, bir israil ulusal birliği kurma sorununa ilişkindir. Herhangi bir toplum gibi aşırı biçimde heterojen toplumsal-kültürel gruplardan oluşan ve çatışan çıkarlara sahip siyasal güçlere ve toplumsal sınıflara bölünmüş olan İsrail toplumunun, iç çatışmaların gelişmesine izin vermemesi (herhangi bir başka toplum için gerekenden daha fazla) gereklidir. Bu nedenle, dıştan gelen Arap tehdidiyle sürekli olarak güçlendirilen, kültüre ve dine dayalı bir kutsal birlik çağrısı yapılmaktadır. İsrail kendini denize dökmek isteyen "ArapGolyat" m sürekli soykırım tehdidi altındaki "küçük Dâvut" tur! Anti-semitizm, bu kutsal birliğin bir başka silâhıdır. Bu yüzden, anti-Siyonizm'in her türü sistematik biçimde anti-semitizmle karıştırılmıştır. Üstelik, iç birlik elbette güç yoluyla tamamlanamayacaktır. Devletin totaliter olduğu bir ülkeye göç etmeleri için Yahudileri bulundukları ülkeyi terketmeye kim zorlayabilir? Öyleyse, bir hükümet biçimi olarak siyasal demokrasiye saygı duyulmalıydı. Bu sağlanmasaydı, yalnız Yahudiler göç etmeyi reddetmekle kalmayacaktır. İsrail de Batılı ülkelerin resmî desteğini yitirecekti.

Üçüncü sav, israil devletinin ilişkilerini, toplumlar-arası çevresine uydurmasını sağlamaktadır. Orta Doğu'da israil, kendine düşman bir çevrede yalnız kalmış durumdadır. Bu nedenle, askerî güce sahip olduğu düşüncesini, karşılık verme gücünün ve savunma yeteneğinin etkililiğini geçerli kılmak zorundadır, ama bunda hiçbir zaman aşırıya kaçmamalıdır: İsrail hiçbir zaman saldırmaz, yalnızca kendini "savunur" ve "misilleme"de bulunur. İsrail, aynı

zamanda, güvenlik, güvenilir ve tanınmış sınırlar isteğinde bulunurken barış isteğini ortaya koymak ve anlaşmazlığın nedeni olarak Arap tarafından böyle bir isteğin bulunmadığını öne sürmek zorundadır. Yahudi toplumu çerçevesinde de, İsrail devleti, önermekte olduğu çözüm yolunun geçerliliğini sürekli olarak savunmalıdır. Böylece, *tüm* Yahudiler adına konuşmalı, "Yahudi devleti" çözümünün tek doğru çözüm yolu olduğunu göstererek kendini, Yahudi kültürünün ve Yahudi ulusunun yeniden doğuşunun yurdu olarak sunmalıdır. Destekleri yaşamsal önem taşıyan büyük güçler karşısında İsrail devleti kendini, yani teknolojik maharet, ekonomik ilerleme ve siyasal demokrasi gibi Batılı değerlerin Orta Doğu temsilcisi olarak göstermek zorundadır. Son olarak, Üçüncü Dünya karşısında da kendim, bir siyasal istikrar ve özgürlük ortamında ekonomik ilerlemesini gerçekleştirmeyi başarmış bir ulusal kurtuluş akımı olarak göstermektedir.

İsrail ideolojisinin bellibaşlı bu üç savı, herhangi bir devletin, toplumunun işleyişini güvence altına almak için çözmek zorunda olduğu şu üç temel sorunla çakışmaktadır: İç birliğin sağlanması, öteki devletlerle ilişkilerin düzenlenmesi ve kendi tarihine anlam verme sorunu. Bunlar özellikle ulusal sorunlardır, ama gördüğümüz gibi ulusçuluk ve emperyalizm aynı şeyin iki yüzü gibidir.

a. İsrail İdeolojisi ve Emperyalizm:

İsrail devleti, tarihte, tam Batı emperyalizminin strateji ve biçim değiştirdiği anda yaratılmıştır.

Emperyalist strateji uluslar arasındaki güç dengesine bağlıdır; uluslararası işbölümü de bunun sonucudur. İkinci Cihan Savaşı'ndan sonra ve aynı zamanda bu savaşın bir sonucu olarak, uluslararası güç dengesinde bir değişiklik ortaya çıkmıştır. Savaşta yıkılan Avrupa sömürgeci bağlarını çözmeğe başlamış, İngiltere ve Fransa'nın sömürge imparatorluklarının çökmesinden yararlanmağa kalkışan, Woodrow Wilson'dan beri ulusların kendi geleceklerini kendilerinin belirlemesi doktrinini savunan Amerika Birleşik Devletleri olmuştur . Böylece, geniş bir sömürgeleikten kurtuluş akımı başlamış, birçok ulus bu akım süresince bağımsızlığını resmen kazanmıştır. Siyonist akım bu süreç içinde becerikli bir biçimde kendine yol açmış ve A.B.D.'nin desteğiyle İngiltere'nin zayıflamasından yararlanarak bir devlet kurmayı başarmıştır.

Amerikan desteğini yitirmek bu yeni devletin işine gelmiyordu; bu nedenle İsrail A.B.D. ile bir ittifak andlaşması imzaladı; İsrail ekonomisi güçlü değildi. İsrail, yabancı sermaye girdisi olarak yılda 500 milyon-i milyar dolar istiyordu. Bu para yalnızca menfadaki Yahudilerden, ve A B.D. başta olmak üzere, Batılı devletlerden gelebilirdi. Buna karşılık, İsrail'in Orta Doğu'daki emperyalist Amerikan stratejisine bir dizi hizmette bulunması bekleniyordu: Arap pazarlarını kırmak ve Arap birliğini önlemek, Arap ulusal akımını ve halkçı oluşumları parçalamak, Arap ülkelerini ekonomik gelişme yerine savaşa yatırım yapmağa zorlamak, ilerici olmayan Arap rejimlerinin iktidarda kalmasını sağlamak için "günah keçisi" rolünü üstlenmek gibi...

Alışılmamış bir sömürgeci akım olan Siyonizm, böylece, aynı biçimde alışılmamış olan emperyalist bir devletin, İsrail'in kurulmasına yol açmıştır. İsrail, hem emperyalist, hem de bağımlı bir devlet olduğu için, bağımlı güçler adına emperyalist işlevi yerine getiriyordu. Emperyalizmin bu alışılmamış görüntüsü dünyadaki tek örnek değildir: Brezilya ve İran da emperyalizme böylesine hizmet eden devletlerdir. Ayrıca, İsrail emperyalizmi Batılı güçlerden farklı olarak ekonomik egemenliği (yatırım, pazar, işgücü) içermemekte (ya da çok sınırlı ölçüde içermekte), daha çok savaş yoluyla uygulanan tipik askersel emperyalizm niteliğini taşımaktadır.

Son olarak, İsrail işlevinin, Orta Doğu'da Amerikan emperyalizminin "bekçi köpekliği"ne indirgenemeyeceğini kabul etmek gerekir. İsrail kendi stratejisine uygun olarak, Siyonist sömürgecilik tasarısını izlemektedir. Ve kendi halkını kolonileştirilmiş topraklara yerleştiren bir sömürgecilik akımı, Amerikan emperyalizminin stratejisiyle mutlaka uyusmak zorunda değildir. Elbette, Siyonist akımın sömürgecilikle tam olarak çakışmaması gibi, İsrail ideolojisinin de emperyalist ideolojiye tam olarak tekabül etmemesi de şaşırtıcı değildir.

Büyük güçlerin egemenlikleri altında tuttıkları ülkeler karşısında kullandıkları emperyalist dil, ulusların kendi geleceklerini kendilerinin belirlemelerinden, ulusal kurtuluştan, barış içinde bir arada yaşamadan, modernleşmeden, ekonomik ve teknolojik kalkınmada işbirliği ve benzerinden söz eder. Başlıca savları, emperyalist güçlerin, bağımlı ülkelerdeki ekonomik, siyasal ve kültürel varlığını meşrulaştırmağa yönelmiştir. İsraililer, güvenilir ve tanınmış sınırlar içinde barıştan söz etmeleri dışında, Araplarla konuşurken bu türden bir dil kullanmamaktadırlar.

Bunlardan çıkarılacak sonuç ne olabilir? İsrail devleti Orta Doğu' da kuşkusuz emperyalist bir işlev yerine getirmektedir. Ancak bu, emperyalizmin (ona askersel hizmet biçiminde) belirli bir türüdür ve israil, yalnızca emperyalizmin bir hizmetçisi durumuna indirgenemez, çünkü kendine özgü sömürgeci bir tasarı olan Siyonizm'i izlemeğe devam etmektedir.

III. tsrail Devleti ve Yeni Emperyalist Strateji:

Yukarda söylenenlerden, Siyonist tasarının Filistin'i sömürgeleştirmedeki başarısının bütünüyle, İsrail'in Batılı güçler, özellikle A.B.D. adına emperyalist bir işlev görmesine bağlı olduğu sonucuna varabiliriz. Tamamen Araplarla savaştığı için İsrail, Siyonist tasarımı sürdürebilmesi, yani Yahudilerin "dönüşünü" ve devletin Yahudiliğinin sürekli sağlanması bakımından gerekli olan (ekonomisini dengeleyen sermaye, ekonominin işlerliğini sağlayan işgücü, silâhlar, nüfusunun çoğunluğu için yüksek yaşam standardı gibi) maddî yardımı elde edebilmektedir. Ama İsrail, yine savaştığı için Orta Doğu'da, kendine düşman bir ortamda tecrit edilmiş durumda ve ekonomik açıdan Batılılara bağımlı kalmaktadır. Böylece, İsrail, bağımlılığının ve emperyalizmin kısır döngüsü içinde hapsolmuş bulunmaktadır.

Siyonist bir Yahudi devleti olarak İsrail'in varlığının sürmesi, şu nazik dengeye ve şu koşullara bağlıdır: (i) tsrail toplumunun yüksek yaşam düzeyine ve dolayısıyla ekonomik güce ve sürekli bir dış tehdidin varlığına dayanan birliğin korunması; (2) Menfadaki Yahudilerin "dönüş" için, ya da en azından anti-semitizm karşısında bir sığınak görevini yerine getirecek bir Yahudi devletinin sürekli varlığında bulunan çıkarlarının korunması; ve (3) İsrail'in ekonomik açığının büyük kısmını karşılayan A.B.D. ve Batılı güçlerin koşulsuz desteği. Eğer bu koşullardan biri, ya da daha fazlası ortadan kalkarsa, İsrail devleti Siyonist tasarının öngördüğü biçimde bir Yahudi devleti olarak varlığını sürdüremeyecek, çünkü kendini ayakta tutan maddesel araçlara artık sahip olamayacaktır.

Yahudilerin bulundukları toplumlar tarafından özümsemesi dışında bu üç koşulun varlığına yönelik başlıca tehdit, Orta Doğu'da varılacak olan barıştır. Bu barış nereden gelebilir? Barış, A.B.D.'nin Orta Doğu'da emperyalist stratejisini değiştirme gereksinimini duyması ve bir Amerikan-Arap ve Avrupa-Arap ittifakını başlatmasıyla doğabilir.

İşte, 1973 Savaşından beri yaşanan tamamıyla budur. Emperyalistler, Orta Doğu barışı üzerine konuşmaktan sıkılmışlardır ve şimdi onu uygulamaya çalışmaktadırlar. Bu "*pax americana*"nın önündeki tek engel, Filistin direniş hareketidir. Emperyalistler, bu yüzden, Filistin direnimini ortadan kaldırma uğraşı içindedirler.

Bu gelişmelere bir açıklama getirmek üzere şu varsayımları önermek istiyoruz : Bir "uygarlaştırma" projesinin altında yatan her üretim ve birikim biçiminin, bu projeyi uygulayabileceği topraksal-örgütsel bir taban olmalıdır. Bu taban, üretici güçlerin gelişme derecesine göre dar ya da geniş olabilir. Ayrıca, bu örgütsel taban, toprak içinde bir iç birliği ve bir iş-bölümünü gerektirir. Bu taban, kapitalist üretim biçiminin tarihi içinde, önce kent (ticaret kapitalizmi), sonra ulus olmuştur. Bu ulus, üretici güçlerin büyümesi ve ve sermayenin odaklaşması gibi büyüyen ve gitgide tüm ülkeyi saran endüstri gelişmesinin eksenini oluşturmuştur. Ulusal kapitalizm, İkinci Cihan Savaşı'nın birkaç yıl öncesine kadar Batı Avrupa'nın uyguladığı geleneksel sömürgecilğe dayanan bir iç iş-bölümüyle birlikte gelişmiştir.

İkinci Dünya Savaşı, ulusal kapitalizmden çok-uluslu kapitalizme geçiş sürecini, aynı zamanda, uluslararası iş-bölümünde bir geçiş sürecini başlatmıştır. Başka bir deyişle, savaşın sona ermesinden sonra kapitalizmin topraksal temeli değişmeğe başlamıştır. Egemen ülkelerde bu değişiklik kendini, ulus kavramının ve ulus kavramını içeren siyasal kurumların aşama aşama reddedilmesiyle, bağımlı ülkelere ise, emperyalizmin biçiminde ortaya çıkan bir değişimle göstermiştir. Sömürgecilikten kurtuluş olanaklı kılan da bağımlı ülkelerdeki bu değişimdir.

İlk aşamada, bu sömürgecilikten kurtuluş bağımlı ülkelerde, kurtuluş akımlarının topraksal-örgütsel tabanı olarak ulus kavramının doğmasına yol açmıştır. Ama bu ulus kavramı içeriği bakımından egemen ülkelerde geçerli olan kavramdan farklıydı. Anwar Abdel Malik'in ortaya koyduğu gibi, bu kavram, bir "ulusçuluk"tan çok "ulusalcılık" niteliğindeydi. Başlangıçta bu ulusalcı tasarı Amerikan emperyalizmine iyi uyuyordu; çünkü herşeyden önce, Avrupa emperyalizmine karşıydı ve böylece güç dengesinin yeniden belirlenmesine yardım etmekteydi. Yeni ulusları karşı karşıya getiriyor, onları bölüyor ve sosyalizm aleyhine kapitalizmin etki alanının genişlemesine olanak veriyordu.

Bu ulusalcı tasarı Amerikan emperyalizmine artık uygun düşmemektedir. Bunun birinci nedeni, söz konusu ulusalcılığın temel olarak Amerikan emperyalizmine yönelmiş olması ve A.B.D.'nin bu akımı kendi askerî gücüyle çevrelemesinin çok pahalı bir duruma gelmesidir. Dolayısıyla, emperyalizme hizmet eden yerel askerî güçlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bağımlı ülkelerde askerî rejimlerin yaygınlaşan varlığı bu sürecin bir görüntüsüdür. Bu ulusalcı tasarının A.B.D.'ye yönelik olduğunu söylerken, elbette, Güney Doğu Asya'yı, bağlantısız ülkeleri, ham madde üreticisi ülkeler arasındaki ittifakları, yeni ekonomik düzen yararına gelişen hareketi ve benzerlerini kastediyorum. Sözü edilen olgunun ikinci nedeni, İkinci Cihan Savaşı'nın sonundan beri kapitalizmin yapısının uluslararası olma yönünde radikal biçimde değişmiş olmasıdır. Bu, en azından, şu üç anlama gelmektedir: Doğu-Batı yumuşaması, Avrupa ve Japonya'da Amerikan çok-uluslu kapitalizmine rakip kutupların gelişmesi ve pek çok bağımlı ülkede çok-uluslu kapitalizme bağlı bir burjuvazinin oluşması. Özellikle bu son gelişme, ulusalcı tasarının da de ötesinde bir eğilimin varlığını açıkça göstermektedir.

Bu çözümlemede, Amerikan emperyalizminin stratejisinde köklü bir değişikliğin oluşturduğunu görebiliyoruz. A.B.D. stratejisi, artık, Vietnam'da olduğu gibi, silâhlı kuvvetler aracılığıyla ulusalcı akımlarla savaşım anlamına gelmemektedir. Bu strateji, Amerikan çok-uluslu kapitalizmiyle, ona bağımlı ülkelerdeki burjuva sınıfları arasında, mümkün olduğu kadar ittifak yapılmasına dayanmaktadır. Bu yeni ittifaklar, bağımlı ülkeleri denetleyen (Lâtin Amerika tipinde) askerî rejimlerle korunmak zorundadır.

Böyle bir strateji, uluslar arasında ticaretin ve yatırımların işlerlik kazanmasını ve dolayısıyla, bir yandan ulusal resmî çevrelerin desteğini, öte yandan barışı -silâhlı çatışmanın varolmamasını- gerektirir. Devlet aygıtına sıkıca bağlı olan bu çok-uluslu burjuvazi gruplarının pek çok Orta-Doğu ülkesinde gitgide ortaya çıktığı bence aşikârdır. Bunlar, diğer ülkelerde bir tekno-bürokrasi devleti biçimini alırken, İsrail ve Mısır'da daha çok özel burjuvazi niteliğine bürünmektedir. Orta Doğu barışının, bu çok-uluslu plâna yaygınlık kazandırması gerekir ve bu barış, bölge ülkelerindeki ulusalcı ya da ulusçu tasarıların zayıflamasıyla gerçekleştirilebilir. Gariptir ki, çok-uluslu tasarının, Orta Doğu'daki yeni Amerikan stratejisinin karşısına çıkan sorunlar, geleneksel sömürgeci Siyonizm, Filistin direnişi ve Suriye İsrail ilişkileri sorunlarıdır.

Bu barışı gerçekleştirmek üzere, Amerikan emperyalizmi, ittifakları özendirmek amacıyla bölgedeki Arap devletleri içinde siyasal değişikliğe yol açmak; İsrail'i, topraksal yayılmaya yönelik Siyonist tasanda koşulsuz olarak desteklemekten vazgeçmek; Filistin direnişini • zayıflatmak ve Golan Tepeleri sorununu çözmek zorundadır.

Tarihin garip işlerini bir kez daha görüyoruz: İsrail'in doğuşuna yol açan gelişmelerin aynıları bugün onu yolundan alıkoyacaklardır.

SIYONİST YERLEŞME SÖMÜRGEÇİLİĞİ- NİN BELİRGİN ÖZELLİKLERİ

ABDÜLVEHAB M. EL-MESSİRÎ

Filistin'deki Siyonist toprak parçası Batılı devletlerin bazı ekonomik ve nüfus sorunlarını çözmek ve askerî harekât için bir üs görevi yüklenmek amacıyla destekledikleri yerleşmeci sömürgeciliktir. Bütün bilinen yerleşmeci sömürge toprakları genelde uzak bir coğrafya bölgesinde olmasına karşın, destekleyen devletle güçlü bağlantılarını koruyan yabancı bir halkın oturduğu ayrı birimler durumundadır. Belki de bu yüzden, hemen hemen hepsi, sömürgecilik merkezi ile bağları kolay kurmak ve malzeme yollarını güvende tutmak için, kıyı bölgelerinde oluşurlar. Yerleşmeci sömürge toprakları, Afrika ve Asya'ya açılan kapı olarak İsrail kuzeyde ve Güney Afrika da güney ucunda olmak üzere, Afrika'yı çepeçevre sararlar. Cezayir, Angola ve ve Mozambik'teki yerleşmeler de yuvarlağı tamamlar.

İsrail'in öteki sömürgeci girişimlerle ortak birtakım yanları vardır. Tarihsel kökeni ve özel durumu birleşerek, ona hep birlikte bakıldığında, özel bir sömürge, tipi oluşturan dört belirgin özellik vermiştir.

Bu özelliklerin ilki ve en önemlisi olarak, Siyonist yerleşmeci sömürgecilği teori ve uygulamada, *nüfus transferi* ilkesine dayanırılmıştır. Düşünce olarak Avrupa'da doğmuş olmasına karşın, Siyonist toprak parçası genel olarak Avrupa'daki nüfus fazlası için bir çıkış noktası olmayacak, yalnız Yahudi yerleşme yeri diye kullanılacaktı. Siyonist yerleşmecilerde toprağa oturup onun doğal ve insan kaynaklarını sömürmek için değil, buralara "yeniden sahip çıkmak", ama bu toprakları yerli halk *olmaksızın* ele geçirmek amacıyla geldiler. Oysa, yerleşmeci sömürgeciliğin birçok biçimlerinde bir toprak işgal edilir, oraya yabancı bir halk yerleşir ve yerlileri sömürmeğe başlar. Öte yandan, Siyonist yerleşmeci sömürgecilikte (Siyonizm'in özelliği herhalde buradan geliyor) toprak alınır, yabancı insanlar yerleşir ve yerli halk da "transfer" edilir.

Ola ki, Siyonizm, bu yönden yerleşmeci sömürgeciliğin en "saf" biçimini temsil eder. Transfer siyaseti yerleşen toplumun iç istikrarını garanti etmeğe yardımcı olmaktadır; aynı zamanda, yerinden edilen toplumun ekonomik ve kültürel yapılarını da baştan sona bozar. Ben-Gurion de Gaulle'e, Cezayir sorununun bir çözümü olarak, Fransızların kıyı bölgesini boşaltmalarını, sonra oraya kendi adamlarını yerleştirmelerini ve bu toprak parçasını da bağımsız bir devlet olarak ilân etmelerini önerdiğinde, bu yerleşmeci sömürgecilik tipini ileri sürmüş oluyordu.

Siyonist yerleşmeci sömürgeciliğin bu özelliği Siyonist olmayanlarca her zaman anlaşılmamıştır. Kari Kautsky *Yahudiler Bir Irk mıdır?* adlı klâsik yapıtında buna dokunuyor. Yazar, Filistin'deki Yahudi sömürgeciliğinin "orada kalmak ve yerlileri kendilerine bağımlı kılmanın dışında onların topunu birden dışarı çıkarmak" niyetlerini açığa vurduğundan, yerleşen Yahudilerin Arap bağımsızlık savaşımı sırasında büyük acı çekeceklerini belirtmişti.¹ Bugün, sosyalist eğilimli *Matzpen* İsrail'de Siyonist sömürgeciliğin bu yönünü saptayıp hem Filistinliler, hem de İsraililer için tam sonuçlarını belirten az sayıda gruptan biridir.

Siyonist yerleşmeci sömürgeciliğin ikinci belirgin özelliği destekleyicilerinden, aynı zamanda, *hem bağımsız, hem de onlara bağımlı* olmasıdır. Tüm yerleşmeci devletler, gelişmelerinin şu ya da bu aşamasında, bir destekçiye gereksinim duyarlar. Bağımlılığın derecesi, süresi ve biçimini bir sürü tarihsel ve siyasal koşul belirler. Angola ve Cezayir gibi nüfus transferi temeline oturmamış olan toprak parçaları, güçlü bağlarını koruduğu ve ondan kendi için bir kimlik duygusu yarattığı anayurda bütünüyle açıktır. Anayurdun dediği bir çeşit yasadır, çünkü bu toprak parçası onun neredeyse organik bir bölüntüsüdür. Bir çıkar çatışması belirir ve bu toprak pahalıya patlar ya da zorluklar çıkarırsa, ortadan kaldırılır. Eski yerleşenler de anayurtlarına dönerler ve anlaşmazlık böylece anayurt yararına çözümlenmiş olur.

Nüfus transferi temeline bağlı toprak parçaları ise, destekleyici devletten yavaş yavaş daha fazla özerklik ve bağımsızlık kazanma eğilimindedirler. Yerleşenler yönetimi ergeç kendi ellerine alır ve büyük ölçüde kendi içine kapalı bir devlet kurarlar; bunun bir örneği Güney Afrika'dır.

¹Karl Kautsky, *Are the Jews a Race?* New York, 1926, s. 212.

Siyonistlerin kendi devletlerinin bağımsız olmasını istediklerine kuşku yoktur. Cecil Rhodes Weizmann'a "Fransız denetimi"ne ilişkin itirazlarını sorduğunda, Siyonist önder Fransızların, İngilizlerin aksine, "herzaman halkın işine karıştıklarını ve onlara *Véspnit français* (Fransız ruhu) denen şeyi kabul ettirmeğe" çalıştıklarını söylemişti.² Ancak, olaylar gösterdi ki, Siyonist toprak parçası bu tiplerin hiçbirine benzemedi. Hem belirli ölçüde bağımlı kaldı, hem de bir miktar bağımsızlıktan yararlandı. Bu gerçek, Siyonizm'e özgü birtakım öğelere bağlanabilir.

Siyonist yerleşmeciler sadakat borçlu oldukları ve bunun karşılığında, sömürge dönemi sona erdiğinde, korumasına sığınacakları tek bir Avrupa ülkesinden gelmediler. Öteki Avrupalı yerleşmeci sömürgecilerin aksine, Siyonistlerin bir "anayurd"u yoktu; onun yerine yalnızca belirli bir noktaya kadar gitmeğe hazır ama her zaman bir "üvey-ana"ları vardı. Üvey-ana üvey-çocuğu, o üvey-çocuk kendini ne denli kullandıysa o kadar kullandı. Destekleyicilerle Siyonistler arasındaki ilişki bir çıkar sorunu olduğundan ve derin ya da organik bağların bir ürünü olarak ortaya çıkmadığından, Siyonist toprak peşpeşe birçok destekleyicinin korumasına kavuştu. Bunun sonucu olarak, Siyonist önderlik, Orta Doğu'da imparatorluk gücünün gerçek ya da hayalden merkezini arama çabasında, Osmanlı İmparatorluğundan Fransa'ya ve nihayet İngiltere'ye baş vurarak dikkatini bir ağırlık noktasından ötekine çevirdi, durdu. Son zamanlarda, A.B.D.'nin dünya önderliğini elinde tuttuğu düşünülerek, uluslararası düzeyde siyasal eylem o yöne dönmüştür.

Siyonist devletin bu anlamda çift yöne çekilebilir niteliği iki gücün sonucudur. Göreli bir bağımsızlık nüfus transferi ve destekleyici devlet için önemli birtakım hizmetleri yerine getirme yoluyla elde edildi. Yalnız, toprağı elinden alınan ve yabancılaştıran Filistinlilerin düşmanlığı ve direnci baş gösterince, kendini koruma duyguları destekleyen devlete dayanma isteğini arttırdı.

Jabotinsky Filistin'in, bir Yahudi devleti olarak, "her yandan Arap ülkeleriyle çevrili oldukça, Arap ve Müslüman olmayan herhangi bir güçlü imparatorluğa her zaman dayanmak isteyeceğine" inanıyordu. Bu yalnızlığı İngiltere ile Yahudi (ama yalnız Yahudi) bir Filistin'in arasında sürekli bir ittifakın neredeyse Tanrısal bir

²Chaim Vveizmann, *Trial and Error: the Autobiography of Chaim IVeizmann*, New York, 1949, s. 191.

temeli"³ gibi görüyordu. Jabotinsky müzmin bir deneyci olduğu için, güvenliği açısından birtakım isteklere açık duruma getirecek bir zamanın gelebileceğini düşünemedi.

Destekleyici devlete yaklaşma ve ondan uzaklaşma, bağımsızlık ve bağımlılık, ittifak ve çatışma gibi karmaşık ve sonsuz ritim Batı ile Siyonistlerin ilişkilerini başından beri nitelendiriyordu. Her iki taraf da ötekini "kullanmağa" çalıştı ve "ortak çıkarlar" denilen şeyi kendine göre tanımladı. İngiltere ile Filistin toprağı arasındaki ilişkiler buna iyi bir örnektir.

- Filistin'e Yahudi yerleşmesi temasını ilk ele alanlar İngiliz sömürgecileri oldu. Balfour Bildirisi ve sonra da Manda yönetimi Siyonistlerin Orta Doğu'da bir basamak elde etmelerine olanak verdi. İngilizlerin korunması sayesinde, Filistin'in kapıları Yahudi göçüne ardına kadar açıldı. Yerleşenlerin, Yahudi nüfusunun büyümesi ve toprak üstündeki egemenliklerinin kurulması için, Manda hükümetinin tam işbirliğine gereksinimleri vardı.⁴ 1930'larda Filistin'de Arap direnci daha büyüyünce, Siyonistleri koruyanlar İngilizler oldu. Ben-Gurion İngilizlerin kanat geren bu tavrını "Balfour Bildirisi'nden bu yana en büyük siyasal başarı" sözleriyle belirledi.⁵ *Ha'aret*'ın Filistin'deki askerî denge üzerine yazan askerî muhabiri Siyonistlerin 1936 Filistin başkaldırmasından sonraki güçlerini "Filistin'deki İngiliz Hükümeti ve ordusundan aldıkları güçlü desteğe" bağlamıştı.⁶ Sonunda 1948-1949'da Siyonist zaferine yol açan da onlar yararına olan bu askerî dengeydi.

Ancak, İngilizlerle Siyonist sömürgeciler arasındaki ilişkiler yeni öğelerin baskısıyla kötüleşmeğe başladı. Bunların arasında "dost" Arap hükümetlerinden olduğu kadar artan Filistin direncinden de İngilizler üstünde oluşan siyasal baskı da vardı. Başka bir neden Alman ajanlarının Yahudi göçmenler arasına karışabileceklerine dair İngiliz korkusuydu. Sonra da doğrulanan o zamanki inanca göre, Naziler Siyonist hedeflerini ve yasa-dışı göçü (*Aliyah B*) destekliyor

³Ben Herman, "Zionism and the Lion," *Zionism, Israel and the Arabs*, Hal Draper, der., Berkeley, 1967, s. 31, 27.

⁴Michael Bar-Zohar, *Ben Gurion: the Armed Prophet*, Englewood Cliffs, N.J., 1968, s. 3g.

⁵*Ibid.*, s. 56.

⁶Alıntı: Eli Lobel, "Palestine and the Jews," *The Arab World and Israel*, Ahmed El-Kodacy ve Eli Lobel, der., New York, 1970, s. 68.

ve bu yolu Orta Doğu'da İngilizler için birtakım sorunlar yaratma amacıyla kullanmağa karar vermiş bulunuyorlardı.

Bu yeni öğelerin ışığında, destekleyici devlet Filistin'de sömürgeci yerleşme hakkında Siyonist yerleşmecilerle uyuşmayan bir görüş geliştirdi. Böylece, İngiliz Hükümeti Araplara daha yaklaşan bir dizi Beyaz Kitaplar yayınladı ve kurallar kabul etti. İngilizlerin çoktandır üstünde durmadıkları, Filistin'in göçmen kabul edebilme sınırlarına ilişkin temel kavramlar Yahudi göçünü azaltmak için ortaya atıldı. Destekleyen devlete sömürge toprağı arasında, bazan Kral Davut Otelinin bombalanması gibi aşırı biçimleri de içeren düşmanlıklar başladı.

Ne var ki, çatışma denetlenebilir sınırlar çerçevesinde kalıyordu. Jabotinsky'nin İngiliz İmparatorluğu hakkındaki sözleri daha sonra Siyonizm'i Yahudi halkının "ulusal kurtuluş akımı" olarak tanımlayan Siyonist "belâgatı"na göre kuşkusuz daha gerçekçidir. Jabotinsky Leopold Amery'ye 1935'de yazdığı mektupta, İngilizlere karşı olduğuna dair dedikodunun gerçek olmadığını anlatmağa çalışarak, İngiltere'yi eleştirmiş olmasına karşın, "Balfour Bildirisi'ne değer verildikçe, İngiltere haklı ya da haksız olsun," ona bağlı ve müteşekkir kalacağını söylüyordu.⁷

Biyografisini yazan Bar-Zohar'ın da belirttiğı gibi, Ben-Gurion da, İngilizlerle ilişkilerin gerginleştığı bir zamanda bile, "Filistin'de bir Yahudi devletinin İngiliz çıkarlarını koruyacağını"⁸ söylemeğe hazırdı. İngilizler, hâlâ, uzun-dönemli çıkarlarına daha fazla önem verir görünüyorlardı.

Sözkonusu toprak parçası 1948'de bir devlet olunca, İngiltere ile ilişkiler normalleşti ve 1950 İngiliz-Fransız-A.B.D. Üçlü Bildirisi bu toprağın güvenliğini garanti etti. Mısır'ın İngiliz-Fransız İsrail işgaline uğraması gibi, eski destekleyici devletle işbirliği 1956'da yeni aşamalara vardı. Filistin direnciyle Arap baskısının artması ve destekleyici devletin ilgisini bekleyen, genişleyerek yeryüzüne yayılmış çıkarları karşısında, Siyonist toprak parçası sömürgeci devletin tam desteğıyle daha önce sahiplendiğı "hak"ların bir kısmından gene vazgeçmek ve zorla ele geçirdiğı toprakları boşaltmak zorunda kalıyordu. Bugüne kadar, İsraililerin karşılaştığı ana sorun bu olmuştur. Yaşamlarını sürdürmek için A.B.D.'ye dayanma zorunlulu-

⁷Joseph B. Schechtman, *Fighter and Prophet: the Vladimir Jabotinsky Story-the Last Tears*, New York, 1961, s. 297.

⁸Bar-Zohar, s. 89.

ğunu duymuşlar, ancak bu destek onları yeryüzüne dağılmış birçok çıkarları olan bir süper-gücün baskısına da açık duruma getirmiştir.

Durumu tamamlayan başka bir öge "menfa"daki Yahudilerdir ki, onlar da, Siyonist devlet gibi, hem görelî olarak özerk; hem de daha büyük bir yapıya bağımlıdırlar. Amerikan Yahudileri İsrail'e malî ve siyasal yönden inançla destek olmaktadır; ancak böyle bir destek, garanti veren Amerikan tarafı ile Siyonist toprak arasında temel çıkar birliği olduğu sürece sürebilir. Dışardaki Siyonistler ikili bir görev yapıyorlar. Filistin'deki toprak parçası yararına A.B.D'nde bir baskı grubu gibi çalışarak, israil için kendine benzeyen öteki devletlere göre çok daha fazla hareket serbestisi ve bağımsızlık elde etmektedir. Fakat (israil'in durumundaki çelişî şuradan doğuyor ki) A.B.D. İsrail'in Amerikan dünya çıkarlarıyla uyum sağlayabilmek için siyasetini değiştirmesi gerektiğine karar verirse, dışardaki Yahudiler Filistin'deki toprak parçası üstüne baskı yapmak zorunda kalıyorlar.

Siyonizm'in tarihi yalnız Siyonizm ile yabancı ülkelerdeki Yahudiler arasında değil, sömürgeci Siyonizm ile parasal ve diplomatik "menfa" Siyonizm'i arasında da bir gerginlik tarihidir. Bu gerginlikler Brandeis-Weizmann ve Goldmann-Ben-Gurion arasındaki çatışmalarda açıkça ortaya dökülmüştür. Bugün, bu türlü gerginlikler, bazı "menfa"daki Siyonistler sömürgeci Siyonizm'in ilhakçı ve yayılmacı siyasetlerine (sanki bu denli siyaset Siyonist tasarının organik parçaları ve mantıksal sonuçları değilmiş de birtakım sapmalarmış gibi) karşı koyduğunda açığa çıkmaktadır.

Siyonist yerleşmeci sömürgeciliği öteki türlerden ayıran üçüncü özellik onun *ilhakçı ve yayılmacı doğandır*, israil "Ehl-i Kitap" olan Yahudi halkının devletidir. Bu dinsel kavramdan yalnız nüfus transferi değil, bütün Yahudileri içine alacak bir genişleme düşüncesi de doğuyor. Alman doğumlu Siyonist yazar ve istatistikçi ve Berlin'de çıkan haftalık *Volk und Land* dergisi yazı işleri müdürü ve kurucusu David Trietsch Birinci Siyonist Kongreden hemen sonra Herzl'e "geç olmadan 'Büyük Filistin' tasarısını ele almasını" söylemiş ve şunu eklemişti: "On milyon Yahudi 25,000 kilometre karelik toprağa sığmaz."⁹ Herzl'in Hristiyan ortağı William Hechler de ona 26 Nisan 1896'da Yahudi devleti için kabul edilip yaygınlaştırılacak bir slogan olarak "Davud ve Salamon'un Filistin'i" sözlerini salık vermişti.¹⁰ Anlaşılan Siyonist önder etki altında kalmış olmalı ki, iki yıl

⁹Alıntı: Moshe Menuhin, *Jewish Critics of Zionism*, Detroit, 1976, s. 11.

¹⁰Raphael Patai, der., *The Complete Diaries of Theodor Herzl*, New York, 1960, s. 342.

sonra, Yahudi devletinin topraklarını belirsiz dinsel-tarihsel sözcüklerden çok dinsel-coğrafi çerçeveye tanımladı: "Mısır'daki Nehirden Fırat'a Kadar."¹¹ Bu slogan Haham Fischmann, Yahudi ajansı üyesi olarak, Birleşmiş Milletler Filistin Özel Komitesi önünde 9 Temmuz 1947'de açıklamada bulunulken yankılandı. O konuşmada dedi ki: "Vaad Edilen Toprak Mısır'daki Nehirden Fırat'a kadar uzanır; Suriye ve Lübnan'dan parçalar içerir." Ama kişinin Nil-Fırat formülünü çok ciddiye alması gerekmez. Önemli olan bunun kapısı açık bir dinamizm, yayılmaya yönelik yerleşmeci bir sömürgecilik olduğudur. Herzl'in güncesine bakılırsa, devletin sınırları Yahudi nüfusu büyüdükçe genişleyecektir: "Ne kadar fazla göçmen gelirse, o kadar çok toprak alınacaktır."¹²

12 Şubat 1952'de, Moşe Dayan açıkça bir israil imparatorluğu kurmaktan söz etti.¹³ Eski Savunma Bakanı yayılmayı sürekli bir oluş olarak görüyor. Anayurdu kurma süreci, yani "yerleşme, yayılma ve sınırları daha da genişletmek için daha Yahudiler getirtme, yerleşmeler ve sömürge alanları kurma" yüz yıl önce başlamış! 1968 Yazında, bir grup Yahudi kökenli Amerikan öğrencisine hitap ederken şöyle demişti: "Hiçbir Yahudi bu sürecin sona erdiğini söylemesin. Hiçbir Yahudi yolun sonuna geldiğimizi ağzına almasın." Bu sözlerin Golan Tepelerinde sarfedilmiş olması da ayrı bir önem taşır."¹⁴

"Daha Büyük israil" akımıyla ilişkisi olan israil yazar Eliezer Livneh 21 Kasım 1973 tarihli *Ha'aretz*'de 242 sayılı Güvenlik Kurulu kararına Siyonizm'in "gücünün tam zirvesindeyken" boğulacağı sonucunu doğurması düşüncesiyle karşı koymuştu. Diyordu ki: "1967'deki gibi zaferler Sovyetler Birliği'nden göç etme örneği duygular oluştururken, kurtarılmış (aslında, işgal edilmiş) bölgelerden gerilemek bir Siyonist bunalımı yaratır". Ona kalırsa, "israil toplumuna bir amaç ve hedef kazandıran" bu kurtarma (işgal) çabasıdır ve onsuz göçmenlerin gelişi durabilir.¹⁵ israil'in bir anayasa yayınlamayı istememesinin nedenlerinden biri bu yayılma

¹¹*Ibid.*, s. 711.

¹²*Ibid.*, s. 701-702.

¹³Alıntı: Sami Hadavvi, *Palestine in the United Nations*, New York, 1964, s. 36.

¹⁴*Ma'ariv*, 7 Temmuz 1968. Alıntı: Moshe Machover, "Reply to Sol Stern," *ISRAC*, London, Ocak 1973, s. 30.

¹⁵Alıntı: Noam Chomsky, *Peace in the Middle East? Reflections on Justice and Nationhood*, New York, 1974, s. 182.

seçeneğini açık bırakmaktır. Resmî bir aıayasa metninde, sömürgeci yerleşmeci devletin sınırlarının belli olması gerekir.¹⁶

İsrail'in yalnızca "menfa"daki Yahudilerden ötürü ya da dinsel-ulusal-topraksal birtakım hedeflerin gereği olarak genişlediği düşünülmesin, çünkü İsrail yayılmacılığının Sina'daki petrol alanları ve ilerde yerleşip geliştirilecek yerler gibi somut ekonomik ve kârlı yanları da vardır. Ancak, bu yönler yalnız öteki yerleşmeci toprakların değil, bütün sömürge girişimlerinin ortak özellikleridir.

Siyonist toprağın dördüncü belirgin özelliği, nüfus transferi bir yana, *ırksal ve kültürel heterojenliğidir*. Bu gerçek te gösteriyor ki, Yahudiler değil tek bir ırksal grup, tek bir etnik grup bile oluşturmamaktadırlar. Avrupalı Eşkenazi Yahudiler kültürel yönden çok farklılıklar gösterirler; Ruslar, Polonyalılar, Almanlar, Fransızlar ve hattâ her iki Amerikan kıtasından Amerikalılar bunların içinde sayılır. Bunların herbirinin, bazan (bir yanda Almanları, öte yanda İbranileri destekleyenlerin çatışmaları gibi) açığa çıkan anlaşmazlıkları olan, kendine özgü bir kültür geleneği ve çoğu kez kendi dili vardır.

Filistin'e Avrupa nüfusunun gelmesi, Arap ülkelerindekiler de dahil olmak üzere, Asya ve Afrika'dan "Doğulu Yahudilei" denenlerin de göç etmesine neden oldu. Bu süreç İsrail toplumunda kültürel olduğu kadar ırksal yönden de daha büyük farklılıkların doğmasına yol açtı.- İsrail'de açıkça ikinci sınıf yurttaş durumunda olan Doğulu Yahudilerin nüfusa oranı yüzde 60'tır.

Siyonist devletin bu özelliğini başka bir yerde görmek olanaksızdır, çünkü Doğulu Sefardik Yahudiler sömürgeciliğin kurbarı olanların arasından gelmektedirler. Böylece, İsrail'i, analitik ve siyasal açıdan, Güney Afrika gibi yerleşmeci bir sömürü toprağı ve Katan-ga'yı da Biafra gibi ayrılıkçı bir devlet olarak görmek yararlı olabilir.

Siyonist toprak bu yönüyle iç istikrar açısından bir zaaf oluşturunuyorsa da, İsrail toplumunun geleceği açısından olumlu bir not olabilir. Bütün öteki özellikler çatışmanın çözüm seçeneğini sınırlarken, kültürel ve ırksal farklılaşma İsrail'in Orta Doğu ile bütünleşmesi için bir umut yaratmaktadır. Dışardan getirilen nüfus bütünü yabancı sayılmaz, çünkü onun büyük bir kısmının Filistinli Araplar ve komşularıyla ortak ekonomik ve siyasal çıkarları vardır.

¹⁶Emmanuel Rackman, *Israel's Emerging Constitution: 1948-1951*, New York, 1955, s. 148.

EMPERYALİZMİN HİZMETİNDE İSRAİL'İN ROLÜ

TÜRKKAYA ATAÖV

Modern Siyonizm emperyalist ülkelerin tekелci çevreleriyle ittifak yapmış olan varlıklı Yahudi burjuvazisinin ideolojisi, uyguladığı politika ve bir örgütler sistemidir. Emperyalist ülkelerin yönetici çevreleriyle israil militaristleri arasında yüksek derecede bir işbirliği vardır. Siyonizm belirli çıkarlara hizmet eden gerici bir sistem olarak, aynı zamanda, sınıfsal bir oluşumdur.

On-dokuzuncu Yüzyılda ortaya çıkmasından buyana, Siyonizm'in ideolojisi ve örgütlenmesi konusunda, israil'in doğuşunda olduğu gibi, birçok şey yazılmıştır.¹ israil ancak birkaç yıldanberi var olmasına karşın, çağdaş Batılı yazarlar başta olmak üzere, hakkında pek çok yayın vardır. Ne var ki, bazan zengin Siyonist örgütlerce desteklenen ve genelde yan tutan yaklaşımları oluşturduklarından, bu çalışmaların birçoğunun pek az bilimsel değeri vardır. Böylece, Ferdynand Zveig'in gözlemlediği gibi,² ağırlığını o topraklarda doğmuş bir israilinin duymasını istedikleri birçok efsanenin yaratılmasına yardımcı olurlar. "Kutsal Kitap", "Kutsal Toprak", "Kurtarma", "israil'in Sürekliliği", "Dönüş", "ifa", "Sürgün", "israil'in Özel Yaratıcılığı", "Yahudiliğin Somutluğu Olarak israil", "Kurucu Babalar", "Yahudi Sorununun Çözümü", "israil'in Merkez Olması" ve "Daha Doyurucu Yahudi Yaşamı" gibi söylencelerin, hepsi "israil'in biricikliği ve mucizeviliği" inancında özetlenebilir. Bu söylencelerin amacı, Kibbutz ve Histadrut üstüne kurulu "demokratik bir toplum" ve "sosyalist bir devlet" izlenimi yaratarak, Batı dünyasını harekete geçirmek ve gerçeği Afrika ve Asya halklarından gizlemektir.

¹Bu konuda Uri Avnery, W.T. Mallison, J.W. Parker, Harry L. Shapiro, Barbara W. Tuchman, R. de Vaux, H. M. Orlinsky, T. Draper, I. Cohen, Marvin Loventhal, J.J. Petuchovsky, Nahum Sokolov, A.M. Lilienthal, Galina Nikiüna, Yuri Ivanov, Sir G.A. Smith, Filistin Kurtuluş Örgütü Araştırma Merkezi ve çeşitli Arap üniversitelerinin akademik çalışmalarına bakılabilir. Ayrıca: Türkaya Ataöv, "Filistin Sorununun Ardındaki Gerçek: İsrail'in Kuruluşuna Kadar," *A.Ü.Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Ankara C. XXV, No. a, s. 29-69,

²*Ismel: the Suord and Harp*, London, 1969.

Ancak, israil'in devlet sistemi ile iç ve dış siyaseti, Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere, önde gelen emperyalist devletlerle bir ittifakı açığa vurmaktadır. Bu yüzden, bu araştırma, bu devletin emperyalizmin hizmetindeki bugünkü rolünü değerlendirebilmek için resmî sistemi, toplumsal sınıfları ve siyasî partileri de dahil olmak üzere, israil toplumunun yapısını, bugünkü İsrail önderliği ile dünya tekелci çevreleri arasındaki ilişkileri ve israil'in yayılmacı dış politikasını incelemeğe çalışacaktır.

İsrail'in Devlet Sistemi:

Araştırmanın bu bölümü yazılı olmayan Anayasanın özelliklerini ya da israil toplumunu yöneten yasaları inceleme amacını gütmüyor. Burada yalnızca bu devletin nitelikleri ile emperyalizmin hizmetinde oynadığı rol arasındaki bağlar gösterilmeğe çalışılacaktır.³

israil iktidarın varlıklı burjuvazinin elinde olduğu ve Siyonist ideolojisinin yaşamın her yönünü etkisi altında tuttuğu bir devlettir. Devlet bürokrasisi ve siyasî partilerin çoğu onun kesin etkisindedir. Resmî görüş israil'in, kişiler arasında bir karşıtlık bulunmayan, homojen bir Yahudi devleti olduğudur. Ancak, hükümetin çıkarı yerli ve yabancı sermaye ile çok yakından bağlantılı olup, bu durumun iç ve dış politika üstünde kuşkusuz etkisi vardır. Gerçek şu ki, israil toplumu hızla kutuplaşmaya doğru yol alıyor.

Siyasal partiler yelpazesi bu toplumsal kutuplaşmayı yansıtmaktadır. Mapai, Mapam ve Ahdut Ha'avoda kendilerine "işçi" partisi diyorlar. Liberal Parti, Bağımsız işçi Partisi ve faşist Herut orta sınıf kuruluşlarıdır. Hepsi Siyonist ideolojiyi benimsemiştir. Bu Siyonist partiler siyasal yaşamı etkiler ve ekonomik örgütlenmeyi denetimleri altında tutarlar. Amerikan sermayesi başta olmak üzere, yabancı sermayeyi çekme gereksinimi üstünde hepsinin anlaşmış olması konumuz bakımından önemlidir. Programları hayret edilecek derecede birbirine benzer. Dış politikada, A.B.D. ile ilişkiler Arap komşuları aleyhine genişlemeye kadar tüm önemli konularda düşünce farklılaşması yoktur, israil'deki Siyonist siyasî partiler dünya Siyonist akımının tamamlayıcı öğeleridir. Malî yardım başta olmak üzere, geniş destek sağladıkları yabancı ülkelerdeki Yahudi çevreleriyle sürekli temasları vardır. Bu türlü israil partileri emperyalizmle iş-

³Joseph Badi, *Fundamental Lavus of the State of Israel*, New York, 1961; O. Kraines, *Government and Politics in Israel*, London, Ailen ve Unwin., 1961.

birliği halinde olan dıştaki Siyonist çevrelerle temasta ana eyi oluştururlar.

Bu partilerin bazıları sol ya da sosyal-demokrat olma iddiasındadır.⁴ örneğin, birtakım Batılı yazarlarca sosyalist bir parti olarak tanımlanan Mapai (ya da *Mijleget Poalei Erets Israel*, yani İsrail İşçi Partisi) sermayeden ve emperyalizmden yanadır ve çalışanların çıkarlarıyla çatışan bir siyaset izler. Mapai ileri gelenleri sağ-kanat orta sınıf partileriyle ittifak içinde eylem yapmışlar ve saldırgan dış politikayı desteklemişlerdir. Mapai 1956 ve 1967 yıllarında Arab ülkelerine yapılan saldırıdan doğrudan doğruya sorumludur.

Aynı biçimde, Mapam ve Ahdut Ha'avoda, Mapai öncülüğündeki koalisyon hkmetlerine katılmışlardır. Emperyalizmden ve genişlemeden yana bir siyasete sol-kanat perdesi çekme görevi yapmışlardır. Mapam, koalisyon hükümetinin ortağı olarak, Haziran 1967 saldırısına katılmıştır. Ahdut Ha'avoda'nın "aktif savunma" kavramı onu genişleme ve emperyalizmle işbirliği programında İsrail önderliğiyle aynı kefeye koymuştur.

En büyük burjuva partisi, belki de, Genel Siyonist ve İlerici Partilerin birleşmesiyle 1961'de kurulan Liberal Partidir. 1907'de Chaim Weizmann'ın kurduğu Genel Siyonist Partisi büyük sermayeyi temsil eder ve özel işletmeler üstünde hükümet denetimine karşıdır. Yabancı sermayeyi destekler ve 1965 ile 1967 saldırılarında faşist Herut'la ittifak yapmıştır. Büyük iş adamları, endüstri erbabı ve toprak sahipleriyle her zaman yakın ilişkileri olmuştur. Yerel burjuvaziye sınırsız haklar yarıyan ve İsrail'in daha da askerleştirilmesini isteyen Liberal Parti, daha sonra, Herut ile aynı görüşü paylaşarak, "Daha Büyük İsrail" yaratılmasını istemiştir. Herut ise, Irgun ve Stern (terörist) gruplarını da içinde bulunduran aşırı, faşizmden yana bir örgüttür. Büyük endüstri ve malî çevrelerden destek alır. Araplara karşı "nleyici savaş"tan yana olmuştur. İsrail Komnrist Partisi de, Marksist bir çizgi izler.

Bir milyondan fazla üyeli Histadrut ya da İsrail Genel İşçi Federasyonu en büyük kamusal örgüt ve devlet içinde en önemli ekonomik birimdir. İşçilere açık olan Histadrut sendikacılık, sosyal güvenlik ve eğitim-kültür eylemleriyle ilgilidir. yeleri içinde kolektif çiftlikler, kooperatifler ve özel köylerde çalışanlar da vardır. "Si-

⁴ Alfred Sherman, "Israeli Socialism and the Multi-Party System," *The London*, C. XVII, x\o5 (May 1961), s. 318 ve d.

yonizm'in ulusal bir aracı" olarak 1920'de kurulmuş olan bu örgüt onun siyasetini de kararlaştıran Mapai'ın etkisindedir. Histadrut ta 1956 ve 1967 saldırılarını desteklemiştir.

Bazı Batılı kaynaklarca yapılan yayınlara bakılacak olursa, kırsal İsrail'de başka türlü bir toplum düzeni olduğu akla gelebilir, insan kırk bölgelelerin baştan başa *kibbutz'larla*.⁵ bezenmiş olduklarını da düşünebilir. Ancak, gerçek şu ki, *kibbutz'lar* Yahudi nüfusunun her zaman çok küçük bir yüzdesini (yüzde 6 kadar) oluşturmuş olup, bugün yüzde 3'e inmiş olan bu oran gitgide düşmektedir. İkinci olarak, *kibbutz*la.rm* işlenen topraktaki payı da gün geçtikçe azalıyor. *Kibbutz* akımı moral itme gücünü kaybetmiş olup *kibbutz* işçisi artık İsrail ideali olmaktan çok uzaktır. Siyonist ideologlar bu komünal çiftliklerdeki ortaklık ögesini "İsrail sosyalizmi" dedikleri şeyin propagandasını yapmak için kullanıyorlar. İsrail *kibbutz'nn* bazı gelişmekte olan ülkeler, özellikle Afrika için uygun olduğunu söylemektedir. Filistin'de ilk *kibbutz* 1909 gibi erken bir tarihte kurulmuştur. O zamanlar, en etkin tarım biçimi buydu. Fakat bir askerî yerleşme niteliklerini de kazanarak, toprağın asıl sahiplerinden yasadışı alınmasında bir rolü oldu. Bundan başka, İsrail'de kapitalizmin genel olarak gelişmesine de kendilerini uydurdular. Eşitsizliğin yönetici "aristokratlar"la sokaktaki kişi, konut ve eğitim gibi konularda görüldüğü bu ülkede gittikçe artan bir toplumsal tabakalaşma vardır.⁶ Daha önemli olarak, asıl, *kibbutz* yerleşmelerinde üretim araçları gerçekte kolektif tarımcılara değil, bankacılara ve kredi açanlara ait olduğundan, *kibbutz* bir "sosyalizm adası" değildir. İsrail devleti ve ekonomisinin çerçevesi içinde, *kibbutz'da*. bile toplu sömürüye açıktır. *Kibbutz* akımındaki dört ulusal örgüt te⁷ Dünya Siyonist Örgütüyle ve çeşitli Siyonist siyasî partileriyle bağlantılıdır.

israil'in Batı ile İttifakı ve Saldırgan Dış Politikası:

Bir önceki bölümde İsrail devletinde iktidarın nerede olduğunu ve dünyadaki hangi merkezlerin onunla ittifak içinde bulunduğunu

⁵Raul Teitelbaum, *The Kibbutz in Contemporary Israeli Reality*, Telaviv, 1954; E. Kanovsky, *The Economy of the Israeli Kibbutz*, Harvard, 1966. Bir Sovyet araştırması: *JVarodi Azji i Afriki*, No. 3 (1965), s. 190-198.

⁶Eva Rosenfeld, "Social Stratification in a 'Classless' Society (Kibbutzim in Israel)," *American Sociological Review* (December 1951), s. 796 ve d.

⁷İhud Hakibbutzim Vehakvutzot, Hakibbutz Haartzi Hashomer Hatziae, Hakibbutz Hameuchad ve Hakibbutz Hadati.

göstermeğe çalıştım. Bu durumda, İsrail iç siyasetini Batı etkisi içine almak için sahne hazır sayılır. İsrail'in dış politikası sözkonusu edil-
diğinden, bu nokta daha bile doğrudur. Kuşkusuz, Batı'nın bazı emper-
yalist çevrelerinin Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da birtakım ihtirasları
vardır. İsrail'i yöneten çevrelerin de emperyalist çıkarlarla aynı doğ-
rultuda yayılmacı hedefleri olduğu su götürmez.

Bir A.B.D. Temsilciler Meclisi belgesi⁸ İsrail'in Batı için stratejik önemini iyi tanımlıyor. Bu belgede İsrail oldukça uzun kıyısı, büyük bir limanı (Hayfa) ve bir hava alanı (Lydda) olan, üç kıta arasında bir köprü gibi gösterilmektedir. Süveyş Kanalına ve Mısır'daki hava alanlarına yakındır. Zengin petrol bölgeleri içindedir. İsrail'in kurul-
masına ilişkin koşullar, devlet yapısı ve emperyalist çevrelerle ilişki-
leri dikkate alındığında, İsrail'e ulusal kurtuluş akımları ve ilerici güçlere karşı bir rol verilmiştir.

Amerikan Hükümeti İsrail'i resmen ilân edildikten on - bir dakika sonra tanıdı. İlk A.B.D. Büyükelçisi James G. McDonald gerekli *agrement*'i daha vermeden, Truman tarafından atanmış ve kendine resmî statü tanınmıştı. Ülkenin içine hemen akan Amerika-
lı danışmanlar İsrail'de yaşamın birçok alanlarını denetim altına al-
dılar. 1957'de; A.B.D. 'nde kurulan "İsrail İçin Amerikan Yahudi Derneği"nde, şeref üyeleri olarak, önde gelen Amerikan maliyecileri ve endüstri erbabı yer alıyordu. Elliden fazla Amerikan Yahudi kurumu çalışmaya başladı. İsrail'e akan para okadar büyüktü ki, Harlan Cleveland'ın sözleriyle,⁹ alan tarafın onu işe yarar biçimde tüketecek yetenekte olup olmadığı sözkonusuydu.

A.B.D. Hükümeti İsrail ile başlangıçta birkaç andlaşma imzaladı. 1952'de imzalanan Bilgisel İletişim Güvence Programı İsrail'e kitap, dergi, kâğıt, basım aracı ve laboratuvar malzemesi girişini sağladı. Eğitimsel değişim programları A.B.D.'ne İsrail'deki eğitim sistemini etkileme olanağı verdi. A.B.D. 1952'de İsrail'le (resmî gazete olan *Reşumot*'ta. 1961'de yayınlanacak olan) bir askerî andlaşma imzaladı. 1950 Hava Ulaşımı Andlaşması A.B.D.'ye İsrail toprağını stratejik üs olarak kullanma hakkını zaten vermişti. İlk yardımların bir bölümü limanlar, üsler ve demiryolları yapımı için kullanıldı. 1952 Karşı-

⁸ *The Mutual Security Programme: Hearings Before the Commillee on Foreign Affairs, House of Representatives, Eighty-Second Congress, First Session (June 26-July 31, 1951), Washington, U.S. Government Printing Office, 1951, s. 644-647.*

⁹ Harlan Cleveland, "Commentary," *Tensions in the Middle East*, der., Philip Thayer, Baltimore, the Johns Hopkins Press, 1958, s. 233-234.

lıkl ı Savunma Yardım Andlaşması İsrail'in savaş ve ekonomik gizilini Amerika'nın hizmetine sunması sonucunu getirdi. O zamandan beri, askerî "yardım" niteliksel bir değişime uğradı. Önce askerî gereç olarak başladı, sonra Hawk füzeleri gibi askerî savunma silâhlarına dönüştü ve daha sonra Skyhawk bombardman saldırı silâhları biçimine büründü. Skyhawk yalnızca düzenli silâhlar, kimyasal ve donanma saldırıları için torpidolar değil, aynı zamanda nükleer bombalar ve füzeler de taşımaktadır. A.B.D. İsrail'i Arap halklarını sindirmek için bir silâh olarak kullanmağa hazırlanıyordu. İsrail yöneticileri ölkelerini emperyalizmin suç ortağı yapıyorlar ve doğal olarak böyle bir siyasete karşı beklenen tepkiyi uyandırıyorlardı.

İsrail'e ilişkin İngiliz siyaseti Orta Doğu'da ulusal kurtuluş akımlarının ezilmesi isteğiyle belirleniyordu. Filistin için İngiliz Manda yönetiminin bitiminden kaynaklanan iddia ve karşı-iddialar, İsrail'e sermaye yatırımları ve silâh sağlanmasıyla yer değiştiriyordu, İngiltere İsrail'e, özellikle Mısır'a karşı İngiliz, Fransız ve İsrail ortak saldırısının yer aldığı 1956'dan beri askerî araç ve gereç vermektedir.¹⁰

Fransa'nın İsrail ile ilişkileri 1956'dan sonra gelişti. Ancak, daha sonra 1967 saldırısını kınayarak İsrail'i açıkça destekleme siyasetini terketti.¹¹

İsrail'in Federal Alman Cumhuriyeti ile ilişkileri 1952 onarım andlaşmasının imzalanmasıyla daha iyiye yöneldi. Bu andlaşma Almanya için Orta Doğu'ya sızma kapılarını açtı. İsrail burada da gene işbirlikçi bir sıçrama tahtası olarak işe yarıyordu. Alman onarım ödemeleri 1956 çatışmaları sırasında tam zamanında İsrail'e akmıştı. Bonn'un NATO'da ve Ortak-Pazar'da ağırlığı olduğundan, Alman dostluğu önemliydi.¹² Almanya'da da İsrail ile F.A.C. ilişkilerini geliştirmek için çalışan on kadar Yahudi örgütü vardır.¹³

"İngiltere'de İsrail'i destekleyen otuzdan fazla örgüt vardır. İngiliz Yahudileri Milletvekili Derneği, Anglo-Yahudi Derneği, Yahudi Kadınları Birliği, Büyük Britanya ve İrlanda Siyonist Federasyonu ve Siyonist Gençlik Federasyonu bunlardan birkaçıdır.

"Fransa'da yirmi kadar Yahudi örgütü vardır. Önde gelenleri şunlardır: Fransa ve Cezayir İsraililer Kültür Dernekleri Birliği, Paris Sefardik Kültür Derneği, Evrensel İsrail İttifakı, Çağdaş Yahudi Belge Merkezi, Fransa Ortodoks Hamamlar Konseyi, Fransız Yahudileri Temsil Konseyi ve Geleneksel Yahudilik Temsil Konseyi.

¹²A.J. Fisher, "Israel and the German Federal Republic," *Contemporary Review*, London No. 1099 (July 1957), s. 100 ve d.; *Narodi Azji i Afriki*, No. 4 (1963), s. 48-53.

¹³Önde gelenleri: Almanya Merkezî Yahudi Konseyi, Bavarya Yahudi Toplulukları Konseyi ve Aşağı Saksonya Yahudi Toplulukları.

Yukarda söylenenler gösteriyor ki, emperyalist devletlerin İsrail'e verdiği rol ile İsrail yönetici çevrelerinin yayılmacı tasarısı aynı madalyonun iki yüzüdür. Bu amaç birliği tüm İsrail tarihinde görülebilir. Emperyalist güçler bölgede eylemin içine daha fazla girdikçe İsrail yayılmacılığı daha da belirginleşmiştir.

Bu saldırgan siyasetin İsrail toplumunu daha askerileştirmiş olmasına şaşmamak gerekir. İsrail Ordusunun çekirdeği Haganah ve (daha önce İngiliz Ordusunun bir parçası olan) Yahudi Tugayıydı. Bağımsızlıktan sonra, İsrail subayları Amerikan, İngiliz ve Fransız askerî kolejlerinde eğitim görmeğe başladılar. Yeni göçmenler askerî eğitimden geçirildi, gençler askere alındı, etkili bir yedekler seferberlik sistemi yaratıldı ve stratejik endüstriye öncelik verildi. Böylece, İsrail 1956 saldırısına hazırlandığı sırada, ordu da malzeme, beceri ve moral yönlerinden hazırды. Centurion ve Patton tankları, Skyhawk jetleri ve başka karmaşık silâhlar 1956'dan sonra geldi.

İsrail'in askerileştirilmesi Orta Doğu'da askerî paktlar oluşturma çabasıyla elele yürüdü. İsrail daha 1951'de bütün ilgililere önerilen ve Arapların redde kararlı göründükleri Orta Doğu Komutanlığı tasarısını destekleme işaretleri gösteriyordu. İsrail Dış İşleri Bakanı Moşe Şarett'in VWashington'u ziyareti 23 Temmuz 1952 A.B.D.-İsrail Andlaşmasıyla sonuçlandı. Artan sınır çatışmaları, nihayet, büyük askerî karşılaşmalara yol açtı. Böylece, İsrail Süveyş Kanalı Şirketinin millileştirilmesinden çok önce Mısır'a saldırmaya hazırды. A.B.D. 1956 saldırısına katılmamıştı ama, Mısır'ın saldırıya uğrayacağını biliyordu.¹⁴ A.B.D. ilerici Arap rejimlerinin zayıflaması yanında, bölgede yeni mevziler kazanmayı hesaplıyordu. 1957'de ilân edilen Eisenhower Doktrini Amerika'nın öteki Batılı sömürgeci güçleri geride bırakmağa kararlı olduğunu gösteriyordu. Bu doktrin Orta Doğu ülkelerinin iç işlerine karışmayı ve Arap dünyasında kurtuluş akımlarını baskı altında tutmayı hedef alıyordu. İsrail bunu resmen 21 Mayıs 1957'de onayladı.

Ben-Gurion'un Batı başkentlerini ziyaretinden sonra, Amerikan Skyhavk uçaklarının yollanmasına ilişkin 1962 andiaşması başarıldı. Bu, Amerikan siyasetinin İsrail ile Araplar arasındaki çatışmayı derinleştirmede önemli bir adımıydı. İsrail ile Federal Alman Cumhuriyeti arasında diplomatik ilişkilerin başlamasının 1965'de ilânını 1966'da ekonomik yardım andiaşması izledi. İsrail Savunma Bakan

¹⁴Anthony Eden, *The Memoirs of Anthony Eden: Full Cinle*, Boston, 1960.

Yardımcısı Tzvi Dinstein aynı yıl gene Amerikan Skyhavk uçakları sağlamak için yeni bir andlaşma yapmak üzere Washington'a gitti. Bu gelişmeler İsraili önderlerin Araplarla bir askerî çatışmaya doğru yol aldıklarını gösteriyordu.

Gerçeklerin incelenmesi kişiyi 1967 savaşının, ona karşı olanları hedef alarak, enıperalistlerce başlatıldığına inanmaya sevk ediyor. İsrail yayılcılığı bu hedefe giden bir araç olarak kullanılmıştı, okadar. Ne saldırıdan önce, ne saldırı sırasında, hattâ ne de sonra, Amerika İsrail askerî çevrelerini suçlayan bir tek söz sarfetti.

14 Mayıs 1967'de, Kudüs'te İsrail'in kuruluş.yıldönümü nedeniyle bir askerî geçit töreni yapıldı. Askerî tören birçok diplomatik temsilci tarafından İsrail'in başkentini Telaviv'den Kudüs'e tek yanlı olarak taşıma kararını onaylamama belirtisi olarak boykot edildi. Birleşmiş Milletler Barış Gücü Komutanı General Odd Bull da törende bulunmadı. Askersizleştirilmiş bir bölgede geçit töreni düzenlemek ateşkes andlaşmalarının bozulması olduğu kadar açık bir kışkırtıcılıktı da. Fransız *Le Monde* İsrail'in "Suriye'ye karşı topyekûn saldırı" tasarısını açıklayan belki de tek gazeteydi.¹⁵ Gerilimi daha da arttıran bir olay olarak, İsrail, barış gücünde komutanlık yapan General Rikhye'yi taşıyan bir B.M. uçağına ateş etti. İsrail B.M. kuvvetlerinin kendi topraklarına kabul bile etmezken, barış gücünü çektiklerinden ötürü eleştirilenler U Thant ile Mısır oluyordu. Aynı biçimde, Başkan Nasır İsrail gemilerinin ya da başka bayrakla seyreden ama İsrail için stratejik yük taşıyanların Tiran Boğazından geçmelerine izin verilmeyeceğini bildirdiği zaman, gündeme konan konu "Akaba Körfezi'nin ablukası" oldu. Oysa, İsrail dışında tüm ticaret gemileri Eilat limanına uğrayabilirlerdi. Üstelik, bütün devletlerin kendi kara sularında egemenlik hakları vardır. Tiran Boğazlarındaki olay da bundan farklı birşey değildi. İsrail'in Akdeniz'de uzun bir kıyısı olduğundan, Akaba Körfezi'nin kapatılması onun "boğulması" anlamına gelmiyordu. Abluka İsrail devletinin varlığını tehlikeye atmadı. Bu ülke için barışın korunması asıl önemli amaç olmalıydı. İsrail'i bir Arap okyanusu içinde küçücük, zayıf birşey olarak gösteren Batı propagandası gerçeği yansıtmıyor. İsrail'in gerisinde büyük emperyalist güçler vardır. 1956'da İsrail'in emperyalizme karşı olan Arap komşularını bir türlü kabul edemeyen devletler önce İngiltere ve Fransa, sonra da Amerika olmuştu. 1967'de, bu ülkeler

¹⁵i4-i5 Mayıs 1967.

"nihaî çözümü", yani Nasır'm iktidardan düşürölmesini ister görünüyorlardı.

i Haziran 1967'de, Levi Eşkol General Moşe Dayan'ı Savunma Bakanlığına atadı ve İrgun'un eski önderi Menahem Begin de dışardan bakan oldu. O zaman, israil'in 1956 Sina kahramanının ellerine tevdi edildiğine inanılıyordu, israil Moşe Dayan'ın orduyu ve halkı toparlamada insan-üstü bir görevi başardığı, onları örgütlediğı, askerî plânları çizdiği ve ülkeyi tam üç günde savaşa ve zafere götürdüğü efsanesini yaydı. Ancak, gerçek şu ki, savaş kararı çok önceden alınmıştı. Randolph ve Winston Churchill *Altı Günlük Savaş* adlı kitaplarında General Ezer Weizmann'dan şu alıntıyı yapıyor: "Herşey için bir tasarımız var - Kuzey Kutbunu ele geçirmek için bile." General Mordechai Hod da kampanyanın tasarlandığı yıllarda şunları söylemiş: "Plânla yaşadık, plânın üstünde uyuduk, plânı yuttuk. Onu durmadan geliştirdik."¹⁶

israil'in savaş sırasında yaptıkları "savunma" gereğinden çok öteye gitti. Sivillere karşı napalm bombaları kullanıldı, hattâ Mısırlılar yanında savaşıkları iddiası ortaya atılarak Gazze'de barış gücüne bağlı bazı Hintli askerler bile öldürüldü. Arap savaş tutsaklarına yapılan işlem tüm insancıl ilkeleri çiğniyordu. Arap kentleri ve köyleri yerle-bir edildi. Hakaret, şiddet, yağma ve yığmsal katliam /apıldı. İsrail ileri gelenleri Kudüs'ü, bazı Ürdün topraklarını, Golan Tepelerini ve Sina'yı kendilerine kattıklarını ilân ettiler. Yüz-binlerce Arap, gene, şiddetten ve bir yerden bir yere sürölmüş olmaktan ötürü kaçmak zorunda bırakıldı. İsrail göçmen sorununu peşpeşe yaratarak bunu komşu Araplar üstünde bir baskı aracı olarak kullanmak ve Yahudi göçü için daha fazla toprak edinmek amacını güttü. Bütün bu söylenenler barış içinde yanyana yaşamanın değıl, israil'in işgal isteğinin kanıtlarıdır.

Irak'ın Birleşmiş Milletler delegesi Adnan Pachachi israil'in saldırıdan hemen sonraki durumunu şu sözlerle çok iyi açıklıyordu:

"Siyonist işgal esin ve itici gücünü Avrupa zindanlarının ürünü olarak işkence, görmüş kişilerin özlem ve düşlerinden almaktadır. Avrupa'daki Yahudi halka çektirilen baskı ve hakaret yıllarının Hitler kıyımıyla doruğuna ulaşması, göründüğü kadarıyla, bugün İsrail'in kaderini belirleyen Avrupalı Yahudilerin ruhsal yapılarında

¹⁶s. 65 ve 91.

derin bir iz bırakmıştır. Yüzyılların yılgınlığı ve kini şimdi Filistin Araplarına yapılan görülmemiş vahşetle bir çıkış yolu bulmaktadır. Fakat kaderin ne acımasız bir cilvesidir ki, Yahudilerin, topraklarında Orta Çağ Avrupa'sının anlatılmaz vahşetinden uzak bir kurtuluş ve korunma yeri buldukları Araplar bugün böylesi hayasızca yoğun bir baskının kurbanı olmaktadırlar...

"Amerikan Hükümetinin tavrı, ne yazık ki, bizim en kötü kuşkularımızı pekiştirmiştir. Görünen odur ki, İsrail'in Arap dünyasındaki Amerikan çıkarlarını ve ihtiraslarını genişletmede güvenilir bir araç olacağı bu hükümetin yerleşmiş bir siyasetidir."¹⁷

İsrail'in eylemlerinin ardındaki gerçek neden bu ülkenin yönetici çevrelerinin tekeli sermayenin ne denli etkisi altında olduklarının anlaşılmasıyla daha iyi ortaya çıkabilir. Yetmiş Yahudi iş adamının da katıldığı, uluslararası maliye ve endüstri çevrelerinin büyük konferansı İsrail'in hangi çıkarlara hizmet ettiği ve ülkenin gerçek sahibinin kimler olduğu hakkında bir fikir vermektedir.¹⁸ İsrail yalnız kendi kaynaklarına dayanarak silâhlı kuvvetlerini sürdüremez. Emperyalist devletler İsrail'e petrole dolu Orta Doğu'da kendilerinin bir bir aracı, Arap halklarının ulusal kurtuluş akımını durduracak bir kale ve Batı'nın stratejik çıkarlarını kollayacak bir üs olarak baktılar.

Dünya Siyonist Örgütü'nün 24 Eylül 1967'de Basel'de yapılan Yetmişinci Kuruluş Toplantısında şovence ve tehditlerle dolu sözler işitildi. General Itzhok Rabin, Dr. Nahum Goldmann ve başkalarının söylediklerine bakılırsa, İsrail'in Ürdün, Lübnan ve Suriye gibi devletleri siyasal yönden bütünüyle ortadan kaldırmayı tasarladığı sonucuna varılabilir.

Amerika'dan başka Alman Federal Cumhuriyeti'nin de İsrail'in saldırgan siyasetine destek olduğunu belirtmek önemlidir. İsrail'in askerî zaferlerine katkıda bulunan silâhlar onarım andlaşması sayesinde Batı Almanya'dan sağlanmıştır. 1967 savaşı, anti-tank Kobra füzeleri de dahil olmak üzere, bazı Batı Alman silâhlarının denenmesi için de fırsat yaratmış sayılır. Bu savaş küçük fakat hareket

¹⁷Jan Dzedzic ve Tadeusz Walichnowski, *Background of the Six-Day War*, Warsaw, Interpress Publishers, 1961, s. 72-73'den Provisional Verbatim Record, A/PV. 1537, June 7, 1967, 5Ü1 Extraordinary Session of the U.N. General Assembly.

¹⁸Konferans için: *Observer*, 6 Ağustos 1967.

yeteneği yüksek bir ordunun sayıca daha kalabalık bir düşmana üstün gelebileceğini göstermiştir. Bazı Batılı askerî çevrelerin bu deneyin kazançlarını Avrupa sahnesine taşımak istemeleri de akla geliyor. Batı Alman nükleer fizikçilerin İsrail'de çok aktif oldukları ve bu ülkenin atom bombasını Araplarla olan diyalogda bir kuvvet aracı olarak kullanmak istediği de biliniyor. Negev Çölü yeraltı nükleer deneylere sahne olmuş ve burada füze rampaları kurulmuştur. Bu merkezler Batı Alman bilimcileri için, nükleer silâhlara sahip olma isteklerine yardımcı olacak deney noktaları durumuna gelmiştir.

Görünen odur ki, emperyalizm savaşı sürdürmede israil'i bir araç olarak seçmekle doğru bir seçenekte bulunmuştur. Batı'nın üstlenmeyi göze alamayacağı bir şeyi, iyi silâhlanmış bir İsrail gönüllü olarak yapmaktadır. İsrail'in kuşkusuz kendi ihtirasları olduğu halde, dünyada ve özellikle Orta Doğu'daki durum dikkate alındığında, emperyalizmin ve yeni-sömürgeciliğin gönüllü bir aracı durumundadır.

İsrail'in daha önce Afrika'ya sızması da aynı çerçevede değerlendirilmelidir. İsrail, Arap boykotunun etkilerini bertaraf etmek ve kendi emellerine bir çıkış yolu bulmak amacıyla, Afrika'da bir yer edinmek için hiçbir çabayı esirgememiştir. Afrika, önce, büyük bir ham madde kaynağıdır. Afrika endüstrisini kendi ekonomisine bağlamağa çalışmış, ucuz emek ve zengin ham maddeye dayalı düşük üretim maliyetinden yararlanmış ve israil'de pazarlanabilir mallar için fabrikaların, örneğin Kenya ya da Fildişi Kıyısı'nda turuncğiller ürününü taşıyacak tahta kasa yapımına yardım etmiştir. Bazı Afrika ülkeleri, endüstrileri ya da İsrail makinaları kullanan tarımları aracılığıyla ekonomik yönden. İsrail'e bağıydılar. Afrika'ya belirli anlamda sendikalaşma ve kooperatif anlayışını götüren de *Histadrut*, yani İsrail İşçi Sendikaları Federasyonuydu.

Daha önemlisi, İsrail bu kıtadaki tüm ulusal kurtuluş akımlarının karşısında yer almıştır. Güney Afrika'daki ırkçı azınlık hükümetine destek olmuştur. Amerika'nın ve Federal Alman Cumhuriyeti'nin yardımıyla birçok Afrika devletinin bağımsızlığını engelleyici eylemlerde, görece görünmez fakat stratejik açıdan önemli roller oynamıştır. Amerikan Hükümeti israil'in Afrika'ya yardımının çeşidi ve özünün biçimlenmesine müdahale etmiştir. Bu müdahale, doğrudan doğruya ayaklanmalara karşı uygulamalardan hareket eden askerî eğitimin üstünde durarak stratejik yönden önemli bölgelerde toplanmıştır. Angola'da Portekizlilerden İsrail yapımı Uzi makinalı tüfeklerinin ele ge-

girildiğine dair raporlar vardır.¹⁹ İsrail'in "Güney Afrika ile Kutsal Olmayan İttifakı"²⁰ ne keyfi bir örnektir, ne de yalnızca bir rastlantı. Gerçekten, Paul Giniewski *Apartheid'in İki Tüzü*²¹ adlı kitabını İsrail Siyonizm'i ve Güney Afrika *apartheid'i* arasındaki ideolojik yakınlık ve pratik işbirliği üstüne oturtmuştur. İsrail, ırkçı rejimleri silâh ve askerî danışmanlarla beslemektedir.²² Bu denli ilişkiler İsrail için "intiha ilişkileri"²³ olarak tanımlanabilir. Gerçekten de öyle olmuştur; birçok Afrika ülkesi ve devletle diplomatik ilişkilerini kesmiş durumdadır.

İsrail Asya'nın da bir parçası olmağa çabalamıştır. Başarısızlıkla karşılaşmış ve bu çabasından herhalde vazgeçmiştir. Başarısızlığı kaçınılmazdı, çünkü İsrail ve Siyonizm yalnız Asyalı olmadıkları gibi, Asya'ya karşıydılar da. Jawaharlal Nehru 1955 Bandung Konferansında tehlikenin İsrail'den çok ona çıkan güçlü devletlerden geldiği konusunda Arapları uyarmıştı.²⁴ Bandung'dan sonra, İsrail'in hiçbir Asya-Afrika ya da bağlantısız ülkeler konferansına çağrılmaması kabul edilmişti. Birbirini izleyen her konferansın İsrail'i daha sert biçimde suçlaması önemlidir. İsrail yorumcuları Asya-Afrika için iyi olanın İsrail için kötü olduğunda birleşiyorlar. 1958 Kahire Birinci Asya-Afrika Dayanışma Konferansının İsrail'in Orta Doğu'nun ilerlemesini ve güvenliğini tehdit eden bir üs olduğu kararı, sonradan Gine, Endonezya, Cezayir, Tanzanya, Gana ya da başka yerlerde yapılan hukukçular, gazeteciler, gençlik ve kadın toplantılarında yinelenmiştir.

Birleşmiş Milletler'de yapılan oylamaların incelenmesi İsrail'den uzaklaştığını gösteriyor. Geçmişte İsrail'i desteklemiş olan Malawi, Lesotho, Svaziland ve Botswana gibi devletler (pek küçük oldukları gerçeğinden başka) ırkçı Güney Afrika rejimine bağımlıydılar. İsrail'in dostları, genellikle, bu topraklarda yabancılara askerî üsler

¹⁹S.R. Salman, *Israel and Counter-Insurgency in Africa*, [Beirut,] Center for Palestine Studies, 1974, s. 7.

²⁰George J. Tomeh, *Israel and South Africa*, New York, New World Press, 1973, s. 48.

²¹Paul Giniewski, *The Two Faces of Apartheid*, Chicago, Henry Regnery Co., 1965, s. xvi.

²²Libyan Arab Republic, Ministry of Information and Culture, *Israeli Penetration in Africa*, Tripoli, the General Administration for Information, 1974, s. 15.

²³Türkkiye Ataöv, "İsrail'in İntihar İlişkileri," *Tenî Halkçı*, Ankara, 4 Kasım 1973;— "İsrail'in Afrika'daki Durumu," *ibid.*, 28 Ekim 1973;—, "İsrail-İrkçı Güney Afrika ittifakı mı?" *Barış*, Ankara, 21 Şubat 1974.

²⁴G.H. Jansen, *İfoniim, Israel and Asian Nationalism*, Beirut, the Institute for Palestine Studies, 1971, s. xiv.

verirler. İsrail dostlarını ekonomik, hattâ askerî yönden şu ya da bu Avrupa devletine yakından bağımlı küçük, zayıf ve tutucu ülkeler arasından seçer.

Saldırgan Dış Politikanın İçerisi:

Dış ülkelerden büyük paraların akması İsrail'in, özellikle ilk yıllarda ekonomik güçlüklerinin üstesinden nasıl gelebildiğinin ve bu yönde bir üretim gizili olmadığı halde dışta saldırıları nasıl yürütebildiğinin yanıtıdır. Bu türlü görülmemiş parasal desteğin ülkenin ekonomik kalkınmasından başka hedefleri olduğu burada belirtilmelidir.

İsrail'in dış ödeme borçlarının yarattığı durum, Sina kampanyası sırasında, parasal desteğe Amerika'nın da katıldığını ortaya koyuyor. Amerikan Hükümeti İsrail'e resmî yardımı geçici olarak durdurduysa da, (1956 saldırısından sonra da) hibe biçiminde gene Amerikan kaynaklarından gelmeğe devam etti. İsrail yöneticileri bu kampanyanın İsrail ekonomisi üstündeki etkilerini ortadan kaldırmak için emperyalist devletlere daha fazla yaslandılar ve emeğiyle geçinen yığınlara yeni vergiler koydular.

Yıllarca, Filistin daha geniş ve tamamlayıcı bir örgünün ayrılmaz parçası oldu. Filistin'in komşu Arap ülkeleriyle ekonomik ilişkileri olması doğaldır. Çevresindeki Arap dünyası ile hiçbir ilişkisi olmayan İsrail ham maddelerden bütünüyle yoksundur. Narenciye yetişen bu ülkede tarım genellikle gıda yönünden halkın gereksinimini karşılamamaktadır. Endüstri gelişmemiş, dış ticaret açığı büyüktür.

Ekonominin 1968'de büyümesi endüstrinin savaş üretimine yönelik genişlemesinden ötürüydü. Aynı biçimde, bazı İsrail yayınları tarım ürünlerinde de fazlalık olduğunu söylemekte, ancak bunun yığınların satın alma gücünün düşmekte olduğundan kaynaklanıp kaynaklanmadığını belirtmemektedirler. Devlet sermayeciliği yerel özel ve dış tekelci sermayenin hizmetindedir. Devlet sektörü bu çevrelerin ağır baskısı altındadır. Örneğin, İsrail'in Hadera'daki en büyük kâğıt fabrikası Amerikan sermayesinin denetimindedir. Amerikan Kaizer-Frazer Şirketi büyük bir otomobil montaj kuruluşunu işletmektedir. Petrol arayan özel sermayedir. Ülkenin dış-alım siyaseti incelendiğinde, İsrail'in temel endüstri ham

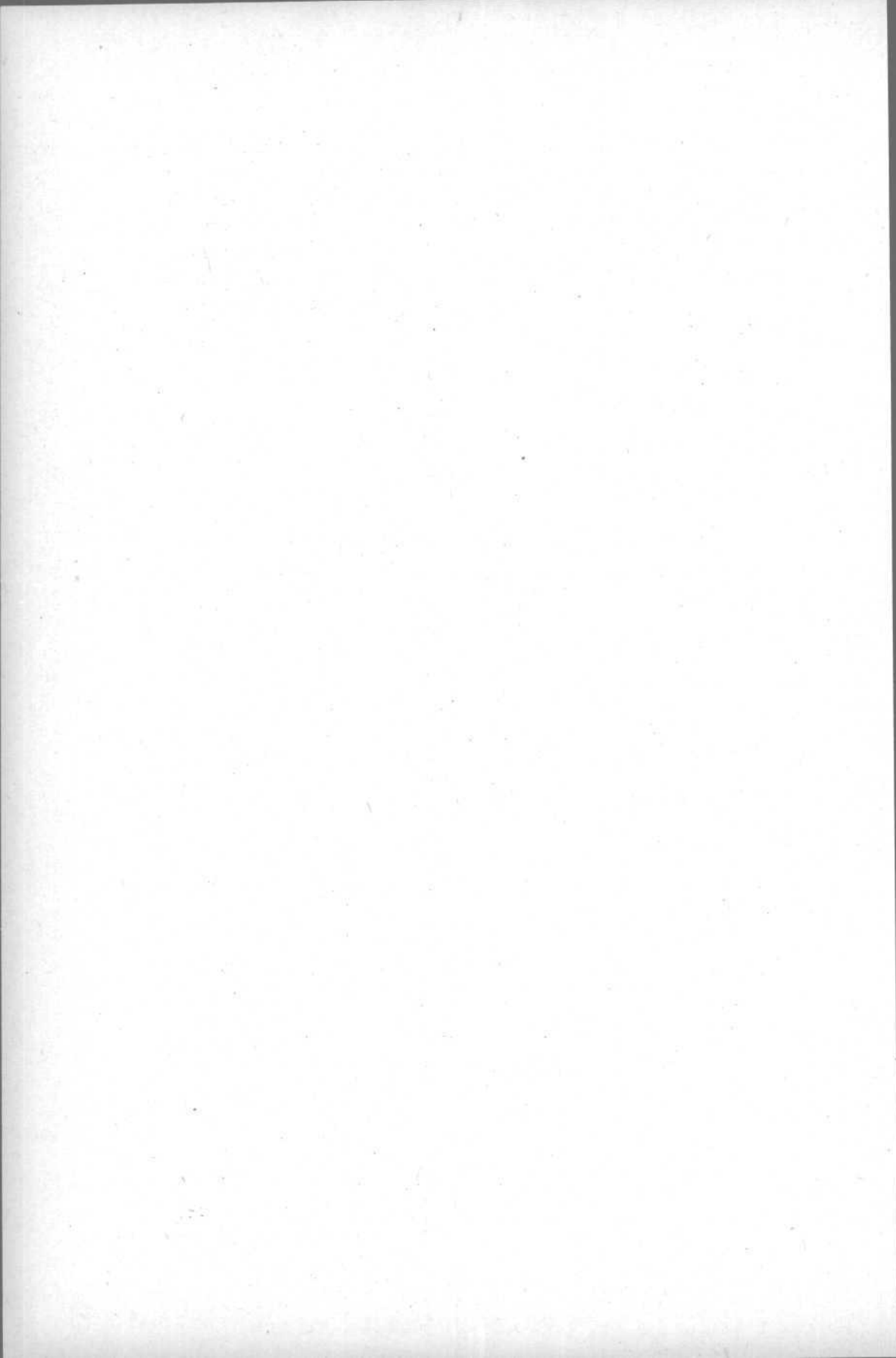
maddeleriyle dışardan getirilen mamul maddelerde bağımlılığı ortaya çıkar. Ancak, gitgide büyüyen dış ticaret açığının ana nedeni artan sayıda uçak satın almasıdır. Bu nedenle, ek bütçe kararları almak İsrail'de olağandır. Askerî masraf bütçenin büyük bir oranını oluşturmaktadır. 1969'da, yani 1967 saldırısından hemen sonra, askerî masraflar bütçenin yüzde 54.1'ini kapsıyordu. Demek ki, sosyal refah, sağlık, sigorta ve benzeri alanlara askerî amaçlardan daha az para sarfediliyor. Hükümet enflasyonu ve İsrail parasının değer kaybetmesini durduramamaktadır. Gelişme bütçeleri hemen hemen bütünüyle dıştan gelen gelirle karşılanıyor. Fonların üçte-biri de borçların ödenmesine gidiyor, İsrail bu malî çevrelere büyük ölçüde bağımlıdır.

Sonuç:

İsrail kendine özgü bir emperyalist nüfuz örneği oluşturuyor. İsraili yöneticiler, Siyonist örgütler aracılığıyla, emperyalist ülkelerin etkili gerici çevreleriyle yakın ilişki içindedirler. İsrail'in ileri gelenleri iç politikada sermayenin çıkarlarına ve dış politikada da yayılmacı bir programa hizmet etmektedirler. Dünya Siyonist Örgütü İsrail ileri gelenleriyle uluslararası gericilik arasında kışkırtıcı anlaşmaların yapıldığı bir araçtır. Bu örgüt geniş yetkileri olan yabancı ve devlet dışında bir kuruluş gibi çalışır. İleri gelenleri aşırı eğilimli İsraillilerle örgütü New York'tan yöneten Amerikan Siyonistleridir. İsrail'in yönetici çevrelerinin, aslında, Amerikan denetiminde olan Siyonist örgütün yalnızca bir parçasını oluşturduğu söylenebilir. İsrail Hükümeti bu örgütün yöneticilerini, kendilerinin görev ve yetkilerini ilgilendiren bir yasa tasarısı henüz Knesset'e sunulmadan önce, haberdar etmektedir.

Bugünkü Siyonizm de menfada birleşmiş ve acı çeken bir Yahudi ulusunun varlığı, Yahudi sorununun toprak elde etmekle çözümü ve Semitizm düşmanlığının sürüp gitmesi gibi Siyonizm'in klâsik inançlarına oturmaktadır. Dünya çapında birleşmiş bir Yahudi ulusuna ilişkin iddialar Yahudilerin kendine özel, başkalarından ayrı ve daha önemlisi, "seçilmiş" ve "üstün" oldukları inancına yol açtı. İkinci olarak, dünya Yahudiliğinin zorunlu olarak İsrail'e göçmesi isteği on-beş milyon insanın yerleştirilmesini gerektiriyordu. Bundan ötürü, 1967 saldırısının da gösterdiği gibi, Araplar Siyonizm'i bir tehdit olarak kabul etmekte haklıdır. Siyonizm Orta Doğu'da emperyalizmin bir

aracı olarak, uluslararası barış ve güvenlik için de bir tehdittir. Son olarak, gerici ve yayılmacı bir ideoloji olan Siyonizm'in Semitizm aleyhtarlığıyla da bir ilişkisi yoktur. Bugünkü Siyonizm israil'de ve Amerika'da büyük Yahudi burjuvazisinin ideolojisidir. Emperyalizme hizmet eder ve kurtuluşçu güçleri hedef alan yeni-sömürgeci taşanların yardımcısıdır. Yahudi sorununu çözemez; emperyalizmin yalnızca Yahudi kanadıdır. Ona karşı duranlar emperyalizme karşı oldukları için bu tavrı takınmaktadırlar.

İSRAİL VE AFRIKA

RIGHARD P. STEVENS

İsrail devletinin Mayıs 1948'de kurulmasından bile önce, Afrika'da ve başka yerde İsrail varlığının temelleri siyasal Siyonizm ve kıtaya miras kalan imparatorluk yapısı içinde atılmıştı. Bunun sonucu olarak, bu varlığın araştırılması bizi yalnız İsrail'in çabalarına Afrika'da nasıl yardımcı olduğu sürecini değil, doğrudan doğruya ya da dolaylı olsun, İsrail yararına işletilecek olan bu baskıların doğasını da anlamamıza yardımcı olacaktır.

Bu tartışmanın biraz sınırında görünmekle birlikte, Siyonistlerin ilk başlarda ilgilenmeleri konusunu ele almak Siyonizm'in sömürgeci ve yerleşmeci niteliğini anlama açısından yararsız değildir. Böylece, Herzl'in *Der Judenstaat* adlı kitabının yayınlanmasından yalnızca yedi yıl sonra, İngiliz Sömürge Bakanı Joseph Chamberlain Siyonist öndere Uganda'da (aslında, Kenya) bir Yahudi yerleşmesi kurmasını öneriyordu. Chamberlain'in 1903 tarihli Altıncı Siyonist Kongresinde kabul edilen önerisinin Uganda demiryolunun yapımı gibi birtakım pratik düşüncelere bağlı olmasına karşın, daha önemli olarak, güney Afrika'da İngiliz ırkçı ve imparatorluk siyasetiyle ilgiliydi. Chamberlain Boer Savaşından sonraki dönemde, Güney Afrika'da beyaz uzlaş siyasetinin kesin başarısı için Yahudi desteğine gereksinim olduğunu anlıyordu. Savaştan sonra taşınmaz malî yüklerle karşı karşıya kalan Sömürge Bakanı Güney Afrika'nın kalkınmasının Rand çevresindeki büyük endüstri ve maden zenginliği yoluyla olabileceğini bilmekteydi. Tüm İngiliz dominyonları içinde, Güney Afrika Yahudiler ve Yahudi sermayesinin en girift olduğu yerd. ¹ Chamberlain'in biyografisini yazmış olan Julian Amery'nin dediği gibi, "özellikle Rand Yahudilerin elindeydi ve...Chamberlain ile Milner Güney Afrika'nın kalkınması ve gelecekteki ilerlemesini bu zenginliğe bağlıyorlardı."² Güney Afrika'nın 1898'de Güney Afrika Siyonist Federasyonu kurulmadan önce Siyonist eylemin bir merkezi olduğu gerçeği ve "Rand madenlerinde en zengin girişimci ve yatırımcı

¹South African Jewish Chronicle, 25 Eylül 1903.

²Julian Amery, *The Life of Joseph Chamberlain*, C. IV, London, 1951, s. 257.

Yahudilerin Siyonist olmaları"³, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere, öteki Batı devletlerinde daha sonraki Siyonist başarısı, iç siyasal yapı ile dış siyaset arasındaki ilişkiye bir örnek oluşturabilir.

Güney Afrika Yahudiliğinin siyasal Siyonizm'le, "Uganda önerisi" ile ilgisine yansıyan -ama ilk tercihi oluşturmayan- derin bağlantısı bu zamansız tasarımı da aşıyordu. Aslında, Güney Afrika Yahudileri siyasal Siyonizm'e o denli bağlıydılar ki, ülke Yahudilerinin yüzde 99'unun Siyonist bağlantısı pekâlâ söylenebilirdi.⁴ Güney Afrika'ya yüzde 80'i Litvanya'dan gelen Yahudi göçmenler, ilk başlarda yoksul olmalarına karşın, tüm beyazlar gibi buradaki ırksal eşitsizliklerin yukarılara tırmanmak için olanak sağladığını çarçabuk farkettiler. Birçok gözlemci 120,000 Güney Afrikalı Yahudinin 1945'e kadar, dünyada kişi başına en zengin Yahudi topluluğunu oluşturacağını ve, Amerika da dahil olmak üzere, herhangi bir yerdeki Yahudi topluluğundan daha fazla Siyonist dâvasına katkıda bulunacağını söylüyordu.⁵

Herzl'e açıkça ödün vermek için düşünülmüş ve Güney Afrika Yahudi topluluğuna hoş görünmek isteyen Uganda önerisinden başka, Afrika'daki Yahudi yerleşmesini ilgilendiren başka birçok tasarı daha vardı, fakat bunlar çoğunlukla Israel Zangvill'in önderliğinde Yahudi Toprak Örgütü'nün önerileriydi. Bu tasarıların herbiri siyasal Siyonizm'in, ister Libya'da İtalya, ister Sudan'da. İngiltere ve ister Angola'da Portekiz olsun, bir sömürgeci devletin çıkarlarıyla uyduğu noktasından yola çıkıyordu. En son verilen örnekte, bu tasarımı destekleyenler "Portekiz Hükûmeti'nin Angola'yı etkin bir biçimde işgal altında tutamamasından ötürü, bu düşünceyle işbirliği yapmak zorunda olduğunu, Güney-Batı Afrika'dan gelen bir Alman tehdidiyle karşı karşıya bulunduğunu ve 'Angola'da Portekiz bayrağı altında güçlü bir Yahudi kolonisinin o bayrağın orada dalgalanmasının tek yolu olduğunu'"⁶ tahmin ediyorlardı. Birinci Cihan Savaşı'nın başlamasıyla Yahudilerin Afrika'ya yerleşmesine ilişkin tüm tartış-

³Robert G. Weisbord, *African Zion*, Philadelphia, 1968, s. 126.

⁴Sarah G. Millin, *The People of South Africa*, New York, 1954, s. 236.

⁵Dan Jacobson, "The Jews of South Africa: Portrait of a Flourishing Community," *Commentary*, C. XXIII (Ocak, 1957), s. 39; Edwin S. Munger, *Afrikaner and African Nationalism*, London, 1967, s. ao.

⁶John Marcum, *The Angolan Revolution: the Anatomy of an Explosion (1950-1962)*, C. I, Cambridge, Mass., 1969, s. 3. Alıntı: Israel Zangvill, *Report*, London, 1913, s. ix.

malar kesin olarak sona erip Filistin ön plâna çıkmışsa da, böyle bir gelişme olmuş olsaydı ne gibi olası sonuçları olabileceğine dair düşüncelere yer vermeğe değer. Bir tarihçi şöyle diyor:

"Bu önerinin (Kenya) kabul edilmesiyle Yirminci Yüzyıl tarihinin nasıl değişmiş olabileceğini düşünmek ilginç. Kenya sözkonusu olunca, kişi şunu sorabilir: Bir Yahudi topluluğunun orada bulunması İngilizlerin o bölgeyi denetlemelerine yetecek miydi? Ya da Afrika milliyetçiliği kendi içindeki böyle bir toplumu sömürgeci, kendi geleceğini saptama hakkı olmayan ve ulusal varlık hakkı olmayan bir grup olarak mı görürdü?...Herhalde, Afrika milliyetçiliği, Orta Doğu'daki Arap milliyetçiliğinde olduğu gibi, modern siyasal Siyonizm'le çatışacaktı. O zaman da, horoz döğüşü Doğu Afrika'da olacak ve Nasır yerine de Kenyatta Siyonistlerin nefret ettiği kişi olacaktı."⁷ ...

Olaylar öyle gelişti ki, ne Kenyatta ve ne de Libyalı ya da Angolalı milliyetçiler Siyonist yerleşmecilerle karşı karşıya gelmek zorunda kaldılar; gelişmeler farklı olsaydı, Siyonizm'in sömürgeci niteliğini pek az kişi yadsıyabilirdi.

Bu arada, Siyonistler Afrika'da dikkatlerini, İngiliz Afrikası -yani, Kenya, Rodezya'lar ve Güney Afrika- başta olmak ve Belçika Kongosu onu izlemek üzere, Yahudi yerleşmelerinin kalabalık olduğu yörelere toplamışlardı. Burada Siyonist ve emperyalist düşüncenin birbirine bağlılığı ve bağımlılığı, neredeyse, Afrika'nın göneyindeki beyaz azınlığın merkezine yakınlık oranında önemliydi. Bu siyasal, toplumsal ve kültürel ilişkinin gerçek doğası kendini Güney Afrika'nın en tanınmış siyaset adamı olan General Jan Christian Smuts ile daha sonra İsrail'in ilk Cumhurbaşkanı olacak olan Siyonist önder Chaim Weizmann arasındaki derin kişisel ilişkide gösterecekti.

Smuts'm Weizmann'a ve Siyonizm'e yakınlığı İngiliz imparatorluk varlığını kollayan bir görevlinin oynadığı rolün yanıbaşında, ülkesinin sömürgeci sermayeci sisteminin gereksinimlerini dikkate alarak yumuşatılmış ve modernleştirilmiş de olsa, kendi *Afrikaner* halkının ırkçı ve saptırılmış teolojisinden de doğuyordu. Smuts-Weizmann dostluğunun önemi, ancak, Weizmann olmasa Balfour Bildirisi'nin olmayacağı ve Smuts olmasa 1910'da siyah çoğunluk tüm bir yana itilerek kurulan

⁷VVeisbord, s. 257.

Güney Afrika Birliği'nin sarsılıp yıkılacağı anımsandığında, tam olarak anlaşılabilir. Her ikisi de bir anlama "temsil" ettiklerine karşı benzer durumlarını korumağa çalışıyor ve her ikisi de ekonomik, siyasal ve stratejik boyutlarda imparatorluk ögesi adına hareket ediyorlardı. Her iki durumda, Smuts ve Weizmann Batı uygarlığının, bir Hristiyan misyonu ya da Yahudi-Hristiyan hedefi olarak, baskıyla sömürü ve işgalle denetimi sanki iyi şeylermiş gibi göstermek yeteneğini kendilerinde toplamışlardı.

1975'de yayınlanmış olan *Weizmann ve Smuts: Siyonist-Güney Afrika İşbirliğine İlişkin Bir Çalışma* adlı kitabımda uzun uzadıya anlatılan bu ilişkinin ayrıntılarına girmeden belirtiyim ki, Weizmann, 1940'ların başında, 1939-öncesi İngiliz-Siyonist işbirliği Beyaz Kitabının canlanabileceğini umduğu anlarda, Smuts'a bu ittifakın öncüsü ve beyaz üstünlüğüne dayalı bir Pan-Afrikanizm'in babası olarak, Afrika'nın geleceği için bir tasarı önermişti. Weizmann, 26 Şubat 1943 tarihli ve "Afrika Hakkında Memorandum" başlığını taşıyan bu ilgi çekici belgede, "Afrika'nın savaştan sonra İngiliz Sömürge İmparatorluğunun herhalde belkemiği olacağına dayalı" bir tez geliştirdi. Weizmann burada, daha sonra, petrolün yerine geçecek olan yeni bir kimya endüstrisi için karbonhidratların geniş kullanımını öngören bir gelişme tasarısı öneriyordu. Bu tasarı içinde Weizmann, bir Yahudi Filistin'in, "Afrika Kıtasının, büyük bir oluşum olma yolunda gelişebilmesi için bir laboratuvar ya da deneme istasyonu rolü oynayabileceğini" ileri sürüyordu. "Afrika ile Filistin arasında yaratılacak bu bağın Filistin'in Arap çevresi içinde yerini güçlendirebileceğini ya da ekonomik ve siyasal yönden, ilerde kurulabilecek bir Arap Federasyonu yerine Afrika blokuna girmesini kolaylaştıracağını" belirterek sözlerini bitiriyordu.⁸ Smuts Afrika'nın ve imparatorluğun geleceğini, kuşkusuz, gerçekçi olarak gördüğü ve bu tasarıyı ele almadığı halde, Weizmann'm Afrika'ya yaklaşımı, genel çizgileriyle, İsrail'in düşünce biçimini oluşturdu. Bu arada, Güney Afrika'nın desteği 1947'de Filistin'in bölünmesine ilişkin B.M. kararına yol açan karmaşık Siyonist manevralarına bir hayli katkıda bulundu.

Güney Afrika, gene Smuts'in önderliği altında, uluslararası düzeyde Yahudi devletinin desteğine koşarken, içerde hükümetinin karşısına militan ve ırkçılık açısından daha da sağ kanatta olan,

⁸Richard P. Stevens, *Weizmann and Smuts: A Study in Zionist-South African Cooperation*, Beirut, 1975, ek, s. 123-7.

Afrikaner'lere dayalı Milliyetçi Parti dikilmişti. Bu partinin geçmişinde Semitizm-aleyhdarı tavırlar olmasına karşın, 1947 ye 1948'de dramatik bir değişiklik de yer aldı. Irkçı bir azınlık rejimi korunacaksa, yalnız beyaz dayanışmasının gereği takdir edilmiş olmakla kalmıyor, fakat Yahudi sermayesinin çıkıp gideceği korkusu da duyuluyordu. Böylece, 1948 genel seçimleri yaklaştıkça, bir zamanlar Hitler'in ırkçı mitolojisini benimsemiş olan partinin düşüncesinde bir değişikliği gösteren birkaç işarete rastlandı. Milliyetçi *Afrikaans* basını Filistin'deki İngiliz siyasetine karşı Siyonist terörizm ve muhalefetini desteklemekle kalmıyor, Tanrı'nın Seçtiği Hristiyan ırk dedikleri *Afrikaner'lerin* İngilizlerle bağı koparma isteğini Siyonistlerin tavırlarına benzetiyorlardı. 26 Mayıs 1948'de Milliyetçilerin, az farkla da olsa, zaferinden hemen sonra, Malan hükümeti İsrail'i *de jure* tanıdı.

İsrail'in diplomatik yönden tanınmasını hemen, Yahudi desteğini kazanmak için düşünülmüş olan öteki eylemler izledi. Malan iktidara geldikten altı hafta sonra, kendinin ve hükümetinin beyazların herhangi bir bölüntüsüne karşı ayrımdan yana olmadıklarını açıkladı. Malan, İsrail'e yatık birçok öteki devletin tavrının daha da ötesine giderek, yasalarla uyuşmadığı halde, İsrail'de hizmet etmek üzere Yahudi yedek subayların gitmelerine izin verdikten başka, İngiliz Uluslar Topluluğunda Yahudi devletini ziyaret eden ilk başbakan da oldu. Güney Afrika'nın karşılaştığı ciddi parasal sorunlara karşın, hükümet İsrail'in çok gereksinim duyduğu mal ve paranın yollanmasına izin verince, Malan'ın Yahudi topluluğu üstündeki etkisi aşağı yukarı tamamlanmıştı.⁹ Milliyetçilerin İsrail'i desteklemesi ve Semitizme karşı olan resmî siyasetlerine son vermelerinin Yahudi toplumundaki tepkisi bu partinin görüşlerinin bütün aşamalarda kabul edilmesi oldu. Böylece, *apartheid* resmen siyasal bir sorun oluyordu, havrada ya da Yahudi basınında suçlanacak bir ahlâk sorunu değil.¹⁰

İsrail'in bağımsızlığının ilk on yılında, bu devletin ilişkileri Güney Afrika, Etyopya ve Liberya ile sınırlı kalmıştı. Hem Etyopya, hem Liberya'da yönetici Amerikan-Liberyalı seçkinlerde aşırı tutucu Baptist (Protestan) mezhebi ile birlikte güçlü bir Amerikan varlığı ve karmaşık bir Kral Salomon sülâlesi mitolojisi İsrail ile ilişkileri etkilemişti. Aynı zamanda, Fransa Batı ve Ekvator Afrikası, Belçika

⁹Richard P. Stevens, "Zionism, South Africa and Apartheid: the Paradoxical Triangle," *Phylon*, C. XXXII, No. 2, 1971.

¹⁰*Ibid.*

Kongosu, İngiliz Batı, Doğu ve Orta Afrikasmda bulunan Avrupa yönetimleriyle ticaret ve ekonomi ilişkileri kurulmuştu. 1957'de Gana ile başlayarak bağımsızlık gelip çatığında miras olarak kalan ilişkiler bunlardı. Çeşitli ilişkilerin varlığına karşın, İsrail açısından, Güney Afrika ve öteki beyaz azınlık göçmenleri yönetimiyle ilişkiler geri kalan Afrika çıkarlarından ağır basmaktaydı. Bunun sonucu olarak, Güney Afrika'nın ırkçı siyaseti Birleşmiş Milletler'in neredeyse kuruluşundan beri bu örgütte tartışılmaktaysa da, İsrail bu ülkenin tutumunu suçlama akımına katılma gereğini duymuyordu.

Ancak, 1955-1956 yıllarına gelindiğinde, olaylar İsrail'in Afrika ile ilişkilerini yeni baştan ele alması zorunluluğunu doğurdu. İsrail'i dışta tutan 1955 Bandung Konferansı ve 1956'da Süveyş'e İngiliz-Fransız-İsrail saldırısı sırasında yer alan Yeni Delhi Asya Sosyalist Konferansı İsrail'in Batılılarla ve emperyalistlerle olan ilişkilerinin onu özenilmeyen bir duruma soktuğunu gösteriyordu. Böylece, Birleşmiş Milletler'de çoğunluğu oluşturacak olan devletlerle yakın ilişkiler kurma karan verildi. Kısaca, bu Afrika siyaseti üç temel ilkeye oturacaktı: (a) Arap etkisinin, gerekirse askerî yardım yoluyla, sınırlandırılması; (b) Arap Birliği üyesi olmayanlarla ekonomik ilişkilerin genişletilmesi; ve (c) Birleşmiş Milletler'in içindeki (ve sonunda Afrika Birliği Örgütünde) Arap devletlerine karşı kullanılmak üzere, Arap olmayan Afrika devletlerinin diplomatik desteğini kazanma. Açık ki, bu siyaset ancak yeni devletler biçimsel egemenliklerine kavuştukça yavaş yavaş tam olarak uygulanmağa başlamıştı. Fransız uydusu olanlar başta olmak üzere, bu devletlerin çoğunun, ekonomik ve siyasal yönden, Paris'e çok fazla bağlı olmaları gerçeği karşısında bağımsızlıklarının bir anlama kuşkulu olması İsrail açısından ek bir yarar sağlıyordu. Temelde, İsrail bağımsızlıktan önceki günlerde kurduğu ticaret bağlantılarının yarattığı havadan yararlanıyordu.

1957 ve 1961 yılları arasında İsrail'in Afrika siyaseti Güney Afrika ile olan ilişkilerini ön plâna almakta devam ettiyse de, Temmuz 1961'e gelindiğinde Fransa'ya yönelik tutucu devletlerden bile *apartheid*'i İsrail'in kınamasını isteyen baskılar gelmeğe başladı. Böylece, İsrail'in ilk ürkek tepkisi *apartheid*'i "ülkenin beyaz olmayan çoğunluğunun çıkarlarına zararlı" olarak tanımlaması oldu. Bunu, kısa bir süre sonra, İsrail'in B.M.'de Güney Afrika'ya karşı oy verenlere birkaç kez katılması izledi.

İsrail'in, Güney Afrika'nın ırkçı siyasetine ilişkin daha önceki on-üç yıldır sürdürdüğü tavır ışığında, bu dönüşü, anlaşılabilceği

gibi, Güney Afrika'nın duyarlılığı açısından bir hayli sürpriz olarak geldi. Güney Afrika *Afrikaans* basını ihanete uğramış bir aşğın kızgınlığı ve içtenliği ile şunu sorabiliyordu:

"İsrail halkının kendini Yahudi olmayanlar arasında korumağa çalışmasıyla *Afrikaner'in* olduğu gibi kalma çabası arasında bir fark var mı? İsrail halkı, Tevrat'tan yola çıkarak, öteki halklarla neden karışmak istemediğini anlatmağa çalışıyor; *Afrikaner* de aynı şeyi yapıyor..."¹¹

Güney Afrika Dış İşleri Bakanı "Güney Afrika Hükümet ve kabinenin bakanları tek tek, geçmişte, İsrail ile ilişkileri iyileştirmek için yapmadıklarını bırakmadıklarını" söyleyerek İsrail'i "düşmanlık ve kadirbilmezlik"le suçladı.¹² Başbakan Dr. Verwoerd şu rahatsız edici gözlemde bulundu: Yahudiler İsrail'i orada bin yıl yaşamış olan Araplardan aldılar. Bu noktada onlarla aynı düşüncedeyim; İsrail, Güney Afrika gibi, bir *apartheid* devletidir."¹³ Sonunda diplomatik ilişkilerin büyükelçilik düzeyinden elçilik düzeyine indirilmesiyle, İsrail-Güney Afrika bağlarında resmî olarak bir soğuma yer aldıysa da, ekonomik ve kültürel ilişkiler güçlü kaldı. Bazı durumlarda, Güney Afrika Siyonist Örgütü aslında büyükelçilik görevlilerinin ele alması gereken birçok işler yaptılar. Daha önemlisi, Güney Afrika Yahudiliği neredeyse genellikle ciddî bir İsrail yanlısı olarak değerlendirilen bu durumu affettirecek bir yol olarak dünya kamu oyunca Güney Afrika'ya yöneltilen eleştirileri başka yönlere çekmeğe çalışıyordu. Bu durum, Güney Afrika Milletvekilleri Kurulu ve Siyonist Örgütü'nün ısrarıyla, Yahudi kuruluşlarının *apartheid*'i resmen suçlamaktan kaçındıkları B.M.'de özellikle görülüyordu.

Afrika ve Asya ile daha güçlü ilişkileri öngören İsrail kararı, Histadrut (İş Genel Federasyonu) ve Mapai'm (İsrail İşçi Partisi) Filistin'deki Siyonist çabalarının başlangıcından beri geliştirdiği bağlantıların bezediği işçi akımı ve Batı Avrupa sosyalizmine ilişkin temaslardan yararlanabildiği için şanslıydı. Gerçekten, İsrail'in bir Afrika-Asya siyasetine girişme isteği, Uluslararası Özgür İşçi Sendikaları Konfederasyonunun temsil ettiği sendikacılık akımının Afrika ile ilişkileri genişletme kararıyla birleşti. Brüksel'de üstlenen ve "aş-

"Alıntı: Henry Katzew, "South Africa: a Gountry Without Friends," *Midstream*, İlkbahar 1962, s. 73.

¹² *Ibid.*

¹³ *Rand Daily Mail*, 23 Kasım 1961.

rılığı" ve "sola kaymayı" sınırlama çabasına yardımcı olan ve bu-
nu büyük ölçüde denetleyen A.B.D. sendika federasyonları A.F.L.
-C.I.O. idi. Bu örgütün Siyonizm'le güçlü bir biçimde bağlantısı ve
Afrika'da çabalarının C.I.A. desteğiyle belgelenmiş olması bu yazının
çerçevesini aşan konulardır. Kısaca, bu önderler, bu demektir ki,
Afrika'da işçi sendikaları akımı kanalıyla "ılımlı" önderler yaratma
yolunda adanmış çaba harcamaktaydı. Ve bu denli önderler de,
Amerikan, İngiliz, İsviçre ve İskandinavya işçi akımlarının yardımıyla
Histadrut tarafından 1960'da Telaviv'de kurulmuş olan ve güya
siyasal yönden yansız Emek Çalışmaları ve İşbirliği Enstitüsünde
değil de başka nerede eğitim görebilirlerdi? Bundan böyle, Manda
döneminde yerleşmecilerin ekonomik ve siyasal yaşamını deneyimi
altına alıp biçimlendiren Histadrut ve Mapai gibi güçler geniş kay-
naklarını ve dikkatlerini, İsrail dış politikasına destek kazanma yolun-
da, Üçüncü Dünya'ya çevirdiler.

Bunun sonucu olarak, İsrail 1958 ve 1967 yılları arasında Afrika
da genellikle hakkında iyi konuşulan, bir sürü yaratıcı ve gerçekten
bir hayli beceri isteyen işlere kalkıştı. Yüksek masraflı tasarımlardan
kaçınarak ve insan ögesi üstünde durarak, dokuz yıllık bir süre
içinde 2485 İsrail uzmanı Afrika'da çalıştılar. Asya, Lâtin Amerika
ve Akdeniz dahil olmak üzere, bütün bölgelere yollanan uzmanların
toplam sayısının 3476 olduğu gerçeğinden hareket edersek, Afrika'nın
İsrail'in bir numaralı hedefi olduğu anlaşılır. Aynı biçimde, eğitim
için, İsrail'e getirilen 12,627 yabancı içinde yarısından fazlası, 6640
kişi Afrika'dandı. Bu Afrikalıların sayısı 1958'de 59'dan 1964'de
528'e fırlamıştı. Gelişmiş devletlerin dışında aynı şeyi şeyi yapan
devletler içinde en büyüğü olan İsrail'in bu çabasına ilişkin dikkate
değer gerçekler, rakamlar ve mantık Leopold Laufer'in *İsrail ve
Gelişmekte Olan Ülkeler İşbirliğine Yeni Yaklaşımlar* (1967) adlı kitabında
yer almaktadır. A.B.D. Dış İşleri Bakanlığı Uluslararası Gelişme Ajan-
sı'nda görevli biri tarafından yazılmış olan bu kitap İsrail'in Afrika'daki
başarısının temelini anlama ve bundan yararlanma umudunu bes-
leyen için son derece önemlidir.

Afrika'da İsrail'in ve Milliyetçi Çin'in çabalarının temel gerçeği
her ikisinin de Amerikan onayıyla iş görmüş oldukları ve A.B.D'nden
gelen teknik yardımdan büyük ölçüde yararlandıklarıdır. Böylece,
1950'lerde Dördüncü Nokta programlarıyla A.B.D.'ye gidip eğitim
gören beş İsrailliden en az biri, daha sonra İsrail'in kendi kooperatif

programına katılmıştır.¹⁴ İsrail'in Afrika'daki varlığının ne biçim birşey olduğunu, C.LA.'den yardım gören Massachusetts Teknoloji Enstitüsüne bağlı Uluslararası Çalışmalar Merkezi denetiminde Arnold Rivkin'in 1962'de yazdığı kitap başka bir düzeyde ortaya koymuştur.¹⁵ Rivkin, *Afrika ve Balı: Özgür Dünya Siyasetinin Öğeleri* adlı bu kitabında, "İsrail örneğinin, Batı modelinden farklı, fakat özgür dünyanın çıkarlarına komünist örneğinden çok daha fazla uyan, bir çeşit ekonomik 'üçüncü güç' olabileceğini" söylüyordu. Rivlin Amerika için gerçekten hükümet siyaseti olacak şu öneri üstünde duruyordu :

"İsrail'in üçüncü güç olarak rolü de üçüncü-ülke yardım tekniğini yaratıcı biçimde kullanarak arttırılabilir. Afrika'ya yardımı genişletmek isteyen bir özgür dünya devleti, İsrail'in özel durumu ve birçok Afrika ülkesi tarafından iyi kabul gördüğünü göstermiş olmasından ötürü, bu artışın bir bölümünü İsrail kanalıyla yöneltebilir. Örneğin, Batı Almanya ya da A.B.D., İsrail'in Afrika ülkelerine ek yardımlarına malî desteği oluşturmak için, İsrail'in özel hesabına yatırılanlarla geri ödenmek üzere, İsrail'e Alman Markı ya da dolarla özel kredi açabilirler. Bu krediler İsrail'in ödeme dengesindeki olumsuz durumu daha iyiye götüreceği gibi, Afrika ülkelerine yapılan yardıma malî yönden, geri-ödenmezlik temeli üstüne, desteklemek için ek kaynaklar oluştururlar. Bu türlü üçüncü-ülke yaklaşımı özgür dünyanın çok-yönlü yardım gruplaşmalarına özellikle uygundur."

Açıktır ki, Amerika açısından, İsrail ile iyi ilişkiler içinde olan herhangi bir Afrika devletinin, A.B.D. ile kötü ilişkiler içinde olması olası değildir. Daha açıkça, A.B.D. siyasal yönden, mütevazı bir İsrail varlığı sayesinde, bir hayli daha yoğun ve doğrudan Amerikan müdahalesinden çok daha fazla kazanabilir.

İsrail, 1967'den önce B.M.'de Afrika ile ilgili olarak yapılan birkaç yoklamada tuhaf durumda kaldıysa da İsrail'in çabalan, genelde, başarılı olarak değerlendiriliyordu. Herhalde çok sayıda değişik re-

"Leopold Laufer, *Israel and the Developing Countries: New Approaches to Cooperation*, New York, 1976, s. 5. ,

¹⁵ Arnold Rivkin, *Afrika and the West: Elements of Free World Policy*, New York, 1962, s. 84-85.

ümlemlerle yakm ilişkiler kurduktan başka, İsrail ekonomisi belirli yararlar sağlandı. İşin tuhafı şu ki, İsrail-Afrika ilişkilerinde değişiklik Haziran 1967 savaşında İsrail zaferi ile başladı. Güney Afrika'nın beyazları da ,dahil olmak üzere, Batı dünyasının gururu ve geniş toprakların fatihi İsrail, bu zaferden işgalci, güçlü ve Prusya-Hegel modelinin gerçek imajı olarak çıktı. Uzun süredir "çevrilmiş", "tek babına kalmış", "tehdit altında" ve küçük "demokrasi kalesi" diye sunulan İsrail ilkelerine bağlı Afrikalı önderlere artık böyle görünmüyordu. Tanzania Cumhurbaşkanı Julius Nyerere ve birçok başka önder İsrail'den tüm işgal ettiği topraklardan çekilmesini istemekle kalmayıp, İsrail'in Filistinli kimliğini tanımamasını ve Gazze ile Batı Yakası'ndaki Araplara muamelesini eleştirdiler. Ama, doğrudan doğruya ekonomik tehdidi de içeren Ekim 1973 savaşı Afrika devletlerinin İsrail'den kopmasını hızlandırdı. Yalnızca Lesotho, Swaziland ve Malavi, Güney Afrika'nın etkisine çok açık üç devlet olarak, İsrail ile ilişkilerini sürdürdü.

Afrika'dan gelen ve üretici ile tüketici uluslar arasında artan rekabetle de bağlantılı olan tepkinin bu aşamasında, İsrail, Afrika'nın eğilimini bir yana koyarak, gene, daha önceki Güney Afrika ile daha açık ilişkiler siyasetine döndü. Pretoria'daki diplomatik temsilciliğini büyükelçilik düzeyine çıkaran İsrail Hükümeti "*apartheid*'i reddeden siyaseti değişmemekle birlikte,...İsrail, Güney Afrika da dahil olmak üzere, bütün ülkelerle olağan diplomatik ilişkiler kurması gerektiğine inandığını" açıklamıştır. Bundan sonra, bir sürü ziyaretçiler ve heyetler her iki yönde gidip gelmeğe başladılar; Güney Afrika'ya gelenler içinde daha fazla bilineni Moşe Dayan'dır. Ve Nisan 1976'da, İsrail Hükümetinin çağrısıyla, Güney Afrika Başbakanı John Vorster daha yakın ilişkiler kurma resmî hedefiyle İsrail'e gelmiştir. Eklemeğe gerek yok ki, Güney Afrika Yahudi topluluğunun bu yeniden yaşatılan ye açık ilişkiler yüzünden büyük bir kıvanç içinde olduğu açıktır. İsrail'in dostları bile bu ilişkilerin doğuracağı sonuçların İsrail'in imajını bozduğunu teslim ederken, Filistinli Arap gençliğinin ve siyah Güney Afrika gençliğinin başlattığı kanlı gösteriler ve baskılar dünyanın dikkatini bu yerleşmeci devletlerin sürüp giden varlığına çekmiştir. Ancak, her iki durumda da, A.B.D. eleştiriyi saptırmağa ve onlara karşı askerî harekâtı engellemeğe çalıştı. Güney Afrika ile bu ilgi İsrail'i savunanları güç duruma düşürmekle birlikte, yer-yüzünde ayakta kalan ırkçı devletler en doğal ilişkilerini bütünleştirirken, tarihin doğal seyrine uyduğu gerçeğini görüyoruz.

Ek:

İsrail ile Güney Afrika arasındaki ideolojik, ekonomik ve gittikçe artan askerî ilişkiler B.M. olduğu kadar öteki uluslararası örgütlerin de rapor ve kararlarına konu olmuştur. Bunlar, iki ırkçılık biçimi arasında benzerliği görecektir kadar yetenekli davranmayarak, bir yandan *apartheid*'i suçlarken, öte yandan, iki yüzlülükle Siyonizm'i alkışlayan kimi devletleri rahatsız etmiştir. Ne var ki, B.M.'in Batılı olmayan çoğunluk üyeleri "derin tarihsel ve ideolojik kökleri"¹⁶ olan bu benzerliği görmekte güçlük çekmemekte ve Afrika kıtasının başı ile dibinde yer alan bu iki ırkçılık kalesinin arasında, karşılıklı yarara bağlı, artan yakın ilişkiyi endişeyle izlemektedirler.

3151/G (XXVIII) sayılı ve 14 Aralık 1973 tarihli karar diyor ki:"

"Genel Kurul, Portekiz, Güney Afrika ve İsrail'in (giriş paragrafı 7) birbirlerine sağladığı siyasal, askerî ve malî yardımda görüldüğü gibi, Portekiz sömürgeciliği, *apartheid* rejimi ve Siyonizm'in birleştiğinin altını çizerek, (5) özellikle, Portekiz sömürgeciliği, Güney Afrika ırkçılığı, Siyonizm ve İsrail emperyalizmi arasındaki kutsal olmayan ittifakı kınar."

3324 E (XXIX) sayılı ve 16 Aralık 1974 tarihli karar:

"Genel Kurul, (5) İsrail ve Güney Afrika arasında siyasal, ekonomik, askerî ve öteki ilişkilerin güçlenmesini kınar."

3411 G (XXX) sayılı ve 10 Aralık 1975 tarihli karar:

"Genel Kurul, (4) Güney Afrika rejimi ve İsrail arasında siyasal, askerî, ekonomik ve öteki alanlarda ilişkiler ve işbirliğinin güçlenmesini gene kınar."

31 /6 E sayılı ve 9 Kasım 1976 tarihli karar:

"Genel Kurul, Genel Kurul kararlarında belirtildiği gibi (yukardaki üç karar), Güney Afrika ırkçı rejimi ve İsrail arasında siyasal, askerî, ekonomik ve öteki alanlarda ilişkiler ve işbirliğinin güçlenmesini tekrar tekrar suçlamış olduğunu anımsayarak... İsrail'in Genel Kurul ve Güvenlik Kurulu'-

¹⁶ 16 Ağustos 1976'da B.M. *Apartheid'e Karşı Özel Komite*'nin kabul ettiği rapor: *Report on the Relations between Israel and South Africa*.

"Bu alıntılarda, B.M. uygulamasına uyulmuştur.

nun kararlarını ağır biçimde çiğnemek suretiyle, Güney Afrika askerlerini eğitmek üzere yarı-askerî personel yollaması ve ve Güney Afrika'ya savaş gemisi ve başka savaş malzemesi satması gerçeğinden ötürü derin endişe duyarak, *Apartheid'e* Karşı Özel Komite'nin İsrail ve Güney Afrika ilişkilerini ilgilendiren raporunu dikkate alarak,¹⁸ israil'in Birleşmiş Milletler kararlarını ağır biçimde çiğneyip Güney Afrika ırkçı rejimini suçluluk siyasetinde yürek-lendirerek, Güney Afrika ırkçı rejimiyle sürüp giden ve artan ilişkilerini ciddî biçimde kınar; kamu oyunu israil'in Güney Afrika ırkçı rejimiyle işbirliğine harekete geçirmek için, Genel Sekreter'den *ApaHheid'e* Karşı Özel Komite'nin raporunu, çeşitli dillerde, geniş olarak dağıtmasını ister."

İsrail-Güney Afrika ilişkileri, hemen hemen aynı sözcüklerle, son zamanlarda, Mayıs 1976'de Türkiye'de İstanbul'da toplanan Yedinci Müslüman Dış İşleri Bakanları Konferansında, Haziran-Temmuz 1967'da Mauritius'da Port Louis'de bir araya gelen Afrika Birliği Örgütü Bakanlar Kurulu Yirmi-yedinci Olağan Oturumunda, Ağustos 1976'da Sri Lanka'da Kolombo'da Bağlantısız Ülkeler Devlet ya da Hükümet Başkanları Beşinci Konferansında ve Mart 1977'de Mısır'da Kahire'de Birinci Afro-Arab Zirve Konferansı toplantısında belirlendi ve kınandı.

¹⁸ Alıntı: dipnotu 16.

İSRAİL, GÜNEY AFRIKA VE İRAN

ABDÜLMÂLİK AUDAH

İsrail ve Güney Afrika arasındaki ilişkiler konusuyla bir dereceye kadar ayrıntılarıyla evvelce ilgilenildiğinden,¹ ben kendimi bu ilişkilerdeki bazı yeni gelişmelerle sınırlayacağım ve gelecekteki eğilimlerin bir evrimini çizmeğe gayret edeceğim.

Güney Afrika ile ilişkilerin gelişmesi bir dizi gözlem gerektirir. Bana göre, süper ve büyük güçler, ana eksen Kuzeyde İsrail, Batı'da İran ve Güneyde Güney Afrika olmak üzere, uluslararası sistemin bir alt bölümünü kurarak yeni uluslararası durumlar yaratmağa çalışıyorlar. Amaç, uluslararası sistemin Arap ve Afrika-Arap alt bölümlerinin eylem ve çabalarını felce uğratmaktadır. Bu girişim üç devletin nisbeten gelişmiş ekonomilerine ve onların askersel baskı araçlarına dayanmaktadır, "ilerleme ve güç" kavramı Batı mantığının liberal kavramıdır. Ek olarak, bu ülkeler çok büyük yüzeyli geniş bir alanı toprak-altı madenlerini ve öteki doğal kaynakları sınırlandırmaktadırlar. Bu alanın içinde ve yakınında günümüz uluslararası ticaretinde büyük öneme sahip denizler ve okyanuslar vardır. Bu alan içindeki siyasal birimler görece zayıftırlar. Aralarında sömürgeci dönemde miras kalan siyasal sistem kararsızlığı ve dünya enflasyonundan kaynaklanan ekonomik bunalımın da bulunduğu artan sayıda sorunlardan sıkıntı çekmektedirler.

Şu ana değinki hiçbir resmî anlaşma bu eksendeki üç ülkeyi bağlamamaktadır. Buna karşın, ikili ilişkiler ve düzenlemeler belirgindir. Bu uluslararası durumun billûrlaşmasında, uluslararası ilişkiler örüntüsündeki değişmeler, 1970'lerdeki güçler dengesi ve 1980'lerdeki tasarılar ışığında katalizör Amerika ve dolayısıyla NATO politikasıdır.

Bu aşamanın ve gelecekteki gelişmelerinin amaç ve hedeflerini açığa çıkarmak için Haziran 1967 savaşı ve sonrasına, Arap ülkelerinin

¹Sempozyumda Abdülmâlik Audah'nın sunumu Richard P. Stevens'in "İsrail ve Afrika" konulu araştırmasından sonradır. Audah, bundan ötürü sunumunu burada yayınlananla sınırlamıştır.

yenilmesi ve Süveyş Kanalı'nın kapatılmasına gitmemiz gerekiyor. NATO'nun stratejik kavramlarına göre, uluslararası sistemin Arap alt-bölümünün eylemlerini denetleme ve caydırma görevi yapan İsrail ile birlikte Arap bölgesinde yeni bir durum belirdi. Buna Avrupa'nın ve Amerika'nın Hint ve Güney Atlantik Okyanusu yoluyla uluslararası gemicilik ve ticaret yollarına olan artan ilgisi eklendi. Bunun içindir ki, biz on yıl önceden başlamak üzere belirli bir düzeye kadar Amerika'nın ve Avrupa'nın çıkarlarının Arap bölgesinin merkezinden güneye, yani Basra alanına kaydığını görüyoruz. Bundan sonradır ki, Avrupa ve Amerika'da Basra bölgesinde askerî boşluk ile devletlere sızma ve saldırı biçiminde olan dış dokuncalar konusunda tartışmalar başladı. Aynı zamanda İran'ın askerî gücü ilgi gerektiren bir biçimde geliştirildi. Bu oluşumlara NATO'ca verilen önem, 1960'ların sonuna doğru konuyu incelemek ve öneriler getirmek amacıyla bir *ad hoc* komitenin kurulmasıyla sonuçlandı. Kasım 1972'de -bu tarihi iyi hatırlamanızı öneriyorum- NATO Konseyi Hint Okyanusu ve Güney Atlantik bölgesinin savunmasını ve teftişini öneren tasarıların oluşturulmasını gerektiren komite raporunu onayladı. Böylelikle, hiç duyurulmadan NATO eylem bölgesi ve askersel eylem alanı genişletildi. Resmî olarak NATO, kesin yükümlülüklerine bağlı olarak, üç kıtayı tüm kıyısıyla sınırlayan Akdeniz'i olduğu kadar, Batı Avrupa ve Yengeç Dönencesinin kuzeyindeki Atlantik bölgesindeki Amerika'yı da korur.

Bu kurulan ve onaylanmış strateji, NATO'yu ilgilendirdiği kadarıyla, bir donanma üssü ve Basra bölgesinden Hint ve Güney Atlantik Okyanusları denizyolları aracılığıyla Batı Avrupa ve iki Amerika'lara kadar uzanan petrol akımını koruyan ekonomik ve askerî istihkâm durumuna gelen Güney Afrika'nın önemini arttırmıştır. Hint Okyanusunda büyük bir İngiliz-Amerikan üssünün inşa edildiği Diego Garcia gibi adalar, askerî ve stratejik önemlerini arttırmışlardır. Aynı durum Afrika kıtasının Batı ve Güney kıyılarına, başka bir deyimle, Angola, Namibia ve Cape Verde Adalarına olduğu kadar uluslararası denizcilik yollarının olduğu Doğu Afrika (Mozambik) kıyısı için de sözkonusudur. Bu bölge ve ülkele, ya Avrupa başatlığının sürekli kılınması, ya da Batı Avrupa ve Amerika siyasasını kabul eden hükümetler oluşturulması plânının başarısı için gereklidir.

Fakat görülmemiş bunalımlar ortaya çıktı ve alınan tüm önlemlere ve uygulanmasını garanti eden hükümlere karşın, bu plânı

engelledi. Bu bunalımlar, aşağıdaki biçimde özetlenebilecek belirli bazı uluslararası gelişmelerin sonuçlarıdır:

1) Portekiz imparatorluğunun tasfiyesini başlatan faşist rejimin çöküşü Mozambik'te FRELIMO'nun rolünün tanınması, bu Cep-henin önderliği altında bağımsızlık bildirisi üzerinde anlaşmaya varıl-masının yanında Angola'nın bağımsızlığının ve Cape Verde Adala-rı'ndaki referandum tarihinin belirlenmesi.

Bu bağımsız Afrika ülkeleri, Batı dünyası ve NATO'nun dev-rimci ve sosyalist devletler, yani hür dünyanın düşmanları olarak ad-landığı bir halkaya dahil edilmişlerdir. Tüm bunlar, 1976 sonuna doğru Angola'daki savaşın ardındaki gizli güdülerini göstermektedir. Ne yazık ki, büyük güçlerin müdahalesi ve bu sorunla ilgili olarak uluslararası çelişi Angola sorununa bakmak için toplanan Afrika Birliği Örgütü toplantıları sırasında açıkça belli olduğu üzere ulus-lararası sistemin Afrika bölgesinin çökmesine yol açtı.

2) Ekim 1973 savaşının bir sonucu olarak ve özellikle petrolün Arap haklarını savunmada bir silâh olarak kullanılmasından sonra, dünya kamu cyu şimdi Arap düşüncesiyle aynı görüştedir. Bu bağ-lamda, Afrika-Arap işbirliği yalnızca İsrail'le Afrika ülkeleri arasın-daki ilişkilerin sertleşmesiyle değil, fakat aynı zamanda B.M. Genel Kurulunda bir ortak görüşün uyarlanmasıyla en yüksek noktasına ulaştı. Bu, Güney Afrika delegesinin itimatnamesinin reddinin ve Yasser Arafat'ın 1974 döneminde konuşmak üzere çağrılmasının nedenini de açıklar.

3) Fakir ve zengin ülkeler arasındaki karşıtlığın şiddetlenmesi, yeni bir dünya ekonomik düzenini ve ham maddeler fiyatlarını görüſ-mek üzere toplanan B.M. özel dönem tartışmaları sırasında somut olarak ifadesini buldu. Bu durum, Üçüncü Dünya ülkeleri arasında yeni bir çerçeveye içinde sorunlarını daha belirtme ve tutumlarını daha iyi saptamayı sağlamasının yanısıra bir dayanışmaya da yol açtı. Bunların hepsi kurtuluş akımları eylemlerinde genel bir kesilme olduğundan gerekliydi. Bunun nedenleri, gerici darbeler, ekonomik bunalımlar ve bazı kurtuluş ve sömürgeciliğe karşı savaşım önder-lerinin ölümüydü.

Güney Afrika ve İsrail arasındaki ilişkiler iki ülkenin açıkça bir eksen oluşturmaya kadai desteklendi. Diplomatik temsilcilikleri büyükelçilik düzeyine yükseltildi. Güney Afrika Başbakanı Vorster,

1976 Nisanında İsrail'i ziyaret etti ve bu ülkeyle ekonomik anlaşmalar imzaladı. Binlerin, Filistin, Zimbabwe, Namibia ve Azania'da (Güney Afrika) doğru olarak özgürlük akımları ve silâhlı savaşımalar diye an-
dığımız, onların terörizm ve sızma dediklerine karşı koymak amacıyla ve gizli askerî anlaşmalar, haber alma raporları değişimi ve eşgüdümü deneylerine de atıf yapıldı.

Öteki ve daha önemli düzeyde, Amerika, Afrika devletleri ve önderleriyle doğrudan doğruya temaslar kurmada daha faal bir rol oynuyor. En son örnek Dış İşleri Sekreteri Kissinger'in Lusaka'da Afrika'nın güneyindeki sorunlara siyasal çözümler getirmeyi amaçlayan Amerikan siyasetine atıfta bulunmasıdır. Kissinger, ek olarak, Güney Afrika Başbakanı Vorster ile Bonn'da görüşüğünü açıkladı ve Ağustosta Tahran'da bir başka görüşmenin olacağını bildirdi. Bugüne kadar hiç kimse, bunun İran ve Güney Afrika arasında ilişkiler kuran ve böylece İran'ı İsrail-Güney Afrika eksenine katan bir girişim olduğunu bilmiyor.

Kısaca, Arap ve Afrika devletleri, şimdi yenilenmiş Amerikan girişimleri, NATO stratejisi ve kendi askerî ve stratejik beklentilerini tehdit eden artan sorunlar ve bir sürprizin sonuçlarını etkisiz kılıcı İsrail, Güney Afrika ve İran'ın rolü ile karşı karşıyadırlar.

Geçmiş deneyimin ışığında, bu düşmanlık politikasına karşı gelmede bize düşen tek çözüm, bize dostça olan ülkelerce, bölgesel ve uluslararası örgütlerce desteklenen Afrika-Arap işbirliğini bir silâh olarak kullanmaktır. Fakat bu plânı etkisizleştirmesi olası ana eylem, Filistin, Zimbabwe, Namibia ve Azania direniş akımları arasındaki işbirliğini güçlendirmektir. Böyle bir eşgüdüm, İsrail ve Güney Afrika'ya kesin bir darbe vurmada ve böylece bölgemizdeki son ırkçı rejimlerden kurtulmada tek araçtır.

KURTULUŞ AKIMLARINA DÜŞMANLIK VE GERİCİ AKIMLARA DESTEK

S. G. IKOKU

Emperyalizmin kurtuluş akımlarına düşman olduğu genellikle bilinmektedir. Aynı biçimde, emperyalizmin gerici güçleri desteklediği de bilinen bir olgudur. Bu yüzden, bu çalışmanın amacı emperyalizmin sağladığı yardımları sıralamak değil, emperyalist yardım politikalarının, içinde etkinlik gösterdiği kavramsal ve işlem- sel çerçeveyi betimlemektir.

Bu çalışma Afrika ile sınırlı olacaksa da, bulguları genel olarak tüm Üçüncü Dünya'ya uygulanabilir.

Bugün Afrika'nın siyasal halitasında kırk-sekiz egemen devlet görülüyor. Bu devletler ulusal egemenliğin ve kendi kendini yönetmenin çeşitli düzeylerinde bulunmaktadır. Afrika'nın aynı siyasal haritası, sömürgeciliğin birkaç bölgede hâlâ varolduğunu göstermektedir: Batı Sahra, Afar ve Issa'ların toprağı, Zimbabwe, Namibia ve Azania (Güney Afrika). Teknik açıdan egemen olsa ve uluslararası toplum tarafından böyle görülse de, Güney Afrika'daki *apartheid*, Afrika'da kabul edildiği gibi sömürgeci bir uygulamadır. Bu görüş, Afrika Birliği Örgütü'nün 1963 yılında yapılan açılış oturumunda alınan Irk Ayrımı ve Dekolonizasyona ilişkin karara uzanmaktadır.

Afrika'da bugün yalnız beş bağımlı ülke bulunduğu için, sömürgeciliğe geçmişe ait bir olgu gibi bakma eğilimi vardır-, bu düşünüş biçimi siyasal değil, aritmetikselidir. Bu eğilim, ilerleme ve modernleşmede ortaklıktan, "yeni bir barış, refah ve insan onuru dönemi"nden söz eden emperyalist propaganda tarafından kasden özendirilmektedir. Güney Afrika'nın son kurtuluşuna giden yolda görüldüğü gibi, bu eğilim, yumuşama ve diyalog yanılması tarafından beslenmektedir.

Giriş niteliğindeki gözlemlerimizi tamamlamamız açısından her Afrika devletinin iç politika modeliyle, bu devletin kıtadaki kurtuluş akımları karşısındaki tutumu ve konumu arasında bir ilişki bulunduğunu belirtmek yararlı olacaktır. Bu durum ayrıca şu iki olguya karmaşılaşıyor: 1) Kurtuluş akımları içindeki parçalanma eği-

limi; (2) Afrika dışındaki kurtuluş akımlarının desteklenmesinin koşulları ve niteliği.

Bu çalışmada *kurtuluş akımı* deyimine geniş anlam verilmiştir. Deyim şu anlamları kapsıyor: 1) Sömürge kalıntılarındaki kurtuluş akımları; (2) Azania'daki *apartheid* karşıtı akımlar; (3) Filistin Kurtuluş Örgütü'nün savaşı; (4) bağımsız Afrika devletlerinde yeni-sömürgecilikle savaşıyan halk hareketleri. Zimbabwe, Namibia, Batı Sahra ve Afar ile fssa'daki savaşımın ulusal kurtuluş akımları olduğu genellikle kabul edilir. Afrika Ulusal Kongre'sini ve Azania Pan Afrika Kongresi'ni de ulusal kurtuluş savaşımaları içinde görmekte bir sakınca yoktur. Filistin Kurtuluş Örgütü'nün savaşı bir ulusal kurtuluş akımının tüm niteliklerine sahiptir. Siyonizm Filistin'de yabancı bir ögedir; Filistinli Arapların çoğunluğunu yurtlarından ederek ve onların tüm siyasal haklarını ellerinden alarak bir Arap ülkesini sömürgeleştirmiştir. Bu ırk temeline dayanan sömürgecilik, israil Yahudi devletinin kurulmasında kullanılmıştır. Bu durum, güce dayanan ve temelde Güney Afrika'daki *apartheid*'den farksız ırksal üstünlüktür.

Kurtuluş akımı deymi, bağımsız Afrika ülkelerinde yeni emperyalizm örneklerine karşı olan halk hareketlerini de içine almaktadır. Bunların kurtuluş akımları olarak tanınması gerekir, çünkü eski bir sömürgeci emperyalist çıkarları ortadan kaldırmak için bir devletin kurulması teknik üstünlük sağlasa da, sömürgeci dış çıkarlara olan ulusal bağımlılık sürmektedir.

Şimdi konumuzun diğer ögesi olan yardım olgusunu ele alırsak, iki-yanlı ya da çok-yanlı uluslararası yardımın insancıl bir uygulama olmadığını söyleyebilirim, Yardımdan beklenen diplomasiyle hizmettir. Buna karşılık, diplomasi yardımdan, yardımı veren ülkenin çıkarlarının yürütülmesi ve geliştirilmesi için elverişli siyasal ve askersel koşulların sağlanmasında yararlanır. Dünya Bankası'nın eski bir başkanı olan Eugene Black gelişme yardımı diplomasisinden söz ederken yeterince dürüst ve içten olmuştur. Black, bu yardımın ve yardım plânının, yardımı alan ülkeyi, veren ülkenin çıkarları doğrultusundaki bir siyasal ve ekonomik gelişme çizgisinde tutmak amacıyla kullanıldığını açıkça görmüştü. Bu durum, yardım veren ülkelerin genellikle çok-yanlı yardımlara neden pek hevesli olmadıklarını ve neden daha çok iki-yanlı yardıma başvurmak istediklerini açıklamaktadır.

Çıkar gözetmeyen yardımdan da söz ediliyor. Bu, içtensizlik ve düzenbazlıktır. En düşük oranda ve koşulsuz olarak yardım vermek

olasıdır ve gerçekten de iyi bir şeydir. Ancak, genellikle, yardımın iyi-niyet olgusunun varlığını destekleyeceği, ya da yardım alan ülkenin, veren ülkenin kendi çıkarları açısından düşmanca gördüğü bir siyasal çizgiyi ve diplomatik eylemi izlemesini engelleyeceği umulur.

Yardımanın burada belirtilen biçimde kullanılmasının ideolojik sınırlamalarının bulunmadığının vurgulanması gerekir. İdeolojik bakış açısı ne olursa olsun, herhangi bir ülke, kendi çıkarlarını desteklemek için yardımdan yararlanabilir. Belirleyici etken ideoloji değil, yardımı veren ülkenin taahhüdü ve yeteneğidir.

Ekonomik, askersel, siyasal ya da diplomatik olsun, yardım, çeşitli ve hemen hemen her amaca hizmet eder. Dolayısıyla, yardım Afrika devriminin çözümleyicileri için kendi başına pek önemli değildir. Asıl büyük önem taşıyan, yardımı çevreleyen koşullardır. Biz, yardımın kaynağı, niteliği ve altında yatan zihniyetle ilgilenmekteyiz. Ancak, yardımın bu çeşitli yanları dikkatle incelendikten sonra, yardımın Afrika devrimini desteklediği ya da kösteklediği gibi bilimsel bir sonuca varılabilir. Yardım, yardımı veren ülkenin değil, *bizim* bakış açımızdan değerlendirilmelidir.

Emperyalizm tarafından Afrika ve Orta Doğu'ya verilen yardımın stratejisi ve taktikleri yalnızca emperyalizmin bu bölgedeki jeopolitiği açısından tam olarak anlaşılabilir. Bu konuda üç öge önemlidir: (i) Amerika Birleşik Devletleri'nin önderliğindeki emperyalist güçlerin eşgüdümlü eylemi; (2) Güney Afrika ve İsrail'in askersel-siyasal üsler olarak sağlamlaştırılması ve (3) Afrika'nın her her alt bölgesinde ileri askerî karakollar ve/ya da diplomatik eksenler kurulması.

1960'a kadar Afrika'daki sömürgeci güçlerin özerk hareket ettikleri söylenebilir. Gana'nın Nkrumah'sının, Mısır'ın Nasır'ının, Gine'nin Seku Ture'sinin etkinlikleri, Afrika kurtuluşunun desteğinde eşgüdümlü Afrika diplomasisinin stratejisini ortaya koymuştur. Afrika'da sömürgeci güçler de benzer bir biçimde tepki göstermişler, kendi aralarındaki -ve bazı uydu Afrika ülkeler arasındaki- eşgüdümlü eylemden Afrika devrimine karşı direnmek için yararlanmağa başlamışlardır. Bu stratejinin en belirgin göstergesi Afrika Birliği Örgütü'nün, açık emperyalizmden kurtuluşa yardımcı olacak fakat yeni-sömürgeciliğe ve uydulaşmaya karşı savaşımı engelleyecek biçimde kurulmuş olmasıdır. Bu tutukluklara karşın, Afrika devrimi 1963 ile 1975 yılları arasında ilerleme kaydetmiştir. Portekiz sömürgeci

NATO ülkelerinden sağladığı yardıma rağmen savaş alanında bozguna uğramıştır. Gana'da, Libya'da, Sierra Leone'de, Benin'de, Brazzaville Kongosunda, Somali'de, Etyopya'da, Uganda'da ve Nijerya'da yeni-sömürgeci mevziler geriletilmiştir. Emperyalizmin Angola'da bozguna uğraması, Afrika'daki eski sömürgeci güçlerin -tngiltere, Fransa, Portekiz, Belçika- eşgüdümlü eyleminin, Afrika devriminin artan gücüyle başa çıkamayacağını Batı'ya son kez ve çarpıcı olarak göstermiş, emperyalizmin stratejik yedeği Amerika Birleşik Devletleri'nin savaşa katılması gerekmiştir.

Afrika devriminin çözümleyicileri bunu bir süre beklemişlerdi. Bu gelişmenin bu sırada ortaya çıkması Asya'daki kurtuluş hareketlerinin gücüne çok şey borçludur. Fakat, A.B.D.'nin vekilleri aracılığıyla kendi etki alanları olarak Afrika'da at koşturan eski sömürgeci güçlere bağımsızlık karşıtı konumlarda öteden beri yardım ettiği, onları cesaretlendirdiği bilinmektedir. Ama, şimdi, A.B.D. Afrika'da üstlendiği önderlik rolünü kendisi açığa çıkarmıştır.

Bu yılın 27 Nisanında, Zambiya'nın Lusaka kentinde tarihsel konuşmasını yapan Amerika Birleşik Devletleri Dış İşleri Sekreteri Henry Kissinger şöyle diyordu:

"Başkan Ford beni buraya bir taahhüt ve işbirliği mesajıyla yolladı. Afrika'ya geldim, çünkü Afrika'ya yönelik tehditler, birçok yönden, modern çağa yönelmiş tehditlerdir. Ahlâkî ve siyasal olarak, Afrika'daki ulusal bağımsızlık dramı, son kuşak boyunca uluslararası ilişkileri değiştirmiştir ... Afrika'ya ülkemin sizinle çalışmak istediğini göstermek üzere açık bir düşünce ve açık bir yürekle geldim... Gezimin amacı Amerikan politikasında yeni bir dönem başlatmaktır.

"Bir dünya gücü olarak Amerika'nın sorumlulukları, bugün, bizim, dünyanın beşte-birini kaplayan geniş kıtanın bağımsızlığı, barışı ve refahıyla yakından ilgilenmemizi gerektiriyor."

Mesaj yeterince açık. İki noktayı aydınlatmamız ve bir noktayı vurgulamamız Henry Kissinger'in hedeflerini daha derin bir biçimde değerlendirmemize olanak verecektir.

Zaire'de Belçika'nın bıraktığı denetleyici güç görevini üstlenmesinin; NATO'nun Gine-Bissau, Mozambik, Cape Verde Adaları,

Principe, Sao Tomé ve Angola'daki ulusal kurtuluş akımlarına set çekme çabalarında Portekiz'e sağlandığı açık ve yüzüstü desteğin; Angola iç savaşında FNLA ve UNITA güçlerini silâh, para ve paralı asker yardımıyla desteklemesinin; Rodezya ve Güney Afrika'ya kaişı uygulanan Birleşmiş Milletler yaptırımlarını atlatmasının; ve askerî ve ekonomik alanda, Birleşmiş Milletler'de ve son olarak Entebbe Hava Alanındaki insafsız saldırıda İsrail'i açıkça desteklemesinin gösterdiği gibi, Amerika Birleşik Devletleri Afrika'da hiçbir zaman ulusal bağımsızlıktan yana davranmamıştır.

İkinci olarak, Henry Kissinger Afrika'ya Lusaka konuşmasında savunduğu gibi, "açık düşünce ve açık yürekle" gelemezdi. Çünkü aynı konuşmada Amerika Dış İşleri Sekreteri daha sonra, elinde "bu kıt'a için yeni bir yardım programı" bulunduğunu söylemiştir. Bu konudaki düşüncesi o kadar somut bir duruma gelmişti ki, Kissinger, "çok-yanlı işbirliği yoluyla kalkınma"nın "endüstrileşmiş ulusların, petrol üreticisi yeni zengin ülkelerin ve bizzat kalkınmakta olan ülkelerin" işbirliğini gerektireceğini söyleyebilmiştir. Kissinger Amerikan hedeflerinin ne olduğuna karar vermiş olmalıdır, çünkü Afrika'nın "A.B.D. ile çatışma taktikleri"yle başarıya ulaşamayacağını belirtmiş ve ardından tehdit edercesine eklemiştir: "Bizim [A.B.D.] kendimize olan saygımız o kadar güçlüdür ki, içerden ya da dış güçlerden gelecek baskılara izin vermeyiz."

Henry Kissinger'in Lusaka konuşmasında açığa vurmadığı bir büyük gerçek, A.B.D.'nin geniş Afrika topraklarında çıkarı olduğudur. Gerçekte, Amerika'nın ilgisini çeken, toprak, daha doğrusu Afrika topraklarının altındaki ya da üstündeki zenginliklerdir.

Emperyalizmin Afrika'daki jeopolitiğinin ikinci dayanağı, kıtanın iki ucunda iki güçlü askersel-siyasal üssün kurulmasıdır. Bunlar, *apartheid* bayrağı altındaki Güney Afrika ve Siyonizm'in savaş çığlığının ardındaki İsrail'dir. Bu askersel-siyasal üsler, kesinlikle Afrika karşıtı siyasal görüşler geliştirmişlerdir. Son aylarda, yalnız kendilerini savunacak güce sahip olmadıklarını, sınırlarından binlerce kilometre ötede saldırı eylemine girişebilecek yetenekte olduklarını da göstermişlerdir.

Emperyalizmin Afrika'daki jeopolitiğinin üçüncü kaynağı, Afrika'nın her alt bölgesinde ileri askerî karakolların ve/ya da diplomatik eksenlerin oluşturulmasıdır. Burada egemen Afrika devletlerinden yararlanılmaktadır. Amaç, Afrika kıtasında emperyalizmin askersel ve siyasal eylemlerini arttırmaktır.

İlgili ülkelerdeki iç gelişmelerin sonucu olarak bu karakolların sürekli değişmesine karşın, sistematik olarak kurulmak istenen şey konusunda açık bir fikre varmak hâlâ olasıdır. Kuzey-batı alt-bölgesinde bir askerî karakol var - Fas. Kuzey-doğu Afrika'da Ürdün'le Sudan'ı artan ölçüde kendine çekmeğe çalışan Kahire-Riyad diplomatik ekseni var. Doğu Afrika'daki askerî karakol Kenya'dır. Batı Afrika'da ise Togo ile Kamerun'u artan ölçüde kendine çeken Dakar-Abican diplomatik ekseni bulunmaktadır. Emperyalizmin Orta Afrika'daki öncüsü Zaire'dir. Ve Güney Afrika alt-bölgesinde Zambiya'ya bir diplomatik rol verilmiştir. Bu şeytanî plânlara etkinlik kazandırma süreci geliyor. Plânın gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini, sonradan ortaya çıkacak düşüncelerin ve iç gelişmelerin bu devletleiden bazıların kendilerine verilmiş lolden kurtarıp kurtaramayacaklarını görmek için biraz zamana gereksinim vardır.

Burada bir noktayı vurgulamak gerekiyor: Kahire-Riyad diplomatik ekseninin emperyalist konumlara hizmet etmesi için yaratılması gibi, Siyonizm'in Afrika'ya karşı bir askerî ve siyasal üs olarak kullanılması da, Afrikalıların ve Arapların savaşımalarının ayrılmaz bir biçimde, sıkıca birbirine bağlanmış olduğunun -eğer böyle bir kanıt gerekliyse- olumlu bir kanıtıdır. Arap dâvasının Afrika ile ilgisi olmadığını savunan Afrikalılar ve aynı biçimde Arap ülkeleriyle Afrika'daki ulusal ve ekonomik bağımsızlık savaşımalarının temel bağlantısını görmeyi reddeden Araplar, yerlerini emperyalizmin yanında belirlemektedirler. Bunun farkında olup olmadıkları önemli değildir. Ve Arap petrol zenginliğinin bir bölümünün Afrika'nın emrine verilmiş olması bu durumu çürütmemekte, aslında denetim mekanizmasının ne kadar özenle oluşturulduğunu göstermektedir. Yardım alan ülkelerin yardımın asıl kaynağını ve nedenini farketmelerini önlemek amacıyla, emperyalizmin yardımı, gittikçe daha çok gerici Afrika ve Arap güçleri aracılığıyla göndermekte olduğu açıklık kazanmaktadır.

Modern çağın en iyi bilinen emperyalist yapıları, tarihsel olarak beyaz ırkın yarattığı şeyler olsa bile, emperyalizm özünde bir renk ya da ırk olgusu değildir. Temel etken ekonomik güç olmuştur. Emperyalizmin yarattığı dünya ilişkileri içinde Afrika ve Arap ülkelerinin özdeş konumları, bu iki halka, empeyalizmin, Siyonizmin, *apartheid*'in ve Arap-Afrika gericiliğinin diplomatik entrikalarının ve propagandalarının kolayca çıkamayacağı bir birlik ve tutarlılık vermektedir.

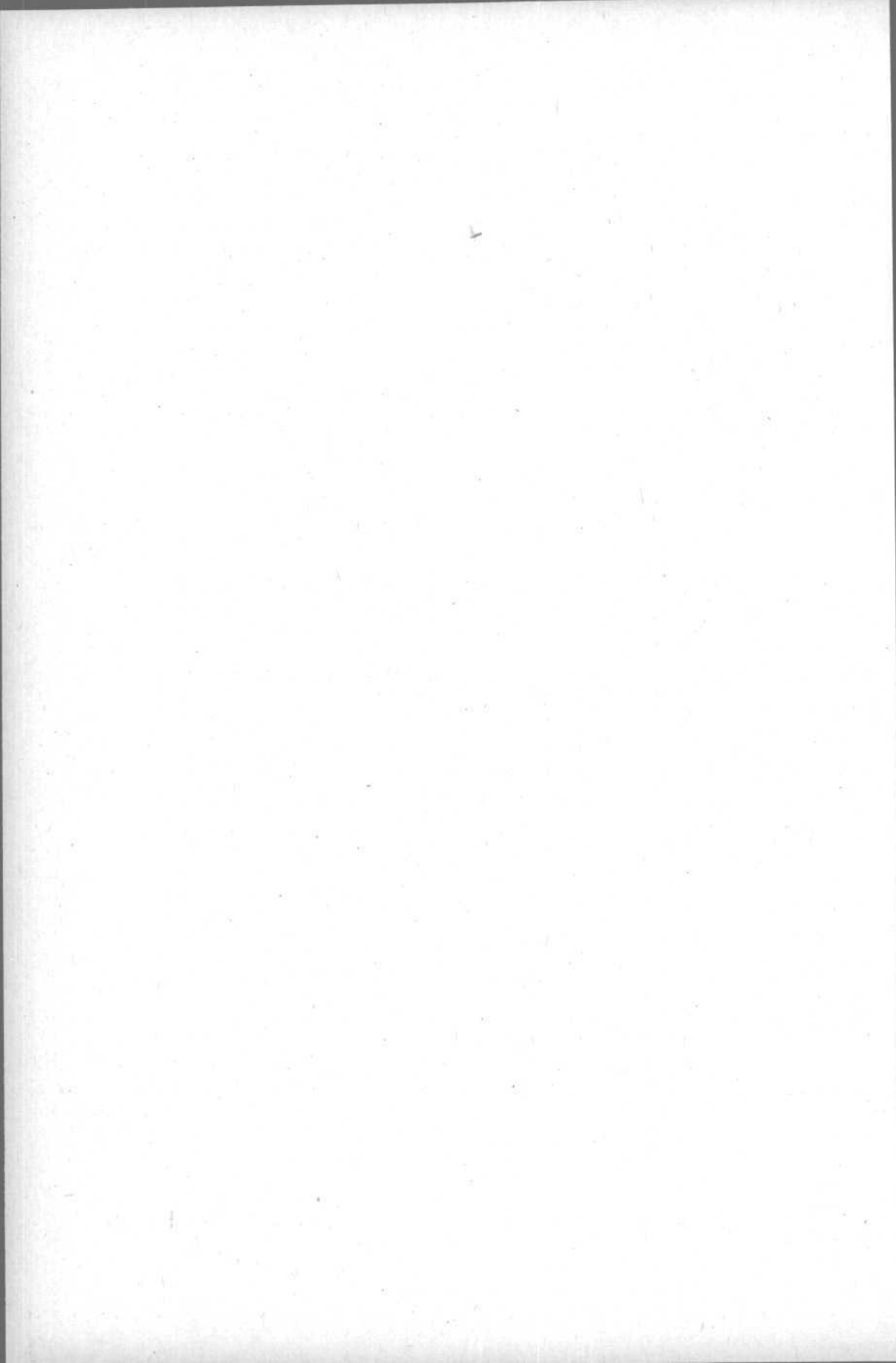
Şimdi Afrika'daki emperyalist yardım stratejisi konusunda genel sonuçlara varılabilir:

1) Kurtuluş akımlarına yapılan yardım, genellikle bu akımlar içinde bölünmelere yol açmak ve" bunları sürdürmek, dolayısıyla siyasal bağımsızlığa giden yolu kesmek anlamına gelir. Böyle olmadığı takdirde, açık sömürge yönetiminin sona ermesi kaçınılmaz noktaya gelmişse, bu tür bir yardım, doğacak bağımsız devletin yeni-sömürgeci çizgisine konması anlamına gelecektir.

2) Bağımsız Afrika devletlerine yapılan yardım aslında gerici (yani emperyalizm yanlısı) rejimler içindir. Bununla gözetilen amaç iki yönlüdür: Ekonomik ve kültürel bağımsızlığın elde edilmesi ve yaşam düzeyinin geliştirilmesi için halktan gelen iç baskılara karşı bu gerici rejimleri desteklemek; kendi kendini yönlendirerek kapitalist sistemi reddetmiş olan Afrika devletlerini istikrarsızlığa sürüklemek için bu gerici hükümetleri desteklemek.

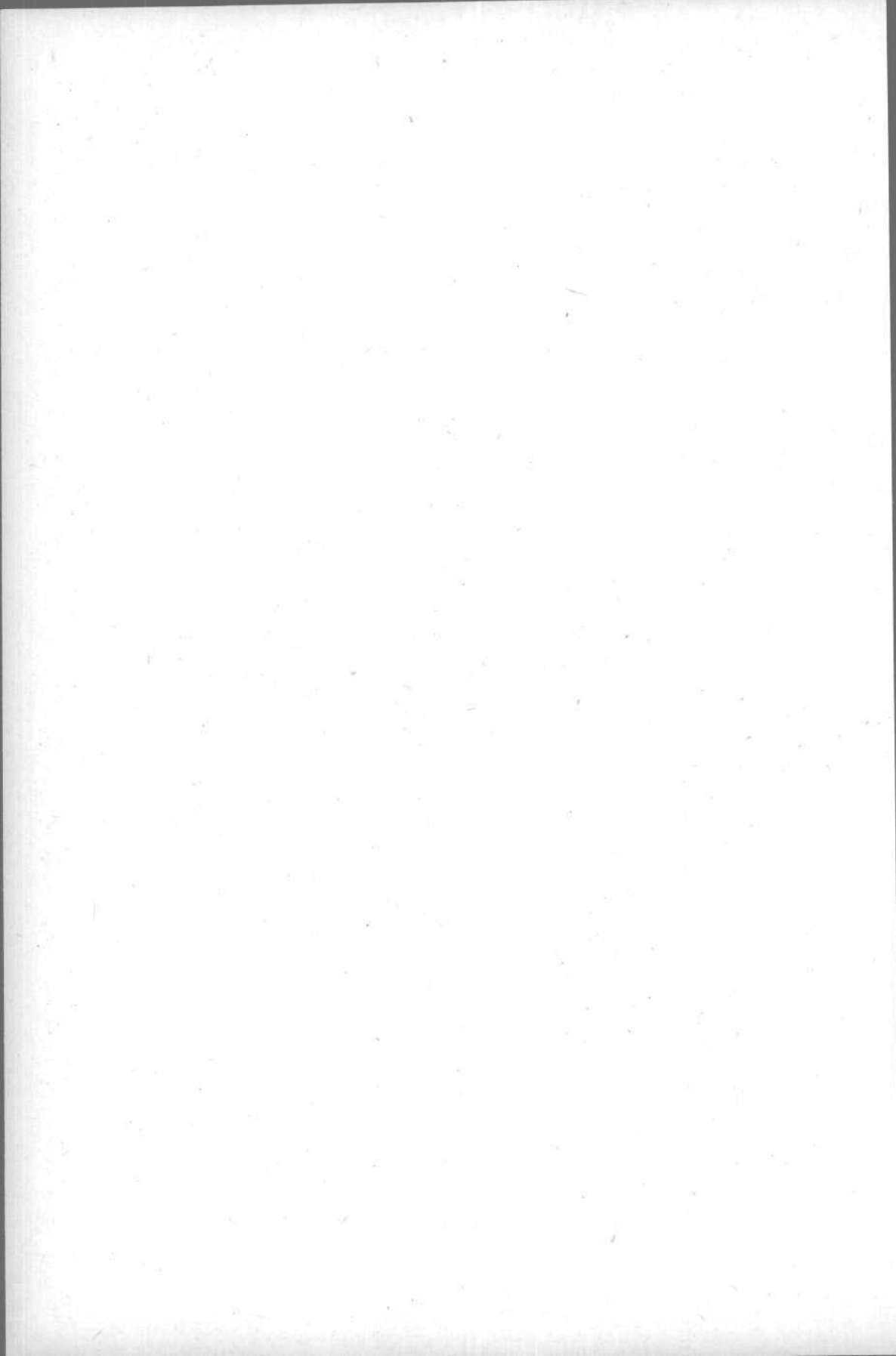
3) *Apartheid'e* ve Siyonizm'e yapılan yardım, Afrika ve Orta Doğu'yu emperyalist yörüngede tutmak için, bu birincil önemdeki üsleri destekleme amacına yöneliktir.

Sonuç olarak, yardım, Afrika ve Orta Doğu'da emperyalist konumları geliştirmenin en büyük silâhı durumuna gelmiştir. Yardım verme mekanizmaları içinde *apartheid*, Siyonizm ve Afrika-Arap gericiliğinden yararlanılmaktadır. Emperyalizme karşı savaşım yalnızca birleşik siyasal ve diplomatik eylemi değil, Arap ve Afrika devrimlerinin güçleri tarafından ayrı bir yardım stratejisinin gerçekleştirilmesini de gerektirecektir.

V

SİYONİZM'İ ELEŞTİRENLER

YAHUDİLİK VE SİYONİZM ARASINDAKİ AYRIM

G. NEUBURGER

Tevrat, ilk insanın yaratılışından söz ederken, en önde gelen Yahudi yorumcularından Rashi, Adem'i oluşturan toprağın, yer-kürenin bir noktasından değil, değişik yerlerinden alındığını anlatır. Böylece, insan onuru kişinin doğduğu yere bağlı olmadığı gibi, bir bölgeyle de sınırlanmaz.

Kişinin büyüklüğü ya da değeri dış görünüşüyle ölçülmez. Yahudiler, Adem'in, Tanrı'nın¹ bir yansıması ve tüm insanlığın atası olduğuna inanırlar, insan tarihinin bu aşamasında, kendi dışındaki kişilere canının istediği gibi muamele eden ayrıcalıklı insanlara yer yoktur. İnsan yaşamı kutsaldır ve insan hakları, 'ulusal güvenlik' ya da öteki nedenlerden ötürü onları yok etmek isteyenlerce yadsınmaz. Bunu, çok sık ve çok uzun ikinci sınıf insan durumunda kalmış Yahudilerden iyi kimse bilmez. Ancak, bazı Siyonistleri değişik olabilir; bunda şaşılacak birşey de yok, çünkü Yahudilik ve Siyonizm aynı şey değildir. Aslında, birbirine uymaz ve birbiriyle uzlaşmazlar. İyi bir Yahudi Siyonist olamaz; Siyonistse iyi bir Yahudi olamaz.

Altmış yılı aşkın bir süredir, babamın yaptığı gibi, Siyonizm'e karşı savaşım verdim ve dolayısıyla onun ne olduğunu biliyorum. Bu savaşımın içinde son on ya da yirmi yıldır bulunanlar için söylemek zorunda olduklarım şaşırtıcı, giderek şok etkisi yapıcı olabilir. Herşeye karşın, bu sorunlar kesinlikle ve açıklıkla ortaya konmalı, çünkü Siyonizm hastalığı yeterince tanımlanmazsa, iyiletimi sağlamaz. Siyonizm'e karşı olanlar uzunca bir süre düş ile ve iyi niyetli istekten kaynaklanan düşüncelerle ilgilendiler. Siyonizm'in ne olduğunu anlamak için, kişinin, Yahudiliği, Yahudiliğin karşı ve olumsuzlaşması olan Siyonizm'i ve Yahudi tarihini bilmesi gerekir. Bana ayrılan süre içinde, Siyonistlerin eylemleri hakkında konuşamayacağım; bunlar başkalarınca yeterince ele alınacaktır. Bir Yahudi

¹Ortodoks Yahudiler herhangi bir dilde, Tanrı'nın adını olduğu gibi yazmamakta, örneğin "Tanrı" (God) yerine "T-ı" (G-d) demektedirler.

olarak, Tanrıya isyan ve Yahudi halkına ihanet sayılan Siyonizm'in ne olduğunu tartışmayı tasarlıyorum.

ilk önce, birkaç tanımlama: Yahudi kimdir? Yahudi, bir Yahudi anası olan ya da, Yahudi din yasaları (*Halaçah*) uyarınca Yahudiliği kabul etmiş herhangi birisidir. Bu tanım bile, ırkçılığı dışlar. Yahudilik, ilkelerini benimsemiş kişiler bulmaya çalışmaz; ancak, bu ilkeleri kabul edenler eşitlik esasına göre kabul görürler. Bunun nasıl olduğunu görelim: En mümtaz ve saygı gören hahamların bazıları Yahudiliği sonradan kabul etmiş kişilerdir. Yahudi analar çocuklarını her Sebt günü (Yahudiliğin kutsal günü olan Cumartesi) ve tatil arifesi kutsarlar ve buuu bin yıldan beri yaparlar. Çocuklar kızsaa, kutsama "Tanrı seni Sarah, Rebeka, Raşel ve Leah gibi yapsın"dır. Bu anaerkillerin hiçbirisi Yahudi olarak doğmamıştı; onlar Yahudiliği sonradan kabul edenlerdendi. Çocuklar erkekse, kutsama "Tanrı seni Efraim ve Menşe gibi yapsın" biçimindedir. Bu ikisinin anası daha sonra Yahudi ve Yusuf'la evlenen Mısırlı bir kadındı. Gelmiş geçmiş Yahudilerin en büyüğü Musa bile daha sonra Yahudi olmuş Midyalı bir kadınla evlenmişti. Son olarak, Yahudilerin kutsal yazıları olan *Tenaç*, *Ruth'un* kitabını kapsar. Bu kadın, doğuştan Yahudi gibi, Yahudi halkının geleneksel düşmanı olan Moab'lılardan gelmedir. Bu kitap, Ruth'un Yahudiliğe geçişini betimler ve her yıl "Yasa"nın (*Tevrat*) vahiysini yaşatmak için kutlanan tatilde "Eski Ahd"nin ilk beş kitabı olarak okunur. Ruth'un kitabı, hemen bitiminde adı geçenin Yahudilerin en büyük kralı olan Kral Davud'un büyükannesinin ninesi olduğunu anlatır.

Siyonistlerden başka, Yahudileri bir ırk olarak görmekte ısrar edenler Nazilerdir. Onlar da yalnızca ırkçılığın saçmalığını ve usdışılığını kanıtlamağa hizmet ettiler. Irksal olarak bir Bayan Muller'in ya da bir Bay Meyer'in Yahudi ya da Aryan Nazilerin (Yahudi olmayan Almanlara verdikleri ad) olup olmadığını kanıtlamanın bir yolu yoktu. Bir kişinin Yahudi olduğunu kararlaştırmanın tek yolu, onun atalarının tinsel soyunu izlemektir. Irksal saçmalık için bu kadar söz yeter.²

Irksal gurur, geçmişte kendi kısır şovenizmleri ile körelmiş Yahudilerin yıkımı olmuştur. Bu bizi, ikinci bir tanıma getirir: Bir Yahudi halkı var mıdır? Eğer varsa, görevi nedir? Bunu kesin bir

²Ancak, Yahudiler, erkek ya da kadın olsun, tinsel atalarıyla gurur duymakta ve kendilerini kişi olarak Yahudi tarihi ile özdeşleştirmektedirler.

açıklığa kavuşturalım: Yahudi ulusu, bir kuşak önce Siyonist politikacılar tarafından oluşturulmuş ya da yaratılmış değildir. Yahudi ulusu, kendilerine gelecek tüm Yahudi kuşaklar için Tamı tarafından verilen Tevrat'ı benimseyip "Yapalım ve Duyalım"³ yanıtını verdiklerinde Sina Dağı'nda doğdu. "Siz bugün halk oldunuz" tümcesi bugün de geçerli olmakla birlikte, binlerce yıl önce söylenmişti.

Yahudi geleneğine göre, tüm insanlara uyarlanan yedi Nuh yasası⁴ vardır. Sonra, aktörenin temel ölçütlerini oluşturan ve tüm tek-tanrılı dinlere inananlara yol gösteren "On Emir" gelir. Bunlara ek olarak, Yahudiler için zorunlu ve *Halaçak'a*. göre her Yahudinin kendine uygun olanını gözetmek zorunda olduğu 613 yasa vardır. Bu "emirler"in (*mitzvot*) yerine getirilmesi Yahudi olmanın ve dolayısıyla Yahudi halkının özünü ve Tanrı ile olan anlaşmalarını oluşturur.

Yahudiler hangi nedenden ötürü "seçilmiş halk"tırlar? Her Yahudi, herhangi bir yer ve zamanda Tevrat'ı okuması gerektiğinde, "bizleri öteki halklar arasından kim seçti ve Tevrat'ını bize verdi?" der. Yahudiler bu biçimde seçilmişlerdir. Yahudi halkı başkaları üzerinde egemenlik kurmak ya da fethetmek ya da savaşmak için değil, Tanrı'ya ve dolayısıyla insanlığa hizmet için seçilmiştir. "Ve eller Esau'nun elleridir" tümcesi, geleneksel olarak, "ses Yakub"unken şiddeti simgeleyen eller Esau'dur anlamında yorumlanagelmıştır. Böylelikle, fiziksel şiddet Yahudiliğin geleneği ya da itibar ettiği bir değer değildir. Yahudi halkı askeri üstünlük ya da teknik başarılar konusunda örnek oluşturmak için değil, fakat aktöresel davranış ve tinsel yalınlıkta en güzeli sağlamak görevinden ötürü seçilmiştir. Siyasal Siyonizm'in suçlarının en kötüsünü ve temelini oluşturan ve öteki tüm yanlış uygulamalarını açıklayan temel suç, öteden beri, Yahudi halkını Tanrı'sından ayırmağa çalışması, ilâhi andlaşmayı hükümsüz ve geçersiz kılmayı amaçlaması ve Yahudi halkının yüce idealleri yerine "modern" devlet ve sahte egemenliği geçirmek istemesidir.

Birçok Yahudiyi ve Yahudi olmayanları yanıltmanın araçlarından biri, Siyonistlerin Yahudilikte kutsal olan adlar ve simgeleri

³İncil'de israil'in Çocukları diye bilinen Yahudilerin, Musa Sina Dağı'ndan inerek Tanrı'nın emirlerinden onları haberdar ettiğinde, söyledikleri.

⁴Bunlar şunlardır: (1) bir yasalar (ve yaptırım) sistemi kurmak; (2) Tanrı'ya küfretmemek; (3) putlara tapmamak, (4) zina gibi, cinsel ahlâksızlık yapmamak; (5) öldürmemek; (6) çalmamak; ve (7) canlının herhangi bir yerini yememek.

--.; 1912'de Almanya-Polonya sınırında Siyonizm'le savaşmak özgül amacıyla bir dünya Yahudi örgütü kuruldu. *Agudath İsraıl* (israıl Birliği) adlı bu örgüt dünyadaki gerçek Yahudi halkını temsil etmek ve Siyonistlerin temelsiz ve haksız isteklerini açığa çıkarmak için kuruldu. Sadık Yahudi kitlesi ve tüm hahamlar Agudath israıl'e katıldılar. Viyana ve Marienbad'da Siyonizm karşıtı kongreler toplandı. Polonya gibi ülkelerde, Agudistler parlâmento üyesi oldular. Elli yılı aşkın süredir, Agudath yönetimi altında Kutsal Toprak'larda yaşayan Siyonizm karşıtı Yahudiler kendilerini Siyonistlerce ya da Siyonistlerin herhangi bir kümesince, özellikle *Va'ad Leumi* (Ulusal Meclis) gibi yarı resmî Siyonist bir örgütçe temsil edilmelerini istemediklerine dair yazılı olarak açıklama yapma konusunda Filistin'de mandater güç olan ingiltere'den izin aldılar.

Kısa bir süre sonra, Agudath israıl'in Filistin'deki önderi olan Hollandalı eski saygın diplomatlardan Jacob de Haan, Arap önderleriyle, Yahudi ve Arapların eşit haklara sahip olacakları bir devletin Filistin'de nihaî olarak kurulmasına ilişkin görüşmeleri başlattı. Bu yolla, Haan, Siyonist bir devletin yaratılmasını önlemek istiyordu. Yaşamının tehdit edilmesine karşın, de Haan, Siyonist bir devletin içerdiği büyük tehlikelerin tamamen bilincinde olarak, Tconuşma ve görüşmelerini sürdürdü, 1924'te ingiltere'deki ilgilileri görmek üzere ayrılmasından hemen önce, akşam ibadetinden dönerken, Siyonist bir yarı-askerî güç olan Haganah tarafından Kudüs'ün ortasında katledildi. Yarım yüzyılı aşkın bir süre önce, bu inanmış ve esin dolu Yahudi, dünyanın gelecekte kurulacak ve Siyonist devletin neden olabileceği güçlüklerle ve sorunlara karşı kör ve sağır olduğu bir zamanda, çok önemli saydığı bir kavgada yaşamını kaybediyordu.

Bu türden terörizm ve artan Siyonist baskı sonucu Agudat Israel adım adım zayıflamağa ve uzlaşıcı tavır almağa başladı. Nazi dönemi boyunca, temel amacı Siyonizm'le savaşmak olmasına karşın, Siyonistlerle anlaşma ve düzenlemelere girişti. Siyonist devlet kurulduktan sonra, Agudath fsrael geçmişi ile bağını kopardı, bakanlar düzeyinde Siyonist hükümete katıldı ve seçilen Agudistler parlâmentoya girdiler. Hâlâ Siyonizm karşıtı bir görünüm yaratmağa çalışan Agudath Israel, Kutsal Toprak'ta "bağımsız" okullar şebekesini kurdu; ancak bugün, bu okulların bütçelerinin büyük çoğunluğu Siyonist hükümetçe karşılanmaktadır.

Bu gelişmeler ışığında, Siyonizm'e karşı savaşı uzlaşmaksızın sürdürmek isteyen Yahudiler Agudath israıl'i terkettiler ve İbranice

"Kentin (yani Kudüs'ün) Koruyucuları" anlamına gelen *Neturei KartaCıy* kurdular. Neturei Karta, böylelikle, bazı yerlerde "Kudüs'ün Dostları" diye bilinen dünya çapında bir akım durumuna geldi.

Neturei Karta'nın en büyük önderi merhameti cesaretine eşit olan, esin dolu ve inançlı Haham Amram Blau idi. Adaletsizliğin, ahlâksızlığın ya da iki yüzlülüğün karşısında sessiz kalamazdı. Yahudilerce sevilir, Hristiyan ve Müslümanlarca sayılırdı. Kudüs'te doğmuş, Kutsal Toprak'lardan tüm yaşantısı boyunca ayrılmamıştı. Yazılarında yasal Siyonizm'in ortaya çıkışma değin, Yahudilerin ve Arapların uyum içinde yaşadıklarını sık sık vurgulamıştı.⁶ Haham Blau, Kudüs'te, Osmanlı oteritelerince, İngilizlerce ya da Araplarca değil, Siyonistlerce hapse atılmıştı. Suçu neydi? Dirençle ye şerefle, kendi güvenliğini düşünmeden, Kudüs'ün kutsal niteliğini "yeniliklere" ve Siyonistlerin saldırılarına karşı savunmuştu. Sebt gününün kutsallığı için savaşım verdi ve Siyonist rejimde yürütülen çirkin hareketlere ve ahlâksızlığa karşı çıktı. Haham Blau, Mesih'in gelişinden önce bir Yahudi devleti kurulmasını rezalet ve ahlâksızlık olarak niteledi. Neturei Karta, onun önderliğinde, yıllarca, Siyonist devletin yasallığını tanımadığını ve yasaların geçerli olmadığı duyurdu.

Siyonist devlet ve Araplar arasındaki çatışmanın ilk döneminde, Neturei Karta hahamları, beyaz bayrak taşıyarak savaş hattına kadar gittiler ve bu savaşta taraf olmayı istemediklerini ve bir Siyonist devletin yaratılmasına kesinlikle karşı olduklarını açıkladılar. Haham Blau, son açıklamasında, Müslüman ve Hristiyan Filistinlilere karşı Siyonistlerin eylemlerini ve Yahudi halkının Siyonistlerce, "bir papazlar krallığı ve kutsal bir ulus"tan, tinsel temelden yoksun, şovenizm üstüne kurulu, işgale dayalı ve askerî yiğitliğe bağlı modern bir devlete dönüştürülmesi çabalarını kınadı. Peygamber Jeremiah günün şovenist ve putperest Yahudi hükümetine "kentlerinizin sayısı tanrılarınızı oluşturuyor" diye parlamıştı. Siyonistler, şimdi de, benzer biçimde yeni bir statüko yaratıyor ve 1967'den beri işgal ettikleri topraklarda yeni yerleşim merkezleri kurarak mevkilerini genişletiyorlar.

⁶Yahudiler öteki ülkelerde yağmaya uğrar, kovulur, öldürülür ya da dinlerini değiştirmeye zorlanırken, Arap yönetimindeki Yahudi yaşamı başka yerde ender görülür biçimde gelişmişti. Yaklaşık bin yıl önce yaşamış olan ve öğretileri bugünün Yahudileri için de bağlayıcı sayılan en büyük Yahudi hahamı Musa bin Maimon (1135-1204) en unutulmaz yazılarından bazılarını Arapça yazmış, İbraniceye sonra çevrilmişti.

Haham Blau, son demecinde, Siyonist devleti bir üye olarak kabul ettiğinden ve tanınmasından dolayı Siyonistlere' görülmemiş ölçüde prestij ve güç sağladığından ötürü Birleşmiş Milletler'i kınadı. Siyonizm karşıtı ulusların onu dinlemesinin, davasına önem vermesinin ve bu büyük yanlışta bertaraf edip düzeltmesinin artık zamanıdır. B.M.'e yapılan parasal yardım desteğinin çekileceği korkusuyla, Siyonist devletin üyelikten çıkarılmasıyla ilgili hiçbir eylem yapılmadığı bilinmektedir. Geçmiş kuşak boyunca sayıları artan Siyonizm karşıtı bu ülkeler B.M.'in zarara uğrayacağı herhangi bir parasal kaybı karşılama konusunda öneriler ileri sürmelerinden neyi amaçladıklarını göstermeli ve üye ülkeler korkusuzca, sindirilmeden ve vicdanlarına uyarak oy kullanmalıdır.

İncil'de de değinildiği gibi, Yahudi talihinde, daha önceleri kitlelerin aldatıldıkları ve ancak azınlıkta kalan Yahudilerin, Yahudi halkının gerçek görevine bağlı kaldığı zamanlar olmuştur. Bunun ilk örneklerinden biri altın ineğe tapmak olmuştur; bugün, maalesef, Siyonist devletin tapınma öznesi durumuna gelmesiyle bunun yinelendiğini görüyoruz. Siyasal Siyonizm'in ortaya çıkmasından ve etkisinin genişlemesinden önce, Yahudi önderleri, dine bağlılıklarına, namuslarına, bilgilerine ve adalet ile merhamete olan saygılarına bakılarak seçilirlerdi. Bugün, sözde Yahudi önderleri, çoğu kez, Siyonist devlete ve Siyonist davalara katkılarına göre seçiliyorlar. Yahudi yasaları ve geleneksel kavramları uyarınca tamamen nitelsiz olan bu sözde Yahudi önderleri, Yahudi halkı adına ve yerine açıklamalar yapmakta ve kararlar vermektedirler. Bu, zamanımızda en büyük Yahudi topluluğunun bulunduğu A.B.D. için özellikle doğrudur. Oklahama'daki bir hanımın söylediğini hiç unutamam: "Bugünün Yahudiliği harika! Bütün yapılması gereken şey para vermek."

Haham Blau, ölümünde bile, Neturei Karta'mn yalnızca birkaç yüz kişinin önemsiz bir mezhebi olduğunu yadsımasıdır. Ancak, Haham Blau, iki yıl önce Kudüs'te bir Cuma sabahı öldüğünde, birkaç saat içinde 22,000 kişiden az olmayan bir insan topluluğu cenaze törenine katılmıştı.

Geçmişte her zaman, Yahudileri aldatanlar yarı yolda kalmışlar, yalnızca Tevrat, Talmud (yazılı ve sözlü yasa) ve *Halaçah'm* geçerliliğini savunan ve demagojiye karşı duran Yahudiler ayakta kalabilmişlerdir. Neturei Karta bu geleneği sürdürüyor. Onlar Siyonizm'in önünde duran canlı engeller olmağa devam ediyor ve çağımızda Si-

yonizm tarafından yanlış yola sürüklenmemiş gerçek Yahudi halkı adma konuşuyorlar.

Kutsal Toprak'lann, Romalılarca işgali sırasında da ulusalcılık ve ulusal gurur temeli üstüne oturtulmuş bir savaşın kaybedilemeyeceğine inanan Yahudiler vardı. Anılan Yahudiler, günümüzdeki Siyonistler gibi, herhangi bir uzlaşa ya da anlaşmaya karşıydılar; sonuna kadar savaşımaya kararlıydılar. Ancak, anılan zamanda, hemen hemen iki bin yıl önce, en önde gelen hahamlardan Yocanan ben Sakkai değişik bir yol seçti. Askerî maceracılar. Yocanan'ın, işgal edilmiş Kudüs kentinden Romalılarla görüşmek üzere ayrılmasını önlediler; o da müritleri tarafından bir tabut içinde Romalıların karargâhına götürüldü. Yocanan, Romalılara, Yahudilerin ne bir orduya, ne de silâhlara gereksinim duyduğunu belirtti ve Yavnel'de bir *yeşiva* (Yahudi din okulu) kurmaları için izin istedi. Yahudiliğin ve Yahudi halkının benliğinin kökleştirilmesine yardımcı olan o zamanın militaristleri ya da generalleri değil, bu din okulu oldu.

Bütün Yahudilerin Siyonist olmaması gibi, bütün Siyonistlerin de Yahudi olmadığı açıklıkla belirtilmeli. Lord Balfour ve General Smuts gibi Yahudi olmayan Siyonistleri harekete getiren şey kuşku uyandırıcıdır. Siyonist akımın başından beri, en inançlı ve en ateşli Siyonistlerin bir bölümü, Siyonizm'i önemli bir "din" akımı ve peygamberlik görevinin yerine getirilmesi olarak kabul eden Hristiyan din adamları olmuştur. Bu kişiler, aynı zamanda, Siyonist davaya önemlice hizmet edenlerdir.

Siyonizm'in temel hedeflerinden biri *aliyah*, yani Yahudilerin bulundukları ülkelerden Siyonist devlete göçüdür. Ancak, son birkaç yıldır, yüzlerce, binlerce israilli, 'siyonist cennet' dışında toplanmayı yeğlemişler, Amerikan Yahudileri ise 'ayakları ile yaptıkları seçim' sonucu biraraya gelmeyi reddetmişlerdir. Bu Yahudiler Siyonist devletin gerçekte dev bir g'to'dan başka birşey olmadığını bilmektedirler.

Amerikan Yahudileri, öteki ülkelerdeki Yahudi topluluklarına yardım etmek yerine, Siyonist devlete yardım etmek için yoğunlaşmak konusunda harekete geçmiştir. Siyonistler, eylemlerinin doğal gereği, güvenlikleri için, teknik üstünlüklerine ve çokça A.B.D. tarafından sağlanan önleyici askerî caydırıcılıklarıma dayanmaktadırlar.

Hiçbir şey, Yahudi halkının gerçek ideallerinden öte olmaz. Yahudi halkı seçilmişti, "çünkü siz tüm ulusların en azısınız." Mez-

mur'un söylediği gibi, "onlar araçlarına ve beygir güçlerine dayanmaktadırlar, fakat biz Ölümsüz Tann'nm adını anarız."

Bir önemli noktayı daha sözkonusu etmeğe değer. Dünya Siyonist Örgütünün eski başkanlarından biri, bir Siyonistin, Siyonist devlete koşulsuz bağlılıkla yükümlü olduğunu, bu bağlılıkla ilgili bir kekişme olması durumunda ilk bağlılığın Siyonist devlet için olması gerektiğini açıkça ifade etmiştir. Ancak, Yahudi yasasına göre, bir Yahudi, yurttaşı olduğu ülkeye sadakat ve itaat borçludur ve doğal olarak hiçbir sadık Yahudi çağımızın en önde gelen hahamlarınca kınanmış Siyonist devlete sadakat ve itaatle yükümlü değildir.

Amacım Siyonizm'e karşı ne yapılması gerektiğini ayrıntılı olarak öne sermek değildir. Ancak, bireylere karşı soyut ve anlık eylemlerin ya da Birleşmiş Milletler ile öteki yerlerde birtakım kararlar benimsenmesinin Siyonizm'e son verecek etkin araçlar olmadığını söylemeliyim. Ayrıca, Siyonizm'e karşı savaşın, ilkönce, Akdeniz kıyılarında değil, fakat Siyonizm'in en güçlü kalesinde, A.B.D.'nde verilmesi gerektiğini açıklamam da gerekiyor.

Bir Amerikan yurttaşı olarak, hükümetimizin ve politikacılarımızın, ülkemizin kurucusu George Wshington'un tavsiyesiyle tamamen çelişen bir davranış içinde bulunmalarından dolayı üzgünüm. Yabancı bağlantılardan ve yabancı güçlerle kalıcı bağlaşıklardan kaçınmak yerine, Washington'daki kuruluş Siyonizm'i öylesine içten bağrına basmıştır ki, onun gözünde Siyonist devlete karşı B.M.'de herhangi bir eleştiri ve siyasal Siyonizm'e karşı herhangi bir muhalefete girişmek cezalandırılabilir bir suç durumuna gelmiştir ve uysal Amerikan iletişim araçları, böyle bir saçmalığa karşı konuşmaya cesaret bile edemezler.

Bu zamana değin, maalesef, Amerikan Siyonistlerinin her yıl daha fazla etkinlik kazandığını görmekteyiz. Bu gerçek, on yıl önce bile düşünilemeyen olayları ve gelişmeleri olanaklı kıldı. Bugün, A.B.D.'nde Siyonizm'e karşı çıkmak çok cesaret işidir. İkinci Cihan Savaşında da italya'da Faşist aleyhdarı ve Almanya'da Nazilere karşı olmak çok cesaret gerektirmişti. Siyonizm, uzun dönemde, Yahudi halkının ve dünyanın uzun tarihinde geçici bir sapmadan başka birşey değildir.

Son olarak, önyargı, kin ve adaletsizliğin yok olacağı ve tüm dünya uluslarının Kudüs'e hac seferine katılacağı kehanetinin doğrulanacağı konusunda inançlı olalım ve bunun gerçekleşmesini umalım, "çünkü Benim evim tüm uluslar için ibadet yeri olarak adlandırılacaktır."

SİYASAL SİYONİZM VE ANTİ-SEMİTİZM ÜSTÜN ETARİHSEL PERSPEKTİFLER

KLAUS J. HERRMANN

Büyük Yahudi filozofu Constantin Brunner'den söz etmeyen hiçbir Siyonizm ve anti-semitizm tartışması tam sayılamaz. 1862'de Hamburg'un Altona kasabasında (Ortodoks) Hahamlık Mahkemesinin Başkanı Haham Akiba Wertheimer'in torunu olarak, Leopold Wertheimer adıyla dünyaya gelen Brunner, ününe Spinoza öğretisi üzerindeki çalışmalarıyla kavuştu. Ancak, bunun da ötesinde, Brunner, Yahudilerin kurtuluşu ile ilgili tüm alanlarda bilimsel ve kişisel çalışmaların yanı sıra, Yahudi düşmanlığına dayalı ırkçılık ya da dinsel ve toplumsal muhalefet görünümünü altında sergilenen Yahudi düşmanlığına karşı savaşımında aktif biçimde yer alıyordu. Anti-semitizm ve Siyonizm'e karşı kararlı savaşımı ancak yetmiş-beşinci doğum gününe bir gün kala Lâhey'de ölmesiyle son buldu.

"Yahudiler, Yahudi düşmanlarının ırkçı teorilerinden etkilenmişlerdir" diyen Brunner, Siyonistleri, öğretmen olarak ünlü ırkçı ve belge sahtekârı Houston Stewart Chamberlain'i seçmekle suçlamış ve Chamberlain'in "zırvalarının", ırk konusunda hazırlanmış bir Siyonist kitapta hemen hemen aynen "gevelendiğini" belirtmiştir. Brunner, "Yahudi kökenli Almanların, nasıl olup da bir Yahudi ulusundan söz etmeğe başlayabildiklerini ve en adisinden bir iftirayı nasıl olup da saçmasapan hayallerine temel yapabildiklerini" anlamanın güç olduğunu savunmuştur.¹

Brunner'in öğrencilerinden Ernst Ludwig Pinner de, kendisinin de önceleri bir Siyonist olmasına karşın, Siyonistleri "ulusal duyguları haklı kılmak için Avrupa'nın en yeni saçmalığına, yani ırk teorisine dört elle sarılmakla, eskiden dinsel bağınazlık ve düşmanlık için sözkonusu olduğu gibi, şimdi de ırkçı bağınazlık ve ırkçı düşmanlığın, ulusal duyguları zehirlediğini, bugün herşeyi haklı kılmak için bir bayrak gibi yüceltilen tek şeyin ırk olduğu gerçeğini kavrayamamakla" suçlamıştır. Pinner ayrıca Siyonistleri "ırkçı çılgınlık

¹Constantin Brunner, *Der Judenbass und die Jfuden*, Berlin, 1918, s. 112.

hastalığına yakalanmış Yahudiler" diye tanımlayarak, "... çünkü bunlar da aynen Yahudi düşmanları gibi, ırk bilincinden siyasal sonuçlar çıkartmışlardır" demiştir.² Pinner, Yahudileri "bağnazlık ve nefret tacirliği yapmak" suçlamasından kaçınmakla birlikte,³ daha sonraları bunu yapmak zorunda kalıp kalmayacağı hususu da tartışmaya açtır.

Siyonizm ve anü-semitizm kavramlarını tartışırken bu sözlerin duygular üstündeki büyük etkileri dikkatle sınanmalı ve incelenmelidir. Yahudiler, ister Musevi dininin izleyicileri olmaları nedeniyle, ister iddia edildiği gibi "Sami" diye adlandırılan bir ırktan geldikleri için, ya da isterse ekonomik ve toplumsal nedenlerle karşılaştıkları nefretten ötürü, tarihlerinin büyük bir bölümünde bir azınlık toplumu olarak yaşamak zorunda kalmışlardır. Atalarının, daha doğrusu manevî atalarının dinine olan bağlılıkları nedeniyle, sürekli olarak baskılara maruz bırakılmışlardır. Bu baskıların görülmediği ülkelerin sayısı en azından Avrupa'da pek fazla değildir. Özellikle Nazi cehennemi sırasında gerçekten Yahudi olan ya da ırkçı Nazi yasaları uyarınca Yahudi olarak belirlenen 4.2 milyon kişi katledilmiştir.⁴

Siyonizm:

Siyonizm kavramı, önderleri ve izleyicileri tarafından Yahudi (ya da İsrailoğulları, İbraniler, Museviler) diye bilinen toplumun, ayrı, ulusal bir halk olarak egemen bir siyasal birim biçiminde Filistin'de "yeniden" yerleştirilmesini içeren bir sömürgeleştirme hareketi anlamını kazanmıştır. Siyonizm'i bu anlamda ilk kez 1890 yılında Nathan Birnbaum kullanmıştır. 1896'dan bu yana ise, Siyonizm terimi, Filistin'de bir "Yahudi ulusal yurdu" kurulması hedefi ile Theodor Herzl tarafından geliştirilen siyasal akım için kullanılmıştır.

Siyonizm teriminin bulucusu ile bu adı taşıyan siyasal akımın yaratıcısı arasındaki ilişkilerin, dostluktan fersah fersah uzak bulunması da kendi çapında eğlenceli bir çelişkidir. Viyana'ya Polonyadan gelen bir göçmen ailesinin çocuğu olan Birnbaum, 1880 yıllarından beri Mathias Acher takma adıyla Yahudi milliyetçiliğinin geliştiril-

²Ernst Ludwig Pinner, "Meine Abkehr vom Zionismus," *Los vom Zionismus*, Frankfurt a/M, 1928, s. 32.

³*Ibid.*, s. 33

⁴Howard M. Sachar, *The Course of Modern Jewish History*, Cleveland, 1958, s. 457.

meşinde aktif bir rol oynamaktaydı ve İsviçre'nin Basel kentinde Ağustos 1897'de düzenlenen Birinci Siyonist Kongresi'nde kendisini Herzl'in önceli olarak sunmuştu. Ancak gurur ve kendine hayranlıkta kimse-
nin boy ölçüşemeyeceği ve daha önce ne Birnbaum'u, ne de öteki Doğu Avrupa'lı Siyonizm ideologlarının adım duymuş olan Herzl, bu onuru kimseyle paylaşmağa niyetli değildi ve Birnbaum'u kibirli ve inatçı bir sahtekâr olarak nitelendirmektedir.⁵ Herzl sonraları şunları yazmıştı:

"Hazret, bana ve başkalarına yazıp şeref dilendiği mektuplarında, bir çoğunu gördüğümüz broşürlerden bir tane de kendisi yazmış olduğu için kendisini Siyonizm'in bulucusu ve kurucusu olarak takdim etmekte...bununla da kalmayarak kendisi ile beni karşılaştırmaya cüret etmektedir."*

İşin asıl eğlenceli yanı ise, Birnbaum'un 1899'da Siyonist akımdan tümüyle ayrılarak, ona uzlaşmaz bir düşmanlık duyan sofu bir Yahudi durumuna gelmesidir.

Tarihsel açıdan Siyon, sonradan Kudüs denecek olan kente ait olacak tepelerden, Jebusitler tarafından tahkim edilmiş birinin adıdır. Tevrat'ta "gene de Dâvud Siyon kalesini zaptetmeyi başardı ve bundan böyle burası Davud'un Kenti diye bilindi" demektedir (II Samuel 5:7). Böylece, *Siyon* önce tüm Kudüs kentini, daha sonra tüm Filistin'i ve nihayet tüm *k'hal adaiḥ yisra'el*, yani İsraili ya da tüm Yahudi topluluğu şiirsel bir biçimde tanımlamak için kullanılan bir kelime durumuna gelmiştir.

Siyasal Siyonizm'i tartışırken bazı kavramlar doğal olarak tümüyle dışarda bırakılmaktadır. Böylece, Ortodoks Yahudilikte, Mesihî ya da ölümden sonraki dünyaya inanan Siyonizm diye tanımlanan bir hedef, bir özlem, başka deyişle tüm Yahudilerin doğa üstü, kurtarıcı güçlerin etkisiyle Kutsal Topraklar'da toplanacağı inancı vardır. Bu manevî özlemler, bir *Malçuth Şamayin* ya da "kutsal düzen"nin ve Tanrı tarafından bir barış dünyasının kurulmuş olmasını, bu özlemin gerçekleşmesi için önkoşul olarak görürler. Siyasal Siyonistler ise, apaçık nedenlerle kutsal kitaplarda İsa'nın dünyaya dönüp bin yıl saltanat süreceğine ilişkin bölümleri kendi hedef ve çabalarıyla eş anlamlı olarak görmüş ve göstermeğe çalışmışlardır.

⁵Marvin Lowenthal, *The Diaries of Theodor Herzl*, New York, 1962, s. 102.

**Ibid.*, s. 226.

On-dokuzuncu Yüzyıldaki teologlarının kutsal kitapta vazedilen tüm Yahudilerin bir gün Siyon'a ve Kudüs'e dönecekleri kehaneti ile ilgili tüm pasajları radikal bir biçimde ortadan kaldırdıkları Reformcu Yahudiler akımında ise, "gerçek Siyonizm" terimi, bu kavramı, Siyonizm'in siyasal ya da ulusal-kültürel kullanımlarından ayırdetmek için kullanılmıştır. Bu nedenle, Amerikan Reformcu Yahudilik akımının önde gelen teologlarından olan Haham Kaufmann Kohler, "resmî Siyonizm"i, Yahudileri "gerçek, adalet ve barışa adamağa"⁷ çağıran ve dinin genel ahlaksal kullanımı için sembolik bir kavram olarak geliştirilen "gerçek Siyonizm"den ayırır. Kohler'in "gerçek Siyonizm" tanımlaması, coğrafi bir Filistin'e yer tanımayan Musevilik ve Yahudi anlayışından kaynaklanır. 1874'te ölümüne kadar Almanya'da ılımlı reformcu ya da liberal Musevilik akımının önde gelen düşünürü Haham Abraham Geiger de diyordu ki:

"İsrail halkı diye bir şey artık yoktur. Şimdinin Li860'larm,) gönülleri ve özlemlerinde de artık buna yer yok. İsrail'lilei artık bir inanç toplumu durumuna gelmişlerdir."

Geiger Kudüs'e dönme özlemlerini de bir kalemde şöyle silmektedir:

"Kudüs bizim için geçmişte gerçeğin öğretisinin fişkırdığı kutsal bir kaynak olarak kalacaktır...Şimdiki harabeler yığını Kudüs ise, bizim için olsa olsa şiirsel ve melânkolik bir anı olabilir, ama ruhlarımızı besleyemez. Hiçbir sevincimiz, hiçbir amudumuz, Kudüs'le ilgili olamaz...Kudüs bizim için mekânla sınırlanmış bir yer değil, bir düşüncedir. Dualarımızın gerçek anlamını kavrayamayıp, sözlerinin bizi sevgimizi o yere yönelttiğimiz anlamında bir yanılgıya düşüyorsak, bu yanılgıya yol açan sözcükler ortadan kaldırılmalıdır."

Bir başka vesileyle de, Geiger, Alman vatanında yurttaşlık haklarına sahip olmak isterken, bir yandan da gelenekleri, dilleri ve özlemleriyle birer Filistinli olarak kalmak isteyen Yahudileri eleştirerek bu tutarsızlığı "saçmalık" olarak nitelendirmiştir.⁸

⁷Richard J. H. Gottheil, *Zionism*, Philadelphia, 1914, s. 100.

⁸Jakob J. Petuchowski, "Abraham Geiger, the Reform Jewish Liturgist," *New Perspectives on Abraham Geiger*, New York, 1975, s. 44-5; ayrıca: Ludwig Geiger, der., *Abraham Geigers nachgelassene Schriften*, Berlin, 1875, C. II, s. 241-242.

Yahudi teolojisiinde, perdenin öteki yanında yeralan ve geleneklerinde hiçbir değişikliğe yer tanımayan Ortodoks Yahudiliğin Almanya'daki en yetkili sözcüsü Haham Samson Raphael Hirsch de, Reformcu Yahudiliğin Yahudi milliyetçiliği karşısındaki konumuna katılmıştır. Hirsch, ibrani dilinde "halk" kavramını ifade eden "W sözcüğünün yalnızca teolojik anlamda İsrail'e atıfta bulunduğunu ve dolayısıyla İsrail'liler (Yahudiler) için kullanıldığında bunun ancak dinsel bir anlarri ifade ettiğini açıkça belirtmiştir.⁹ Hirsch'e göre, Filistin'e dönüş, Tanrı'nın İsrail halkı için hazırladığı doğa-üstü bir tasarrının bir parçasıydı ve bu nedenle gerçekleşmesi Tanrı'ya bırakılmalıydı.¹⁰ Yahudiliğin Ortodoks yorumuna göre, dua metinlerinde Siyon ve Kudüs için duyulan özlemler, pratik siyasetler durumuna getirilmemeli ve Tanrısal düzenlemeye bırakılmalı, hele bir Yahudi tarafından, yurttaşlık sorumluluklarına ters düşecek bir biçimde bir siyasal eylem amacı olarak benimsenmemeliydi. Gerçekten de, (Siyonist *Mizraç* akımı bir yana bırakılacak olursa) Ortodoks Yahudiliğin dünya çapında anti-Siyonist örgütü *Agudath Tisrael*, 1948 yılında Siyonist devlet kuruluncaya dek Siyonizm'e karşı aktif olarak savaşım vermiş, hattâ Siyonistlere karşı Arap milliyetçileriyle işbirliğinde bulunmuştur.¹¹

Gene önde gelen Ortodoks Yahudi din adamlarından Viyana Başhahamı Moritz Güdemann da, Königsberg Üniversitesi Teoloji Kürsüsü Hristiyan üyesi Cari Heinrich Cornill'in şu sözlerine onaylayarak atıfta bulunmuştur:

"BabiPlilerin zorladıkları sürgün sonucu Judah, Asurlulann sürgünü İsrail'i nasıl yokettiye, varlığını bir ulus olarak aynı biçimde yitirdi. Fakat Judah, kendini Yudaizme (Museviliğe) dönüştürdü: yıkılan devletten bir kilise doğdu, dağılan halktan ise bir toplum. Ve bu Yudaizm eşi görülmemiş bir dünya ereği saptadı kendine; dinin geleceği ve gelişmesi, bu ereğin gerçekleştirilmesine bağlıydı."¹²

Başhaham Güdemann'la, Siyonistlerin savunduklarının aksine, "İsrail'lilerin seçilmişliği yolunda, buncasına yanlış yorumlanan dog-

⁹H.D. Schmidt, "The Terms of Emancipation: 1781-1812," Leo Baeck Institute of Jews from Germany, *Tear Book I*, London, 1956, s. 41.

¹⁰Mordecai M. Kaplan, *The Greater Judaism in the Making*, New York, 1960, s. 337.

¹¹*Ibid.*, pp. 337-8.

¹²Moritz Güdemann, *Nationaljudentum*, Vienna, 1897, s. 20.

manın bir ulusal nitelik gibi yapay ve zorlama bir zeminden değil, yukarıda sözü edilen bu dinsel görevin gerçekleştirilmesi görevinden" kaynaklandığını savunmuştur. Başhaham Güdemann'a göre, bu seçilmişlik özü bakımından ulusal bağnazlık ve gurur gibi kavramlarla *çelişmekteydi* ve Tanrı'nın eski İsrail'e antik toplumlar arasındaki *küçüklüğünü* tekrar tekrar hatırlatmasının nedeni de buydu.¹³ Nihayet, Viyana Başhahamı şu sonuca varmaktadır:

"Hiçbir yetkili makam, Yahudi topluluğuna, kendi ulusal - özerkliğini yeniden kazanma yolunda bu 'kansız Haçlı Seferi' diye adlandırılan akımı başlatması çağrısında bulunmamıştır. Böyle bir davranış, tasarılarında 'sürgün'ün de kuşkusuz bir anlam taşıdığı Tanrı'nın işlerine karışmak anlamına gelirdi. Siyon eskiden de, şimdi de Yahudiler için kendi geleceklerinin bir sembolü ve tüm insanlığı kapsayan bir kavramdır. Bizim dualarımızda Siyon'a dönüş için yakarışımız bu anlamda anlaşılmalıdır; bu anlama en ters düşen şey milliyetçiliktir."¹⁴

Bu birkaç alıntının gösterdiği ve bu biçimde sunulabilecek daha pek çok örnekte de desteklenebileceği gibi, anti-Siyonizm, Ortodoks ya da Liberal-Reformcu dalları ile tüm Yahudiliğin ayrılmaz bir parçasıdır. Resmî Siyonizm'in Yahudiliğin Siyonizm olduğu ve bugün İsrail Cumhuriyeti'nin teolojik İsrail'in gerçekleşmesi anlamına geldiği biçiminde binlerce kez yinelenen iddiaları, bu gerçek karşısında temelsiz kalmaktadır. Aynı biçimde, Siyonizm'in Ulusal Dinci Partisi'nin iddiaları da, Mesihî ve sembolik Yahudi hedeflerini, Filistin'de toprak edinmekle eş anlamda tuttuğu için kabul edilebilecek şeyler değildir.

Anti-Semitizm:

Anti-semitizm kadar saçma ve içsel anlamdan yoksun kelimelerin sayısı pek azdır. Shem, İncil'de Nuh'un en büyük oğluna ve genel olarak yanlış biçimde "Sami" diye adlandırılan ve her bir Sami dilini konuşan İbraniler, Aramiler, Araplar ve Etyopyalılar gibi halk ve toplulukların yaratıcısı olduğuna inanılan kişiye verilen addır. Böylece, *Semite* (Sami), dil-bilimsel bir kavram olmaktadır ve *Semitik* (Sarqice) diye adlandırılan bir dili konuşan kimse anlamına gelmekte-

¹³*Tbid.*, s. 21.

¹⁴*Tbid.*, s. 41.

dir. Samice ise, iki kola bölünen bir grup akraba dili tanımlamak için kullanılmaktadır: îbranice, Kenânice, Moabitce, Fenike dili, Süryanice, Arâmice v.b. bu dilin kuzey kolunu oluştururken, Arapça, Meh-rî, Sokotri, Amharik, Tigre v.b. de güney kolunu oluşturmaktadır. Dolayısıyla, doğru kullanıldığında Sami (*Semite*) sözcüğü, ana dili Samice olan bir kişiyi tanımlamakta, ancak o kikinin ırkı, ulusu, yurttaşlığı ya da bağlı olduğu din konusunda hiçbir bilgi sağlamamaktadır.

Belirli bir ırkı, belirli bir dili konuşan insanlarla eş anlamlı olarak görme yolundaki kötü niyetli eğilim, Sami sözcüğünü Arapça, îbranice ve benzeri dilleri konuşan insanları tanımlama anlamına kavuşturan Johann Gottfried Eiehhorn (1752-1827) adlı bir Doğu Dilleri Profesörü tarafından başlatılmıştır. Eiehhorn, farklı dil "aileleri"ni (akraba diller grubunu) konuşan toplulukların bir zamanlar tek ve uyumlu bir ırk oluşturdukları varsayımından hareket etmekteydi. Böylelikle, Sami'ler (*Semite'l&r*) Avrupa'nın büyük bir bölümü, İran ve Hindistan alt kıtasının kuzey yarısı ile sonraki göçler nedeniyle başka bölgelerde akraba dilleri konuşan toplulukların mensup oldukları iddia edilen *Aryan* (Ârî)¹⁵ ırkından farklı bir ırk olarak kabul edilmekteydi. On-dokuzuncu Yüzyıla gelindiğinde ise, dilbilimciler en azından tarihçe bilinen zamanlar içinde ırk türleri ile belirli dilleri ya da dil gruplarını konuşan topluluklar arasında bir ilinti bulunmadığı gerçeğini kavramaya başlamışlardı. Ancak Sami ve Ari gibi terimlerin önceki kullanım biçimleri, halk dilinde çarpılmış olarak kullanılmağa devam ettiğinden "Sami" sözcüğü, hatalı bir biçimde, tek ve ayrı bir ırkı oluşturduğu sayılan Yahudileri betimlemek için kullanılır duruma geldi.

Bundan türetilen *anti-semitizm* sözcüğü, modern anlamıyla ilk kez Hamburg'lu gazeteci Wilhelm Marr, (düşünür Friedrich Nietzsche'nin kayınbiraderi) Bernhard Foerster ve Fransız doğa bilimcisi Ernest Joseph Renan'ın yazılarında 1879-1880 yıllarında yer almıştır. Marr, terimi Renan'dan çalmış olabilir. Bu tartışmalar bir yana, Marr 1880'de *J^vanglose antisemitisehe Hefte*¹⁶ başlığı ile Yahudi inançlı Almanları hedef alan ve içinde nefretini kustuğu bir dizi propaganda broşürü yayınlamıştır.

¹⁵Sanskrit *arya* (asil)'den türetilen *Aryan* (Ârî), o zaman, daha sonra *Into-Germanik* ve şimdi de *Indo-Avrupa* diye bilinen diller ailesine verilen ad oldu.

¹⁶*Antisemitism, The Jewish Encyclopedia*, New York, 1901.

Yahudilerin dinsel bir azınlık olarak baskılara maruz kalmaları için anti-semitizm gibi sözcüklerin bulunması kuşkusuz gerekmiyordu. Bu saçma sözcüğün asıl önemi, ırkçı anlamında yatmaktadır. Bu sözcük bulununcaya dek, Yahudilere karşı duyulan tepkinin nedeni, Yahudilerin dini inançlarıydı; Yahudiler çoğunluk tarafından "sapma" ya da "dinsizlik" olarak nitelendirilen ve azınlıkta bulunan bir inanın izleyicileriydiler. Bütün bunlar, ırkçı Yahudi düşmanlığının gelişmeğe başlanması ile önemini yitirdi. Bu yeni akımın önder ve izleyicileri, Yahudilerin *dinsel* inançlarına hiç ya da pek az önem veriyorlar, çabalarını Yahudiliğin *ırksal* geçmişinin saptanması üzerinde yoğunlaştırıyorlardı. "Yahudi ırkı" diye bir şeyin, kalem erbabının yarım yamalak düşünsel eylemleri ya da "İngiliz ırkı"nm bir "gemiciler ırkı" olduğundan sözeden On-dokuzuncu Yüzyıl Avrupa dil geleneklerinin dışında var olmadığı gerçeği, Yahudi düşmanlığı tacirleri için hiçbir anlam ifade etmiyordu.

Tarihsel bir sapma olarak, Nazilerin Yahudilere karşı yürüttükleri kampanya sırasında anti-semitizm tanımlamasını giderek terkettiklerini de belirtmek gerekir. Daha 1936 yılında Naziler, bu sözcüğün, Sami dilini konuşan tüm uluslara karşı olmak gibi yorumlanacağını farkına varmışlardı. Bu, izlenen amaçla ters düştüğünden, Yahudi düşmanlığı alanında önde gelen Nazi ideologlarından Johann von Leers, "güttüğümüz ayırım, Yahudi dinine bağlı olmayan öteki Sami topluluklarını değil, yalnızca Yahudileri hedef aldığından anti-semitizm tammlaması yanlıştır"¹⁷ diyordu. Nitekim, 1942'den itibaren Nazi örgütleri Yahudilere kendileri ve uyduları tarafından Yahudi olarak tanımlananlara karşı yürüttükleri kampanya sırasında, kullandıkları dilde *anti-semitizm* yerine "*Yahudi aleyhtarlığı*" terimini getirmişlerdi.

İsrail:

M.Ö. 722 yılında aynı adı taşıyan krallığın yıkılmasıyla, İSRAİL sözcüğü, İsrailoğullarını, yani *k'hal adathyisrd'el* diye bilinen topluluğu tanımlamak için kullanılmıştır. Böylece, bu söz, İsraililerin dini ya da daha yaygın kullanıldığı ve peygamberler diye bilinenlerin ölümsüz mesajlarını sundukları eski Judah krallığında uygulandığı biçimiyle Judaizm (Musevilik) diye adlandırılan dinin izleyicileri anlamını taşımağa başlamıştır. *Sh'ma yisra'el, adonay elohenu, adonay*

¹⁷Johann von Leers, "Zur Geschichte des deutschen Antisemitismus," Theodor Fritsch, der., *Handbuch der Judenfrage*, Leipzig, 1936, s. 514.

echad (Dinle ey israil, Yaratan Tanrı'dır ve Tanrı Tektir) sözlerinde kastedilen, lâik ya da ulusal bir halk topluluğu değildir. Eğer böyle olsaydı, o zaman eski İsrail krallığının "on kayıp kabilesi", kuşkusuz teker teker sayılırdı. Gerçekten belirtelim ki, "kayıp" denen bu kabileler kaybolmamış, özellikle bugün Arap ülkelerine ait olan bölgelere dağılmış, dolayısıyla Arap ve bu arada Filistinli Arap halklarıyla kaynaşmıştır. Üstelik, bugünkü *k'hal adath yisra'el*, yani dünyadaki tüm İsrailoğullarının büyük bir bölümü de, eski israil ve Judah krallıklarında yaşayanların fiziksel anlamda torunları da değildir. Böylece, İSRAIL bir teoloji kavramı, İsrail'liler de, bu dine ya da Judaizm'e bağlı olanlar anlamını kazanmaktadır. Gerçekten de On-dokuzuncu Yüzyıl süresince Avrupalı ve Kuzey Afrikalı Yahudiler, *Yahudi* sözcüğünün yerine daha eski ve daha saygın görünen İsraili sözcüğünün kullanılmasını sağlamak için büyük çabalar göstermişlerdir.¹⁸ Günümüze değin, Viyana, Münih, Karlsruhe, Nürnberg, Würzburg ve Leipzig gibi kentlerde Yahudi cemaat kurumları, İsraili (*Israelitische Kultusgemeinde*) sıfatını kullanagelmışlerdir. Dolayısıyla, aynen İSLÂM kelimesinin tüm Müslüman toplumlarını ifade eden bir sözcük olması gibi, tSRAIL de Yahudilerin kolektif varlıklarını ifade etmektedir.

Filistin'de Siyonist ya da Ulusal-Yahudi devleti Mayıs 1948'de kurulduğunda, bu devletin kurucuları, Filistinli Arapların ve hattâ Filistin'de yerleşmiş bulunan Yahudilerin önemli bir kesiminin isteklerini hiçe sayarak bu devleti, kutsal İSRAIL adını vererek onurlandırmışlardır. Aynı biçimde, Siyonist sözcüğü de, Yahudilerin kutsal gelenekleri arasından, özellikle *Siyon'ua* Mesihî ve evrensel bir anlam taşıdığı Ortodoks Yahudiliğin literatüründen özenle seçilmiştir. Böylelikle, bilerek yaratılan karmaşıklığın nedenleri üzerinde uzun uzun durmak gerekmez. Siyonistler *israil'den* söz ettiklerinde, aynı adı taşıyan devleti ya da cumhuriyeti kastetmekte, böylece dinsel bir toplum için geliştirilmiş (*k'hal adath*) kavramını, hiç bir biçimde Davud'un krallığının Tanrısal buyrukla yeniden kurulması anlamına gele-meyecek olan Filistin'deki devlet anlamında bilerek çarpıtmaktadırlar.

tSRAIL sözcüğüne Filistin'deki Siyonist devletin adı gibi sahte bir anlam kazandırmanın, bazı Siyonistler için bile kabul edilemeyecek bir şey olduğu, Simon Rawidowicz'in hararetli protesto-

¹⁸*Israeliten, Jüdisches Leptikon*, Berlin, 1929.

larından anlaşılmaktadır. Yirminci Yüzyılın önde gelen ve parlak bir entellektüel yeteneğe sahip Judaistlerinden olan Rawidowicz. yaşamını kültürel Judaizm diye adlandırılabilir konuya adanmıştır. Kendisi Siyonist devletin adının *İsrail* olarak belirlenmesine şiddetle karşı çıkmış ve "İsrailcilere" duyduğu kızgınlığı, onları Judaizm'in temellerini sarsmağa çalışmakla suçlamaya kadar varmıştır.¹⁹

Sözcüklerin kabul edilemeyecek biçimde çarpıtılmasının bir başka örneği de anti-Siyonizm diye bilinen alanda karşımıza çıkmaktadır. Ne yazık ki, anti-semitik alçakların, ırkçılıklarını anti-Siyonizm kavramının arkasında gizlemeye çalışmalarının örnekleri görülmüştür. Beklenebileceği gibi de, Siyonistler *anti-Siyonizm*'in bu kötü niyetli kullanımlarına dört elle sarılarak 'anti-Siyonizm eşittir anti-semitizm' biçiminde geliştirdikleri sahte denklemi satmaya kalkışmışlardır. Bu tür şaşırtmaca ve çarpıtmaların örnekleri sayılamayacak kadar çoktur. Bir zamanlar anti-Siyonizm'in kalelerinden biri olan Dünya İlerici Yahudiler Birliği Yürütme Kurulu Başkanı Haham Richard G. Hirsch, bu denklemi andırır demeçlerde bulunmuştur ve en önemli Yahudi örgütlerinin ileri gelenleri arasında anti-Siyonizm'i anti-semitizm ile aynı anlamda görenlerin listesi upuzundur. Bu iki-üzlülüğün en iyi örneklerinden biri anti-Siyonist Hristiyan kilise mensuplarını anti-semitizmle suçlayan Yahudi ve Hristiyan Siyonistlerin tutumlarında gözlenebilmektedir. Bu Siyonistlerin bizzat kendileri, iddialarına güç kazandırabilmek çabasıyla, anti-semitizmin zehirli cephaneliğine el atmaktadırlar.²⁰

Siyonizm ve Anti-semitizm Diyalektiği:

Anti-semitik akım, özellikle 1879-80'den sonra, tarihin ırkçı kavramsallaştırılması üstüne oturtulmuş bulunmaktaydı. Bu akımı ortaya çıkaran ve geliştirenlerin bir saplantı derecesinde bağlı oldukları görüşe göre, Yahudiler "Aryan" uluslar içinde yabancı bir unsurdurlar, "Sami" ırkından gelmektedirler ve Hristiyan dinini benimsemeleri, Yahudilerin "Sami" niteliğini değiştirmez. Bunun da ötesinde bazı anti-semitiklere göre, Hristiyanlık da Yahudi olmayanlara Yahudiler tarafından kabul ettirilmişti ve dolayısıyla Hristi-

¹⁹Simon Rawidowicz, "ISRAEL, The People-The State," *Judaism*, II, 1953 s. 35.

²⁰Arnold Forster ve Benjamin R. Epstein, *The New Anti-Semitism*, New York, 1974, bölüm 6: "The Clergy."

yanlığın da ortadan kaldırılması önemli bir görev durumuna gelmekteydi. Bir Nazi "bilim adamı" 1940'da anti-semitik akımın başlangıç dönemleriyle ilgili olarak şunları yazıyordu:

"İrkin, Nasyonal Sosyalizmin (Nazizmin) dünya görüşü içindeki üstün ve ağır basan önemi, çağımızın Yahudi aleyhtarı akımına hem biçim, hem de hedef kazandırmıştır. Irk ve kan, Nasyonal Sosyalist akımın anti-semitizmini yönlendiren değer saptama öğeleridir."²¹

Alman imparatorunun saray rahibi Adolf Stoecker (1835-1909), "Yahudiler, kırılmamış Samiliklerini Alman varlığının karşısına çıkar-maktadırlar" biçimindeki saçma ve ırkçı savlarıyla, modern anti-semitiklerin tipik bir öncüsü olarak gösterilebilir.²² Üstelik, papaz bu savlarını Yahudi Almanların yurtseverliğinin Yahudi olmayan Almanlarca bile erişilemeyecek bir düzeye ulaştığı sırada ortaya atmıştı. Gene de Stoecker, Yahudi Almanların ılımlı sayılabilecek düşmanlarından biriydi. Kendisinin dünya olaylarını yorumlama ve hattâ yeniden düzenleme yolundaki garip plânlarına göre, Yahudilerin Hıristiyan dinini benimsemeleri ile, "Sami" ırkından gelmelerinden kaynaklanan kalıtsal eksiklikleri giderebilecekti.

"Pratik Anti-semitizmin Kurucusu" unvanını gururla benimseyen Theodor Fritsch (1852-1933) ise, böyle din değiştirme gibi çözümlere hoşgörülü davranmıyordu. Kendisine "Anti-semitizmin Eski Üstadı" (*Altmeister des Antisemitismus*)²³ sıfatı da verilen ırkçı nefretin bu çalışkan bahçıvanı, "Hıristiyan ve Yahudiler" gibisinden atıflara ateş püskürüyordu:

"Judah, bir din değil, bir ulus demektir. Dolayısıyla 'Yahudilerle Hıristiyanları' bir arada gören kişi, ulusumuzun yanıtılmasında suçu paylaşmaktadır. Judah, her biri son kişisine kadar Hıristiyanlığa geçse de, yabancı olan ve öyle kalacak bir ulustur. Almanlar ve Yahudiler birbirlerine düşman iki ulustur ve bunun için bütün Almanlar dinsiz olsa, buna karşılık tüm Yahudiler Hıristiyanlığı geçse bile durum değişmez...Bu, kısır bir dinsel tar-

²¹Josef Müller, *Die Entwicklung des Rassenantisemitismus in den letzten Jahrzehnten des 19. Jahrhunderts*, Berlin, 1940, s. 5.

²²Paul W. Massing, *Vorgeschichte des politischen Antisemitismus*, Frankfurt a/M, 1959, s. 238.

²³Müller, s. 44-45.

tışma değil, iki düşman ulus arasında bir savaş sorunudur."24

Bu anti-semitizm örneğinin, Siyonist teorisyen Jakop Klatzkin tarafından da aynen benimsenmesine şaşmamak gerekir:

"Biz, özetleyecek olursak, tabii ki yabancıyız. Biz sizin aranızda yabancı bir ulusuz ve öyle kalmak istiyoruz. Aramızda kapatılması olanaksız büyük bir uçurum yer almaktadır..."25

Klatzkin, Siyonizm'in doğal bir müttefiki olduğu görüşü ile anti-semitizmi neredeyse göklere çıkarmıştır. Rus Çarının Yahudileri *getto'* larda toplama uygulamasına şöyle alkış tutmuştur:

"Bu, Yahudilerin Doğu Avrupa'da varlıklarını sürdürmesine ne düşmanlarımızın yaptığı bir katkıdır. Bu 'kısıtlı yerleşme' uygulamasının, bizim ulusal dâvamıza yaptığı hizmeti gerektiği gibi kavramalıyız. Bu barajın kaldırılması durumunda, Yahudilerin ülkede özgürce gezinmesine izin verilmesinde çoğunluk içinde erime dalgasının nasıl kabarcacağını bir düşününüz. Bize tüm erime kapılarını kapadıkları, halkımızın dağınık değil topluca, yaygın ve karışık değil, ayrı bir birlik içinde yaşamalarını sağladıkları, vaftiz hakkını bile kısıtladıkları için bizi ezenlere teşekkür borçluyuz."26

Siyonist ideologların bu en yücesi şöyle devam ediyor:

"Batı'ya bir bakıp anti-semitizmin, Yahudiliğin varlığını sürdürmesinde ve ulusça yeniden doğuşumuzun tüm heyecan ve dalgalarının yeni coşkunluğunda sahip olduğu önemli payı görmemiz gerekir... Gerçek şudur ki, düşmanlarımız Museviliğin sürgünde güçlenmesi için çok şey yapmışlardır... Deneylerimiz bize gösteriyor ki, liberaller, bizi bir ulus olarak yoketmenin yöntemlerini anti-semitistlerden çok daha iyi bilmektedirler."27

Anti-Siyonizm'i anti-semitizm ile aynı şey olarak görme bir yana, anti-semitizm hemen hemen evrensel olarak Siyonizm'in en yakın

"Fritsch, s. 5.

"Jakob Klatzkin, *Krisis und Entscheidung im Judentum*, Berlin, igai, s. 118.

²⁵ *Ibid.*, s. 62.

²⁶ *Ibid.*, s. 63.

müttefikî olarak görülmekteydi. Theodor Herzl, günlüğünde Baden. Grandükü Birinci Friedrich ile görüşmesini şöyle kaydetmişti:

"Gene de kendisi benim bir devlet kurma tasarımı büyük bir hevesle karşıladı. Ancak dâvâmızı desteklemesi halinde, halkın kendisini anti-semitizmle suçlamasından çekindiğini ifade etti."²⁸

Görülüyor ki Herzl, bu samimî değerlendirmeden hiç de rahatsız olmamıştı. Anti-semitik nefret tacirlerinin Siyonistlerin yanında kararlı biçimde saf tuttuklarının, bu ırkçıların Filistin'de bir "egemen Yahudi devleti" kurulması planlarıyla beslendiklerinin ve bu nedenle de kendisinin tasarılarını sonuna dek ve açıkça desteklediklerinin pek iyi farkındaydı. Bu nedenle, daha sonra *Deutsch-soziale Bldler* adını alacak olan ve ilk yayımcısının ünlü Theodor Fritsch'den başkasının olmadığı *Antisemitische Correspondenz* dergisi, Birinci Siyonist Kongresi'nin toplanmasını alkışlıyor ve Kongre'ye, "Yahudilerin bir an önce Almanya'dan ayrılarak Filistin'e yerleşmeleri tasarısının uygulanması" için en iyi dileklerini gönderiyordu.

HerzFin günlükleri incelendiğinde, Siyonizm'in anti-semitistlerin programları ile paralellüğinden zaman zaman rahatsız olduğu gözlenmektedir. Herzl'in yakın adamı olarak bilinen, Viyana'da yayınlanan *Neue Freie Presse*'nin kent haberleri editörü Josef Oppenheim, Herzl'in *Der Judenstaat* adlı kitabının Londra'da *Jemish Chronicle*'da basılması üzerine, "eğer *Jemish Chronicle* makalesi Almanca da basılacak olursa, Yahudi aleyhtarlarına gündeğdu demektir. Tam işlerine yarıyacak bir şey" demişti.²⁹ Kendi günlüğünde ise Herzl, "eğer broşürüm başarılı sonuç sağlar ve Oppenheim'in düşündüğü gibi bir anti-semitik gürültüye yol açmazsa, işler çok farklı olur" diye yazmıştı.³⁰ Gene bir Yahudi olan gazetenin sahibi Eduard Bacher Herzl'in, Yahudilerin çevrelerindeki toplum içinde erimeyecekleri savıyla ilgili olarak "ciddî ve büyük kaygılar" besliyor ve "anti-semitiklerin bundan yararlanmağa çalışacakları" görüşünü taşıyordu.³¹ Nüfuslu *Berliner Tageblatt* gazetesinin yöneticilerinden Arthur Levysohn da Herzl'e Siyonist tasarılarına karşı savaşım vereceğini yazıyor ve semitiklere bulunmaz bir fırsat sağladığını belirtiyordu. Herzl ise, "anti-semi-

²⁸Lowenthal, s. 118.

²⁹*Ibid.*, s. 88.

³⁰*Ibid.*, s. 89.

³¹*Ibid.*

tiklerin bunu istismar edeceklerini ve metinden işlerine yarayacakları nasıl olsa çekip alarak bunları dillerine pelesenk edeceklerini" savunmasına karşın, günlüğüne aynı gün düştüğü bir başka kayıta, anti-semitiklerin çabalarına tuttuğu alkıştan pek de hoşnutsuz görünmüyordu.³²

"Bugün basımevine gittim ve sahipleri Hollinek kardeşlerle görüştim. Sanırım her ikisi anlaşılan birer anti-semitik. Beni büyük bir içtenlikle karşıladılar. Broşürümü beğenmiş görünüyolar. Bir tanesi bana, 'birinin çıkıp arabuluculuk görevini üstlenmesinin zamanı geldi de geçiyordu bile' dedi."³³

işin ilginç yanlarından biri de, Siyonistlerin kutsal yazılarının, müzik ustası Richard Wagner'in sağladığı tempo ile kaleme alınmış olmasıdır. *Der Judenstaat*'m. yazıldığı günlerde, Herzl'in günlüğünde şu satırlara rastlanmaktadır:

"Geceleri tek eğlencem, Wagner'in müziğini, özellikle oynandığı kadar izlediğim *Tannehäuser* operasını dinlemek. Yalnızca opera olmadığı geceler düşüncelerimin doğruluğu konusunda kuşkulara kapılıyorum."³⁴

Anımsanacağı gibi, besteci Richard Wagner de, hattâ bu kelime yazılarda daha yerleşmeden önce bir Yahudi aleyhtarı olarak haklı bir ün sağlamıştı. Wagner'in *Das Judenthum in der Musik* (Müzikte Yahudi Etkileri) adlı aşağılayıcı broşüründe meslektaşları Yahudi müzikçilerin kişilikleri ve yapıtları konusunda geliştirdiği ırkçı zırvalar, yalnız kendi çağı için değil, tüm zamanlar için yetip de artacak nitelikteydi, Dolayısıyla, Wagner'in 1859 yılında yayınlanan broşürünü "Yahudiliğe karşı son, fakat Almanya'da kesin sonuçlu savaşı başlatmış olmasına" şaşırılmamak gerekir.³⁵ Bu durumda, Siyonizm'in kutsal kitabının, Wagner'in müziğinin etkisiyle kağıda dökülmüş olması Siyonizm'in felsefesine oldukça uygun düşmektedir! Fakat herhalde, Herzl'in en büyük "yapıt"ına yapılacak en büyük hakaret de, Siyonist tsrail devletinde kültür bekçilerinin, Wagner'in müziğinin Siyonizm'in temel belgesine ilham sağlayan bu müziğin halka dinletilmesine bugüne kadar izin vermemeleridir.

³²*Ibid.*

» *Ibid.*, s. 91.

³³Leon Kellner, *Theodor Herzls zionistische Schriftn*, Berlin, 1904, s. 18.

• Tritsch, s. 12.

1908 yılında başkanının etkisiyle anti-semitizm ideolojisini resmen benimsemiş olan bir örgüt "Pan-Cermen Birliği"dir (*Der Alldeutsche Verband*). Aslında, Heinrich Class adını taşıyan bu başkanın da görüşlerini kabul ettirmek için fazla uzun boylu çabalara gereksinimi yoktu, çünkü örgüt, "Alman ırkına ve kanına yabancı bir unsur" olarak görülen Yahudilere zaten oldukça düşman bulunuyordu. Class'ın rehberliğiyle derneğin tüzüğü yalnızca Yahudilerin değil, Yahudilerle evlenmiş olanların ya da Yahudi akrabaları bulunanların da üye olmalarını önleyecek biçimde değiştirilmişti. Class, anti-semitizmin, kendisinin "daha yirmi yaşındayken maddî ve manevî bir parçası durumuna geldiğini" itiaf ediyor ve "daha sonraki siyasal yaşantısını etkilediğini" söylüyordu.³⁶ Bu adam, aynı zamanda, Siyonizm'in en etkili destekçilerinden ve hayranlarından biriydi. Class 1912'de Daniel Frymann takma adıyla *Ben Kayzer Olsaydım* başlıklı ve iki yıldan daha kısa süre içinde beş baskı yapan bir kitap yayınladı. Class bu kitabında anti-semitik programını açıklarken en sağlam tanıkları olarak Siyonistleri göstermekteydi:

"Kültürümüzün tüm ürünlerine katılmalarına karşın Alman olmayan, çünkü temel farklılıkları nedeniyle isteseler de Alman olamayacak Yahudileri yabancı bir ırk olarak görenler sevinirler, çünkü bizzat Yahudiler arasında bile Siyonizm demilen milliyetçi akım giderek daha fazla yandaş topluyor. Siyonistlere şapkalarımızı çıkartmalıyız; kendileri, Yahudilerin, değiştirilemez özellikleri ile ayrı bir halk olduklarını açıklık ve dürüstlikle itiraf ediyorlar...Kendileri ayrıca Yahudi yabancıların, içinde yaşadıkları ulusla gerçek biçimde kaynaşmalarına doğal ırk yasalarının elvermediğini de aynı açıklıkla itiraf ediyorlar... *Siyonistler, Yahudi düşmanlarının, ırk teorisini benimseyenlerin her zaman söylediklerini doğruluyorlar*. Kendileri, tüm halklarına oranla küçük bir grup oluşturuyorlarsa da, vazettikleri gerçekle hiçbir zaman yadsınamaz. Almanlar ve Yahudi milliyetçileri Yahudi ırkının yokedilemeyeceği konusunda aynı görüşü paylaşıyorlar. Öyleyse, Almanları, bundan gerekli siyasal sonuçları çıkarma hakkından kim yoksun bırakmak isteyebilir?"

Class, daha sonra bu sözünü ettiği sonuçları, "Yahudi sorunu" diye adlandırdığı sorunun çözümü için hazırladığı önerilerde

³⁶Massing, s. 252.

sıralamaktadır. Yahudilerin her türlü kamu görevinde çalışmaları engellenmeli, seçme ve seçilme hakkından yoksun bırakılmalı, hukuk, öğretmenlik ve tiyatro yöneticiliği gibi meslekler kendilerine yasaklanmalıdır. Kadrolarında Yahudilerin yer aldığı gazetelerin bu durumu açıklamaları zorunlu kılınmalı ve "Alman" sayılabilecek gazetelerin sahipleri ve yazarları arasında Yahudi bulunmamasına özen gösterilmelidir. Ticarî bankaların yöneticilerinin Yahudi olmasına izin verilmemeli ve Yahudiler ne toprak sahibi olabilmeli, ne de kiralayabilmelidirler. Ayrıca, Yahudiler, Yahudi olmayanlara oranla iki kat vergi ödeme zorunda bırakılmalıdır. Heinrich Class'ın, Adolf Hitler'in iktidara gelmesi üzerine, *Reichstag'm* (Alman Parlamentosu) onur üyesi yapılmasına şaşmamalı.³⁷

Siyonist-Milliyetçilerin Yahudilerin Avrupa toplumu içindeki yerleri konusundaki düşüncelerine bir başka destek de Theodor Fritsch'den gelmektedir. Siyonist ideolojiye olan hayranlığını *Der Hammer* adlı dergisinde şöyle dile getirmisti:

"Biz Siyonistleri Yahudilerin en dürüst unsurları olarak görmeğe devam ediyoruz. Çünkü onlar Yahudi olmayanlarla kaynaşmanın olanaksızlığı gibi iki ayrı ırkın birbirlerinin gelişmesini ve kültürünü karşılıklı olarak engelledikleri gerçeğini de kavıyorlar. Onun için, biz de Siyonistler gibi iki toplumun 'net bir biçimde ayrılmasını' ve İbranilerin, özel bir Yahudi yurduna yerleştirilmelerini istiyoruz..."³⁸

Siyonistlerle Yahudi aleyhtarlarının bu koalisyonuna karşı koymak için Liberal Yahudilik Derneği içinde yer alan Alman Yahudi Topluluklarının önde gelenleri, 1912'de bir *Anti-Siyonist Komite* kurdular. Çoğunluğu aile reisleri olmak üzere Mayıs 1914'de 1007 üyeye sahip olan bu komite "Alman Yahudilerini aydınlatmak ve Siyonizm'e karşı savaşım" görevini benimsedi.³⁹ Aslında, komite bellibaş Yahudi dernekleri adına eylemde bulunduğundan, üye sayısının çok üzerinde, yarı milyon kadar Alman Yahudisini temsil etmekteydi. Yayınladığı bir dizi broşürde Siyonizm'e karşı en şiddetli suçlamaları yöneltmekte duraksamıyordu. Houston Stewart Chamberlain tarafından yazılan ve yüzeysellikte kendini övme sanatı alanında eşsiz bir örnek sayılabilecek *On-dokuzuncu Yüzyılın Temelleri* adlı "garip" kitapla ilgili

"Paul W. Massing, *Rehearsal for Destruction*, New York, 1949, s. 247.

³⁸*Der Hammer* (Leipzig), Ocak 1922.

³⁹"Antizionistisches Komitee, *Handbuch der jüdischen Gemeindeverwaltung*, Berlin, 1913. s. xii; ayrıca: *Protokoll des Antizionistisches Komitee*, 2 Mayıs 1914.

olarak komite tarafından yayınlanan bir raporda, Chamberlain'in ideolojisine lâik olduğu" yanıt verilmekte, "çağımızda anti-semitizminin ırkçı nefret olduğu saptandıktan sonra şöyle denmektedir:

"Ve bu şoven, ulusal ırkçı çılgınlık, Siyonizm'in teorik temeli, ruhsal toprağı olmaktadır! Onun somut tipolojik yönleri ve etkinliği bu teoriden kaynaklanmaktadır. Bu yadsınamaz gerçek, aslında, bu sahte Mesihî akımın en acımasız eleştirisini de oluşturuyor. Bu durumdan Siyonizm'in nitelikleri ve belirtilerine ilişkin tüm sonuçlar çıkarılmalı, Siyonizm'in ırkçı anti-semitizmle, Yahudilere bunca acı çektiren bu illele aynı bataklıkta filizlenip geliştiğı kavranmalıdır. Rengi ister Ârî anti-semitik, ister Ulusal-Yahudi olsun, zehirli bir kuyudan çekilen suyun niteliğı aynıdır ve dünyada hiçbir güç bu sudan sağlığa yararlı bir içki yapamaz. Ulusal demagoji ve ırkçı anti-semitizmin, kültüre karşı işlenen suçlar olduğu görüşünü taşıyan herkes -herkesin bu görüşte olduğuna inanıyoruz- aynı biçimde bu sakat düşüncelerin Yahudi giysileri giymiş ikiz kardeşini, yani ulusal Siyonizm'i de mahkûm etmelidir, çünkü bunun yıkıcı etkileri de berikiyle eşit düzeydedir."⁴⁰

"Siyonistlerin görüş açıları, anti-semitiklerinkinin benzeridir. Hattâ, ikisinin eylem çerçeveleri içindeki farklılıklar, önemsiz sayılacak kadar azdır. Anti-semitizm gibi Siyonizm de uyumsuzluk, hoşgörü yoksunluğu, adaletsizlik ve karşıtıni kavrayamamak görünümleriyle kendini belli eder...Kendini Yahudilerin mallarına, özgürlüklerine ve onurlarına karşı en utanmazca komplolarla ortaya konan anti-semitizm ile Siyonizm arasındaki uyuşma, Siyonizm'in de anti-semitizm gibi egemen bir mevki kazanması durumunda kuşkusuz daha açık seçik izlenebilecekti. Bunlardan birine yöneltilebilecek herhangi bir suçlama, aynen ötekisi için de geçerlidir. Siyonizm'in etkisinde kalan zayıf iradeli kimseler bilmelidirler ki, farkında olmaksızın anti-semitizmin savlarını benimsemektedirler.

"Bunlar bu davranışlarıyla ikiz kardeşi anti-semitizm gibi Siyonizm'in de yalnızca Yahudi dini ile değil, ahlâk ilke-

"Antizionistisches Komitee, *Schriften zur Aufklärung über den Zionismus*, Nr. 2, *Der Zionismus: seine Theorien, Aussichten und Wirkungen*, Berlin, 1913, s. 11-12.

lerine sahip her dinle tam bir çelişi oluşturduğunun kanıtlanmasına katkıda bulunmaktadırlar."⁴¹

Yahudi anti-Siyonistler, anti-semitiklerin ırkçılıklarını teşhir etmeğe çabalarken, Siyonistler anti-semitiklerin hedeflerinin gerçekleşmesini kolaylaştıracak eylemlere dalmış balunmaktaydılar. Örneğin, Fransa'da ünlü arkeolog Salomon Reinach, anti-semitikler tarafından kendi amaçlarına hizmet etmesi için bulunan "Yahudi ırkı" üzerine yazdığı incelemede böyle bir ırkın varlığını reddedince, *L'echo Sioniste*' in sayfalarından saçılan şimşeklere hedef olmakta gecikmemiş ve "çoğunluk içinde e; ime yanlılarının, kendileriyle Yahudi olmayan dünya arasındaki her engelin yıkılması için son ve en üst düzeydeki çabaya destek olmakla". suçlanmıştır. *L'echo Sioniste* anti-semitik ideolojinin bu son derece saçma savunusuna bir de tüy dikmek üzere, 1904'de bir Siyonist araştırmacı olan Hermann Jacobsohn'un kafatası ölçümleri üzerindeki katkılarına yer vermiştir. Hint-Avrupa araştırmalarında uzmanlaşmış bulunan Jacobsohn, beş yazı olarak yayınlanan dizisinde ayrı bir "Yahudi ırkı tipi"nin varlığını kanıtlamak için, kafatası ölçüleri, saç ve göz rengi vb. konularındaki tüm bilgi hazinesini ortaya sermiştir.⁴²

Aynı yıl içinde önde gelen bir İngiliz Yahudi bilim adamı ve siyasetçisi Siyonizm konusundaki görüşlerini şöyle özetlemiştir: "Siyonizm'in oluşturduğu tehlike, bu ideolojinin, Yahudi aleyhtarlığının doğal ve uyumlu bir müttefiki, aynı zamanda gerekçesi olmasıdır."⁴³

**Ibid.*, s. 20.

⁴¹Michael R. Marrus, *The Politics of Assimilation*, Oxford, 1971, s. 271.

"Lucien Wolf, "The Zionist Peril," *Jewish Quarterly Review*, October 1904, s. 22-23.

SIYASAL SİYONİZM: BİR YAHUDİ ELEŞTİRİSİ

GARY V. SMITH

10 Kasım 1975'te dünya nüfusunun % 93'e varan bir çoğunluğunu temsil eden devletlerin delegeleri, Birleşmiş Milletler'de Siyonizm'i "ırkçılığın ve ırk ayrımının bir biçimi" olarak tanımlayan karar doğrultusunda oy kullandılar. Genel KuruPun bu kararı, ırk ayrımına karşı dünya yüzeyinde savaş veren ve B.M., bölgesel konferanslar ve örgütlerce de desteklenen bir dize hareketin en son örneğini oluşturmaktadır.

Amerikan Siyonistlerinin B.M.'in bu kararma tepkisi hemen ve tahmin edildiği gibi oldu. Amerikan Yahudi Kongresince *The New York Times* gazetesine tam sayfa verilen bu ilân başlağında şunlar vardı: "Yahudi olmaktan gurur duyuyoruz. Siyonist olmaktan gurur duyuyoruz." İleri sürülenler arasında bu kez de şunlar bulunuyordu: "Yahudi halkının bir Yahudi devleti, yani İsrail'i kurma hakkı İncil'in sözüne ve 'Gelecek Yıl Kudüs'te'¹ duası ile sona eren iki-bin yıllık oluşuma dayanmaktadır." Yahudiliğin kutsal inançlarına siyasal Siyonizm'in ilkeleri yoluyla ulaşıldığına dair efsane bir kez daha ileri sürülüyordu.

Siyonizm'i Yahudilikle eşitlemek, Siyonist akımın en eskimeyen propaganda başarılarından birisi olarak doğrulanmıştır. Bu eş anlamlı işlemin etkisi, siyasal Siyonizm'in Yahudiliğin özünde olduğunu yayan yanlış izlenim olmuştur. Bu düşünce biçimini birkaç yıl önce bir yazıda cesaretle dile getiren Michael J. Rosenberg demişti ki: "Modern İsrail devletinin merkezietini kabul etmeyen gözlemci Yahudi kendi kabul görmediği gibi, varlığına bile nadiren katlanılır."²

Siyonist düşünceyi geliştirme çabasında, geleneksel "Siyon Aşkı" ile Yahudi devletinin yeni baştan kurulması arasındaki eleştirel ayrım muğlaklaştırılmış ve dünyacı uçlara doğru çarpıtılmıştır. Bununla birlikte, uygun bir açıdan bakıldığında, bu farklılık manevî gelenekle-

¹*The New York Times*, 3 Aralık 1975.

²James A. Slepcer ve Alan L. Mintz, der., *The New Jews*, New York, 1971, s. 82'de "Israel without Apology."

ri en yüce sayan Yahudilerle Yahudi dünyacı milliyetçiliği ve Siyonist devleti, Yahudi ideallerinin gerçekleşmesi olarak görenler arasında niçin az ya da hiçbir uzlaşma sağlanamadığının nedenlerini gösterir. Milliyetçilik konusunda uzman olan çağdaş Amerikan tarihçisi merhum Hans Kohn, "Siyon'a" olan geleneksel özlemi, dindar Yahudilerin "Tanrı Tapınağı"nın bulunduğu yere dönüşlerini dile getiren manevî tutku olarak tanımlar. Siyon'a ulaşmak Tanrı'nın buyruklarından şaşmamaktır:

"Siyon Tanrı'nın sözüne uygun olarak yaşamak anlamındaydı. Bu tür bir yaşam ağır bir görevdi, incil, fbranilerin görevden kaçmak, kendilerini bu boyunduruktan kurtarmak, 'normal' bir yaşam sürmek yolunda giriştikleri çabalara ilişkin hikâyeler anlatır. Hiç bitmeyen karşı çıkma hareketleri, ta başta 'Altın Dana' çevresindeki dans ile başlamıştı. Hâlâ da devam ediyor. Bu olay Yahudi tarihinin birleştirici bağlarından bir tanesi olmuştur..."³

Peygamberden kaynaklanan Yahudilik, öteki ulusları taklit ederek güç ve iktidar peşinde koşmak gibi çekici öğelere karşı, ahlâk, adalet ve merhamet ilkesini öğretti. Kumlan eski devletler kısa sürede yıkıldı ve istilâ edildi, fakat Yahudiliğin yaşamı siyasal kabuğunu aşarak sürdü ve yeryüzünde manevî bir güç olarak gelişti. Buna karşılık, siyasal Siyonizm'in gerçek özü etnik ve bölgesel yönelimdir. Siyonizm'den yana olan Yahudi halkı kavramını ve Siyonist bir devlet kurulmasını, Yahudiliğin başlıca zaferi olarak görürler. İsrail eski Başbakanı Golda Meir'in sözleriyle, Filistin'de Yahudi egemenliğinin yeniden kurulması "devrimlerin en büyüğüdür."⁴ Michael Rosenberg gibi, Golda Meir de Yahudi milliyetçiliğini ve Yahudi siyasal gücünü Yahudilerin binlerce yıl Filistin dışında kalmalarının toplam etkisinden daha büyük önemdeki statüye yükseltmek biçimindeki Siyonist ideolojik görüşü yansıtmaktadır. Gerçek anlamda, sürgünden sonra dağılan Yahudilerin dinsel anlamdaki hedeflerine her inanış ve /ya da bunların insanlığa katkıları, gözönüne hiç alınmamış ya da en az öneme indirgenmiştir. Böylece, Siyonist devlet, modern Yahudi devrimi olarak ortaya çıkmaktadır.

Modern siyasal Siyonizm'in kökleri, manevî Siyon'a dönüşle ilgili peygamberce girişimde değil, On-dokuzuncu Yüzyıl Yahudi var-

³"Zion and the Jewish National Idea, " *Menorah Journal*, C. XLVI (Sonbahar-Kış 1958), s. 18.

⁴Yeshiva Üniversitesinde (New York) 8 Mart 1973'de konuşma.

lığının toplumsal-siyasal koşullarında, özellikle de Doğu Avrupa'daki anti-semitizmin uygunsuz hareketlerini değiştirmek çabalarında yatar. Siyasal Siyonizm Batı Avrupa kültürüne açılmış Yahudilerin öncülüğünde, kısmen Batı Avrupa Yahudilerinin kültürel yoldan bütünüyle erimelerine ve baskı altındaki Doğu Avrupa Yahudilerinin kendi mahalleri içinde bir çeşit hapsedilmelerine seçenek olarak sunulmuştur. Siyasal Siyonizm'in "kurucu babalarında" dindar Yahudilerin dinsel şevki yoktu; onların Yahudi yurdu isteği On-dokuzuncu Yüzyıl Avrupa milliyetçiliği gibi biçimlenen ve Yahudi varlığını etnik ve belirli topraklarla sınırlayarak normalleştirme yolunu arayan dünyacı bir arayıştı. Yahudi Aydınlanma Çağının ürünleri olan Leo Pinsker ve Theodor Herzl, ümitsiz bir biçimde anti-semitik siyasal bir dünyada Yahudilerin güçsüzlüğünün üzüntüsünü duydular, "ilerici Yahudilerin yutsever duygularını yeniden uyandırmayı" istediler ve Yahudi kitlesine "bilinçli bir *I'ahudi* siyasal eylemi" mesajı vermeyi savundular. Yine onlar, Yahudilerin ulusal bir varlık oluşturduğuna ve öteki uluslar gibi olmaları gerektiğine inandılar. Bu durum artık onların da "uluslar arasında yabancı" olmayacakları bir anayurt gerektirmekteydi.

Yirminci Yüzyıla girerken, siyasal Siyonizm, Yahudi sorununun çözümünde olası bir kaç seçenekten biri olarak ortaya çıktı. Bununla birlikte, Yahudilerin Siyonizm'e ilk tepkileri oldukça düşmancaydı. Dinsel Yahudiliğin ileri gelenlerinin birçoğu, Siyonist inançları her yayıldıkları yerde eleştirdiler. Hattâ, 1897'deki ilk Siyonist Kongresinin toplantı yeri, Alman Hahamlar Yürütme Kurulu ve yerel Yahudi toplumu görevlilerinden gelen sert anti-Siyonist tepkiler nedeniyle, Münih'ten İsviçre'nin Basel kentine alındı. Siyasal Siyonizm'e karşı Filistin ile Orta ve Batı Avrupa Yahudilerinden gelen muhalefet, din ve siyaset, yani Tevrat'ın kutsal sözleri ve küçük politikacıların dünyacı kaygıları arasındaki ayrımı vurguladı. Bu duruma örnek, Kudüs ayrılıkçı toplumundan Haham Joseph Hayyim Sonnenfeld'in bir Macar meslekdaşına 1898'de yazdığı "kirletici taraftan geldiği için Herzl'e, "Tek Varlığı"; yadsıdıkları için de Siyonistlere şiddetle çatan mektuptaki tavrıdır. Sonnenfeld, "onlar, aynı zamanda, İsrail ile öteki uluslar arasındaki bütün fark ve ayrımın milliyetçilikte, kanda ve ırkta yattığı, iman ve dinin yüzeysel olduğu düşüncesini de ileri sürdüklerini" yazıyor.⁵ Ortodoks Agudath İsrail akımının önde gelen

⁵Emile Marmorstein, *Heaven at Bay: the Jewish Kulturkampf in the Holy Land*, Londra, 1969, s. 79-80'den *Der Tid* (New York), 25 Haziran 1965.

teorisyenlerinden olan Isaac Breurer, Siyonizm ve Agudath israil arasındaki çatışmanın "Babil kargaşa günü" ve "Sina günü" arasındaki çatışma olduğuna inanmıştı. Siyasal Siyonizm'in Filistin'e "boş elle" geldiğini ve geçmiş çağlarda öteki ulusların kendi yaşamlarında görmedikleri hiçbir düşünceyi görmediklerini savundu.⁶

A.B.D. ve İngiltere'deki Reformcu Yahudilik de siyasal Siyonizm'in amaçlarına karşı çıktı. Daha 1885'de, Amerikan Hahamları Merkezî Konferansı Pittsburg Programında Yahudilerin dinsel bir toplum oluşturdukları ve artık bir ulus olmadıkları ilkesini kabul etti. 1897'de Merkezî Konferansın Sekizinci Yıllık Toplantısında bir konuşma yapan Haham Isaac M. Wise, o yıl Basel'de Birinci Siyonist Kongresinde kabul edilen siyasal Siyonist "tasarı"yı, "düşünceden yoksun bir ütopya...hasta zihinlerin geçici bir sarhoşluğu, İsrail'in kutsal dâvasını sağlıksız politikacıların deli dansına çevirmesi" biçiminde tanımlamıştı.⁷ Amerikalı Haham Kaufmann Kohler'e göre, Reformcu Yahudiliğin en başta gelen ilkesi "Yahudiliğin Tanrısının bir kabile Tanrısı olmaması gibi ulusal bir din olmadığı gerçekler ve ahlâkın evrensel bir sistemi" olduğuydu.⁸ Kohler, manevî Siyon'un, insanlık için, insan iradesiyle oluşturulamayacağını ve yine bir bölge şeridinin sahibi biçiminde yorumlanamayacağını vurgulamıştı. Yüzyılın bitiminde, İngiltere'de Liberal Yahudiliğin kurucusu Claude Montefiore Siyonist önderliğin "Yahudi dinine çok az ya da hiç ilgi göstermediğine" ve bir siyasal devlete olan Siyonist özlem ile Yahudiliğin "yaşayan ve ruhsal bir güç" olarak sürüp gitmesini isteyenler arasında temelden bir çatışma bulunduğu işaret etmişti.⁹

Siyonizm hakkında, Yahudiliğin Ortodoks ve Reformcu gibi farklı dinsel açılarından ortaya atılan bu tür temsili görüşler, Yahudilik simgelerinin yirmi-sekiz yıldan beri Siyonist devletin siyasal yapısına aşılandığı günümüzde, ilginç birer okuma parçaları oluşturmaktadırlar. "Agudath israil" ve genel Reformcu akımın Siyonizm'e karşı koymayı terketmelerinin ve giderek onunla bir işbirliği ilişkisine

⁶Leo Jung, der., *Judaism in a Changing World*, New York, 1939, s. 189'da "The Challenge to Israel."

⁷Central Conference of American Rabbis, *Tearbook*, C. VII (1897), s. xii.

⁸Alumni Association of the Hebrew Union College, *Kaufmann Kohler: Studies, Adresses and Personal Papers*, Philadelphia, 1939, s. 330-311'de "The Faith of Reform Judaism." Bu yazının aslı şurada yayınlanmıştır: *Menoral Journal*, C. II (Şubat 1916), s. 8-15.

⁹Michael Selzer, der., *Siionism Reconsidered: the Rejection of Jewish Normalcy*, New York, 1970, s. 64'de "Nation or Religious Community?"

girmelerinin bir sonucu, İsrail'de yapılan seçimlere katılan, ya da "menfa"daki genel Siyonist dâvalarına sahip çıkarken yürütülecek, siyasal rekabet ve iktidarın semeresini alabilme yeteneklerinde yatar. Birçok Ortodoks Yahudi ve bazı Hassidik mezhepler, Siyonist devletin lâik milliyetçiliğine hâlâ karşı koyuyorlarsa da, siyasal Siyonizm'e muhalefet Yahudiler arasında geniş bir biçimde desteklenmemektedir. Çeşitli Yahudilerin Siyonist ideolojiyi onaylamak istememeleri, çoğu kez, İsrail'in merkez oluşunu modern Yahudi bağlılığının temeli kabul eden Yahudi devleti yetkililerince ve dünyaya yayılmış Siyonistlerce düşmanlıkla, hattâ nefretle karşılanmaktadır.

Siyonizm'in Yahudilerce Kabulü:

Theodor Herzl, Yahudilerin durumunu olağanlaştırmak amacıyla, Yahudi sorununu, uluslararası siyasal eylem aracılığıyla çözümlenecek *ulusal* bir sorun olarak ortaya koydu. Alman milliyetçiliğinden esinlenerek Herzl'in anti-semitizm için önerdiği çözüm, onun varsayımlarını elde tutmak, bunları kullanmak ve onun görünürdeki ebedî gazabından, kavramsallaştırılmış bir Yahudi uyruklığı için bir "anayurd" ya da devlet aracılığıyla kaçınmaktı. Herzl, hernekadar, Yahudilerin siyasal iktidarlarını ve egemenliklerini kurabilecekleri birkaç yer öngörmüşse de, özellikle Doğu Avrupalı Yahudi kitlelerinin eninde sonunda bir araya toplanmalarını sağlayabilecek olan Filistin'e dönüş düşüncesinin simgesel önemli ve duygusal gücünden yararlanmak için her türlü yönetim başvurdu. Herzl, "Siyon'un Aşıkları" gibi daha önceki sömürgeleştirme çabalarını "ilginç" bulmakla birlikte, söz konusu çabaların çok sayıda Yahudiyi Filistin'e çekmede yetersiz olduğunu görmüştü. Herzl'in inanışına göre, gerekli olan, güçlü bir ulusun "sahipsiz bir toprak parçası"nı üstünde "tam egemenlik" koşuluyla bağışlanmasıydı. Yalnızca toprağa göç etmenin yetersiz olduğunu vurgulayan Herzl, söz konusu toprağa yasal yoldan sahip çıkmak için gerekli siyasal bağdaşmaların önemi üstünde durdu:

"İçer sızmanın kötü sonuçlanması kaçınılmazdır. Söz konusu bu içer sızma, yerli nüfusun tehdit edildiğini hissettiği ve hükümeti daha fazla Yahudi akımını durdurmağa zorladığı kaçınılmaz ana değin sürer. Dolayısıyla, göç, bizler böylesi bir göçü sürdürme egemen hakkına sahip olmadıkça sonuç vermez."¹⁰

¹⁰Jacob M. Alkow, der., *The Jewish State*, New York, 1946, s. 95.

Herzl, Avrupa kıtasında gelişen milliyetçiliğin demokratik liberalizmi bir çeşit alaya almasından ve siyasal Siyonizm'in, Birinci Siyonist Kongre'nin ana hedeflerinden biri olarak, Yahudiler arasında *Yahudi* ulusal bilincinin Filistin'e yöneltmesinde başarılı olmasından önce, 1904 yılında öldü. Buna karşın, Herzl, gerçekte Michael Selzer'in de gözlediği gibi, Yahudi tarihine egemen eğilim doğrultusunda uzunca bir süre yadsınmış statükonun yeniden düzenlenmesine çalışan "karşı-devrim eylemi"nin temellerini atmıştı.¹¹ Bu eylem, aynı zamanda, Yahudilikle ulusalcı özlemler ve emperyalist güç politikalarını uyum içine sokmakla, Filistin üzerindeki Siyonist iddialardan kaynaklanan çalışmalar üstünde de belirleyici etkilere sahip oldu. Filistin için düşünülen egemen ad yetkisel bir biçimde konduğundan, oradaki Siyonist yerleşme grupları Yahudi devletinin oluşturulması ve yönetimin ilk kurbanları olan Filistinli Araplar tarafından yasal olarak kabul edilmedi.

Yirminci Yüzyıl boyunca çeşitli Siyonist kümeleri arasındaki ideolojik parçalanmalara karşın, Siyonizm'in genel hedefi Filistin'de bütünüyle Yahudi ulusal niteliğini sağlamak ve korumaktı. Filistin'de egemen olmak ve orada siyasal denetimi ele geçirmek çabası, başta Avrupalı, sonra da Amerikan Siyonistlerinin başını çektiği ve inatçı bir Arap yerel çoğunluğunu barındıran toprak üstünde bütün haklara sahip olma savında sömürgeci bir savaşım olarak değerlendirilebilir.

Filistin, 1922'de Osmanlı Türk yönetiminden İngiliz Mandasına geçmişti. Bundan beş yıl önce, Arapların bağımsızlık istekleri Balfour Bildirisiyle sonuçlanan Avrupa'daki siyasal entrikalardan ötürü sonuçsuz bırakılmıştı. Bu belgede, İngiltere, Filistin'deki Yahudi olmayan çoğunluğun ve öteki yerlerdeki Yahudilerin hakları tehlikeye düşmedikçe, anılan yerde bir Yahudi anayurdu kavramını olumlu karşılıyordu. Bildiride kullanılan sözcüklerin muğlak ve kısıtlayıcı olmasına karşın Siyonist önderlik bunu kamu oyu önünde Filistin'de bir Yahudi devletinin kurucu belgesi olarak değerlendirdi. Bildiri, Filistinli Araplar için, topraklarının ve yaşamlarının denetimi ele geçirmeğe çalışan İngilizlere ve Siyonistlere karşı kaçınılmaz savaşım için bir ön-uyarıydı.

Alman milliyetçiliğinin Avrupa kıtasında yükselmesiyle birlikte, Batılı Yahudilerin On-sekizinci Yüzyıl sonlarından bu yana açık ol-

¹¹Selzer, s. xv.

dukaları yavaş yavaş aydınlanma ve özümleme süreci boşa çıkıyordu. Nazizmin, ortadan kaldırıcı temel ilkesi altında, Yahudiler ve öteki azınlıklar yok edilmek istendiler. Aryan ırkının üstünlüğü adı altında yürütülen bu büyük karışıklık, Yahudilerin umutsuzca ve tek-iletişimli olarak Siyonist ideolojiyi bir daha düşünmeğe itti. Siyonist kuramın tezi olan ve anti-semitizmin her zaman ve her yerde var olduğuna dair sav, insan ilerlemesinin hem liberal, hem Marxist çözümlerine karşın doğrulanmış göründü. Siyonizm Batı Avrupa ve A.B.D. Yahudi önderliği arasında etkin bir güç olarak büyürken, Yahudi sorununun çözümü için ayakta kalabilecek tek çözümün kendi programları olduğuna dair yasallık kazanmak istemi için gerekli olan dış siyasal desteği sağlamada da başarılı oldu. İsrail devleti, Avrupa Yahudiliğinin ikilemine yakınlık duyan uluslararası siyasal iklim içinde kuruldu. Ancak, bu süreç içinde, Siyonist ideolojinin içsel çelişkileri hemen elde edilecek amaçlardan ötürü dikkate alınmadı. Bugün bizleri kaygılandıran da bu çelişkilerdir, çünkü bunlar Siyonizm ve ırkçılık arasındaki ilişkiyi açıklayıcı kuramsal görüneyi sağlamaktadır.

Siyonizm'in Yahudilerce Eleştirisi:

Siyasal Siyonizm'in tüm tarihi, kendileri Yahudi olan anti-Siyonistler, Siyonist olmayanlar, kültürel ve insancıl Siyonistler tarafından çok iyi dile getirilmiş ciltler-dolusu eleştirilerle koşut gitmiştir. Bu çalışmanın amacı, birçok gruplar ve siyasal Siyonizm'in çok sayıdaki özgül eleştirisini ayrıştırmak ya da siyasal Siyonizm'le savaşıyan Yahudi gruplarının veya devinimlerini belirleyen tutumların biçimini ya da çeşitliliğini incelemek değildir. Çalışmada, daha çok, siyasal Siyonizm'in ayrımcı birimleri, Siyonizm'in niteliği hakkında kuvvetli çekinceleri derin bir toplumsal-siyasal görüşü sergileyen, onun kuramsal çelişkilerine ilişkin geçerliliğini hiçbir zaman yitirmeyecek savlar içeren, evrensel ve insancıl değerler için çok büyük bir kaygıyı açıklayan önceki tanınmış Yahudi eleştirmenler üzerine odaklaşarak vurgulanacaktır.

Siyonizm, Yahudi *eylem isteğinin* bir yansımasıdır. Yahudiliği siyaset sahnesine çıkararak ve tüm Yahudilerin bağılıkları üzerine siyasal iddialar ileri sürerek, Yahudi tarihinin yönünü değiştirmeğe çabalamıştır. Yahudilerin anti-semitizmden ancak bir ulus-devlet çerçevesinde uzak olabileceklerini ve hedeflerine belirli bir halk olarak böyle varabileceklerini vurgulamıştır. Fakat, 1904'de yazan İngiliz ta-

rihçisi Lucien Wolfa göre, Siyonizm "anti-semitizmin doğal ve sadık bir müttefiki ve onun varlığının en güçlü nedeni" idi.¹² Kırk yıl sonra, Amerikalı siyasal felsefeci Hannah Arendt gibi,¹³ Wolf da, Filistin'de Siyonist bir yeniden-uluslaştırma çabasının Yahudilik için ciddi bir tehdit olduğunu düşünmüştü. Wolf, On-yedinci Yüzyılda sözde kurtarıcı Sabbatai Zevi'nin önderliğinde Yahudilerin yeniden uluslaştırılması atılımında maruz kaldıkları felâketi hatırlatıyordu.

Birçok Batılı Yahudi, kendi varlıklarını, ezilmiş, Doğu Avrupalı Yahudilerin tinsel umutları ve duyguları çevresinde odaklaşmış olarak kabul etmiyorlardı, içinde bulundukları ülkelerin ekinel dokusuyla iyice bütünleşmiş olduklarından, siyasal Siyonizm'i, "sürgün oldukları" topraklarda adım adım kazanılmış Yahudi güvenliği ve özgürlüklerine karşı bir tehdit olarak görüyorlardı, ingiliz Hindistanı Devlet Bakanı Edwin Montagu, Siyonizm'i, "Birleşik Krallığın yurtsever bir yurttaşmca kabul edilemeyecek işe yaramaz siyasal bir inanç" olarak deyimliyordu.¹⁴ Balfour Bildirisine karşı çıkan Montagu, Siyonizm'in yalnızca bütün ülkelerdeki Yahudi haklarını tehlikeye sokmakla kalmayıp, amaçlarının kendi mantığı gereği, Yahudilerin Filistin'de bütün tercihl yerlere yerleştirilmeleri anlamına geldiğini biliyordu. Montagu ve ingiliz çağdaşı romancı Laurie Magnus gibi birçok Yahudi Siyonistlerin bölündükleri ülkelerde oy hakkından mahrum edilmeleri gerektiğini savunuyorlardı. Amerikalı doğu bilimcisi Morris Jastrow 1919 Paris Barış Konferansına gönderdiği bir açıklamada, Yahudi tarihinin yönünün yanlış bir yorumlaması olduğuna inandığı siyasal Siyonizm'in "gerici" niteliğine dikkatleri çekiyordu. Jastrow'a göre, Yahudiliğin Filistin'de ulusal bir birim olarak yeniden oluşturulmasına ilişkin Siyonist hedef "çift bağlılık" içeriyordu. Jastrow ırk ya da din temeli üstünde bir devlet kurulması girişimini reddediyordu, çünkü bu girişim "bir ayırma tasarısı" oluşturacaktı ve ilkesel olarak "anti-demokratik" olacaktı.¹⁵

ilk Siyonist yazıların birçoğunda Yahudilerin ırksal tekliği kavramı vurgulanmıştır. Bu yazıların temel savı, Yahudilerin ayrı bir

¹²"The Zionist Peril," *Jewish Quarterly Review*, C. XVII (October 1904), s. 22-23.

¹³"The Jewish State: Fifty Years After - Where Have Herzl's Politics Led?" *Commentary*, C.I (May 1946), s. 8.

¹⁴"The Anti-Semitism of the Present Government," *Classified Memorandum*, 23 August 1917; Great Britain, Public Records Office, Cab. No. 24/24.

¹⁵Barış Konferansına iletilmek üzere, Kongre üyesi Julius Kahn'ın 4 Mart 1919'da Başkan Woodrow Wilson'a sunduğu (ortak yazılmış) açıklamanın tüm metni için bak: Jastrow, *Zionism and the Future of Palestine*, New York, 1946, s. 151-159.

ırk oluşturduğu ve ulusal dehâlarının yalnızca Filistin'de serpilip gelişebileceğiydi. Yahudi tarihinin bu ırkçı yorumuna karşı Amerikalı düşünür Morris S. Cohen 1919'da şöyle yazıyordu:

"Ulusal Siyonizm Yahudiler için kapsamlı bireysel özgürlük değıl, grup özerkliği istiyor.. . Ulusal bir Yahudi Filistin'i temelde, ayrı bir ırk, budunsal bir din ve belirli bir toprakta gizemli inanç üstüne kurulmuş bir devlet anlamına gelmek zorundadır... Siyonistler temelde... anti-semitiklerin ırkçı ideolojilerini kabul eder, ancak değışik sonuçlar çıkarırlar. Arık ya da üstün olan ırk Teuton değıl, Yahudi ırkıdır. Her tür erdem, aile sevgisi, idealizm vb. onun ruhunun kendine özgü nitelikleridir. Bu ruh yalnızca Filistin'de dal-budak salabilir, İbrani dilinde gerçek ifadesini bulur."¹⁶

Cohen, Yahudi tarihinin ışığında, Siyonizm'i bir "sapma" olarak görür. Siyonizm, uzun zamandan beri silinmiş Yahudi ulusal tarihinin kısa dönemlerini yeniden elde etmeğe boş yere çabalamaktadır. Ayrıca, nkçı yaklaşımı "özgürlükçü ya da insancıl uygarlığa" karşıt olarak, yanlış öncüller üstüne oturtulmuştur.

Gohen, Edwin Montagu ve Morris Jastrow gibi ırka ya da dinsel inanca ilişkin ayrılıkların olmadığı lâik bir Filistin'in kurulmasını kuvvetle desteklemiştir.

Siyasal Siyonizm'in ruhsal bunalımı bu ideolojiye ilişkin Yahudi eleştirisinin önde gelen teması olmuştur. 1898'de yazılmış "Değerlerin Ters-yüz Edilmesi" adlı yazısında, ekin sel Siyonist Ahad Ha'am (Rus asıllı İbrani yazar Asher Ginzberg'in takma adı), "Kutsal Kitap kılıca ve Peygamberler canavara yer verirken"¹⁷ Nietzsche yanlısı etkiye uyan bazı Yahudi yazarlarca savunulan Siyonizm'den yakınıyordu. Bu tanrısız Siyonizm Yahudiliğı bir yana itmiş, yerine kabilesel İbrani ulusçuluğunu koymuştu. Martin Buber, yirmi-üç yıl sonra, Karlsbad'da yer alan On-ikinci Siyonist Kongre'de konuşurken "meşru" ve "zoraki" ulusçuluğı birbirinden ayırdı. Günümüz ulusçuluğunun "iktidar isterisi"ne dönüşmesi tehlikesiyle sürekli olarak karşı karşıya olduğuna dikkati çekiyordu. Yahudi ulusçuluğı zaten "grup egoizmi"

¹⁶"Zionism: Tribalism or Liberalism?" *JVew Republic*, 8 March 1919, s. 183; şu kaynakta bir sonsözle birlikte yeniden yayınlandı: Cohen, *The Faith of a Liberal*, New York, 1946, s. 326-333.

¹⁷Leon Simon, der. ve çev., *Selected Essays of Ahad Ha'am*, New York, 1970, s. 233.

ile yozlaşmıştı. Yahudiliğin aktöresel gerekliliklerini çoktan bir yana koymuş ve devleti kendi içinde son olarak değerlendirme siyasal olağanlığı düşüncesiyle bezenmişti.¹⁸ Buber'in siyasal Siyonizm'in Yahudi aktöresinden ayrılığına karşı duyduğu hoşnutsuzluk Siyonistlerce Filistinli Araplara karşı uygulanan haksızlıklar için duyduğu kaygıda yansiyordu. *Ihud* Derneği'nin (*Brith Shalom* tinsel akımının ardılı) bir üyesi olarak 1961'de yazdığı bir yazıda şunu savunuyordu:

"Yalnızca içsel bir devrim, öldürücü nedensiz kin hastalığından kalkımızı kurtaracak güce sahip olabilir...Bu hastalık bize tamamen bir yıkım getirmeye mahkûmdur. Ancak bundan sonradır ki, topraklarımızdaki yaşlı ve gençler, kutsal kitabın Halkı ve 'ulusların ışığı' olduğumuz hakkında boşboğazlık edip, bağırıp çağıracağımıza uzaklardan getirilen Yahudileri kasabalarına yerleştirdiğimiz, evlerini miras aldığımız, şimdi de tarlalarını ekip biçtiğimiz, bahçelerinin, bağlarının meyvalarını topladığımız ve kentlerini soyduğumuz, eğitim, hayır ve dua evleri diktiğimiz bu sefil durumdaki Arap göçmenlerine karşı ne büyük sorumluluğumuz olduğunu anlayacaklardır."¹⁹

Filistin'in Siyonistlerce sömürgeleştirilmesi sürecinde, Araplar perde gerisinde bahtsız bir gölge gibi asılıydılar. Birçok Siyonist için psikolojik olarak yoklardı ve böylece onların insanlığını ve değerini yadsımak çok daha kolay oluyordu. Filistin'i bir Yahudi yerleşim devleti durumuna getirmek için resmî ve gayriresmî tasarıların bolluğu, yerli Arap nüfusunun isteklerini ve özlemlerini dikkate almıyordu. Filistin, Israel ZangwilPin iddia ettiği gibi, "halksız bir toprak" değildi; buna karşın, Avrupa ve Amerika'da Arap çoğunluğun temel haklarını ya da böyle bir sömürgeleştirmenin Filistin'in Arap niteliği üstündeki uzun-vadeli etkilerini dikkate almayan görkemli tasarılar hazırlanıyordu. Bu eğilime ilk karşı çıkan Yahudilerden biri 1891'de Filistin'deki küçük Siyonist koloniyi, toprağın nüfussuz ya da ekilmemiş olmadığı ve de Arapların hayvan düzeyinde vahşî insanlar olmadıkları hususunda uyarıyan Ahad Ha'am'dı. "Filistin'den Gerçek" başlıklı yazısını şöyle sürdürüyordu:

¹⁸5 Eylül 19a l'de yapılmış bir konuşma olarak: "Nationalism", *Israel and the World*, Buber, der., New York, 1948, s. 214-226.

¹⁹Mor, Ocak-Şubat 1961; Moshe Menuhin, *Jewish Critics of Zionism*, Detroit, 1976, s. 21.

"Yahudiler sürgündeki topraklarda köleydiler ve birden özgürlüklerine kavuştular; bu değişiklik onlarda despotizm eğilimini uyandırdı. Onlar Araplara düşmanca ve gaddarca davranıyorlardı; onları haklarından yoksun bırakıyorlar, nedensiz olarak onlara saldırıyorlar, hattâ bu yaptıklarıyla övünüyorlar; aramızdan hiçbiri bu iğrenç ve tehlikeli eğilime karşı durmuyor."²⁰

Ahad.Ha'am, 1927'de ölünceye değin, siyasal Siyonizm'in tinsel Yahudilikten sapmasının yansıması olarak Filistinli Araplara Siyonist ilgisizliğe karşı gelmeyi içeren sesini sürekli olarak yükseltti. Yahudilerin Arap emeğine karşı uyguladıkları her türlü boykota karşı durdu ve eğer Siyonistler Arap özlemlerine dikkat etmezlerse, Filistin'de ortaya çıkabilecek kaçınılmaz sürtüşmeler konusunda uyarılarda bulundu. Balfour Bildirisi'nin "gerçek anlamı" hakkında aşırı iyimser Siyonist kamu bildirilerini eleştiren Ahad Ha'am yerli nüfusun haklarını hiçe sayan yorumlara dikkati çekti. Değişik bir açıdan yazmasına karşın, Morris R. Gohen Filistin'deki Yahudi çoğunluğun sözde "üstün Ekinleriyle" (*Kuttur*) Avrupa'nın "Totanik idealistlerine" benzettiği Siyonist "idealistlerce" ihmal edildiğini, benzer biçimde gözlemişti.²¹

Birinci Cihan Savaşı-sonrası Avrupasının siyasal ve ekonomik yaşamı, bu kıtadaki Siyonist eylemin boyutları ve yoğunluğunu olduğu kadar Filistin'e Yahudi göçünün tipini de doğrudan doğruya etkiledi. 1934'de *Jevuish Nevosletier* adlı yayının Amerikalı kurucusu ve yazı işleri müdürü William Zukerman Siyonist akım içinde faşist grupların artan gücüne dikkati çekiyor, yeni göçmenlerin Sol-Sosyalist Siyonistler gibi olmadıklarını, çoğunlukla parçalanmış Avrupa orta sınıfının temsilcileri olduklarını belirtiyordu. Bunlar Filistin'e de toprağa aşık oldukları için değil, burayı geride bıraktıkları sosyo-ekonomik yapıya uygun olarak biçimlendirmek için gelmişlerdi. Zukerman'a kalırsa, bu yeni Yahudiler "faşizmin kurbanlarıydı ama, "aynı zamanda, faşizmi ruhsal yönden destekliyorlardı." Çoğunun siyasal inançları 1925'de Polonya'da Vladimir Jabotinsky'nin kurduğu Siyonist Revizyonist akımın sağ-kanat ideolojisiyle uyuşmaktaydı. Zukerman Siyonistlerin şiddeti istenilen amaçlara ulaşmak için meşru araçları olarak kullanma taktiğinden gitgide daha

²⁰Hans Kolin, "Ahad Ha'am: Nationalist with a Difference," *Commentary*, C. XI (June 1951). s. 563-

²¹"Zionism: Tribalism or Liberalisin?" s. 183.

fazla yararlanmalarını onaylamıyordu. Bu yolun kabulü Yahudiliğin ancak "normal çöküntüsü"ne yol açabilirdi. Siyonizm'in "önündeki Alman milliyetçiliğinden ders alması" gerektiğini söylüyor, "artık bugün, cehaletin ve körlüğün mazur görülemeyeceğini" belirtiyordu/²²

Avrupa'da Nazizm Siyonist gruplara bir Yahudi kamusal istekleri dile getirmede etkin bir girişim kazandırdı. 1920'lerde ve 1930'larda işçi Siyonist grupların çoğunluğunca "Faşist" ve "Hitlerci" diye adlandırılan Siyonist Revizyonist partinin hedefleri, 1942'de, o tarihte Yahudi Ajanlığı Yürütme Kurulunun başkanı olan David Ben-Gurion'un önerilerini Amerikan Siyonist Örgütü kabul edince resmen onaylanmıştı. Biltmore Programı (Yahudi göçü ile toprak alımını sınırlamak ve Filistin'de sonunda bağımsız iki uluslu bir devlet kurmak isteyen 17 Mayıs 1939 tarihli İngiliz Beyaz Kitabını reddettikten başka, bir Yahudi ordusu ve Filistin'in *bütününde* bir Yahudi devleti oluşturulmasından yanaydı. Önerilen Yahudi devleti çerçevesinde, Arap çoğunluğa azınlık statüsü tanınıyordu. 1944'e gelinceye kadar, Atlantic City'de toplantı yapan Amerikan Siyonist Örgütü "Filistin'in bütününde, bölünmemiş ve küçültülmemiş olarak" bir Yahudi devleti kurulmasını isteyen kararı oybirliğiyle aldı. Bu arada Arap çoğunluğa hiçbir atıfta bulunulmuyor ve, Hannah Arendt'in dediği gibi, Filistin'li Araplar, büyük ölçüde, "kendi istekleriyle göç etme ya da ikinci sınıf yurttaş olma"²³ seçeneğiyle karşı karşıya bırakılıyordu.

Küçük bir Reformcu Yahudiler grubu da, Biltmore Programının Filistin'li bir Yahudi devletine dönüştürülmesi kararına karşı çıkarak, 1943'de Amerikan Yahudilik Kurulu'nu (*American Council for Judaism*) oluşturdular. Bu grubun ilkeler açıklaması şunu söylüyordu :

"Filistin'de ya da başka bir yerde, Ulusal Yahudi Devleti kurma çabalarına bozguncu bir felsefe olarak karşıyız... Yahudilerin ırkçı, ulusal ve teorik yurtsuzluğunu vurgulayan bu denli teorilerin tümünden ayrılıyoruz."²⁴

Bu Kurulun Haham Elmer Berger ve Morris S. Lazaron gibi önderleri Yahudiliğin insancıl hedeflerini ön-plânda tutmağa çalış-

²²"The Menace of Jewish Fascism," *The Nation*, 25 April 1934, s. 467.

²³"Zionism Reconsidered," Selzer, s. 213.

²⁴*The New York Times*, 31 August 1943; Elmer Berger, *The Jewish Dilemma*, New York, 1945, s. 246.

şarak Siyonizm'e karşı Yahudi tutumunu gözler önüne sermeğe çabaladılar. Haham Lazaron, Yahudi yaşamının "ulusal ve etnik" temellerini reddederken, 1944'de şunları yazıyordu:

"Bu durumda iki tutum var. Birinde, Yahudilik evrensel özellikleri de olan ulusal bir dindir; ötekinde, Yahudilik evrensel bir dindir ve Yahudiler ve kendilerini Yahudilikle özdeşleyen herkes bu evrensel dinin sahipleri ve yorumcularıdır."25

1946 gibi oldukça geç bir tarihte, Kudüs'te İbrani Üniversitesi başkanı Judah M. Magnes Filistin'de aklın egemen olması için çabalamaktan geri durmadılar. Filistin'in bölünmesine karşı çıkan ve, Yahudilerle Araplar arasında dostluk ve işbirliği üstünde durarak, iki-uluslu bir devletin yaratılması düşüncesinden yana olan Ihud Birliği'nde, Martin Buber gibi, önde gelen biriydi. Filistin'de örgütlü Yahudi terörünü konu edinerek New York City'de bir Siyonist gruba konuşma yapan J.L. Magnes Siyonist ileri gelenlerinin Yahudiler için bir Yahudi devletinden başka bir seçenek olmadığı öğretilerinde bulunmalarının yanlış olduğunu açıkladı. Siyonistlerin, içinde başkalarını dışta bırakma özelliğini taşıyan böyle bir hedef gütmelerinin Yahudi ahlâk öğretilerine aykırı olduğunu söyledi. Yahudi devletinin peygamberi Vladimırjabotinsky ve onun ideolojik izleyicisi Menahem Begin'in öğrettikleri kuvvete ve baskıya başvurmakta. Bunlar peygambere dayalı Yahudiliğin öğretilerinden çok Micah Joseph Berdichevsky ve Saul Chernichovsky'nin kabileci anlayışlarından kaynaklanıyorlardı. Magnes, "bir Yahudi devleti, olursa bile, bunun ancak savaşla olabileceğini"26 belirtiyor ve şunu soruyordu: "Bizim ulusçuluğumuz, bütün ulusları gibi, dinsiz ve kuvvet ile şiddetle mi dayalıdır yoksa ruhsal bir ulusçuluk mudur?"27

Siyonist devlet 1948'de, önceden tahmin edildiği gibi, şiddet ve kargaşalık içinde doğdu. Bu süre içinde, Filistinli Arapların yüz-binlercesi, birçoğu psikolojik terörün ve Yahudi silâhlarının kurbanı olar ak, yurtlarını ve devletlerini yitirdiler. 1948'den bu yana, Araplarla İsraililer arasında büyük çatışma Filistinli Arapların daha da mülk kaybetmesi ve İsrail denetimindeki toprakların büyümesiyle birlikte yürüdü.

²⁵"Palestine: the Dream and the Reality," *Atlantic Monthly*, November 1944, s. 86.

²⁶17 Temmuz 1946'da yapılan bir konuşma: "A Solution Through Force?" *Zionism: the Dream and the Reality- A Jewish Critique*, Gary V. Smith, der., New York, 1974, s. 110.

²⁷Norman Bentwich, *For 'ion's Sake: a Biography of Judah L. Magnes*, Philadelphia, 1955, s. 131.

Öte yandan, devletin Siyonist niteliği değişmeden kaldı. Kendinden olmayanı dışta bırakan ve anti-demokratik yanları, genişleyen devletin toplumsal, ekonomik ve siyasal yapısında belirginleşti.

Başarının büyük ölçüde çıplak kuvvet, siyasal etkinlik ve etkili propagandayla ölçüldüğü ve bunun yanlış olarak hakla bir tutulduğu bir çağda yaşıyoruz. Siyasal Siyonizm bu ölçüler içinde başarılı olmuştur. Buna karşın, bu ideolojinin Yahudilerce yapılan eleştirisi, eleştirmenlerin Yahudiliğe ve/ya da evrensel, insancıl değerlere ve bunların ırk, küçük kabilesel bağlılıklar ve kutsal ulus-devletler gibi kısa görüşlü yaklaşımların üstüne çıkabilmelerinin bir göstergesi olarak, bugün de geçerlidir ve güçlüdür.

Günümüzde, Siyonizm'i eleştiren Yahudiler azalmış olup Yahudilik (açık ya da dolaylı biçimde) İsrail devletinde kurumlaşmış olan Siyonizm'in ayrımcı ideolojisi ve uygulanmasını büyük ölçüde onaylanmışsa da, gelenek gene de ölmemiştir. Eleştiri geleneğini İsrail'in içinde ve dışında birçok kişi ve gruplar başarılı bir biçimde ve cesaretle sürdürüyorlar. 1972'de İsrail Sosyalist Örgütünden Arie Bober şunu yazıyordu:

"Siyonist devlet, 1967'den bu yana işgal edilmiş topraklar içinde, Filistinli Arapları yerlerinden etmek, oralara Yahudileri yerleştirmek ve Filistin karşı koymasının bütün ifade biçimlerini ezmek için doğrudan doğruya askerî baskı sistemi uyguluyor. Siyonist devlet, kendi sınırları içinde, Arap yurttaşlardan oluşan azınlığı da sistematik biçimde ulusal baskı altında tutuyor."²⁸

İsrail İnsan ve Yurttaş Hakları Derneği Başkanı İsrail Şahak'ın 1975'de yazdıkları, konusu "Siyonizm ve Irkçılık" olan bu sempozyumu doğrudan doğruya ilgilendirir niteliktedir:

"Bana kalırsa, İsrail devleti deyimin tam anlamıyla ırkçı bir devlettir. Bu devlette insanlar sadece (Yahudi olmayan) kökenlerinden ötürü, en sürekli ve hukuksal yönde ve yaşamın en önemli alanlarında ayrıma tabi tutulmaktadırlar. Bu ırk ayrımı Siyonizm'le başlamış olup, bugün daha çok Siyonist akımın kurumlarıyla işbirliği içinde sürdürülüyor."²⁹

²⁸ *The Other Israel : the Radical Case Against Zionism*, Garden City, New York, 1972, s. 1.

²⁹ "The Racist Nature of Zionism and of the Zionist State of Israel," *TheLing* (Americans for Middle East Understanding adlı kuruluşun yayın organı), C. VIII (Winter 1975-76), s. 10.

SIYONİZM'İ ELEŞTİREN YAHUDİLER

HATEM İ. HÜSEYNÎ

On-dokuzuncu Yüzyıl sonlarında Siyonist devinimin başlangıcından buyana, Siyonist varlığın yaratılması sonucu Orta Doğu'da oluşabilecek çatışmalar, bozulmalar ve baskının yanısıra Siyonizm'in tehlikeleri konusunda birkaç tanınmış Yahudi yazar ve önder uyarıda bulunmuşlardır. Farklı ideolojik okulları temsil edenler, Filistin'de Siyonist, başkalarına kapalı, askerî bir devletin bölgeye barış getirmeyeceği ve ne Arap ne de Yahudi çıkarlarına hizmet edeceğinde birleşmektedirler. Bu durum yalnızca daha fazla çatışma ve kan dökümüne neden olacak, böylece emperyalist çıkarlara hizmet edecektir, okadar.

Siyonizm'in üç ideolojik okula ayrılabilen eleştiricileri, konuya yaklaşım ve incelemede ayrılmalarına karşın, hepsi şu amaçta birleşmektedirler: Siyonist ideoloji ve uygulamanın eleştirisi.

1) *Sosyalist-Marksçı Okul*: Bu okulun en tanınmış üyeleü arasında Abram Leon, Isaac Deutscher ve Maxime Rodinson gibi Yahudi düşünürleri vardır. Bu kümeye Hyman Lumer, Jon Rothchild ve Larry Lockwood gibi bir grup Marksçı Amerikalı Yahudiye de sokabiliriz. Son zamanlarda, Arie Bober, Haim Hanegbi, Akiva Orr ve Peter Buek gibi birkaç İsraili Marksçı da bu okuldan doğmuştur.

2) *İki Ulusun Yanyana Yaşayabileceğine İnanan Okul*: Bu okulun ilk kurucuları arasında Judah Magnes, Martin Buber ve Albert Einstein vardır. Bunların görüşünü daha sonra Noam Chomsky, I.F. Stone ve Paul Jacobs gibi bir kısım Amerikalı Yahudi de paylaştı. Bu okula katılan İsraili aydınlar arasında Amos Kenan, Arie Eliav ve Mattityahu Peled sayılabilir.

3) *İnsancıl-Dinci Okul*: Bu okulun en tanınmış kurucusu Ahad Ha'am'dır. Ayrıca, William Zukerman, Elmer Berger, Norton Mezvi-

nsky'nin yanısıra Ortodoks Yahudilerin kurduğu Neturei Karta adıyla tanınan mezhep de bu okula dahildir.

Sosyalist-Marksçı Okul:

Bu okul, Siyonizm'i Yirminci Yüzyıl sonlarında varolan kapitalist burjuva Avrupa sisteminin doğal bir ürünü olarak görür. Rothschild ailesi, Herzl ve Weizmann gibi Siyonist devinimin en önde gelen kurucuları ve destekleyicilerinin Avrupa'daki yönetici sınıflarla içice bulunan kapitalist burjuva sınıfından geldiğini belirtir. Bu nedendir ki, Siyonist devinimin kurucuları Türkiye, Almanya ve daha sonraları İngiltere gibi emperyalist güçlerin yönetici sınıflarından yardım istemişlerdir. Bu yardıma karşılık Filistinlilerin toprakları üstünde emperyalist askerî üs doğru işlev görececek bir karakol oluşturma'nın yanısıra parasal açıdan emperyalist çıkarlara hizmet etmeyi vadetmişlerdir.

Abram Leon, Siyonistlerin öne sürdükleri gibi Siyonizm'in bir "ulusal kurtuluş devinimi" değil, "doğal olmayan ve bilimsellikten yoksun bir ideoloji" olduğunu belirtmekte ve sorunun temelini oluşturan kapitalist sisteme karşı çıkmadan Siyonizm'in Yahudi sorununu çözemeyeceğini düşünmektedir. Leon, Yahudilerin kurtuluşunun kapitalist ve emperyalist sistemlerin ortadan kaldırılmasıyla olabileceğine inanmaktadır.¹

Isaac Deutscher Amerikan emperyalizmi ile İsrail'in ilişkisini saptamış ve bölgedeki Amerikan çıkarlarını korumak amacıyla İsrail'in askerî bir üs görevini yüklendiğini belirtmiştir. Deutscher diyor ki:

"İsrailliler bağımsız değildirler. İsrail'i bağımsız kılan öğeler bir ölçüde, yirmi yılı aşan geçmişle içice oluşturulmuştur. Bütün İsrail hükümetleri İsrail'in varlığını 'Batı'ya uyumlu' olmaya dayanmışlardır. Yalnız basma bu durum İsrail'i Orta Doğu'da Batı'nın karakolu yapmaya yeterli olmuş, böylece kurtuluşları için savaşım veren Arap halkları ile emperyalizmin (ya da yeni-sömürgecilik) arasındaki büyük çatışmaya karıştırmıştır."²

Deutscher İsrail'in 1967 savaşında Mısır'a indirdiği darbeyle Amerika'nın emperyalist çıkarlarına hizmet ettiğini belirtmiş ve ilerici

¹Abram Leon, *The Jewish Question: A Marxist Interpretation*, New York, 1970, s. 244-256.

²Interview with Isaac Deutscher: On the Israeli-Arab War," *New Left Review*, No. 44 (July-August 1967), s. 31.

ve radikal devinimleri oluşturan İsrail halkı ile Arap halkı arasında işbirliği yapılıp, böylece Siyonizm ve ırkçılığın öteki biçimlerini yenebilecek bir ittifak yaratılincaya kadar İsrail'in bu rolü oynamayı sürdüreceğini önceden görmüştür. Deutscher Siyonist devletin ırkçı özelliğinin farkına varmış ve "başlangıçtan itibaren Siyonizm'in katıksız bir Yahudi devleti yaratmak için uğraştığını ve Arap halkının kendi topraklarından çıkarılmasından memnurluk duyduğunu" belirtmiştir.³

Yahudi tarihçi Maxime Rodinson da İsrail devletinin Filistin toprakları üstünde Yirminci Yüzyıl başlarındaki Avrupa ve Amerikan yayılmasının sonucu olarak kurulduğu, bu durumun Üçüncü Dünya halklarını siyasal ve ekonomik olarak sömürmek için koloniyel yerleşmeler yaratmayı amaçladığı sonucuna varmıştır.⁴ Rodinson, bundan başka, Filistin'deki Arap halkın sömürülmesi, baskı altında tutulması ve topraklardan kovulması gibi davranışları inceleyerek İsrail'deki rejimin ırkçı niteliğini kanıtlamıştır. Ancak, çatışmanın bir yanda Arap halkı, öte yandan da İsrail ve emperyalizm arasında olduğu görüşünü paylaşmamakla Deutscher'den ayrılmaktadır. Bu nedenle, Deutscher gibi bağımsızlık için Arap savaşımını desteklemekte, Arapların Yahudilerle yanyana yaşaması temeline dayalı "insancıl" dediği bir çözüm önermektedir.⁵

Amerikalı Marksçı Yahudiler Siyonizm'i en çok eleştirmiş ve İsrail'i Arap bölgesinde Amerika'nın kapitalist ve stratejik çıkarlarını koruyan emperyalist bir üs olarak görmüşlerdir. Hyman Lumer, kısa bir çalışmada, İsrail'in Arap ulusal devinimine karşı saldırı olarak kabul ettiği 1956 ve 1967 savaşlarındaki rolünü inceleyerek emperyalist bir üs olarak nasıl görev yüklendiğini kanıtlamıştır. Ayrıca, A.B.D. ile işbirliği yaparak Afrika'daki ulusal kurtuluş devinimlerini yenilgiye uğratmak amacıyla İsrail'in üstlendiği görevleri de araştırmıştır.⁶ Lumer, işgal edilen Filistin'deki Araplara karşı bakışı

³ *Ibid.*, s. 40.

⁴ Maxime Rodinson, *Israel - a Colonial Settler State?* New York, 1973, s. 91.

⁵ Rodinson şunu öneriyor: "İsrail'in önce Araplara maddi ve manevi adaletsizliklerden ötürü tazminat ödemesi ve ikinci olarak başka adaletsizliklerin yapılamayacağı yeni bir siyasal yapıya kavuşması gereklidir. "—, "The Future of Palestine: A Humanistic Approach," *The Arab World: From Nationalism to Revolution*, der., Abdeen Jabara ve Janice Terry, Wilmette, Illinois, 1971, s. 183.

⁶ Hyman Lumer, *Zionism : Its Role in World Politics*, New York 1973.

ve uyguladığı politika dolayısıyla Siyonizm'in ırkçı bir devinim olduğunu vurgulamaktadır.⁷

Gerek Jon Rothchild, gerekse Larry Lockwood çalışmalarında İsrail'in kapitalist sistemle bağlantılı olduğunu, sosyalizm ve sosyalist kurumlarla hiçbir ilişkisi bulunmadığını belirtmektedirler. İsrail'deki bir *kibbutz*'da yaşamış olan Lockwood, ağırlığı İsrail ekonomisi üzerinde toplamış, Amerikan şirketleriyle organik bağlantısını kanıtlamış ve İsrail ekonomisinin yalnız Arapları değil, aynı zamanda baskıcı hükümet politikalarına karşı çıkmaya bağlayan Doğulu Yahudileri de (Sefardim) sömürdüğünü vurgulamıştır. Öte yanda, Rothchild Siyonizm'in Güney Afrika ve Rodezya'daki ırkçı rejimlerle ilişkilerini yoğunlaştırdığı, sosyalist ve kurtuluş devinimlerine karşı cephe aldığı görüşünü savunmaktadır.⁸

Son zamanlarda bir grup İsrailli Yahudi Siyonizm'i sosyalist açıdan eleştirmeğe başladılar. *Matzpen* adıyla tanınan sosyalist bir örgütte birleşen bu aydınlar yerli Arapları sömürerek koloniyel bir karakol durumuna gelen İsrail'in kuruluşunu inceleyen bir dizi demeç, belge ve çalışma yayınlamışlardır. İsrail hükümetlerinin işgalci politikalarını eleştirmekte, Filistin halkının ulusal haklarını tanımakta ve kendilerine geleceklerini saptama hakkının verilmesinden yana çıkmaktadırlar. Kendi çıkarları için anti-semitizmi kullanmayı amaçlayan Siyonizm'in ırkçı, koloniyalist bir devinim olduğunu bir dizi bilimsel çalışma aracılığıyla kanıtlamağa çabalamışlardır. B ildiri-lerinde baskı altında İsrailliler, Araplar ve işçi sınıfının Siyonizm'i yenmek ve Filistin'de yeni bir sosyalist demokratik düzen kurmak için ortak savaşım vermeleri çağrısında bulunmuşlardır.⁹

İsrail'i terk ederek Amerikan Sosyalist Partisi'ne katılan başka bir İsrailli Marksçı Peter Buch da Siyonizm'i sert bir biçimde kınamıştır. Buch, İsrail'in Amerikan çıkarlarına hizmet ederek saldırgan bir askerî devinimle 1967 savaşında yer aldığını ve ilerici Arap ulusal

⁷Lumer, "Zionism is Racism," *Jerusalem Times* (Canada), January 1976.

⁸Larry Lockwood, *Imperialism and the Israeli Economy*, Buffalo, New York, 1973; Nathan Weinstock ve Jon Rothchild, *The Truth About Israel and Zionism*, New York, 1970.

⁹Filistin karşı-koyma hareketi ve FKÖ bu gruptan farklı düşünmekte ve Yahudilerin kendi geleceklerini kendilerinin saptamalarından ve böylece Filistin'de bir Yahudi devletinin kurulmasından yana değillerdir. FKÖ Yahudilerle Arapların Filistin'de lâik ve demokratik bir devlet içinde yanyana yaşamalarını önermekte ve iki-devletli çözüm düşüncesini reddetmektedir. Bak: Arie Bober, der., *The Other Israel: The Radical Case Against Zionism*, London, 1972, s. 145-175; Peter Buch, *Zionism and the Arab Revolution*, New York, 1967.

devinimini yıktığını yazmıştır. Buch da emperyalizm ve Siyonizm'i yenmek ve Orta Doğu'da sosyalist bir toplum kurmak için ortak ve sınıfsal bir Arap-Yahudi savaşımı önermektedir.

Siyonizm'in ırkçı ve sömürgeci bir devinim olarak en acımasız eleştirisini, hiç kuşkusuz, Sosyalist-Marksçı Yahudiler yapmaktadır. Avrupa, A.B.D. ve İsrail'den toplanarak kalın ciltler oluşturan çalışmaların tümü bir tek sonucu dile getiriyor: Siyonizm başarı şansı olmayan bir devinimdir, çünkü emperyalizmle bütünleşmiştir ve bundan dolayı, oluşan Üçüncü Dünyada yeri yoktur.

İki Ulusun Yanyana Yaşayabileceğine İnanan Okul:

Bu okulun kurucu ve destekleyicileri Siyonist önderliğin temel ideolojisine değil, özellikle Filistin'de yaşayan Filistinli Araplara karşı yaklaşımına ve kullandığı taktiğe karşı çıkmaktadırlar. Başlangıçtan beri bu okul Yahudilerin Filistin'de bir Yahudi devleti kurma hakkı olduğunu savunmuş ve bu durumu Arapları koloni durumuna getirecek ya da karakollar oluşturacak emperyalist ya da kolonyel girişimlerin bir parçası olarak kabul etmemiştir. Filistinli Arapların Siyonizm tarafından ulusal haklarının hiçe sayıldığına ve baskı altında tutulduklarına inanan bu okul savunucuları bu konuda Siyonist ileri gelenleriyle uyuşmuyorlar. Böylece, "Filistinlilerin ulusal hakları"nı tanımakta ve İsrail devletinin yanında bir de Arap devletinin kurulmasını önermektedirler.

Bu okul görüşünü Filistin'de iki eşit hakkın varolduğu varsayımına dayandırmaktadır: Yahudilerin yerleşme ve kendi ulusal yurtlarını kurma hakkı ile Arapların kendi ulusal yurtlarında kalma hakkı. Bundan dolayı, her iki halk Filistin'de iki ulustan oluşan bir devlet içinde bir arada yaşayabilirler.

İki ulusun yanyana yaşayabileceğini savunanlar Araplara ulus olma hakkı tanıdıklarından ötürü Siyonist önderler tarafından Siyonist dâvaya ihanet etmekle suçlanmaktadırlar. Ayrıca, Arapların Filistin'de yerleşen Yahudilerin hiçbir hakkını tanımadığını düşünen Siyonistler bu okulu savunanları idealist olmakla da suçluyorlar. Bu nedenle, bu okul Siyonist devinim içinde azınlık bir görüş olarak kalmakta, sesini duyurmakta ancak Filistin'de oluşan olayları etkilene olanağından uzak kalmaktadır.

Bu okulun önderlerinden biri, Siyonizm'in söven ve milliyetçi eğilimini ve Yahudi devletinin üstünlüğünü bir hayli eleştiren, Yahudi

düşünürü Martin Buber'dir. Buber ruhsal bir hümanistti ve Yahudilerin Filistin'e dönmesini daha çok hoşgörülü bir çerçeve içinde ve Filistinlilerle yanyana yaşama' koşuluyla önermekteydi.¹⁰

Benzer bir biçimde, Yahudi düşünürü Judah Magnes de Siyonist Araplara baskı yapması ve sömürmesi ile birlikte şiddete ve militarizme dayalı politikasından ötürü eleştirmektedir. Magnes şöyle yazıyor:

"Buradaki [Filistin'deki] Yahudiler siyasal bir kuruluş yaratma çabası içinde eski Hashmonea* ailesi gibi kaba gücün ve militarizmin tutsağı mı olacaklar? Araplar dışında herşeyi düşünmüş görünüyoruz. Eğer bizim haklı bir dâvamız varsa, onların da var. Eğer biz bu toprakları seviyorsak ve onunla tarihsel bağlarımız varsa, Arapların da var. Eğer bu yaşam alanında yaşamak istiyorsak, Araplarla yanyana yaşamalı, onlarla barış içinde olmalıyız. Büyük Arap demokrasilerinin üstünde onların işine karışır durumdayız. Samimi bir uzlaşımı araştırmalıyız - şiddet ve güce değil, dayanışma ve anlayışa dayalı olarak".¹¹

Magnes bu açıdan hareket ederek Filistinli Araplarla işbirliğini önermiş, fakat Siyonist önyargı ve eleştiri ile karşılaşmıştır. Düşüncelerinin büyük bir kısmını gerçekleştirememiştir ama, İsrail'in Araplara ait toprakları işgal etmesi ve askerî hükümetini Filistinlilere zorla kabul ettirmesiyle Siyonizm ve İsrail'in siyasetine ilişkin birçok korku ve kehanetlerinin gerçek olduğu sonradan kanıtlanmıştır.

Albert Einstein'ın Yahudi devleti ve Siyonizm konusunda aynı çekinceleri vardır. Magnes'e benzer bir biçimde o da Araplarla işbirliğini önermiş ve bu nedenle Siyonist devinime tam destek olmamıştır. Şöyle yazıyor:

"Bir Yahudi devleti kurulmasını desteklemektense, Araplarla barış içinde yanyana yaşama temeline dayalı akılcı bir anlaşmayı yeğlerim. Pratik nedenleri bir yana, ne derece alçakgönüllü olursa olsun, benim anladığım biçimiyle Yahudiliğin temel doğası sınırları, ordusu ve iktidar gücü olan bir Yahudi devletiyle uyumsuz. Özellikle kendi saflarımızda dar bir milliyetçilik anlayışının gelişmesi

"Martin Buber, "Nationalism", Gary Y. Smith, der., *Zionism: The Dream and the Reality* New York, 1974, s. 56-66.

*M.Ö. İkinci Yüzyılda Kudüs'te yaşamış olup Helenizmin Yahudiliği yıkmasını engellemeye etkin olmuş bir aile.

"Moshe Menuhin, *The Decadence of Judaism in Our Time*, Beirut, 1969, s. 317.

nedeniyle Yahudiliğin içden zarar görmesinden endişe duymaktayım."¹²

Amerikan Yahudileri arasında, Siyonist önderliğe karşı çıkmakta ve İsrail devletinin siyasetini birçok yönden eleştirmekte olan Noam Chomsky, I.F. Stone ve Paul Jacobs gibileri de iki uluslu okulun savunucularındandır. Arap topraklarında İsrail'in askerî işgale son vermesini ve Filistinlilerin kendi geleceklerini kendilerinin saptamasıyla bağımsızlık hakkının İsrail tarafından tanınmasını istemektedirler. Chomsky ve Stone otuz Yahudi ileri geleniyle birlikte imzaladıkları bildiriyle tsrail'in siyasetini eleştirmişlerdir. Bu bildiride İsrail devletinden "Filistin halkının şu anda yaşadıkları bölgede kendi devletlerini kurma hakkını" kabul etmesini istemişler ve "İsrail birliklerinin Batı Şeiia ve Gazze bölgesinden geri çekilmesi konusunda İsrail devletinin her düzeydeki Filistinli önderlerle görüşmesi gerektiğini" vurgulamışlardır.¹³

Öte yandan, Stone, B.M.'in Siyonizm'i ırkçılığın bir biçimi olarak kınayan kararına yakın bir tutumdadır. Stone, karardan sonra yazdığı bir yazıda bu kararı kabul etmemekle birlikte, özellikle tsrail devletinin Araplara baskı yapması ile onların insanî ve medenî haklarını çiğnemesine bağlı olarak kararın bazı yanlarında gerçek payı olduğuna inanmıştır. Bundan dolayı, İsrail'in askerî işgale son vermesini ve Filistin halkının istediği yönetimi kurma ve bağımsızlık hakkının tanınmasını önermektedir.¹⁴

Son zamanlarda, bu Amerikalı Yahudiler, kendi görüşlerini paylaşan, İsrail Hükümetinin politikasını eleştiren ve işgal edilen topraklardan çekilerek orada bir Filistin devletinin kurulmasını isteyen küçük bir grup İsrailli Yahudi ile işbirliği yapmağa başlamıştır. İsrailli Yahudi eleştirciler Arapların İsrail'in varlığını tanıması ve kabul etmesi, böylece barış içinde bir arada yaşanması için tek seçenek olarak bu politikayı görmektedirler. Amos Kenan İsrail hükümetinin siyasetini şöyle eleştirmektedir:

"İsrail devleti Yahudi olmayan bir milyon insanı denetimi altında tutuyor. Bunlar eşit yurttaş olmamakla birlikte,

¹²*Ibid.*, s. 324.

¹³*The New York Times Review of Books*, 1 July 1971. İlân İsrail ile Filistinlilerin birbirlerini bir Filistin ve öteki de İsrail olmak üzere, iki devlet çerçevesinde karşılıklı olarak tanımalarını öneriyor.

¹⁴I.F.Stone, "Zionism and Peace," *The New York Times*, 22 November 1975.

İsrail onları denetleyip duruyor. Araplar İsrail'e yüksek yaşam düzeyi sağlayan ucuz emek gücü sunuyorlar... Belki de İsrail'de barıştan yana olanların görevi iki halkın eşit olarak yaşayacağı iki uluslu devlet biçiminin kabul edilmesi için savaşımdır."¹⁵

Bu görüşte olan ve İsrail'i eleştiren İsrailli ve Amerikalı Yahudiler, son zamanlarda, anti-Siyonist olarak rütelendirilememekle birlikte, ve İsraillilerle Filistinlilerin barış içinde yanyana yaşamaları konusunda yeni fikirler sunma amacında olan ve *Breira* (Seçenek) adlı yeni küçük bir örgüt kurmuşlardır. Federasyon çerçevesinde iki devletli bir çözümü savunmuş ve bu amaca yönelik birtakım öneriler yayınlamıştır. İsrail Hükümeti, kamu önünde, iki devletli bir çözümü eleştirmekte ve Batı Şeria ile Gazze bölgesinde bir Filistin devleti yaratma düşüncesini kabul etmemektedir.

fnsancıl-Dinci Okul:

Bu okulun savunucuları Siyonist devinime, onun bütün düşüncelerine ve politikalarına dinsel ya da manevî açıdan karşı çıkmaktadırlar. Yahudiliğin bir milliyetçilik değil, bir din olduğuna inanıyorlar. Bunlara göre, Yahudilik evrensel kardeşliğe ve insanlık değerlerine bağlıdır; dolayısıyla, devlet, milliyetçilik ve dar kabile sadakati ile hiçbir ilişkisi yoktur.

Bu okulun ilk kurucularından Ahad Ha'am On-dokuzuncu Yüzyıl sonlarında başlayan Siyonist devinimin öncüsü Theodor Herzl tarafından sunulan dar kabile milliyetçiliği anlayışına karşı çıkmıştı. Ha'am, Herzl ile birçok noktada, bu arada baskıyla karşılaşmadan yurtlarında kalma hakkına sahip olduklarına inandığı Filistinli Arap halkının hakları sorunda uyuşmamaktaydı. Ha'am Filistin'de yalnız Yahudilerden oluşan bir Yahudi devletinin yaratılmasını onaylamıyordu. Manevî değerlerden hareketle Filistin'e Yahudi göçünü önermiş, ancak Yahudi göçmenlerin Arap yerlilerle bir arada yaşaması gerektiğini vurgulamıştı. Herzl'i söven olmakla suçlamış ve Filistin'deki Arapların haklarını hiçe saymanın çatışma ve savaş anlamına geleceği yolunda uyarıda bulunmuştu.¹⁶

¹⁵Araos Kenan, "Between Gaza and Tel Aviv, De Facto, We Already Live in a Binational State," Gary V. Smith, *op. cit.*, s. 187 ve 193.

¹⁶Ahad Ha'am'm görüşlerini Hans Kohn inceliyor: "Zion and the Jewish National Idea," Micheal Selzer, der., *Zionism Reconsidered: The Rejection of Jewish Normalcy*, London, 1970, s. 193-212.

Ahad Ha'am "insancıl bir Siyonist" olmakla birlikte, öteki Yahudi önderleri, evrensel Yahudi öğreti ve ideallerine aykırı olarak kabul ettiklerinden, Siyonist devinime katılmayı reddetmiş ve Siyonizm'e tümüyle karşı çıkmışlardır. Anti-Siyonist önderlerden Haham Elmer Berger Yahudiliğin yüksek manevî değerlerine bağlı evrensel bir din olduğunu, bu nedenle ulusal ya da devlet niteliği olmadığını vurgulamıştır. Yahudiliğe indirdiği darbe nedeniyle Siyonizm'i şiddetle eleştirmiş ve Siyonizm'in Filistin'de Yahudilerden oluşan bir Yahudi devleti kurarak Yahudi olmayan halkın yurtları üzerindeki eşit haklarını hiçe saydığını belirtmiştir.¹⁷

Aynı açıdan hareket eden Yahudi yazarı Norton Mezvinsky Filistinli Arapların medenî ve insancıl haklarının yamsıra ulusal haklarını da hiçe sayarak kurulmuş olan israil'i ırkçı bir toplum olarak tanımlar. Mezvinsky israil işgali altındaki topraklarda yaşayan "israilli Araplar"ın durumunu inceleyerek bunların yasalar uyarınca yurttaşlık haklarından tam olarak yararlanmaları gerekirken, ikinci sınıf yurttaş durumunda oldukları sonucuna varır. Mezvinsky sorunun çözümünü şöyle sunar:

"Çözüm...israil devletini Siyonizm'den kurtarmaktır. Siyonist devletin barışçı yoldan ortadan kalkmasını ve yerine lâik, demokratik, çok ırklı bir devletin kurulmasını gündeme getiren bu öneri Orta Doğu halklarının tüm sorunlarını çözmeğe yeterli olmamakla birlikte, somut ve olumlu bir adım sayılabilir."¹⁸

Amerika ve israil'de şubeleri bulunan ve Ortodoks Yahudilerin bir bölümünün kurduğu *Meturei Kcta* adıyla bilinen mezhep Siyonizm'e tutucu ve dinsel açıdan karşı çıkmakta, Siyonizm'i Yahudiliğin manevî öğretilerinden sapma olarak nitelendirmektedir. B.M.'de Siyonizm konusunda tartışmalar sürerken, bunlar B.M. Genel Sekreterine açık bir mektup göndererek, Siyonizm'in yanısıra Filistin'de bir Yahudi devletinin kurulmasına karşı olduklarını bildirdiler ve kutsal topraklarda bütün dinlere açık demokratik bir devletin kurulmasını önerdiler.¹⁹

"Elmer Berger, "The Real Issues in the Arab-Israeli Conflict," Gary V. Smith, *op. cit.*, s. 218-243.

¹⁸Norton Mezvinsky, "The Zionist Character of the State of Israel," *ibid.*, s. 254-255. "The New York Times, 7 November 1975. Bu grup Yasser Arafat'ın Birleşmiş Milletler'i ziyareti sırasında ona bir mektup da göndererek FKÖ'nün Filistin'de lâik ve demokratik bir devlet önerisini desteklemiştir.

Sonuç olarak, 1800'lerin sonlarında Siyonist devinimin ilk belirtilerinin ortaya çıkmasından bu yana, Siyonizm ve onun ideolojisine karşı en temel ve sağlam eleştiriler Yahudi aydınları ve önderlerinden gelmiştir. Bu Yahudi eleştiricilerin bazıları önceleri Siyonist devinimin üyesiydiler, fakat sonraları onun siyasa ve yöntemlerinin etkisinden kurtuldular.

Bu eleştirmenlerin yazdıkları ve vardıkları sonuçlar Filistin sorununa tek çözümün Siyonizm'i bir ideoloji ve kurum olarak ortadan kaldırmak ve yerine hoşgörü, eşitlik ve birarada yanyana yaşama kurallarına dayanan yeni bir ideoloji oluşturmak olduğunu gösteriyorlar. Böylece, Siyonizm'i eleştiren Yahudiler Filistin'de Yahudi, Hristiyan ve Müslümanların eşit olarak barış içinde yanyana yaşayacakları lâik ve demokratik bir devletin kurulmasına ilişkin Filistinliler tarafından önerilen çözümün doğruluğunu kanıtlamaktadırlar.

SIYONİZM: ORTA DOĞU BARIŞI ÖNÜNDE ENGEL

MICE ASHLEY

İsrail Filistinli Arapların haklarını çiğneyerek komşu Arap devletlerine ait olan toprağı kendi denetiminde tutmaya yarayacak bir andlaşma arayışı içinde olduğundan, Arap-İsrail çatışmasının kesin çözümü bir tahminden ileri geçememektedir. Her iki taraf iyi niyet gösterdiği takdirde Araplar ve Yahudiler için barış ve refah pekâlâ olasıyken, İsrail'in bu kısa görüşlü ve herşeyi kendine yontan siyasetinden ötürü, bölgede sürekli olarak savaş tehdidi ve güven-sizlik havası esmektedir.

İsrail komşularına ait olan toprakları elinde tutuşunu haklı göstermek için, birtakım kuşkulu dinsel ve güvenlik teorileri dışında, 'ddialar ileri süremez; bu hukuk-dışı toprak işgalinin sonucu da savaş tehlikesini arttırmaktadır. İsrail ile Arap devletleri arasındaki toprak çatışması Filistin-İsrail anlaşmazlıkları son bulsa kolayca çözümlenebileceğine göre, Arap-İsrail çıkmazına barışçı çözümün önündeki büyük engel İsrail'in Filistin Araplarına karşı tutumudur.

Bu nedenle, Filistinlilerin Manda yönetimine sokulan Filistin sınırları içinde bir ulusal kimlik yaratma ve isterlerse bu topraklara dönme dileklerini haklı olarak kabul etmek zorundayız. Filistinlilerin isteklerinin sözünü ederken, Siyonistlerin anayurdundan sürülmüş Filistinlilerin çoğunun dönme hakkını yadsımanın nedeni olarak, bir Yahudi devleti kurma isteklerini de unutmamak gerekir. Siyonist-ler, bir yandan, İsrail'in varlığının Birleşmiş Milletler kararına dayandığını söylüyorlar, öte yandan da, Filistinlilerin anayurdlarına dönmelerini destekleyen aynı örgütün kararlarını hiçe sayıyorlar. Siyonist propaganda örgütünün, bu Birleşmiş Milletler kararından hareketle, Batı dünyasını Filistinlilere karşı yürütülen ayırım politikasını kabule zorlandığına kuşku yoktur ve bu kuşkuyu duyanlar yok yere "Semitizm aleyhdarı" olmakla suçlanmaktadırlar. Modern siyasal Siyonizm'in dünya Yahudiliğini temsil ettiğine dair gerçek-dışı durum yaygındır; oysa, Siyonizm İncil'i kötüye kullanan Yahudi kökenli bazı kişilerin ortaya attıkları ve destekledikleri siyasal bir doktrindir. Aynı

zamanda, Yahudi kökenli başkasına İsrail ve Siyonizm hakkında bağımsız, siyasal bir karar verme hakkını da tanımama çabasıdır.

İngiliz Hahambaşı Hermann Adler 1878'de şunları yazmıştı:

"Filistin'in Romalılar tarafından işgalinden buyana, bizim siyasal bir toplum olarak varlığımız son buldu. Biz içinde yaşadığımız ülkenin yurttaşlarıyız, Biz, kuşkusuz, belirli dinsel ilkeleri olan ve kendine özgü din törelerine uyan ama yerine göre yalnızca İngiliz ya da Fransız ya da Alman olan kişileriz; ancak, yurttaşlarımızla öteki din mensuplarının herhangi biri gibi ilişkilerimiz, ulusal refahta aynı çıkarımız ve yurttaşlık ayrıcalıkları ile görevlerinde aynı payımız vardır."¹

Ne var ki, birçok Yahudi din önderi, sahte bir milliyetçilik olan Siyonizm'in akıntısına kapılarak, belki de işin bilincine varmadan, Siyonist ırkçılığa dinsel bir kılıf hazırlayan bir tutuma itilmişlerdir. Böylece, bir Kurtarıcı'nın öncülüğünde İsrail'e dönüşe ilişkin İncil'e dayalı kehânetin yerini silâha başvurma ve siyasal hilekârlık almıştır.

Şimdiki İngiltere Hahambaşı Immanuel Jacobovitz, 9 Şubat 1976'da *Nemsday* denilen B.B.C. televizyon programında, bir din önderi olarak ağırlığını Yahudi ile Siyonist arasında bir fark bulunmadığına dair efsaneden yana koydu ve İsrail'e karşı olanın Semitizme de karşı olduğuna ilişkin kanısını da buna ekledi. Röportajı yapan bir Yahudi ile bir Siyonist arasında bir fark bulunup bulunmadığını sorduğunda, şöyle buyurdu: "Bana kalırsa, kuşkusuz yoktur..." Semitizme karşı olmadan İsrail'e karşı olunup olunamayacağına dair bir soruya da aynı biçimde gerçeklerden uzak yanıt vererek dedi ki: "Teoride olasıdır ama, uygulamada hayır." Bu yanıtlar Siyonizm'in yaydığı yanlış bilgileri düzeltmenin ve kamu oyunu İsrail-Arap çatışmasındaki gerçeklere dayalı ve Orta Doğu'da barışa katkıda bulunabilecek bir programı destekleme görevinin önemini göstermektedir. İlk adım kişileri Semitizm-aleyhdarı olarak suçlanma korkusundan kurtarmak ve onları Birleşmiş Milletler ile bir yanda Siyonizm, öte yanda Avrupa anti-Semitizminin kurbanı olan Filistinliler üstünde yıkıcı etkisi bulunan İsrail'in kuruluşu hakkındaki gerçeklerden haberdar etmektir.

¹Alıntı: Leonard Stein, *The Balfour Declaration*, London, 1961, s. 75-76.

1964'de Amerikan Dış işleri Bakanlığı sözcülerinden biri "bu bakanlığın 'Yahudi halkı' kavramını bir devletler hukuku kavramı olarak kabul etmediğinin bilinmesini istediğini" söylemişti.² Fakat bu hukuksal gerçek İsrail Hükümetini ve Siyonistleri İsrail'in bütün Yahudilerin yurdu olduğunu iddia etmesini ve İsrail'in dışındaki Yahudilerin de anayurdun dışında menfada yaşadıkları efsanesini geliştirmelerini engellememiştir. Yüzyılları bulan Arap varlığı bütün-nüyle bir yana itilerek "Yahudilerin yurtlarına döndüğü" üstünde durulduğundan, bu efsanenin kabulü Batı ülkelerinde birçok insanı etkilemiş, Filistinlilere karşı Siyonist saldırısına destek kazandırmış-mıştır.

Hepimizin dilediği dine ve bununla birlikte gelen efsaneye inan-mağa ve başka din mensuplarının da bunlara saygı göstermelerini beklemeğe hakkımız vardır. Ama İsrail ile Siyonistler Tevrat'taki dinsel mitolojinin, Filistinlilerin kendi anayurtlarından ve toprak-larından kovulmaları ve Arap komşularına ait olan yerlerin ilhak edil-mesine siyasal mazeret olarak (kötü biçimde değiştirilerek) kabulünde ısrar etmektedirler. Bütün Yahudilerin daha sonra İbraniler diye bi-linen ve Filistin'i işgal ederek orada bir krallık kuran kabilelerden gel-diğine dair iddiaları kabul edilebilirlik sınırlarını aşan ve iki-bin yıldan fazla bir süre içinde ırksal paklık îma eden bir düşüncedir.

Ünlü bir antropolog Siyonistlerin kabul ettirmeğe çalıştığı "Yahudi ırkı" efsanesini şöyle ele almaktadır. Meksika Ulusal Üni-versitesinden Profesör Juan Comas diyor ki:

"...'İrkçılık' düşüncesinin çoğunda olumsuz bir tepki ya-ratmasına karşın, çeşitli grupların bundan yarar umması sonucu olarak, bu düşüncenin ayakta kalması ilginçtir. Örneğin, Siyonist Yahudiler yalnız tarih değil, kan, kültür ve geleceğin de sürekliliği anlamına gelen, ırkçılığı anımsa-tan belirli özellikleriyle bir 'Yahudi halkı'nın hep sözünü e-dip durmaktadırlar. Böylesine bir tavır Yahudilerin Alman-ya'da ırkçılık adına son derece kötü bir muameleden geçiril-melerinden sonra daha da dikkate değer. Bunu İsrail'de bir 'anayurd' kurmak ve öteki ülkelerdeki Yahudilerle bağlan-

²A.B.D. Dış İşleri Bakan Yardımcısının Haham Elmer Berger'e 20 Nisan 1964 tarihli mektubu; alıntı: W.T. Mallison, Jr., "The Zionist-Israel Juridical Claims to Constitute 'The Jewish People' Nationality Entity and to Confer Membership in it: Appraisal in Public International Law," *George Washington Law Review*, C. XXXII (Haziran 1964), s. 1075.

tıları, dinden yararlanarak, güçlendirme ve desteklerine kavuşmak için yapıyorlar...Antropolojik gerçek ise, Yahudilerin ırk açısından heterojen oldukları ve bir Yahudi ırkından söz etmeğe neden olmadığı merkezindedir. Tarih boyunca sürekli olarak göçmüş olmaları ve isteyerek ya da başka nedenlerle çok sayıda ulus ve halklarla ilişkiler içinde bulunmaları ırkların karışmasını o derece etkilemiştir ki, güya İsrail halkı denenler arasında her halka benzeyen örnekler bulmak olasıdır..."³

Prof. Comas Almanya'da 1921 ve 1925 yılları arasında evlilik yapan yüz Yahudiden 58'inin gene bir Yahudiyle ve 42'sinin Yahudi olmayan biriyle yaşamını birleştirdiğini belirterek iddialarını geliştirmektedir. Berlin'de, 1926'da, iki eş de Yahudi olan 861 nikâh kıyılmış, 554'ü ise Yahudi olmayanlarla birleşmişlerdir. Yazar sözünü şöyle sürdürüyor: "Hele 'Semitik' olmadıkları halde, Yahudi dinini kabul etmiş olan çok sayıda eşleri dikkate alırsak, rakkamların kendileri konuşmaktadırlar.'"⁴

Buna ek olarak, daha bir çok kişinin Yahudiliğe kabulü, İsrail'in Filistinlilere karşı izlediği ayırım siyasetinin, menfadaki Yahudilerin İncil'den yola çıkarak bir yerde toplanmaları yüzünden geçerli olduğuna dair Siyonist iddialarını alaya almaktır. İsrail ve Siyonistlerin Nazi gaz odalarındaki Yahudi kurbanların anılarını kullanarak, "Yahudi devleti"ni tehlikeye düşürecek diye Filistinli Araplara yurtlarına dönmeyi yasakladığı için, yalnızca gaz odaları dışında, aynı ırkçı arı ve üstün insanlar kavramına dayalı bir toplum kurma olayını geçerli kılması, hafif bir deyimle, biraz gariptir. Naziler, bilindiği gibi, Alman Yahudilerin! Aryan devletinin yararına ya yerlerinden etmiş ya da ortadan kaldırmışlardı; İsrail'deki Siyonist siyaseti yalnızca derece yönünden farklıdır. Fakat bütün Yahudilik için Filistin'de iki-bini aşkın yıldır var olmayan (ve aslında yerli halkın işgali sonucu kurulmuş olan) bir krallıkla doğrudan doğruya ilişkiler ortaya çıksa bile, bu durum Filistinlilerin İsrail tarafından kovulmaları ya da aşağı görülmeleri için yeterli neden olamaz. Siyonistler, yaptıklarına dayanak olarak İncil'i gösterdikten başka, israil'in varlığını hep Birleşmiş Milletler'in kararıyla da anlatmaktadırlar. B.M.

³Alıntı: Sami Hadawi, *Bitter Harvest: Palestine Between 1914-1967*, New York, 1967, s. 34. *Ibid.*, s. 35.

Genel Kurulu'nun Filistin'i bölen oylaması (181-II sayılı ve 29 Kasım 1947 tarihli karar), hukukîliği kuşkuda olmasına karşın, kabul edilse bile, İsrail genişlemesi yada ırkçılığının bir nedeni ya da hukuksal dayanağı olamaz. Yahudi kökenli Amerikan yazarı Alfred Lilienthal diyor ki:

"B.M. Filistin sorununu çabuk, hafif ve iddialı bir biçimde ele almakla devletler hukuku ve uluslararası örgütlenmenin prestijine ciddî bir darbe vurmuştur. Genel Kurul mantıklı iki öneriyi, yani Filistin'de bir referandum ve hukuksal sorunları Uluslararası Adalet Divanı'na sunulması önerilerini geri çevirmiştir."⁵

B.M.'in 1947'de aldığı Filistin'i bölme tavsiye kararı, çoğu göçmen olan Yahudiler nüfusun üçte-birini oluşturduğu halde, önerilen Yahudi devletine toprağın yüzde 56'sını ayırdığı için, yerli Filistinli Araplara âdil davranmamıştır. Buna ek olarak, Yahudi devletinde, toprağın üçte-birinin sahibi olan güney Filistin göçebe Arapları da katılınca, Yahudi sayısınca Arap da vardı. Yani, Filistin'in tümü bir yana, bir parçasında bile bütünüyle bir Yahudi devleti tasarlanmamıştı. Böylece, B.M. önerisi İsrail'e Filistin'in tümünü işgal etme, Filistinlilere evlerine ve topraklarına dönme hakkını tanımama ve hele komşu Arap ülkelerine ait olan toprakları ele geçirme yetkisi vermedi. Ne var ki, İsrail'in yaptığı bundan başka bir şey değildir ve üstelik bunun için de B.M. onayının sözü ediliyor. İsrail'in Filistin'i bölen B.M. kararını ve Filistinlilerin haklarını teslim eden öteki kararları tanımaması ve aynı zamanda kendi varlığını saydırabilmek için bu örgütün otoritesinden yararlanması Arap - İsrail anlaşmazlığının temel nedenidir. Filistinlilerin kendi yurtlarından kovulmaları (ya da orada oturmalarına izin veriliyorsa, ikinci sınıf yurttaş statüsünde tutulmaları) ya da Arap devletlerinin işgal edilmiş olan topraklarını kaybetmeleri için kabul edilebilir bir neden olmadığına göre, İsraili Yahudilerin kalıcı bir barış uğruna genel adaletin Araplara ve Yahudilere uygulanmasını istemeleri gerekir.

Ancak, İsraili Yahudilerin tutumlarını değiştirerek devletlerinin ırkçı ve ahlâk-dışı olduğunu ve Filistinlilerle komşuları adalet aradıkça daha kanlı çatışmalara girişeceğini kabul etmesi olası görünmüyor. Tarihin verdiği dersleri görmezlikten gelmek aptallık olur: Sömürgeciler işgal ettikleri topraklarda ele geçirdikleri üstünlük

⁵Alfred M. Lilienthal, *What Price Israel*, Chicago, 1953, s. 72-73.

durumlarını ahlâkî nedenlerden ötürü geri vermezler. Ekim 1973 olaylarından çıkması gereken dersleri bir yana itmeğe çabalayan İsraili Yahudilerin Arap dünyasına zorla bir çözüm kabul ettirme inancından vazgeçerek adalete üstünlük tanımağa hazır oldukları söylenemez. Bu durum, doğal olarak, Araplara bir meydan okumadır ki, savaşa yol açabilir. Aynı zamanda, Güney Afrika'daki *apartheid*'e karşı çıkıp İsrail ırkçılığı konusunda sessiz kalanlara da bir meydan okumadır. Onların sessizliği daha rahatsız edicidir, çünkü Siyonistlerin Araplara karşı ayrımcı bir siyaset uyguladıklarına ilişkin dünya kadar belgeli kanıt var. İsrail'in ırkçılığına karşı bir kampanya İsraili Yahudilerin ırkçılığın Arap dünyası ile uzun sürecek bir çatışmaya giden yol olduğunu anlamalarına, son tahlilde, yardım edecektir. Barış ve dostluğun bedeli yalnızca adalet olduğu bir sırada, İsraili Yahudiler nefret yayıp dururken, susan kişi gerçek bir dost değildir.

Daha adil bir İsrail toplumu için destek, insan haklarının Araplara ve Yahudilere evrensel biçimde uygulanması uğruna savaşım veren küçük İsrail gruplarını da güçlendirecektir. Uluslararası toplumun Afrika'da *apartheid*'e karşı olduğu kadar Siyonist ırkçılığı da suçlayabilecek derecede ilkelerine sahip olduğu inancından hareketle, İsrail Şahak ve Felicia Langer gibi cesur savaşımçıların Siyonist kuruluşa karşı eşit olmayan savaşımında desteklenmeleri gerekir. İsrail İnsan ve Medenî Haklar Derneği Başkanı İsrail Şahak'm Moşe Menuhin'e yazdığı ve kendindeki değişikliği anlatan mektubundan belki hepimiz dersler çıkarabiliriz:

"1956 savaşıma kadar... beyni yıkanmış bir Siyonisttim. Kafr Kasım'daki ünlü katliam ve Ben-Gurion'un ilhaklar, üçüncü krallık ve benzeri konulardaki açıklamaları beni düşünmeğe şevketti. Daha sonra, 1967 savaşı -acımasızlıklar, yerli halkı uzaklaştırmalar, yalanlar, daha da genişleme istekleri- beni eyleme itti... İsrail'e ve halkıma büyük bir aşk beslediğim için, bizim Nazileşmemiz başımıza gelecek en büyük felâkettir. Tehlike gerçektir."⁶

İsrail Şahak'ın söylemek istediği çok açık: Siyonizm hem İsraili Yahudinin, hem de Filistinli Arabın ahlâklık bir toplamda barış içinde yaşayabilme umutlarını tehlikeye düşürmektedir. Siyonist ırkçılığı

⁶Moshe Menuhin, *Jewish Critics of Zionism*, Detroit, 1976, s. 35.

destekleyen İsraili Yahudi, uluslararası toplumun çeşitli Birleşmiş Milletler kararlarında belirtilen ve Filistinlilere karşı olan sorumluluklarını yerine getireceği belli olunca, bu gerçeği daha çabuk kabul edecektir.

B.M.'in Filistinli göçmenlere ilişkin siyaseti kuşkusuz oldukça açıktır; bu siyaset onların yurtlarına dönme haklarını belirleyen (194-III sayılı ve 11 Aralık 1948 tarihli) şu karardan buyana, 1948 yılından beri her yıl yinelenmiş durumdadır: "Genel Kurul... evlerine dönüp komşularıyla barış içinde yaşamak isteyen göçmenlere en kısa sürede izin verilmesine ve dönmek istemeyenlerin mallarına ve mal kaybı ya da zarara karşılık, uluslararası hukuk ya da adalet ilkelerine göre, sorumlu hükümet ya da mercilerce tazminat ödenmesine karar vermektedir..." (Paragraf 11). Ama B.M. bu eğilimi her yıl gösterdiyse de, uygulanması için olumlu adımı hiçbir zaman atmadı: sonuç, hayal sukutuna uğrayan ve şimdi barış için tehlike diye görülen Filistinlilerin silâhlı savaşıma baş vurmaları olmuştur. Barışa asıl tehlike İsrail'in bu kararı uygulamayı kabul etmemesinden ve B.M.'in uygulamada başarısızlık göstermesinden doğuyor. Fakat zamanın geçmiş olması ve Siyonist saldırının Filistinlilere karşı görece bir başarı kazanması bunu meşrûlaştırmaz ya da ırkçılığa uygar bir çehre kazandırmaz.

İsrail yetkilileri toprak sahipliği, güvenlik ve yurttaşlıkla ilgili yasalarda Araplara karşı ayrımcı bir siyaset izlemektedir. Ama İsrail'in ırkçılığı belki de en açık biçimde Temmuz 1950 tarihli Dönüş Yasasında görülüyor. Her Yahudiyi, yanlış biçimde, İsrail'den göç etmiş biri olarak kabul eden bu yasa onlara ülkeye girip yurttaş olma hakkı vermektedir. Ama göçmen olmuş yerli Filistinliye ülkeye girme hakkı tanınmamaktadır. Filistinlilere karşı bu açık ayrım, siyah Afrikalının ikinci ya da üçüncü sınıf yurttaş olduğu, fakat, Filistinlilerin aksine, anayurtlarının sınırları içinde yaşayabildikleri Güney Afrika'daki uygulamadan da kötüdür. İsrail, ülkenin Siyonist yapısını dramatik bir biçimde değiştirme sonucunu doğuracağından, göçmenlere dönüş hakkı vermektedir. Orada bir Yahudi çoğunluğu yaratma tasarısı sürekli olarak geliştirilmekte olduğundan, Arapların dönmesi sınırlandırmakta ve Yahudiler hep İsrail'e göçe davet edilmektedirler. Bu ayrımın bir Arap göçmen üstündeki acılı etkisi kendi de dışarda yaşayan Ahmet Halil adlı Filistinli bir hukukçunun şu sözlerinde en iyi biçimde ifadesini bulabilir:

"Hayfa'da doğmuşum. Babam da, dedem de. Şimdi, göçmenim. Golda Meir Rusya'da doğmuş, Amerika'da okumuş ve şimdi benim ülkemde Başbakan. Abba Eban'la Cambridge'de hukuk eğitimi gördüm. O Güney Afrika'da dünyaya gelmiş, İngiltere'de okumuştur. Şimdi, benim ülkemde yaşıyor, bense oraya giremiyorum."⁷

Müteveffa Bertrand Russell Orta Doğu çatışmasına ilişkin son açıklamasında Yahudi kökenli Amerikalı gazeteci I.F. Stone'un sözlerinden alıntı yaparak, Filistinli göçmenlerin "dünya Yahudiliğinin boynundaki ahlaksal değirmen-taşı"⁸ olduğunu söylemişti. Dünya Yahudiliğinin bu sorunu namusluca ele alması için ahlâklı ve cesur davranmasının zamanı gelmiştir.

Siyonistler aynı hakkı Filistinlilere tanımamazlıkta devam ederken, Yahudilerin Rusya Yahudilerine ülkelerini terk ya da oraya dönme hakkı için İnsan Hakları Evrensel Bildirisine atıfta bulunmaları ahlâka uymaz. İsraili olmayan Yahudilerin, bir yandan İsrail'in Dönüş Yasasını kabul etmezken, bu toprakların Yahudi anayurdu olduğu düşüncesinden hareketle, yerli Arapların çıkartılıp Yahudi göçmenlerin onların yerine yerleştirilmelerini desteklemeleri de ahlâka sığmaz. İşin iki-yüzlü yanı şu ki, İsraili olmayan Yahudilerin çoğu "menfa"dakilerin bir araya toplanmasını gerçekleştirecek Dönüş Yasasını kabul ederken, yüzde 80'i de doğdukları ülkeden ayrılmamak suretiyle bu yasaya ayaklarıyla red oyu vermiş oluyorlardı. İsraili olmayan Siyonistler hem İsraili Yahudileri, hem de Filistinli Arapları etkileyen Siyonizm'in sonuçlarına alıcı gözle bakacak olurlarsa, ahlâkî bir tutum içine girmiş olurlar. Kısa dönemde, İsrail, İsraili olmayan Yahudilere (İsrail'in ırkçılığını kabul ettikleri noktasından hareketle), görünürde yenilmez bir devleti destekledikleri inancı içinde, duygusal bir boşalma olanağı vermiş oluyordu. Fakat zaman Filistinlileri bir ulus olma ve Filistin sınırları içinde yaşama hakkı için savaşım iradesini zayıflatmadı, güçlendirdi. Ekim 1973 savaşı ise, İsrail'in yenilmezliği efsanesini yıktı. Bunun sonucu olarak da, İsraili Yahudiler, güvenlik için, Araplar güçlendikçe önemi azalacak olan silâha dayalı ve ulusal çapta bir çeşit toplama kampında yaşamağa her zamankinden daha fazla mahkûm olmaktadırlar. Dünya Yahudiliği için daha sorumlu bir tavır takınması ve kendi asıl anayurtlarının güvenliği açısından, İsraili Yahudilere Isaac Deuts-

⁷ *The Guardian*, London, 22 Aralık 1973.

⁸ Kahire'de 2 Şubat 1970'de toplanan Uluslararası Parlamenterler Konferansına mesaj.

her'in 1967'de söylediği "*Man katın sich totsiegen!*" (Kişi muzafferane kendi mezarına doğru ilerleyebilir)⁹ anlamındaki Almanca atasözünü anımsatması zamanı gelmiştir. İsraili Yahudilerin gerçek dostları Filistinli Arapların da dostlarıdır, çünkü İsraili Yahudiler için kalıcı barış, Filistinli haklarının adil olarak tanınmasından doğacak, bu da Araplar ve Yahudiler için gerçek güvenliği sağlayarak aralarında dostluk kuracaktır. Adil bir çözüm dünya Yahudiliğine olduğu kadar, Filistinlilere de, bekledikleri gibi, kendi yurtlarında eşit yaşama hakkı vermelidir.

Öyleyse, durum oldukça açıktır. Filistinliler yalnızca kendi yurtlarının sınırları içinde bir halk olarak kukusalsal ve insan haklarına kavuşma dışında birşey istemiyorlar. Irkçı bir İsrail'in Filistinlilere bu temel insan haklarını vermemesinin hukuk ya da ahlâk yönünden bir mazereti yoktur. Uluslararası toplum ve dünya Yahudiliği soruna Yahudi kökenli bir İsrail öğrencisinin gösterdiği şu cesaret ve ahlâkla bakabilmeli ve bundan sonra adaletsizliği sona erdirecek yolu bulmalıdır. Sözkonusu öğrenci demişti ki:

"İrkçı siyasetin dayanaklarını tartışmak istemiyorum. En önemli gerçek bunun var olduğudur. Demek ki, ilk adım gerçeği kabul etmektir: İsrail devleti ırkçı bir devlettir ve onun ırkçılığı Siyonist akımın ırkçılığının zorunlu bir sonucudur. Gerçekler gerçeklerdir. Ancak, bundan sonra, eğer istersek, böyle bir ırkçılığın Yahudiler için 'yasaklanırken' Yahudilerin elinde neden 'iyi bir şey' olduğunu tartışabiliriz."¹⁰

İsrail-Arap çatışmasında barışçı çözümün önünde büyük engel Siyonizm'in ırkçılığıdır, çünkü İsrail'in Arap komşuları için, Siyonist akım siyasal hedeflerine ulaşsın diye, topraklarını ya da Filistinlilerin haklarını yitirmeleri için haklı nedenler yoktur.

Geçen zaman, Kaliforniya Temsilcisi Julius Kahn'ın hazırladığı, birçok tanınmış Yahudi kökenli Amerikalının desteklediği ve Başkan Woodrow Wilson'a sunulup 1919'de yayınlanmış olan dilekçedeki sözlerin mantığını azaltmamıştır. Bu dilekçe şu sözlerle bitiyordu:

"Filistin'in, inanç, ırk ya da etnik farklılıklar tanımlayan ve ülkeyi her türlü baskıya karşı koruyabilecek, demokratik

⁹Isaac Deutscher, *The Non-Jewish Jew and Other Essays*, London, 1968, s. 141.

¹⁰"The Racist Nature of Zionism and of the Zionist State of Israel, *Pi Ha'aton*, Kudüs İbrani Üniversitesi öğrenci gazetesi, 5 Kasım 1975.

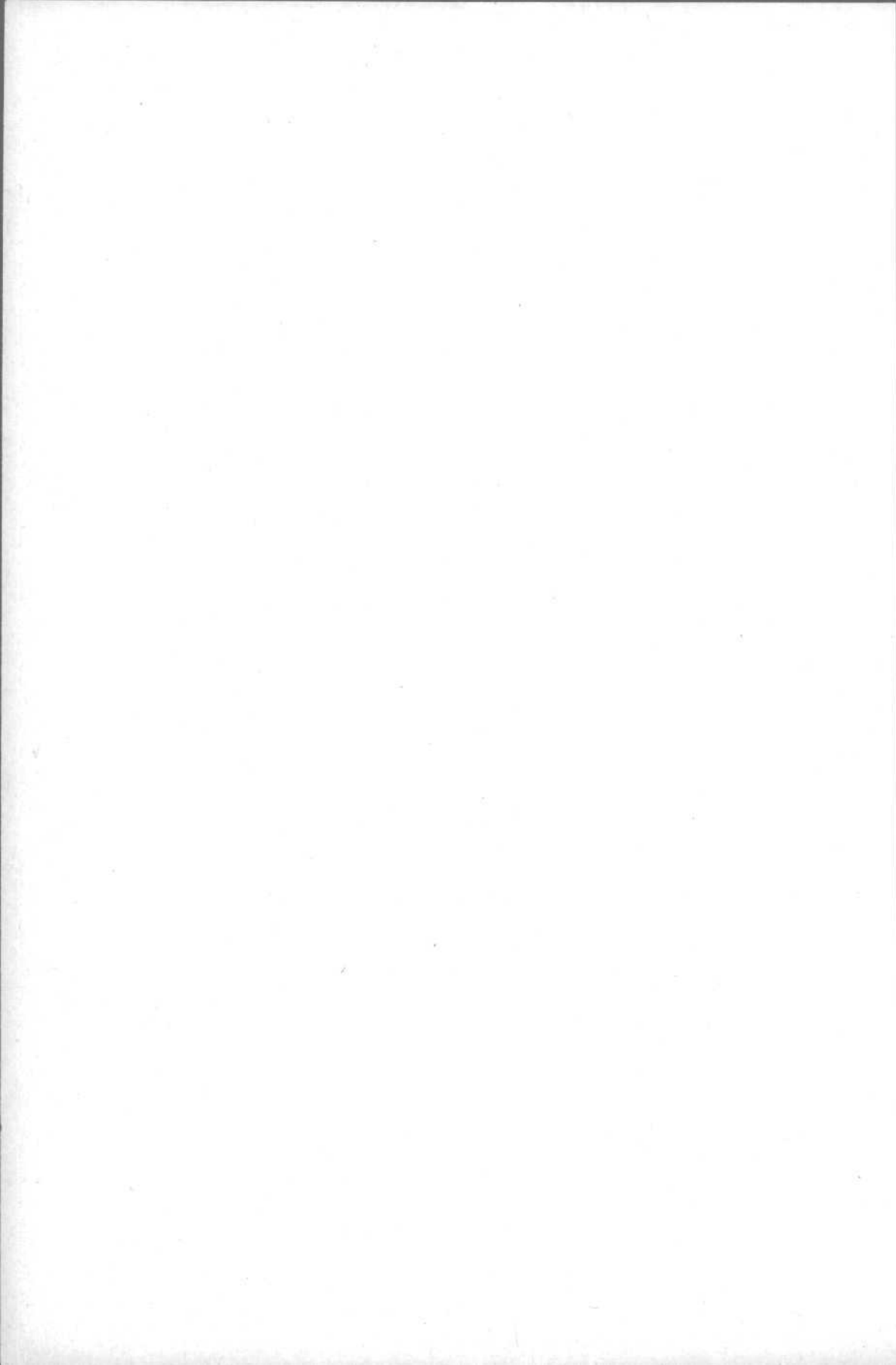
bir hükümetle yönetilen özgür ve bağımsız bir devlet olarak kurulmasını istiyoruz. Filistin'i, şimdi ya da ilerde herhangi bir zamanda, bir Yahudi devleti olarak görmek istemiyoruz."¹¹

Çatışmayla dolu, akıp giden yıllar bu güzel ideali, Filistin'de sekter olmayan ve demokratik hükümet çağrısını daha da uzaklaştırmış bir düş durumuna getirmiş olafrür. Fakat adalet hem Yahudiye, hem de Araba, Kutsal Toprak'ta, Filistin'in barışçı yönden birleşmesi uğruna, birlikte dostça yaşamaları yolunu açmalıdır. Basit ve insancıl sözlerle ifade etmek gerekirse, çatışmaya çözüm yıllar önce bir göçmen kulübesinde genç bir Arap kadının bana söylediklerinde bulunabilir. Demişti ki: "Evim olmadan kendime saygım yok."

Siyonist ırkçılığın Yahudilerce reddedilmesi hem Arap, hem İsraili Yahudiye kendine saygısını kazandıracak ve ürünli bir işbirliğine yol açacaktır. Ancak bunun için Filistinli olmayanların, Avrupa'daki Semitizm aleyhdarlığı ve Siyonist ırkçılık için çok ağır bir bedel ödemiş olan Filistinlilerin hakları uğruna sarsılmaz biçimde destek olmaları gereklidir.

¹¹*"The New York Times*, 5 Mart 1919; aynı kaynak: *Middle East International*, Eylül 1976.

EKLER

SİYONİZM VE IRKÇILIĞA İLİŞKİN ULUSLARARASI SEMPOZYUM BİLDİRİSİ

Trablus, 24-28 Temmuz 1976

- 1 -

İrkçilik insanı aşağılar. Bazı erkeklerin ve kadınların eşit onura, eşit haklara ve eşit insanlık statüsüne sahip olmalarını yadsır. Bazılarına daha büyük onur, daha yüksek bir statü verir, üstün haklar ve özel ayrıcalıklar tanır. Ayrıcalıklarla bunlardan yoksul bırakılmışlar arasındaki sınır, bireysel yararlılık tarafından değil, grup kimliği tarafından belirlenir; ayrım, Birleşmiş Milletlerin tanımıyla (Genel KuraPun 21 Aralık 1965'te oybirliğiyle kabul ettiği Irk Ayrımının Her Biçiminin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme'nin Birinci Maddesi) "ırk, renk, soy, ulusal ya da etnik köken"i içerecek bir biçimde ırk üzerine temellendirilmiştir.

İrkçiliğin bir kısım insanları aşağılaması, hepsini aşağılaması demektir. Öyleyse, yüzüstülikle açığa vurulmaya ve dünyanın bazı yerlerinde acımasızca uygulanması sürüp giden ırkçılık ve etnosentrizm tüm insanlığı ilgilendirmektedir.

İrkçi etnosentrizm kaçınılmaz olarak hep kendini merkez olarak alır; özeldir. İrkçılığa karşıtlık ise, evrenseldir; ırkçılık nerede hüküm sürerse sürsün, hangi biçime bürünürse hürünsün, ırkçılığa karşıtlığın ilgi alanı tüm yeryüzünü kapsar.

Böylece, ırkçılığa karşıtlık dâvasına tüm uluslararası toplum tarafından sahip çıkılmağa başlanmıştır. Bu dâva, artık, yalnızca belirli bir ırkçı sistemin son kurbanlarının dâvası olarak görülmemektedir.

Belirli bir ırkçı sistem karşısında kazanılan zaferin yalnız bu sistemin kurbanları için bir zafer olması gibi, ırkçılığın kalıntılarına karşı sürdürülen savaşım da, her yönüyle bir dünya savaşımı olmalıdır.

- 2 -

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun, örgütlenmiş uluslararası toplumun bu yüce organının "Siyonizm'i ırkçılığın ve ırk ayrımının

bir türü" olarak belirleyen, 3379 (XXX) sayılı ve 10 Kasım 1975 tarihli kararını memnunlukla karşıyoruz. Bu karar, Siyonizm'in ırkçı niteliğinin, dogmasının, programının ve uygulamalarının dünya çapında gittikçe artan ölçüde tanınmasına resmî bir ifade kazandırmıştır.

Siyonizm'in ve onun ırkçı ve emperyalist müttefiklerinin Birleşmiş Milletlere karşı, Örgütün yukarda sözü edilen, sağlam ilkelere dayalı ve cesur kararma yanıt olarak giriştiği acımasız iftira kampanyası, Siyonizm'in ve ırkçılığın, bugünün dünyasındaki umutsuzluğunu ve yalnızlığını ortaya koymaktadır.

-3-

Birleşmiş Milletler kararına karşı sürdürdükleri kampanyada, Amerika Birleşik Devletleri ve İsrail'in başlıca silâh olarak kullandıkları "anti-siyonizm anti-semitizmdir" sloganından daha sahte bir şey olamaz. Bu sahte slogan, Yahudiliğin Siyonizm'le ve aynı biçimde Yahudilerin Siyonistlerle yanlış olarak bir tutulmasına dayanmaktadır.

Siyasal Siyonizm'e karşı ilk muhalefetin, Siyonizm'in etnik, milliyetçi önceliklerinin ve toprak önceliklerinin, Yahudi dininin ahlaksal kural ve inançlarıyla uyuşmadığını vurgulayan Yahudi ruhanî önderleri tarafından güçlü bir biçimde dile getirildiğini anımsamak gerekir. Bunlar, "Siyon"un özünün, ruhsal bir istek olduğuna; bunun gerçekleştirilmesinin toprağa dayalı bir etnik temelde, normalleştirmeyi hedef alan siyasal bir milliyetçilikle değil, Tanrı'nın buyruklarına uymakla olası olacağına dikkati çekmişlerdir. Bu ruhani muhalefet, günümüze değin sürmüştür.

Öteki Yahudi ileri gelenleri, Siyonizm'in yalnız bir kesime özgü olmasına, etnosentrizmine ve ahlaksal, insancıl ve evrenselci temeller üstünde uyguladığı ırksal adaletsizliğe karşı çıkmışlardır.

Bundan başka, dünyadaki Yahudilerin çoğu, kendilerini bulundukları ülkede, buradan er ya da geç göç edecek ve yalnız kendilerine ait olan *Judenstaat*'a yerleşecek olan geçici konuklar ya da sürgünler olarak değil, bu ülkenin yurttaşları olarak görmektedirler. Bu nedenle, Yahudilerin büyük çoğunluğu, Siyonizm'in, tüm Siyonistlerin İsrail'e göç etmek olan görevlerini yerine getirmeleri çağrılarını kulak asmamıştır. *Judenstaat*'m kurulmasından bu yana geçen yirmisekiz yıl dahil, Siyonist akımın başındanberi geçen seksen yıl boyunca,

dünya Yahudi halkının ancak küçük bir bölümü bu çağrılara yanıt vermiştir. Ülkelerinden göç eden Yahudilerin pek çoğu için İsrail dışında bir hedef söz konusudur. İsrail'e göç eden Yahudilerin de yüzbinlercesi sonradan, İsrail'e geldiklerinde Siyonizm karşısında hayal kırıklığına uğradıklarını ifade etmişlerdir.

Kısaca, anti-Siyonizm'in anti-Semitizm olduğu yolundaki adı suçlama, Siyonizm'e karşı en güçlü muhalefeti Yahudilerin oluşturmasıyla; Yahudiliğin açıkça Siyonizm'den ayrılabilir (ve Yahudilerin pek çoğuna göre onunla uzlaşmaz) olmasıyla ve Yahudilerin çoğunluğunun Siyonist örgütlere katılmayı, kendilerini Siyonizm'le özleştirmeyi ya da Siyonizm'in koyduğu ilk zorunluluk olan İsrail'e göç etme görevini yerine getirmeyi reddetmeleriyle yalanlanmıştır.

Anti-Semitizm'i de, ırkçılığın her ve herhangi bir başka biçimini eleştirdiğimiz gibi, şiddetle eleştirdiğimizi söylememize gerek yoktur.

- 4 -

Siyonizm, temelde, On-dokuzuncu Yüzyıl Avrupa emperyalizminden kaynaklanır. Başlangıcından bu yana, Siyonizm'in Filistin üstündeki tasarıları Afrika, Asya, Avustralya, Kuzey ve Güney Amerika'daki Avrupa koloni yerleşimleriyle aynı biçimde ele alınmış ve belirlenmiştir. Sömürgeci Avrupa ve A.B.D. emperyalizminin etkin ve gerçekten temel rolü olmaksızın, İsrail Filistin'e kendi kendine ortaya çıkamazdı. Filistin'in asıl sakinleri hem yaşamamaya mahkûm edilmişler, hem de Siyonistlerin onlara karşı davranışlarının gösterdiği gibi, ırk bakımından aşağı insan muamelesi görmüşlerdir. Siyonizm'in yöntemleri, Filistin'in Yahudi olmayan yerlerini önce görmezlikten gelmeyi, sonra tecrit etmeyi ve son olarak mülksüzleştirmeyi, topraklarından atmayı ve olursa yok etmeyi amaçlıyordu. >

Sonuç olarak, Siyonizm, yalnız sistematik bir ideoloji değil, Yahudi olmayanlara yönelik sistematik bir ırk ayrımı bütünüdür. Siyonizm, İsrail'in kuruluşunun siyasal felsefesi, günce ve geçmiş siyasal pratiğinin temeli olarak kurumsallaşmış ve devlet biçimine dönüşmüş ırkçılıktır.

-5~

Yahudi olmayanların (Filistinli Müslüman ve Hristiyan Arapların) kendi atalarının yurdundan kovulmaları Siyonizm tarafından öğütlenmiş, İsrail tarafından gerçekleştirilmiştir. Siyonizm'e kalırsa,

* . . .

2 7 5

her Yahudi, doğduğu ülke, yurttaşlığı ve tabiyeti dikkate alınmaksızın, nerede bulunursa bulunsun, İsrail'e göç etmek zorundadır; ve İsrail'in temel yasalarından biri olan, Dönüş Yasası adı verilen sözde yasaya göre de, (Siyah Yahudilerin İsrail'e göç etmelerine fiilen ağır sınırlamalar getirilmiş olmasına karşın) her Yahudi bu hakka sahiptir. Böylece, Siyonizm, bir yandan, Yahudi olmayanların topraklarından kovulmasına yönelik bir ideoloji, öte yandan Yahudiler için ve Yahudiler tarafından sömürgeci bir yerleşme felsefesidir. Siyonizm, aynı zamanda, Yahudileri kendi ülkelerinden ayırma, onları bir ülkede toplama ve bu ülkelerin Yahudi olmayan yerli sakinleri tahliye etme ideolojisidir.

- 6 -

1967'den beri işgal altında tutulan ve üstünde yerleşim yerleri topraklar dahil, tüm Filistin'de, Siyonizm, ordu ve polis tarafından ayakta tutulan ve Yahudi olmayanların yaşamalarını sert bir biçimde düzenleyen ve onların vazgeçilmez insan ve yurttaşlık haklarını yadsıyan hukuksal bir ırkçılık ağı örmektedir.

Filistinlilerin çoğunluğuna karşı ırk ayrımı, onların yurtlarına dönme ve kendi geleceklerini belirleme haklarını kullanmalarını engelleme biçiminde uygulanmaktadır. Irk ayrımı, İsrail'de yaşayan Filistinli azınlığa karşı ise onların eşit statü ve eşit haklarının tanınmaması biçiminde olmaktadır.

Toplumda aşağı dereceden sayılmaları dış dünyada dikkatleri yeni çeken Doğulu Yahudilere ve siyah Yahudilere karşı da bir ırk ayrımı söz konusudur. Siyonist devlet tarafından siyah Yahudilere ve Doğulu Yahudilere uygulanan ayrımı, Yahudi olmayan yerlilere, Filistin'in Arap halkına uygulanan ayrımı kınadığımız ölçüde, şiddetle kınıyoruz. .

- 7 -

Siyonist devlet, son yıllarda, ırkçılığın ve sömürgeci yerleşmeciliğin öteki kalesi olan Güney Afrika ile bağlarını açıkça geliştirmiş ve yeni bağlar kurmuştur. Uluslararası toplum, yalnızlaştırma cezasının ırkçı *Apartheid* rejiminin boynundaki ilmiğini sıkıya çalıştıktça, onun doğal müttefiki olan İsrail, bu niyetleri boşa çıkarmaya çaba göstermektedir.

İsrail'in gerici ve kurtuluşa karşı güçlerle işbirliği ve bunlara yardımı, onu gericiliğe, ırkçılığa, sömürgeciliğe ve emperyalizme bağlayan organik bağın bir göstergesidir. İsrail'in doğasında varolan ulusal kurtuluş akımları ve ırkçılığa karşıtlık düşmanlığı, yakın tarihte Angola ve Lübnan'da, emperyalizmin çıkarlarının hizmetinde ve kendi çıkarları adına ortaya çıkmıştır.

- 8 -

Siyonizm'in bir ulusal kurtuluş akımı oluşturduğu yolunda son yıllarda ileri sürülen sav, Siyonizm'in kendilerini sömürgeciliğin, Batı Asya'daki öncülerini olarak gören ve böyle*olduklarını açıkça ilân eden kurucularına ve ilk önderlerine oldukça inanılmaz ve gülünç gelecektir. Siyonizm'in kendine ulusal kurtuluş akımı etiketini yapıştırmaması, Siyonist akımın başlamasından yetmiş-bir yıl sonra, 1968 yılındaki Yirmi-sekizinci Dünya Siyonist Kongresinde olmuştur.

Başka bir halkın ata yurdundan atılması yoluyla kendi halkının kurtuluşunu hedef alan hiçbir akım gerçek bir kurtuluş akımı olduğunu iddia edemez.

- 9 -

İrkçılığın antitezi, tüm insanların ortak insanlığının, ırk, renk, soy, ulusal ya da etnik köken farklarının ötesinde bulunduğu tanımasıdır. Tüm insanların hak, onur ve statü eşitliği, bu ortak insanlıktan kaynaklanır.

Siyonist ırkçılık Kutsal Topraklar'dan kaldırılmadıkça, Filistin'de adalet sağlanamaz. Siyonist ırkçılığın yarattığı adaletsizlikler, köklerinden koparılmış Filistinlilerin yurtlarına dönmeleriyle ve yeni bir Filistin ulusal yaşamına özgürce ve tam olarak katılmaları, kendi geleceKlerini belirleme konusundaki vazgeçilmez haklarına sahip olmalarıyla düzeltilebilir. Filistin'de Siyonizm tarafından kurulmuş olan ırkçı tekelciliğe yanıt, eşit ve özgür insanlardan oluşan çoğulcu bir toplumun, yani Müslüman, Hristiyan ve Yahudilerin eşit biçimde taraf oldukları ve eşit biçimde bunların tümüne ait olan bir devletin yaratılması olacaktır.

Bu, Filistin Arap halkının tek meşru temsilcisi olan Filistin Kurtuluş Örgütü'nün ilân edilmiş amacıdır. Bu amaç, Filistin halkının

haklı savaşının karşısında yer alan ideolojinin ve rejimin ırkçılığıyla, Filistinlilerin çoğulcu, demokratik, lâik Filistin.'de birlikte yaşamayı istedikleri insanlar arasında bir ayırım yapmaktadır.

Bu soylu, insancıl ve ırkçılığa karşıt hedefi bütün kalbimizle destekliyoruz.

ULUSLARARASI ÖRGÜTÜ KURMA KARARI

Trablus, 28 Temmuz 1976

Siyonizm ve Irkçılığa İlişkin Uluslararası Sempozyum, ırkçılığa, özellikle bunun Siyonizm ve *Apartheid* diye bilinen biçimlerine karşı savaşımın yükseltilmesi ve bu amaca yönelik çabaların örgütlenmesi gereğini kabul etmektedir.

Uluslararası toplumun ırk ayrımına karşı savaşımın meşruluğunu tanımasını gözönünde bulunduran Sempozyum, aşağıdaki kararları almıştır:

1. Bu vesileyle, IRK AYRIMININ BÜTÜN BİÇİMLERİNİN ORTADAN KALDIRILMASI İÇİN ULUSLARARASI ÖRGÜT adıyla bir uluslararası örgüt kurulmuştur. Örgütün merkezi, Libya Cumhuriyeti'nin Trablus kentindeki Baronun merkez bürosu olarak belirlenmiştir. Örgüt, bağımsız, hükümetler dışında, halkın bir örgütü olacaktır.

2. Örgüt, her yerde, ırk ayrımının her biçiminin, özellikle Siyonizm'in ve *Apartheid*'in ortadan kaldırılmasına katkıda bulunan tüm amaçları benimseyecek ve daha büyük bir etkinlik sağlamak üzere aşağıda belirtilenler de dahil, bu amaca yönelik çabaları örgütleyecektir:

a. Genel olarak ırkçılık, özel olarak Siyonizm ve *Apartheid* üzerine çalışmaların ve referansların hazırlanması, bilgi toplanması ve bunların yayılması; , . . . ,

b. Irkçılık sorununa ve bunun insan toplumu, onuru ve dünya barışı karşısında oluşturduğu tehlikeye, yayınlar, konferanslar, sempozyumlar ve benzeri araçlarla daha büyük ölçüde dikkat çekilmesi;

c. Irk, renk, soy, ulusal ya da etnik köken nedeniyle ayırmadan arınmış, adalet, kardeşlik, eşitlik gibi ahlaksal ve insancıl değerlerin onaylanması;

d. Sömürgecilik, ırkçılık ve emperyalizme karşı savaşım veren kurtuluş akımlarının desteklenmesi;

e. Irkçılık, sömürgecilik ve emperyalizm arasındaki ilişkilerin açığa çıkarılması;

f. Aynı amaçların gerçekleştirilmesi için öteki akım ve örgütlerle eşgüdüm ve işbirliği kurulması.

(Kararın burada yer almayan ve geri kalan paragrafları, örgütsel ve yönetsel ayrıntılarla ilgilidir. Çeviren ve derleyen).

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GENEL KURULU'NUN 3379 SAYILI VE 10 KASIM 1975 TARİHLİ KARARI

Genel Kurul,

İrk Ayrımının Bütün Biçimlerinin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Bildirisi'ni ilân eden 1904 (XVIII) sayılı ve 20 Kasım 1963 tarihli kararını ve özellikle "ırksal farklılık ya da üstünlük iddiasındaki herhangi bir doktrinin bilimsel bakımdan yanlış, ahlaken kınanması gereken ve toplumsal yönden adalete aykırı ve tehlikeli" olduğunu vurgulamasını ve "dünyanın bazı bölgelerinde, bir kısmının yasal, yönetsel ya da başka önlemlerle hükümetlerce uygulandığı ırk ayrımı olaylarına hâlâ rastlanmasından ötürü" kaygılanmasını *anımsayarak,*

3151 G (XXVIII) sayılı ve 14 Aralık 1973 tarihli kararında, *inter alia*, Genel Kurulun Güney Afrika ırkçılığı ile Siyonizm arasındaki kutsal olmayan ittifakı kınadığını da *anımsayarak,*

19 Haziran ve 2 Temmuz 1975 tarihleri arasında Mexico City'de yer alan Uluslararası Kadınlar Yılı Dünya Konferansı'nda ilân edilen ve "uluslararası işbirliği ve barışın, halkların onuru ve kendi geleceklerini kendilerinin saptamaları hakkının tanınmasını olduğu kadar, ulusal kurtuluş ve bağımsızlığın elde edilmesini, sömürgecilik, yeni-sömürgecilik, yabancı işgal, Siyonizm, *apartheid* ve ırk ayrımının bütün biçimlerinin ortadan kaldırılmasını gerektirdiği"ne ilişkin ilkeyi benimsemiş olan Kadınların Eşitliği ve Barışın Gelişmesine Katkıları Meksika bildirisini *dikkate alarak,*

28 Temmuz ve 1 Ağustos 1975 tarihleri arasında Kampala'da yer alan Afrika Birliği Örgütü Devlet ve Hükümet Başkanları Meclisinde kabul edilen ve "işgal altındaki Filistin'deki ırkçı rejimle Zimbabve ve Güney Afrika'daki ırkçı rejimlerin, bir bütün oluşturan ve aynı ırkçı yapıya sahip olarak ve insan onuru ile bütünlüğünü baskı altında tutmayı hedef alan siyasetleriyle organik bağlar kurarak, ortak emperyalist kökeni olduğunu" söyleyen 77 (XII) sayılı kararı da *dikkate alarak,*

25^{ve} 3° Ağustos 1975 tarihlerinde Lima'da (Peru) yer alan Bağlantısız Ülkeler Dış İşleri Bakanları Konferansı'nda kabul edilen ve Siyonizm'i çok ciddî biçimde dünya barışı ve güvenliği için bir tehdit sayıp bütün ülkeleri bu ırkçı ve emperyalist ideolojiye karşı çağıran Uluslararası Barış ve Güvenliği güçlendirme ve Bağlantısız Ülkeler Arasında Dayanışma ve Karşılıklı Yardımı pekiştirmeğe ilişkin Siyasal Bildiri ve Stratejiyi de *dikkate alarak*,

1. Siyonizm'in bir çeşit ırkçılık ve ırk ayrımı olduğuna *karar verir.*

. t

KATKIDA BULUNANLAR

Nasır H. Aruri Kuzey Dartmouth'da Southeastern Massachusetts Üniversitesinde Siyasal Bilgiler bölümü başkanı ve profesörüdür. Filistin'lidir. Yayınları arasında: *Ürdün: Bir Siyasal Gelişme Çalışması* (İngilizce, 1972); *İsrail İşgaline Filistin Direnci* (der., 1970) ve *Orta Doğu Potası: Ekim 1947 Arap-İsrail Savaşı Üstüne Çalışmalar* (der., 1975).

Mick Ashley Siyonist-Filistin çatışmasına ilişkin yazıları ve konuşmalarıyla bilinen bir İngiliz gazetecisidir. Yahudi kökenli olduğundan, 1930'larda, hem Siyonistler, hem de Londra'daki faşistler "Filistin'e gitmesini" önermişler, yazar da konuyla bu nedenle ilgilenmeğe başlamıştır. Çalışmalarının sonunda, ulaştığı sonuçları ortaya koymadığı takdirde, "Filistinlilere ait olan toprakların onlardan çalınmasına katılmış olacağı" düşüncesine varmıştır, İngiliz İşçi Partisi, onun Yönetim Kurulu, İşçi Orta Doğu Konseyi ve Arap-İngiliz Anlaşmasını Geliştirme Konseyi üyesidir. ∴ "

Türkkaya Ataöv Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi ile Basın ve Yayın Yüksek Okulunda Uluslararası ilişkiler Profesörüdür. Çok sayıda yayınlarının bir kısmı, birçok dillerde basılmış olan ve insan haklarının ırk ayrımına ilişkin ve Uluslararası İlişkiler disiplini içinde kitap ve makalelerdir. Üniversitede Afrika, Filistin ve Uluslararası Politikada Azınlıklar ile ilgili dersler de vermektedir. Konuya ilişkin yayınlarının bazıları: *Afrika Ulusal Kurtuluş Mücadeleleri* (1975), *Güney Afrika'da Durum* (Londra, 1979), *Filistin Sularının Kullanımı ve Devletler Hukuku* (New York, Montreal, Paris, 1982), *Kudüs ve Devletler Hukuku* (Viyana, 1981), *Siyonizm'in Felsefesi ve Afrika İçin Sonuçlar* (Nairobi, 1982), *İsrail'in Silahlandırılması* (Yeni Delhi, 1982).

Abdülmalik Audah Kahire Üniversitesinde Kitle Haberleşmesi Fakültesi Dekanıdır. *El-Ahram*'ın Yazı İşleri Müdür Yardımcılığında, Kahire'de Siyasal ve Stratejik Çalışmalar Merkezi Müdürlüğünde ve Indiana Üniversitesinde öğretim üyeliğinde bulunmuştur. Mısırlı

olup, Afrika'da incelemeler yapmış, Afrika sorunlarını konu alan uluslararası toplantılarda bulunmuştur.

Guy Bajoit Belçika'da Louvain'de Katolik Üniversitesi Sosyoloji Profesörüdür. Yayınları arasında: *Uluslararası Ortamda Orta Doğu Çatışması: 1973-1974* (1974) ve (başkasıyla) *Apartheid ve Siyonizm* (1977).

Enis El—Kasım Lincoln's Inn üyesi ve E.A.F.O.R.D. Genel Sekreteri olan bir hukukçudur. Filistinlidir. Uzun yıllar İngiltere ve A.B.D.'de kalmış, bir ara Libya Petrol Komisyonu başkanlığı yapmıştır. Yayınları arasında: *İrkçi Rejimler ve Yerli Halklar Toprağı* (Londra, 1981).

Abdülvehab M. Elmessirî New York'da Arap Devletleri Birliği'nin kültürel işler danışmanıdır. Kahire'de Ain Şams Üniversitesinde İngiliz ve Amerikan Edebiyatı doçentliği ve Mısır Dış İşleri Bakanlığı Diploması Enstitüsü öğretim görevliliği yapmıştır. Yayınları arasında: *Batı Emperyalizminin Üssü İsrail* (1969), *Tarihin Sonu: Siyonist İdeolojinin İncelenmesine Giriş* (Arapça, 1973) ve *Siyonist Kavramlar ve Terminoloji Ansiklopedisi: Bir Eleştiri* (Arapça, 1975).

A.C. Forrest Kanada Birleşmiş Kilisesinde görevlidir; aynı zamanda, *The United Church Observer* gazetesinin müdürlüğünü yapmaktadır. Kanadalıdır ve Orta Doğu'da, Afrika'da incelemeler yapmış, *Kutsal Olmayan Toprak* (1971) adlı kitabı yazmıştır.

Stefan Goranov Sofya'da Bulgar Bilimler Akademisine bağlı Çağdaş Toplumsal Teoriler Enstitüsünde Tarih Profesörüdür.

Sami Hadavvi Filistin Hükümetinde (1920-1948), özellikle toprak ve vergi değerlendirilmesi işinde çalışmış bir yazardır. Toprak sahipliği, sınıflandırılması ve vergilendirilmesi konularında ilk elden bilgi sahibidir. Filistin'de doğmuş olup Kanada'da yaşamaktadır. Yayınları arasında: *Filistin: Bir Geleneğin Kayboluşu* (1963), *Acı Hasat: 1914-1967 Yılları Arasında Filistin* (1967) ve (başkasıyla) *Filistin Gün-lüğü: 1914-1948*, 2 cilt (1970).

Klaus J. Herrmann Montreal'de Concordia Üniversitesinde Siyasal İlimler doçentidir. Berlin'de Özgür Üniversiteye bağlı Judaizm Çalışmaları Enstitüsünde öğretmenlik yapmıştır. Almanya'da doğmuş olup, Kanada'da yerleşmeden önce Çin'de ve Amerika'da kalmıştır. B'nai B'rith'de faal üyedir ve şu Almanca kitabın yazarıdır: *Üçüncü Reich ve Alman Yahudi örgütleri: 1933-1934* (1969).

üyeliği yapmıştır. Filistinlidir ve Filistin Ulusal Konseyi üyesidir. Yayınları arasında: *Joseph Conrad ve Otobiyografi Efsanesi* (1966), *Başlangıçlar: Amaç ve Yöntem* (1975) ve *Doğu Çalışmaları* (1975).

Abdullah Şerafettin Libya Barosu başkanıdır. Libya'da doğmuş olup, meslekten hukukçudur. Temmuz 1976'da yer alan Siyonizm ve Irkçılık Uluslararası Sempozyumunda başkanlık yapmış, onun kurduğu örgütün de başkanlığına seçilmiştir.

Gary V. Smith Montgomery'de Alabama Devlet Üniversitesinde Siyasal Bilgiler öğretim üyesidir. Amerikalıdır ve şu kitabı derlemiştir: *Siyonizm : Düş ve Gerçek, Bir Yahudi Eleştirisi* (1974).

Richard P. Stevens Fennsylvania'da Lincoln Üniversitesinde Siyasal Bilgiler Profesörüdür. Lesotho'da Pius XII Üniversitesinde ve Sudan'da Hartum Üniversitesinde öğretim üyeliği yapmıştır. Amerikalıdır. Yayınları arasında: *Amerikan Siyonist-Güney Afrika İşbirliği Hakkında Bir Çalışma* (1975) ve (başkasıyla) *İsrail ve Güney Afrika: Bir İlişkinin Gelişmesi* (1976).

L. Humphrey Walz Birleşmiş Presbyter Kilisesinde görev yapmış, Orta Doğu'yu daha iyi anlamağa çalışan Amerikalıların çıkardığı *The Link* dergisinin ilk müdürlüğünde bulunmuştur. Amerikalı olup, Orta Doğu'yu sık ziyaret etmiş, Filistin hakkında yaygın biçimde konuşmalar yapmıştır.

Hatem I. Hüseyin Washington'da Arap Devletleri Birliği'nin Müdür Yardımcısıdır. Filistin Kurtuluş Örgütü'nün Birleşmiş Milletler'deki heyetinde de bulunmuştur. Filistinli olarak Amerika'ya gelmeden önce, Lübnan ve Mısır'da oturmuştur. Yayınları: *Arap-İsrail Çatışması: Açıklamalı Kaynakça* (1975), *Filistin'de Barışa Doğru* (1975) ve *Filistinliler: Seçilmiş Tazılar* (1976).

S.G. Ikoku Nijerya *Apartheid* Komitesi Başkanlığı da yapmakta olan bir gazetecidir. Nijeryalı olup, Afrika'da emperyalizme ve ırkçılığa karşı savaşımlar veren faal bir aydındır.

Walter Lehn işgal altında Filistin'de Birzeit Üniversitesinde İngiliz Dili Profesörüdür. Kahire'de Amerikan Üniversitesinde de görev yapmış, Teksas Üniversitesine bağlı Orta Doğu Merkezi Müdürlüğünde bulunmuştur. Kanadalı olup, uzun sürelerle Orta Doğu ve Amerika'da oturmuştur. Yayınları arasında: *Filistin Direncinin Gelişmesi* (1974) ve (başkasıyla) *Kahire Arapçasına Başlangıç* (1965).

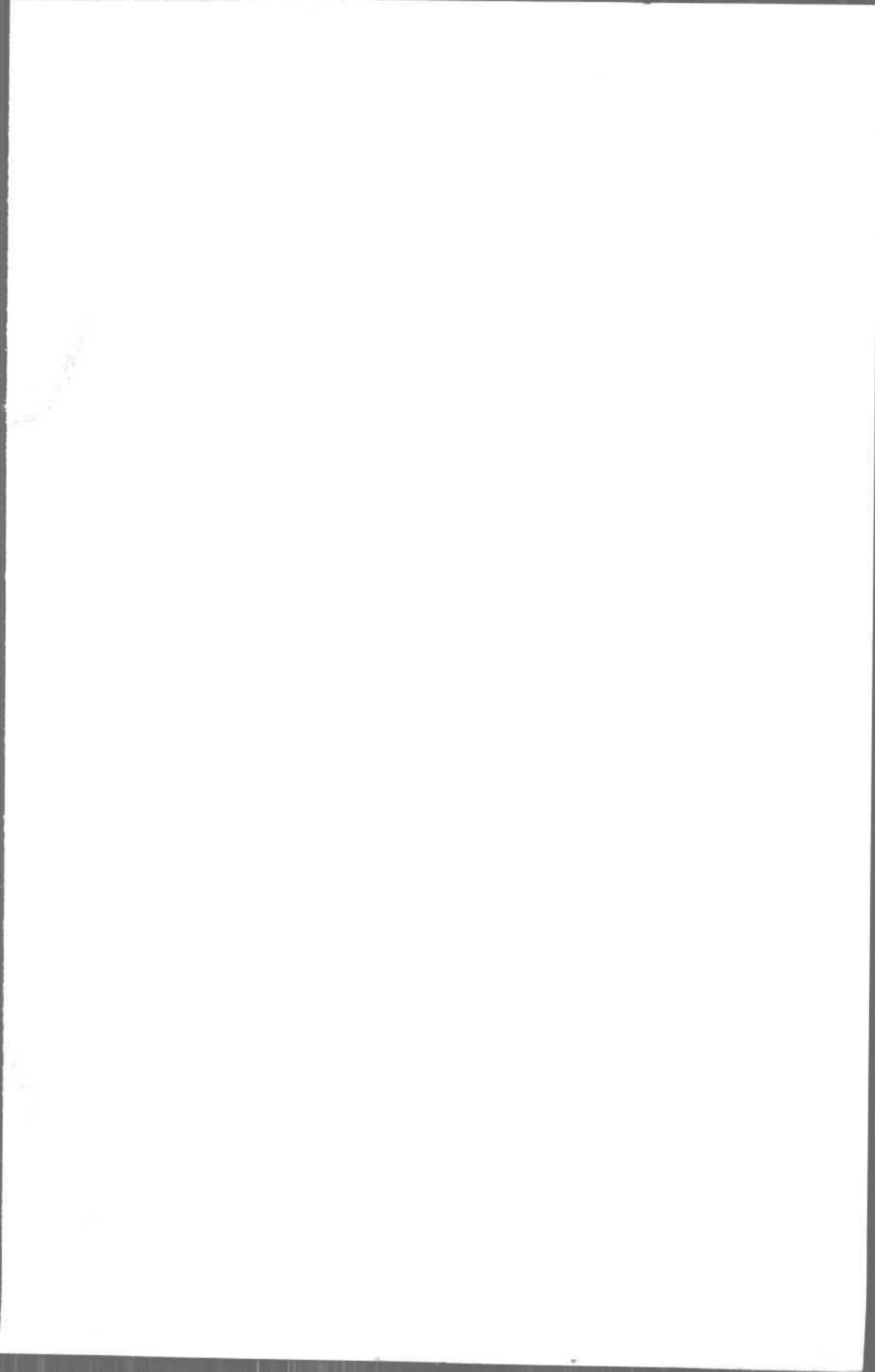
Alfred M. Lilienthal New York'ta yayınlanan *Middle East Perspective* dergisinin müdürlüğünü de yapan bir hukukçudur. Yahudi kökenli Amerikan yurttaşıdır. Orta Doğu'da uzun yıllar incelemeler yapmıştır. Yayınları arasında: *İsrail Meyve Patladı* (1953), *Orta Doğu Elden Çıkıyor* (1957), *Madalyonun Öbür Yüzü: Arap-İsrail Çatışmasına Bir Amerikan Bakışı* (1965) ve *Siyonist Bağlantı* (1978).

G. Neiburger Yahudi kökenli biri olarak Almanya'da doğmuş, şimdi Amerika'da oturmaktadır. Yahudi sorunları içinde faal yer almakta olup, Neturei Karta üyesidir. Agudath İsrail Dünya Gençlik Örgütü'nün başkanlığını yapmış, İkinci Cihan Savaşından önce Avrupa'daki en son Agudath İsrail Dünya Kongresini düzenlemiştir. Uzun yıllardanberi Siyonizm'e karşı çıkan bir yazardır.

Nezih Kurah Şam'da El-Ard Filistin Çalışmaları Enstitüsü araştırmacılarındandır.

Joseph L. Ryan Katolik Kilisesinde görevlidir. Beyrut'ta St. Joseph Üniversitesinde ders vermiş Bağdat'ta El-Hikme Üniversitesinde dekanlık ve rektör yardımcılığı yapmıştır. Amerika'da doğmuş olup, Filistin hakkında çok sayıda konuşmalar yapmış, Orta Doğu olaylarının doğru anlaşılması ve Filistin'de adalet ve eşitliğin uygulanması için oluşturulan Amerikan kuruluşlarında çalışmıştır.

Edvard W. Said Columbia Üniversitesinde İngiliz ve Karşılaştırmalı Edebiyat Profesörüdür. Harvard Üniversitesinde de öğretim

Fiyatı: 310 lira